

MILITAIR-RECHTELIJK TIJDSCHRIFT.

GEDRUKT EN UITGEGEVEN OP
LAST VAN DE DEPARTEMENTEN
VAN MARINE EN VAN OORLOG.

DEEL V.

's-GRAVENHAGE. — MOUTON & Co.

MEDEDEELINGEN VAN DE REDACTIE.

De Kinderwetten en jeugdige militairen. (1)

§ 3. Afgescheiden van hetgeen wet en jurisprudentie ons leeren omtrent de aanpassing van onze penale kindernetgeving aan het militaire rechtsleven, kunnen wij ons de vraag stellen wat een kindernetgeving en speciaal onze kindernetgeving op strafrechtelijk gebied, voor onze militaire maatschappij kan beteekenen. Daarbij komen dan vanzelf ter sprake de voorstellen van wet, welke dienaangaande aan het oordeel der Staten-Generaal zijn onderworpen en waarbij een regeling wordt beoogd welke zoo goed mogelijk beantwoordt aan de bijzondere omstandigheden waarin jeugdige militairen verkeerem. We zullen zien dat verschil van opvatting in deze niet is uitgebleven.

Het behoeft wel nauwelijks vermelding dat wij van harte instemmen met de meening van hen die ook de jeugdige militairen zooveel mogelijk willen laten deelen in de voordeelen van de mildere bepalingen welke voor kinderen in het algemeen in onze wetgeving zijn opgenomen. De militair moet, voor zoover dit redelijkerwijze mogelijk is, in rechtspositie met den burger gelijk staan.

Maar nu spreekt het wel vanzelf, dat het niet rekening houden met de bijzondere, van de burgerlijke afwijkende, omstandigheden, waarin de jeugdige militairen zich bevinden, tot groote ongelijkheid kan voeren. En waar juist die omstandigheden zoo geheel anders zijn dan die welke voor een groot gedeelte tot het scheppen van bijzondere bepalingen voor de misdadige, verwaarloosde en ondeugende jeugd aanleiding hebben gegeven, daar kan het niet anders of de maatregelen welke voor de in de vrije maatschappij verkeerende kinderen zijn vastgesteld, moeten op militairen een andere uitwerking hebben. Waar die ongelijkheid te groot zou worden en tot geheel ongemotiveerde gevolgen zou leiden, moet dan wel de toepassing achterwege blijven.

Vooreerst nu een enkel woord over de behoefte aan een speciale kindernetgeving in de militaire maatschappij.

Uit den aard der zaak n.l. tengevolge van de geheele inrichting en samenstelling van de militaire maatschappij kan de behoefte aan zulk een speciale regeling lang zoo sterk niet worden gevomd als in de burgerlijke samenleving.

Al dadelijk moeten wij wijzen op het contingent jeugdige militairen, dat natuurlijk afhangt van de leeftijdsgrens welke in de wet wordt aangenomen. Door de bepaling van art. 39*septies*, laatste lid, is de vaststelling d'ier grens ten deele in handen van den rechter gelegd, doch vallen in ieder

(1) Zie voor het eerste gedeelte van dit opstel vorigen jaargang afl. 6 pag. 554.

geval onder de bijzondere bepalingen, zij die bij de uitspraak van het vonnis in eersten aanleg den leeftijd van 16 jaar nog niet hebben bereikt. En wanneer wij nu de crimineele statistieken raadplegen dan zullen wij daaruit ontwaren dat veroordeeling van militairen beneden den leeftijd van 16 jaar, op een hoogst enkele uitzondering na, bij ons niet voorkomt.

De redenen voor deze officieele braafheid zijn niet ver te zoeken; zij liggen niet alleen in het feit dat bijzondere maatregelen aan het militair gezag ten dienste staan om orde en tucht te handhaven (disciplinair recht), maar bovenal in de uit een criminaliteits-oogpunt zeer gunstige omstandigheden waarin die jeugdige militairen zijn geplaatst.

Zij toch die den leeftijd van 16 jaar nog niet hebben bereikt zijn, voor zoover aanwezig, voor verreweg het grootste deel op de opleidingen en niet op de vloot of in het leger. Zij leven daar onder voortdurend toezicht, voor hen gelden nog afzonderlijke huishoudelijke correctiemiddelen, die wij disciplinaire kinderstraffen zouden kunnen noemen, kortom zij zijn nog geheel in opvoeding terwijl zij nog geen eigen plaats innemen in het militaire leven en hun vrijheid natuurlijk zeer is beperkt. De dagelijksche zorg aan de uitoefening der ouderlijke macht verbonden berust niet bij de ouders of voogden maar bij de daartoe aangewezen organen van den Staat, bij het militair gezag, en dat maakt hen tot Regeeringskinderen, ook al zijn zij niet door een rechterlijke autoriteit ter beschikking gesteld. De jeugdige militair in opleiding kan dan ook zeker in de laatste plaats gerekend worden tot de verwaarloosde jeugd, die door armoede, slecht voorbeeld of gebrek aan leiding bij de natuurlijke verzorgers, als 't ware van zelve tot de misdaad wordt gebracht, noch ook tot de baldadige jeugd, die door de weelde der al te groote vrijheid tot losbandigheid is vervallen.

Wij zwegen hier over de geaardheid van het individu, maar het behoeft geen betoog, dat, waar die aanleg, noem het degeneratie, abnormaliteit, kortom minderwaardigheid, met een dergelijk milieu gepaard gaat, de misdaad onvermijdelijk is, terwijl aan den anderen kant die geaardheid door goede leiding en wegneming van het ongunstig milieu veelal in hare uitingen zal kunnen worden geneutraliseerd,

Die misdaad-begunstigende elementen, die vooral in de groote bevolkingscentra in de vrije maatschappij zoo volop voorhanden zijn, en die ons het heilzame van onze civiele en penale kinderwetgeving elk oogenblik van den dag kunnen toonen, zij bedreigen geenszins het gedrag van den jeugdigen militair in opleiding.

De cijfers van de statistiek kunnen hier spreken. Wanneer wij de lichtere strafbare feiten, dus alle overtredingen, buiten beschouwing laten, dan zien wij dat diefstal of een aanverwant misdrijf het kinderdelict bij uitnemendheid is.

Uit het meergenoemd overzicht over de werking der kinderwetten blijkt zelfs dat het bijna uitsluitend vermogensdelikten zijn die tot de ter beschikkingstelling hebben geleid; zoo werden in 1905/06 923 jeugdige personen, door rechterlijke autoriteiten ter beschikking der Regeering gesteld, in de opvoedingsgestichten opgenomen waarvan 876 wegens diefstal of aanverwant misdrijf; in 1907 waren die cijfers 543 en 508.

Waar dus die meest ingrijpende maatregel der kinderwetten bijna uitsluitend voor vermogensdelikten wordt toegepast, daar moet, afgescheiden van de geaardheid van het individu, bij de werking dier wetten, het verschil zich doen gevoelen tusschen den haveloozen jongen die door zijn natuurlijke verzorgers verwaarloosd, slecht gevoed en zonder een cent op zak,

op straat slentert en den jeugdigen militair in opleiding die, behoorlijk verzorgd, gekleed en gevoed, nog elke week een ruim zakgeld ontvangt.

Wij hadden het voorrecht er persoonlijk getuige van te zijn hoe naast vele anderen, ook verscheidene jongens bij de kweekschool voor Zeevaart te Leiden werden aangenomen, die in de vrije maatschappij hoogstwaarschijnlijk zouden zijn te gronde gegaan of waarop eerst na een bedreven misdaad de aandacht der Regeering had kunnen vallen. Wij zien ze nog de jongens die, na het gezonde leven en de stevige voeding, binnen zes maanden geheel uit de kleeren waren gegroeid, en wij konden niet nalaten ons erover te verheugen dat weer voor een paar jongens het gevaar van de misdaad was weggenomen.

Ook valt in dit opzicht iets te leeren uit het gedrag der bevolking van de tuchtcholen en rijksopvoedelingen. In de Statistiek van Rijkstucht- en opvoedingswezen over 1907 lezen wij dat gedurende het verslagjaar door de gezamenlijke bevolking der tuchtcholen en opvoedingsgestichten slechts *eenmaal* een strafbaar feit is gepleegd nl. opzettelijke vernieling van rijksgoederen.

Wij verwonderen ons hierover niet; wij willen slechts doen uitkomen wat tucht en toezicht vermag en nu moge de beperking der vrijheid niet zoo groot zijn als in de tuchtcholen en opvoedingsgestichten, de zorg en het toezicht die bij de jeugdige delinquenten in de vrije maatschappij ontbraken, zij zijn bij de militaire opleiding in ruime mate aanwezig en maken tusschenkomst van den rechter overbodig, ook voor hen die in de vrije maatschappij niet buiten conflict met de strafwet zouden zijn gebleven.

Hoe staat het nu met het personeel dat reeds deel uitmaakt van leger en vloot? Hiertoe behoort de tweede catagorie van jeugdige personen in strafrechtelijken zin nl. zij die tusschen 16 en 18 jaar oud zijn. (1) Zooals wij weten kan de rechter in elk bijzonder geval uitmaken dat de delinquenten als volwassene moet worden gestraft en wat nu degenen betreft die door den rechter als kinderen worden beschouwd, al is hun vrijheid veel grooter dan bij de opleidingen, zij verkeerden toch nog in geheel andere omstandigheden dan zij die in de burgermaatschappij leven. Dit geldt niet alleen wat de materieele levensomstandigheden betreft, doch ook met het oog op de orde en tucht die in de militaire maatschappij heerschen en de bijzondere maatregelen welken het militair gezag ten dienste staan om die orde en tucht te handhaven.

Het zijn alle bekende feiten welke wij hier hebben gereleveerd; de vermelding mocht echter niet achterwege blijven waar wij wilden nagaan de behoeften aan speciale kinderwetgeving in de militaire maatschappij en het nut dat de bepalingen van onze strafrechtelijke kinderwetgeving voor de militaire organisatie kunnen opleveren en vooral waar wij meenden dat

(1) Hoewel schepelingen beneden de 16 jaar in den regel nog in opleiding zijn, gebeurt het wel dat zij in dien toestand n.l. in opleiding een buitenlandsche reis maken. Wij achten het niet ondiestig om hier af te drukken enkele bepalingen uit de Instructie voor Commandeerende Officieren, waaruit kan blijken hoe de jeugdige militairen worden beschermd tegen de hen omringende gevaren. n.l.:

Art. 184 (7). Schepelingen in eerste opleiding beneden den 16-jarigen leeftijd passagieren in het buitenland niet anders dan onder geleide. Andere minderjarige schepelingen (n.l. beneden de 20 jaar) passagieren in het buitenland onder geleide, wanneer de wensch daartoe vooraf door hunne ouders of voogden is te kennen gegeven.

(8) Aan schepelingen, die zulks verzoeken, kan worden toegestaan zich aan te sluiten bij de onder geleide passagierende schepelingen, tenzij daartegen om eenige reden bij den commandant bezwaar bestaat.

blijkens enkele opmerkingen in het voorloopig verslag der Tweede Kamer op het desbetreffende wetsontwerp 1906, deze feiten niet algemeen in het oog werden gehouden.

Hoewel zulks in de Memorie van Toelichting tot het in November 1905 door de toenmalige Regeering ingediend ontwerp niet met zooveel woorden wordt vermeld, zal de hierboven geschetste bijzondere positie waarin de jeugdige militair zich bevindt, toch zeker niet vreemd zijn aan het daarin vervatte voorstel om de toepassing van de bepalingen der wet van 12 Februari 1901 (*Staatsblad* 63) voor jeugdige militairen geheel uit te sluiten.

De Regeering welke dit voorstel indiende was in dubbelen zin te optimistisch; vooreerst in hare opmerking dat het nieuwe Wetboek van Militair Strafrecht betrekkelijk spoedig na het in werking treden der Kinderwetten zou worden ingevoerd en verder in hare veronderstelling dat bedoeld wetsontwerp zelf, spoedig na 1 December 1905, tot wet verheven zou kunnen zijn.

Met de wetenschap welke wij thans bezitten, n.l. dat het nieuwe militair strafwetboek nog steeds is opgeborgen in het loket voor onuitgevoerde wetten, is het gevaarlijk om een wetsontwerp te baseeren op de spoedige invoering der militaire strafwetten, en rekening houdende met de omstandigheid dat de oude militaire strafwetgeving, trots de mokeren hamerslagen die er op zijn gericht, den respectabelen leeftijd van 95 jaar heeft bereikt, dat zij nog geen afstand heeft gedaan van de heerschappij, hoewel haar vervangster reeds meer dan zes jaar op den drempel van haar paleis staat te wachten om den weg tot den troon te zien gebaad, moeten wij de mogelijkheid van een somber eeuwfeest, 20 Juli 1914, voor oogen houden en bij de aanpassing der kinderwetten uitsluitend te rade gaan met de thans van kracht zijnde militaire wetten.

Wij zouden dan, al wordt de behoefte aan een speciale strafrechtelijke kinderwetgeving in de militaire maatschappij niet sterk gevoeld, uit die nieuwe bepalingen willen overnemen, wat aan de militaire toestanden kan worden aangepast en de rechtsgelijkheid met de jeugdige burgers slechts willen opofferen waar dit beslist noodzakelijk is en waar formeele rechtsgelijkheid materieel onrecht zou daarstellen.

Door gemis aan eenige wettelijke voorziening op het tijdstip der invoering van de kinderwetten kwamen die nieuwe strafrechtsbepalingen *rechtens* voor de commune delikten en *feitelijk* voor alle door militaire gepleegde vergrijpen in toepassing en wij hebben reeds in § 1 van ons opstel gewezen op de absurde consequenties waartoe het thans geldende recht kan leiden.

In het aanhangige wetsontwerp ingediend in December 1906, deed de vorige Regeering een poging om te dien aanzien een regeling te treffen; het voorloopig verslag dat meer dan twee jaar op zich heeft laten wachten publiceerden wij in de laatste aflevering van den vorigen jaargang.

De eerste vraag die zich bij een regeling te dier zake aan ons opdringt is deze: Moet de toepassing der kinderwetgeving, voorzover die dan practisch uitvoerbaar is, alleen geschieden ten aanzien van commune delikten (standpunt van het aanhangige ontwerp) of behooren ook de militaire vergrijpen te vallen onder hare heerschappij?

Het antwoord is voor ons niet twijfelachtig. Al bestaat voor de militaire delikten een geheel afzonderlijk wetboek met afzonderlijke (hoewel meer in naam dan in werkelijkheid van de burgerlijke verschillende) straffen, wij zien geen reden om bij specifieke *kindermaatregelen* en *kinderstraffen* tusschen die beide soorten van delikten verschil te maken.

Hier treedt het individu, de persoonlijkheid van het kind naar voren en als gevangenisstraf of hechtenis voor dat kind niet deugt dan is dat evenzeer het geval met militaire gevangenisstraf en militaire detentie welke daaraan gelijk zijn. De omstandigheid dat dan voor een militair delikt een burgerlijke straf zou worden opgelegd, wat formeel van het thans geldende recht afwijkt, legt hier o.i. geen gewicht in de schaal. Of onze oude militaire wetgeving iets aan deze trouwens niet altijd bestaan hebbende eenheid van gedachte verliest zal waarlijk niet hinderen.

Om die gelijkheid voor militaire en commune delikten te verkrijgen is, gelijk wij hiervoren reeds aantoonde, een uitdrukkelijk voorschrift regerende de toepasselijkheid op militaire misdrijven, noodig. Dat het Hoog Militair Gerechtshof ook zonder zulk een bepaling die toepasselijkheid aanneemt, mag o.i. vooral bij het standpunt dat de Regeering reeds tegenover de leer van het Hof heeft ingenomen (zie Memorie van Toelichting M. R. T. Deel II pag. 314 v. v.) geen reden zijn om zulk een voorschrift achterwege te laten.

Zooals bekend is houdt het aanhangige wetsontwerp de hierboven bedoelde gelijkheid voor commune en militaire delikten niet in. Naar aanleiding van de in § 2 van dit opstel behandelde en ook door de Regeering bestreden leer van het Hof, wordt in art 17 van het ontwerp de toepasselijkheid der bij de wet van 12 Februari 1901 (*Staatsblad* 63) in het wetboek van Strafrecht aangebrachte wijzigingen op militaire vergrijpen uitdrukkelijk uitgesloten.

Het is de vraag of de tegenwoordige Regeering het in het ontwerp neergelegde standpunt ten aanzien van de militaire delikten zal handhaven. Zeker is het dat die quaestie wederom onder de oogen zal moeten worden gezien en wel naar aanleiding van het in het Voorloopig Verslag der Tweede Kamer tot de Regeering gerichte verzoek om de kinderwetten ook op militaire delikten toepassing te doen vinden.

Hoe men ook moge denken over de wenschelijkheid om in deze tusschen militaire en commune delikten al of niet verschil te maken, verdient hier opmerking het in de Memorie van toelichting tot het aanhangige wetsontwerp aangevoerde argument om af te stappen van het in 1905 ingenomen standpunt. Immers nu die wet niet op tijd d. w. z. omstreeks 1 December 1905 gereed kon zijn zou aan uitsluiting der toepasselijkheid het bezwaar zijn verbonden „dat de mildere, met moderne begrippen „strookende strafbepalingen der kinderwetten, na geruimen tijd voor militairen te hebben gegolden, daarna, bij het in werking treden der wet, „haar aanzien weder hadden verloren”, terwijl tevens werd vermeld dat „het ongewenschte van een terugkeer tot den ouden toestand onder dergelijke omstandigheden wel geen betoog behoeft.”

Welnu, blijkens het hierboven medegedeelde omtrent de jurisprudentie, geldt hetzelfde voor de militaire delikten en, naar uit de cijfers blijkt, niet in mindere mate, en daar het boven aangehaalde argument op den feitelijken toestand is gebaseerd, maakt het in dit opzicht geen verschil of de toepassing op militaire delikten volgens de thans geldende wet al of niet terecht geschiedt.

Als een bezwaar tegen de toepasselijkverklaring der meergenoemde bepalingen ook op militaire vergrijpen wordt in de Memorie van Toelichting aangevoerd de omstandigheid dat daartoe ingrijpende wijzigingen zouden noodig zijn in de Militaire Wetboeken en rechtsplegingen. Zeer zeker zoude dit technische bezwaar niet zijn aangevoerd indien was voorzien dat de oude militaire wetgeving nog zoolang van kracht zou blijven, doch

afgescheiden daarvan wil het ons voorkomen, dat met een weinig omvangrijke regeling de toepasselijkheid is tot stand te brengen.

Zooals reeds aan het begin van dit opstel werd opgemerkt valt o.i. aan een speciale militaire kinderrechtspleging niet te denken en de meeste bepalingen welke dienaangaande in het Wetboek van Strafvordering zijn opgenomen, zouden dan ook bezwaarlijk zijn uit te voeren, terwijl de niet-openbaarheid der terechtzitting, helaas in de militaire rechtspleging niet als modern instituut behoeft te worden ingevoerd.

De omstandigheid voorts dat de rechtspleging bij militaire delikten volmaakt dezelfde is als die bij commune delikten wettigt echter de conclusie dat, indien met het oog op de kinderwetten wijziging der rechtspleging wenschelijk wordt geacht en deze thans bezwaarlijk is te bewerkstelligen, dit niet op rekening kan worden gesteld van de militaire delikten afzonderlijk.

Wij gelooven dus dat de gelijkheid in kinderwetgeving ten aanzien van militaire en commune delikten op vrij eenvoudige wijze te verkrijgen is en hopen ten zeerste dat het aanhangige wetsontwerp in dien zin zal worden aangevuld.

Het verdient opmerking dat tegen de gelijkstelling van commune en militaire delikten ten aanzien van de kinderwetgeving, geen *principiele* bezwaren zijn aangevoerd; ook de bepaling van art. 39 Swb. *oud* gold trouwens gelijkelijk voor commune en militaire delikten, al is het weer overduidelijk dat daarbij aan militairen niet is gedacht.

Nu is het waar, de tegenwoordige bepalingen gaan veel verder; de derde titel, handelende over uitsluiting, vermindering en verhooging der strafbaarheid, waarin de oude artt. 38 en 39 volkomen pasten, dient voor die bepalingen als een volslagen uitgegroeid pakje en het ware rationeel geweest indien de voorschriften voor jeugdige personen in een geheel nieuw kleed, een afzonderlijken titel in het eerste boek van het Wetboek van Strafrecht, waren gestoken. Toch kan ook hier weer gezegd worden dat bij de weinig verschillende strafposities voor militaire en commune delikten, de afwijking van de strafpositie voor volwassenen voor beide soorten van vergrijpen dezelfde is, zoodat er geen reden is om verschil te maken.

In Duitschland denkt men er anders over; daar gelden nog de §§ 56 en 57 van het Swb. waarin ongeveer hetzelfde wordt bepaald als in ons oude art. 39 met dat verschil, dat de leeftijd van 16 jaar volgens onze oude bepaling, daar op 18 is gesteld. En nu zegt § 50 van het Militärstrafgesetzbuch: „Bei Bestrafung militärischer Verbrechen oder Vergehen ist die Erkennung der angedrohten Strafe unabhängig von dem Alter des Thäters.”

Het artikel speelt slechts een rol voor 17-jarige delinquenten daar, buitengewone omstandigheden buiten rekening latende, vóór den 17-jarigen leeftijd geen militaire delikten kunnen begaan worden. MAYER (Militär Strafrecht I pag. 50) verdedigt de bepaling met het o.i. zwakke argument dat men de militaire delikten niet met tweeërlei maat kan meten; waarom dit bij de andere door militairen gepleegde vergrijpen geen bezwaar oplevert, zien wij niet in.

Wij zijn benieuwd of § 50 blijft bestaan indien ook in Duitschland meer ingrijpende maatregelen voor jeugdige delinquenten worden vastgesteld; het zal er dan o.i. wel toe moeten komen, dat die bepaling óf wordt afgeschaft óf, wat ons meer waarschijnlijk voorkomt, wordt uitgebreid tot alle door militairen gepleegde vergrijpen.

Het nadeel van het maken van verschil komt wel scherp aan het licht

bij het lang niet zeldzame geval van samenloop van een commun en een militair delikt. Dan zal bij hetzelfde vonnis tegen denzelfden persoon een kinderstraf en een straf voor volwassenen kunnen worden uitgesproken, terwijl dan de straf voor het militair delikt precies gelijk is aan die welke voor bestraffing van den delinquent wegens het gepleegde commune delikt ongeschikt is geoordeeld door wet of rechter.

Zonder in details af te dalen zullen wij betreffende de drie fundamentele bepalingen der penale kinderwetten, n.l. de teruggave aan ouders of voogden, de terbeschikkingstelling en de tuchtschool, nagaan in hoeverre deze bij de berechting van jeugdige militairen als doelmatig kunnen worden beschouwd.

Wat art. 38 Swb n.l. de teruggave aan de ouders of voogden betreft, wil het ons voorkomen dat in een gedisciplineerde maatschappij, zooals de militaire, een dergelijke maatregel niet alleen geheel onnoodig, doch ook in het geheel niet voor toepassing vatbaar is te achten.

Duidelijk is dit in de Memorie van Toelichting tot het aanhangige wetsontwerp aangetoond. Toch komen blijkens het Voorloopig Verslag der Tweede Kamer sommige leden tegen de door de Regeering voorgestelde uitsluiting der toepasselijkheid van art. 38 in verzet. Tot onze verwondering, immers wat heeft zij voor zin waar toch de dagelijksche zorg voor de opvoeding voor den jeugdigen militair vooral bij de opleidingen, niet bij de ouders doch bij het militair gezag berust en bovendien dat gezag over wettige tuchtmiddelen beschikt om vergrijpen tegen tucht te corrigeeren?

Die teruggave is daárom onbruikbaar, omdat zij, wil zij eenige betekenis hebben, met ontslag uit den dienst gepaard zou moeten gaan, maar dan zou de maatregel buiten eenige verhouding staan tot de vergrijpen waarvoor hij bestemd is. Het gaat toch werkelijk niet aan om voor zeer lichte vergrijpen, waarvoor een ouderlijke vermaning voldoende wordt geoordeeld, en welke zich, indien al straf wenschelijk wordt geacht, voor een huishoudelijke of disciplinaire straf zeer goed leenen, ontslag uit den dienst te laten volgen.

In de gevallen waarin art. 38 wordt toegepast zou veelal niet eens zijn vervolgd, indien die toepassing vooruit ware voorzien. Dat de justitieele statistiek met deze bewering schijnbaar niet klopt, immers het aantal gevallen waarin art. 38 is toegepast is vrij groot, heeft een geheel andere oorzaak. Bij vele kantongerechten wordt n.l. art. 38 toegepast doch tegelijkertijd, in plaats van de officieele berisping, welke te omslachtig wordt geoordeeld, dadelijk na het requisitoir van het Openbaar Ministerie door den kantonrechter aan den jeugdigen delinquent een reprimande toegediend.

In elk geval wil het ons ongerijmd voorkomen om voor een kleinigheid waarvoor boete of tuchtschool nog te veel wordt geacht een militair uit den dienst te ontslaan.

Het artikel zal praktisch niet veel kwaad doen want er behoeft voor die zaken geen rechtsingang te worden verleend, doch het ontsiert, in hare toepasselijkheid op militairen, de wet en behoort daarom voor de militaire maatschappij niet te bestaan. De mogelijkheid van toepassing zou bij formeele gelijkheid met het burgerlijk strafrecht tot groote ongelijkheid leiden.

Voorzoover ons bekend is vond art. 38 éénmaal toepassing op een militair. Door een der Krijgsraden bij de landmacht werd n.l. een 15 jarige hoornblazer aan tweede desertie in tijd van vrede schuldig verklaard en aan zijn ouders teruggegeven. Wat nu in dit geval werkelijk gebeurd is,

weten wij niet. Wel is ons gebleken dat bij het vonnis uitdrukkelijk de restrictie is gemaakt: „onverlet de uit zijn dienstverbintenis voortvloeiende verplichtingen”. Maar wat heeft dan die teruggave te beteekenen? Wil zij eenvoudig zeggen dat de delinquent niet vervolgd had behooren te worden? Dan is het zeker wel eigenaardig dat die zelfde militair kort te voren wegens eerste deserte met 8 dagen politiekamer is gestraft terwijl hij nu zonder toepassing van straf wordt schuldig verklaard, en supervenieerende krijgstucltelijke afdoening i. c. niet geoorloofd schijnt.

Over de terbeschikkingstelling hebben wij hiervoren al het een en ander gezegd. Onze meening dat aan dien maatregel voor militairen zeer weinig behoefte bestaat wordt door de cijfers uit het meergenoemde overzicht bevestigd (zie pag. 558 van den vorigen jaargang). Van weinig kennis met het militaire leven geeft dan ook blijk de vrees in het Voorloopig Verslag geuit dat de toepassing der kindervetten er toe zou kunnen leiden, „dat perverse militairen een goed deel der plaatsen in onze, toch „reeds zóó zeer bevolkte Rijksopvoedingsgestichten zouden bezetten tot „schade door hun omgang voor de andere opvoedingen.”

Men vraagt zich bij zulk een uiting af welk een beeld deze leden zich vormen van de militaire opvoeding en of zij van oordeel zijn, dat de jongens er, wat hun gedrag betreft, zelfs beter aan toe zijn als zij zonder zorg en zonder toezicht in de vrije maatschappij aan de gevaren der misdaad zijn blootgesteld. Wel eigenaardig is het in dit verband om op te merken dat blijkens meergenoemd overzicht over de werking der kindervetten de maatregel wordt overwogen om in alle Rijksopvoedingsgestichten voor jongens onderwijs in den wapenhandel te geven, mede om het mogelijk te maken, dat de daarvoor in aanmerking komende jongens tot den militairen stand kunnen overgaan; hiermede wordt toch niets anders beoogd dan de ontslagen verpleegden zooveel mogelijk in gunstige levensomstandigheden te plaatsen, waardoor zij voor het terugvallen tot de misdaad beter worden beschermd dan in de vrije maatschappij. En zoo wordt dan ook reeds aan de meermalen geuite behoefte, ook voor oud-tuchtscholieren zoo dikwijls gevoeld, nl. om steun na ontslag, tegemoet gekomen door aanneming van enkele voorwaardelijk ontslagen rijksopvoedingen bij den Zeedienst; het spreekt van zelf dat de ontslagene de noodige geschiktheid voor den militairen dienst moet bezitten, doch tot het observeren van die eigenschap, nl. het ontbreken van de ongeschiktheid, bestond in zijn opvoedingstijd ruimschoots gelegenheid.

Niettegenstaande het zeldzame gebruik dat van de terbeschikkingstelling in de militaire maatschappij behoeft te worden gemaakt, zouden wij toch de toepasselijkheid van dien maatregel niet willen uitsluiten; immers nu is het in elk geval mogelijk dat de jeugdige militair die uit leger of vloot moet worden verwijderd, niet aan zijn lot wordt overgelaten en zich niet plotseling zal zien gesteld voor de gevaren die hem in de vrije maatschappij omringen en waaraan hij wellicht moeilijk weerstand zal kunnen bieden.

De werking van de terbeschikkingstelling zal dan vermoedelijk anders zijn dan uit de wetsartikelen blijkt. In het aanhangige wetsontwerp is voorgesteld dat de terbeschikkingstelling met verbreking van het dienstverband gepaard gaat, doch hoogstwaarschijnlijk zal de jeugdige militair met misdadige geaardheid niet ontslagen worden omdat hij ter beschikking is gesteld, doch ter beschikking worden gesteld omdat zijn ontslag gewenscht is.

Bij een juiste opvatting van art. 39 Swb. zal echter o.i. de terbe-

schikkingstelling van jeugdige militairen om de hiervoren ontwikkelde redenen, een zeldzaamheid behooren te blijven.

Ten slotte de tuchtschool. Ook aan deze straf kan de behoefte bij 's lands weermacht, welke als één groote tuchtschool kan worden beschouwd, niet sterk worden gevoeld, doch wij zouden die straf voor jeugdige militairen niet buiten toepassing willen laten, omdat het in ieder geval ook een vrijheidstraf is en omdat, waar mogelijk, moet worden vermeden dat voor een zelfde feit een burger naar de tuchtschool en een militair naar de gevangenis of het huis van bewaring wordt gezonden.

De werking van die tuchtschoolstraf is dan wel eenigszins anders dan bij de niet-militairen, omdat bij de militaire delinquenten meer dan bij de anderen de vrijheidsberoving op den voorgrond zal treden, doch dit weegt niet op tegen evengenoemd nadeel bij uitsluiting der tuchtschoolstraf voor militairen.

Zoo lezen wij in meergenoemd Overzicht: „De tuchtschool kan slechts „bestemd zijn voor hen, die wegens tuchteloosheid en gebrek aan een behoorlijk gevoel voor orde en tucht reactie noodig hebben, die m. a. w. „tucht moeten leeren en alleen dit”. Dat die reactie bij de in orde en tucht opgevoed wordende jeugdige militairen veel minder groot is dan bij de in de vrije maatschappij verkeerende jeugd, spreekt van zelf. (1)

Al het bovenstaande betrof de inrichting van de militaire maatschappij in haar geheel. Nu moet echter nog een andere omstandigheid worden overwogen en dat is de praktische uitvoerbaarheid der nieuwe maatregelen en straffen en wel met het oog op de bijzondere omstandigheden waarin een deel van 's lands weermacht kan verkeerden. Het behoeft geen betoog dat wij hier stuiten op bezwaren die zich bij de Zeemacht, met haar buitenlandse reizen en haar contingent in Oost-Indië, voordoen.

Wij kunnen dan ook wel zeggen dat de kindervetten voor de in O.-I. aanwezige Zeemacht niet veel te beteekenen zullen hebben. Uit § 1 van dit opstel bleek reeds dat het nog geen enkele maal is voorgekomen dat een schepeling uit Indië naar de tuchtschool is gezonden al is dit, zonder nadere wettelijke voorziening, rechtens mogelijk.

Vooreerst een enkel woord over de Inlandsche schepelingen welke bij de Zeemacht in O.-I. dienen. Zij zijn in afwijking van hun rasgenooten aan het Nederlandsch militair recht en in afwijking van alle niet tot de Zee-

(1) Wij willen niet nalaten er hier uitdrukkelijk op te wijzen, dat wij die tuchtschoolstraf voor militairen slechts aanvaarden om bovengenoemde reden, nl. omdat ze in elk geval beter moet worden geacht dan de gevangenisstraf en de hechtenis welke voor jeugdige burgers ongeschikt wordt geoordeeld. Wij hebben slechts aanpassing gezocht met de eenmaal vastgestelde kindervetgeving, doch willen hiermede geenszins te kennen geven dat de toestand in zijn geheel ons bevredigt. Liever zouden wij de thans bestaande tuchtschoolstraf voor jeugdige militairen écarteeren, maar dan moeten wij eerst iets anders er voor in de plaats hebben nl. een straf, die in de militaire samenleving wordt ondergaan; dan zou dus de werking der burgerlijke kindervetgeving en -straffen zich in hoofdzaak bepalen tot de terbeschikkingstelling nl. indien de jeugdige delinquent nit den militairen dienst moet worden ontslagen.

Ook zou in dit verband ter sprake kunnen komen de vraag in hoeverre ten aanzien van jeugdige militairen aan uitbreiding der disciplinaire bevoegdheid kan worden gedacht en of die bevoegdheid tot krijgstuuchtelijke afdoening voor sommige gevallen a priori zou kunnen worden gegeven of wel indien de rechter dit in zijn vonnis bepaalt (indien anders tuchtschool zou volgen).

Al die vragen liggen niet op den weg der thans aanhangige wettelijke voorziening; wellicht dat de invoeringswet op het nieuwe militair strafwetboek de gelegenheid biedt om deze principieele quaesties aan de orde te stellen.

macht behoorende inwoners van Nederlandsch-Indië ook aan het moderne Europeesche strafrecht onderworpen; slechts zijn enkele voorzieningen getroffen met het oog op de wijze van ondergaan der opgelegde straffen.

Tegenover de bij de kinderwetten in het Wetboek van Strafrecht aangebrachte wijzigingen staan zij precies gelijk met de Europeesche schepelingen, doch het zal ieder duidelijk zijn dat die kinderwetgeving voor hen niet te gebruiken is. Wij wezen er reeds op dat het thans met de wet in de hand mogelijk is om een Javaan ter beschikking van de Regeering te stellen of naar een tuchtschool in Nederland op te zenden.

Moet voor de Europeesche schepelingen, tegen de eigenlijke strekking van art. 39 septies laatste lid, de daarin vervatte bevoegdheid worden aangegrepen om een bespotting der wet te vermijden, bij de Javaantjes komt de ditmaal zeer gelegen omstandigheid te hulp, dat zij op hun papieren bijna zonder uitzondering figureeren met „leeftijd onbekend”. De onontwikkelde inlanders hebben dan ook van tijdsverloop in het algemeen een zeer vaag begrip en zoo moet men niet al te zeer verwonderd zijn een man van middelbaren leeftijd, op de vraag hoe oud hij is, te hooren antwoorden: barangkali limabelas (wellicht 15 (nl. jaar)).

Dit zal echter langzamerhand anders worden; het zal in de toekomst geen zeldzaamheid zijn wanneer inlanders in dienst komen die nauwkeurig hun leeftijd kunnen opgeven. En dan staat de militaire rechter met onze wetgeving verlegen.

Daarom wil het ons geenszins overbodig toeschijnen om de Inlandsche schepelingen der Zeemacht buiten het bereik te stellen van de bij de kinderwetten in het wetboek van strafrecht aangebrachte wijzigingen. Of er een andere regeling voor in de plaats moet worden gegeven, kan dan tevens worden overwogen. Het Wetboek van Strafrecht voor inlanders in Nederlandsch-Indië bevat over uitsluiting of vermindering der strafbaarheid bij jeugdigen leeftijd (oordeel des onderscheid beneden den 16-jarigen leeftijd) dezelfde bepalingen als het Swb. voor Europeanen, behoudens het gewone verschil in strafsoort (Zie artt. 32 en 33 Eur., 35, 36 Inl.).

Wij zullen hier niet alle moeilijkheden bespreken die bij de Zeemacht aan de terbeschikkingstelling en de tuchtschoolstraf zijn verbonden. Wat eerstgenoemden maatregel betreft, zeer terecht is in het wetsontwerp geen enkele bepaling opgenomen krachtens welke art. 39 Swb. wordt buiten werking gesteld, ingeval de schuldige zich niet in Nederland bevindt. Deze maatregel toch is, voor de zeldzame gevallen dat hij noodzakelijk wordt geacht, van zóóveel gewicht, dat de moeilijkheden aan de uitvoering verbonden, desnoods met veel kosten, moeten worden overwonnen. Zoo zal dus een jeugdig militair op wien in Oost-Indië art. 39 Swb. wordt toegepast, naar Nederland moeten worden opgezonden.

Anders staat het met de tuchtschool. Het gaat natuurlijk niet aan om uit Oost- of West-Indië een jeugdige veroordeelde een lange en kostbare reis te laten maken om een straf van enkele maanden tuchtschool te ondergaan. Hier moet dus een regeling getroffen worden.

Het thans aanhangige wetsontwerp bepaalt dat de tuchtschoolstraf niet wordt opgelegd op een schip dat zich niet in Nederland bevindt, indien niet te verwachten is, dat het schip binnen twee maanden na het plegen van het strafbare feit in Nederland zal zijn teruggekeerd.

In het Voorloopig Verslag wordt betoogd dat het rationeeler is om dien termijn te laten loopen van de uitspraak van het vonnis, en niet van het tijdstip waarop het feit gepleegd is; het wil ons voorkomen dat die opmerking juist is. Immers hier is slechts sprake van een maatregel betreffende de

praktische uitvoerbaarheid der straf en daarmee houdt het tijdstip waarop het feit is gepleegd geen verband. Daarbij komt nog dat er in Oost-Indie, bij verspreiding der tot één eskader behorende schepen, dikwijls weken en wel eens maanden verlopen sedert het plegen van het feit, vóórdát rechtsingang wordt verleend, of in elk geval vóórdát de uitspraak van het vonnis plaats heeft. Het geval zou zich dan kunnen voordoen dat tijdens de uitspraak juist zeer goed gelegenheid bestond om tot tucht-schoolstraf te veroordeelen b.v. op een schip dat op de terugreis naar Nederland is of op het punt is de terugreis te aanvaarden, terwijl de bij de wet gestelde termijn al verstreken zou zijn.

Ook zal het kunnen voorkomen dat niet het schip waarop de delinquent dient, doch een andere oorlogsbodem welke zich op dezelfde plaats bevindt, binnen twee maanden na de uitspraak van het vonnis in Nederland kan worden verwacht, zoodat de bepaling wellicht tot dit geval zou kunnen worden uitgebreid.

Gaan wij nu na dat in den regel éénmaal per jaar twee schepen uit Oost-Indie naar Nederland vertrekken, en dat de reis ongeveer zes weken duurt terwijl op de repatrieerende schepen zelf schepelingen beneden de 18 jaar niet zullen voorkomen, dan kunnen wij wel met zekerheid zeggen, dat veroordeeling tot de straf van plaatsing in een tucht-school bij de Zeemacht in Oost-Indie tot de hooge uitzonderingen zal behooren.

In dit licht beschouwd treedt op den voorgrond de vraag over welke straffen de rechter kan beschikken indien geen tucht-schoolstraf kan worden opgelegd en het feit ook niet zoo ernstig is, dat de terbeschikkingstelling moet worden uitgesproken.

Nu het ontwerp niet de bepaling inhoudt dat in zulk een geval tot de straffen voor volwassenen moet worden overgegaan, blijven slechts boete en berisping over.

Wij zouden in Oost Indie, waar dan ten opzichte van de andere bewoners en ten opzichte van de mede aan boord dienende inlandsche schepelingen, geen ongelijkheid zou bestaan, tegen eerstbedoeld stelsel zeker geen bezwaar hebben. De bepaling van art. 39 septies laatste lid, in verband met de omstandigheid dat militairen beneden 16 jaar niet in Oost Indie dienen, maakt echter dat deze quaestie meer van theoretisch dan van praktisch gewicht is.

In het aanhangige wetsontwerp is tevens op afdoende wijze voorzien in de wijze waarop de straf van geldboete wordt ten uitvoer gelegd en hiermede zal dan het bezwaar waarop wij in § 1 van dit opstel doelden, n.l. dat bij veroordeeling tot boete van personen tusschen 16 en 18 jaar, ook al acht de rechter ze volwassen, vervangende tucht-schoolstraf moet worden uitgesproken, komen te vervallen.

De Regeering is bij de regeling der geldboete verder gegaan dan bij die welke in het gewone strafrecht voor jeugdige personen bestaat. Zooals bekend is kán, volgens art. 344bis van het Wetboek van Strafvordering, de geldboete worden verhaald op de opbrengst van den arbeid van den schuldige; de in het ontwerp voorgedragen regeling is echter van gebiedende strekking.

Daar alle militairen die tot geldboete worden veroordeeld, wedde of loon genieten, en moeilijkheden aan de inhouding verbonden (onwil van werkgevers, etc.) niet zullen voorkomen, is de uitvoering der principale straf ten allen tijde verzekerd, en zoo wordt de eigenaardige toestand vermeden, dat de als volwassene beschouwde delinquent tusschen 16 en 18 jaar, die de hem opgelegde boete niet wil of niet kan betalen, wordt geplaatst in

een inrichting welke voor niet-volwassenen is bestemd en waarin jeugdige personen worden opgenomen die tucht moeten leeren „en alleen dit”.

Daarom is het zeer toe te juichen dat bij land- en zeemacht nog een stap verder kon worden gedaan dan in art. 344bis Sv. het geval is.

Wij hebben in bovenstaande beschouwingen slechts hoofdzaken behandeld en de materie geenszins uitgeput. Zoo kunnen zich ten aanzien van de bijkomende militaire straffen verschillende gevallen voordoen waarin voorziening wenschelijk kan zijn. Door een der Krijgsraden van de Landmacht werd een korporaal van 17 jaar tot een jaar tuchtschoolstraf veroordeeld. Het zal geen betoog behoeven, dat de Krijgsraad door die uitspraak den jeugdigen delinquent ongeschikt oordeelde om aan anderen tucht te leeren en dat het verblijf van een gegraduateerd militair als verpleegde in een tuchtschool een onding is. Toch bestaat bij gebrek aan nadere voorziening geenszins zekerheid of de Krijgsraad tevens degradatie mag uitspreken.

Wellicht is het overbodig, doch voor alle zekerheid gewenscht, om de vervallenverklaring en tijdelijke ontzegging voor jeugdige militairen uitdrukkelijk uit te sluiten; zij zijn o. i. straffen welke in het geheel niet passen voor personen die voor opvoeding vatbaar worden geacht.

Ook de verjaring van het vervolgingsrecht ten aanzien van militaire misdrijven zou voor jeugdige militairen kunnen worden geregeld volgens de bij de kindervetten in art. 70 Swb. aangebrachte wijziging.

Doch deze laatste zaken komen slechts ter sprake indien wordt toegegeven aan den wensch van hen die bij de berechting van jeugdige militairen tusschen commune en militaire delikten geen verschil willen maken.

Niet omdat de praktische toestand zoo dringt — de militaire rechter schijnt zich ook thans te kunnen redden — maar om onze wetgeving van ettelijke leelijke vlekjes te zuiveren, hopen wij dat de regeling van de toepasselijkheid der kindervetten op jeugdige militairen, spoedig in het Staatsblad moge verschijnen.

Rechtsgeleerde studie bij de Zeemacht. Verdediging bij de Krijgsraden.

Op pag. 130 van het derde deel van dit Tijdschrift deelden wij mede dat aan den officier van administratie 1ste klasse J. P. ZUR MÜHLEN en de officieren van administratie 2de klasse T. AKKERMAN (sedert bevorderd tot officier van administratie 1ste klasse), J. DOLK en T. MEIJER de gelegenheid was geopend om zich door de studie in rechtsgeleerde vakken aan een der Nederlandsche universiteiten te bekwamen tot het verkrijgen van het diploma voor meer uitgebreide rechtskennis.

Onlangs nu hebben deze officieren hunne studiën beëindigd en deelgenomen aan het examen, waarvan wij de nieuw vastgestelde eischen vermeldten op pag. 1 van den vorigen jaargang. Zooals aan het slot van onze desbetreffende mededeeling blijkt bestond de commissie tot onderzoek naar de rechtskennis der candidaten uit de Amsterdamsche hoogleeraren VAN HAMEL en STRUYCKEN en den Inspecteur van Administratie VAN RIJN VAN ALKEMADE.

Aan alle candidaten mocht het gelukken om evengoemd diploma te verwerven, terwijl de officier van administratie 2de klasse MEIJER nog de eer te beurt viel om een bijzondere betuiging van waardeering te ontvangen van Z.E. den Minister van Marine voor het resultaat van zijn studies, zooals dat uit het rapport der commissie was gebleken; *cum laude* kunnen wij dus met recht zeggen.

Wij verheugen ons erom dat de Zeemacht wederom is verrijkt met een viertal officieren die met degelijke rechtskennis gewapend het rechtsgeleerde element in de krijgswaard, bij de verdediging en in andere betrekkingen komen versterken en wij bieden genoemde officieren onze gelukwenschen aan met het behaald succes; het spreekt vanzelf dat wij hieraan de hoop verbinden dat zij het hierbij niet zullen laten, doch integendeel zullen doorgaan op den weg van meer diepgaande studie dien zij thans hebben betreden.

Een enkel woord moge hier over die rechtsgeleerde studie bij de Marine nog volgen omdat thans voor het eerst is geëxamineerd volgens het nieuwe studieplan en door de nieuwe commissie waarin dus nu professor STRUYCKEN als examinerator in staats- en volkenrecht is opgetreden.

Wij hebben, toen het instituut der „bijzondere rechtskennis” bij Land- en Zeemacht nog in wording was (bij de Landmacht is de status nascens nog steeds gebleven) verschillende stemmen van oppositie daartegen gehoord.

Daar zou nooit iets goeds uit kunnen groeien, dat zou zijn het introduceeren van het diletantisme in de wetenschap enz. Vooral tegen den voorgestelden rechtsgeleerden cursus voor officieren werden stemmen vernomen; daar zouden menschen worden gevormd, half-jurist, half-militair, terwijl òf de juridische òf de militaire bekwaamheden in het gedrang zouden raken. Nu, wij willen dan ook niet verhelen, dat ons een universitaire opleiding zooals die thans bij de Zeemacht geregeld plaats vindt, verreweg verkieselijker voorkomt; zij biedt meer gelegenheid tot verruiming van den gezichtskring, zij geeft een veel breederen grondslag aan de studie dan een afzonderlijk ingerichte cursus.

De Zeemacht ging dan ook haar eigen gang en wij zouden aan hen, die aan een deugdelijkheid eener opleiding als thans bij de Zeemacht wordt gevolgd, mochten twijfelen en die aan het oordeel van een militair wellicht te dezer zake minder waarde toekennen, aanraden zich eens te wenden tot de hoogleeraren die de officieren op hun colleges hebben gezien, die hen hebben laten respondeeren, hen op wetenschappelijke bijeenkomsten met de doctoraal-studenten hebben bijgewoond en die hen ten slotte hebben geëxamineerd. Wij gelooven dat velen van hen die zich in militaribus zoo spoedig tot een weinig optimistisch oordeel geneigd voelen, van hun afwijzende houding zouden terugkomen.

Het is ook hier weer het oude liedje. Toen op de vergadering van de Nederlandsche Juristenvereniging verleden jaar door enkele sprekers de leekenrechtspraak werd verdedigd op grond van ondeugdelijkheid der huidige rechtspraak (wij hebben het hier niet over hen die hoofdzakelijk op gronden van socialen en politieken aard zich tot de leekenrechtspraak voelden aangeetrokken) toen kozen zij een nieuw middel van geheel onzekere werking met wellicht onherstelbare gevolgen en zij gingen het middel voorbij dat toch in de eerste plaats recht had om aan de orde te komen n.l. met behoud van het tegenwoordige systeem die rechtspraak verbeteren.

En in dien laatsten geest hebben wij altijd beschouwd de pogingen door de Regeering en de officieren zelf in het werk gesteld om de rechtskennis bij de rechters en de liefde voor de verdediging te vermeerderen en aan te wakkeren. En zoolang zullen wij dan ook voorstanders der militaire rechtspraak blijven totdat ons blijkt dat het niet mogelijk is om de gebreken welke de militaire rechtspraak aankleven, zonder opoffering van die rechtspraak, weg te nemen, totdat ons blijkt dat een voldoende aantal bekwame en voor hun taak volkomen berekende rechters niet te verkrijgen is, kortom,

toddat ons blijkt, dat de militair voor den burgerrechter met meer rechtvaardigheid, menschen-, zaak- en rechtskennis zal worden behandeld dan voor den militairen rechter bereikbaar is.

En dat is het groote doel van de rechtsstudie der officieren van de Zeemacht, verbetering der militaire rechtspraak.

Het spreekt vanzelf dat de wet ons hierin te hulp moet komen; niet alleen bestaat nu de kans dat de achterlijkheden der wet, welke n.b. zooveel het maar eenigszins mogelijk is door den militairen rechter worden terzijde gesteld, nog als zoovele fouten der militaire justitie worden aangezien, doch het in verhouding tot het aantal justiciabelen zeer groot getal rechters, dat de tegenwoordige wet nog vordert, maakt de vervulling van het door ons gestelde postulaat voorhands moeilijk. Waar dit echter door wetswijziging mogelijk is, waar ook eischen van rechtskennis in de wet kunnen worden vastgelegd, wil het ons ongemotiveerd toeschijnen om op grond van den huidige toestand nieuwe instellingen te introducereen; dit is o.i. eerst te billijken wanneer de gewone middelen tot verbetering falen.

Wat het wetenschappelijk gehalte der thans gevolgde opleiding betreft, moeten wij ons nu eens losmaken van de exclusivistische ideeën welke vele gepromoveerde juristen (ook in andere vakken doet zich dit verschijnsel voor) zoo gemakkelijk in zich opnemen en moeten wij ons onbevooroordeeld afvragen of het nu onmogelijk zoude zijn om bij een opleiding zooals die thans bij de Zeemacht wordt gevolgd, een opleiding tot een zeer bepaald aangewezen taak, degelijk onderlegde functionarissen te vormen, die voor die taak waarvoor zij bestemd zijn, geenszins voor de gewone juristen behoeven onder te doen.

Wij zullen hier in het kort trachten aan te toonen dat dit zeer goed mogelijk is en wij zullen zien dat opleiding tot een vooraf bekende taak (de gewone juristen daarentegen gaan na het verlaten der academie in de meest verschillende richtingen uiteen) nog niet in zich behoeft te sluiten gemis aan breedheid van den wetenschappelijken grondslag. Dat zeker niet; het geldt hier meer een verschuiving der leerstof, het bijvoegen van hetgeen nog noodig is boven hetgeen de gewone juristen leeren, het afnemen van hetgeen met het oog op den toekomstigen werkkring het best kan worden gemist.

Alles hangt hier natuurlijk af van de exameneischen maar vooral van het wetenschappelijk gehalte der mannen die geroepen zijn om die eischen tot hun recht te doen komen; en in dat opzicht zal onze bewering wel geen tegenspraak ontmoeten dat de keuze moeilijker gelukkiger kon zijn dan thans het geval is.

De hierboven genoemde officieren hebben twee jaren de doctoraal-colleges gevolgd in strafrecht, strafvordering, staatsrecht en volkenrecht, en men kan daaruit gevoegelijk afleiden dat zij op het examen als adspirant-doctorandi worden ondervraagd.

Nu hooren wij reeds de tegenwerping: ja maar het civielrecht! Zeker wij zullen de laatsten zien om de groote ontwikkelende kracht van het burgerlijk recht bij de vorming der rechtsgeleerden te betwisten, maar wij moeten niet vergeten dat, indien een uitgebreide kennis van het civielrecht werd gevorderd, de zwaarte van het marine-examen voor meer uitgebreide rechtskennis het doctoraal-examen in de rechtswetenschap zeer zeker zou overtreffen. Immers, wij noemden zooeven reeds het volkenrecht en wij kunnen daar nog bijvoegen het militair recht; met beide vakken kan de doctor in de rechtswetenschappen volkomen onbekend zijn. Welk een uitgebreid en interessant arbeidsveld het militair strafrecht ons biedt, be-

hoeven wij den lezers van ons tijdschrift zeker niet te zeggen. Zoo moest dus wel het civiel recht tot eenige algemeene beginselen die bij de straf-rechtspraak te pas komen, worden beperkt.

Gaan wij nu nog na dat zich voor het meergenoemd marine-examen voorbereiden, niet jongelieden, die pas de schoolbanken hebben verlaten, doch mannen die reeds gedurende meerdere jaren hetzij als fiscaal, hetzij als lid van een krijgsraad of wel als secretaris rechterlijke functiën hebben bekleed, die door den aard van hun werkkring zoowel een groote menschenkennis als een ruimen blik op zaken en toestanden zich hebben kunnen eigen maken, dan gelooven wij met gerustheid te kunnen zeggen, dat een tijd van hard werken gedurende twee jaren onder voortreffelijke leiding, zulke kandidaten tot degelijke onderlegde juristen kan vormen die evenals de gewone juristen tot zelfstandige voortgezette studie, zeer voldoende ondergrond hebben verworven. En het spreekt wel van zelf dat, waar de militaire rechter geen civiele rechtspraak heeft, dit leervak in de eerste plaats voor inperking in aanmerking kwam. Zooals ons bekend is hebben de vier officieren welke thans zijn geslaagd een afzonderlijk college in de hoofdbegrippen uit de algemeene rechtsleer, de hoofdbegrippen van het civielrecht en den algemeenen historischen gang der rechtsontwikkeling hier te lande gevolgd bij Mr. J. A. VAN HAMEL, advocaat te Amsterdam.

Wij zouden dan ook naar onze vaste overtuiging geen betere rechtspraak over militairen kunnen verlangen dan die waarbij de rechterlijke functiën slechts worden waargenomen door mannen die naast kennis van militairen en militaire toestanden een wetenschappelijke vorming hebben genoten als thans met onze marine-juristen het geval is,

En daar moet het heen; daarom hopen wij van harte dat de rechtsstudie zich niet te zeer tot het korps officieren van administratie beperkt, doch dat ook een voldoende aantal officieren van de andere korpsen der Zeemacht met name de zeeofficieren en mariniers de lust en de gelegenheid hebben om zich voor het militair rechtersambt te bekwamen.

Wij spraken hiervoren reeds over de verdediging n.l. in dit verband, dat door verbetering van het rechtsgeleerd gehalte der officieren, ook de verdediging bij de krijgsraden is gebaat. En wij kunnen niet nalaten hier op de vruchten te wijzen die reeds nu het gevolg zijn van de rechtsstudie der vier genoemde officieren. De officieren van administratie 1ste klasse ZUR MÜHLEN en AKKERMAN zijn zeer kort na het afgelegd examen reeds als verdedigers opgetreden bij den Zeekrijgsraad te Amsterdam, terwijl de beide andere geslaagden het rechtsgeleerd element in Indië zijn gaan versterken.

Ook uit die gewesten bereikten ons zoo juist verblijdende berichten. Wij vernamen n.l. dat de officier van administratie 1ste klasse W. F. VAN GRASSTEK, die geruimen tijd als fiscaal heeft gefungeerd bij het Nederlandsch Eskader en thans geplaatst is aan boord van het Wachtschip te Soerabaia, zich als verdediger heeft beschikbaar gesteld en reeds als zoodanig is opgetreden in de zaak van den inlandschen matroos TJAROE.

Wij hopen in een volgende aflevering die zaak te publiceeren omdat wij thans nog niet over de stukken kunnen beschikken, doch wij haasten ons om reeds nu dit verblijdende verschijnsel te vermelden in de hoop dat het lofwaardige voorbeeld van den heer VAN GRASSTEK navolging moge vinden. Juist in Indië, waar de krijgsraden in eerste en hoogste ressort rechtspreken, is verdediging van beklagden zeer noodig.

En waar wij vooral de aandacht op wilden vestigen, dat is, op het feit

dat het hier een inlander gold. Welke lezer van het Tijdschrift voor Strafrecht herinnert zich niet het treffend verhaal dat Mr. SLINGENBERG heeft gegeven van den amokmaker voor den landraad, dien inlander die de doodstraf over zich hoorde uitspreken, terwijl de voor den verdediger bestemde plaats gedurende het geheele proces ledig was gebleven. En dat terwijl hier, nog afgescheiden van de psychologische zijde der zaak, nl. de beteekenis van dat merkwaardige verschijnsel „amok”, stof te over was voor een verdediger om zijn cliënt voor een onjuist vonnis te behoeden. Wij zullen den inhoud van dit opstel hier niet weergeven en verwijzen belangstellende lezers naar Deel XV van het Tijdschrift van Strafrecht. Nog levendig herinneren wij ons hoe een gevoel van verlichting over ons kwam toen wij in de laatste regels van het opstel, ontwaarden dat, trots het afwijkend advies van de gehoorde autoriteiten, de Gouverneur-Generaal den veroordeelde gratie van de doodstraf verleende en de straf voor den man, die in zijn request had te kennen gegeven nog een goed dwangarbeider te kunnen zijn, veranderde in twintig jaar dwangarbeid.

En zoo is de toestand der inlandsche beklagden nog. Daarom verheugt het ons ten zeerste dat in de zaak-TJAROE, waarbij voor den verdediger zulk een goede gelegenheid bestond om op het karakter van den Javaan en de aanleiding tot zijn misdrijf te wijzen, de officier van administratie VAN GRASSTEK, deze taak op zich heeft genomen, zoodat die inlander dus zijn overige rasgenooten in Indië verre vooruit was.

Ook de behandeling der zaak stemt tot blijdschap. De verdediger is nl. in de gelegenheid geweest om beklagde alleen te spreken, vóór het einde der procedure werden de processtukken in zijn handen gesteld, ten einde hem gelegenheid te verschaffen om desgewenscht aanvulling van het onderzoek te vragen. Ten slotte werd na de indiening van den eisch de memorie van verdediging door den raadsman in den krijgsraad voorgedragen, waarna zoolw de fiscaal als de verdediger zich verwijderden en de krijgsraad tot de deliberatiën overging.

Men ziet dat bij deze, voor zoover ons bekend eerste, verdediging bij den Zeekrijgsraad in Indië alles naar wensch is gegaan. Wij hopen dat bij een verdediging voor den Zeekrijgsraad aan boord van het Nederlandsch eskader dezelfde vrijgevigheid en ruimheid van opvatting zullen gelden als thans door den Krijgsraad te Soerabaia zijn gevolgd; dit kan er slechts toe leiden dat ook andere officieren de ambitie zullen gevoelen om hunne krachten ter beschikking te stellen van de verdediging van beklagden voor den Zeekrijgsraad in onze overzeesche gewesten.

Rechtspositie Mariniers.

Zooals wij op pag. 317 van den vorigen jaargang mededeelden, maakte het Koninklijk Besluit van 17 November 1908 n°. 38, dat 1 Januari 1909 is in werking getreden, een einde aan de tweeslachtige positie van het Korps Mariniers en is daarbij uitdrukkelijk bepaald dat genoemd Korps tot de Zeemacht behoort.

De eigenaardige toestand behoort dus gelukkig tot het verledene, waarin de mariniers nu eens voor een Zeekrijgsraad en dan weer voor een krijgsraad van de landmacht terechtstonden, naar gelang zij aan boord of aan den wal waren geplaatst, terwijl vooral bij de deseriebepalingen ook het materieel recht voor hen niet onbelangrijk verschilde naarmate zij onder de jurisdictie van de Zee- of van de Landmacht stonden.

Zoo zullen leeken op het gebied van het militair recht wellicht vreemd

opzien, indien zij in de tabel die in de crimineele statistiek over de militaire misdrijven handelt, bij enkele delikten de door de krijgswaarden te 's Gravenhage en Haarlem veroordeelde militairen verdeeld zien in Zee- en Landmacht. De samensteller dier tabel wilde er dus blijkbaar niet aan om de door Landmachtwaarden veroordeelde mariniers ook werkelijk tot de Landmacht te rekenen. Zoo viel dus wel een eigenaardig licht op de regeling die nu eenmaal in de praktijk werd gevolgd doch die door iedereen werd afgekeurd, een regeling welke ook o. i. in de wet geen steun vond.

Wij kunnen echter gevoegelijk over dien ouden toestand zwijgen en wij gelooven, dat thans, nu niet in een tabel der crimineele statistiek, maar in een Koninklijk Besluit *expressis verbis* is bepaald, dat de Mariniers tot de Zeemacht behooren, de stelling, dat de Mariniers ook voor alle vergrijpen voor Zeewaarden moeten terechtstaan, wel geen tegenspraak zal ontmoeten.

Ook de praktijk heeft reeds gelegenheid gehad zich naar de nieuwe organisatie-regeling te vormen.

Dat hierbij echter niet alle moeilijkheden waren uitgesloten, daarop hebben wij tevoren (t. a. p. pag. 317) reeds met een enkel woord gewezen.

Niet alleen spreekt het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Water herhaaldelijk van *schepelingen*, doch ook het woord *bodem* speelt in enkele frequente misdrijven een gewichtige rol. Het was te voorzien dat de hier aangeduide moeilijkheid spoedig aan de orde zou komen; immers het meest voorkomende delikt, nl. een der beide desertiegevallen volgens art. 145 C. W. Z., wordt omschreven als het twee dagen of langer afwezig zijn van den bodem waarop hij dient, gepleegd door een schepeling.

En toch is de quaestie eigenlijk niet nieuw; nooit immers is het woord schepeling zoo eng opgevat dat het alleen zou betreffen de militair der Zeemacht die werkelijk op een schip dient. Ook om insubordinatie te plegen, om maar iets te noemen, moet men, als minder militair, schepeling zijn en wij gelooven niet dat er één krijgsraad gevonden zal worden die een aan den wal geplaatsten militair der Zeemacht, die zijn meerdere in rang heeft geslagen of beledigd, zal vrijspreken op grond dat beklagde geen schepeling is.

Ook de afwezigheid van een bodem is vele malen aangenomen ten opzichte van hen die niet op een schip dienden; veelal waren zij administratief in de rol van een schip geplaatst, doch dit kan toch moeilijk als ernstige grond gelden voor de bewering dat zij nu werkelijk op een schip dienden. Zulks is het geval b.v. met het personeel van den Torpedodienst te Soerabaia, *dat geheel aan den wal is gekazerneerd, onder het bevel van een eveneens aan den wal geplaatsten commandant*: de administratieve plaatsing aan boord van het Wachtschip te Soerabaia is werkelijk slechts van administratieve betekenis (betaling, enz.). Toch zijn talrijke veroordeelingen van tot dat personeel behorende schepelingen uitgesproken — en o. i. dan ook volkomen terecht — wegens het langer dan twee dagen van hun bodem afwezig zijn, terwijl zij geheel aan den wal zijn gehuisvest.

Nu is echter de positie der gekazerneerde mariniers ten opzichte van art. 145 C. W. Z. *feitelijk* precies dezelfde als die der schepelingen die bij den Torpedodienst te Soerabaia of elders aan den wal zijn geplaatst (Instituut voor de Marine, hospitalen, enz.). En voorzover wij kunnen nagaan bestond voor die toestanden een gevestigde praktijk en wel in dién zin, dat zoowel hij die van zijn schip als hij die van een andere plaats waar hij diende afwezig is, in elk geval wordt geacht niet present te zijn op de plaats waar hij behoort te zijn; en dat is het toch waar alles op aankomt en waarin de strafbepaling haar eenigen grondslag vindt.

Wij hebben hierachter afgedrukt twee vonnissen van den Zeekrijgsraad te Amsterdam waarbij over de hier kortelings aangestipte punten een beslissing is gegeven. Vooral zij de aandacht gevestigd op het vonnis van 16 Juni jl. Wij hebben hierboven slechts aangeduid waarom het hier gaat en hebben niet de juistheid van de eigenlijk reeds lang gevestigde praktijk aangetoond, omdat wij ons met de strekking van het krachtige en logische betoog van den eisch van den fungeerenden fiscaal in deze zaak zeer goed kunnen vereenigen. Wij zullen ons dan ook tot een kleine uitweiding op een enkel punt bepalen.

De verdediging in deze zaak is gevoerd door den officier van administratie 1ste klasse T. AKKERMAN; deze bepaalt zich wat de hierboven genoemde rechtsquaestie betreft tot een objectieve uiteenzetting van het dilemma, waarvoor de Krijgsraad zich ziet gesteld; zooals uit het vonnis blijkt heeft de Krijgsraad zich met de conclusie van den fiscaal vereenigd.

Vooraf een enkele opmerking; zooals bekend is bevat art. 145 C. W. Z. een dubbele strafpositie. Het luidt nl.: „Elke schepeling zonder onderscheid van rang of graad die in tijd van vrede zonder verlof 2 dagen „of langer van den bodem waarop hij dient afwezig is, of langer dan 8 „dagen na het eindigen van zijn verlof afwezig blijft, zal, enz.”

Het artikel is zeker niet onberispelijk geredigeerd en zoo is het al dadelijk niet buiten twijfel of de uitdrukking „van den bodem waarop hij dient” ook betrekking heeft op het achterblijven van verlof.

De quaestie is van gewicht omdat bij ontkennde beantwoording de geheele bodem-vraag voor de achterblijvers van verlof achterwege blijft.

Wij gevoelen het meest voor deze lezing: art. 145 stelt twee feiten strafbaar 1°. het zonder verlof twee dagen of langer van zijn bodem afwezig zijn en 2°. het langer dan acht dagen na het eindigen van zijn verlof afwezig blijven.

Taalkundig is die lezing o. i. niet onjuist, al moet worden toegegeven dat ook de andere lezing er door kan, vooral als men de klemtoon op de woordjes „is” en „blijft” laat vallen.

Met het opsporen van de bedoeling van den wetgever komt men hier niet veel verder. Let men alleen op de bepalingen voor de Zeemacht geldende, dan schijnt alles voor de door ons gedane keus te pleiten. Immers, in 1887 heeft de wetgever niet anders gewild dan, wat het achterblijven van verlof betreft, behoud van de reeds bestaande bepaling; er werd slechts een aanvulling beoogd in verband met het nieuwe art. 133a. En nu luidde art. 145 oud: „Elke schepeling zonder onderscheid van rang, die, in tijd van vrede, langer dan acht dagen na het eindigen van zijn verlof afwezig blijft, enz.” Hier is van geen bodem sprake, dus een reden te meer om dat element er ook thans buiten te houden, nu bij het totstandkomen der wet van 1887 van geen wil is gebleken om hierin eenige verandering aan te brengen.

Dit alles nu gaat niet zoo mooi op voor het bij diezelfde wet van 1887 gewijzigde art. 159 C. W. L. Wij gaan hierop thans niet nader in, vooral omdat ook bij overweging van dat verschil, onze keus op eerstgenoemde lezing gevestigd blijft.

Van dezelfde meening is blijkbaar de Zeekrijgsraad te Amsterdam, die dan ook in zijne op pag. 86 opgenomen vonnis van 5 Februari 1909 de bodemquaestie geheel buiten de zaak heeft gehouden door het feit te qualificeeren als: „desertie in tijd van vrede, door als minder schepeling „in tijd van vrede langer dan acht dagen na het eindigen van zijn verlof „afwezig te zijn gebleven.”

Eenzelfde geval nu betrof de vrijspraak door den verdediger in zijn memorie aangehaald nu onlangs gevolgd door een vrijspraak betreffende het andere bij art. 145 C. W. W. strafbaar gestelde feit.

Wij betreuen het ten zeerste dat door het ontbreken van eenig rechtsmiddel het Hoog Militair Gerechtshof niet in de gelegenheid is om bij een sententie zijne beslissing te geven over de punten welke in hoogergenoemde vonnissen zijn ter sprake gekomen; dan toch zou de rechtsongelijkheid, waarvan thans in de directies Amsterdam en Willemsoord is gebleken, niet kunnen bestaan en, naar wij vermoeden, de toestand van rechteloosheid welke, thans voor een deel der mariniers, van de beslissing van den Krijgsraad te Willemsoord het gevolg is, niet zijn ingetreden.

Nu juist in de laatste jaren de geheele militaire rechtspraak is doortrokken van den geest om, in het voordeel van den beklagde, zooveel dit maar eenigszins mogelijk is, de oude wetteksten aan te passen aan nieuwere denkbeelden en begrippen welke aan onze militaire wetgeving vreemd zijn, is het o. i. wel jammer dat de krijgsraad te Willemsoord, met opoffering van een gewichtig rechtsbelang, heeft gemeend aan de bepaling van art. 145 C. W. W. een uitlegging te moeten geven, welke uitsluitend op de letter gegrond, zoozeer in strijd is met hare ratio en zoozeer indruischt tegen de geheele beteekenis der wet van '87.

Want er zal toch wel niemand zijn die wil beweren, dat de wetgever de hier bedoelde desertie, nl. van een schepeling die niet op een schip dient, straffeloos heeft willen laten.

Ja maar, zoo hooren wij zeggen, dan had de wetgever dit moeten bepalen! Zeer zeker is de redactie van meergenoemd artikel allerminst gelukkig, maar er is een zeer gewichtige aanwijzing in de wet van '87 *zelve*, die o. i. het recht geeft om in casu de ratio te stellen boven de letter, en dat is deze: De eigenlijke desertie wordt in die wet omschreven als de „ongeoorloofde verwijdering met het oogmerk 's lands dienst voor goed te verlaten”. Hier wordt het woord bodem niet genoemd en dit speelt dus bij de beteekenis van dit misdrijf in het geheel geen rol.

Welnu, zoo duidelijk mogelijk is bij de totstandkoming van die wet van '87 gebleken, dat die aanvulling van art. 145 met de afwezigheid zonder verlof van den bodem, niets anders beoogde dan het strafbaar stellen van een afwezigheid waarbij het bovengenoemde oogmerk niet aanwezig of niet te bewijzen is, zonder dat men er in de verste verte aan heeft gedacht om ten aanzien van de plaats waarvan de ongeoorloofde afwezigheid plaats had, eenig verschil te maken. Er is dan ook wat de juridische beteekenis der desertie betreft, van het delikt van art. 145 geen *delictum sui generis* gemaakt in den vollen zin des woords; immers hij die zich aan die ongeoorloofde afwezigheid schuldig maakt en niet binnen twee dagen terug is wordt als deserteur beschouwd, wordt dus geacht zich te hebben schuldig gemaakt aan een feit dat gelijk staat met de in art. 133a genoemde ongeoorloofde verwijdering. De *verlating van 's lands dienst* is dezelfde grondslag voor beide misdrijven.

Hoe weinig bij het totstandkomen der wet gedacht is aan een beperking ten opzichte van de plaats waarvan de afwezigheid plaats heeft, blijkt wel o.a. hieruit dat in de stukken gesproken wordt, nu eens van afwezigheid, zonder meer, dan weer van afwezigheid van het korps, en zelfs ook van afwezigheid „van zijn korps, garnizoen, oorlogsbodem, enz. (1). (Zie

1) Wij cursiveeren.

voor een en ander Handelingen Tweede Kamer Bijlagen 1885—1886 no. 134, 1886—1887 no. 15.)

Men kan in zekeren zin zeggen dat de wijziging welke de wet van '87 in art. 145 C. W. Z. aanbracht „in stijl” is geschied: want de wetgever beging hier dezelfde onnauwkeurigheid, door Pols zoo vaak in het C. W. L. gesignaleerd, hij lette bij de redactie alleen op het meest voorkomende geval, een schepeling dienende op een bodem.

Nu echter uit de wet en hare totstandkoming zoo duidelijk blijkt, dat aan geen beperkende strekking ten opzichte van het grondartikel (133a) mag worden gedacht en het verband met dat artikel in de strafpositie zelve te voorschijn treedt, nu zouden wij voor ons geen oogenblik aarzelen, integendeel het ons tot plicht rekenen, om, bij de toepassing van art. 145 niet alleen op de letter van den norm, maar op de duidelijke beteekenis der geheele wet van '87 te letten en aan die beteekenis den voorrang te geven boven de helaas onnauwkeurige letter van één harer voorschriften. Zoo ooit de kracht van den ouden rechtsregel dat men over de beteekenis van een wetsvoorschrift niet mag oordeelen zonder de geheele wet te hebben doorzien, zich doet gevoelen, dan is het wel hier.

Wij haasten ons om het Amsterdamsche vonnis van 16 Juni te publiceren waardoor, bij de beoordeeling van een eventueel volgend geval de krijgswaad te Willemsoord in de gelegenheid is om van die beslissing, maar vooral van het betoog van den fungeerenden fiscaal in die zaak kennis te nemen; zoowel het pro als het contra vindt men in die zaak uitvoerig behandeld.

Crimineele statistiek.

Het was tot dusver geen gewoonte om in dit tijdschrift een overzicht te geven van de jaarlijksch verschijnende crimineele statistiek van Nederland. En toch is de kennisneming daarvan zoo buitengewoon belangrijk; niet alleen om den loop der criminaliteit van onze bevolking, maar ook omdat zij ons vanzelf voert op psychologisch en sociologisch terrein en omdat slechts de crimineele statistiek ons in staat stelt met vrucht een blik te slaan op het gebied van de zoo jonge doch hoogst interessante wetenschap der crimineele aetiologie.

In de verschijning, nu onlangs, van de crimineele statistiek over 1907, vinden wij een welkome gelegenheid om onze lezers van de op dit gebied gebleken verschijnselen op de hoogte te houden. De inleidingen tot de crimineele statistieken der laatste jaren, bewerkt door de bekwame hand van Mr. J. R. B. DE ROOS, bevatten een schat van gegevens en belangwekkende opmerkingen. Daar wij nu voor het eerst hier een overzicht van de crimineele statistiek geven, meenen wij onze lezers, en vooral hen, die deze statistieken niet in hun onmiddellijk bereik hebben, een dienst te bewijzen door ons niet alleen te bepalen tot hetgeen speciaal in het thans verschenen verslagjaar de aandacht vraagt; wij zullen ook enkele belangrijke uitkomsten vermelden, die in den loop der jaren reeds zulk een vasten vorm hebben aangenomen, dat zij, als vaststaande en steeds opnieuw blijvende waarheden, in de collegezalen worden gedoceerd. Een volgend jaar kunnen wij dan volstaan met in hoofdzaak te wijzen op hetgeen voornamenlijk uit de cijfers van het besproken verslagjaar valt op te maken. Toch zij ten overvloede nog opgemerkt dat wij in de eerste verte niet volledig kunnen zijn en dan ook nu slechts hier en daar een greep kunnen doen; wij hopen echter dat door een en ander eenige belangstelling worde

gewekt voor de beoefening van de hierboven genoemde wetenschap van de oorzaken der criminaliteit.

Eenige algemeene opmerkingen over crimineele statistiek in het algemeen mogen hier voorafgaan; zie hiervoor van de hierboven genoemde Inleidingen vooral die van 1905 en het in 1908 verschenen werk van Mr. J. R. B. DE ROOS: Inleiding tot de beoefening der Crimineele aetiologie.

Het behoeft nauwelijks te worden gezegd dat de crimineele statistiek een krachtig hulpmiddel is om ons iets te leeren aangaande den omvang en de oorzaken der criminaliteit en dat zij ons waardevolle gegevens kan verschaffen voor het groote doel n.l. de bestrijding der criminaliteit. Ook spreekt het vanzelf dat in deze zeer veel afhangt van de inrichting der statistiek d. w. z. de wijze waarop het voorhanden zijnde materiaal wordt onderscheiden, gegroepeerd en verwerkt.

De crimineele statistiek houdt zich bezig met onderlinge vergelijking van een groote massa feiten; om dit mogelijk te maken moeten de kenmerken volgens welke die feiten worden gerangschikt zich bepalen tot gemakkelijk te constateeren en zooveel mogelijk objectieve gegevens. Kan dit op zich zelf als een nadeel worden beschouwd — immers de kenmerken zijn van zeer eenvoudigen aard en voor één gegeven geval veelal niet karakteristiek — zoo moet men niet vergeten dat slechts dat z.g. massaal onderzoek ons in staat stelt om algemeene conclusies te trekken. Individueel onderzoek houdt natuurlijk zijn waarde voor enkele typische delikten en vooral uit een psychologisch oogpunt.

Met het trekken van algemeene conclusies komen wij echter op zeer gevaarlijk terrein; het is nu eenmaal bekend dat statistici niets liever doen dan gevolgtrekkingen maken en dat is niets meer dan natuurlijk; eerst dan toch krijgt de amorphe stof een duidelijk omlijnde gedaante, eerst dan begint het doode feitenmateriaal te leven en zien zij resultaat van hun vaak moeitvollen arbeid.

Het komt er nu echter, bij het trekken van die conclusies vooral op aan, dat het geconstateerde verschijnsel aan de juiste oorzaak wordt toegeschreven; hier liggen voetangels en klemmen. Daarbij komt nog dat — OTTO LIPMANN wees er reeds op in zijn opstel over die Wirkung von Suggestivfragen — een statisticus in den regel zeer suggestibel is en gevoelig voor het constateeren van een door hem vermoed verschijnsel (1).

Een paar voorbeelden tot toelichting van het vorenstaande moge hier volgen.

Zoo kan b.v. alleen uit het feit dat het percentage gehuwde vrouwelijke delinquenten (n.l. de verhouding tot het totaal aantal vrouwelijke delinquenten) grooter is dan dat der ongehuwden nog niet worden afgeleid dat het huwelijk een ongunstigen invloed heeft op de criminaliteit der vrouw. Om die gevolgtrekking te maken moeten wij meer weten. Immers indien bij groepeerings naar den leeftijd mocht blijken dat die delikten juist worden begaan op een leeftijd waarop een zeer groot percentage gehuwd is, dan bestaat de kans dat men aan het huwelijk wijt wat aan den leeftijd moet worden toegeschreven.

Toen de voorstanders van de theorie van karakteristieke lichamelijke

(1) Statistici zouden vooraf onderzocht kunnen worden op de wijze door GUIDO GUIDI aangegeven in de „Archives de Psychologie” (Tome VIII no. 29): Recherches experimentales sur la suggestion; deze schrijver heeft een toestel uitgevonden om de graad van suggestibiliteit op te nemen en in procenten uit te drukken!

afwijkingen van misdadigers een groot statistisch materiaal hadden verzameld om hunne stellingen te bewijzen, wees ASCHAFFENBURG er op, dat men zich over de lichamelijke minderwaardigheid van een groot deel der misdadigers niet behoeft te verwonderen, daar het grootste deel der misdadigers voortkomt uit volksklassen, waar ellende, onvoldoende voeding, harde arbeid, drankzucht en ziekte, reeds tijdens de zwangerschap op de ontwikkeling der vrucht een nadeeligen invloed kunnen hebben (DE ROOS, *Crim. aetiologie* p. 31). Zoo zeide professor PENTA (aangehaald in *Archiv für Kr. Anthr. und Kr.*) dat de misdadigers welke het door LOMBRISO aangegeven type hadden, juist kwamen uit een streek waar door rasvermenging dat type zeer vaak voorkwam.

En zoo kunnen talrijke voorbeelden worden aangehaald waarbij dikwijls een schijnbaar voor de hand liggende conclusie moet worden gewantrouwd of bij nader onderzoek verworpen. Vooral bij statistici die, zij het dan ook op grond van proefondervindelijk onderzoek, reeds een gevestigde overtuiging betreffende het causaal verband van enkele geconstateerde verschijnselen bezitten, is het gevaar groot, dat de kritische blik op de waarde der verzamelde gegevens wordt verduisterd. N. NÄCKE zegt dan ook van LOMBRISO: „Er reitet förmlich auf diesen anatomischen Stigmen herum und „ist überglücklich wenn er oder ein Schüler ein neues entdeckt hat.” (1)

Herhaaldelijk wordt ook in hoogergenoemde Inleidingen en in het aangehaalde werk van Mr. DE ROOS op het gevaar voor onjuiste gevolgtrekkingen gewezen en tot groote voorzichtigheid aangemaand; wellicht vinden wij hieronder gelegenheid om dit nog bij enkele opvallende verschijnselen te laten uitkomen.

Uit hetgeen hierboven gezegd is betreffende de groepeerings der gegevens voor een massaal onderzoek volgt al dadelijk dat vergelijking met statistieken van andere landen vrijwel ondoenlijk is. Terwijl men bij de statistiek van één land reeds voor de moeilijkheid staat dat het materiaal door verscheidene personen moet worden bijeengebracht, waarbij dus bij eenigszins subtiele onderscheidingen verschil in appreciatie onvermijdelijk zijn invloed doet gelden, de vergelijking met het buitenland stuit in hoofdzaak af op de verschillende indeeling van de gegevens en de verschillende omschrijving der delikten. In dit opzicht zou dus eerst iets kunnen worden bereikt bij internationale samenwerking, welke tot nog toe niet heeft plaats gevonden. Dit neemt niet weg dat enkele verschijnselen bv. betreffende de klasse waartoe de meeste misdadigers behooren, de sexe, enz. zeer goed aan de uitkomsten in het buitenland verkregen, kunnen worden getoetst.

Er is echter voor elke crimineele statistiek nog een zeer voorname omstandigheid, die ons noodzakelijk moet beperken in het schatten van de waarde der verzamelde cijfers en die ons belet een zuiver beeld te verkrijgen van de werkelijke criminaliteit. Behoudens toch enkele gegevens handelt de crimineele statistiek slechts over de *veroordeelingen* en de *veroordeelden*, dus slechts over de in foro geconstateerde criminaliteit. Bij de bepaling van de verhouding dier gerechtelijk geconstateerde tot de werkelijke criminaliteit komen geheel onberekembare factoren in het spel, factoren die zich natuurlijk in een land als het onze, waar het z.g. opportuniteitsstelsel bij de vervolging van strafbare feiten wordt gevolgd, nog sterker doen

(1) Die volgzaamheid van statistisch materiaal, die kneedbaarheid naar de hand des meesters, wordt wel aardig uitgedrukt in het, evenwel minder hoffelijke gezegde, dat wij onlangs in een der groote dagbladen aantreffen: „La statistique est une jeune fille qui va avec celui qui la caresse le plus.”

gevoelen dan in een land waar aan het legaliteitsprincipe streng wordt vastgehouden. Doch ook daar tast men vrijwel in het duister; dagelijks wordt het misdrijf van vruchtafdrijving, overspel, enz. begaan terwijl de veroordeelingen voor die feiten uiterst zeldzaam zijn. Hoevele diefstallen, mishandelingen en beledigingen zijn er niet, die niet worden aangebracht, die niet worden vervolgd of waarvoor, ook na vervolging, geen veroordeeling volgt.

Toch zal bij al die onzekerheid de crimineele statistiek ons in de meeste gevallen kunnen leeren den loop der criminaliteit. Zeer dikwijls toch zijn de redenen bekend waarom in het eene geval wel en in het andere geval niet plaats is voor gevolgtrekkingen in dien zin. Een typisch voorbeeld in dat opzicht is wel de loop van het aantal veroordeelingen wegens landlooperij en bedelarij. Tot voor korten tijd immers was het bijna uitsluitend de Utrechtsche rechtbank, die zich het lot dier ongelukkige bannelingen aantrok en die hun weer voor eenigen tijd een onderdak bezorgde in een rijkswerkinrichting; doch het werd ook die rechtbank blijkbaar te machtig zoodat zij daarvan is teruggekomen.

Zoo zal overlading van werkzaamheden bij parketten en rechters tot meerdere niet-vervolgingen, een gewijzigd inzicht in de toerekeningsvatbaarheid voor enkele bepaalde delikten, tot meerdere niet-veroordeelingen kunnen leiden, enz., Houdt men met al die omstandigheden zooveel mogelijk rekening, dan kan in den regel een inzicht worden verkregen in den loop der criminaliteit, dus in hare toe- of afname, en weet men veelal voor welke gevallen uit toe- of afname der uitgesproken veroordeelingen niet tot toe- of afname der criminaliteit mag worden geconcludeerd.

Wij zullen zien dat het niet ontbroken heeft aan pogingen om door uitbreiding der gegevens een meer betrouwbaar inzicht te verkrijgen in de werkelijke criminaliteit dan thans het geval is; daar dit onderwerp in de onlangs verschenen crimineele statistiek over 1907 wordt besproken, zullen wij het daarbij vanzelf ontmoeten.

Thans dus een overzicht van die laatstverschenen statistiek.

Er klinkt, ondanks de herhaalde aanmaning tot voorzichtigheid bij het trekken van conclusies uit de geconstateerde feiten, een blijden toon door de inleiding, en de bewerker begint al dadelijk met de verklaring dat de gunstige uitkomsten der laatste jaren blijven doorgaan; het aantal door de arrondissementsrechtbanken veroordeelde individuen nam in de jaren 1905, 1906 en 1907 telkens af met 897, 1071 en 393. Het laatste cijfer is aanmerkelijk minder dan het vorige zoodat een reactie nabij schijnt. Echter moet hierbij niet worden vergeten, dat de groote daling in 1906 nl. met 1071 veroordeelden, voor een gedeelte op rekening van de kindervetten moet worden gesteld. Niet in dien zin dat reeds thans een algemeene daling der criminaliteit tengevolge der kindervetten te constateeren zoude zijn, maar met het oog op de inrichting van de statistiek met betrekking tot de jeugdige delinquenten. Hierover straks nader.

Dat het aantal kantongerechtszaken zich nog steeds uitbreidt, kan moeilijk anders bij het voortdurend scheppen van nieuwe strafbepalingen. De daarbij gebleken totaal-cijfers zeggen ons dan ook al bitter weinig omtrent de z.g. lichte criminaliteit van de bevolking.

Ook in de uitkomsten der militaire rechtspraak ziet de inleider beoedigende symptomen. Het aantal veroordeelde individuen wegens gemeene misdrijven nam in de laatste vier jaren af met resp. 30, 32, 15 en 51 zoodat het cijfer 308 van 1903 is geslonken tot 180 in 1907. Ook bij de militaire misdrijven zien we in 1907 een belangrijke afname nl. 78; hier

is echter een reactie ingetreden op de toename der beide vorige jaren nl. met 16 en 101, zoodat het totaal van 1907 nl. 519 nog 39 meer blijft dan 1904, echter 24 minder dan in 1903.

Dat hier voorzichtigheid dubbel geboden is, spreekt van zelf. Terwijl de bevolking van Nederland steeds toeneemt is de sterkte van land en zee-macht nog al eens wisselend. De nu reeds 4 jaren aanhoudende afname van wegens gemeene misdrijven veroordeelden moet echter tot blijdschap stemmen.

De rubriek overtredingen is natuurlijk in de militaire rechtspraak niet zeer belangrijk. Er waren in 1907 264 veroordeelingen tegen 26 in 1897, alzoo is het aantal in 10 jaar vertienvoudigd, terwijl de veroordeelingen door kantonrechters in dat zelfde tijdvak van 90381 tot 150758 steeg, dus met $\pm 67\%$.

Naar aanleiding van de vraag in hoeverre de gunstige loop der geconstateerde criminaliteit, welke toch altijd maar een klein gedeelte uitmaakt van de werkelijke criminaliteit, ons tot gevolgtrekkingen in staat stelt met het oog op die werkelijke criminaliteit, wordt nogmaals de inrichting der crimineele statistiek nagegaan en met name onderzocht of zij niet meer kan geven dan werkelijk het geval is.

Van verschillende zijden is op uitbreiding der gegevens aangedrongen en wel voornamelijk wat betreft de onvervolgd gebleven feiten; wat zou men aan die mooie cijfers der gerechtelijk geconstateerde criminaliteit hebben indien wellicht uit andere gegevens zou kunnen blijken dat de niet-berechte criminaliteit toenam? En die vrees wordt gevoed, zoo lezen wij „wanneer b.v. de Amsterdamsche Rechtbank ons komt verzekeren dat ze ook in strafzaken het werk „niet meer afkan, wanneer we zien dat de Rechtbanken den drukkenden overlast van bedelaars en landloopers van zich afschudden, dat de parketten bij de „kantongerechten van de vervolging van vele jeugdige delinquenten afzien, „omdat de nieuwe procedure zoo omslachtig is, of om andere redenen.”

De pogingen door het Bureau van Statistiek gedaan, reeds voordat van elders daarop werd aangedrongen, mochten echter niet tot een gunstig resultaat leiden; de meeste parketten achtten een waardevolle opgave van niet-vervolgde feiten niet mogelijk en trachtten aan te toonen, dat door de voorgestelde uitbreiding misleidende cijfers zouden worden verkregen, zoodat ook de toenmalige Minister het verzoek niet voor inwilliging vatbaar achtte. Ook een poging om althans een opgave van het totaal aantal aangebrachte diefstallen met inbraak te verkrijgen, was reeds mislukt vóórdat van buiten het Centraal Bureau staande zijden op uitbreiding der Statistiek werd aangedrongen.

Wat de misleidende cijfers betreft merkt de inleider op dat men daarbij nog altijd een waarschuwing kan geven voor hen die zoo naief zijn om te meenen dat de vervolgde plus de niet-vervolgde criminaliteit gelijk zijn aan de totale criminaliteit.

Terecht wordt verder betoogd dat in elk geval de te produceeren cijfers op zich zelf beteekenis hebben ook uit het oogpunt der reden van niet-vervolgving en zoo is dan ook zeer belangrijk de door den Officier van Justitie te Leeuwarden ingezonden en als Bijlage bij de Inleiding opgenomen staat van de in zijn Arrondissement in 1908 onvervolgd gebleven strafzaken met vermelding van den aard der misdrijven en de redenen van niet-vervolgving.

Een enkele stap in de gewenschte richting werd gedaan door de verschaffing van eenige gegevens betreffende de door de Rijksveldwacht opgemaakte processen-verbaal; de gegevens konden echter nog niet worden geschikt gemaakt tot verwerking; wel is uit de Gemeenteverslagen reeds in deze Crimineele Statistiek opgenomen een overzicht van de in Amsterdam, Rotterdam en Den Haag opgemaakte processen-verbaal door de gemeente-politie; zij staan echter

voor conclusies in verband met andere gegevens te veel op zich zelf doch kunnen na enkele jaren een waardevol materiaal leveren voor de bepaling van de criminaliteit in de groote steden van ons land.

Op het gebied van de belangrijkste groep n.l. de jeugdige delinquenten moet de inleider ons teleurstellen en blijven we dus ook hier in hoofdzaak aangevoelen op de cijfers der veroordeelden en veroordeelingen. Wij behoeven er zeker niet aan te twijfelen dat ook omtrent de niet-berechte criminaliteit der jeugdige personen gegevens niet zullen uitblijven indien de samensteller der Statistiek er eenigszins kans toe ziet ze te verkrijgen.

Hierboven wezen wij reeds op het in onze crimineele statistiek ten opzichte van de kindervetten gevolgde systeem; bij de rechtbankzaken is n.l. de ter beschikkingstelling (en ook de teruggave aan de ouders) niet in de desbetreffende tabellen opgenomen.

Nu zouden wij willen vragen: waarom wordt deze gerechtelijk geconstateerde criminaliteit niet opgenomen terwijl veroordeelingen tot de straf van tuchtschool en berisping wel worden meegeteld, met het resultaat dat de zwaarste feiten niet vermeld worden?

Het antwoord geeft de inleiding tot de crimineele statistiek van 1906; de gevolgde methode is n.l. een uitvloeisel van het vóór de inwerking-treding der Kinderwetten aangenomen stelsel, waarbij de kinderen beneden de 10 jaar en zij die zonder oordeel des onderscheids gehandeld hadden niet werden opgenomen.

Volgens den inleider wezen nu de bepalingen van het nieuwe recht van zelf den weg aan. Immers ook naar het nieuwe recht heeft men twee groepen: de tot straf veroordeelden, en die welke, schoon schuldig verklaard, niet gestraft doch hetzij aan de ouders of den voogd teruggegeven, hetzij ter beschikking van de Regeering zijn gesteld.

In deze splitsing vindt de Inleider een reden om nu ook de eerste groep wel en de tweede groep niet mee te tellen op de tabellen der eigenlijke criminaliteit n.l. der rechtbankzaken, terwijl natuurlijk de afzonderlijke kindertabellen beide groepen vermelden. Zoo bleef, zoo lezen wij verder, de gedachtengang zooveel mogelijk dezelfde.

Wij veroorloven ons met den bekwamen Inleider van gevoelen te verschillen en wij zijn van meening dat juist de nieuwe Kinderwetten een welkome gelegenheid boden om geen aanpassing aan het oude systeem te zoeken, waar toch geen aanpassing te verkrijgen is. Het begrip oordeel des onderscheids is niet alleen uit den tekst der wet doch ook uit den leidenden gedachtengang bij de practische toepassing der nieuwe bepalingen geheel verdwenen; althans komt zij geenszins tot uiting in het gevolg: straf of maatregel.

Het behoud der vergelijkbaarheid met vorige jaargangen kon op deze wijze, zelfs niet eenigermate worden verkregen; immers vele jeugdige delinquenten die thans naar de tuchtschool worden gezonden of een berisping ontvangen, die dus nu hun aandeel leveren in de eigenlijke criminaliteit, zouden onder het vroegere stelsel, toen er geen kinderstraffen waren en trouwens de wet nog andere vereischten stelde, niet tot straf zijn veroordeeld. Omgekeerd worden nu vele jeugdige personen wegens ernstige vergrijpen ter beschikking van de Regeering gesteld, die volgens de oude wetgeving met gevangenisstraf moesten zijn gestraft, omdat zij met oordeel des onderscheids hadden gehandeld of ouder waren dan 16 jaar.

Er is naar onze meening met den besten wil, uit het gevolg der strafrechtelijke behandeling n.l. straf- of maatregel, geen, ook maar globaal

opgaande, verdeling te maken betreffende de criminaliteit. De laatste categorie omvat zoowel de zwaarste als de lichtste vergrijpen (teruggave aan de ouders), maar vooral de zwaarste omdat de teruggave aan de ouders voor de rechtbankzaken niet veel toepassing vindt. In 1907 60 maal tegen 256 terbeschikkingstellingen; de eerste categorie omvat zoowel zware als lichte vergrijpen, maar voor het grootste gedeelte lichte; zij omvat 223 veroordeelingen tot tuchtschool, 369 geldboeten en 12 berispingen; dit alles op een totaal van 1080 veroordeelde individuen.

Het resultaat is nu b.v. dat een kind van 8 of 9 jaar, dat naar de tuchtschool wordt gezonden of een berisping ontvangt, zijn aandeel levert in de eigenlijke criminaliteit terwijl de jongen van 16, 17 jaar die van een verdorven karakter blij heeft gegeven en ter beschikking van de Regeering wordt gesteld, er buiten blijft.

Dit zijn uitersten, die geen gewicht in de schaal zouden leggen, indien de verdeling globaal opging; zooals wij echter hierboven aangaven is dit o.i. niet het geval.

Wil men per se een splitsing maken betreffende jeugdige delinquenten, dan is dunkt ons de eenige deze: gevangenisstraf en gewone geldboete aan de eene zijde en de *Kinder*maatregelen en *Kinder*straffen aan de andere zijde; hier is althans het verschil tusschen volwassenen en kinderen als regel (niet altijd, men denke aan de gevangenisstraf van art. 39 *ter*) te constateeren; toch omvat de tweede categorie ook dan nog gevallen die volgens de oude wijze onder de gevangenisstraf of hechtenis vielen.

Daarom zouden wij bescheidenlijk willen vragen of het niet beter is om van verband met de vóór de inwerkingtreding der kinderwetten gevolgde methode aftezien en een nieuw systeem te volgen n.l. of alle gerechtelijk geconstateerde criminaliteit in de gewone tabellen opnemen, of die van delinquenten beneden 18 jaar geheel weglaten of de hierboven aangegeven splitsing volgen.

In al die gevallen blijft het belang van een afzonderlijk overzicht betreffende jeugdige delinquenten bestaan. Wij laten het gaarne aan het oordeel van meer bevoegden over om uit te maken of het thans nog mogelijk is van den eenmaal ingeslagen weg af te gaan en zoo ja welk stelsel het beste is.

Om een juist beeld te krijgen van de werking der kinderwetten op de criminaliteit der volwassenen is het zeker nog niet te laat; die invloed zal, hopen wij, te constateeren zijn indien de thans verpleegde jeugd tot de volwassenen behoort.

Dit wat den loop der totaal-cijfers betreft. Thans mogen nog enkele gegevens en beschouwingen over de rechtbankzaken volgen.

Een betrouwbare contróle op den loop der totaal-cijfers van de rechtbankzaken biedt de geographische verdeling der veroordeelden en veroordeelingen; hoewel de daling van het criminaliteitspercentage niet in alle provincies even snel gaat (in Drenthe gaat het heel langzaam), blijkt toch, dat er geen enkele provincie is, van welke bevolkingsdichtheid ook, waar het relatief veroordeeldental in de laatste vijf jaren (vooral in de laatste twee of drie) niet afnam, zoodat de optimistische conclusie uit de totaal-cijfers verkregen, wel gerechtvaardigd schijnt. Ook bij indeeling van de plaats des misdrijs in drie groepen van gemeenten, naar het zielental, kan een algemeene daling worden geconstateerd; bij groepeerings echter van de strafbare feiten gepleegd in Amsterdam, Rotterdam, 's Gravenhage en Utrecht maakt de residentie een ongunstige uitzondering.

Naar aanleiding van de voor het eerst in deze statistiek opgenomen gegevens betreffende de door de gemeentepolitie opgemaakte processen-verbaal in Amsterdam, Rotterdam en 's Gravenhage herinnert de inleider aan het bekende feit dat, ondanks de omstandigheid dat de groote steden worden beschouwd als de plaatsen waar de misdaad het best gedijt, het totaal der veroordeelden bijzonder laag is en zeer merkwaardig is het dan ook dat den Haag, dat van onze drie groote steden het kleinste aantal inwoners telt, het dichtst de kleinere steden en het platteland nadert.

Kunnen nu de nieuwe gegevens der gemeentepolitie van dit feit een verklaring geven? Of liever kan daaruit blijken, zooals reeds vroeger is opgemerkt, dat het lage *veroordeelencijfer* in de groote centra geenszins wijst op mindere criminaliteit? En bevestigen zij de van dat verschijnsel gegeven verklaring n.l. dat de misdadigers in de groote steden ook de meeste kans hebben om door de mazen van het net te sluipen, dat de rechtbanken met werk zijn overladen, enz.? Hoewel de inrichting der gegevens door ongelijke terminologie, etc. vergelijking moeilijk maakt, acht de inleider zich toch wel gerechtigd tot de conclusie, dat in de groote steden een zeer omvangrijk deel der gepleegde strafbare feiten onvervolgd blijft. Ook was reeds gebleken dat het geringe criminaliteitspercentage, voor enkele delikten n.l. gequalificeerden diefstal en verduistering in het geheel niet opgaat.

Behalve de algemeene toename der criminaliteit in den Haag, constateert de inleider nog het onverklaarbare feit dat het getal processen-verbaal wegens gewonen diefstal, dat in de jaren 1896—1900 gemiddeld nog niet 300 per jaar beliep, vervolgens plotseling wies tot omstreeks 1000 per jaar in de jaren 1904—1907.

Wat de sexe der veroordeelden betreft blijft sinds 1900 het percentage nagenoeg constant n.l. 91% mannen en 9% vrouwen. Die geringe criminaliteit bij vrouwen is natuurlijk een overbekend feit. Wij vestigen echter in dit verband de aandacht op enkele delikten waarbij de vrouwen verreweg het haar volgens de totaalcijfers competeerende deel overschrijden. B.v. aantal veroordeelden wegens eenvoudige belediging 159 mannen en 105 vrouwen, eenvoudige diefstal 1423 mannen en 316 vrouwen (gequalificeerde diefstal daarentegen 703 mannen en 49 vrouwen), oplichting 64 mannen 14 vrouwen, en koppelarij 2 mannen en 5 vrouwen.

Overigens trof ons in dit verband een korte mededeeling van ABELS in het Archiv. für Kr. Anth. und Kr. (33 Deel p. 359) over „die erhöhte „Grausamkeit und Unsittlichkeit des Weibes dem Manne gegenüber in „gewissen Fällen“. Ook hier wordt de aandacht gevestigd op de geringe Kriminaliteit van de vrouw en worden de meest voor de hand liggende oorzaken daarvoor aangegeven. De eigenschappen van het „zwakke“ geslacht, die, nog afgescheiden van de sociale positie der vrouw die minder tot misdrijven voert, in de geringere criminaliteit tot uiting komen door een meer negatief handelen en abstinentie van geweld, hebben aan den anderen kant ook dié werking, dat haar weerstandsvermogen, ook in moreelen zin, geringer is dan dat van den man; zij wordt veel eerder overgehaald en gesuggereerd. En nu schijnt juist de vrouw, die eenmaal tot de misdaad is vervallen de mannen „in Grausamkeit und Unsittlichkeit“ ver achter zich te laten. Zoo zijn er volgens den schrijver dier mededeeling meer ont-aarde moeders dan vaders. Ook dit verklaart schrijver uit haar minder ontwikkeld weerstandsvermogen evenals het dan ook bekend is dat de vrouw die zich aan alcoholmisbruik overgeeft „weniger resistent ist als der Mann „und leichter dann alle Contenance verliert.“ Naar een aangehaalden tekst

uit den Talmud (Keth 65a) schijnt dit reeds in de oude tijden te zijn ingezien en op zeer drastische wijze te zijn in woord gebracht.

Intusschen gaat deze redeneering voor het geheel niet op daar ook de recidive cijfers bij de vrouw gunstiger zijn dan bij den man.

De positie van de vrouw ten opzichte van de criminaliteit is vooral wat enkele speciale delikten betreft het voorwerp van studie geweest van vele psychologen en Kriminalisten. Wij bepalen ons hier tot een enkel voorbeeld.

Een overbekend feit is het dat bij de levensberoovingen door middel van vergiftiging het grootste deel door vrouwen wordt begaan. De verklaring schijnt voor de hand te liggen en reeds PITAVAL gaf als reden op: „parce que les femmes n'ayant pas le courage de se venger ouvertement „et par la voie des armes, embrassent ce parti qui favorise leur timidité „et qui cache leur malice”. Toch schijnt die eenigszins voor de hand liggende verklaring niet de juiste te zijn en schijnt veeleer uit latere psychologische onderzoekingen te zijn gebleken dat de hysterie met hare vatbaarheid voor suggestie een bijzonder vruchtbaren bodem voor het misdrijf van vergiftiging biedt. Een interessante studie is verleden jaar over dit onderwerp gepubliceerd door DUPRÉ en CHARPENTIER in de „Archives d'Anthropologie Criminelle” n.l. „Les empoisonneurs”, Etude historique, psychologique et medico-légale.

Het opstel eindigt met deze uitspraak: „Aux empoisonneurs comme „aux empoisonneuses conviennent, par conséquent, en dépit de la différence „de sexe, les mêmes conclusions étiologiques, cliniques et medico-légales”.

Omtrent den burgerlijken staat wordt ook jaar op jaar dezelfde uitkomst verkregen. Van de mannelijke veroordeelden waren 60.39 % ongehuwd, 34.88 % gehuwd en 4.63 % gehuwd geweest; de verhoudingscijfers waren bij de vrouwen resp. 31.25, 57.75 en 11 %. Het percentage gehuwden dat steeds ongeveer 20 meer was dan dat bij de mannen, is in 1907 nog met ruim 3 gestegen (in 1906 54.39 %). Hierbij moet in het oog gehouden worden dat volgens de laatste volkstelling van de bevolking boven de 10 jaar 44.23 % der mannen en 42.67 % der vrouwen gehuwd was. Hoewel de ongunstige invloed van het huwelijk op de criminaliteit van de vrouw wel zal bestaan, zijn de ons ten dienste staande gegevens toch niet absoluut betrouwbaar; dat zou eerst het geval zijn indien de delikten zijn gegroepeerd naar de leeftijden en voor elk van die leeftijden het percentage gehuwden volgens de volkstelling bekend was.

Zoo is het aantal mannelijke veroordeelden wegens eenvoudige belediging 159 waarvan 118 gehuwd en het aantal vrouwelijke veroordeelden 105 waarvan 85 gehuwd; voor oplichting echter toont het huwelijk niet zulk een ongunstige zijde daar van de 14 vrouwelijke veroordeelden slechts 3 gehuwd waren; van andere vermogensdelikten kan dat niet altijd gezegd worden, daar b.v. van de 316 vrouwelijk veroordeelden wegens eenvoudige diefstal 159, wat dus ongeveer overeenkomt met de totaalverhouding, gehuwd waren.

De gegevens betreffende de intellectuele ontwikkeling wijzen als altijd op een veel grooter analphabetenpercentage bij de vrouwelijke dan bij de mannelijke veroordeelden, terwijl verder het analphabetenpercentage onder de mannelijke veroordeelden ongeveer drie maal zoo groot is dan dat bij de lotelingen voor de nationale militie; het laatste verschijnsel zal wel aan de veroordeelingen wegens bedelarij en landlooperij te wijten zijn, welke feiten een hoog analphabetenpercentage geven, waarin zij slechts overtroffen

worden door de gequalificeerde strooperij (echter met veel geringer aantal veroordeelden.)

Wat den godsdienst der veroordeelden betreft, is het percentage voor Protestanten en Katholieken (aantal op 100.000 inwoners van gelijken godsdienst) iets afgenomen en dat voor Israëlieten iets gestegen. De onderlinge rangorde is echter dezelfde gebleven nl. op de 100.000 inwoners van gelijken godsdienst 294 veroordeelingen van Katholieken, 212 van protestanten en 145 van Israëlieten.

De groepeerings van eenige speciale delikten naar den godsdienst der veroordeelden toont aan, dat het hoogere cijfers der Katholieken bij de meeste delikten tot uiting komt, terwijl de Israëlieten bij alle misdrijven waarbij fysieke kracht ontwikkeld wordt, bij de overige bevolking achterblijven. Merkwaardig zijn de cijfers bij heling waarbij het percentage bij de Israëlieten ongeveer driemaal zoo groot is als dat van de protestanten en dat van de katholieken, terwijl ook bij verduistering een groote afwijking van de totaalverhouding ten nadeele der Israëlieten te constateeren valt.

Merkwaardig is het voorts dat de verdeling naar den godsdienst van de *jeugdige* veroordeelden niet zoo ongunstig uitvalt voor de katholieken als de hierboven vermelde totaalcijfers. Evenals vorige jaren blijkt nl. ook nu dat de criminaliteit der jeugd bij de Protestantenvergelijkenderwijs het omvangrijkst is. Katholieken zijn onder de jeugdige delinquenten veel minder sterk vertegenwoordigd, dan onder de veroordeelden in het algemeen, protestanten echter talrijker.

Men hoede zich ook bij groepeerings der godsdiensten voor valsche conclusies. Bij een groepeerings naar de beroepen blijkt, b.v. dat het misdrijf van heling voornamelijk door opkoopers wordt gepleegd en dat zijn meestal Israëlieten.

Overigens moge ook betreffende den godsdienst in dit verband herinnerd worden aan het woord van ASCHAFFENBURG: „Könnte man doch beinahe behaupten, dass die Begehung eines irgendwie ernstsen Verbrechen ein Beweis ist, dass der Täter den Zusammenhang mit seiner Religion verloren hat.“

Betreffende de belangrijke gegevens van de inleiding omtrent de recidive vermelden wij dat het percentage recidivisten onder de mannen belangrijker is dan onder de vrouwen; een oorzaak kan hier al dadelijk worden genoemd n.l. de landlooperij en bedelarij die bijna uitsluitend recidivisten, en zoo goed als geen vrouwen omvat.

Ook uit een verdeling der recidivisten die reeds vóór hun 16de jaar debuteerden blijkt het reeds elders geconstateerde feit dat diefstal het kinderdelict bij uitnemendheid is; niet minder dan ongeveer 72 %, in 1904 zelfs 76 % van bovengenoemde groep van recidivisten vingen hun crimineelen loopbaan met diefstal aan.

De Inleiding besluit met een overzicht der gerechtelijk geconstateerde gewelddadige levensberoovingen; op dit punt nl. is de wensch van hen, die uitbreiding der statistiek verlangen tot het aantal geconstateerde strafbare feiten (dus niet beperkt tot de veroordeelingen en veroordeelden zooals nu) reeds sinds jaren bevredigd. En het valt niet te ontkennen dat dit een van de weinige misdrijven is waarbij kans bestaat op eenigszins volledige gegevens betreffende de werkelijke criminaliteit; immers de gewelddadige levensberoovingen blijven niet zoo gemakkelijk verborgen, al kan veelal geen veroordeeling volgen.

Toch moet men ook hier weer voorzichtig zijn; onder de gewelddadige levensberoovingen zijn nl. alleen die gevallen vermeld waarin werkelijk

de dood van het slachtoffer is gevolgd, zoodat poging of mishandeling met zwaar lichamelijk letsel er buiten vallen.

De uitkomsten geven geen aanleiding tot optimistische beschouwingen; het absolute cijfer steeg van 1901 tot 1907 van 44 tot 53 of per 1.000.000 inwoners van 8.4 tot 9.3 (1900 was een bijzonder gunstig jaar n.l. absoluut getal 34, of 6.6 per 1.000.000 inwoners).

Ook het getal zelfmoorden (1) is met eenige schommelingen langzaam toenemende n.l. in 1900 414 of 8 per 100.000 inwoners en in 1907 483 met een relatief cijfer van 8.5 (daartusschen het ongunstige jaar 1905 met 515 zelfmoorden of 9.3 per 100.000 inwoners).

Het aantal vrouwen onder de zelfmoordenaars is vrij constant $\pm 27\%$. Ook dit verschijnsel wordt door buitenlandsche statistieken bevestigd. GAEDEN (Réaction de l'organisme sous l'influence physico-chimique des agents météorologiques) zoekt de verklaring van het lage percentage bij vrouwen „malgré leur disposition plus grandes aux émotions” in de mindere behoeften der vrouw en haar beter aanpassingsvermogen „à des conditions plus modestes” (zoo ook LOMBROSO) terwijl hij er verder nog op wijst, dat het aan de vrouwen veelal aan besluitvaardigheid ontbreekt wanneer het er op aankomt om de daad te volvoeren, voorts afhankelijke sociale positie, vrees voor hare reputatie, enz.

Wat de verdeling naar den leeftijd betreft valt het op dat het percentage onder de vrouwen van 21—30 jaar (17.56) zooveel hooger is dan bij de mannen van dien leeftijdsgroep (8.83). Daarentegen is bij de mannen van 50—60 jaar het percentage 26.50 tegen dat bij de vrouwen van gelijken leeftijd van 13.74.

Eindelijk wat den burgerlijken stand betreft valt het betrekkelijk groot getal gehuwde zelfmoordenaars bij de mannen, terwijl bij de vrouwen een omgekeerde verhouding valt waar te nemen.

Als een zeker geheel onverwachte werking der kindervetten vonden we eindelijk ook een enkel maal als reden voor zelfmoord aangegeven: angst om uit de ouderlijke macht te worden ontzet.

In Duitschland blijkt voorts het aantal zelfmoorden onder militairen veel grooter dan onder burgers van gelijke leeftijdsgroep (van 20—30 jaar, 3 op de 10.000 bij de burgers, bij militairen 8).

Tot besluit maken wij nog enkele aantekeningen bij de tabellen VI, VII, VIII, IX en X, welke over de militaire rechtspraak handelen en waarover, behalve eenige opmerkingen over de totaalcijfers, zooals die hiervoren werden aangeduid, in de inleiding geen nadere commentaar wordt gegeven.

Tabel VI handelt over de onherroepelijk veroordeelden wegens burgerlijke misdrijven, verdeeld naar locus delicti, leeftijd, burgerlijken staat, legitimiteit en geboorteplaats. Zeer laag is het cijfer der gehuwden n.l. 2.8%; van de 180 veroordeelden waren 5 gehuwden (2 verduistering, 2 diefstal en 1 sexueel misdrijf). Voor de militaire delicten is de verhouding iets ongunstiger; daar waren van de 519 veroordeelden 24 gehuwd, een geringe stijging van het percentage in verband met vorige jaren.

De indeeling van den locus delicti, zooals die in de statistiek in tabel VI en VII wordt gevolgd n.l. naar de provincies en naar de gemeenten en groepen van gemeenten evenals die bij de rechtbankzaken voor de woonplaats is gegeven, wil ons ondoelmatig toeschijnen; liever zagen wij ook hier verdeling naar de militaire arrondissementen en marinedirecties zooals

(1) Over het verband met criminaliteit zie DE ROOS, Crimineele Aetiologie pag. 72.

dit bij de militaire misdrijven is geschied. Volgens de thans gevolgde indeeling is het wel mogelijk om te zien hoeveel diefstallen door militairen in Drenthe en hoeveel in Zuid-Holland werden gepleegd, maar niet mogelijk is het om te zien hoeveel er tot de zeemacht, hoeveel tot de landmacht moeten worden gerekend. En dat is toch voor de beoordeeling van de criminaliteit van leger en marine van veel meer belang.

Van de 180 veroordeelden wegens gemeene misdrijven 49 militieplichtigen (waarvan 2 onderofficieren) terwijl de vrijwillig dienenden bestonden uit 1 officier, 29 onderofficieren en 101 minderen.

In tegenstelling met de resultaten der rechtbankcriminaliteit vormen de protestanten een aanzienlijke meerderheid onder de veroordeelden, ongetwijfeld verband houdende met het geringer aantal katholieken bij de Zeemacht, (zie tabel VII, waarin de veroordeelden zijn verdeeld naar locus delicti, verstandelijke ontwikkeling, rang of graad, kerkgenootschap, opgelegde straffen en toegepaste maatregelen).

In de volgende tabel n. VIII, handelende over de militaire misdrijven vinden we een verdeeling naar de militaire arrondissementen, leeftijd, burgerlijken staat, legitimiteit en geboorteplaats. De groote frequentie van het misdrijf van desertie moge uit de gegeven cijfers blijken n. 356 veroordeelden van de 519; hieronder 74 veroordeeld door zeekrijgsraden buitengaats waarvan 70 inlanders. Hoewel door verschil der wettelijke deliktsomschrijving vergelijking niet mogelijk is, vermelden wij hier een paar cijfers uit de Deutsche „Kriminalstatistik des Heeres und der Marine” over 1907. Het aantal zaken was resp. 14493 en 1639 (tegenover 14819 en 1601 in 1906) Hiervan 1016 en 85 Fahnenfluchterklärungen, waaronder 507 tegen grootverlofgangers.

De veroordeelde gekazerneerde mariniers zijn als zeemacht vermeld bij de krijgsraden te 's Gravenhage en Haarlem, terwijl ook bij het Hoog Militair Gerechtshof een splitsing is gemaakt naar mate het over Zee- of Landmacht rechtsprak.

Opvallend zijn de gunstige cijfers voor dienstweigerings bij de Zeemacht n. 1 veroordeeld door het H. M. G. en 3 door Zeekrijgsraden buitengaats (totaal voor Land- en Zeemacht 38). In 1906 waren die cijfers, indien de Mariniers, hoewel door krijgsraden der Landmacht veroordeeld bij de Zeemacht worden gerekend 11 van de 56, in 1905 17 van de 37. Het arrondissement Leeuwarden heeft zijn klein contingent aan de dienstweigerings van vorige jaren nog verminderd door in 1907 geen enkele veroordeeling wegens genoemd delikt uit te spreken, tenzij zich onder de 7 door het Hof uitgesproken veroordeelingen een geval uit Leeuwarden bevindt, wat uit de tabellen niet is na te gaan.

Tabel IX verwerkt hetzelfde materiaal als tabel VIII, doch met indeeling naar de verstandelijke ontwikkeling rang of graad, kerkgenootschap en opgelegde straffen of maatregelen. Van de 519 veroordeelden waren 161 verplichtdienenden (waarvan 3 onderofficieren) terwijl de overigen bestonden uit 320 minderen en 38 onderofficieren (geen enkel officier, evenals in 1906).

Bij den laatsten staat der militaire rechtspraak (tabel X) die aan de overtredingen is gewijd is een verdeeling gevolgd naar de arrondissementen n. het rechtsgebied der arrondissementsrechtbanken, een criterium dat o.i. niets karakteristieks voor de militaire rechtspraak of de criminaliteit van militairen bevat. Waar die overtredingen trouwens bij de kantonnale rechtspraak niet worden meegeteld wil ons het nut van die indeeling vrij problematiek voorkomen.

Wij meenen uit al het bovenstaande wel te kunnen resumeeren dat even-

als op menig ander gebied ook bij de crimineele statistiek de militaire rechtspraak stiefmoederlijk is bedeed. Er is niet de minste eenheid van gedachte te bespeuren die een juist denkbeeld kan geven van de criminaliteit bij leger en vloot. En toch zijn allerlei factoren, ten minste op het gebied der eigenlijke criminaliteit n.l. bij misdrijven, zoo gunstig om hier een vrij volledig overzicht te krijgen van de werkelijke criminaliteit.

Nu de militaire veroordeelingen toch niet worden meegeteld bij de rechtbankzaken, doch geheel afzonderlijk staan zou het materiaal o.i. op veel doelmatiger wijze kunnen zijn verwerkt en zien wij het nut, van die geheel verschillende behandeling van gemeene misdrijven, militaire delikten en overtredingen, waarbij het voor eerst- en laatstgenoemde soort vergrijpen niet eens mogelijk is om te zien of de veroordeelden tot de zee- of tot de Landmacht behooren, niet in.

Naar onze bescheiden meening is het jammer van de moeite en zorg aan de rangschikking van het materiaal besteed en zou daarvan veel meer nut kunnen worden getrokken indien die arbeid meer dienstbaar werd gemaakt aan het verkrijgen van een inzicht in den loop der criminaliteit bij leger en vloot.

Desertie van miliciens.

De redactie van het artikel der Militiewet, waarbij de desertie van de verlofgangers der militia wordt geregeld, is voor een strafbepaling zeker hoogst eigenaardig. Art. 133 der Militiewet 1901, zooals dat is gewijzigd bij de wet van 5 December 1903 (*Staatsblad* 293) luidt n.l. als volgt: „De verlofganger der militia, die niet voldoet aan eene oproeping voor de „werkelijke dienst, wordt als deserteur behandeld, nadat tot zijne afvoering „als deserteur de last is verstrekt door Onzen Minister van Oorlog, zoo „de verlofganger tot de militia te land behoort, door onzen Minister van „Marine, zoo de verlofganger tot de Zeemilitie behoort.”

Het eerste gedeelte van het artikel is geheel gelijk aan art. 145 der Militiewet van 1861 en stempelt het niet voldoen aan een oproeping tot een speciaal misdrijf; hoewel betreffende de voorwaarden waaraan de oproeping moet voldoen talrijke vragen zijn gerezen, die de wet niet oplost, is de daad waaruit het delikt bestaat n.l. het niet voldoen aan een oproeping, duidelijk omschreven. De woorden echter „wordt als deserteur behandeld” hebben tot veel twijfel aanleiding gegeven aangaande de toepasselijkheid van de vele bijkomstige desertiebepalingen van het Crimineel Wetboek. Voornamelijk gold dit den begunstigden termijn betreffende den vrijwilligen terugkeer.

Wij zullen hierover niet in den breede uitweiden en verwijzen naar POLS, KOOLEMANS BEIJNEN en de jurisprudentie; slechts herinneren wij aan de in den vorigen jaargang van dit tijdschrift pag. 181 gepubliceerde sententie van 21 April 1908 waarbij het Hof in afwijking van vroegere beslissingen, de begunstigde termijn van art. 135 C. W. L. van toepassing heeft verklaard op den landweerplichtige die niet voldoet aan een oproeping voor den werkelijken dienst, zoodat deze sententie ook een beslissing bevatte betreffende de volkomen daarmede gelijkstaande desertie van den milicien-grootverlofganger.

Wij wenschen echter thans meer de aandacht te vestigen op de in 1903 in art. 133 der Militiewet aangebrachte wijziging volgens welke de achterblijver eerst als deserteur wordt behandeld „nadat tot zijne afvoering als deserteur de last is verstrekt” door den betrokken Minister.

Deze aanvulling, welke ook in het aanhangige wetsontwerp tot wijziging

en aanvulling der landweeerwet is opgenomen, wordt in de Memorie van Toelichting van het wetsontwerp-Aanvulling Militiewet 1901 als volgt verdedigd :

„Deze desertie (n.l. van miliciens-grootverlofgangers) is echter eene desertie van een bijzonder karakter.

„Daarom wordt tot de afvoering als deserteur niet overgegaan voordat „daartoe door den Minister van Oorlog of den Minister van Marine machtiging is verstrekt, en deze machtiging wordt eerst verleend, wanneer een „ingesteld onderzoek geen geldige reden voor het wegblijven aan den dag „brengt en nadat uit het overgelegd afschrift van de openbare kennisgeving „is gebleken, dat de oproeping in de juiste gemeente en ook overigens „naar den eisch heeft plaats gehad. Bovendien wordt de machtiging steeds „verleend onder bijvoeging, dat de afvoering als deserteur alleen dan moet „geschieden, indien de oproepene nog niet bij het korps of op het schip „is teruggekeerd op den tijd van de ontvangst der machtiging. Verschijnt „hij nog binnen dien fatalen termijn, dan wordt hij niet als deserteur behandeld noch vervolgd.

„Deze praktijk, sedert de invoering der Militiewet van 1861 steeds gevolgd en zich aansluitende bij de door het Hoog Militair Gerechtshof „gevolgde jurisprudentie, vindt niet rechtstreeks steun in de wet; zij kan „echter evenmin geacht worden daarmede in strijd te zijn (Mr. M. S. POLS. „Het Crim. Weth. voor het Krijgsv. te Lande 2e uitg., aanhangsel, bl. 60!). „Daarbij werkt zij zeer nuttig, omdat zij menigmaal afvoering en vervolging „wegens desertie voorkomt, waar toch later vrijspraak wegens ongeldigheid „der oproeping, of omdat de verlofganger wegens geldige redenen niet aan „de oproeping voldeed of kon voldoen, zou moeten volgen. (1)

„Thans zijn echter moeilijkheden gerezen, doordat een der korpscommandanten, tevens garnizoenscommandant, tegen de hiervoren geschetste „wijze van handelen opkomt, aangezien zoowel bedoeld administratief „onderzoek als de verplichting tot het afwachten van bedoelde machtiging „naar zijne meening eene verkorting is van de bevoegdheden, hem bij de „artt. 11 en 12 der „Rechtspleging bij de Landmacht” geschonken.

„Het wordt daarom wenschelijk geacht de constante, deugdelijk gebleken „praktijk in de wet vast te leggen en in verband daarmede art. 133 der „Militiewet 1901 aan te vullen zooals bij dit wetsontwerp wordt voorgesteld. „Daardoor zou tevens in dit opzicht overeenstemming zijn verkregen met „art. 4 van de wet van 2 Mei 1897 (*Staatsblad* n°. 119) op de reserve „voor de Landmacht.”

Uit een technisch-strafrechtelijk oogpunt beschouwd is de meergenoemde strafbepaling zeker zonderling te noemen; in een land toch, waarin bij de vervolging van strafbare feiten aan het legaliteitsprincipe nooit streng de hand is gehouden, kunnen toch al die redenen welke een vrijspraak waarschijnlijk zouden maken, worden beoordeeld door de autoriteiten die rechtsingang verleen en zouden daaromtrent desnoods voorschriften of raadgevingen door het administratief gezag kunnen worden gegeven. Ook vroeger was het immers o.a. al regel dat geen rechtsingang werd verleend indien de termijn van vier weken nog niet was verstreken en deze gewoonte was zeer nuttig daar het Hof de toepasselijkheid van den begunstigen termijn van art. 135 C. W. L. niet erkende en zelfs bij sententie 2 Augustus 1887 besliste: „dat het voorschrift van art. 145 der militiewet, dat de

(1) Cf. het geval medegedeeld op pag. 444 van den vorigen jaargang.

„verlofganger der militie, die niet voldoet aan eene oproeping voor den „werklijken dienst als deserteur zal worden behandeld, geen andere uit- „legging gedooft dan dat zoodanige in gebreke bevonden verlofganger moet „gestraft worden met de straffen bij het C. L. op desertie gesteld, zoodra „blijkt dat hij niet op den bepaalden dag aan de oproeping heeft voldaan, „terwijl in de militiewet geene bepaling omtrent het toekennen van een „begunstigden termijn tot vrijwillige aangifte voorkomt, waarvan dan ook „het ongerijmde en zeker niet door den wetgever gewilde gevolg zoude „kunnen zijn, dat enz.”

Zooals echter hierboven is gebleken heeft het Hof deze leer laten varen maar nu deed zich meteen een andere vraag voor, nl. deze: of de clause welke in 1903 aan art. 133 der Militiewet 1901 is toegevoegd het bij dat artikel strafbaar gestelde feit van aard deed veranderen en wel in verband met den aanvang van den termijn van vier weken genoemd in art. 135 C. W. L. Het is deze vraag welke de Krijgsraad te Arnhem bij haar vonnis van 19 Maart 1909 bevestigend beantwoordde en waaromtrent het Hof bij sententie van 7 Mei 1909 (hierachter opgenomen op pag. 82) in tegenovergestelden zin besliste.

Het betrof hier een milicien-verlofganger die 11 Mei 1908 onder de wapenen moest komen, op 29 December d. a. v. zich vrijwillig had aangemeld terwijl op 9 December door den Minister van Oorlog den last was verstrekt om beklagde als deserteur af te voeren. Nu besliste de Krijgsraad dat hij volgens art. 133 Militiewet 1901, eerst op 9 December mocht behandeld worden als deserteur, zoodat ook eerst op dien dag de termijn van vier weken kon beginnen te loopen en beklagde dus slechts krijgstuchtelijk strafbaar was.

Het Hof besliste echter dat het feit strafbaar gesteld bij art. 133 Militiewet, na de wijziging van dat artikel in 1903, was gebleven gelijk het was, zoodat het feit moet geacht worden te zijn gepleegd op het oogenblik dat niet werd voldaan aan de oproeping en van dat oogenblik af alle gevolgen aan het zijn van deserteur verbonden op hem zouden moeten worden toegepast, indien niet de toepassing dier bepalingen ware opgeschort totdat de last tot afvoering als deserteur is verstrekt.

Reeds vroeger, ook voordat het Hof de toepasselijkheid van den termijn van vier weken uitdrukkelijk had erkend, werd in de sententie van 19 Maart 1897 (KOOLEMANS BELJEN p. 299) overwogen: dat de afvoering van den beklagde als deserteur „slechts een administratieve maatregel is „in het belang van den dienst, en de voltooiing van het misdrijf van desertie „daarvan geheel onafhankelijk is.”

Zoo ook overwoog de advocaat-fiscaal in die zaak: „dat, daargelaten „dat, volgens eene vroegere beslissing van het Hof, de begunstigde termijn „van art. 135 C. L. niet voor den achtergebleven verlofganger der militie „geldt, omdat geene bepaling daaromtrent in de militiewet voorkomt, in „het systeem van den Krijgsraad de termijn van vier weken in art. 135, „zoude moeten gerekend worden te zijn aangevangen niet op den dag, „volgende op dien waarop beklagde als deserteur is afgevoerd (30 Novem- „ber 1896), zooals de Krijgsraad schijnt te meenen, maar op den dag „volgende op dien waarop beklagde bij zijn korps onder de wapenen had „moeten komen, zijnde den 27sten Augustus 1896, zoodat, toen beklagde „zich op 21 December 1896 ter gemeentesecretarie aanmeldde, de vier „weken van art. 135 reeds lang waren verstreken.”

Bij die beslissing van 1897 stond die voorwaarde van afvoering als deserteur echter nog niet in de wet, zoodat uitlokking van een nieuwe

beslissing zeker gerechtvaardigd schijnt.

Immers, die afvoering als deserteur kan thans niet meer worden beschouwd als een bloot administratieve formaliteit zonder eenige juridische beteekenis; terwijl vóór 1903 die afvoering als deserteur voor de toepassing der wet door den *rechter*, van geen invloed werd geacht, kan volgens art. 133 M. W. zooals dit thans luidt, geen veroordeeling volgen indien geen last tot afvoering is verstrekt. Een groot verschil dus — althans *in jure* — met vroeger, toen niet de rechtsprekende doch alleen de vervolgende organen, volgens de opvatting der jurisprudentie, met die afvoering rekening hadden te houden.

De vraag nu of de termijn van vier weken van art. 135 C. W. L. begint te loopen vanaf het oogenblik dat niet aan de oproeping wordt voldaan (Hof) of wel vanaf het oogenblik dat de niet-opgekome ne als deserteur mag worden behandeld (Krijgsraad), wordt o. i. geheel beheerscht door deze andere: Moet die last tot afvoering eenvoudig worden beschouwd als een opschortende voorwaarde voor de toepasselijkheid der desertie bepalingen op het onveranderd gebleven feit, of moet men in dien maatregel zien een verlenging van den termijn van opkomst, een uitstel, dus een verandering van den datum der oproeping?

Voorop dient te worden gesteld dat art. 133 thans zoo is geredigeerd dat o. i. die last tot afvoering niet kan worden beschouwd als een element van het feit. Dit feit was en is het niet voldoen aan de oproeping, terwijl die last tot afvoering dan als een bijkomende voorwaarde der strafwaardigheid wel als een deel van het te lastgelegde feit doch niet als een bestanddeel der handeling moet worden beschouwd.

Nu zou het echter met dat al nog mogelijk zijn om dien last tot afvoering van invloed te doen zijn op den *datum* der oproeping, maar o. i. geeft de wet hiertoe geen aanleiding, zoodat wij dan ook geneigd zijn, om overeenkomstig de beslissing van het Hof, het oogenblik waarop aan de oorspronkelijke oproeping niet is voldaan te beschouwen als het tijdstip waarop desertie is gepleegd.

Wij zeggen de *wet* en deze is voor ons voldoende; doch het valt niet te ontkennen, dat zoowel de wijze waarop de last tot afvoering geschiedt, als eenige uitingen van jurisprudentie en litteratuur in andere richting pleiten n. l. overeenkomstig 's krijgsraads beslissing. (1)

Men oordeele. Vóór de wijzigingswet van 1903 was de praktijk reeds in dién zin gevestigd dat geen vervolging en dus geen veroordeeling plaats had, vóórdat de afvoering als deserteur op last van het betrokken Departement had plaats gehad en werd die last verstrekt onder bijvoeging „dat „de afvoering als deserteur moet geschieden als de opgeroepene op een „bepaalden dag nog niet aanwezig is” (Pols p. 602). Hoe verdedigt Pols deze gewoonte? Eenvoudig door aan de administratieve autoriteit de bevoegdheid toe te kennen „den gestelden termijn *voor de opkomst* (2) te verlengen”.

Maar volgens die redeneering kan dan ook niet meer de datum der oorspronkelijke oproeping worden genomen voor de beoordeeling van het tijdstip waarop het feit is gepleegd en zou dus, indien de termijn van art. 135

(1) D. w. z. de conclusie zou dan dezelfde zijn als die van den Krijgsraad; echter schijnt dit college — voorzover uit de sententie blijkt — zijn beslissing meer te gronden op de in 1903 aangebrachte clause in verband met de woorden: „wordt als deserteur behandeld”, n. l. in dien zin, dat het feit niet kan gepleegd zijn vóórdat hij als deserteur mag worden behandeld.

(2) Wij cursiveeren.

toepasselijk wordt geacht, deze eerst vanaf dien laatsten datum kunnen beginnen te loopen (1).

De rechtvaardiging van die gewoonte werd dus niet gezocht in de vrijheid om een strafbaar feit al of niet te vervolgen, doch in de *bevoegdheid der administratieve autoriteit om den datum der oproeping te veranderen*. En in dien last tot afvoering zag POLS dus blijkbaar een verandering van den datum waarop de milicien aan de oproeping moest voldoen.

Ook de wijze waarop de last tot afvoering in werkelijkheid geschiedt doet aan uitstel van opkomst denken. Immers ook thans geschiedt deze onder de voorwaarde dat de achtergebleven verlofganger, vóórdat aan dien last uitvoering wordt gegeven, zich nog niet heeft gemeld.

Bij het Departement is dus reeds uitgemaakt dat de man behoorlijk is opgeroepen, dat er geen misverstand of verschoonbaar verzuim in het spel is, kortom dat er alle reden is om aan te nemen dat hij door den Krijgsraad zal worden schuldig bevonden en nu wil het toeval dat hij zich juist komt melden vóórdat aan den last is voldaan en dan wordt de man niet afgevoerd, dus niet vervolgd.

Deze gewoonte is nu wel voor ons geen maatstaf om de juridische zijde der zaak te beoordeelen, omdat zij o. i. geen steun vindt in de wet; deze spreekt niet van de afvoering maar van de last tot afvoering; de geheele bepaling is al een voorwaarde voor de toepassing der desertiebepalingen en nu wordt die last ook nog eens voorwaardelijk gegeven. Maar juist het feit dat de man nog vrij is indien hij vóór de uitvoering van den last komt, doet er aan denken dat hij nu op tijd is, dus dat de datum van oproeping is verschoven.

Het behoeft na al het bovenstaande geen betoog, dat wij voor een deliktsomschrijving zooals in het tegenwoordige art. 133 M. W. is vervat, geen bewondering kunnen koesteren en wij vinden het jammer dat zulk een artikel waarbij vervolgingsbevoegdheid (plicht) en strafbaarheid van het feit op zeldzame wijze zijn verward, zonder eenige discussie de Staten-Generaal passeert; thans kan het afhankelijk zijn van de meerdere of mindere spoed waarmede aan het betrokken Departement de noodige inlichtingen worden verkregen en verwerkt of een milicien-verlofganger zich aan een misdrijf heeft schuldig gemaakt of niet. Wat men in het geval dat in de hierachter opgenomen sententie is behandeld, die last tot afvoering als deserteur eenvoudig op als een opschortende voorwaarde zonder den aard van het feit te veranderen, wat o. i. ook overeenkomstig de beteekenis van art. 133 is, dan komt men tot de volgende zonderlinge consequenties: De man had 11 Mei 1908 moeten opkomen en voldeed niet aan de oproeping; op 11 Mei heeft hij dus het feit gepleegd. Eerst op 9 December 1908 wordt de last tot afvoering verstrekt waarmede dus wordt uitgemaakt dat er alle reden aanwezig is om hem voor zijn *achterblijven op 11 Mei* te vervolgen. Was hij nu b. v. in November, dus geruimen tijd nadat de vier weken sedert 11 Mei om waren, teruggekomen, dan kon hij niet wegens desertie worden veroordeeld omdat toen nog geen last tot afvoering was verstrekt.

Men ziet gemakkelijk in tot welke onbillijkheden de strafbepaling, zooals

(1) De sententie van 2 Augustus 1887 (KOOLEMANS BELJEN p. 297) spreekt van uitstel verleend aan de afvoering als deserteur en aan het ter beschikking stellen van de rechterlijke autoriteiten. Hier blijkt niet duidelijk wat met „uitstel aan de afvoering als deserteur verleend” wordt bedoeld. (Red. M. R. T.).

zij nu is geredigeerd, kan leiden en hoe nu 's mans veroordeeling kan afhangen van allerlei omstandigheden die niet in het minste verband staan tot de strafwaardigheid van het door hem gepleegde vergrijp, en die voor verschillende personen zeer ongelijk kunnen werken.

Ongetwijfeld is art. 133 M. W. uit strafrechtelijk oogpunt niet zoo leelijk, indien de last tot afvoering als een tot de bevoegdheid van het administratief gezag behoorend uitstel van opkomst wordt beschouwd.

Wij kunnen echter in de wet niet lezen dat de oorspronkelijke oproeping wordt prijsgegeven en dat hier aan verschuiving van den datum der oproeping moet worden gedacht.

Krijgsraad contra Hof.

Wij vestigen de aandacht op de hierachter (pag. 99) opgenomen resolutie van den krijgsraad te Paramaribo waarin een interessante uiteenzetting wordt gegeven betreffende de historische ontwikkeling van de bekentenis als bewijsmiddel in het militair strafproces.

De krijgsraad stelde zich op het — ook door ons hoog Militair Gerechtshof in 1905 ingenomen — standpunt, dat een recht doen enkel op confessie onder vigeur van het in het Wetboek van Strafvordering neergelegde bewijsrecht niet mogelijk is.

Althans komt die krijgsraad tot dezelfde conclusie nl. dat het recht van appel, zooals dit in de militaire rechtspleging is geregeld, na invoering van het thans geldende wetboek van strafvordering niet meer afhankelijk kan worden gesteld van de bekentenis van beklaagde. Immers, wanneer ook nog op andere bewijsmiddelen is recht gedaan, dan is het recht van appel onverkort, terwijl bij enkele confessie zonder meer, de krijgsraad niet mag veroordeelen.

Het militair gerechtshof te Paramaribo is het hiermede niet eens en gelastte den krijgsraad zijn vonnis te wijzigen; hieraan werd door den krijgsraad voldaan, terwijl dat college echter bij de hierachter opgenomen resolutie te zijner rechtvaardiging het bij het vonnis ingenomen standpunt nader motiveerde.

MILITAIRE RECHTSPRAAK.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 10 September 1907.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: Mr. P. A. L. A. BARON VAN ITTERSUM, L. A. WALAARDT SACRÉ,
R. P. VERSPLJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN, C. J. G. DE BOOY en
H. M. ENGELHARD.

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Mr. C. A. J. VAN SASSE VAN YSSELT.

Verdediger: Mr. J. HAMBURGER A.DZN.

Afspraak tot desertie in tijd van vrede tusschen twee soldaten met gevolgde eerste en tweede desertie.

Diefstal onder verzwarende omstandigheden van art. 311 4° en 5° in vereeniging vier maal gepleegd; voortgezette handeling. Verkoop van militaire kleedingstukken.

Wijze waarop de tijd in voorloopige verzekerde bewaring doorgebracht zal worden in mindering gebracht.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

A., oud 19 jaar, geboren te Schiedam, stukrijder 2de klasse en B., oud 22 jaar, geboren te Schellinkhout, milicien stukrijder, beiden bij het 2de Regiment Veld-Artillerie en thans gedetineerd te Utrecht, die bij vonnis van den krijgsraad in het Eerste Militaire Arrondissement, standplaats 's Gravenhage, gewezen den 27sten Mei 1907, met aanhaling der artikelen 13, 159, 169, 193 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, der Wet van 14 Februari 1887 (*Staatsblad* n°. 35), der artikelen 117 der Militiewet 1901, 1, 2, 12 en 19 der Wet van 14 Februari 1879 (*Staatsblad* n°. 191), 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64), 310, 311, 4°., 5°. en fine 55, 2°., 56, 58, 91 en 27 van het Wetboek van Strafrecht en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht, zijn schuldig verklaard, A. aan: 1°. afspraak tot desertie in tijd van vrede tusschen twee militairen gemaakt, zijnde de desertie werkelijk gevolgd, in casu eerste desertie in tijd van vrede, 2°. het voortgezet misdrijf van diefstal, waarbij de schuldigen zich den toegang tot de plaats des misdrijfs hebben verschafft door inklimming, door twee vereenigde personen gepleegd, hebbende bovendien de schuldigen eenmaal het weg te nemen goed onder hun bereik gebracht door middel van braak;

B. aan: 1°. afspraak tot desertie in tijd van vrede tusschen twee militairen gemaakt, zijnde de desertie werkelijk gevolgd, in casu tweede desertie in tijd van vrede;

2°. het voortgezet misdrijf van diefstal, waarbij de schuldigen zich den toegang tot de plaats des misdrijfs hebben verschafte door inklimming, door twee vereenigde personen gepleegd, hebbende bovendien de schuldigen eenmaal het weg te nemen goed onder hun bereik gebracht door middel van braak;

3°. het als soldaat verkoopen van kleederen hem van gouvernementswege ten gebruike gegeven, en veroordeeld A. tot 1°. eene militaire gevangenisstraf van eene maand, 2°. eene gevangenisstraf van een jaar, B. tot 1°. eene militaire gevangenisstraf van twee maanden, 2°. eene gevangenisstraf van één jaar en 3°. eene militaire detentie van veertien dagen, met ontzegging aan ieder hunner van het recht om bij de gewapende macht of als militair geëmployeerde te dienen voor den tijd van 5 jaar, met bepaling dat de tijd, na het eerste verhoor van ieder der beklaagden op 25 April 1907 in voorloopige verzekerde bewaring doorgebracht, in mindering zal strekken van de opgelegde straffen voor den eersten beklagde van de militaire gevangenisstraf, daarna van de gevangenisstraf, voor den tweeden beklagde eerst van de militaire detentie, daarna van de militaire gevangenisstraf en zoo noodig ook van de gevangenisstraf, alsmede verwezen in de kosten en misen van de Justitie en in die van den processe, desnoods ter taxatie en moderatie van den Krijgsraad;

bij welk vonnis, op grond van de daarbij aangevoerde bewijsmiddelen, als wettig en overtuigend bewezen is aangenomen:

I. dat beklaagden te 's Gravenhage,

1°. na gemaakte afspraak tot desertie op den 4^{den} April 1907 des morgens te ongeveer half tien de Frederikskazerne aldaar zijn ontvlucht en zonder verlof hun korps en garnizoen hebben verlaten, en, na op den avond van dien dag heimelijk te zijn teruggekeerd en den nacht van 4 op 5 April nog in de kazerne doorgebracht te hebben, voortdurend afwezig zijn gebleven, zijnde beklagde A. den 9^{den} April d. a. v. onder de gemeente Hoorn en beklagde B., die vroeger reeds wegens eerste desertie veroordeeld is, den 10^{den} April d. a. v. te Blokker gearresteerd.

2°. in den nacht van 4 op 5 April jl., na zich door inklimming den toegang tot de Frederikskazerne aldaar verschafte te hebben, te zamen en in vereeniging, met het oogmerk van wederrechtelijke toeëigening hebben weggenomen:

a. van de chambrée n°. 11 een horloge met zilveren kast, waaraan een nikkelen ketting, alsmede een beurs waarin een cent, toebehoorende aan den korporaal R., hebbende zij het weg te nemen goed onder hun bereik gebracht, door een kastje open te breken;

b. van de chambrée n°. 11 een nikkelen horloge met ketting, toebehoorende aan hun kameraad, den milicien W.;

c. van meergenoemde chambree een mantel, toebehoorende aan hun kameraad den milicien A.;

d. van de chambrée n°. 15 een paar bottines, toebehoorende aan hun kameraad, den kanonnier van A.,

behoorende de voormelde goederen althans aan een ander dan aan hen, beklagden;

II. dat beklagde B. te Hoorn op den 9^{den} April 1907 een kortejas, zijnde een kleedingstuk hem van gouvernementswege ten gebruike gegeven, heeft verkocht;

van welk vonnis beklaagden zich beroepen op het Hof. alzoo impetranten van mandament van appèl en eischers, ter eenre, voor wie bij schrifture ter rolle is te kennen gegeven, dat zij zich voor eisch en conclusie wenschen te refereeren aan de prudentie van den Hove zoowel wat betreft het al of niet bewezene van de te last gelegde feiten en de qualificatie daaraan te geven als den aard en duur der op te leggen straffen,

en

den Advocaat-Fisikaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, ambtholve en als bij 's Hof's Resolutie van den 4^{den} Juni 1907 geautoriseerd om dit appèl r. o. voor den Auditeur-Militair in het Eerste Militaire Arrondissement, standplaats 's Gravenhage, te vervolgen, mitsdien gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde,

HET HOF,

Gelet op de verklaring door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi;

Gezien de processtukken;

Overwegende dat beklaagden voor den Krijgsraad hebben terechtstaan beschuldigd dat zij te 's Gravenhage:

I. na gemaakte afspraak tot desertie op den 4^{den} April 1907 des morgens te ongeveer half tien de Frederikskazerne aldaar zijn ontvlucht en zonder verlof hun korps en garnizoen hebben verlaten en, na in den avond van dien dag heimelijk te zijn teruggekeerd en den nacht van 4 op 5 April nog in de kazerne doorgebracht te hebben voortdurend afwezig zijn gebleven, zijnde beklage A. den 9^{den} April d. a. v. onder de gemeente Hoorn en beklage B., die vroeger reeds wegens eerste desertie veroordeeld is, den 10^{den} April d. a. v. te Blokker gearresteerd;

II. in den nacht van 4 op 5 April j.l., na zich door inklimming den toegang tot de Frederikskazerne aldaar verschaft te hebben, te zamen en in vereeniging, met het oogmerk van wederrechtelijke toëigening, hebben weggenomen:

1°. van de chambree n°. 11 een horloge met zilveren kast, waaraan een nikkelen ketting, alsmede een beurs waarin een cent, toebehoorende aan den korporaal R., hebbende zij het weg te nemen goed onder hun bereik gebracht door een kastje open te breken;

2°. van de chambree n°. 11 een nikkelen horloge met ketting, toebehoorende aan hun kameraad, den milicien W.;

3°. van meergenoemde chambree een mantel, toebehoorende aan hun kameraad, den milicien A.;

4°. van de chambree n°. 15 een paar bottines, toebehoorende aan hun kameraad, den kanonnier van A.;

behoorende de voormelde goederen althans aan een ander dan aan hen, beklaagden;

beklaagde B. bovendien, ter zake dat hij te Hoorn op den 9^{den} April 1907 een kortejas, zijnde een kleedingstuk hem van gouvernementswege in gebruik gegeven, heeft verkocht;

Overwegende dat de Krijgsraad terecht door de wettige bewijsmiddelen, waarvan de inhoud in het vonnis is opgenomen, wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard wat aan de beklaagden zoo gezamenlijk als aan elk van hen afzonderlijk is tenlaste gelegd;

dat echter de qualificatie bij het vonnis gegeven aan de feiten, waaraan beklaagden onder 1° en 2° zijn schuldig verklaard, niet is overeenkomstig

de Wet en derhalve gewijzigd moet worden, terwijl het overige bij het vonnis bewezen verklaarde daarbij met juistheid is gequalificeerd en de opgelegde straffen in behoorlijke verhouding staan tot de zwaarte der gepleegde strafbare feiten.

Gezien de bij het vonnis aangehaalde wetsbepalingen ;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Verklaart de appellanten bij het vonnis den 27sten Mei 1907 door den Krijgsraad in het Eerste Militaire Arrondissement, ter hoofdplaats 's Gravenhage geweest, niet te zijn bezwaard ;

Verbetert dat vonnis alleen voor zooveel betreft de qualificatie daarbij gegeven aan de feiten waaraan elk van het onder 1° en onder 2° is schuldig bevonden ;

Verklaart A. schuldig aan :

1°. afspraak tot desertie in tijd van vrede gemaakt tusschen twee soldaten en gevolgd door desertie voor de eerste maal gepleegd ;

2°. diefstal vier malen gepleegd door twee vereenigde personen, waarbij de schuldigen zich den toegang tot de plaats des misdrijs verschaft hebben door inklimming, hebbende bovendien de schuldigen eenmaal het weg te nemen goed onder hun bereik gebracht door middel van braak, alles uitmakende ééne voortgezette handeling.

Verklaart B. schuldig aan :

1°. afspraak tot desertie in tijd van vrede gemaakt tusschen twee soldaten en gevolgd door desertie voor de tweede maal gepleegd ;

2°. diefstal vier malen gepleegd door twee vereenigde personen, waarbij de schuldigen zich den toegang tot de plaats des misdrijs verschaft hebben door inklimming, hebbende bovendien de schuldigen eenmaal het weg te nemen goed onder hun bereik gebracht door middel van braak, alles uitmakende ééne voortgezette handeling ;

Houdt het vonnis overigens in stand, waarbij B. is schuldig verklaard aan :

3°. het als soldaat verkoopen van kleederen hem van gouvernementswege ten gebruike gegeven ;

alsmede voor zoover de beklagden daarbij zijn veroordeeld,

A. tot 1°. militaire gevangenisstraf van eene maand ; 2°. gevangenisstraf van één jaar ;

B. tot 1°. militaire gevangenisstraf van twee maanden ; 2°. gevangenisstraf van één jaar ; 3°. militaire detentie van veertien dagen ;

met toerekening van den tijd, vóór de tenuitvoerlegging dezer uitspraak sedert 25 April 1907 door hen voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, op de wijze als bij het vonnis is bepaald.

en aan hen beiden het recht is ontzegd om bij de gewapende macht of als militair geëmployeerde te dienen voor den tijd van vijf jaren.

Verwijst de beklagden in de kosten van het hooger beroep.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Dispositie van 24 September 1907.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: Mr. P. A. L. A. BARON VAN ITTERSUM, L. A. WALAARDT SACRÉ,
R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN, C. J. G. DE BOOY en H. M.
ENGELHARD.

Reclame. Ook al blijkt niet dat klager de lantaarn heeft vernield, zoo is toch voldoende gebleken dat hij met de anderen bij het vernielen der lantaarn gemeene zaak heeft gemaakt.

Het in vereeniging met anderen plegen eener baldadigheid als die waarvoor is gestraft en het spreken van onwaarheid bij een daarop gevolgd onderzoek zijn overtredingen tegen de krijgstucht welke niet ongestraft kunnen blijven.

Wegens verregaande oneerbiedigheid nieuwe straf opgelegd.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen de klacht dd. 1 Augustus 1907 van een korporaal in de 9de compagnie van het 1ste Regiment Vesting-Artillerie, gedetacheerd in de legerplaats bij Oldebroek, over de straf van vier dagen politiekamer, hem den 24sten Juli te voren opgelegd door zijnen detachementscommandant, met de strafreden: „In vereeniging met anderen moedwillig vernielen van „de ruiten eener lantaarn en onwaarheid spreken tegen den detachementscommandant”;

Gelezen de toelichtingen en berichten van den bestraffer en den klager alsmede de bescheiden ter zake dienende;

Gehoord de verklaringen door den klager en bestraffer voor dit Hof afgelegd en die der verschillende getuigen, voor zooveel dienstig, met den eed bevestigd;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiscaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht strekkende om, met handhaving der straf, de strafreden te wijzigen;

Overwegende dat de straf werd opgelegd naar aanleiding van een mondeling, later in schrift gebracht, rapport van een sergeant der compagnie waartoe ook klager behoort, waarin op 22 Juli j.l. wordt medegedeeld dat vier korporaals, waaronder klager, en een kanonnier het den Directeur van het „Militair te Huis”, gelegen in de nabijheid der Legerplaats, in den laatsten tijd bij herhaling lastig hadden gemaakt, terwijl zij den vorigen avond, dus op 21 Juli j.l. 's avonds, omstreeks 9 uur, enkele minuten na het verlaten der inrichting, een lantaarn, staande op den weg naar het Kamp en behoorende tot het „te Huis”, hadden ingegooid, zoodat deze in brand stond, terwijl een steen op den bodem lag; dat de personen die zich binnen bevonden en waaronder de rapporteur den brand hadden geblusht; dat de vijf bovenbedoelde militairen moesten weten wie zich aan die baldadigheid hadden schuldig gemaakt omdat, gedurende het bedoelde tijdsverloop, geen andere personen het „te Huis” hadden verlaten; dat de voorgaande week deze lantaarn, die daar is geplaatst tot algemeen gerief van het kamp-personeel, op dezelfde wijze was vernield en toen was vernieuwd, waarom de Directeur den rapporteur had verzocht van het gebeurde kennis te geven;

dat omtrent deze baldadigheid door den detachementscommandant een

onderzoek is ingesteld en, tengevolge daarvan de vijf bedoelde militairen, waaronder klager, zijn gestraft;

Overwegende dat door klager wordt opgegeven:

a. ten opzichte van het eerste gedeelte der strafreden, dat hij erkent op den genoemden avond omstreeks 9 uur met drie korporaals en een kanonnier het „Militair te Huis” te hebben verlaten om zich naar de kazerne te begeven doch, dicht bij de lantaarn, te zijn achtergebleven om zich eerst later weer met hen te vereenigen, dat hij achterblijvend naar den linkerkant van den weg is gegaan om te urineeren en dit deed staande met den rug naar de lantaarn; dat, tijdens deze verrichting, de lantaarn stuk werd gegooid en hij, het rinkelen der ruiten hoorende, omkeek en zag dat de lantaarn in brand stond; dat hij, overtuigd dat men in het „te Huis” dit rinkelen ook moest gehoord hebben en bedenkende dat men hem, als hij op de plaats zelve werd aangetroffen, allerlei vragen zou doen welke hij niet bevredigend zoude kunnen beantwoorden, zich van die plaats heeft verwijderd en weer bij zijne kameraden gevoegd; dat hij persoonlijk niet tegen de drie milicien-kononniërs heeft gesproken welke later gezegd hebben het voorgevallene te hebben gezien en tegen wie hij, in het voorbijgaan, zou gezegd hebben dat zij niets moesten zeggen; dat de afstand van het „Militair te Huis” tot de lantaarn ongeveer 24 pas is;

b. ten opzichte van het tweede gedeelte der strafreden: dat hij den dag na het gebeurde bij het onderzoek aan den detachementscommandant, op diens vraag of hij daaromtrent iets wist, heeft geantwoord dat hij de dader niet was en ook niet wist wie die was; dat hij toen niet beweerd heeft van niets te weten maar, omdat hem niet gevraagd werd, datgene te vertellen wat hij wel wist, daarover niet gesproken heeft; dat hij ontkent aan den detachementscommandant, bij het onderzoek, te hebben gezegd dat het niet te bewijzen was wie de bedrijver van de baldadigheid was geweest;

Overwegende dat door den bestraffer mondeling en schriftelijk is opgegeven:

dat de vijf bij de baldadigheid tegenwoordig geweest zijnde militairen, bij het eerste onderzoek, allen hebben beweerd daarvan niets te weten en er in het geheel niet bij tegenwoordig te zijn geweest; dat, toen het doorgezet onderzoek de onwaarheid van dit beweren aan het licht had gebracht, hij allen heeft gestraft; dat daarna allen zich over hunne straf hebben beklaagd doch, behalve de klager, zij hunne klachten hebben ingetrokken, twee hunner onder aanbieding hunner verontschuldigungen; dat hij overtuigd is dat klager aan de baldadigheid heeft medegedaan en dat zijn beweren, dat hij, op het oogenblik dat de lantaarn in brand werd gegooid, met den rug daar naar toestond, bewijst dat klager ter plaatse was en in het gezelschap van de bedrijvers, bij welke hij zich later weer heeft aangesloten; dat hij niet twijfelt aan de oprechtheid der milicien-kanonniërs die de baldadigheid hebben zien plegen waar zij beweren dat ook klager hun verzocht van het voorgevallene niets te zeggen en dat klagers antwoorden, omtrent de vraag hem gesteld bij het onderzoek, gezocht zijn want dat klager daarbij positief aan hem, bestraffer, heeft opgegeven niet te weten wie de bedrijvers der baldadigheid waren geweest.

Overwegende dat door den milicien-kanonnier H. bij het onderzoek in de Legerplaats en later onder eede voor dit Hof, is verklaard dat de vijf militairen, waaronder klager, op den 21sten Juli j.l. 's avonds omstreeks 9 uur het „Militair te Huis” hebben verlaten; dat hij met de milicien-kanonniërs R. en V. kort daarop eveneens is weggegaan; dat zij het bedoelde vijftal achterop en voorbij zijn geloopt toen dit onder de nog

brandende lantaarn stond; dat hij en de twee andere miliciens ongeveer dertig passen voortliepen en toen zij glasruiten hoorden rinkelen, omkeken en dat hij toen zag dat er met steenen naar de lantaarn werd gegooid totdat de boel in brand stond; dat daarop de bedrivers wegliepen en twee hunner, waaronder klager, tegen hem zeiden: „je houdt je mond”, dat hij daarop antwoordde dat hij het een lage streek vond.

Overwegende dat, bij het onderzoek door de officieren in de Legerplaats gehouden, door de miliciens-kanonniers R. en V. geheel in denzelfden zin is getuigd, terwijl eerstgenoemde daar nog heeft bijgevoegd dat de waar-schuwing „houdt je mond” gepaard ging met de bedreiging dat zij anders wel zouden gevonden worden bij de volgende exercitie in de batterij;

Overwegende dat uit het bovenstaande is gebleken dat klager in den avond van den 21sten Juli j.l. tijdens het moedwillig vernielen van de ruiten eener lantaarn, ter plaatse in gezelschap is geweest van het viertal militairen welke erkend hebben die baldadigheid te hebben bedreven, terwijl de omstandigheid, dat klager gedurende enkele oogenblikken met den rug naar dat viertal heeft gestaan of niet altijd naast hen is gebleven — ook al ware dit bewezen hetgeen het geval niet is — niet wegneemt dat hij even vóór en even na het vernielen van de lantaarn met de andere korporaals en den kanonnier te zamen is geweest ter plaatse van de vernieling, daarna met hen te zamen hard is weggelopen en de getuigen H. R. en V., heeft bedreigd als zij het gebeurde uitbrachten, uit welk een en ander volgt dat hij met die anderen bij het vernielen van de lantaarn gemeene zaak heeft gemaakt, ook al is niet nauwkeurig gebleken wie van het troepje de steenen heeft geworpen waardoor de lantaarn vernield is;

dat de gebleken feiten bij de strafreden te recht zijn omschreven zooals in het eerste gedeelte daarvoor is geschied;

dat, wat betreft het tweede gedeelte daarvan, klager bij het onderzoek omtrent de baldadigheid alles had moeten mededeelen wat hij van het gebeurde wist en hij, door te zeggen dat hij er niets van wist, onwaarheid heeft gesproken;

Overwegende dat dus de strafreden in zijn geheel juist weergeeft waarom klager wordt gestraft.

Overwegende dat het in vereeniging met anderen plegen eener baldadigheid als die waarvoor gestraft is en het spreken van onwaarheid bij een daarop gevolgd onderzoek overtredingen tegen de krijgstucht zijn, welke niet ongestraft behooren te blijven, terwijl de daarvoor opgelegde straf zeker niet te zwaar is.

Overwegende dat klager, in plaats van in deze welverdiende en niet te zware straf te berusten, zich daarover bij dit Hof heeft beklaagd op gronden zóó lichtvaardig dat de klacht niet anders dan aan verregaande oneerbiedigheid kan worden toegeschreven;

Gezien de artikelen 15, 16 en 18 der Rechtspleging bij de Landmacht, 27 van het Reglement van Krijgstucht voor het Krijgsvolk te Lande en 51 van 's Hof's Provisioneele Instructie.

Beschikkende op bovengenoemde klacht:

Verklaart die zoodanig ongegrond en lichtvaardig dat zij niet anders dan aan verregaande oneerbiedigheid kan worden toegeschreven;

Legt klager deswege de straf op van twee dagen politiekamer.

Bepaalt dat afschrift dezer beschikking zal worden uitgereikt aan klager, aan bestraffer en aan den Advocaat-Fisikaal.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Dispositie van 24 September 1907.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: Mr. P. A. L. A. BARON VAN ITTERSUM, L. A. WALAARDT SACRÉ,
R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN, C. J. G. DE BOOY en H. M.
ENGELHARD.

Reclame. Het beroep van klager op de omstandigheid dat het nergens staat voorgeschreven dat hij zelf moet nagaan of al de tot zijn escadron behoorende paarden aanwezig waren en in welken staat zij zich bevonden, kan niet opgaan daar van hem, als verantwoordelijk voor zijn escadron en voor de daartoe behoorende paarden, kon verwacht worden dat hij, ook al is zulks niet voorgeschreven, na het plaats hebben van een brand, waarbij de paarden van het regiment voor het grootste gedeelte uit de stallen waren gehaald en door elkaar waren geraakt, zich persoonlijk en nauwkeurig zou vergewissen omtrent de aanwezigheid der tot zijn escadron behoorende paarden en omtrent den toestand waarin elk paard zich bevond.

Door zulks niet te doen maar zich te verlaten op de rapporten zijner ondergeschikten, heeft klager blijk gegeven van een zeer luchthartige opvatting van zijne verplichtingen als escadronscommandant en is hij te kort geschoten in hetgeen van hem in die betrekking kan worden verwacht en geëischt.

Met wijziging der strafreden straf gehandhaafd.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF

Gezien de klacht van 26 April 1907 ingediend door een ritmeester bij het 4de escadron van het 3de Regiment Huzaren, over de straf van acht dagen kamerarrest met accès hem den 25sten April 1907 opgelegd door zijn Regimentscommandant, om reden: „Verregaand luchthartig optreden „in een hoogst ernstige zaak door, nadat de paarden van het hem onder- „hoorig escadron die, tengevolge van een plaats gehad hebbende brand, „uit de stallen verwijderd en weder daarop geplaatst waren, niet persoonlijk „en nauwkeurig na te gaan of deze alle weder present waren en of er „geen vreemde tusschen stonden. Hierdoor is het mogelijk geweest, dat „een paard van een ander escadron, waarnaar den geheelen dag overal „vruchteloos gezocht is, den volgenden dag om 9 uur v.m. ontdekt werd „staande in een stal van het escadron gecommandeerd door dezen ritmeester”.

Gezien de wederzijds gewisselde memoriën.

Gelet op de verklaringen der getuigen gehoord door eene commissie te 's Gravenhage en op de mededeelingen van klager en straffer bij hun verhoor voor het Hof op 18 Juni 1907, alsmede op de sedert door klager en straffer nader ingezonden opmerkingen.

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiscaal, strekkende tot handhaving der opgelegde straf met wijziging der daarvoor opgegeven reden.

Overwegende dat uit een en ander is gebleken:

dat in den nacht van 23 op 24 April 1907 omstreeks 3 uur 50 minuten brand is ontdekt in den linkervleugel van blok I der Alexander-kazerne te 's Gravenhage boven de stallen nos. 7 en 8; dat daarop alarm is geblazen en de manschappen der verschillende escadrons, overeenkomstig het

betreffende voorschrift, ieder twee paarden over de brug naar het Plein 1813 hebben geleid; dat in blok I stonden: de paarden van klagers escadron in de stallen n°s. 1, 2, 3, 4 en 6 en vijf van hen in stal 7, die van het eerste escadron in de stallen 5, 7 en 8, terwijl in blok II gestald waren de overige paarden van het 1e escadron in de stallen 1, 2 en 3 en die van het 3e escadron in de stallen 3, 4, 5, 6 en 7; dat bij de ontruiming der stallen en het wegbrengen der paarden die alle door één uitgang verwijderd moesten worden, de paarden van het 4e, het 1e en het 3e escadron, die in de blokken I en II gestald waren, door elkaar raakten; dat eenigen schichtig werden, zich losrukten en zich door de stad verspreidden; dat daarna de zadels, dekens en hoofdstellen uit de stallen werden gebracht en daarbij ook door elkander geraakten;

dat men om vijf uur den brand meester was, om zes uur de paarden weder werden teruggebracht en om zeven uur ongeveer allen terug waren; dat de Regimentscommandant voor dien dag de oefeningen heeft afgezegd en dien dag heeft bestemd om alles weder in orde te brengen;

dat des middags van 24 April nog een paard n°. 130 van het 1^e escadron ontbrak en dat de ritmeester van dat escadron den Regimentscommandant berichtte: dat hij bij al de escadrons had laten informeeren en van de verschillende escadronscommandanten bericht had ontvangen dat dat paard in hun stal niet stond; dat daarop buiten de kazerne naar dat paard vruchteloos is gezocht en de Regimentscommandant, den 25sten April 's morgens te 9 uur in de kazerne komende, vernam dat het paard nog niet terecht was, waarop hij den Luitenant D. VAN H. heeft gelast al de stallen, beginnende met blok I, paard voor paard na te gaan en deze hem reeds na tien minuten berichtte dat het paard gevonden was in stal 1 van dat blok bij het 4^e escadron;

dat straffer daarop klager heeft ontboden, hem er op heeft gewezen dat het vermiste paard bij zijn escadron gevonden was en hem gevraagd hoe zulks mogelijk was, waarop klager antwoordde zulks niet te begrijpen daar hij den vorigen dag eerst van zijne pelotonscommandanten en daarna van zijne sectiecommandanten melding had gekregen dat alle paarden aanwezig waren en hij daarna zelf ze had geteld en het vereischte getal aanwezig bevonden; dat straffer daarop klager er op heeft gewezen dat hij persoonlijk de paarden in zijn escadron aanwezig, had behooren na te gaan, bij elk paard had moeten onderzoeken of het tot zijn escadron behoorde en of het ook gewond was, waarop klager hem heeft geantwoord zulks niet te hebben gedaan;

Overwegende dat straffer heeft opgegeven de straf te hebben opgelegd niet omdat het paard n°. 130 op 25 April gevonden was onder de paarden van klagers escadron, waartoe het niet behoorde, maar omdat het hem, naar aanleiding van die bevinding, gebleken was, dat klager zich na den brand geheel had verlaten op de rapporten zijner ondergeschikten zonder zelf na te gaan of al de paarden, tot zijn escadron behorende, op stal terug waren en in welken staat dezen zich bevonden, waartegen klager heeft aangevoerd, daartoe niet te zijn verplicht daar het nergens is voorgeschreven;

Overwegende dat van klager, als verantwoordelijk voor zijn escadron en voor de daartoe behorende paarden, kon verwacht worden, dat hij, ook al is zulks niet voorgeschreven, na het plaats hebben van een brand, waarbij de paarden van het Regiment voor het grootste gedeelte uit de stallen waren gehaald door elkaar geraakt en aan het toezicht en de zorg van den ruiter, wien elk paard was toegewezen, waren onttrokken, zich

persoonlijk en nauwkeurig zou vergewissen omtrent de aanwezigheid der tot zijn escadron behorende paarden en omtrent den toestand waarin elk paard zich bevond, zulks ook met het oog op het gevaar waarin zij zich allen bevonden hadden om, bij de ontruiming der stallen en het daarbij voorkomende gedrang, verwondingen op te loopen;

dat klager, door zulks niet te doen, maar zich te verlaten op de rapporten zijner ondergeschikten en door na het ontvangen daarvan zich des namiddags omstreeks drie uur te bepalen tot het tellen der paarden in de hem toegewezen stalruimte aanwezig, niet enkel blijk heeft gegeven van een zeer luchthartige opvatting van zijne verplichtingen als escadronscommandant maar bepaaldelijk is te kort geschoten in hetgeen van hem in die betrekking kan verwacht en geëischt worden, terwijl klagers verontschuldiging, dat hem tot dat onderzoek de tijd zou hebben ontbroken, niet als gegrond kan worden aangenomen;

dat nu deze tekortkoming den straffer grond heeft opgeleverd om klager te straffen ook in verband met vroegere tekortkomingen in zijn dienst, waarover hij klager herhaaldelijk gedurende de laatste jaren heeft onderhouden, de straf te recht is opgelegd en het gehouden onderzoek geen grond heeft opgeleverd om die te verminderen;

Overwegende dat echter het ingesteld onderzoek niet met zekerheid heeft aangetoond op welken tijd van den 24sten of van den 25sten April het paard n°. 130 op den stal van klagers escadron is gekomen zoodat niet zeker is of — indien klager had gedaan wat hij als voormeld heeft nagelaten — dat paard niet evenzeer aan de nasporing zou zijn ontsnapt en des morgens op den stal van klagers escadron zijn aangetroffen;

dat derhalve in de reden der aan klager opgelegde straf ten onrechte is aangegeven, dat het onbemerkt blijven van dat paard door klagers verzuim is mogelijk geworden, en dit gedeelte der strafreden moet vervallen, maar dat overigens de reden der opgelegde straf met juistheid is omschreven mits daaruit vervalle het woord „die” ’t welk daarin niet behoort, terwijl — ook na het vervallen van voormeld gedeelte der strafreden — de opgelegde straf niet te zwaar is.

Krachtens de artikelen 15—18 der Rechtspleging bij de Landmacht in verband met artikel 51 van 's Hofs Provisioneele Instructie beschikkende op de ingediende klacht;

Verklaart die ongegrond voor zooveel betreft de opgelegde straf en het eerste lid der daarvoor aangegeven reden;

Handhaaft die straf en dat gedeelte der reden;

Bepaalt dat het tweede lid der voor de straf aangegeven reden zal vervallen en in klagers strafregister worden doorgesleurd en dat in het eerste gedeelte der strafreden zal worden doorgesleurd het woord „die”;

Bepaalt dat afschrift dezer zal worden uitgereikt aan klager, aan straffer en aan den Advocaat-Fiscaal.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 4 October 1907.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: Mr. P. A. L. A. baron VAN ITTERSUM, L. A. WALAARDT SACRÉ,
R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN, C. J. G. DE BOOY, en H. M.
ENGELHARD.

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Mr. C. A. J. VAN SASSE VAN IJSSELT.

Verdediger: Mr. F. A. C. SCHRÖDER.

Mededaderschap. Appèl van één der beide veroordeelden.

Beklaagde is door den Krijgsraad veroordeeld wegens diefstal TE ZAMEN EN IN VEREENIGING MET EEN MEDEBEKLAAGDE gepleegd; ten aanzien van LAATSTGENOEMDE is het vonnis door het Hof geapprobeerd.

In appèl wordt ten aanzien van EERSTGENOEMDE het hem ten laste gelegde niet bewezen verklaard. Vrijpraak.

(Vgl. de bewezen verklaarde feiten in het geapprobeerde vonnis en in de sententie).

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

een soldaat bij het 4e Regiment Infanterie, oud 22 jaar geboren te Amsterdam, thans gedetineerd te Utrecht, die bij vonnis van den Krijgsraad in het Eerste Militaire Arrondissement, standplaats 's Gravenhage, gewezen den 7^{den} Juni 1907, met aanhaling der artikelen 13 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande 1, 2 en 12 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n° 191), 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n° 64) 310, 311 4° en 27 van het Wetboek van Strafrecht en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht is schuldig verklaard aan diefstal door twee vereenigde personen, en veroordeeld tot zes maanden gevangenisstraf, met ontzegging van het recht om bij de gewapende macht of als militair geëmployeerde te dienen voor den tijd van vijf jaar, met bepaling dat de tijd, door den veroordeelde van 22 Mei 1907 af in voorlooptige verzekerde bewaring doorgebracht, in mindering zal strekken van de opgelegde straf alsmede verwezen in de kosten en misen van de Justitie en in die van den processe, desnoods ter taxatie en moderatie van den Krijgsraad;

welk vonnis, aan het Hof ter herziening toegezonden ten aanzien van den mede in de zaak betrokken persoon van T. milicien-soldaat-verlofganger bij het 4^e Regiment Infanterie, den 18^{den} Juni 1907 voor zooveel dezen beklaagde betreft met 's Hofs goedkeuring is bekrachtigd, bij welk vonnis, op grond van de daarbij aangevoerde bewijsmiddelen, als wettig en overtuigend bewezen is aangenomen dat beklaagde te Delft den 26sten Februari 1907 of omstreeks dien tijd, te zamen en in vereeniging met zijn medebeklaagde T. heeft weggenomen, met het oogmerk van wederrechtelijke toeëigening van eene chambrée in de Infanterie-kazerne twee dekens, toe-

behoorende aan het Rijk, althans aan een ander dan aan hem, beklaagde; van welk vonnis beklaagde zich beroepen heeft op het Hof, alzoo impetrant van mandament van appel en eischer, ter eenre, voor wien bij schrifture ter rolle is te kennen gegeven:

dat impetrant, zijne schuld aan het te last gelegde blijvende ontkennen, betwist dat het bewijs ten deze geleverd is;

dat, behalve uit de voorstelling van den medebeklaagde, het bewijs in hoofdzaak geput wordt uit de verklaringen van de getuigen L., L., H., en v. d. K.;

dat impetrant kan aantoonen dat de voorstelling van zijn medebeklaagde is in strijd met de waarheid zoodat de geloofwaardigheid hiervan, afgezien van de vraag in hoeverre de verklaringen van een medebeklaagde-recidivist betrouwbaar zijn, ten eenenmale vervalt;

dat T. het immers wil doen voorkomen alsof hij eerst, na de onderhandelingen door impetrant met N. L. gevoerd, om tot den verkoop der dekens te geraken, in de quaestie betrokken werd doch uit de verklaring van getuige L. duidelijk het tegendeel blijkt daar uit het onderhoud, tusschen haar en impetrant gevoerd, volgen moet dat reeds, vóór impetrant zich naar deze getuige begaf, T. van den verkoop der dekens afwist, aangezien het niet aan te nemen is dat impetrant dat gesprek zou voeren en den naam T. daarbij zou noemen, indien hij niet verzekerd was van T.'s mededaderschap;

dat dit bevestigd wordt door de verklaring van getuige K., waaruit volgt, dat, vóór impetrant den eersten keer naar N. L. ging, T. met hem zamen een koffertje ging halen,

dat uit deze twee feiten voldoende volgt dat T.'s voorstelling van zaken geheel onjuist is en in strijd met de waarheid, daar vaststaat, dat hij niet nà, doch reeds vóór impetrants eerste bezoek aan N. L. in de dekenquaestie betrokken was, terwijl de vraag, in hoeverre hij daarin reeds betrokken was, hier geen beantwoording behoeft,

dat nog op een ander punt verschil bestaat tusschen de verklaringen van den medebeklaagde en een der getuigen n.l. waar het de vraag betreft of het koffertje al dan niet over den muur geworpen is,

dat T. ten aanzien van dit punt verklaart, dat hij gehoord heeft dat het over den muur gegooid werd, terwijl getuige L. die met T. stond te praten, daarvan niets gehoord of gezien heeft,

dat dit punt van zeer groote beteekenis is voor de beantwoording der vraag of impetrant schuldig of omschuldig is aan het hem te last gelegde en deze van oordeel is dat hij het bewijs kan leveren, dat hij dit niet gedaan kan hebben en dat dit niet gebeurd is,

dat impetrant in die dagen met den rechterarm in een verband liep en niet in staat was het koffertje over een muur van omstreeks 3.5 M. hoog te werpen, vooral niet op een tijd dat meerdere militairen in de naaste omgeving waren van de plaats waar impetrant gestaan zou hebben,

dat impetrant door de deskundigen, de H.H. Doctoren van het 4^e Regiment te Delft, kan bewijzen, dat hij onmachtig was een pakket, van een omvang zooals het koffertje in quaestie, over een muur van 3.5 M. hoog te werpen, waarom hij verzocht genoemde personen als deskundigen te doen komen;

dat hieruit, speciaal in verband met de verklaring van getuige L. volgen moet, dat impetrant geen koffertje over den muur geworpen heeft;

dat impetrant wijders in staat is de verklaringen der getuigen H. en VAN DER K. te ontzenuwen zoo goed als zijne houding te verklaren die in den beginne door hem aangenomen werd n.l. toen hij alles ontkend heeft;

dat dit het gevolg is van een gesprek met T. die, na den dienst met groot verlof verlaten te hebben, in burger gekleed, impetrant op $\frac{3}{4}$ uur afstand van 's Gravenhage in de Waalsdorpsche vlakke kwam opzoeken, dat deze mededeelde vernomen te hebben dat korporaal H. in voorarrest gezet was wegens het opkopen van gestolen goed alsmede dat een onderzoek naar den dader werd ingesteld;

dat T. toen aan impetrant meedeelde, dat hij de dekens uit de kazerne gestolen had, maar dat impetrant zich van den domme moest houden en de heele zaak moest ontkennen;

dat impetrants gesprek met korporaal H. derhalve te verklaren is, daar hij toen wist dat de dekens gestolen waren, hetgeen hem op het oogenblik van den verkoop onbekend was;

dat een milicien-sergeant van het Regiment Grenadiers en Jagers (naam onbekend) getuigenis kan afleggen van het bezoek van T. op de Waalsdorpsche vlakke en impetrant zoo noodig verzocht dezen als getuige te doen hooren;

dat impetrant kortelings de toedracht van deze zaak herhalen wil en deswege meedeelt:

dat op 26 Februari j.l., 's middags, T. tot hem kwam met de vraag of hij iemand wist die twee dekens zou willen koopen, daar hij, met groot verlof vertrekkende, deze liever niet mee naar huis nam en bovendien geheel zonder geld was;

dat impetrant, in de meening dat N. L. de dekens wel zou willen koopen, met dat doel daarheen gegaan is en, na den gunstigen afloop aan T. te hebben medegedeeld, met dezen afsprak 's avonds te acht uur te zamen, daar hij voor zijne bemoeiingen de helft van den koop prijs zou ontvangen, de dekens naar genoemde getuige te brengen; dat eerst enkele dagen later door T. in de Waalsdorpsche vlakke is meegedeeld dat de dekens gestolen waren;

dat impetrant, van oordeel dat zijn schuld aan het tenlaste gelegde niet bewezen is, ten overvloede, ter aanvulling van zijn onschuld verzocht bovengenoemde personen als deskundigen en getuigen te doen hooren;

en is geconcludeerd dat het den Hove behage het vonnis waarvan appèl, in zooverre het impetrant betreft, te vernietigen en hem van het tenlaste gelegde vrij te spreken, *subsidiar*: een nader onderzoek te gelasten omtrent de onderstaande punten:

- 1°. Was de muur, waarover de koffer geworpen is, ongeveer 3.5 M. hoog?
- 2°. Was impetrant in staat den koffer daarover te werpen?
- 3°. Moest getuige L. het gevaarte niet op den grond hooren vallen?
- 4°. Heeft de medebeklaagde T. op ongeveer $\frac{3}{4}$ uur afstand van 's Gravenhage den impetrant opgezocht om hem te spreken?

en het verhoor der hierbovengenoemde getuigen te bevelen, kosten rechtens

en

den Advocaat-Fiscaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, ambtshalve en als bij 's Hofs Resolutie van den 18^{den} Juni 1907 geautoriseerd om dit appèl r. o. voor den Auditeur-Militair in het Eerste Militaire Arrondissement, standplaats 's Gravenhage, te vervolgen, mitsdien gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde.

HET HOF,

Gelet op de verklaring, door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi;

Gelet op hetgeen de appellant bij zijn verhoor voor het Hof, heeft in 't midden gebracht ;

Gezien de processtukken ;

Overwegende dat aan den beklaagde is tenlaste gelegd dat hij op of omstreeks 26 Februari 1907 te Delft te zamen en in vereeniging met den milicien-soldaat L. W. F. T. van eene chambrée in de Infanteriekazerne heeft weggenomen twee dekens, toebehoorende aan het Rijk, althans aan een ander dan aan hem, beklaagde, of aan T. voornoemd, met het oogmerk om zich die dekens wederrechtelijk toe te eigenen.

Overwegende dat de Krijgsraad ten onrechte wettig en overtuigend bezwen heeft verklaard, hetgeen aan den beklaagde is tenlaste gelegd, en dezen ter zake van „diefstal door twee vereenigde personen” heeft veroordeeld tot eene gevangenisstraf voor den tijd van zes maanden met ontzegging voor den tijd van vijf jaren van het recht om bij de gewapende macht of als militair geëmployeerde te dienen.

Overwegende toch dat, welke ernstige bezwaren ook tegen den beklaagde mogen zijn gerezen door de onder eede afgelegde verklaringen van de bij den Krijgsraad gehoorde getuigen, van welke verklaringen de inhoud in het vonnis is opgenomen, door die verklaringen echter niet voldoende het wettig en overtuigend bewijs van de schuld van den beklaagde aan den hem tenlaste gelegden diefstal van twee dekens ten nadeele van het Rijk is geleverd, terwijl de beklaagde ook in hooger beroep bij het Hof heeft ontkend zich aan dien diefstal te hebben schuldig gemaakt, bewerende die dekens wel in vereeniging met den milicien-soldaat T. te hebben verkocht maar ze niet in vereeniging met dezen uit de kazerne te hebben weggenomen.

Gezien artikel 181 der Rechtspleging bij de Landmacht ;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin !

Vernietigt het vonnis, door den Krijgsraad in het Eerste Militaire Arrondissement, standplaats 's Gravenhage, den 7^{den} Juni 1907 in de zaak tegen beklaagde gewezen ;

Verklaart niet wettig en overtuigend bewezen hetgeen aan den beklaagde is ten laste gelegd ;

Spreekt hem daarvan vrij ;

Gelast zijn ontslag uit het arrest, waarin hij zich ter zake van deze aanklacht bevindt ;

Bepaalt dat de kosten in eersten aanleg en in hooger beroep zullen worden gedragen door den Staat ;

Ontzegt allen anderen eisch.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 3 Januari 1908.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: Mr. P. A. L. A. BAHON VAN ITTERSUM, L. A. WALAARDT SACRÉ,
R. P. VERSPLJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN, C. J. G. DE BOOY en
H. M. ENGELHARD.

Advocaat-Fisikaal: Jhr. Mr. C. A. J. VAN SASSE VAN YSSELT.

De bepaling in een gemeenteverordening dat over de verhoogde voetpaden

(trottoirs) en de overige voetpaden binnen de bebouwde kom der gemeente niet met motorrijtuigen, motorrijwielen of rijwielen mag worden gereden, is in strijd met de motor- en rijwielwet 1905, omdat een gesloten verklaren van een openbaren weg slechts onder de in art. 8 dier wet genoemde voorwaarden, waaraan i. c. niet is voldaan, mag worden uitgevaardigd.

Waar onder wegen ook voetpaden moeten worden begrepen, en de verordening niet onderscheidt tusschen voetpaden die een gedeelte uitmaken van een weg en voetpaden, die op zich zelve een weg vormen, kan bovenbedoelde bepaling, als in haar geheel niet beantwoordende aan de voor hare geldigheid bij de wet gestelde vereischten niet gedeeltelijk als geldig worden beschouwd voor de voetpaden die langs den weg zijn gelegen en daarvan een gedeelte uitmaken.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

den Advocaat-Fiscaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, ambtshalve en als bij Resolutie van den 19^{den} November 1907 geautoriseerd aan den Hove te provooceren van het vonnis door den Krijgsraad in het Tweede Militaire Arrondissement, standplaats 's Hertogenbosch, den 5^{en} November 1907 gewezen in de zaak tegen een tweede Luitenant bij het 2^e Regiment Infanterie, gerequireerde in persoon, die bij gemeld vonnis, met aanhaling van artikel 181 der Rechtspleging bij de Landmacht, is vrijgesproken van de beschuldiging: dat hij op den 14^{en} October 1907 des namiddags te omstreeks kwartier vóór een uur te 's Hertogenbosch op een voetpad binnen de bebouwde kom van die gemeente met een rijwiel heeft gereden, zijnde het voetpad ten oosten van den openbaren rijweg „de Havensingel” aldaar, terwijl het bij verordening van den Raad der gemeente 's-Hertogenbosch 26 Juli 1907 (Gemeentebld No. 147) verboden is over trottoirs en overige voetpaden binnen de bebouwde kom dier gemeente met rijwielen te rijden en terwijl van voormeld verbod blijkt door, door Burgemeester en Wethouders van 's Hertogenbosch, op het Stationsplein en Groote Markt aldaar geplaatste waarschuwingsborden, waarop staat vermeld: „Verboden voor rijwielen en motorrijtuigen al de trottoirs en voetpaden”, en terwijl hem door Burgemeester en Wethouders van 's Hertogenbosch van dat verbod geen ontheffing is verleend, met verwijzing van den Staat in de kosten.

Welke Advocaat-Fiscaal, met betoog:

dat voorschreven vrijspraak, naar Vertooners meening, onjuist is;

dat, naar de Raad der gemeente 's Hertogenbosch slechts verbod om, in zijne gemeente, over het voetpad langs den rijweg „de Havensingel” met motorrijtuigen, motorrijwielen of rijwielen te rijden, dat verbod zich niet uitstrekke tot den rijweg zelven en derhalve geen rijverbod uitgevaardigde voor het geheele wegcomplex — rijweg met voetpad —, hij geen weg gesloten, doch het verkeer over het voetpad slechts bijzonder geregeld heeft; dat de beklagde dan ook niet van rechtsvervolgung ontslagen (vrijgesproken) had moeten worden, doch had behooren te zijn schuldig verklaard aan het hem tenlast gelegde en deswege veroordeeld;

verzocht en bij Resolutie van den 3^{den} December 1907 verkregen hebbende 's Hofs mandament van appèl, ten dage in rechten beteekend, ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot nullité van het vonnis en dat de gedaagde alsnog, met aanhaling der artikelen 1, 2e lid, 7, 17,

19, 21 en 29 der Motor- en Rijwielwet 1905 (*Staatsblad* n°. 69) 1, 2e lid en 32 van het Motor- en Rijwielreglement, 33 sub II^a en 134 der algemeene politie-verordening voor 'sHertogenbosch van 7 Juli 1899, zooals deze luiden na de wijzigingen daarin gebracht bij de verordeningen van 4 Mei 1901 (gemeenteblad n°. 114), 19 Januari 1905 (Gemeenteblad n°. 29) en 26 Juli 1907 (Gemeenteblad n°. 147) 23 en 91 van het Wetboek van Strafrecht, 13 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 1 en 3 der wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191), 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64 en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht, zal worden schuldig verklaard aan „binnen de bebouwde kom der gemeente 'sHertogenbosch zonder noodzakelijkheid en zonder ontheffing van het rijverbod, rijden met een rijwiel over het voetpad langs den rijweg „de Havensingel” en deswege veroordeeld tot eene geldboete van drie gulden, bij gebreke van betaling binnen twee maanden na den dag, waarop deze rechterlijke uitspraak kan worden ten uitvoer gelegd, te vervangen door twee dagen hechtenis, en verder veroordeeling van den gedaagde in de kosten en misen der Justitie en die van den processe in eersten aanleg en in appèl gevallen desnoods ter taxatie en moderatie van den Hove, of tot zoodanige andere straf als het Hof in goede Justitie verstaan zal te behooren — alzoo impetrant van mandament van appèl eischer ambshalve ten eenre

en

genoemde beklaagde, in voorschreven cas ter andere zijde

HET HOF.

Gelet op de verklaring, van wege den gedaagde ter rolle gedaan, dat hij zich refereert aan 'sHofs dispositie en afstand doet van pleidooi;

Gelet op de verklaring, door den impetrant en eischer ambtshalve mede ter rolle gedaan, dat hij insgelijks afstand doet van pleidooi;

Gezien de processtukken.

Overwegende dat beklaagde voor den Krijgsraad heeft terechtstaan beschuldigd:

dat hij op den 14^{den} October 1907 des namiddags te omstreeks kwartier vóór één uur te 'sHertogenbosch op een voetpad binnen de bebouwde kom van die gemeente met een rijwiel heeft gereden, zijnde het voetpad ten oosten van den openbaren rijweg, de Havensingel aldaar, terwijl het bij verordening van den Raad der gemeente 'sHertogenbosch 26 Juli 1907 (Gemeenteblad n°. 147) verboden is over trottoirs en overige voetpaden binnen de bebouwde kom dier gemeente met rijwielen te rijden en terwijl van voormeld verbod blijkt door, door Burgemeester en Wethouders van 'sHertogenbosch op het Stationsplein en Groote Markt aldaar geplaatste waarschuwingsborden, waarop staat vermeld: „Verboden voor rijwielen en motorrijtuigen al de trottoirs en voetpaden” en terwijl hem door Burge-meester en Wethouders van 'sHertogenbosch van dat verbod geen ont-heffing is verleend;

Overwegende dat de Krijgsraad terecht, door de wettige bewijsmiddelen waarvan de inhoud is het vonnis is weergegeven, wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard wat aan den beklaagde was tenlaste gelegd;

dat verder is bewezen door een proces-verbaal op den 23sten December 1907 opgemaakt op den ambtseed door den adjunct-inspecteur van politie

tevens onbezoldigd gemeente-veldwachter te 's Hertogenbosch, N. H. E. P. S. en door diens voor den Hove onder eede afgelegde verklaring: dat de openbare weg te 's Hertogenbosch genaamd „Havensingel” loopt van den Stationsweg noordzijde tot aan het brugplein aldaar; dat aan de westzijde van dien weg is eene rij huizen met een trottoir ter breedte van ongeveer 2.85 Meter; dat daarlangs oostwaarts is gelegen de straat of rijweg breed 8 Meter, aan de Oostzijde waarvan is gelegen een grasband van 1,50 Meter breedte in welken grasband op zestien plaatsen gelegenheid is om, zonder het gras te betreden, te komen op het daarlangs gelegen grindvoetpad lang ruim 500 passen en breed 4 Meter; dat dit voetpad van den Stationsweg niet te bereiken is dan over het aan de noordzijde van dien weg gelegen trottoir, terwijl zulks aan het noordelijk uiteinde van den Havensingel eveneens het geval is maar in mindere mate omdat daar het voetpad min of meer gelijk, loopt met de straat”;

Overwegende dat de Krijgsraad den beklagde heeft vrijgesproken van het hem tenlaste gelegde op grond dat bij geene wettelijke bepaling tegen het bewezen verklaarde feit straf is bedreigd vermits aan de bepaling, vervat in artikel 3 II der verordening van den Raad der gemeente 's Hertogenbosch van 26 Juli 1907, afgekondigd den 27sten Augusts 1907 luidende:

„het is verboden over de verhoogde voetpaden (trottoirs) en de overige „voetpaden binnen de bebouwde kom der gemeente te rijden met motorrijtuigen, motorrijwielen of rijwielen”;

verbindende kracht moet worden ontzegd omdat die verordening niet bevat voorschriften als vereischt bij artikel 8 onder 1° en 3° der Motor- en Rijwielwet 1905 (*Staatsblad* n°. 69) gesteld.

Overwegende dat derhalve de beslissing van den Krijgsraad berust op de opvatting dat het bovenvermelde verbod, in artikel 3 II der verordening uitgesproken, bevat een gesloten verklaren van den openbaren weg „de Havensingel” voor motorrijtuigen, motorrijwielen en rijwielen, zoodat het krachtens artikel 8 der aangehaalde wet — slechts geldig kan zijn indien de verordening voorschriften bevat ter verzekering: dat de voor het doorgaande verkeer met motorrijtuigen en rijwielen vereischte en geschikte wegen daarvoor open blijven, dat van het verbod ontheffing kan worden verleend en dat het gesloten zijn van den weg wordt aangegevoerd door waarschuwingsborden van een model door den Minister, met de uitvoering der wet belast, vast te stellen;

Overwegende dat deze beslissing juist is vermits de aangehaalde bepaling der verordening verbiedt het met motorrijtuigen, motorrijwielen of rijwielen rijden over alle voetpaden (de verhoogde voetpaden (trottoirs) en de overige voetpaden”) binnen de bebouwde kom der gemeente, welke voetpaden bij artikel 2 der Motor en Rijwielwet worden begrepen onder de bepaling van wegen, indien zij voor het openbaar verkeer openstaan, hetgeen met het hier bedoelde voetpad, als deel van den openbaren weg, het geval is, zoodat de bepaling der verordening die, door de wet onder wegen begrepen voetpaden inderdaad voor het verkeer met motorrijtuigen en rijwielen gesloten verklaart, ook al bezigt zij niet die uitdrukking, en zij alleen van kracht kan zijn indien is voldaan aan de drie hierboven genoemde vereischten, hetgeen in de aangehaalde verordening niet is geschied; dat de verordening niet onderscheidt tusschen voetpaden, die een gedeelte uitmaken van een weg, en voetpaden, die op zich zelven een weg vormen, weshalve de aangehaalde bepaling, als in haar geheel niet beantwoordende aan de voor hare geldigheid bij de wet gestelde vereischten, niet toelaat

haar gedeeltelijk als geldig te beschouwen voor de voetpaden die langs den weg zijn gelegen en daarvan een gedeelte uitmaken;

Overwegende dat mitsdien het vonnis moet worden bevestigd;

Gezien artikel 181 der Rechtspleging bij de Landmacht.

Rechtsdoende in hooger beroep in naam der Koningin!

Bevestigt het vonnis den 5^{den} November 1907 door den Krijgsraad in het Tweede Militaire Arrondissement, ter hoofdplaats 's-Hertogenbosch tegen beklaagde geweest.

Bepaalt dat de kosten in hooger beroep gevallen zullen komen ten laste van den Staat.

Ontzegt allen anderen eisch.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Dispositie van 10 Januari 1908.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: Mr. P. A. L. A. BARON VAN ITTERSUM, L. A. WALAARDT SACRÉ, R. P. VERSPLJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN, C. J. G. DE BOOY en H. M. ENGELHARD.

Reclame. De stellige verklaring van den straffer betreffende het aantal verbruikte flesschen champagne moet i. c. als in alle opzichten betrouwbaar worden aangenomen, te meer waar uit verschillende opgaven van klager diens onbetrouwbaarheid blijkt.

Een sergeant-hofmeester bekleedt een betrekking waarbij eerlijkheid en betrouwbaarheid hoofdvereischen zijn, zoodat klager, die blijkt heeft gegeven niet aan die eischen te voldoen, niet in die betrekking kan gehandhaafd blijven zoodat de straf van degradatie terecht is opgelegd.

Klacht ongegrond. Straf gehandhaafd.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen een klacht van een matroos-hofmeester aan boord van het Pantserdekschip „Friesland” 29 November 1907, over eene hem door den Commandant van dien bodem, den Kapitein ter zee G. F. den 28sten November 1907 opgelegde straf van degradatie tot matroos-hofmeester, wegens: „zich den onderofficiersstand onwaardig betoond door als hofmeester bij den commandant: „ten 1° beschonken en daardoor onbekwaam „voor zijn werk te zijn tengevolge van het te zamen met een minder „schepling (oppasser) opdrieken van wijn van den Commandant, welke „na afloop van een dejeuner was overgebleven; ten 2° in de administratie „van de wijnen van den commandant twee halve flesschen champagne „meer af te schrijven dan in werkelijkheid ten dienste van den commandant „waren gebruikt geworden, welke flesschen bij onderzoek ledig werden „aangetroffen”;

Gelezen de betreffende deze klacht aan den Hove overgelegde stukken en de schriftelijke toelichting van klager en van straffer;

Gehoord de verklaringen van klager en van straffer voor het Hof mondeling afgelegd;

Gelet op de consideratien en het advies van den Advocaat-Fisikaal voor de Zee- en Landmacht, te dezer zake door het Hof ingewonnen, strekkende tot ongegrondverklaring der klacht met gedeeltelijke wijziging der strafreden.

Overwegende dat, wat betreft het eerste gedeelte der strafreden, het daarin vermelde feit voldoende is bewezen door de bekentenis van klager en de opgaven van den straffer en den marinier 2^e klasse W.;

dat wel klager getracht heeft later de dronkenschap, door een leege maag en dientengevolge ongesteldheid te verontschuldigen, maar dat een en ander niet aannemelijk is en dit gedeelte der strafreden alzoo juist is;

Overwegende dat wat betreft het tweede gedeelte der strafreden:

dat door den straffer stellig is verklaard dat de beide te veel afgeschreven halve flesschen *niet* te zijner behoefte zijn uitgeschonken;

dat op zijn last vóór 1 November tweemaal champagne is geschonken, de eerste maal bij het passeeren der uiterton (2 heele- en 1 halve flesch) en eenmaal bij een déjeuner te Port-Mahon (1 heele flesch);

dat hij dit zeker weet, uit de opgaven van klager,

dat hij naar zee is gegaan o.a. met 12 halve flesschen champagne „Manuel”, zooals ook blijkt uit het door den hofmeester aangehouden wijnboek en in dat wijnboek zijn afgeschreven 3 halve flesschen, alzoo 2 meer dan in werkelijkheid zijn geschonken;

Overwegende dat deze stellige verklaring van den straffer, als in alle opzichten betrouwbaar moet worden aangenomen;

Overwegende dat klager beweert, dat er wel degelijk 3 halve flesschen zijn gebruikt en dat hij dat zou kunnen bewijzen uit het boekje van dagelijksch gebruik hetwelk nu en dan door den Commandant werd nagezien en gerepareerd, welk boekje echter is verdwenen, nadat het 's morgens nog in de kajuit op tafel gelegen had, maar dat het 's middags, toen de commandant in de kajuit kwam, niet meer was te vinden;

dat hij even vóór den Commandant in de kajuit was gekomen;

Overwegende dat de kajuit op een oorlogsschip een plaats is waar niet maar iedereen mag binnenkomen, vooral niet, wanneer de commandant — zooals hier het geval was — zich verwijderd heeft, terwijl klager er wel is geweest en volgens zijn vermoeden ook de majoor-schrijver, bij wien klager, naar zijn beweren is gaan zoeken of het boekje ook door hem bij vergissing was meegenomen, hetgeen hem bleek niet het geval te zijn;

Overwegende dat het boekje, zoo het daar bij ongeluk verdwaald was, dadelijk terecht had moeten komen, daar de majoor-schrijver geen belang had bij de verdwijning;

dat het dus moet zijn verdwenen door toedoen van den Commandant of van den hofmeester,

dat eerstgenoemde groot belang had bij het bezit, de tweede daarentegen vermoedelijk groot belang had bij de verdwijning;

Overwegende dat de verdere opgaven van klager aanleiding geven nog meer aan zijne betrouwbaarheid te twijfelen, t. w.:

1° zijne verklaring, niet meer uit het hoofd te weten hoeveel halve flesschen champagne gedurende October zijn verbruikt,

2° het verhaal van de aangebroken halve flesch champagne te Port Mahon, welke hij den morgen na het déjeuner aan den commandant zou hebben aangeboden, waarna hij vergunning kreeg die zelf leeg te drinken, welk verhaal door den commandant beslist wordt ontkend,

3° dat hij niet met zekerheid kan verklaren of de commandant alleen zijnde wel eens champagne dronk;

Overwegende dat uit dit alles voldoende blijkt, dat de opgaven van klager onbetrouwbaar zijn, zoodat zijne verklaringen geen aanleiding geven te twifelen aan de waarheid van hetgeen straffer heeft beweerd;

dat dus ook het tweede gedeelte der strafreden juist is;

Overwegende dat een sergeant-hofmeester eene betrekking bekleedt, waarbij eerlijkheid en betrouwbaarheid hoofdvereischten zijn;

dat iemand, die blijken gegeven heeft aan die vereischten niet te voldoen, niet in die betrekking kan gehandhaafd blijven en dat de straf dus ook gerechtvaardigd is;

Gezien de artikelen 9—12 der Rechtspleging bij de Zeemacht en 50 van 's Hofs Provisioneele Instructie.

Beschikkende op voormelde klacht;

Verklaart die ongegrond;

Handhaaft de straf en de strafreden;

Bepaalt dat afschrift dezer beschikking zal worden uitgereikt aan klager, aan straffer en aan den Advocaat-Fisikaal.

Zee krijgsraad aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Soerabaia.

Vonnis van 27 Mei 1908.

Fiat-executie verleend te Batavia den 6^{den} Juni 1908, door den Vice-Admiraal, Commandant der Zeemacht, Chef van het Departement van Marine in Nederlandsch-Indië, J. P. SNETHLAGE.

President: G. H. VAN VOORTHUIJSEN, Kapt.-Luitenant ter Zee.

Leden: de Kapitein der Mariniers A. J. PACHLIG; de Luitenant ter zee 1e klasse J. F. NIJLAND; de Off. v. Adm. 2de klasse H. B. VAN DAM en de Luitenants ter zee 2e klasse P. H. BUSSEMAKER, H. A. ROMSWINCKEL en A. C. CANTER CREMERS.

Fungeerend Fisikaal: C. V. VELDMAN, Offic. v. Adm. 1e klasse.

Fung. Secretaris: P. A. SNELLEN VAN VOLLENHOVEN, Off. v. Adm. 2de klasse.

Dienstweigering.

Het merken van kledingstukken is een dienstverrichting voorgeschreven bij art. 272 Regl. I. D. hetwelk ook voor de Inlandsche schepelingen van toepassing is.

DE ZEEKRIJGSRAAD AAN BOORD VAN HR. MS. WACHTSCHIP TE SOERABAIA,

heeft gewezen het navolgende vonnis in de zaak van den Fung.-Fisikaal eischer ambtshalve op en jegens Salama, inlandsch stoker olieman, oud naar zijne opgave ± 37 jaren, geboren te Wadjo, gedetineerd aan boord van gemelden bodem;

Gezien den eisch en de conclusie van den Eischer ambtshalve, mitsgaders de verdere processale stukken door denzelven onder behoorlijken inventaris overgelegd;

Overwegende dat de gedetineerde voor den Zeekrijgsraad terecht staat beschuldigd van het feit:

dat hij in den ochtend van den 28sten April 1908 aan boord van Hr. Ms. Flottieljevaartuig „Edi”, liggende te Tandjong-Priok, bij herhaling en met nadruk heeft geweigerd de order hem door den officier-machinist 2^e klasse J. T. C. gegeven om zijn plunjes te merken, na te komen;

dat de gedetineerde bekent zich aan het hem te laste gelegde te hebben schuldig gemaakt en opgeeft:

dat hij op Dinsdagochtend den 28sten April 1908, nadat door den Officier-machinist en een machinist inspectie over zijne plunjes was gehouden, van laatstgenoemden de opmerking kreeg, dat zijn goed niet gemerkt was en op diens vraag waarom zulks niet was geschied, ten antwoord heeft gegeven, dat wanneer hij zijn goed merkte, hij het gauw verloor;

dat hij toen door den machinist naar vooruit gestuurd werd om zijn goed te merken;

dat hij naar vooruit gegaan is, het goed niet gemerkt heeft, doch dit heeft opgeborgen in zijn kastje;

dat even later de officier-machinist vooruitkwam en hem vroeg waarom hij zijn plunjes niet had gemerkt;

dat hij tegen den officier-machinist gezegd heeft dat wanneer hij zijn goed merkt hij het dan gauw verliest;

dat hij daarop zijn goed uit de kast heeft genomen en voor den officier-machinist neergelegd, zeggende: „mijnheer kan het goed meenemen als hij „wil, gemerkt wil ik het niet hebben. Indien ik het merk is het altijd „gauw verdwenen en als ik nieuw goed opneem moet ik het zelf betalen, „ik krijg het niet voor niets”;

dat de officier-machinist toen naar achteruit is gegaan;

dat hij (beklaagde) iets later door den korporaal KANDAR weer bij den officier-machinist werd geroepen;

dat hij van den officier-machinist wederom de order kreeg om zijne plunjes te merken, doch ten antwoord heeft gegeven: „wanneer ik mijne kleeren merk verlies ik ze gauw, ik doe niets, ik wil mijn goed niet merken;

dat de officier-machinist hem toen heeft gezegd:

„wanneer je je goed niet wilt merken, laat ik je in arrest zetten”, waarop hij weder antwoordde: „dat is goed mijnheer zet mij maar in arrest”, waarna hij naar vooruit is gegaan, om zijn goed, dat hij had meegenomen, weer in zijn kastje op te bergen;

dat hij wist, dat aan boord de plunjes steeds gemerkt moesten worden en dat hij zulks vroeger, toen hij nog op andere schepen diende, ook altijd gedaan had, behalve op Hr. Ms. Zeeland en Hr. Ms. Utrecht, doch dan zijn goed altijd kwijt was en dat hij dan ook alleen om die reden nu zijn goed niet heeft willen merken;

Overwegende dat na te noemen getuigen onder eede hebben verklaard:

1^e. J. T. C. officier-machinist 2^e klasse aan boord Hr. Ms. „Edi”;

dat hij om zes uur in den voormiddag van den 28sten April 1908 met den machinist T. plunje-inspectie hield over de inlandsche stokers, en van dien machinist rapport bekwam, dat de stoker-olieman SALAMA niets van zijn goed gemerkt had;

dat hij toen tegen dien stoker heeft gezegd hiertoe nu gelegenheid te

hebben en dat hij er direct mee moest beginnen, waarna SALAMA naar vooruit is gegaan;

dat hij een half uur later van den Korporaal-stoker KANDAR, aan wien hij opgedragen had, om te gaan zien hoever SALAMA met het merken van diens goed stond, rapport kreeg, dat SALAMA nog niets had gemerkt en het ook niet wilde doen;

dat hij toen genoemden SALAMA bij zich heeft laten komen en hem nadrukkelijk order heeft gegeven direct zijn goed te gaan merken, hetgeen deze naar vooruitgaande beantwoordde met „ach baik”;

dat hij ook naar vooruit is gegaan, en ten einde dat goed onder zijn toezicht te laten merken, SALAMA heeft gelast om met zijn goed op stuurboordsloopplank te komen;

Dat hij na van dezen ten antwoord te hebben gekregen: „Saja tida maoe werk, terlaloe kotor”, tot SALAMA zeide: „denk er om weet wel wat je doet”;

dat die stoker toen driftig wordende en zijn goed op het dek gooiede hem toevoegde: „toean trima sendiri, werk terlaloe kotor, kompanie terlaloe”, en andere uitdrukkingen, welke hij niet heeft verstaan;

dat hij eerst om 9 uur, nadat SALAMA tijd gegeven was alsnog diens goed te merken, genoemden stoker weer heeft gevraagd of deze met zijn goed klaar was en ten antwoord kreeg „ja”;

dat hij nadat SALAMA voldaan had aan den last met het goed op het halfdek te komen tot dezen heeft gezegd: „laat je goed kijken, waar het gemerkt is”, waarop PALAMA ten antwoord gaf: „U kunt het zien, maar er is nog niets gemerkt”;

dat hij hem toen met nadruk heeft gevraagd of dezen wist, dat hij hem order had gegeven zijn goed dadelijk te merken, hetgeen SALAMA bevestigend beantwoordde;

dat hij dien stoker alstoen nogmaals vroeg of deze zijn goed merken wilde of niet, en bij herhaling ten antwoord bekwam „neen”, waarop hij SALAMA in arrest deed stellen;

2°. KANDAR, Inlandsch-korporaal stoker aan boord Hr. Ms. „Edi”;

dat hij in den ochtend van den 28sten April omstreeks 7 uur van den officier-machinist order kreeg om te gaan zien of stoker-olieman SALAMA zijne plunjes had gemerkt, en toen zulks nog niet was gebeurd, SALAMA moest aanzeggen diens plunjes te merken;

dat hij na aan dien last te hebben voldaan, van dien stoker ten antwoord kreeg: „neen korporaal, wanneer ik ze merk worden ze vuil, wanneer ik „er straf voor krijg zal ik die ondergaan”, welk antwoord hij den Officier machinist heeft overgebracht;

dat de officier machinist daarna met hem naar vooruit is gegaan en dat hij dezen toen zelf aan SALAMA den order hoorde geven het goed te merken, waarop SALAMA zijn goed op het dek neergooiende, tot den officier-machinist zeide: „merk het maar zelf”;

dat hij toen aan zijn werk is gegaan en in die zaak niet verder is betrokken geworden;

3°. P. J. A., kwartiermeester aan boord Hr. Ms. „Edi”; dat hij op een ochtend, toen er inspectie gehouden werd over de plunjes van de Inlandsche stokers, — den juisten dag herinnert hij zich niet meer — als waarnemend onderofficier van politie, van den officier machinist order kreeg om met SALAMA bij dien officier te komen;

dat hij bij den officier machinist gekomen, dezen tegen SALAMA hoorde

zeggen: „SALAMA, ik kommandeer je nog eens, wil je je goed merken of niet?“, waarop deze ten antwoord heeft gegeven: „neen“;

Overwegende dat mitsdien door de bekentenis van den gedetineerde bevestigd door de beeedigde verklaringen van de getuigen J. T. C., KANDAR en P. J. A., in onderling verband en samenhang beschouwd wettig en overtuigend is bewezen, dat de gedetineerde in den ochtend van den 28sten April 1908 aan boord van Hr. Ms. Flottielje vaarttuig „Edi“, liggende te Tandjong Priok, bij herhaling en met nadruk heeft geweigerd de order hem door den officier-machinist C. gegeven om zijn plunjes te merken, na te komen;

Overwegende dat het merken van plunjes, voorgeschreven bij artikel 272 van het Reglement op den Inwendigen dienst, vastgesteld bij Koninklijk Besluit van 9 Februari 1905 n°. 37, ook op de Inlandsche schepelingen toepasselijk verklaard bij art. 1 Deel I Hoofdstuk III der verzameling van Voorschriften voor de Zeemacht in N.-I., als een dienstverrichting is te beschouwen;

Overwegende dat de officier-machinist C. de meerdere in rang, de superieur, is van gedetineerde die den stand van matroos bekleedt;

Overwegende dat met het bewijs van de als bewezen aangenomen daadzaken ook het bewijs van beklaagdes schuld is verkregen, zijnde het te kennen geven door beklaagde — onder de omstandigheden waaronder dit heeft plaats gehad — dat hij niet wil voldoen aan de hem herhaalde malen door den Officier-machinist gegeven order, om de plunjes te merken, eene opzettelijke handeling;

Overwegende dat het bewezen feit moet worden gequalificeerd als:

het uitdrukkelijk weigeren een hem door zijnen superieur gegeven order na te komen;

Overwegende dat gedetineerde gedurende zijn diensttijd zich heeft doen kennen als iemand met slechte militaire eigenschappen;

Overwegende dat er termen bestaan om het voorarrest in mindering te brengen van de op te leggen straf;

Overwegende dat de strafwet met eenige strengheid op beklaagde behoort te worden toegepast;

Gezien de artikelen 1, 2, 9, 97 en 98 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te water, 7 en 20 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 193) 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64) 12 der ordonantie van 25 Augustus 1904 (*Ind. Staatsblad* n°. 340) 27 en 91 van het Wetboek van Strafrecht en 167 der Rechtspleging bij de Zeemacht;

De Zeekrijgsraad aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Soerabaia

Rechtdoende in naam en van wege Hare Majesteit de Koningin der Nederlanden, Prinses van Oranje-Nassau enz. enz. enz.;

Verklaart den gedetineerde schuldig aan het uitdrukkelijk weigeren een hem door zijnen superieur gegeven order na te komen;

Veroordeelt hem tot eene militaire gevangenisstraf voor den tijd van negen maanden;

Bepaalt dat de tijd door den gedetineerde sedert 4 Mei 1908 voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering van de hem opgelegde straf zal worden in mindering gebracht;

Veroordeelt hem eindelijk in de kosten en misen van de justitie en die van den processe desnoods ter taxatie en moderatie van dezen krijgsraad.

Zeekrijgsraad aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Soerabaia.

Vonnis van 24 Juni 1908.

Fiat-executie verleend te Batavia den 2^{den} Juli 1908 door den Vice-Admiraal, Commandant der Zeemacht, Chef van het Departement van Marine in Nederlandsch-Indië, J. G. SNETHLAGE.

President: P. H. VAN VOORTHUIJSEN, Kapt.-Luit. ter Zee.

Leden: de Kapitein der Mariniers A. J. PAEHLIG; de Officier van Administratie 2de klasse H. B. VAN DAM; de Luitenants ter Zee 2de klasse A. VOS, H. A. ROMSWINCKEL, H. KEIJSER en A. C. CANTER CREMERS.

Fungeerend Fiskaal: C. V. VELDMAN, Off. v. Adm. 1ste klasse.

Fung. Secretaris: P. A. SNELEN v. VOLLENHOVEN, Off. v. Adm. 2de klasse.

Slaan en kwetsen van zijn meerdere in rang.

De feiten door beklagde met tusschenpoozen van eenige uren gepleegd moeten worden beschouwd als uitvloeisels van één ongeoorloofd besluit, dus als één voortgezette handeling.

DE ZEEKRIJGSRAAD AAN BOORD VAN HR. MS. WACHTSCHIP TE SOERABAIA,

heeft gewezen het navolgende vonnis in de zaak van den Fung. Fiskaal eischer ambtshalve op en jegens DJAKIR, inlandsch stoker der 2e klasse, oud naar zijne opgave onbekend, geboren te Soerabaia, gedetineerd aan boord van gemelden bodem;

Gezien den eisch en de conclusie van den eischer ambtshalve, mitsgaders de verdere processale stukken door denzelfden onder behoorlijken inventaris overgelegd;

Overwegende dat de gedetineerde voor den Zeekrijgsraad terechtstaat beschuldigd van de feiten:

1°. dat hij aan boord van Hr. Ms. opnemingsvaartuig „Sumbawa”, liggende te Hansisi, den 13^{den} Maart 1908 des voormiddags ten ongeveer 8 uur opzettelijk den stoker majoor P. J. A. met een kolenschop, welke hij daartoe met beide handen zwaaide, een slag heeft gegeven, waardoor genoemden stoker-majoor, die de kolenschop met beide handen opving werden toegebracht:

a. een oppervlakkige huidsnede van 3 cM. lengte op de muis van den rechterduim;

b. een oppervlakkige ontvelling ter grootte van een stuivertje op de binnenzijde van den linkerpols;

2°. dat hij ter plaatse en ten dage als boven vermeld des voormiddags ten ongeveer half elf opzettelijk den stoker-majoor A. met een kapmes slagen heeft gegeven, waardoor genoemden stoker-majoor werden toegebracht:

a. een huidschram van 3 cM. lengte op de strekzijde van den linkerarm;

b. eene kneuzing van de huid boven de linkerknieschijf met eenige onderhuidsche bloeding ter plaatse;

dat gedetineerde bekend zich aan het hem te laste gelegde te hebben schuldig gemaakt en opgeeft:

dat hij ongeveer 2 $\frac{1}{2}$ maand geleden (verhoor 2 Juni 1908) tijdens het kolenladen van de „Sumbawa” des morgens ten 6 uur van den stoker-majoor A. order kreeg om de stokers RABIDIN en TARIMAN te zeggen, dat zij moesten komen werken;

dat hij daarop heeft geantwoord: „gelast u hetzelfde ik durf dit niet te doen” en dat antwoord heeft gegeven omdat genoemde stokers hooger in rang waren dan hij en hij hen geen orders kon geven, doch hij niettemin aan die opdracht uitvoering heeft gegeven;

dat hij voor dat antwoord echter te 7 uur op het rapport moest komen, en na afloop daarvan, naar voren is gegaan bij het rooster boven de stookplaats;

dat hij aldaar den majoor zag staan, die naar het kolenladen bij de storkokers stond te kijken, toen een kolenschop heeft genomen en met beide handen die schop zwaaiende, naar dien majoor heeft geslagen, met het voornemen dezen te raken bij welke gelegenheid de majoor, die met zijn rug naar hem toestond, doch die zich omdraaide, de schop met beide handen opving;

dat hij daarna op de brug in arrest werd gebracht;

dat hij vervolgens dienzelfden morgen, ongeveer tien uur à half elf, onder geleide van den djoeroemoedi RASMIDIN naar vooruit naar de waterplaats is gegaan, toen hij daarvan terugkerende, genoemden majoor A. op een kist zag zitten;

dat hij toen een of ander voorwerp heeft opgenomen, wat dat was weet hij niet en daarmede weder doch slechts éénmaal, naar dien majoor heeft geslagen, waarna hij weder naar de brug werd teruggebracht;

dat hij de eerste maal naar den majoor heeft geslagen omdat hij boos was over het door dezen gemaakte rapport hetgeen hij onbillijk vond;

de tweede maal omdat hij nog woest was op den majoor en buiten zich zelf, nadat hij over dat rapport had zitten nadenken en dat hij te voren nimmer eenige kwestie met dien majoor heeft gehad;

dat hij weet dat stoker-majoor A. zijn meerdere in rang is;

Overwegende:

dat de na te noemen getuigen onder eede hebben verklaard:

1°. P. J. A., stoker-majoor aan boord Hr. Ms. „Sumbawa”:

dat hij op een morgen ruim twee maanden geleden (verhoor 3 Juni 1908) rapport heeft moeten maken van den Inlandschen stoker DJAKIR, naar aanleiding van een hem door dezen gegeven brutaal antwoord tijdens het kolenladen van Hr. Ms. „Sumbawa” te Hansisi;

dat hij denzelfden morgen ongeveer half acht, na voorparade, met genoemden stoker van de campagne naar voren is geloopt en tot dezen heeft gezegd op het rooster boven de stookplaats aan dek te blijven wachten, tot tijd van parade;

dat hij eenige oogenblikken daarna, plotseling een kolenschop in zijne richting zag bewegen, en zich dadelijk omdraaiende een slag van een kolenschop met beide handen opving, welke slag DJAKIR hem wilde toe-brengen;

dat hij DJAKIR toen door den officier-machinist zag vastgrijpen en vervolgens door den schipper in arrest naar de brug zag brengen;

dat hij door het opvangen van den slag, hetwelk voorkwam dat hij van achteren getroffen werd, een paar schrammetjes aan zijne handen heeft opgelopen n.l. een sneed op de muis van den rechterduim en eene ontvelling op de linkerpols;

dat hij verder, dienzelfden morgen ongeveer half elf, terwijl hij op een

bakskist aan stuurboord in de middenscheeps zat DJAKIR onder geleide en geboeid aan bakboord naar de waterplaats zag gaan, om even later door DJAKIR, toen deze weer terugkwam en hem was genaderd, met een hakmes 't welk op een andere bakskist lag, plotseling te worden aangevallen;

dat hij toen eenige slagen heeft opgelopen, hoeveel weet hij niet, die zijnen linkeronderarm en zijn linker knie verwonden, waarop meer genoemden stoker door den djoeroemoedi werd gegrepen en in arrest gebracht; dat hij nooit iets met DJAKIR heeft gehad, die vroeger vaak in de machinekamer onder hem heeft gewerkt en dat hij dezen zelfs een zeer geschikt stoker vindt;

2°. A. den H., Officier-machinist 2e klasse aan boord Hr. Ms. Sumbawa:

dat hij den 13^{den} Maart j.l., des morgens ongeveer half acht à acht uur zich aan dek aan bakboordzijde bevond, toen hij den stoker-majoor A. tegen DJAKIR op kalmen toon hoorde zeggen, dat deze op het rooster boven de stookplaats wachten moest op tijd van parade; dat hij even later zag, dat DJAKIR met beide handen een kolenschop opnemende en zich op dreigenden toon uitlatende, die schop in de richting van den majoor zwaaide en toen ook zag, dat de majoor die schop vasthield, waarop hij DJAKIR heeft vastgegrepen;

dat hij DJAKIR overigens een goed stoker noemt en dat hem niets bekend is van eenige kwestie tusschen dien stoker en genoemden majoor;

3°. RASMIDIN, djoeroemoedi aan boord Hr. Ms. „Sumbawa”:

dat hij op een morgen, ongeveer twee maanden geleden, (verhoor dd. 2 Juni 1908) tijdens het kolenladen te ongeveer half elf den stoker DJAKIR, die in arrest en geboeid was, naar de waterplaats moest geleiden;

dat hij met DJAKIR vandaar teruggaande, dezen plotseling een kapmes van een bakskist zag opnemen en daarmee tweemaal naar den stoker-majoor A. zag slaan, die tweemaal werd geraakt;

dat hij DJAKIR toen heeft vastgegrepen en weer in arrest heeft gebracht en dat hij DJAKIR een opvliegend mensch noemt;

4°. P. A. J. v. D. S., Officier van Gezondheid der 1ste klasse, thans aan boord Hr. Ms. „van Doorn”, te voren aan boord Hr. Ms. „Sumbawa”:

dat hij den 13^{den} Maart j.l. bij den stoker-majoor P. J. A. de navolgende verwondingen heeft geconstateerd:

1°. eene oppervlakkige huidsnede van 3 cM. lengte aan de muis van den rechterduim;

2°. eene oppervlakkige ontvelling ter grootte van een stuivertje op de binnenzijde van de linkerpols;

3°. een huidschram van 3 cM. aan de strekzijde van den linkeronderarm;

4°. eene kneuzing van de huid boven de linker knieschijf met eenige onderhuidsche verbloeding daar ter plaatse;

Overwegende dat mitsdien door de bekentenis van den gedetineerde, bevestigd door de beëdigde verklaringen van de getuigen P. J. A., A. DEN H., RASMIDIN en P. A. J. v. D. S. in onderling verband en samenhang beschouwd, wettig en overtuigend is bewezen hetgeen den gedetineerde sub 1 en 2 is tenlaste gelegd;

Overwegende dat de door den gedetineerde gepleegde feiten uitingen zijn van één ongeoorloofd besluit en derhalve moeten worden beschouwd als éene voortgezette handeling;

Overwegende dat met het bewijs van de als bewezen aangenomen feiten tevens het bewijs van gedetineerdes schuld daaraan is verkregen;

Overwegende dat de stoker-majoor A. de meerdere in rang is van den gedetineerde, die den stand van matroos bekleedt;

Overwegende dat de bewezen feiten moeten worden gequalificeerd als: het slaan en kwetsen van zijn meerdere in rang in tijd van vrede en niet voor den vijand;

Overwegende dat er termen bestaan om het voorarrest in mindering te brengen van de op te leggen straf;

Gezien de artikelen 1, 2, 9, 99 (2^e ged.) van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Water, 7 en 11 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 193), 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64), 12 der ordonnantie van 25 Augustus 1904 (*Indisch Staatsblad* n°. 340), 27, 56 en 91 van het Wetboek van Strafrecht, 167 der Rechtspleging bij de Zeemacht en 2 en 7 der Wet van 17 September 1870 (*Staatsblad* n°. 162).

De Zeekrijgsraad aan boord Hr. Ms. Wachtschip te Soerabaia,
Recht doende in naam en vanwege Hare Majesteit de Koningin der Nederlanden, Prinses van Oranje-Nassau enz. enz. enz.

Verklaart den gedetineerde DJAKIR schuldig aan het slaan en kwetsen van zijn meerdere in rang in tijd van vrede en niet voor den vijand;

Veroordeelt hem tot eene militaire gevangenis voor den tijd van drie jaren, met vervallen verklaring van den militairen stand;

en met bepaling dat de tijd, door den veroordeelde voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering der hem opgelegde militaire gevangenisstraf zal worden in mindering gebracht van en met 10 April 1908;

veroordeelt hem eindelijk in de kosten en misen van de Justitie en die ven den processe, desnoods ter taxatie en moderatie van dezen Krijgsraad;

Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, hoofdplaats Arnhem.

Vonnis van 17 Juli 1908.

Geapprobeerd door het Hoog Militair Gerechtshof bij dispositie van
27 Juli 1908.

President: Majoor J. D. GREVINCK.

Leden: Kapiteins A. A. H. VAN HEUSDEN en W. ABRESCH en de Luitenants
C. D. VIEHOFF, W. F. NIJLAND, J. S. BARBAS en W. J. KOOLE.

Auditeur-Militair: Mr. W. F. VAN MEURS.

ART. 37 SWB.

Belediging met woorden en bedreiging met gebaren van zijn meerdere in rang, gepleegd door een soldaat.

Het begane feit kan aan beklagde niet worden toegerekend wegens gebrekkige ontwikkeling zijner verstandelijke vermogens. Vrijspraak.

Deskundig rapport.

Gezien de stukken van den processe;

Overwegende dat H. R., oud 21 jaar, geboren te Amsterdam, stukrijder

2^e klasse bij het 4^e regiment Veld-Artillerie gedetineerd te Arnhem, voor den Krijgsraad is gesteld als beschuldigd:

dat hij op 21 Mei 1908 des middags omstreeks 12 uur in de kazerne der Veld-Artillerie te Ede, in de kamer, bewoond door korporaals en manschappen der 4^e Batterij, den korporaal J. K., die een schriftelijk rapport opmaakte over een door beklaagde gepleegde krijgstuuchtelijke overtreding, opzettelijk beleedigend heeft toegevoegd: „Schijthuis je bent een kwajongen” met opgeheven hand een dreigende houding tegen hem aannemende alsof hij den korporaal wilde slaan;

Overwegende dat beklaagde heeft opgegeven zich niet precies te herinneren het te laste gelege te hebben gepleegd; dat er in den morgen van 21 Mei 1908 iets tusschen korporaal K. en hem was voorgevallen; dat hij des middags omstreeks 12 uur zag, dat de korporaal op kamer 58 zat te schrijven; dat hij, vermoedende dat de korporaal rapport van hem opmaakte, driftig is geworden en hem heeft uitgescholden, maar dat hij niet weet met welke woorden; dat hij wel een uitdagende, maar geen dreigende houding tegen den korporaal heeft aangenomen; dat hij niet de hand heeft opgestoken;

Overwegende dat de navolgende getuigen, allen dienende bij het 4^e regiment Veld-Artillerie in garnizoen te Ede, onder eede hebben verklaard:

1°. J. K., korporaal:

In den middag van 21 Mei 1908 omstreeks 12 uur was ik op kamer 58 in de kazerne der Veld-Artillerie te Ede bezig schriftelijk rapport te maken omtrent een door beklaagde dien morgen gepleegd krijgstuuchtelijk vergrijp. Hij hinderde mij hierbij voortdurend. Aan mijn herhaalden last zich te verwijderen gaf hij geen gehoor. Ten slotte trok hij het rapport weg en verfrommelde het. Hij ging met gebalde vuisten, de armen achteruit brengende, voor mij staan. Zijn houding was dreigend, de uitdrukking van zijn gezicht eveneens. Hij zeide op mijn aanmaning kalm te zijn: „Wat heb ik met jou te maken, schijthuis, je bent een kwajongen”. Hij keek mij hierbij aan, hij stond op een pas afstand van mij;

2°. W. J. E. F. P. M., korporaal:

In den morgen van 21 Mei 1908 heeft beklaagde zich onordelijk in den dienst gedragen; korporaal K. gelastte hem te zwijgen. 's Middags te 12 uur kwam ik op kamer 58, korporaal K. zat te schrijven. Beklaagde pakte het papier, waarop korporaal K. schreef, beet, verfrommelde het en stak het in zijn zak. Korporaal K. ging naar hem toe, zeggende: „Geef hier dat rapport”, waarop beklaagde een dreigende houding tegen hem aannam, met gebalde vuisten en met een dreigende uitdrukking van het gelaat. Later heb ik beklaagde hooren zeggen: „Je bent een schijthuis en een kwajongen”. Korporaal K. was toen wel aanwezig, maar, aangezien ik bij zijn kast stond, kan ik niet verklaren, dat die woorden tegen hem gericht waren. Toen beklaagde daarop in arrest is gesteld, was hij erg driftig; hij huilde van woede;

3°. P. W., milicien:

In den morgen van 21 Mei 1908 was beklaagde gedurende den dienst luidruchtig en, tegen den korporaal K., brutaal en onwillig. 's Middags om 12 uur op de kamer komende, kamer 58, zag ik den korporaal schrijven; beklaagde zag naar hetgeen de korporaal schreef. Later zag ik dat beklaagde, na een woordenwisseling tusschen hen, een stuk papier uit den zak haalde en ontvouwde; het was een rapport. Ik heb gehoord, dat beklaagde den korporaal uitschold; hij bezigde meermalen het woord kwajongen tegen hem. Of hij bepaaldelijk den korporaal heeft toegevoegd: „Je bent een

schijthuis", weet ik niet; wel waren het dergelijke woorden. Op een gegeven oogenblik dreigde hij den korporaal door de gebalde vuisten achteruit te brengen; hij stond vlak bij den korporaal en keek hem pal aan. Hij was opgewonden; hij heeft vaak een grooten mond. Hij is vervolgens met veel moeite door vier man in arrest gesteld.

en 4°. G. W., milicien :

Op 21 Mei 1908 kwam ik 's middags 12 uur op kamer 58; korporaal K. zat te schrijven. Beklaagde zeide tegen hem : „Je bent een schijthuis"; bij het bezigen dier woorden zag hij naar den korporaal. Deze zeide hem : „dat hij zich moest verwijderen." Hij antwoordde : „Dat doe ik voor jou niet".

Overwegende dat door de beëdigde verklaringen der getuigen wettig en overtuigend is bewezen, dat beklaagde zich aan het hem te laste gelegde heeft schuldig gemaakt ;

Overwegende dat de Krijgsraad, met het oog op de vreemde wijze, waarop beklaagde zich bij zijn verhoor voor den Krijgsraad gedroeg, als deskundigen heeft benoemd om een onderzoek in te stellen naar de verstandelijke vermogens J. L. DOBBERKE, arts en Dr. J. A. ROMEYN, arts en officier van gezondheid 1^e klasse, beiden te Arnhem ; dat deze deskundigen een rapport hebben uitgebracht, waa bij zij nader in de zitting van den Krijgsraad gehoord, hebben volhard, waarbij zij tot de conclusie komen, dat beklaagde lijdt aan gebrekkige ontwikkeling der verstandelijke vermogens met geestelijke minderwaardigheid en labiliteit, waarom het aannemelijk is, dat hij bij geringe aanleiding in een toestand van zenuwoverprikkeling geraakt, waarbij hij dingen doet of zegt, die hij zich niet ten volle bewust is en die hem dus niet ten volle kunnen worden toegerekend ; dat een dergelijke geestestoestand een goede vervulling van den militairen dienst onmogelijk maakt ; dat hij ter afkeuring voor den militairen dienst zal worden voorgedragen ; dat hij een imbecil is ; dat zij simulatie buitengesloten achten ;

Overwegende dat beklaagde niet strafbaar is te achten, als hebbende het te laste gelegde feit begaan, dat hem wegens de gebrekkige ontwikkeling zijner verstandelijke vermogens niet kan worden toegerekend, weshalve hij zal behooren te worden vrijgesproken.

Gezien de artt. 99 Crimineel Wetboek v. h. Krijgsvolk te Lande : 19 wet 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191) ; 9 wet 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64) ; 37 en 91 Wetboek van Strafrecht en 181 der Rechtspleging bij de Landmacht -

Verklaart het aan beklaagde ten laste gelegde wettig en overtuigend bewezen.

Kwalificeert het als : het als soldaat met woorden beleedigen en met gebaren dreigen van zijn meerdere in rang,

Verklaart hem hieraan schuldig.

Verstaat dat het begane feit hem wegens de gebrekkige ontwikkeling zijner verstandelijke vermogens niet kan worden toegerekend.

Spreekt hem hiervan vrij.

Verwijst den Staat in de proceskosten.

PRO JUSTITIA.

Op verzoek van den Krijgsraad in het III^{de} District en na in handen van den Voorzitter den voorgeschreven eed te hebben afgelegd hebben ondergeteekenden J. L. DOBBERKE arts en Dr. J. A. ROMEYN arts en officier van gezondheid der 1ste klasse beiden te Arnhem een onderzoek ingesteld naar de verstandelijke vermogens van den kanonnier H. R. van

het 4de Regt. Veldartillerie in garnizoen te Ede en gedetineerd in het Huis van Bewaring te Arnhem in het bijzonder ter beoordeeling van de vraag of de gepleegde daad van insubordinatie door gebrekkige ontwikkeling of ziekelijke stoornis dier vermogens hem al of niet kan worden toegerekend. Van hunne bevinding is door hen opgemaakt dit

R a p p o r t.

Voorgeschiedenis: De vader van R. is overleden in het Krankzinnigen-gesticht „Bloemendaal” te Loosduinen op 40-jarigen leeftijd. Hij had grootheidswaandenkenbeelden en spraakstoornissen (vermoedelijk dementia paralytica). De moeder is in leven en tamelijk zenuwachtig, 3 zusters zijn in leven, ook een van deze is zenuwachtig, R. was altijd zeer zenuwachtig en beverig. Hij waterde tot zijn 15de jaar in het bed en stotterde als kind. Op school kon hij slecht meekomen. Het hoofd der school verzekerde dat het aan zijn geestvermogens lag en geen onwil was, daar hij wel zijn best deed, doch zeer vergeetachtig was. Hij was ook lichamenlijk zwak en had gedurig duizelingen, waarbij hij wel op den grond neerviel (epilipsie). Van stoornis in de geestvermogens hebben zijn familieleden nooit gemerkt. Daar hij lichamenlijk zwak en geestelijk achterlijk was kon hij geen beroep leeren en verrichte los werk als huisknecht in hôtels e. d. belast met schoenpoetsen en boodschappen doen.

In Maart 1906 werd hij opgeroepen als milicien, doch dadelijk weer met verlof gestuurd. Daar hij nu echter zijn betrekking kwijt was en niets verdienen kon, teekende hij toen voor 3 jaren als vrijwilliger.

In de batterij stond hij als achterlijk bekend en werd volgens zijn opgave veel voor den mal gehouden, had dikwijls ruzie met anderen waarbij hij veel geplaagd werd. Hij geraakte dan spoedig in een zenuwachtigen toestand en wist niet goed wat hij zeide of deed. Den dag waarop hij de insubordinatie pleegde was hij door herhaalde onaangenaamheden in een zenuwachtigen overprikkelden toestand gekomen. Na de insubordinatie schijnt een acces te zijn gevolgd, waarbij hij om zich heen sloeg en beet en waarvan de herinnering geheel bij hem verloren is gegaan.

Tegenwoordige toestand. R. is een bleek en tener gebouwd persoon, die bij het onderzoek suf voor zich uit zit te kijken en bij het gesprek den vrager niet in de oogen ziet. Nu en dan kijkt hij angstig rond.

Hij stottert bij het spreken, antwoordt zeer langzaam op de gestelde vragen en vertoont duidelijk eene algemeene remming en ziekelijk verzet tegen bewegingen. Hij is wel georiënteerd in plaats en tijd en wel compos mentis.

Over zijn levensgeschiedenis geeft hij voldoende inlichtingen en maakt daarbij wel een betrouwbaren indruk. Zijn verstandelijke vermogens zijn zeer weinig ontwikkeld. Hij meent dat een rijksdaalder 20 halve stuivers heeft en kon de maanden van het jaar niet in omgekeerde volgorde opnoemen. Ook met kleine rekensommen heeft hij veel moeite. Abstracte begrippen ontbreken bijna geheel, alleen blijkt hij zeer gehecht aan zijn moeder.

Lichamenlijk valt op zijn bleeke gelaatskleur met sluik en lang haar en vluchtend voorhoofd. Hij is overgevoelig voor speldenprikken. Zijn kniepeesreflexen zijn verhoogd. Een zekere rigiditeit wordt in de verschillende spieren waargenomen.

Hij klaagt dat hij in de gevangenis veel suffer wordt en dat hij wel

dood zal gaan als het lang duurt. Ook maakt hij zich zeer bezorgd over zijne moeder.

Zinsbegoochelingen en visioenen zijn niet bij hem waargenomen. Toch werkt de isoleering blijkbaar heel slecht op hem in.

Vandaar dat zijn overbrenging naar het militair hospitaal alhier wenschelijk werd geoordeeld.

Hij zal ter afkeuring voor den militairen dienst worden voorgedragen.

Conclusie

Op grond van het voorafgaande zijn ondergeteekenden van meening, dat R. lijdt aan gebrekkige ontwikkeling der verstandelijke vermogens met geestelijke minderwaardigheid en labiliteit waarom het aannemelijk is dat hij bij geringe aanleiding in een toestand van zenuwoverprikkeling geraakt waarbij hij dingen doet of zegt, die hij zich niet ten volle bewust is, en die hem dus niet ten volle kunnen worden toegerekend. Een dergelijke geestestoestand maakt eene goede vervulling van den militairen dienst onmogelijk.

ARNHEM, 17 Juli 1908.

(get.) J. L. DOBBERKE.

„ Dr. J. A. ROMEIJN.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 29 December 1908.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: L. A. WALAARDT SACRÉ, R. P. VERSPLJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN,
C. J. G. DE BOOY, H. M. ENGELHARD en Mr. H. J. M. TIJSSENS.

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Mr. C. A. J. VAN SASSE VAN YSSELT.

Verdediger: Mr. P. G. H. DOP.

ART. 15 MOTOR- EN RIJWIELWET; ART. 9 KON. BESL. 6 NOV. 1905 (STBL. 294).

Beklaagde heeft met zoodanige snelheid gereden, dat de vrijheid en de veiligheid van het verkeer werden belemmerd en in gevaar gebracht, zulks in verband met den kruisoverweg waarvan het uitzicht op den straatweg werd belemmerd door boomen, struikgewas en huizen, en de omstandigheid, dat de scholen uitgingen en veel kinderen en fietsrijders zich op den straatweg bevonden.

De omstandigheid dat bekl. op een afstand van 6 Meter kon stoppen, ook al ware zij bewezen, doet aan het bovenstaande niets af, omdat i. c. een snelheid die zulk een ruimte tot stilstaan vereischt, belemmerend voor de vrijheid en gevaarlijk voor de veiligheid van het verkeer op den weg is achten.

Ook werd het geven van een signaal door de veiligheid van het verkeer

gevorderd, zoodat bekl. ook terecht wegens overtreding van art. 9 v. h. Kon. Besl. van 6 Nov. 1905 (Stbl. 294) is veroordeeld.

Vonnis van den Krijgsraad bevestigd.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

A. S., oud 31 jaar, geboren te Haarlem, Eerste Luitenant bij het 4^e Regiment Huzaren, gerequireerde in persoon, die bij vonnis door den Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, standplaats Arnhem, gewezen den 7 September 1908, met aanhaling der artikelen 2, 15 en 18 der Motor-en Rijwielwet 1905 (*Staatsblad* n°. 69) 9 en 29 van het Koninklijk Besluit van 6 November 1905 (*Staatsblad* n°. 294) gewijzigd bij Koninklijk Besluit van 18 September 1907 (*Staatsblad* n°. 252), 23, 62 en 91 van het Wetboek van Strafrecht, 1 en 3 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191) 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64), 13 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht, is schuldig verklaard aan: 1°. als bestuurder van een motorrijtuig daarmede over een weg rijden met zoodanige snelheid dat de vrijheid en de veiligheid van het verkeer op dien weg worden in gevaar gebracht; 2°. als bestuurder van een motorrijtuig daarmede over een weg rijdende nalaten met den hoorn of den trompet een signaal te geven, terwijl de veiligheid van het verkeer zulks vordert, en veroordeeld voor het eerste feit tot een geldboete van één honderd en vijftig gulden, bij wanbetaling binnen twee maanden na de uitvoerbaarheid van het vonnis te vervangen door hechtenis van vijf dagen, en voor het tweede feit tot eene geldboete van vijf en twintig gulden, bij wanbetaling binnen twee maanden na de uitvoerbaarheid van het vonnis, te vervangen door hechtenis van twee dagen, alsmede verwezen in de proceskosten;

van welk vonnis beklagde zich beroepen heeft op het Hof alzoo impetrant van mandament van appel en eis cher, ter eenre, voor wien bij schrifture ter rolle is geconcludeerd, op de gronden en middelen nader bij pleidooi te ontwikkelen, tot nullité van het vonnis en dat de beklagde alsnog zal worden vrijgesproken van het hem telastgelegde, de kosten te dragen door den Staat,

en

den Advocaat-Fiscaal voor Hare Majesteits Zee- en Landmacht, ambtshalve en als bij 's Hof's Resolutie van den 18^{den} September 1908 geautoriseerd om dit appèl voor den Auditeur-Militair in het Derde Militaire Arrondissement, standplaats Arnhem, te vervolgen, mitsdien gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde.

HET HOF,

Gelet op hetgeen de Appellant, bij zijn verhoor voor het Hof, heeft in het midden gebracht,

Gehoort de pleidooien,

Gezien de processtukken,

Overwegende dat appellant voor den Krijgsraad heeft terechtgestaan beschuldigd dat hij op 29 Juni 1908, des middags omstreeks 4 uur, in de

bebouwde kom van de Steeg gemeente Rheden, als bestuurder van een motorrijtuig over den openbaren weg, rijksstraatweg,

1°. den afstand tusschen de hectometerpalen 11.3 en 10.8 in \pm 58 seconden, althans met een grootere snelheid dan 15 à 20 K.M., heeft gereden, zijnde een zoodanige snelheid, dat de vrijheid en de veiligheid van het verkeer op dien weg werd belemmerd en in gevaar gebracht inzonderheid met het oog op een aldaar aanwezigen kruisoverweg, waarvan het uitzicht op den rijksstraatweg wordt belemmerd door boomen, struikgewas en huizen;

2°. heeft nagelaten bij het naderen of voorbijgaan van dien kruisoverweg met den hoorn of de trompet een signaal te geven, hoewel de veiligheid van het verkeer zulks vorderde.

A. Ten aanzien van het onder 1°. vermelde feit:

Overwegende dat de Krijgsraad dit feit met beklaagdes schuld daaraan, wettig en overtuigend bewezen heeft geoordeeld door de in het vonnis opgenomen bewijsmiddelen, met dien verstande, dat beklaagde heeft gereden met een snelheid van ruim 24 K.M. per uur en ook dat door die snelheid de vrijheid en de veiligheid van het verkeer op dien weg werden belemmerd en in gevaar gebracht, zulks in verband met den aldaar aanwezigen kruisoverweg, waarvan het uitzicht op den straatweg werd belemmerd door boomen, struikgewas en huizen en de omstandigheid, dat de scholen uitgingen en veel kinderen en fietsrijders zich op den straatweg bevonden.

Overwegende dat deze beschuldiging juist is.

Overwegende toch, dat door beklaagde in eersten aanleg is erkend, dat hij ten tijde en ter plaatse voormeld als bestuurder met een motorrijtuig reed met een snelheid van ten minste 24 K.M. per uur en dat deze erkenenis wordt bevestigd door het proces-verbaal van de veldwachters K. en O. en door hun beëdigde verklaringen zoo in eersten aanleg als in hooger beroep, terwijl de plaatselijke toestand, zooals die door den Krijgsraad wordt aangenomen, vaststaat door de beëdigde verklaringen van deze getuigen in eersten aanleg en in hooger beroep, en aan deze verklaringen geen afbreuk wordt gedaan door de, ten verzoeken van beklaagde, in hooger beroep onder eede gehoorde getuigen van H. en E.

Overwegende dat evenmin ter zake afdoet beklaagdes verklaring in hooger beroep, dat hij meent minder snel dan 23 K.M. te hebben gereden.

Overwegende dat beklaagde, in hooger beroep zoowel als in eersten aanleg, heeft ontkend de vrijheid en de veiligheid van het verkeer te hebben belemmerd en in gevaar gebracht omdat hij op een afstand van 6 meter kon stoppen, doch dat deze verdediging hem niet kan baten 1°. nu de door getuige E. te dezen aanzien afgelegde verklaring niets bewijst, omdat niet vaststaat dat, toen in getuiges tegenwoordigheid werkelijk binnen dezen afstand de wagen stil hield, de snelheid dezelfde geweest was als die waarmede op 29 Juni werd gereden, en 2°. omdat in de vaststaande omstandigheden van en op den weg, een snelheid, die zulk een ruimte tot stilstaan vereischt, belemmerend voor de vrijheid en gevaarlijk voor de veiligheid van het verkeer op den weg te achten is.

B. Ten aanzien van het in de tweede plaats telastgelegde:

Overwegende dat de Krijgsraad als door het meergemelde proces-verbaal en de beëdigde verklaringen der getuigen K. en O. bewezen heeft aangenomen, dat beklaagde zich aan dit feit heeft schuldig gemaakt.

Overwegende dat deze beslissing van den Krijgsraad juist is.

Overwegende toch, dat door deze bewijsmiddelen, nader bevestigd door

de verklaringen van de genoemde getuigen voor het Hof onder eede afgelegd, vaststaat, dat tusschen de hectometerpalen 11, 1 en 11 aan den straatweg, waarop beklaagde reed, uitmondt een kruisoverweg, voerende aan beklaagdes rechterzijde naar de Onzalige bosschen en aan beklaagdes linkerzijde naar de kerk, en dat het uitzicht van en naar den straatweg ter plaatse wordt belemmerd door boomen, struikgewas en huizen.

Overwegende dat daarom terecht is aangenomen, dat te dier plaatse de veiligheid van het verkeer het geven van het bij de Motor- en Rijkswielwet bedoelde signaal vordert, als een automobiel — gelijk sub 1 als bewezen werd aangenomen — daar met een snelheid van meer dan 24 K.M. per uur voorbijrijdt.

Overwegende dat appellant wel is waar in hooger beroep heeft getracht aan te toonen, dat het bedoelde uitzicht niet zoo belemmerd was als de getuigen — veldwachters — dit zeggen en heeft getracht aannemelijk te maken, dat hij daar ter plaatse — aan zijn gewoonte getrouw — wel het voorgeschreven signaal zal hebben gegeven.

Overwegende echter, dat mag worden aangenomen, dat beklaagde het signaal niet heeft gegeven, nu de beide verbaliseerende veldwachters, die hun aandacht opzettelijk hadden gevestigd op hetgeen er met betrekking tot de naderende en voorbij hen rijdende automobiel gebeurde, verklaren geen signaal te hebben gehoord toen beklaagde over den straatweg den kruisoverweg voorbijreed, doch wel daarna toen hij voorbij het park van den heer V. reed.

Overwegende dat dit verweer den beklaagde dus niet kan baten.

Ten aanzien van de opgelegde straf:

Overwegende dat appellant zich ook hierover beklaagt.

Overwegende echter, dat de door den Krijgsraad opgelegde straf niet te zwaar is in verhouding tot de gepleegden feiten.

Overwegende dat de krijgsraad de bewezen verklaarde feiten juist heeft gequalificeerd.

Gezien de in het vonnis aangehaalde artikelen.

Krachtens artikel 55 van 's Hofs Provisioneele Instructie, Recht doende in hooger beroep in Naam der Koningin!

Verklaart appellant bij het vonnis van den Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, standplaats *Arnhem*, van 7 September 1908 niet te zijn bezwaard.

Bevestigt dat vonnis.

Veroordeelt den appellant in de kosten van het hooger beroep.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 19 Februari 1909.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: L. A. WALAARDT SACRÉ, R. P. VERSPLJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN,
C. J. G. DE BOOY, H. M. ENGELHARD en Mr. H. J. M. TUISSENS.

Advocaat-Fisikaal: Jhr. Mr. C. A. J. VAN SASSE VAN YSSELT.

Verdediger: Mr. B. F. EVERTS te Arnhem.

ARTT. 200 C. W. L., 321 EN 359 SWB.

*Veroordeeling door den Krijgsraad wegens ontrouw in het bewind van penningen. Adv.-Fisikaal vraagt handhaving van het vonnis.**De betrekking van eerste-luitenant-kwartiermeester brengt niet uit haren aard mede het voeren van het beheer over het z.g. bijslagfonds; zelfs is uitdrukkelijk in de voorschriften een ander daarvoor aangewezen, zoodat bekl. niet kan gerekend worden te zijn gesteld in een militaire administratie of bewind van penningen; ook heeft beklagde niet gehandeld als ambtenaar of met eenigen openbaren dienst voortdurend of tijdelijk belast persoon, daar het beheer over het bijslagfonds door niemand, aan beklagde was opgedragen.**Beklagde heeft blijk gegeven van overgrootte slordigheid en het is mogelijk dat hij tengevolge van die slordigheid in de meening verkeerde dat tot de korpskas behorende gelden in de kas van het bijslagfonds waren geborgen; het bewijs der opzettelijke wederrechtelijke toeïgening niet geleverd.**Vrijspraak door het Hof.*

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

N. N., oud 33 jaar, geboren te Maastricht, eerste-luitenant-kwartiermeester bij een Regiment Infanterie, eerst gedetineerd te Arnhem, doch, ingevolge 's Hof's resolutie van den 19^{den} Januari 1909, den 20sten Januari d. a. v. bij handtasting uit zijn arrest ontslagen, mitsdien thans gerequireerde in persoon, die bij vonnis van den Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, standplaats Arnhem, gewezen den 18^{den} December 1908, met aanhaling der artikelen 359, 55 en 91 van het Wetboek van Strafrecht, 13 en 200 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64), 1, 4, 8 en 19 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191) en 181 en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht, met vrijspraak van hetgeen hem meer is tenlaste gelegd dan als bewezen is aangenomen — is schuldig verklaard aan: ontrouw in een bewind van penningen, waarover beklagde als militair gesteld was, en veroordeeld tot de straf van cassatie met verklaring dat de veroordeelde is ontslagen uit den militairen dienst, met ontzegging van het recht om ooit weder bij de gewapende macht te dienen of eene betrekking

van militair geëmployeerde te bekleeden, alsmede verwezen in de proceskosten;

van welk vonnis beklaagde zich beroepen heeft op het Hof, alzoo impetrant van mandament van appèl en eischer, ter eenre

en

den Advocaat-Fiscaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, ambtshalve en als bij 's Hof's Resolutie van den 8sten Januari 1909 geautoriseerd om dit appèl voor den Auditeur-Militair in het Derde Militaire Arrondissement, standplaats Arnhem, te vervolgen, mitsdien gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde.

HET HOF,

Gehoord de pleidooien;

Gelet op hetgeen de appellant, bij zijn verhoor voor het Hof, heeft in 't midden gebracht;

Gezien de processtukken;

Overwegende dat aan den beklaagde is tenlaste gelegd:

dat hij te Ede op of omstreeks 8 Augustus 1908 in zijne betrekking het beheer hebbende van de gelden van de menage (het bijslagfonds) toebehoorende aan de onderofficieren en soldaten van het 1ste bataillon van het 11de Regiment Infanterie, althans aan een ander dan aan hem, beklaagde, zich opzettelijk wederrechtelijk hiervan een bedrag van vijf honderd gulden, althans van omstreeks drie honderd gulden, heeft toegeëigend, althans verduisterd, terwijl hij die gelden anders dan door misdrijf in zijne bediening, althans uithoofde van zijn beroep, onder zich had.

Overwegende dat beklaagde heeft opgegeven dat hij op 8 Augustus 1908 een tekort van *f* 500.— heeft genomen van de onder zijn beheer zijnde gelden van de menage (het bijslagfonds) toebehoorende aan de onderofficieren en soldaten van het 1ste bataillon 11de Regiment Infanterie, dat hij op 12 Augustus 1908, naar de Harskamp vertrekkende, zijn kas als secretaris van den Raad van Administratie aan luitenant F. K. heeft overgedragen; dat die kas toen in orde was en uitkwam met de boeken, dank zij die *f* 500.—; dat beklaagde verder heeft opgegeven, dat hij nimmer is belast met het bewaren en beheeren van de gelden van het bijslagfonds; dat zij werden bewaard en beheerd door zijn voorganger en hij den toestand aldus bij zijn komst te Ede op 1 Februari 1908 heeft overgenomen; dat hij erkent dat op 3 September 1908 verschillende leveranciers niet waren betaald uit het bijslagfonds, als: DE P., VAN S. en VAN O.; dat hij op 3 September 1908 aan een commissie, bestaande uit kapitein H. en luitenant F. K., alle gelden heeft overgegeven die hij onder zijn beheer had hetzij als secretaris van den Raad van Administratie, hetzij als beheerder van het bijslagfonds, hetzij als bewaarder van de gelden bestemd voor het begrafenisonderhoud van de officieren, het onderhoud van de wachtkamer der officieren, het militair leesgezelschap van officieren en het lidmaatschap der sociëteit „Amicitia” te Ede voor officieren; dat het gezamenlijk bedrag dier gelden bedroeg *f* 30.85 waaronder was begrepen een bedrag van *f* 139.85 bestemd voor het begrafenisonderhoud, wachtkamer der officieren, militair leesgezelschap en sociëteit „Amicitia”; dat hij op 20 Augustus 1908 uit de Harskamp is teruggekomen en toen wederom de administratie van luitenant F. K. heeft overgenomen; dat hij niet begreep hoe het tekort van *f* 500.— in zijn kas als secretaris van den Raad van Administratie kon ontstaan zijn

en de mogelijkheid aannam, dat eenige uitgaven niet waren geboekt; dat hij, na kennisneming der administratie, niet kan ophelderen hoe het tekort is ontstaan; dat hij aanvankelijk aan de commissie, bestaande uit kapitein H. en luitenant F. K., heeft opgegeven, dat het tekort zou ontstaan zijn, doordat hij bij vergissing drie bankbiljetten van f 300.— en een van f 200.— had uitgegeven voor bankbiljetten van f 100.—; dat hij zulks toen dacht, maar die opgave later heeft herroepen; dat hij steeds, bij de afrekening met de sergeant-majours van het 1ste bataillon, van hen ingehouden heeft van de staten model 26 de bedragen van den bijslag ten behoeve der menage; dat hij met nadruk ontkent zich aan verduistering of eenig strafbaar feit te hebben schuldig gemaakt;

Overwegende dat de volgende getuigen onder eede hebben verklaard:

1°. W. T. P. H., eerste luitenant bij het 11de Regiment Infanterie te Ede:

Ik ben op 8 Augustus 1908 door mijn bataillonscommandant, majoor S., aangewezen om de gelden, die beklaagde als secretaris van den Raad van Administratie van het 1ste bataillon 11de Regiment Infanterie onder zich had, van hem over te nemen. Die overname is geschied op 12 Augustus 1908. Ik heb het saldo overgenomen f 1047.81 $\frac{1}{2}$, dat op dien dag volgens het kasboek aanwezig moest zijn. Ik heb het beheer gevoerd gedurende beklaagdes verblijf in de Harskamp tot 20 Augustus 1908. Ik heb hem toen de administratie wederom overgegeven met het soldo van f 443.84. Den 3^{den} September 1908 ben ik met kapitein H. door den bataillonscommandant, majoor S., aangewezen om beklaagdes kas over te nemen. Hij heeft mij toen f 3085.— overgegeven. Ik ben daarna belast geweest met het doorwerken, aanvullen en rangschikken zijner administratie. Ik kreeg den indruk, dat die met zeer veel slordigheid gevoerd was. Verscheidene nota's van den controleur Inwendige Administratie uit Nijmegen kwamen met de vraag waar de stukken waren en bleven. De registers van de vergoeding artikel 113*bis* waren niet behoorlijk bijgewerkt. Vele menagerekeningen waren niet nagezien. Een pakket met stukken van den controleur vond ik in de kast met de gedrukten, tusschen vele andere papieren. Beklaagde heeft op 10 September 1908 aan ons, als commissie opgegeven, dat het tekort in zijn kas zou zijn ontstaan doordat hij bij vergissing drie bankbiljetten van f 300.— en een van f 200.— had uitgegeven voor bankbiljetten van f 100.—. Bij zijn verhoor op 19 September 1908 heeft hij deze verklaring herroepen. Hij gaf toen op niet te weten, hoe het tekort ontstaan was. Volgens de door mij met kapitein H. gemaakte berekening ontbrak op 3 September 1908 f 510.21 $\frac{1}{2}$ aan beklaagdes kas; van dit bedrag is door of namens beklaagde aangezuiverd op 9 September 1908 f 500.—.

2°. Th. J. H., kapitein bij het 11de Regiment Infanterie te Ede:

Ik ben met den vorigen getuige belast geworden door den bataillonscommandant, majoor S., om op 3 September 1908 beklaagdes kas over te nemen. Op zijn kamer stelde hij ons f 3085.— ter hand aan bankpapier. Op mijn vraag of dit alles was, antwoordde hij bevestigend, zeggende dat hij er nog geld van terug kreeg. Hierop is de ten processe aanwezige quitantie opgemaakt en door ons ondertekend, luidende: „11de Regt. „Inf., 1ste bataillon. In ontvangst genomen van den heer 1ste Luit.-Kwartiermeester N. N. de som van drie duizend en vijf en tachtig gulden, door hem „overgegeven als zijnde het bedrag der onder zijne berusting zijnde rijks- „kasgelden op den 3^{den} September 1908. Ede, 3 September 1908. Over- „genomen. De kapitein (geteekend:) H. De 1ste luitenant (geteekend:) W. „P. T. K. Overgegeven. De 1ste luit.-kwartiermeester (geteekend:) N. N.”

Na onderzoek van de ten processe aanwezige boeken en de administratie is mij gebleken, dat op 3 September 1908 in beklaagdes administratie een tekort was van $f 510.21\frac{1}{2}$. Bij zijn verhoor op 10 September 1908 gaf hij desgevraagd op als reden van zijn tekort, dat hij drie bankbiljetten van $f 300$.— had uitgegeven voor biljetten van $f 100$.—. Bij zijn verhoor van 19 September 1908 is hij hierop teruggekomen; hij zeide toen niet te weten hoe het tekort ontstaan was;

3°. J. R., sergeant-majoor-administrateur bij het 11de Regiment Infanterie te Ede:

Ik dien als zoodanig bij de 1ste compagnie van het 1ste bataillon. Voor mijn compagnie is van 1 Februari tot 31 Augustus 1908 volgens mijn administratieboek $f 345.80$ aan bijslag ontvangen. Beklaagde trok het bedrag dadelijk af van de leening, zoowel bij mijn compagnie als bij de andere compagniën van het bataillon;

4°. J. M. L., sergeant-majoor-administrateur bij het 11de Regiment Infanterie te Ede:

Ik dien als zoodanig bij de 4de compagnie van het 1ste bataillon. Voor mijn compagnie is van 1 Februari tot 31 Augustus 1908 volgens mijn registers $f 221.10$ aan bijslag ontvangen. Beklaagde trok het bedrag dadelijk af van de leening. Bij de andere compagniën van het bataillon ging het op dezelfde wijze;

5°. L. TH. PH. J. LA F., eerste-luitenant bij het 11de Regiment Infanterie te Ede:

Ik heb gedurende de eerste acht dagen van Februari 1908 na het vertrek van beklaagdes voorganger, de administratie van luitenant-kwartiermeester bij het 1ste bataillon van het 11de Regiment Infanterie waargenomen. Op 8 of 9 Februari 1908 heb ik aan beklaagde overgedragen de kas van den secretaris van den Raad van Administratie, een klein bedrag aan fondsen en wat ik verder onder de benaming van bijslagfonds van den vorigen luitenant-kwartiermeester had overgenomen.

Overwegende dat door Officieren-Commissarissen, belast met het onderzoek dezer zaak, op den 17^{den} November 1908 is benoemd als deskundige, om in de boeken en bescheiden, in beklaagdes bezit gevonden en tot zijne administratie behoorende, een onderzoek in te stellen naar den stand dier administratie, de kapitein-kwartiermeester C. J. H. J. S. van het 11de Regiment Infanterie, welke deskundige, na op dien dag als zoodanig den vereischten eed te hebben afgelegd, op den 21sten November 1908 zijn verslag schriftelijk heeft uitgebracht, hetwelk hij bij zijn verhoor voor den Krijgsraad op 18 December 1908 nader heeft bevestigd en aangevuld en daarna met eede gestaafd;

dat bij dit verslag door den deskundige, op grond van nauwkeurige berekeningen, getrokken uit de voormelde boeken en bescheiden, als zijne bevinding is aangegeven:

I. dat op den 8sten Augustus 1908 in het zoogenaamde Bijslagfonds van het 1ste bataillon van het 11de Regiment Infanterie, onder beklaagdes beheer zijnde, behoorde aanwezig te zijn een bedrag van $f 569.97\frac{1}{2}$;

II. dat op den 8sten Augustus 1908 in de kas van den beklaagde, als secretaris van den Raad van Administratie van het 1ste bataillon van het 11de Regiment Infanterie, zich moest bevinden een bedrag van $f 1722.90\frac{1}{2}$ daarbij aangenomen dat de quitantie van 31 Juli 1908 van A. VAN S., ten bedrage van $f 70.67$, niet in de uitgaven geboekt behoorde te worden als zijnde toen nog niet betaald;

III. dat op 3 September 1908 in het zoogenoemde Bijslagfonds van het

1ste bataillon van het 11de Regiment Infanterie, onder beklaagdes beheer, aanwezig behoorde te zijn een bedrag van f 681.10^{1/2}.

IV. dat op 3 September 1908 in de kas van den beklaagde als secretaris van den Raad van Administratie van het 1ste bataillon van het 11de Regiment Infanterie, zich moest bevinden een bedrag van f 2892.45, daarbij aannemende dat de quitantie van 31 Juli 1908 van A. VAN S., ten bedrage van f 70.67 niet in de uitgaven behoorde gebracht te worden als zijnde toen nog niet betaald;

V. dat aan de gelden die beklaagde op 3 September 1908 aan den eerste-luitenant T. K. heeft overgedragen, tekort kwam een bedrag van f 506.46^{1/2} (aanvankelijk opgegeven als f 507.26^{1/2}), aangenomen dat die door beklaagde als voormeld overgedragen gelden vertegenwoordigden: het bijslagfonds, de korpskas en de inhoudingen op de traktementen der officieren van het 1ste bataillon ter zake van begrafenisfonds, leesgezelschap, sociëteit en wachtkamer;

VI. dat beklaagde op den 12^{den} Augustus 1908 zijn beheer-over de gelden der korpskas en over het bijslagfonds aan den eerste-luitenant T. K. overgeevende aan dezen had moeten overdragen:

als korpskasgelden.	f	1061	80
als gelden van het zoogenaamde Bijslagfonds	„	604	50
		1666	30

Overwegende dat uit de bescheiden bij den beklaagde op den 3^{den} September 1908 aanwezig bevonden en ten processe voorhanden, overeenkomstig de berekeningen van den deskundige waarmede het Hof zich vereenigt en die het tot de zijne maakt, wettig en overtuigend is bewezen dat beklaagde bij het overgeven van zijn beheer op 3 September 1908, een bedrag van f 506.46^{1/2} minder heeft overgedragen dan hij had behooren te doen indien hij op dat tijdstip alles had overgedragen wat hij als Rijks-geld uit de korpskas ontvangen en als saldo van het zoogenaamde bijslagfonds en wegens van officieren ontvangen particuliere bijdragen, onder zich behoorde te hebben;

dat omtrent het beheer van laatstgemelde gelden in deze procedure geen punt van beschuldiging is gemaakt en evenmin het tekort komen van gelden in beklaagdes administratie der gelden in zijn kasboek verantwoord aan hem is tenlaste gelegd, zoodat alleen te beoordeelen valt de tenlaste gelegde opzettelijke wederrechtelijke toeëigening van de gelden die beklaagde van het bijslagfonds onder zich had, althans de verduistering daarvan ten bedrage van f 500.— althans omstreeks f 300.—.

Overwegende dat verder is verklaard door de getuigen, onder eede gehoord:

6°. L. VAN O., kruidenier te Ede:

dat hij van 1 Januari 1908 tot en met 30 Juli 1908 heeft geleverd kruidenierswaren voor de soldatenmenage van het 1ste bataillon 11de Regiment Infanterie te Ede; dat de betaling van leveringen, komende ten laste van het zoogenaamde bijslagfonds, aanvankelijk geregeld plaats had, doch na 1 Mei 1908 niet meer geregeld geschiedde voor zoover het betrof

de betalingen door beklaagde te doen; dat hij op 8 Augustus 1908 ruim dertig gulden wegens dergelijke leveringen te vorderen had; dat hij herhaaldelijk bij beklaagde is geweest om betaling te vragen van het geleverde in de maand Juni, en van dezen ten antwoord kreeg, eerst: dat zijne berekening nog niet klaar was, toen: dat hij het geld binnen een paar dagen zou zenden en de derde maal: dat hij op het oogenblik geen tijd had;

7°. H. VAN S., melkslijter te Ede:

dat hij van 1 Januari 1908 tot 31 December 1908 leverancier is geweest van de melk voor de soldaten-menage van het 1ste bataillon 11de Regiment Infanterie te Ede; dat hij van 31 Mei tot 5 Augustus aan melk ten laste van het bijslagfonds heeft geleverd te zamen voor f 59.57; dat hij van den luitenant-kwartiermeester R. geregeld het hem toekomende ontving maar dat beklaagde het door hem aan getuige te betalene liet oploopen; dat beklaagde op zijn vraag of hij ook met hem kon afrekenen, hem geantwoord heeft dat hij het geld zou laten brengen; dat hij het hem verschuldigde ten slotte heeft ontvangen van den kapitein H. en den luitenant T. K.

8°. A. VAN S., spekslager te Deventer:

dat hij de (in afschrift voor eensluitend geteekend door den voorzitter en den secretaris der Hoofdadministratie van het 11de Regiment Infanterie) ten processe voorhanden aan beklaagde vertoonde quitantie van f 70.67 wegens gerookt spek, geleverd in de maand Juli 1908 ten behoeve van het 1ste bataillon van het 11de Regiment Infanterie te Ede, heeft voor voldaan geteekend nadat die door beklaagde op 31 Juli 1908 was geteekend als secretaris van den Raad van Administratie van dat bataillon, maar dat hij het geld niet van dezen noch door diens tusschenkomst heeft ontvangen;

9°. M. DE G., hovenier te Utrecht:

dat hij van 1 Januari tot 3 September 1908 bij voortduring groenten heeft geleverd voor de soldaten-menage van het 1ste bataillon 11de Regiment Infanterie te Ede zonder dat eenig contract of regeling omtrent de betaling voor het geleverde door hem met beklaagde was getroffen; dat hij van dezen in dien tijd tweemaal betaling heeft ontvangen en de betalingen niet regelmatig geschieden; dat de leveringen tusschen 1 Februari en 1 Mei 1908 door beklaagde aan hem zijn betaald maar niet de leveringen daarna tot 3 September 1908; dat hij in Augustus en September 1908 op het bureau te Ede is geweest, zich daar bij den beklaagde heeft bekend gemaakt als leverancier der groenten uit Utrecht en van dezen vernam dat hij de quitantie zou overzenden en hij (getuige) den volgenden dag het bedrag zou ontvangen; dat hij echter geen van beide keeren quitantie of geld heeft ontvangen; dat het aan hem verschuldigde over den tijd van één Mei tot één September 1908, ten bedrage van omstreeks f 400.— omtrent het midden van September 1908, aan hem is betaald te Ede op de officiers-vergaderkamer door kapitein H. en een kapitein-kwartiermeester; dat hij den beklaagde het laatst heeft gesproken in September 1908 op zijn bureau en hem toen gezegd dat hij het geld noodig had omdat hij zijn pacht moest betalen en niet heeft gezegd liever te hebben, dat al het geld bij elkaar werd gehouden; dat beklaagde hem toen zeide hem de quitantie te zullen zenden en dat hij dan den volgenden dag het geld zou krijgen;

Overwegende dat blijkens ten processe voorhanden en aan beklaagde vertoond extract-stamboek, voor juist geteekend door den secretaris der Hoofd-administratie, beklaagde op 22 September 1904 benoemd tot eerste-luitenant-kwartiermeester, met ingang van 1 Februari 1908 is overgeplaatst bij het 11de Regiment Infanterie te Ede, en dat hij heeft bekend in die

belrekking bij het 1ste bataillon van dat Regiment te zijn geplaatst, terwijl hij verder heeft opgegeven:

dat hij van die plaatsing af is belast geweest met het bewaren en beheeren der gelden die, ingevolge het Koninklijk Besluit van 4 Augustus 1906, n°. 41, op den 15^{den} en den laatsten dag van elke maand uit de kas bedoeld bij artikel 183 van het Reglement van Administratie tot het doen van betalingen, aan dat bataillon werden verstrekt;

dat hij, ofschoon door niemand daartoe aangewezen, echter ook van zijn voorganger, met het beheer van de evengenoemde gelden, heeft overgenomen de bewaring en het beheer van de gelden die, ingevolge artikel 8 van het Koninklijk Besluit van 20 September 1906, n°. 44, onder de benaming van bijslag door de compagnieën van gemeld 1ste bataillon werden afgedragen; dat hij deze gelden onder zijne berusting heeft gehad en bovendien vrijwillig op zich heeft genomen het invorderen der gelden bestemd voor het begrafenisfonds van officieren, voor het onderhoud van de wachtkamer der officieren, voor het militair leesgezelschap der officieren en voor het lidmaatschap der sociëteit „Amicitia” voor officieren, van alle officieren van het 1ste bataillon, bij hem in betaling zijnde; dat hij al de genoemde gelden steeds op tijd onder zijne berusting heeft genomen; dat hij den getuige DE G. niet heeft betaald zijne leveringen over den tijd van 31 Mei tot 5 Augustus 1908, en evenmin den getuige VAN O. zijne leveringen over den tijd van 31 Mei tot 8 Augustus 1908, alle welke vorderingen moesten worden betaald uit de gelden, die, krachtens voormelde regeling van 1906 als bijslag werden beschikbaar gesteld en door hem in bewaring zijn genomen, en dat hij de menagerekeningen na 26 Januari tot 31 Mei 1908 steeds heeft geteekend, maar zulks na dien tijd heeft uitgesteld; een en ander terwijl hij niet bepaaldelijk was aangewezen tot beheer van dat dusgenoemde bijslagfonds, maar dat beheer van zijn voorganger had overgenomen en er zich sedert geregeld mede heeft belast; dat de gelden, welke op 8 Augustus 1908 nog niet aan de leveranciers betaald waren, behoorden gedeeltelijk in het bijslagfonds, gedeeltelijk in de korpskas;

dat hij op 3 September 1908 heeft ontvangen van de getuigen H. en T. K. de door dezen geteekende ten processe aanwezige en hem vertoonde quitantie, vermeldende dat zij op dien dag van hem (beklaagde) in ontvangst hebben genomen de som van f 3085.— als zijnde het bedrag der op dien dag onder zijne berusting zijnde rijks-kasgelden, welke quitantie hij (beklaagde) mede als overdragende heeft geteekend; dat onder dat bedrag begrepen waren de voormelde gelden van officieren bij hem in bewaring voor particuliere doeleinden; dat hij denkt op 3 September 1908 nog aan eigen geld een bedrag van, naar schatting, ongeveer tachtig gulden, in zijn bezit te hebben gehad; dat hij op 8 Augustus bevorens bij het opmaken zijner kas voor de verzending der stukken naar den rontroleur de wetenschap heeft verkregen dat in zijne kas vermoedelijk f 500.— zouden ontbreken; dat hij de later door hem afgegeven f 500.— van eene dame uit Nijmegen heeft ontvangen; dat hij het op 8 Augustus 1908 door hem bevonden tekort uit de korpskas heeft aangevuld door gelden uit het bijslagfonds maar dat dit niet de reden is geweest waarom hij de leveranciers niet geregeld uit dat fonds heeft betaald; dat het hem bekend was dat, ingevolge het bepaalde bij artikel 11 al. 2 van het Koninklijk Besluit van 4 Augustus 1896, n°. 41, een tekort in zijn korpskas door hem uit eigen middelen moest worden vergoed, maar dat hij bij het overbrengen van het geld uit het bijslagfonds in de korpskas niet de bedoeling had het tekort in laatstgemelde kas te dekken, vermits hij niet kon vaststellen dat er

werkelijk in de korpskas een tekort was daar zulks hem onbegrijpelijk voorkwam en dat hij de oogenschijnlijk bedriegelijke handeling van het overbrengen der gelden uit het bijslagfonds in de korpskas heeft gepleegd zonder er over na te denken en dat hij de gelden, behoorende tot de korpskas, steeds afgescheiden van de andere heeft bewaard tot 8 of 10 Augustus 1908;

dat hij op 12 Augustus 1908, vóór zijn vertrek naar de Harskamp, de gelden van het bijslagfonds niet heeft overgegeven aan den luitenant F. K., evenmin als zijn kasboek van de korpsgelden omdat hij zich niets kwaads bewust was en zich voornam in de Harskamp naar het tekort te zoeken, maar dat hij zulks niet heeft gedaan doch 't voortdurend heeft uitgesteld; dat hij niet erkent opzettelijk de betalingen aan de leveranciers te hebben uitgesteld om het kas-tekort aan den Raad van Administratie of bij eene kasopneming door den controleur te verbergen, daar zulks beslist niet de reden is geweest.

Overwegende dat door de verklaringen der getuigen, in verband met beklaagdes opgaven, wettig en overtuigend is bewezen dat beklaagde op 8 Augustus 1908 van de gelden, die hij onder zich en in beheer had en die bestemd waren om daarmede te betalen de leveranciers van de menage-artikelen, die uit den daartoe verstrekten bijslag moesten worden betaald, een bedrag van ongeveer f 500.— heeft genomen om daarmede aan te vullen het bedrag dat aan de toen door hem aan luitenant F. K. over te geven korpskas ontbrak;

Overwegende dat bij artikel 122 van het Reglement op den Inwendigen Dienst der Infanterie is bepaald dat de menagerekening, na door den sergeant-menagemeester te zijn gesloten, wordt nagezien door een officier, aan te wijzen door den commandeerenden officier, bij voorkeur door den luitenant-kwartiermeester van het bataillon waartoe de compagnie behoort, welke met de menage is belast, welke aangewezen officier de menagerekening onderteekent na die te hebben akkoord bevonden, waarna de betaling van het verschuldigde aan de leveranciers geregeld moet geschieden volgens regelen door den commandeerenden officier te bepalen, en dat het bedrag van het voordeelig saldo der menage wordt bewaard door een door den commandeerenden officier aan te wijzen officier;

dat hetzelfde is bepaald bij § 25 der beschikking van den Minister van Oorlog van 13 November 1906 behoorende bij het Koninklijk Besluit van 20 November 1906, n°. 44 (Recueil Militair 1906 blz. 1050) met bijvoeging dat die aanwijzing geschiedt door den commandeerenden officier van het korps of korpsonderdeel;

dat, blijkens schrijven van den commandeerenden officier over de te Ede vereenigde onderdeelen van het 11de Regiment Infanterie van 14 December 1908, op den 29sten April 1906 door den toenmaligen commandant van dat Regiment, bij Regimentsorder n°. 1137 A voor de onderdeelen van dat Regiment, te Nijmegen in garnizoen, zijn vastgesteld additioneele artikelen op het Reglement op den Inwendigen Dienst der Infanterie, welke additioneele artikelen (met uitzondering van eenige hier niet te pas komende bepalingen), bij dagelijksche order van 22 Juni 1906 door den luitenant-kolonel D. in zijne hoedanigheid van commandeerenden officier der Infanterie in garnizoen te Ede, toepasselijk zijn verklaard voor de beide bataillons te Ede; dat bij die additioneele artikelen was bepaald dat het nazien der menagerekening geschiedt door den kapitein belast met de voeding; dat de betaling van het verschuldigde aan de leveranciers geschiedt onder verantwoordelijkheid van den kapitein belast met de voeding en dat het

bedrag van het voordeelig saldo der menage-rekening wordt afgedragen aan den kapitein belast met de voeding; dat, na het in werking treden op 1 Januari 1907 van voormelde Ministerieele beschikking, door den toenmaligen commandeerenden officier te Ede in deze regeling geene verandering is gebracht, maar dat niettemin, sedert de beide bataillons van het 11de Regiment Infanterie te Ede in garnizoen zijn, het nazien der menage-rekening, het betalen der leveranciers en het bewaren van het voordeelig saldo steeds is geschied door of onder verantwoordelijkheid van den luitenant-kwartiermeester, aan wien de sergeant-majours steeds de menage-gelden hebben afgedragen;

Overwegende dat de betrekking van eerste-luitenant-kwartiermeester, door beklaagde bekleed, niet uit haren aard medebrengt het voeren van het beheer over het zoogenaamde bijslagfonds en dat zelfs bij de bepalingen voor het bataillon, waarbij hij geplaatst is, vastgesteld, dat beheer bepaaldelijk is opgedragen aan den kapitein belast met de voeding;

dat wel deze bepaling bij de gezegde bataillons nooit is ten uitvoer gelegd en voormeld beheer steeds is gevoerd door den eerste-luitenant-kwartiermeester, maar dat door deze feitelijke gestie, niet steunende op een bepaalde opdracht en zelfs afwijkende van de bestaande voorschriften, beklaagde niet kan gerekend worden te zijn gesteld in eene militaire administratie of bewind van penningen noch als ambtenaar of met eenigen openbaren dienst voortdurend of tijdelijk belast persoon, de gelden van het zoogenaamde bijslagfonds onder zich te hebben gehad, vermits het beheeren dier gelden niet behoorde tot zijn ambt van luitenant-kwartiermeester en evenmin tot het ambt door hem bekleed als tot de gewapende macht behoorend persoon en als zoodanig ten aanzien der strafwet als ambtenaar beschouwd, daar het enkele *feit* dat iemand als militair zekere tot de militaire administratie behoorende gelden onder zijn beheer heeft, niet voldoende is om aan te nemen dat het voeren van dat beheer tot zijne bediening behoort en hij dus die gelden in zijne bediening onder zich had;

Overwegende dat, bij het ontbreken van eenige bepaalde opdracht aan beklaagde om het beheer over die gelden te voeren, ook niet kan worden aangenomen dat hij — onafhankelijk van het door hem bekleede ambt — voortdurend of tijdelijk belast was met dit gedeelte van den openbaren dienst;

dat derhalve het nemen van het in de korpskas te weinig bevonden bedrag uit de gelden van het bijslagfonds, niet door beklaagde is geschied als ambtenaar noch als met eenigen openbaren dienst voortdurend of tijdelijk belast persoon;

Overwegende dat de verklaringen der getuigen en hetgeen uit het door den deskundige ingesteld onderzoek is gebleken, niet opleveren het wettig en overtuigend bewijs dat beklaagde zich op 8 Augustus 1908, bij het overgeven der kas aan luitenaar F. K. het bedrag van f 500.— uit de gelden van het zoogenaamde bijslagfonds opzettelijk wederrechtelijk heeft toegeëigend;

dat beklaagde toch al sedert geruimen tijd had bemerkt, dat in de korpskas niet aanwezig was het bedrag dat er in behoorde te zijn, en hij zulks aan den luitenant-kwartiermeester R. had medegedeeld; dat de getuigen, kapitein H. en luitenant F. K., hebben verklaard dat hun bij het definitief overnemen van beklaagdes administratie de duidelijke teekenen zijn gebleken van overgroote slordigheid, waarmede hij de zaken behandelde; dat het dus mogelijk is dat hij, bemerkende dat zijn beheer niet in orde was, zich wel heeft voorgenomen door grondig onderzoek alles

behoorlijk na te gaan en in orde te brengen, maar voortdurend de uitvoering van dat voornemen heeft verschoven en hij, tengevolge van slordigheid, die een richtig beheer onmogelijk maakt, bij het nemen der f 500.— uit het bijslagfonds, kan hebben gemeend dat bij het tot dusver steeds door hem uitgesteld volledig onderzoek, zou blijken dat dit bedrag door hem onder de gelden van het bijslagfonds geborgen, niet daarin, maar bij de gelden der korpskas behoorde, zoodat het opzet om zich die gelden wederrechtelijk toe te eigenen, niet bij hem aanwezig is geweest;

Overwegende dat beklaagde derhalve van het hem tenlaste gelegde behoort te worden vrijgesproken;

Gezien artikel 181 der Rechtspleging bij de Landmacht;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis den 18^{den} December 1908 door den Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, ter hoofdplaats Arnhem, tegen beklaagde gewezen;

Spreekt hem vrij van het hem tenlaste gelegde;

Heft op het verband waaronder hij zich tengevolge van het ontslag bij handtasting bevindt;

Bepaalt dat de kosten, zoo in eersten aanleg als in hooger beroep gevallen, zullen gedragen worden door den Staat.

Van de pleidooien in deze zaak, welke in de openbare terechtzitting van het Hoog Militair Gerechtshof van 26 Januari 1909 werden gehouden, ontvingen wij het volgende overzicht:

Beklaagde was van 's Krijgsraads uitspraak in hooger beroep gekomen bij het Hof en werd verdedigd door Mr. B. F. EVERTS, advocaat en procureur te Arnhem. Nadat deze in handen van den president van het Hof den bij de wet gevorderden eed (belofte) had afgelegd, verkreeg hij het woord tot toelichting van het ingesteld hooger beroep. Pleiter begon met de clementie van het Hof in te roepen voor zich zelf, omdat hij nog zeer weinig aan militaire rechtszaken gedaan heeft. Voor den Krijgsraad had Z. E. G. een memorie van verdediging opgesteld, doch eenige uren nadat hij die had ingeleverd werd het veroordeelend vonnis geveld. Naar pleiter's meening is de Krijgsraad niet voldoende innerlijk doorgedrongen in de oorzaak van beklaagde's slordigheid, want schuldig aan verduistering van geld gevoelt bekl. zich niet. Bekl. heeft steeds veel tegenwerking van zijne superieuren ondervonden en daardoor heeft hij den moed verloren om den achterstand van zijn werk in te halen, waarin de oorzaak van het gebeurde moet worden gezocht. Bekl. beheerde twee kassen, n.l. de bataillonskas en de kas van het bijslagfonds. Toen hij nu wegens zijn vertrek naar de Harskamp de eerstgenoemde kas aan den luitenant T. K. moest overgeven, ontbrak daarin f 500.—, welk tekort hij uit de kas van het bijslagfonds aanzuiverde en toen daarna op 3 September 1908 alle onder zijn beheer zijnde gelden aan de Commissie van Onderzoek moesten worden overgegeven, heeft hij uit eigen middelen de daaraan ontbrekende f 500.— bijgepast. Bekl. is dus alleen nalatig gebleven het door hem in zijne kas ontdekt tekort aan zijnen superieur te rapporteeren, in de meening verkeerende, dat dit tekort zich uit de boeken zou herstellen, of, zoo niet, dat hij dit later wel zou bijpassen. Van verduistering kan daarom geen sprake zijn en van boos opzet is niets gebleken, omdat deze niet heeft bestaan. Bekl. is voornemens een eervol ontslag uit den dienst te vragen; blijft het vonnis in stand, dan wordt hij oneervol daaruit verwijderd. Pleiter concludeert op die gronden tot vrijspraak.

De Advocaat-Fiscaal voor Hr. Ms. Zee- en Landmacht, jhr. Mr. C. J. A. VAN SASSE VAN IJSSELT, was van meening dat de Krijgsraad in deze zaak met juistheid vonnis heeft gewezen en op de gepleegde feiten terecht art. 200 C. W. toepasselijk heeft verklaard. Door een gedeelte van de kas van het bijslagfonds te storten in de bataillonskas, heeft bekl. die gelden aan hunne bestemming onttrokken. Bij den aanvang van het onderzoek heeft bekl. door leugenachtige opgaven zijn schuld trachten te bemantelen, door o. m. op te geven, dat hij een bankbiljet van f 300.— voor een van f 100.— had uitgegeven, doch deze uitvluchten zijn niet steekhoudend gebleken. Integendeel heeft bekl. betalingen, waarop onderscheidene leveranciers aan de menage herhaaldelijk bij hem aandrongen, uitgesteld en werden die menschen steeds met een kluitje in het riet gestuurd. De door den Krijgsraad opgelegde straf vond Z.H.E.G. voldoende en achtte het niet noodig gevangenisstraf op te leggen, zoodat geconcludeerd werd tot bevestiging van het vonnis.

Hierna volgde een repliek van den verdediger.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 7 Mei 1909.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: L. A. WALAARDT SACRÉ, R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN,
C. J. G. DE BOOY, H. M. ENGELHARD en Mr. H. J. M. TIJSSENS.

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Mr. C. A. J. VAN SASSE VAN YSSELT.

Verdediger: Mr. J. HAMBURGER A.DZN.

ART. 133 MILITIEWET 1901 j°. ART. 135 C. W. L.

Bij desertie van een milicien volgens art. 133 Militiewet 1901 (niet voldoen aan een oproeping) begint de termijn van vier weken van art. 135 C. W. L. te loopen van het oogenblik dat de milicien moest opkomen en niet vanaf het tijdstip dat zijn afvoering als deserteur is bevolen, ook al is de termijn van vier weken bij die afvoering reeds lang verstreken.

De gunstige voorwaarde welke in den regel aan den last tot afvoering is verbonden n. l. dat de achtergebleven verlofganger zich nog niet heeft gemeld, voordat aan dien last is voldaan, brengt in het karakter van het gepleegde feit geen verandering.

Beklaagde is alzoo ten onrechte door den Krijgsraad naar den C. O. verwezen. Veroordeeling door het Hof tot een zeer lichte straf omdat bekl. na het vrijsprekend vonnis reeds een strenge disciplinaire straf heeft ondergaan.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

den Advocaat-Fiscaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, ambtshalve

en als bij Resolutie van den 9^{den} April 1909 geautoriseerd aan den Hove te provooceren van het vonnis door den Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, standplaats Arnhem, den 19^{den} Maart 1909 gewezen in de zaak tegen een milicien-stukrijder bij het 4de Regiment Veld-Artillerie, oud 24 jaar, geboren te Emmen, gerequireerde in persoon, die bij gemeld vonnis, met aanhaling der artikelen 133 der Militiewet 1901 en 181 der Rechtspleging bij de Landmacht, is vrijgesproken van de beschuldiging als zoude hij te Utrecht op 11 Mei 1908 als loteling van de lichte 1904 uit de gemeente Odoorn, ingedeeld bij het 1ste Regiment Huzaren op 1 September 1905 bij reorganisatie overgegaan bij het 4de Regiment Huzaren en op 15 Januari 1908 overgeplaatst als stukrijder bij het 4de Regiment Veld-Artillerie, en als verlofganger gevestigd in de gemeente Sleen, bij openbare kennisgeving van den burgemeester dier gemeente, van 25 April 1908, aldaar opgeroepen om op 11 Mei 1908 voor herhalingsoefeningen bij zijn korps onder de wapenen te komen, niet aan die oproeping hebben voldaan, voortdurend afwezig zijn gebleven en zich te Utrecht op 29 December 1908 vrijwillig en zonder achterhaald te zijn bij zijn korps hebben aangemeld — de kosten te dragen door den Staat.

Welke Advocaat-Fiskaal, bij Resolutie van den 20sten April 1909 verkregen hebbende 's Hofs mandament van appèl, ten dage in rechten beekend, ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot tenietdoening van het vonnis en dat de gedaagde alsnog, met aanhaling der artikelen 17 en 134 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 10 en 19 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191), 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64), der Wet van 14 Februari 1887 (*Staatsblad* n°. 35), der artikelen 117 en 133 der Militiewet 1901, aangevuld en gewijzigd bij de Wetten van 20 Juni 1902 (*Staatsblad* n°. 119), 5 December 1903 (*Staatsblad* n°. 293) en 5 December 1908 (*Staatsblad* n°. 347) en der artikelen 91 van het Wetboek van Strafrecht en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht, zal worden schuldig verklaard aan „eerste desertie in tijd van vrede, gepleegd door een soldaat, door, als verlofganger der Militie, niet te voldoen aan de, te zijnen aanzien gedane oproeping voor den werkelijken dienst, opgevolgd door vrijwillige aanmelding doch niet binnen vier weken, misdrijf ten aanzien van het misdadige, de meeste overeenkomst hebbende met eerste desertie gevolgd door arrestatie” en te dier zake veroordeeld tot eene militaire detentie van twee maanden en verder veroordeeling van den gedaagde in de kosten en misen der Justitie en in die van den processe in eersten aanleg en in appèl gevallen desnoods ter taxatie en moderatie van den Hove of tot zoodanige andere straf als het Hof in goede Justitie verstaan zal te behooren — alzoo impetrant van mandament van appèl en eischer ambtshalve, ter eenre

en

genoemden milicien-stukrijder, gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde, voor wien voor antwoord in appèl, bij schrifture ter rolle is geconcludeerd dat het den Hove behage het vonnis van den Krijgsraad te bevestigen.

HET HOF

Gelet op de verklaring door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi;

Gezien de processtukken;

Overwegende dat beklagde voor den Krijgsraad heeft terechtgestaan, ter zake:

dat hij te Utrecht op 11 Mei 1908, als loteling van de lichting 1904 uit de gemeente Odoorn, ingedeeld bij het 1ste Regiment Huzaren, op 1 September 1905 bij reorganisatie overgegaan bij het 4de Regiment Huzaren en op 15 Januari 1908 overgeplaatst als stukrijder bij het 4de Regiment Veld-Artillerie, en als verlofganger gevestigd in de gemeente Sleen, bij openbare kennisgeving van den burgemeester dier gemeente van 25 April 1908 aldaar opgeroepen om op 11 Mei 1908 voor herhalingsoefeningen bij zijn korps onder de wapenen te komen, niet aan die oproeping heeft voldaan, voortdurend afwezig is gebleven en zich te Utrecht op 29 December 1908 vrijwillig en zonder achterhaald te zijn, bij zijn korps heeft aangemeld;

Overwegende dat de Krijgsraad terecht heeft beslist dat door de beken- tenis van den beklagde, bevestigd door de beëdigde verklaringen der getuigen en de aangehaalde bescheiden — waarvan de inhoud in het vonnis uitvoerig is weergegeven — wettig en overtuigend bewezen is wat aan baklaagde was tenlaste gelegd zoomede zijne schuld daaraan, en dat be- klaagde bij het vonnis terecht daaraan schuldig is verklaard, maar dat hij ten onrechte daarbij is vrijgesproken op grond dat hij ter correctie wegens dat feit aan de krijgstucht behoort te worden overgelaten;

Overwegende dat deze vrijspraak berust op de overweging dat: omdat beklagde eerst op 9 December 1908, den dag waarop door den Minister van Oorlog de last is verstrekt om hem als deserteur af te voeren, mocht worden behandeld als deserteur, van dien dag af de termijn van vier weken begon te loopen binnen welken hij, door zich vrijwillig aan te melden, de toepassing van artikel 134 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgs- volk te Lande kon ontgaan en enkel krijgstuchtelijk behoorde te worden gestraft;

Overwegende dat deze opvatting geen steun vindt in de woorden van artikel 133 der Militiewet 1901, gelijk die bepaling luidt na de daarin bij de Wet van 5 December 1903 (*Staatsblad* n°. 293) aangebrachte wijziging, vermits het bij dat gewijzigde artikel met straf — behandeling als deser- teur — bedreigde feit is gebleven gelijk het vóór de in 1903 aangebrachte wijziging was: het niet voldoen aan eene oproeping voor den werkelijken dienst op den daarvoor door de bevoegde macht bepaalden tijd, zoodat door het niet-opkomen op dien tijd, de verlofganger het strafbaar feit pleegt en van dat oogenblik af alle gevolgen aan het zijn van deserteur verbonden, op hem zouden moeten toegepast worden indien niet (door de aangebrachte wijziging) de toepassing der wettelijke bepalingen ten aanzien van desertie ware opgeschort totdat door den Minister de last om hem als deserteur af te voeren, is verstrekt;

dat dit afvoeren als deserteur niet door de wijzigingswet van 1903 is ingevoerd maar reeds van ouds bij de militaire administratie was voor- geschreven als maatregel om aan eene te voren gepleegde desertie admini- stratieve gevolgen te verbinden, niet: om eerst van dat afvoeren of de desertie als gepleegd te beschouwen;

dat derhalve door de mildere bepaling der Wet van 1903 alleen de behandeling van den achterblijver als deserteur wordt opgeschort tot na het verstrekken van den last tot afvoeren, maar dat van het oogenblik af waarop die schorsing ophoudt, het eenmaal door hem gepleegde feit — het wegblijven bij de opkomst — wordt in aanmerking genomen, gelijk het is gepleegd en met alles wat daarop als handeling van den wegblijver

is gevolgd, zoodat, indien vóórdat de last verstrekt werd, dat wegblijven langer dan vier weken heeft geduurd, de opgeroepene strafbaar is volgens het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande;

dat wel de gewoonte bestaat om den last tot afvoeren als deserteur te verstreken onder voorwaarde dat de achtergebleven verlofganger, voordat aan dien last uitvoering worde gegeven, zich nog niet heeft gemeld, maar dat door deze welwillende toepassing der Wet het karakter van het eenmaal gepleegde feit niet wordt veranderd;

Overwegende dat deze opvatting overeenkomt met hetgeen in de Memorie van Toelichting tot het wetsvoorstel tot wijziging van artikel 133 der Militiewet als grond wordt aangegeven, namelijk dat zij niet anders beoogde dan de tot dusverre gevolgde practijk in de Wet vast te leggen, volgens welke practijk het niet-opkomen in werktlijken dienst eerst vervolgd werd als desertie nadat tot het afvoeren als deserteur van den achtergebleven verlofganger de last was verstrekt door den Minister van Oorlog;

dat na deze toelichting, welke geen tegenspraak ondervond noch bespreking uitlokte, de wijziging van artikel 133 is aangenomen, zoodat de strekking van het daardoor gewijzigd artikel met den zin door de woorden daarvan uitgedrukt in overeenstemming is, maar dat nòch uit die woorden nòch uit de toelichting kan worden afgeleid dat door de wijziging het tot nog toe strafbaar gestelde straffeloos werd en de desertie eerst wordt geacht te zijn gepleegd op het oogenblik dat de last is verstrekt om den achterblijver als deserteur af te voeren;

Overwegende dat mitsdien het vonnis moet worden verbeterd voor zoover beklaagde daarbij, na te zijn schuldig verklaard aan het hem tenlaste gelegde, is vrijgesproken en de Staat is verwezen in de proceskosten;

dat echter aan den beklaagde, die ter zake van het gebleken feit reeds eene strenge disciplinaire straf heeft ondergaan, eene zeer lichte straf moet worden opgelegd;

Gezien de artikelen 17 en 134 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 10 en 19 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191), 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64), de Wet van 14 Februari 1887 (*Staatsblad* n°. 35), de artikelen 117 en 133 der Militiewet 1901 aangevuld en gewijzigd bij de Wetten van 20 Juni 1902 (*Staatsblad* n°. 119), 5 December 1903 (*Staatsblad* n°. 293) en 5 December 1908 (*Staatsblad* n°. 347) en de artikelen 91 van het Wetboek van Strafrecht en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Verbeterd het vonnis den 19^{den} Maart 1909 door den Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, ter hoofdplaats Arnhem, tegen beklaagde gewezen alleen voor zooveel hij daarbij is schuldig verklaard aan het ten laste gelegde en bewezen verklaarde feit en tevens is vrijgesproken;

En in zooverre opnieuw recht doende;

Verklaart den beklaagde schuldig aan eerste desertie in tijd van vrede gepleegd door een soldaat door als verlofganger van de Militie niet te voldoen aan de te zijnen aanzien gedane oproeping voor den werkelijken dienst met vrijwillige aanmelding, doch niet binnen vier weken, misdrijf ten aanzien van het misdadige de meeste overeenkomst hebbende met eerste desertie in tijd van vrede, gevolgd door arrestatie;

Veroordeelt hem te dier zake tot de straf van militaire detentie voor den tijd van één dag;

Verwijst beklaagde in de kosten, zoo in eersten aanleg als in hooger beroep gevallen;

Ontzegt allen anderen eisch.

De Advocaat-Fisikaal voerde als grond voor zijne conclusie van eisch aan : dat de vrijspraak z. i. niet gerechtvaardigd is ;

dat de gerequireerde toch, behoorlijk opgeroepen om op 11 Mei 1908 bij zijn korps onder de wapenen te komen, toen daaraan niet voldeed en zelfs op 9 December daaraanvolgende als wanneer hij, op last van den Minister van Oorlog, als deserteur is afgevoerd, er nog niet aan had voldaan ;

dat de gerequireerde, voor die nalatigheid, reeds krijgstuchtelijk is gestraft, waarmede, bij zijne veroordeeling, rekening zal dienen gehouden te worden

terwijl door den

verdediger bij zijn conclusie voor antwoord werd betogd :

dat de heer Auditeur-Militair eene poging doet om het Hof van inzicht te doen veranderen omtrent de beteekenis van artikel 133 der Militiewet 1901 ;

dat zeer zeker voor 7 December 1908 beklagde niet als deserteur kon worden *behandeld* noch vervolgd en zijn in gebreke blijven tot dien datum geen nadeelige gevolgen voor beklagde met zich brengen kon, omdat hij niet afgevoerd zou worden indien hij op voorzegd tijdstip zou zijn teruggekeerd ;

dat beklagde mag lijden dat het Hof de opvatting van den Auditeur-Militair tot de zijne wil maken, zijnde eerstbedoelde opvatting in casu voor beklagde gunstiger.

Zeekrijgsraad aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Amsterdam.

Vonnis van 5 Februari 1909.

Fiat-executie verleend te Amsterdam den 8sten Februari 1909 door den Vice-Admiraal, Directeur en Commandant der Marine te Amsterdam, J. H. L. J. baron SWEERTS DE LANDAS WILBORGH.

President: E. E. DULLEMOND, Kapitein ter Zee.

Leden: P. S. GROEN, Kapitein der Mariniers ; de Luitenants ter zee 2de klasse A. M. KAN, R. P. C. SPENGLER en P. M. VAN RIEL ; de 1ste Luitenant der Mariniers H. baron VAN HEMERT TOT DINGSHOF en de Luitenant ter zee 2de klasse L. KEERS.

Fungeerend Fisikaal: E. G. DE WIJS, Off. v. Adm. 1ste klasse.

Fung. Secretaris: B. VAN ERP TAALMAN KIP, Off. v. Adm. 2de klasse.

ART. 145 C. W. Z. RECHTSPOSITIE MARINIERS.

Desertie in tijd van vrede door als minder schepeling in tijd van vrede langer dan acht dagen na het eindigen van zijn verlof afwezig te zijn gebleven, gepleegd door een gekazerneerd marinier.

DE ZEEKRIJGSRAAD AAN BOORD VAN Hr. Ms. WACHTSCHIP
TE AMSTERDAM

heeft gewezen het navolgende vonnis in de zaak van den fungeerenden Fiskaal eischer ambtshalve op en jegens A., marinier 2de klasse, oud naar zijne opgave 33 jaren, geboren te Hoogeveen, gedetineerd aan boord van gemelden bodem;

Gezien den eisch en de conclusie van den eischer ambtshalve mitsgaders de verdere processale stukken door dezen onder behoorlijken inventaris overgelegd;

Overwegende dat uit de ten processe overgelegde stukken is gebleken: dat de gedetineerde, oud naar zijn opgave 33 jaren, geboren te Hoogeveen, laatstelijk dienende als marinier 2de klasse bij de afdeeling Mariniers te Amsterdam, thans gedetineerd aan boord van dezen bodem, zich den 29sten April 1899 vrijwillig als marinier 3de klasse in 's Rijks zeedienst heeft verbonden en door reëngagement zijn tegenwoordige diensttijd komt te eindigen op 29 April 1910, terwijl hem de krijgsgartikelen zijn voorgelezen;

Overwegende dat hij voor den Zeekrijgsraad terecht staat beschuldigd van het feit, dat hij, dienende bij de afdeeling Mariniers te Amsterdam, is achtergebleven van een hem door den Commandant van die afdeeling naar Hoogeveen verleend verlof, hetwelk in den avond van 14 Januari 1909 (laatste trein) eindigde, steeds zonder vergunning is afwezig gebleven en zich in den avond van 23 Januari 1909 weder vrijwillig heeft aangemeld in de Marinierskazerne te Amsterdam;

Overwegende dat de beklagde bekend zich aan het hem tenlaste gelegde te hebben schuldig gemaakt en daarbij opgeeft:

dat hij, na een vierjarig verblijf in Oost-Indië, in November j.l. met de „Hertog Hendrik” te Nieuwediep is binnengekomen en 3 Decèmbèr daaraanvolgende is geplaatst bij de afdeeling Mariniers te Amsterdam, vanwaar hij toen eerst 20 dagen te Amsterdam met verlof is gegaan onder behoud van voeding;

dat hij na ommekomst van dien tijd verlof heeft gekregen naar Hoogeveen en hem daarvoor op den dag van zijn vertrek een verlofpas is uitgereikt, dezelfde als de hem voor Officieren-Commissarissen vertoonde;

dat hij zijn verlof heeft doorgebracht te Hoogeveen bij zijn tante en deze hem, toen hij in den avond van 21 Januari 1909 thuis kwam, mededeelde, dat er een schrijven van den burgemeester was geweest met de boodschap dat hij beklagde, op de secretarie moest komen bij den burgemeester;

dat hij, hoewel zijn pas door den burgemeester van Hoogeveen op 24 Decèmbèr j.l. hebbende laten viseeren voor 21 Januari 1909 nimmer op die pas heeft gekeken naar den datum van eindiging van zijn verlof;

dat hij eerst in den avond van 21 Januari j.l. toen zijn tante hem, na de boodschap van den burgemeester, vroeg of het wel in orde was met zijn verlof, eens op zijn pas heeft gekeken;

dat hij echter toen ook den 22sten daarop nog niet naar Amsterdam is teruggekeerd en zich evenmin bij den burgemeester van Hoogeveen heeft vervoegd, ofschoon hij wel vermoedde dat diens boodschap in verband zou staan met zijn, beklagdes, verlof;

dat hij in den avond van 22 Januari j.l. zelf den schrijver van den burgemeester van Hoogeveen ontmoette en die hem mededeelde, dat er alweer bericht over hem gekomen was en hij moest zorgen dien avond nog te Amsterdam te komen, daar hij anders als deserteur zou worden opgepikt;

dat het dien avond intusschen te laat was geworden om nog naar Amsterdam terug te keeren en hij den volgenden morgen 23 Januari zich daarheen heeft begeven;

dat hij, omstreeks één uur daar aankomende, dien dag verder bij een nacht heeft doorgebracht en zich 's avonds omstreeks 9 uur bij den sergeant van de wacht in de marinierskazerne heeft aangemeld;

dat niemand hem vergunning had gegeven om langer weg te blijven dan op zijn verlofpas stond vermeld en hij niet was verhinderd om op den bepaalden tijd terug te komen.

Overwegende dat uit een ten processe aanwezige verlofpas, gedateerd 3 December 1908, blijkt, dat door den Commandant van de afdeeling Mariniers te Amsterdam aan den marinier A. een verlof naar Hoogeveen is verleend van twee en veertig dagen, ingaande 4 December 1908 en eindigende 14 Januari 1909 (laatste trein);

Overwegende dat de als getuige onder eede gehoorde sergeant der Mariniers P. VAN DER W. heeft verklaard:

dat hij op 23 Januari 1909 commandant der wacht was in de Marinierskazerne te Amsterdam;

dat zich toen 's avonds omstreeks half tien de marinier A. bij hem, wachtcommandant, heeft gemeld als terug van verlof;

Overwegende dat door de bekentenis van den beklagde, bevestigd door den inhoud van bovenbedoelde verlofpas en de beëdigde verklaring van den getuige VAN DER W. in onderling verband, wettig en overtuigend is bewezen het feit aan den beklagde tenlaste gelegd;

Overwegende dat gedetineerdes schuld door diezelfde bewijsmiddelen is bewezen, terwijl hij geen omstandigheden heeft aangevoerd waaruit de reden zijner afwezigheid ten genoegens des rechters zoude kunnen blijken;

dat als zoodanig toch allerminst kan gelden zijn bewering, dat hij meende tot 28 Januari 1909 recht op verlof te hebben;

dat zelfs al wilde men aannemen, dat de sergeant majoor VAN Z. aan beklagde bij zijn vertrek naar Hoogeveen zou gezegd hebben dat hij toen nog 36 dagen verlof te goed had — iets dat blijkens de verklaring van den getuige VAN Z. wel mogelijk is — beklagde daardoor nog niet de vrijheid kreeg om langer dan zijn verlofpas aangaf, weg te blijven;

dat dit beroep op getuige VAN Z. te meer niet kan opgaan nu de sergeant DE B. — blijkens diens beëdigd getuigenis — aan A. later, bij het overhandigen van de verlofpas o. a. heeft gezegd, dat zijn verlof op 14 Januari 1909 kwam te eindigen en, al aangenomen dat dit gezegde niet tot den beklagde is doorgedrongen, dan toch alle twijfel ook in dit opzicht wegvalt door de beëdigde verklaring van den getuige E., die o. a. opgeeft:

dat hij op 3 December 1908 den tijd heeft opgenomen dat de met de „Hertog Hendrik” thuisgevaren mariniers recht op verlof hadden;

dat twee hunner, onder wie A., zich opgaven voor acht weken, hij, getuige, daarop aan A. heeft gevraagd, of deze voor het vierde jaar in de tropen had geruild met een ander;

dat hij, toen A. daarop bevestigend antwoordde, hem heeft gezegd dat hij, beklagde, dan slechts recht had op zes weken verlof, beklagde toen weer antwoordde: „dat wist ik niet”;

Overwegende dat de beklagde ten slotte zelf heeft erkend op 21 Januari 1909 den datum van zijn verlofpas nagezien en dus toen onmiddellijk in elk geval den volgenden morgen naar Amsterdam had moeten terugkeeren in welk geval hij zich nog voor desertie had kunnen vrijwaren;

Overwegende dat hij dit ook echter niet heeft gedaan, doch eerst den

23sten is op reis gegaan en zich zelfs toen na aankomst te Amsterdam nog niet dadelijk naar de kazerne heeft begeven ;

Overwegende dat alzoo beklaagdes verdediging, die bovendien door meerdere tegenstrijdigheden in het algemeen al geen geloofwaardigen indruk maakt, en trouwens alleen voor de strafmate, niet voor het misdrijf zelf beteekenis zou hebben, in alle opzichten wordt ontzenuwd en weerlegd ;

Overwegende dat het als bewezen aangenomen feit moet worden gequalificeerd als: „desertie in tijd van vrede, door als minder schepeling in tijd van vrede langer dan acht dagen na het eindigen van zijn verlof afwezig te zijn gebleven”;

Overwegende betreffende de op te leggen straf:

dat beklaagdes gedrag goed is en ook zijn beoordeelingen gunstig luiden ;

dat verder de korte tijd, dien hij is achtergebleven en zijn vrijwillige terugkeer mede redenen zijn om hem een niet te zware straf op te leggen, te meer omdat ook reeds zijn certificaat van goed gedrag als administratief gevolg van eene veroordeeling tot gevangenisstraf verloren gaat ;

Gezien de artikelen 134, 137 en 145 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Water, art. 20 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 193), art. 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64), art. 27 en 91 van het Wetboek van Strafrecht en 167 der Rechtspleging bij de Zeemacht ;

De Zeekrijgsraad aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Amsterdam ;

Recht doende in naam en vanwege Hare Majesteit de Koningin der Nederlanden, Prinses van Oranje-Nassau enz. enz. enz.

Verklaart den beklagde schuldig aan „desertie in tijd van vrede, door „als minder schepeling in tijd van vrede langer dan acht dagen na het „eindigen van zijn verlof afwezig te zijn gebleven”;

Veroordeelt hem tot eene militaire gevangenisstraf voor den tijd van tien weken, met bepaling dat de tijd, door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van de rechterlijke uitspraak voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering van de hem opgelegde militaire gevangenisstraf in mindering zal worden gebracht vanaf den datum van rechtsingang zijnde 29 Januari 1909 ;

Veroordeelt hem eindelijk in de kosten en misen van de Justitie en die van den processe, desnoods ter taxatie en moderatie van den Krijgsraad ;

Bepaalt dat de executie van het vonnis zal plaats hebben in de Marinierskazerne te Amsterdam.

Zeekrijgsraad aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Amsterdam.

Vonnis van 16 Juni 1909.

Fiat executie verleend te Amsterdam den 18^{den} Juni 1909 door den Vice-Admiraal, adjudant in buitengewonen dienst van H. M. de Koningin, Directeur en Commandant der Marine, J. H. L. J. baron SWEERTS DE LANDAS WIJBORGH.

President: K. J. KARSEBOOM, Kapt.-Luit. ter Zee.

Leden: A. L. KOOPS, kapitein-kwartiermeester; P. S. GROEN, kapitein der Mariniers; P. M. VAN RIEL en R. H. HAANTJENS, luitenants ter zee 2de klasse; H. baron VAN HEMERT TOT DINGSHOF, 1ste luitenant der Mariniers en J. J. VAN DER LINDEN, luitenant ter zee 2de klasse.

Fungeerend Fiskaal: E. G. DE WIJS, Offic. v. Adm. 1ste klasse.

Fung. Secretaris: N. T. DIJKEMA, Off. v. Adm. 2de klasse.

Verdediger: T. AKKERMAN, Offic. v. Adm. 1ste klasse.

ART. 145 C. W. Z. RECHTSPOSITIE MARINIERS.

Aangezien bij art. 1 van het Koninklijk Besluit van 17 November 1908, n°. 38, uitdrukkelijk is bepaald dat het Korps Mariniers tot de Zeemacht behoort en aan de kroon, op grond van art. 60 der Grondwet „het opper-„gezag over Zee- en Landmacht” uitoefenende, de bevoegdheid toekomt om te bepalen of zeker Korps deel zal uitmaken van de Zeemacht of van de Landmacht, moeten de mariniers worden gerangschikt onder de „soldaten . . . den lande ter zee dienende” en zijn zij aan het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Water en aan de rechtsmacht van den militairen rechter ter zee onderworpen.

Een in de kazerne geplaatste marinier is een schepeling volgens het C. W. Z. ook al is hij geen schepeling in engeren zin d. i. dienende op een schip.

Het woord „bodem” in art. 145 C. W. Z. moet in het algemeen worden opgevat als de plaats waar de militair zich ter vervulling van de op hem rustende dienstverplichtingen behoort te bevinden en niet als schip in den gewonen zin van het woord.

Eisch en conclusie, den Zeekrijgsraad aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Amsterdam overgegeven door den Fiskaal, eischer ambtshalve ter eenre, op en jegens Z., gedaagde en gedetineede ter andere zijde.

De eischer ambtshalve draagt voor:

dat de beklagde, volgens zijne opgave, is oud 26 jaren, geboren te Voorburg, zich den 20sten October 1908 vrijwillig als marinier 3de klasse voor den tijd van zes jaren in 's Rijks zeedienst heeft verbonden onder genot van f 204.— premie en dat hem de krijgsparkikelen zijn voorgelezen;

dat hij laatstelijk heeft gediend als marinier 3de klasse bij de afdeeling Mariniers te Rotterdam en thans, blijkens de benoeming van den Zeekrijgsraad, terechtstaat ter zake:

dat hij, dienende bij de afdeeling Mariniers te Rotterdam, op 26 Mei

1909, te middernacht, is achtergebleven van passagieren, daarna steeds zonder verlof is afwezig geweest en op 30 Mei 1909 te 's Gravenhage door de politie is gearresteerd;

dat de beklaagde bekent zich aan het hem tenlaste gelegde te hebben schuldig gemaakt en daarbij opgeeft:

dat hij op 26 Mei 1909 's middags half zeven van uit de kazerne te Rotterdam is gaan passagieren en 's avonds om twaalf uur moest terug zijn;

dat hij dien avond eerst wat te Rotterdam heeft rondgelopen en toen om een uur of negen op de Hoogstraat een kennis — den naam van den man weet hij niet — ontmoette, die hem vroeg of hij wel wist dat zijn, beklaagdes, moeder ziek was;

dat hij zich vervolgens naar den Haag heeft begeven, naar het huis zijner moeder, Zuid-buitensingel n°. 253 en haar ook werkelijk met influenza te bed vond liggen;

dat hij verder steeds ten haren huize is gebleven, alleen op Zondag 30 Mei 's morgens een paar uur is gaan wandelen en het plan had dien dag 's middags weer naar Rotterdam terug te keeren;

dat er echter omstreeks twee uur op dien Zondagmiddag twee rechercheurs ten huize zijner moeder zijn gekomen, met wie hij mee moest gaan;

dat hij eerst is gebracht naar het politiebureau in de van de Vennestraat, vandaar dienzelfden middag door de Grenadiers is overgebracht naar de Oranjekazerne en Dinsdag 1 Juni daaraanvolgende verder naar de Marinierskazerne te Rotterdam;

dat niemand hem vergunning had gegeven om achter te blijven van passagieren en hij geen reden had waardoor hij bepaald verhinderd was op tijd terug te komen;

Overwegende dat deze bekentenis bevestigd wordt:

1°. door een behoorlijk gewaarmerkt extract uit het journaal, gehouden bij de afdeeling Mariniers te Rotterdam en waaruit blijkt:

dat in den nacht van 26 op 27 Mei 1909 te twaalf uur mankeerde de marinier 3de klasse Z.;

dat die marinier op Dinsdag 1 Juni 's namiddags vijf uur onder militair geleide bij de afdeeling is teruggebracht;

2°. door een proces-verbaal in dato 30 Mei 1909 op den ambtseed opgemaakt door de rechercheurs van politie der gemeente 's Gravenhage, tevens onbezoldigd rijksveldwachters H. J. H. en F. A. B., en waarin is gerelateerd:

dat zij naar aanleiding van een bevel tot opsporing en aanhouding, uitgegaan van den Commandant der afdeeling Mariniers te Rotterdam, op Zondag 30 Mei 1909 ten huize zijner moeder, Zuid-buitensingel 253 te 's Gravenhage, hebben aangehouden en ter beschikking gesteld van de militaire autoriteit den marinier 3de klasse Z.;

Overwegende dat alzoo door de bekentenis van den beklagde, bevestigd door de aanwijzingen, voortvloeiende uit het bovengenoemd extract-journaal en uit evengenoemd ambtseedig proces-verbaal, in onderling verband beschouwd, wettig en overtuigend is bewezen het feit aan den beklagde tenlaste gelegd alsmede zijne schuld daaraan, terwijl hij geene omstandigheden heeft aangevoerd waarnit de reden zijner afwezigheid ten genoegde des rechters zoude kunnen blijken;

Overwegende dat alsnu onderzocht moet worden of het aldus als bewezen aangenomen feit gequalificeerd kan worden als: „desertie in tijd van vrede, gepleegd door een minder schepeling, door in tijd van vrede zonder verlof langer dan twee dagen van den bodem waarop hij diende afwezig

te zijn geweest" en mitsdien strafbaar is krachtens art. 145 j°. artt. 135 en 137 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Water;

dat daarvoor allereerst moet vaststaan dat de Militaire Wetgeving voor het Krijgsvolk te Water in zijn geheel van toepassing is ook op de gekazerneerde Mariniers;

dat die vraag vroeger, d.i. vóór 1 Januari 1909, door de praktijk — naar eischers meening ook toen trouwens reeds lang ten onrechte — ontkenning werd beantwoord, maar wat daarvan zij, in elk geval na evengenoemden datum de vraag onmogelijk anders dan bevestigend kan worden beantwoord;

dat immers met ingang van dien dag, krachtens Koninklijk Besluit van 17 November 1908, n°. 38, het verband van het Korps Mariniers met de Landmacht — op welke omstandigheid de oude jurisprudentie was gebaseerd — geheel is losgerukt, de afdeelingen volkomen zijn gesteld onder de bevelen der Directeuren en Commandanten der Marine en de regeling van het Korps Mariniers (Hoofdstuk V, Deel I der Verordening voor de Koninklijke Marine) in haar art. 1 aanvangt met uitdrukkeijk te bepalen: „Het Korps Mariniers behoort tot de Zeemacht en bestaat uit . . .” enz.;

dat aan de Kroon, als uitoefenende (krachtens art. 60 der Grondwet), „het oppergezag over Zee- en Landmagt”, de bevoegdheid toekomt tot organisatie der krijgsmacht en daarmede vanzelf ook de macht om te bepalen of zeker korps deel zal uitmaken van de Zee- of Landmacht, in welke hoofddeelen art. 181 der Grondwet die krijgsmacht splitst;

dat verder volgens art. 1 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Water, dit Wetboek betreft „alle personen tot het voorschreven krijgsvolk behorende” en in art. 2, opsommende welke categorieën van personen tot dat krijgsvolk behooren, o. a. genoemd worden „soldaten” „den lande ter zee dienende”, onder welke groep het Korps Mariniers gereedelijk is te rangschikken;

dat alzoo met het behooren tot de Zeemacht tevens vaststaat het onderworpen zijn aan het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Water, en — naar algemeene opvatting — mede aan de rechtsmacht van den militairen rechter ter zee;

dat na 1 Januari j.l. dan ook reeds herhaaldelijk aan den wal gekazerneerde mariniers door dezen Zeekrijgsraad zijn veroordeeld en ook het Hoog Militair Gerechtshof die opvatting in herziening heeft gesanctioneerd, terwijl mede bij herhaling in de kazerne geplaatste officieren tot leden van den Zeekrijgsraad zijn benoemd;

dat intusschen, om tot eene veroordeeling te geraken, de algemeene onderworpenheid aan de militaire wetgeving wel noodig maar nog niet voldoende is, zoo niet bovendien een speciaal strafwetartikel is aan te wijzen dat op het tenlaste gelegde en bewezen feit van toepassing is;

dat in dit geval als zoodanig alleen in aanmerking komt het reeds genoemde art. 145, hetwelk echter als subject van het misdrijf strafbaar stelt: „Elke(n) schepeling zonder onderscheid van rang of graad” en nu de vraag zou kunnen rijzen of daaronder ook valt een aan den wal geplaatst maar tot de Zeemacht behoorend krijgsman;

dat dit naar eischers meening werkelijk het geval is en overeenkomstig wetgevers bedoeling;

dat toch het Wetboek met het woord „schepeling” als regel (1) wil

(1) Als regel, soms blijkt uit de oorspronkelijke strafpositie (lijfstraf) dat in enkele artikelen, naar 's wetgevers bedoeling, de officier buiten het begrip „schepeling” moet, althans moest vallen. Zie de artt. 112, 147, 157 C. W. W. en Mr. HENRI VAN DER HOEVEN „Onze Militaire Strafwetgeving” blz. 123 en 174.

omvatten elk militair der Zeemacht — officier, onderofficier of mindere — en onafhankelijk van de vraag of hij op het oogenblik van het plegen der strafbare handeling ook feitelijk was „schepeeling” in engeren zin n.l. dienende op een *schip*.

dat dit wel blijkt bijv. uit artt. 2 en 113 waar gesproken wordt over officieren „buiten actieve dienst zijnde”, terwijl art. 99 strafbaar stellende o. a. den minderen *schepeeling* die zijn superieur beleedigt, ook toepasselijk is, krachtens art. 6, op de ontslagen zeelieden gedurende één jaar en zes weken na hunne afdanking. Hier dwingt de wetgever het begrip „schepeeling” dus zelfs uit te breiden tot personen die niet alleen op een schip dienen, maar die bovendien niet eens meer tot de Marine behooren;

dat ook de rechtspraak gewoon is het woord „schepeeling” in ruimeren zin op te vatten. Zoo paste de Zeekrijgsraad te Hellevoetsluis dat mede in art. 160 van het Crimineel Wetboek voorkomende woord toe op een sergeant-majoor der Mariniers aan den wal gekazerneerd — zelfs nog vóór 1 Januari 1909 — eene uitbreiding die door het Hoog Militair Gerechtshof werd bekrachtigd. (Sententie 8 Juni 1906, Mil. Recht. Tijdschr. Deel II, blz. 207) en zoo heeft ook de Zeekrijgsraad te Amsterdam kort geleden een bij de afdeling aan den wal alhier dienenden marinier die langer dan acht dagen na eindiging van zijn verlof was achtergebleven met toepassing van art. 145 veroordeeld;

dat eischer verder nog de aandacht wil vestigen op het nieuwe voorschrift van art. 5b (1) van de Regeling van het Korps Mariniers, bepalande dat de Verordeningen voor de Koninklijke Marine, zooveel mogelijk ook bij de Afdelingen aan den wal zullen worden opgevolgd, waarbij in aanmerking moet worden genomen „dat waar in die verordeningen sprake is van „*schepeelingen*, daaronder mede verstaan worden de aan den wal bij de „afdelingen dienende onderofficieren en minderen”;

dat alzoo naar eischers meening op bovenaangegeven gronden het begrip „schepeeling” in het Crimineel Wetboek ook moet omvatten de gekazerneerde mariniers of andere aan den wal, bijv. bij het Koninklijk Instituut voor de Marine, de Marinehospitalen enz. geplaatste militairen, maar ook dan alle bezwaren tegen de inroeping van art. 145 nog niet zijn weggeruimd, nu, na de aanvulling in 1887, dit artikel verder eischt afwezigheid „van den bodem waarop hij dient”;

dat toch hij eene geheel letterlijke opvatting van die woorden moeilijk kan worden gezegd dat onder het woord „bodem” ook eene kazerne valt;

dat evenwel een te angstvallig vasthouden aan den letter der wet — reeds in het algemeen niet aan te bevelen — in casu vooral verwerpelijk is, nu ’s wetgevers bedoeling zich daartegen verzet en rede, historie en rechtsbelangen eene ruime interpretatie wettigen;

dat de wetgever van 1814 niet heeft bedoeld alléén de op een oorlogsvaartuig dienende desesteurs te treffen, hetgeen duidelijk blijkt bijv. uit art. 113 dat desertie straft zelfs van een „buiten actieve dienst” zijnde officieren;

dat dit evenmin in de bedoeling lag van de voorstellers der wijzigingswet van 1887, die — nadat zij voor eigenlijke desertie den eisch hadden gesteld het oogmerk om ’s lands dienst voor goed te verlaten — in hunne Memorie van Toelichting de daaruit voortvloeiende noodzakelijkheid tot aanvulling van art. 145 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Water en art. 159 van dat voor het Krijgsvolk te Lande als volgt motiveerden:

„Duidelijk is het evenwel, dat het opzet tot verlating van den dienst

niet altijd gemakkelijk te bewijzen zal zijn, en dat bovendien ongeoorloofde verwijdering van korps, garnizoen of oorlogsbodem gedurende een vrij geruimen tijd, een ernstig misdrijf uitmaakt. Thans reeds is in art. 159 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande en in art. 145 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Water bepaald, dat voor deserteur zal gehouden worden de militair of schepeling, die langer dan acht dagen na het eindigen van zijn verlof afwezig blijft; de ondergeteekenden stellen voor, deze artikelen in dien zin aan te vullen, dat eveneens als deserteur zal worden beschouwd de militair of schepeling, die in tijd van vrede zonder verlof twee dagen of langer van zijn korps, garnizoen, oorlogsbodem waarop hij dient, enz. afwezig is"; (1)

de ontwerpers stelden zich eenvoudig het gewoonlijk zich voordoende geval voor oogen dat een militair der zeemacht op een schip dient en redigeerden in dien zin het artikel, allerminst met de bedoeling om nu hen, die toevallig tijdelijk niet op een bodem geplaatst zijn een vrijbrief te verschaffen om een door hen zelve terecht „ernstig” genoemd misdrijf straffeloos te begaan, want dit toch zou het verstrekkend gevolg zijn van eene letterlijke interpretatie van art. 145;

dat dan ook de rechtsspraak, zoowel van de zee krijgsraden als van het Hoog Militair Gerechtshof, steeds het artikel in ruimen zin heeft uitgelegd, als voorbeeld waarvan Eischer wijst op een vonnis van den Zeekrijgsraad te Amsterdam van 2 September 1895, in zake E. L. en waarbij het artikel werd toegepast op een jongen, dienende bij de Kweekschool voor Zeevaart te Leiden; verder op een Sententie van het Hoog Militair Gerechtshof van 31 Januari 1893 (2), waarbij, in overeenstemming met het gevoelen van den Advocaat-Fiscaal voor Hr. Ms. Zee- en Landmacht, neergelegd in zijn advies van 18 Juli 1890 Lett. B. n°. 72, het artikel werd ingeroepen tegen een schepeling die, aangewezen om met een transport naar Indië te vertrekken, van een particulier stoomschip was achtergebleven. Niet alleen werd het woord „bodem” hier uitgebreid tot een mailboot, maar ook werd aangenomen dat de schepeling daarop „diende”. Genoeg om aan te toonen dat ook het Hof geest en bedoeling der wet verkiest boven haren letter;

dat eindelijk ook de Regeering bij de vaststelling der nieuwe bepalingen betreffende het Korps Mariniers duidelijk hare voorschriften heeft gegeven strekkende om, waar mogelijk, eene kazerne gelijk te stellen met een schip voor de toepassing der verschillende Verordeningen (zie art. 527, 2^e lid van het Reglement op den Inwendigen Dienst);

dat mitsdien op bovenstaande gronden het woord „bodem” kan worden opgevat in het algemeen als de plaats waar de militair zich ter vervulling van de op hem rustende dienstverplichtingen behoort te bevinden, alzoo art. 145 in het onderhavige geval toepassing moet vinden en het door dezen beklagde gepleegde feit gequalificeerd wordt gelijk hierboven is geschied;

Overwegende ten slotte betreffende de op te leggen straf.

dat de beklagde als reden voor zijn misdrijf opgeeft dat zijne moeder ziek was, maar vooreerst die ziekte — influenza, gelijk zij dat elk jaar heeft — niet van dien aard was om een vierdaagsche afwezigheid te rechtvaardigen, doch hij bovendien eenvoudig verlof had kunnen vragen ten einde op legale wijze zijne moeder te bezoeken;

dat zijne bewering daaraan niet te hebben gedacht evenmin als zijn excuus,

(1) Handelingen Staten-Generaal, Bijlagen 1885/86 no. 134, 3, blz. 3.

(2) Tijdschrift van Strafrecht Deel XI, Overzicht blz. 133.

bij de voorlezing der krijgsartikelen niet zoo op het strafbare zijner handeling te hebben gelet, niet aannemelijk is in een militair, in het bezit der bronzen medaille reeds meer dan een half jaar in dienst bij het Korps Mariniers en daarvóór al zes jaren bij het Indische Leger gediend hebbende ;

dat beklaagdes gedrag bij het Korps Mariniers, ofschoon hij wel kort te voren, 12 Mei, was gestraft omdat hij zestien uur te laat was teruggekeerd van eene hem bijzonder verleende permissie, goed is, terwijl verder de korte duur zijner afwezigheid mede een reden kan zijn om de strafwet niet in gestrengheid op hem toe te passen ;

Vermits uit al het vorenstaande blijkt dat de beklaagde zich heeft schuldig gemaakt aan het hierboven gequalificeerde misdrijf, zoo concludeert de Eischer ambtshalve dat de beklaagde met toepassing van artt. 145, 135 en 137 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Water, artt. 27 en 91 van het Wetboek van Strafrecht, art. 20 der wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 193) art. 9 der wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64) en art. 167 van de Rechtspleging bij de Zeemacht daaraan zal worden schuldig verklaard en veroordeeld tot eene militaire gevangenisstraf voor den tijd van tien weken, met inminderingbrenging van den tijd door den beklaagde vóór de tenuitvoerlegging van het vonnis voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht van af den datum van rechtsingang, zijnde 7 Juni 1909, mitsgaders in de kosten en misen van de justitie en die van den processe desnoods ter taxatie en moderatie van den Krijgsraad, of te worden veroordeeld tot zoodanige andere straf als de Krijgsraad in goede justitie zal verstaan te behooren.

In den Krijgsraad overgegeven den 16 Juni 1909.

De Fiskaal,
(get.) DE WIJS.

Memorie van Verdediging aan den Zeekrijgsraad aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Amsterdam overgelegd in de zaak van den marinier 3^e kl. Z.

Bij beschikking van den Dir. en Comd. der marine te Amsterdam 12 Juni 1909, n°. 718 benoemd tot raadsman in genoemde zaak, heb ik de eer het navolgende aan den krijgsraad in overweging te geven:

Ik wensch het door den eischer ambtshalve in de Eisch en conclusie gevoerde betoog aangaande de vertolking van art. 145 C. W. W. niet te bestrijden doch alleen den krijgsraad te wijzen op het dilemma waarvoor hij zich in deze zaak gesteld vindt ten aanzien van die vertolking. Het geldt hier n.l. eenerzijds de vraag of men rechtskundig zóóver gaan mag onder het woord „bodem” ook een kazerne te begrijpen en anderzijds of men door grammatische interpretatie van onze oude wet een gewichtig militair belang mag opofferen ?

Ofschoon in 't algemeen de grammatische (dus de engste) vertolking der wet, in 't bijzonder in het strafrecht op grond van art. 11 der Wet van 15 Mei 1829 *Stbl.* n°. 28 houdende „*Algemeene bepalingen der wetgeving in het Koninkrijk*” en art. 1 al. 1 Wetb. v. Str. ter wille van de rechtszekerheid allereerst geboden is en de rechter alleen dan tot een onderzoek van de *bedoeling* van den wetgever mag overgaan wanneer de tekst der wet voor tweërlei uitlegging vatbaar of anderszins onduidelijk is; terwijl voorts de Hooge Raad het hoogste Nederlandsche rechtscollege, uitgaat van het beginsel, dat wanneer de woorden der wet duidelijk zijn, men daarvan door uitlegging niet mag afwijken (in het bijzonder de arresten

van 12 November 1900 W. v. h. R. 7525 en 18 Mei 1903 W. v. h. R. 7929 — welke jurisprudentie de Hooge Raad grondt op de artikelen 932, 933, 1378, 1379 j°. 1374 al. 1 Burg. Wetb., zoo stelik de ernstige vraag of de krijgsraad die toch ook rechter is en door niets hoegenaamd gebonden dan door de wet, de hierboven genoemde voorschriften en beginselen behoort toe te passen door aan het woord „bodem” in art. 145 C. W. W. geen andere beteekenis toe te kennen dan die taal en spraakgebruik daaraan met mogelijkheid geven kunnen?

De Hooge Raad stelt in de gemelde arresten voorop „dat de wet is de in haar *tekst uitgedrukte* wil des „wetgevers”. Prof. van Hamel zegt in zijn „Inleiding tot de studie van het Nederlandsche Strafrecht” pag. 149, dat de rechter niet heeft vast te stellen wat de wetgever *wenschte* of *bedoelde* maar ten slotte slechts moet worden gezocht wat de wetgever *besloot* en als besluit uitsprak.

Of behoeft de krijgsraad het met de redactie onzer oude gebrekkige militaire wet zoo nauw niet te nemen onder den indruk der voor de militaire orde zoo nadeelige consequenties van een strikte naleving der hierbedoelde overigens voor elken rechter geldende beginselen? Art. 11 der Wet houdende „Algemeene bepalingen der Wetgeving in het Koninkrijk” luidt: „De rechter moet *volgens de wet* rechtspreken: hij mag in geen geval de innerlijke waarde of billijkheid der wet beoordeelen”. Verbiedt de wetgever door dit artikel den rechter niet uitdrukkelijk om eenige reden van utiliteit af te wijken van datgene wat de tekst der wet uitdrukt?

In ons C. W. W. hebben we niet een bepaling als art. 17 C. W. L. dat den rechter de bevoegdheid verleent de wet bij analogie toe te passen, eene bepaling in de litteratuur ten strengste afgekeurd als zijnde in lijnrechten strijd met elken eisch van rechtszekerheid en die men dan ook in het nieuwe Wetb. v. Mil. Strafrecht niet meer aantreft; trouwens art. 1 al. 1 W. v. Str. verzet er zich tegen. Pols in zijn commentaar op het C. W. L., pag. 119 noemde dat art. 17 reeds in 1876: „een laatste overblijfsel van vroegere dwaling dat onverdeelde afkeuring ondervindt en verdient als zijnde in strijd met een onschendbaar hoofdbeginsel van strafrecht.

Wij vinden dus in de zaak Z. belangen van den militairen dienst gesteld tegenover het belang van neutrale handhaving der wet in al hare consequenties als grondslag voor de rechtszekerheid. Alleen spoedige invoering van het nu reeds zes jaren gereed liggende Wetb. v. Mil. Strafrecht kan in 't vervolg voor zulke botsingen behoeden.

De marinier 3^e klasse Z. heeft onmilitair gehandeld. Heeft hij nu alleen tegen de krijgstuicht gezondigd of ook zelfs de militaire strafwet geschonden? Het staat aan den krijgsraad in deze netelige kwestie eene beslissing te nemen.

Het is mij bekend dat zeer onlangs door den krijgsraad te Willemsoord een marinier die langer dan 8 dagen boven zijn verlof was uitgebleven, werd vrijgesproken uit overweging dat een kazerne niet onder het woord „bodem” kan worden begrepen.

Betreffende het *feitelijk* element in deze zaak zij het mij vergund — indien de *rechtskundige* overwegingen van den krijgsraad tot veroordeeling mogen leiden — te wijzen op den zeer korten duur der ongeoorloofde afwezigheid van beklagde van de plaats, waar hij zich voor de vervulling zijner dienstverplichtingen moest bevinden, op zijn goed gedrag gedurende zijn dienst bij het Korps Mariniers en op de ziekte van beklagdes moeder welke tot zijn wegblijven aanleiding gaf, waarvan de waarheid mij aannemelijk voorkomt wegens het feit, dat hij ten huize zijner moeder werd

gearresteerd. Beklaagde heeft zijne moeder verzocht van de waarheid van hare ziekte aan den krijgsraad te doen blijken door toezending van een verklaring van den behandelenden geneesheer een en ander overeenkomstig art. 160 R. Z. Immers al moge deze omstandigheid beklagde niet tot rechtvaardigingsgrond strekken zij heeft m. i. toch invloed op zijn mate van schuld.

De krijgsraad verlieze voorts bij de straffoemeting ingeval van veroordeeling niet uit het oog, dat de wetgever in art. 145 C. W. W. niet-geenstaande de wijziging in 1887 onnoodig streng was en dat hij dit dan ook ingezien heeft door in het nieuwe W. v. M. S. niet meer *per se* een militair als deserteur te beschouwen en bij vonnis te doen straffen, die reeds na 2 dagen van ongeoorloofde afwezigheid gevat wordt, doch in art. 81 van dat Wetboek juncto art. 2 n°. 2a der Wet op de Krijgstucht zelfs de mogelijkheid van krijgstuchtelijke bestraffing te openen ten aanzien van den militair wiens „opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid” in tijd van vrede niet langer dan 8 dagen geduurd heeft.

Amsterdam, 16 Juni 1909.

De Off. van Adm. 1ste klasse, toegevoegd raadsman,

(get.) T. AKKERMAN.

De Zeekrijgsraad aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Amsterdam.

Gezien de processtukken;

Overwegende dat de beklagde, volgens zijne opgave, is oud 26 jaren, geboren te Voorburg, zich den 20sten October 1908 vrijwillig als marinier 3de klasse voor den tijd van zes jaren in 's Rijks Zeedienst heeft verbonden onder genot van f 204.— premie en dat hem de krijgsartikelen zijn voorgelezen;

dat hij laatstelijk heeft gediend als marinier 3de klasse bij de afdeeling Mariniers te Rotterdam, en thans blijkens de benoeming van den Zeekrijgsraad, terechtstaat ter zake dat hij . . . enz. (zie eisch.)

Overwegende, dat de beklagde bekend zich aan het hem te laste gelegde te hebben schuldig gemaakt en daarbij opgeeft:

dat hij . . . enz. (zie eisch)

1°. door een behoorlijk gewaarmerkt extract . . . enz. (zie eisch).

2°. door een proces-verbaal, in dato 30 Mei 1909 . . . enz. (zie eisch)

Overwegende dat alzoo door de bekentenis van den beklagde bevestigd door de aanwijzingen, voortvloeiende uit het bovengenoemd extract-journaal en uit evengenoemd ambtseedig proces-verbaal in onderling verband beschouwd, wettig en overtuigend is bewezen het feit aan den beklagde ten laste gelegd, alsmede zijne schuld daaraan terwijl hij geene omstandigheden heeft aangevoerd, waaruit de reden zijner afwezigheid ten genoeye des rechters zoude kunnen blijken;

Overwegende ten aanzien van de qualificatie van het aldus als bewezen aangenomen feit inzonderheid of in casu aanwezig is „desertie in tijd van vrede, gepleegd door een minder schepeling door in tijd van vrede zonder verlof langer dan twee dagen van den bodem, waarop hij diende, afwezig te zijn geweest,” strafbaar krachtens art. 135 en 137 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te water:

dat daarvoor allereerst moet vaststaan, dat de militaire wetgeving voor

het krijgsvolk te water in zijn geheel van toepassing is ook op de gekazerneerde Mariniers;

Overwegende dat die vraag bevestigend moet worden beantwoord, aangezien op grond van art. 1 van het bij Koninklijk Besluit van 17 November 1908 n°. 38 aldus gewijzigd Hoofdstuk V deel I der Verordeningen voor de Koninklijke Marine, aanvangende met de woorden: „het korps Mariniers behoort tot de zeemacht en enz.” vaststaat dat de Mariniers deel uitmaken van de zeemacht, van het krijgsvolk te water;

dat immers aan de Kroon, op grond van art. 60 der Grondwet „het oppergezag over Zee- en Landmacht” uitoefenende, de bevoegdheid toekomt tot organisatie der krijgsmacht en daarmee van zelf ook de macht om te bepalen of zeker korps deel zal uitmaken van de zee- of landmacht, in welke hoofddeelen art. 181 der Grondwet die krijgsmacht splitst;

dat verder volgens art. 1 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te water, dit wetboek betreft „alle personen tot het voorschreven krijgsvolk behoorende” en in art. 2 opsommende welke categorieën van personen tot dat krijgsvolk behooren o. a. genoemd worden „soldaten . . . den lande ter zee dienende,” onder welke groep het Korps Mariniers gereedelijk is te gerangschikken;

dat alzoo met het behooren tot de zeemacht tevens vaststaat het onderworpen zijn aan het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te water en — naar algemeene opvatting — mede aan de rechtsmacht van den militairen rechter ter Zee;

Overwegende vervolgens, dat onder het begrip „scheveling” voorkomende in het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Water, zooals in casu in art. 145 van dat Wetboek, zeer zeker begrepen moet worden de in eene kazerne geplaatste marinier, al was hij dus op het oogenblik van het plegen van de strafbare handeling ook niet „scheveling” in engeren zin, d. i. „dienende op een schip;”

Overwegende dat ook het woord „bodem” voorkomende in genoemd art. 145 in het algemeen moet worden opgevat als „de plaats, waar de militair zich ter vervulling van de op hem rustende dienstverplichtingen behoort te bevinden”, in het algemeen tenminste niet als „schip” in den gewonen zin van het woord;

Overwegende alzoo dat het als bewezen aangenomen feit moet worden gequalificeerd gelijk hierboven is geschied;

Overwegende ten slotte betreffende de op te leggen straf:

dat de beklaagde als reden voor zijn misdrijf opgeeft, dat zijne moeder ziek was, maar vooreerst die ziekte influenza, gelijk zij dat elk jaar heeft — niet van dien aard was om eene vierdaagsche afwezigheid te rechtvaardigen, doch bij bovendien eenvoudig verlof had kunnen vragen ten einde op wettige wijze zijne moeder te bezoeken;

dat zijne bewering daaraan niet te hebben gedacht evemin als zijn excuus „bij de voorlezing der krijgsmartikelen „niet zoo op het strafbare zijner handeling te hebben gelet”, niet aannemelijk is in een militair, in het bezit der bronzen medaille, reeds meer dan een half jaar in dienst bij het Korps Mariniers en daarvoor al zes jaar bij het Indisch Leger gediend hebbende;

dat beklaagdes gedrag bij het Korps Mariniers ofschoon hij wel kort te voren, 12 Mei was gestraft, omdat hij zestien uur te laat was teruggekeerd van eene hem bijzonder verleende permissie, goed is, terwijl verder de korte duur zijner afwezigheid mede een reden is om de strafwet niet in alle gestrengheid op hem toe te passen;

Gezien de memorie van verdediging aan den Krijgsraad overgelegd door

den Officier van Administratie 1ste klasse T. AKKERMAN, als raadsman van den beklagde;

Gezien de artikelen 145, 135 en 137 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te water, artt. 27 en 91 van het Wetboek van Strafrecht, art. 20 der wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 193). art. 9 der wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64) en art. 167 van de Rechtspleging bij de zeemacht;

De Zeekrijgsraad aan boord van HarerMajesteits Wachtschip te Amsterdam; Rechtdoende in naam en van wege Hare Majesteit de Koningin der Nederlanden, Prinses van Oranje Nassau enz. enz. enz.

Verklaart den gedetineerde Z. schuldig aan „desertie in tijd van vrede, gepleegd door een minder schepeling, door in tijd van vrede zonder verlof langer dan twee dagen van den bodem waarop hij diende afwezig te zijn geweest;

Veroordeelt hem tot eene militaire gevangenisstraf voor den tijd van tien weken;

Bepaalt dat de, door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van het vonnis voorloopig in verzekerde bewaring doorgebrachte tijd van af den datum van rechtsingang zijnde 7 Juni 1909 in mindering van zijn straf tijd zal worden gebracht;

Veroordeelt hem eindelijk in de kosten en misen van de justitie en die van den processe, desnoods ter taxatie en moderatie van den krijgsraad;

Bepaalt dat dit vonnis zal worden geexecuteerd in de kazerne der Afdeling Mariniers te Amsterdam.

Krijgsraad te Paramaribo.

Resolutie van 10 April 1909.

President: Eerste-Luitenant J. C. H. P. BOERTJE.

Leden: de heeren Off. v. Gez. 2de kl. C. BOESER, Eerste-Luitenants G. DAMES, J. A. ENGELTJES, A. L. C. F. KEYZER en de Off. v. Gez. 2de kl. P. C. FLU. (1)

Waarnemend Auditeur-Militair: Mr. J. TEN BRINK.

De Krijgsraad had ondanks het aanwezig zijn van een confessie, aan beklagde den weg van appèl vrijgelaten.

Het Militair Gerechtshof, van oordeel dat in zooverre verkeerd geprocedeerd was, beval wijziging van het vonnis.

De Krijgsraad, bij zijn opvatting blijvende, voldeed aan den last doch motiveerde zijn standpunt bij de volgende resolutie.

Daarna werd het gewijzigd vonnis geaprobeerd.

De Krijgsraad in zake contra P. vergaderd te Paramaribo den 10^{den} April 1909;

Overwegende, dat het Militair Gerechtshof voor de Nederlandsch West-Indische bezittingen bij extract uit de notulen van 6 Februari 1909 den Raad heeft uitgenoodigd om de in het vonnis in deze zaak, ten fine van

(1) Eén lid was bij het nemen van deze resolutie afwezig.

(Red. M. R. T.).

approbatie den Hove toegezonden bij schrijven van 10 December 1908 n°. 16, voorkomende woorden „rechtdoende in extra-ordinair proces op bovenomschreven bewijsmiddelen en alzoo in eerste ressort” te vervangen door de woorden: „rechtdoende op confessie en alzoo in het hoogste ressort”;

Overwegende, dat naar de meening van den Krijgsraad uit deze uitnoodiging blijkt, dat de hogere rechter zich niet heeft kunnen vereenigen met de zienswijze van den Krijgsraad in deze;

Heeft besloten te zijner rechtvaardiging het bij het vonnis ingenomen standpunt nader te motiveeren, door mededeeling van het navolgende:

De voorschriften regelende de wijze van onderzoek en van voldingen van zaken in de militaire rechtspraak zijn gegrond op de beginselen van het Oud-Hollandsch recht. Niet alleen is de geheele gang van het Oud-Hollandsch strafproces in de voorschriften van het Reglement op de „Regtspleging bij de Landmagt” weer te vinden, doch zelfs vele daarin gebruikte rechtstermen zijn aan het Oud-Hollandsch recht ontleend: zoo o. m. de termen: *extra-ordinair proces* (art. 175) *confessie* (art. 122), terwijl art. 56 van het Reglement op de Regtspleging bij de Landmagt in de Nederlandsch West-Indische bezittingen (G. B. 1832 n°. 7) spreekt van „*convictie*”.

Waar art. 210 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande de voorschriften omtrent het bewijs der misdaden van het algemeen recht toepasselijk verklaart op de berechting van misdaden en overtredingen begaan door militaire of andere aan de militaire jurisdictie onderworpen personen, en die voorschriften gegrond zijn op beginselen, die geheel afwijken van die, op welke de Oud-Hollandsche voorschriften berusten, is het des rechters plicht te onderzoeken hoe de op Oud-Hollandsch recht steunende voorschriften en begrippen, zonder de wet geweld aan te doen, in het belang van den beklaagde, zijn aan te passen aan en te interpreteeren in verband met de voorschriften van het geldend algemeen recht ten aanzien van het bewijs. Mocht daarbij blijken dat de in de „Regtspleging” voorkomende rechtstermen begrippen weergeven, die in het geldend bewijsrecht niet meer voorkomen, zoo zal aan die termen, met loslating van hun eigenlijke beteekenis en van de gevolgen en consequenties, die het toekennen van de eigenlijke beteekenis aan die termen noodzakelijk zoude moeten meebrengen een zin zijn te hechten, die hen in het kader van het geldend recht passend maakt waarmede dan ook de met het geldend recht strijdige consequenties vervallen.

Zoodanige termen zijn „confessie” en „convictie”.

In de eerste helft der middeleeuwen was de basis van een strafvervolgung een tot de overheid gerichte klacht van een der burgers tegen den ander (*accusatoir proces*).

Door het bestaan der „*talio*” (het den klager opleggen van de op de misdaad staande straf, zoo niet van de schuld van den beklaagde bleek) kon een dergelijk strafproces slechts stand houden zoolang de ontwikkeling der steden nog in haar eerste stadium was, zoolang de burgerij er een kleine maatschappij vormde, in welke allen elkaar kenden en konden observeeren. Bij de hogere vlucht, die de ontwikkeling der steden weldra nam kon de zorg voor opsporing van de misdrijven voor de beveiliging der samenleving tegen boosdoeners van professie (*quadiën*) niet langer uitsluitend aan de zorg der burgers worden overgelaten; van overheidswege worden de misdaden nagespoord (het houden der „*stille waarheid*”), en weldra wordt dit de zorg van een in het bijzonder daarmede belast

magistraat: de Publieke Aanklager. Ook in dit inquisitoir strafproces blijft echter de grondgedachte, waarop ook de „talio” is gebaseerd, dat vóór de behandeling voor de vierschaar, de schuld van den beklaagde reeds vaststaat. De veroordeeling volgt dan ook op de *bekentenis* van den beklaagde; de bekendenis is het *eenig bewijsmiddel* in dit strafproces, bewijsmiddel hier gebezigd in de moderne beteekenis van het woord.

Waar nu in vele gevallen de Publieke Aanklager den beschuldigde niet tot een vrijwillige bekendenis kon brengen, en dit toch het enige middel was om tot een veroordeeling te geraken, kwam het gebruik in zwang den beklaagde door lichamelijke pijniging tot bekendenis te dwingen.

Dit middel, eerst door den Publieken Aanklager op eigen gezag en buitengerechtelijk toegepast, werd later door de vierscharen zelf ter hand genomen; het „scherp examen”, toegepast door middel van geeseling binnenskamers en pijnbank, doen officieel hun intrede in het strafproces. Het vormde daardoor een voorbereidend, een extra-ordinair proces, waarop het gewone proces, voornamelijk tot beslissing van rechtskwestiën, behoorde te volgen. Dit ordinair proces is echter in onbruik geraakt. Bij het extra-ordinair proces was het, om tot een veroordeeling te geraken onverschillig of de rechter zelf, buiten de verkregen confessie de overtuiging bezat dat de beklaagde zich aan het ten laste gelege feit had schuldig gemaakt.

Het extra-ordinair proces en meer in het bijzonder het scherp examen werd gevoerd om te verkrijgen *het „bewijsmiddel”*: de *confessie*, de bekendenis van den beklaagde, zonder welke geen veroordeeling kon volgen. Zoo zegt Mr. JOANNES VAN DER LINDEN (Judicieele Practijk II blz. 234), betoogende dat de toepassing van „dit middel (nl. het scherp examen) in „zeer enge palen behoort te worden ingesloten”, dat, voor men tot het „scherp examen overgaat,” „aan de schuld van den Gevangene met geen „grond moet kunnen getwijfeld worden”. De rechter zal zich dus eerst van andere middelen bedienen om *bij zichzelf* de overtuiging te vestigen, dat de beklaagde schuldig is; echter is — gelijk gezegd — het bestaan van die overtuiging voor een veroordeeling onverschillig, zoodat daarmede alles wat strekken moet en kan om die overtuiging te verkrijgen en om te bewerken, dat van de misdaad ook buiten de confessie van elders „consteere”, geen *bewijsmiddel* is, in den tegenwoordigen zin genomen. Is er „confessie dan is de zaak in de termen, om, daar in te worden Eisch gedaan en recht verzogt”, maar zonder dien ook niet.

„Men mag in extra-ordinaire crimineele procedures op *niet anders dan „op de confessie* van den beschuldigde regard nemen”; en: „het Recht „vordert ook altoos zoodanige confessie dat de Rechter buiten dezelve „niets meer noodig heeft, om den confesseerenden te condemneeren”. (zie v. d. LINDEN *ibid.* blz. 329).

Van vonnissen nu, op in extra-ordinair-proces verkregen confessie gezezen, viel van oudsher geen beroep (resolutie van de Staten van Holland van 10 September 1591; Groot Placaat Boek, 2de deel blz. 1062).

Echter wordt reeds in het midden der 18de eeuw door sommige rechtsgeleerden aangenomen dat de rechter geen nulliteit begaat door in extra-ordinair proces te vonnissen *buiten confessie* op andere bewijzen; en dat dan ook den veroordeelde appel op den hoogerren rechter vrijstaat; deze meening breekt met het beginsel, dat confessie het enige bewijsmiddel zou zijn; zij sproot voort uit de overtuiging dat de door „scherp examen” afgeperste confessie uit de crimineele praktijk moest gebannen worden; dit geschiedde echter eerst officieel bij art. 36 van de Staatsregeling van

1798. Daarmede verviel echter voor die gevallen waarin geen vrijwillige „confessie” gedaan werd, de basis waarop eisch kon gedaan worden.

Hierin moest nu op een andere wijze voorzien worden; en, doorgaande op de meening van sommige rechtsgeleerden, hierboven vermeld, zoude men hebben kunnen bepalen, dat de overtuiging *bij den rechter* door andere middelen dan de confessie verkregen, tot het slaan van vonnis zoude kunnen voeren. Dit echter deed men naar den vorm nog *niet*. Indien de rechter vooraf de overtuiging van schuld buiten confessie verkreeg, kon de Publieke Aanklager geautoriseerd worden, om, evenals of er confessie ware, in extra-ordinair proces recht te vragen; en het alsdan geveld vonnis was evenmin appellabel als dat gewezen op confessie (*Art. 8 en 16 van het Reglement van 10 October 1798, volgens het welk zal worden geprocedeerd tegen gevangenen, die tot geene confessie der misdadaad of misdaden, hun door den Publieken Aanklager te laste gelegd kunnen gebracht worden*, voor de kolonie van kracht verklaard bij Publicatie van 30 October 1827 G.B. No. 5). Als vervanging van de confessie als bewijsmiddel waarop recht gedaan kon worden, stelde men in deze gevallen de „convictie” als voorwaarde waarop in de zaak eisch gedaan kan worden. Met deze convictie wordt dan bedoeld: de door den rechter aangenomen *overtuiging van den beklaagde* dat hij de dader van het ten laste gelegde feit is. De rechter zelf is reeds overtuigd vóór dat het eigenlijke extra-ordinair proces begint; het komt er nu op aan door allerlei middelen, als: getuigenverhoor, confrontatie e.d., de zaak van den beklaagde zoover te brengen, dat hij *geacht moet worden* niets anders te kunnen doen dan toegeven dat hij de dader is; ook al weigert hij het te zeggen; de rechter fingeert eenvoudig de bekentenis als te zijn verkregen, en wel in het wezen der zaak op grond van eigen overtuiging. Ook hierbij zijn voor het leveren van *bewijs* de verhooren van getuigen geen *bewijsmiddel* in de tegenwoordige beteekenis.

Dat bij „convictie” waar deze in de Rechtspleging bij de Landmagt wordt genoemd of bedoeld nog stéeds van de overtuiging *bij den beklaagde* en niet *bij den rechter* sprake is, kan blijken uit art. 175; ook de artt. 59 en 61 van het Reglement van 1832 (G. B. N°. 7) wijzen op deze beteekenis.

Naast de bepaling van art. 210 Crimineel Wetboek dat de voorschriften omtrent het bewijs der misdaden van het algemeen recht toepasselijk zijn, vindt men nu in de Rechtspleging bij de Landmacht en in het Reglement van 1832 (G. B. N°. 7), het criterium of een vonnis al dan niet appellabel is, gelegd in de omstandigheid of de beklaagde is in „convictie” dan wel in „confessie”.

Art. 222 Rechtspleging bij de Landmagt bepaalt dat er appèl zal zijn; 1°. van alle vonnissen waarbij *niet enkel op confessie* maar ook op getuigen of andere bewijzen zal zijn recht gedaan, enz.

Art. 56 van het Reglement van 1832, dat aan het Hof beroep valt:

1°. van alle vonnissen, waarbij door de Krijgsraden bij de Landmagt *enkel op convictie* zal zijn Regt gedaan, enz.

Hierbij moet opgemerkt worden dat het Reglement van 1832 *niet* bedoelde *iets anders* op dit stuk te bepalen dan art. 222 R. b. d. L. voorschrijft; de term „enkel op convictie” is te beschouwen als synoniem met: „niet enkel op confessie maar ook op getuigen of andere bewijzen” (in den ouden zin dezer woorden).

De beginselen van algemeen recht nu omtrent het bewijs kennen niet meer een convictie van den beklaagde; evenmin een „confessie”; de overtuiging dat de beklaagde schuldig is moet bestaan *bij den rechter* en een

bekentenis die niet door *andere bewijsmiddelen* (art. 315 Sur. Wb. van Strafvordering) wordt bevestigd mag geen volledig bewijs van schuld opleveren.

De „confessie”, die op zichzelf het ééinig bewijsmiddel uitmaakt, heeft alzoo met de in het modern recht bekende „bekentenis” niets dan den naam gemeen; evenzeer de convictie, de bij beklaagde onderstelde overtuiging, met de convictie, de bij den rechter bestaande overtuiging, door het modern bewijsrecht gevorderd.

het voorschrift van art. 210 Crimineel Wetboek opvolgende, aan welk voorschrift tot verzekering van een onder de bestaande wettelijke regelingen van het militaire strafproces zoo goed mogelijke rechtspraak in de eerste plaats dient te worden gevolg gegeven, zoude geconcludeerd moeten worden, dat de voorschriften waarin sprake is van „confessie” en „convictie” zijn ter zijde te stellen, als zijnde deze begrippen in flagranten strijd met de geldende voorschriften van het algemeen recht op het stuk van bewijs.

Echter zijn bedoelde, in hun eigenlijke beteekenis niet meer voor toepassing vatbare voorschriften nog Wet. Zoodat in verband met art. 210 Crimineel Wetboek aan die voorschriften een zoodanige beteekenis moet gehecht worden als in het kader van de vigeerende voorschriften omtrent het bewijs passen. En dan kan aan art. 222 sub 1°. Regtspleging bij de Landmagt geen andere uitlegging gegeven worden dan de volgende:

geen appel valt van vonnissen door krijgsraden gewezen op bekendenis van een feit *niet* bevestigd door andere bewijsmiddelen, den rechter bekend (in welk geval de krijgsraden niet *mogen* veroordeelen art. 315, 316 W. van Strafv.);

appel valt van vonnissen gewezen op een wezenlijk verkregen bekendenis als bedoeld in art. 315 W. v. Strafvordering, waar naast de bekendenis andere *bewijsmiddelen* zooals: getuigenverklaringen hebben gediend; wat in casu het geval is:

terwijl aan art. 56 sub 1°. van het Reglement enz. van 1832 (G. B. No. 7), bepalende dat beroep valt van alle vonnissen waarbij door de krijgsraden enkel op convictie zal zijn recht gedaan, thans geen andere uitlegging gegeven kan worden, dan dat beroep openstaat van alle vonnissen, gewezen op „Convictie” van schuld *bij den rechter*; voor de „convictie” in de beteekenis van het Oud-Hollandsch recht boven ontwikkeld, is, naast het bepaalde in art. 210 Crimineel Wetboek, in het militair strafproces geen plaats meer.

In dit verband volgt uit de bepalingen zoowel van art. 222 sub 1°. van de Regtspleging bij de Landmagt als van art. 56 sub 1°. van het Reglement enz. van 1832 dat van *alle* door de Krijgsraden thans geslagen vonnissen beroep valt aan het Militair Gerechtshof voor de Nederlandsch West-Indische Bezittingen.

Op deze gronden besluit de Krijgsraad, ter voldoening aan 's Hoves last de in het extract der notulen van zijn zitting van 6 Februari 1909 omschreven wijziging bij behoorlijk gearafeerd renvooi aan te brengen, en het aldus gewijzigd vonnis met de processale stukken nevens deze resolutie andermaal ter approbatie aan den Hove te doen toekomen.

MEDEDEELINGEN VAN DE REDACTIE.

Redactie Militair Rechtelijk Tijdschrift.

Bij gezamenlijke beschikking van de Ministers van Marine en Oorlog d.d. $\frac{13}{20}$ September 1909 $\frac{\text{Bureau B n}^\circ 24}{\text{1ste afd. n}^\circ 126}$ is Mr. B. M. TAVERNE in verband met het hem verleende eervol ontslag als Officier van Administratie bij de Zeemacht, eervol ontheven van de hem tijdelijk opgedragen functie van Redacteur van dit tijdschrift.

Deze aflevering is echter nog onder zijne redactie verschenen.

Art. 398 van het Wetboek van Strafvordering.

De artikelen 210 C. W. L. en 159 C. W. Z. verklaren de „voorschriften omtrent het bewijs der misdaden van het algemeen regt” van toepassing op het militaire strafproces.

Evenals bij zoovele voorschriften van ons militair recht, missen wij hier duidelijkheid op het punt waarop het juist aankomt en rijst hier een dubium rakende de geheele beteekenis dier artikelen.

Welke zijn nl. die voorschriften „van het algemeen regt”? worden hier bedoeld de voorschriften zooals die golden tijdens het totstandkomen van bovengenoemde bepaling, of omvat die uitdrukking ook de voorschriften zooals die in den loop der tijden zouden worden vastgesteld of gewijzigd?

Wij achten laatstgenoemde opvatting de juiste. Immers „de wetgever verwijst niet naar een bepaald wetboek of eene bepaalde bewijsleer, maar naar het algemeene recht zonder nadere omschrijving” (Pols pag. 578).

Toch is deze leer door de jurisprudentie niet altijd aanvaard en er zijn ook wel enkele omstandigheden welke niet voetstoots tot deze opvatting schijnen te leiden.

Vooreerst wáren er bij het totstandkomen der Crimineele Wetboeken in de wet geen bepaalde voorschriften te vinden, (1) doch was de beoordeeling van de kracht der bewijzen geheel aan den rechter overgelaten. Wel echter had de praktijk eenige regels aangenomen, aan een vroeger ontwerp ontleend, (2) welke thans in de wet zijn neergelegd en welke

(1) Zij pasten trouwens niet goed in het Fransche jury-systeem, ten minste als men het eens is met den door DE BOSCH KEMPER (III p. 488) aangehaalden Franschen schrijver, die zegt, dat bij de beoordeeling van het bewijs geen redeneering te pas komt „parce que l'institution du jury, comme l'amour, comme la folie, est détruite aussitôt qu'elle raisonne.”

(2) Ontwerp Commissie 1798 dat een regeling van het bewijs bevatte in 400 artikelen welke bij latere ontwerpen tot 14 zijn teruggebracht (DE BOSCH KEMPER Strafvordering pag. 486 v. v.)

door de jurisprudentie werden geëerbiedigd (1). Voorts mag niet worden voorbijgezien dat diezelfde wetgever van '14 en van '15 zich elders ter beslissing van een soortgelijke quaestie van een geheel andere uitdrukkingwijze bediende. De artt. 12 C. W. Z. en 13 C. W. L. spreken nl. van het Crimineel Wetboek dezer landen, *bereids gearresteerd of nog te arresteren*, en het wil ons voorkomen, dat de uitdrukking „het crimineel wetboek dezer landen” wel als een algemeene benaming kan gelden voor het strafwetboek, zonder tot een bepaalde wet te zijn beperkt.

De grootste moeilijkheid gaf echter de regeling der confessie. Het voorschrift van art. 404 Sv., reeds vóór '38 in de jurisprudentie gehuldigd, druischt volslagen in tegen den geheelen opzet van het militair strafproces, waaraan de gedachte ten grondslag ligt, dat toch vooral op bekentenis moet worden aangestuurd, terwijl eerst bij het ontbreken van een volledige confessie bewijzen noodig zijn. (2) Door de opname van art. 404 (440 *oud*) in ons positieve recht bleef het burgerlijk strafproces in zake de regeling van het bewijs *feitelijk* onveranderd. Ten opzichte van het militair strafproces kwam nu *rechtens* de vraag ter sprake of dat artikel, als latere wet, aan de regeling der bekentenis in het militaire strafproces derogeerde, dan wel, of die regeling der confessie als speciale wet derogeerde aan de algemeene voorschriften van de artt. 159 en 210 der militaire rechtsplegingen.

Merkwaardig zijn in dit opzicht de door Pols besproken sententies van '40 en '41, waarin niet alleen de toepasselijheid van art. 440 (thans 404) Sv. als „niet verbindend voor den militairen rechter” werd gewraakt, doch ook de toepasselijheid der overige in het wetboek van strafrecht neergelegde bewijsregelen werd ontkend. Immers, bij die sententies werd geleerd dat de uitdrukking „algemeen regt” moest worden opgevat in den zin daaraan gehecht volgens den stijl van praktijk bij den Hove van Holland, naar art. 75 P. I. (3).

Gelukkig echter heeft zich de jurisprudentie reeds meer dan een halve eeuw in den door Pols juist geachten zin gevestigd en is enkele jaren geleden duidelijk gebleken dat zelfs het laatste rudiment der vroegere opvatting uit de Nederlandsche militaire jurisprudentie is verdwenen. (4)

(1) Dat die niet-geschreven regelen algemeen als geldend werden erkend, blijkt o. a. uit het Verslag der Commissie van 1815 betreffende het ontwerp C. W. L. waarin de bepaling van art. 212 (= 211 van het wetboek) wordt genoemd eene bijzondere dispositie, welke van de algemeene regels (i. c. van den regel: één getuige is niet voldoende) afwijkt, hoewel die regel niet in de wet stond (v. d. HOEVEN p. 234).

(2) Wel moest „tevens buitendien van het aanwezen der geconfesseerde misdaad” blijken (art. 156 R. Z. 174 R. L.), doch voor de relatie van den beklagde tot de misdaad was zijn bekentenis voldoende, zoodat diezelfde artikelen 156 en 174 dan ook spreken van het recht verzoeken op die confessie.

(3) Dat deze leer ten eenenmale onjuist is, werd door Pols duidelijk aangetoond. Vooreerst toch bevat art. 75 P. I. niets omtrent de bewijsleer, doch schrijft aan het Hof voor om ten aanzien van de manier van procederen den stijl van praktijk van den Hove van Holland te volgen. Doch, ook al besliste art. 75 P. I. iets omtrent de bewijsleer, dan zou toch art. 210 C. W. L., dat een jaar later is ingevoerd, daaraan derogeren. Het eerste argument en bovendien de omstandigheid dat in art. 75 P. I. alleen over het H. M. G. wordt gehandeld, zegt ons meer dan het tweede; immers het met art. 210 C. W. L. geheel overeenstemmende art. 159 C. W. Z. is niet van lateren datum dan de P. I. en tweërlei bewijsleer voor de beide militaire rechtsplegingen in gelijkkluidende artikelen zal wel iets ondenkbaars zijn zelfs voor den wetgever van '14 en '15.

(4) M. R. T. Deel I pag. 45. Deel V pag. 99. Uit de in Deel I pag. 45 medegedeelde Resolutie van het H. M. G. blijkt duidelijk dat, naar de meening van het Hof, in '38 een verandering is ingetreden, ook al werden toen slechts regelen in de wet neergelegd welke reeds lang in de burgerlijke jurisprudentie geldende waren. De kracht der speciale

De militaire rechter heeft dus evenals de gewone rechter bij de beoordeeling van de kracht en de volledigheid der bewijsmiddelen de gewichtige bepalingen, vervat in den 21sten titel van ons wetboek van strafvordering in acht te nemen.

En nu willen wij een dezer voorschriften nl. de bepaling van art. 398 eens nader onder de oogen zien, omdat naar onze meening het groote gewicht van dat voorschrift in enkele vonnissen der krijgsraden en vooral der zee-krijgsraden buitengaats, niet altijd voldoende tot zijn recht komt.

Wij hopen geen tegenspraak te ontmoeten wanneer wij als onze meening te kennen geven, dat, hoewel de cassatie als rechtsmiddel in het militair recht onbekend is, en zelfs vele militaire vonnissen in eerste en hoogste instantie door een krijgsraad worden gewezen, de militaire rechter er naar behoort te streven om zijne vonnissen zóó in te richten, dat zij, bij het bestaan van de cassatie, den toets der wettigheid zooals die door den cassatierechter wordt aangelegd, zouden kunnen weerstaan. De jurisprudentie van den Hoogen Raad is daarom voor onze militaire rechtspraak van het hoogste belang.

Daarom zullen we, naast enkele beschouwingen over de beteekenis en het gewicht van meergenoemd voorschrift, de jurisprudentie van den Hoogen Raad op dat punt, althans die der laatste jaren, in het kort bespreken.

Art. 398 Wetb. v. Stv. luidt: „Iedere afgelegde getuigenis moet loopen „over de feiten welke de getuige zelf gehoord, gezien of ondervonden „heeft, en moeten daarbij tevens uitdrukkelijk worden opgegeven de redenen „van wetenschap.

„Bijzondere meeningen of gissingen, bij redeneering opgemaakt, zijn geene „getuigenissen.” (1)

Met de uitdrukking „gehoord, gezien of ondervonden” (2) wordt niets anders gezegd dan „waargenomen door de zintuigen”, zoodat het eerste lid van ons artikel niet alleen eischt dat de in de getuigenverklaring vermelde feiten voor zintuigelijke waarneming vatbaar zijn doch ook dat zij rechtstreeks, door den getuige zelf, zijn waargenomen.

Alvorens nu aan de hand der jurisprudentie nader vast te stellen aan welke eischen een getuigeverklaring moet voldoen, zullen we met een enkel woord

regeling van de confessie in het militair strafproces wordt dus wel erkend tegenover de niet-geschreven, doch niet tegenover diezelfde wel-geschreven regelen. Het eerste kon wel niet anders, omdat bovendien die speciale regeling als latere wet voorging, en het tweede zal wel voor een groot gedeelte zijn ingegeven door het streven om zooveel als maar eenigszins mogelijk is ons militair strafproces van de heerschappij van elders reeds lang afgedankte rechtsbegrippen te verlossen. De oorzaak van al die onzekerheid en verwarring ligt in de omstandigheid dat de wetgever van '14 en '15 „nieuwen wijn in oude lederen zakken heeft gedaan” en dat hij door de bewijsleer van het gemeene recht bij de militaire procedure in te voeren „onvereenigbare zaken” aan elkander koppelde. (Pors pag. 580).

(1) Dit is vrijwel het enige artikel van de voorschriften betreffende het getuigenbewijs in strafzaken, dat tot uitspraken van den cassatierechter aanleiding geeft. De uitlegging der beide voorafgaande artikelen biedt dan ook niet zooveel gelegenheid tot verschil van inzicht, terwijl naleving van het in art. 399 vervatte voorschrift betreffende de geloofwaardigheid der getuigen ten eenenmale aan de controle van den cassatierechter ontsnapt, tenzij het ondenkbaar geval zich zou voordoen dat de rechter uitdrukkelijk in zijn vonnis zou vermelden, dat hij op de daar voorgeschreven regelen geen acht heeft geslagen.

(2) In den Franschen tekst van de ontwerpen van 1828 en 1829 luidde dat laatste woord: „éprouvés”; dit zij hier meegedeeld naar aanleiding van den bij de behandeling van het ontwerp '29 geopperde twijfel of het woord „ondervonden” de gedachte der bepaling wel juist weergaf (zie VOORBUJN).

nagaan waar het bij zulk een verklaring op aankomt. Wij komen daarbij onvermijdelijk ook op het gebied van het volgende artikel nl. omtrent de geloofwaardigheid van de getuigen, doch wij kunnen het een moeilijk van het ander scheiden.

Helder wordt het wezen der getuigeverklaring door DE BOSCH KEMPER (III pag. 544) met aanhaling van de woorden van BENTHAM uiteengezet. Het is daarbij nl. de vraag: 1°. of de getuige naar waarheid het verklaarde feit heeft waargenomen (*veritas perceptionis*), 2°. of de getuige naar waarheid verklaart, hetgeen hij meent waargenomen te hebben (*voluntas veritatem dicendi*) en 3°. of de getuige naar waarheid met woorden uitdrukt, hetgeen hij wil verklaren (*veritas enuntiationis*).

Laten we nu kwade trouw, waarover in het algemeen trouwens moeilijk regelen zijn te geven, buiten beschouwing, dan moeten wij toch even een kijkje nemen, in het in de laatste jaren zoo op den voorgrond getreden en dan ook zoo interessant gebied van de „Psychologie der Aussage”.

Niet genoeg kan de rechter doordrongen zijn van het feit, dat onomstootelijk is vastgesteld, nl. dat een getuigeverklaring te goeder trouw met overtuiging en beslistheid uitgesproken nog niet altijd als waar kan worden aangenomen.

Leerzaam zijn in dit opzicht de onderzoekingen der psychologen als STERN, ROSA OPPENHEIM, etc., de proeven in de collegezalen (zoo o.a. bij ons, op de strafrechtcolleges van verschillende universiteiten), terwijl we hier nog met een enkel woord willen wijzen op de interessante proefnemingen in 1906 te Utrecht gedaan door den Heer BREUKINK en waarvan de resultaten zijn gepubliceerd in de afl. 1 en 2 van het 3e deel van Zeitschrift für angewandte Psychologie. (1)

Wij verwijzen ieder belangstellende naar genoemd tijdschrift want wij kunnen in het bestek van ons onderwerp zelfs niet een globale bespreking van het artikel geven. Slechts op enkele sprekende resultaten zij de aandacht in het bijzonder gevestigd.

De proeven betroffen hier bijna uitsluitend feiten waarvan vooraf bekend gemaakt was, dat zij door de getuigen moesten worden waargenomen en weergegeven (een eenvoudig schilderij werd gedurende één minuut vertoond).

Stond men hier nu voor een groot percentage van ik-weet-het-niet-antwoorden, dan zou men zich hoogstens over de slechte opmerkingsgave kunnen verwonderen, doch behoefde men zich nog niet ongerust te maken over de geloofwaardigheid van hetgeen te goeder trouw stellig was verklaard, doch men stond hier zelfs voor uitkomsten als de volgende: Bij de beantwoording der vragenlijst moesten de proefpersonen onderstrepen de verklaringen welke zij voor het gerecht zouden durven beeedigen. Toen de schilderij wederom werd vertoond „waren sie erstaunt und lachten über die vielen Fehler und falschen Eide, welche sie begangen hatten.”

En, bedenken wij het wel, we hebben hier met normale mensen te doen. Over den invloed van zelfs geringe quantiteiten alcohol op de juistheid der waarneming (2) (om nu van psychosen niet eens te spreken) waarbij ook volkomen te goeder trouw veelal onwaarheid zal worden gesproken, hebben wij het hier niet.

(1) Het hier bedoelde opstel heeft voornamelijk ten doel om aan te toonen dat de betrouwbaarheid der getuigeverklaringen voor ontwikkeling vatbaar is; vandaar de titel „Über die Erziehbarkeit der Aussage.”

(2) STIER, die akute Trunkenheit und ihre strafrechtliche Begutachtung mit besonderer Berücksichtigung der militärischen Verhältnisse pag. 3 v. v.

Het tweede gewichtige punt waarop we wilden wijzen is dit: zoowel bij de beoordeeling van de betrouwbaarheid der verklaring als van de „Widerstandsfähigkeit gegen die Suggestion” is gebleken welk een belangrijke rol de ontwikkeling der getuigen speelt. Ook wat den eed betreft, stippen wij de volgende uitkomsten aan: „Die Ungebildeten haben eine grössere Tendenz zum Schwur als die Gebildeten”. De „Tendenz zum richtigen Schwur” is bij de verschillende groepen ongeveer gelijk, maar de „Tendenz zum unrichtigen Schwur” is bij onontwikkelden grooter dan bij ontwikkelden (7.84 tegen 5.16 %).

Waar wij vooral de aandacht op willen vestigen is, dat ook ontwikkelde lieden te goeder trouw een onjuisten eed zweren.

Wat nu de zg. „Wirklichkeitsversuche” betreft, waarbij dus niet vooraf bekend was, dat een verklaring moest worden afgelegd, en waarover ook de hierbovenbedoelde proefnemingen in de collegezalen liepen, ook hier zijn de resultaten zeer zeker niet bemoedigend en zeer terecht wijst BREUKINK erop dat het „das müssen sie wahrgenommen und gesehen haben” veelal geen steek houdt.

De taak des rechters is ook hier weer een hoogst moeilijke. Moet hij aan den eenen kant den getuige wijzen op zijne verplichting om de waarheid en de geheele waarheid te zeggen, zoodat een gezegde van soortgelijke strekking wel degelijk op zijn plaats kan zijn, aan den anderen kant mag niet worden vergeten, dat een dergelijke aandrang op een te goeder trouw zijnde getuige, niet alleen onbillijk is, doch door zijn suggestieve werking een feitelijk geheel waardeelooze verklaring tot bewijsmiddel verheft.

Wij betwijfelen echter of de door vele proefnemingen vastgestelde waarheid dat „physische Gegenwart und objective Wahrnehmungsmöglichkeit überhaupt bei wenig Gebildeten nicht notwendig zur Wahrnehmung führt” bij verhoor van getuigen den ondervrager wel altijd voldoende voor oogen staat.

Keeren wij thans tot ons art. 398 Sv. terug. Behalve dat de redenen van wetenschap uitdrukkelijk moeten worden opgegeven (waarover straks nader) vordert de wet dus rechtstreeksche waarneming door den getuige zelf.

Wij hebben getracht in de uit den aard der zaak zeer casuïstische jurisprudentie van den Hoogen Raad een zekere lijn te ontdekken, die voor ons het begrip „rechtstreeksche waarneming” duidelijk teekent, doch wij hebben geen andere lijn kunnen ontdekken dan deze, nl. dat men het met die zintuigelijke waarneming niet al te nauw moet nemen.

Hiermede wordt in de eerste verte niets oneerbiedigs door ons bedoeld, wij willen er slechts mee zeggen dat men zich, blijkens die jurisprudentie, bij de beoordeeling van de mogelijkheid van waarneming niet op streng psychologisch standpunt kan stellen. Wij herhalen wat wij op pag. 16 van den vorigen jaargang schreven over de vraag of het opzettelijke van een handeling vatbaar is voor rechtstreeksch bewijs door getuigen: „ook bij vele „andere waarnemingen toch, die niet een internen psychischen toestand „betreffen en wier rechtsgeldigheid als rechtstreeksche waarneming niet in „twijfel wordt getrokken, blijft, van dat standpunt gezien, niet veel over. „Zoo kan ik waarnemen dat iemand een ander een klap geeft d.w.z. ik „zie de hand bewegen, maar kan ik nu ook *waarnemen* dat de hand den- „genen naar wien geslagen wordt raakt? Naar onze meening is een com- „promis tusschen de psychologische en praktische eischen noodzakelijk en „ook in het geheel niet gevaarlijk waar door het opgeven der redenen „van wetenschap voldoende contrôle aanwezig is”.

Dat in strikten zin het opzet als interne drijfveer niet voor directe waar-

neming vatbaar is, moet aan de tegenstanders van 's Hoogen Raads leer worden toegegeven, en de uitroep van den advocaat-generaal in een zaak: „waarom men niet met de zintuigen zou kunnen waarnemen, zien met „zijn oogen en hooren met zijn ooren dat iets opzettelijk geschiedt, ont- „gaat me”, wil ons dan ook nog al kras toeschijnen. Veeleer erkent de Hooge Raad in zijn beslissing: „dat *door de omstandigheden* (1) waaronder een duw wordt gegeven, kan worden waargenomen, dat zulks opzettelijk geschiedt”, dat die waarneming toch eigenlijk een afgeleide waarneming is.

Dit is het practische standpunt van den Hoogen Raad en zooals wij vroeger reeds zeiden, wij kunnen ons daarmee vereenigen, niet van ganscher harte, maar omdat een streng psychologisch standpunt o. i. niet is door te voeren en de wet zulk een standpunt niet onderstelt.

Juist bij zulk soort waarnemingen die in strengen zin niet door den beugel kunnen, moet groote waarde worden gehecht aan de opgave van de redenen van wetenschap, dat is: „de redenen, waarom geloofd kan worden dat de getuigen iets met juistheid hebben waargenomen” (DE BOSCH KEMPER III p. 539).

Zoo kan iemand die heeft waargenomen dat een duw opzettelijk werd toegebracht, het gezicht dat de duwer trok, de woorden die hij sprak, en den toon waarop die woorden werden geuit, de bewegingen die hij maakte, kortom de omstandigheden waaronder de duw werd gegeven, zoo nauwkeurig mogelijk aangeven. Hoe ruimer men de rechtstreeksche waarneming opvat, des te gewichtiger wordt het voorschrift betreffende de redenen van wetenschap. Wij zijn zelfs geneigd om aan te nemen dat bij zuiver zintuigelijke waarneming, dus louter zinsindrücken, geen redenen van wetenschap te pas komen, tenzij men als reden waarom een getuige iets heeft gezien wil aannemen dat hij bij het gebeurde tegenwoordig was, dat hij zijn oogen geopend hield, dat het waargenomene werkelijk te zien was (dat het niet donker was), enz. of zooals DE BOSCH KEMPER doet: „dat men goede oogen heeft (reden waarom men iets heeft gezien), dat men scheikundige is (reden waarom men kon ruiken dat er vitriool brandde), dat men apotheker is (smaak van een voorgezet drankje), enz.

Dit is slechts een quaestie van terminologie: in elk geval krijgen die redenen van wetenschap een ander karakter als men gaat buiten het gebied der zuivere waarneming in den strengsten zin. (2)

Hoe men echter over deze zaak ook moge denken, voor ons doel is het genoeg hier te constateeren dat de Hooge Raad bij verschillende arresten (17 Juni 1907 W. 8569, 10 Februari 1908 P. v. J. 724, 2 Maart 1908 W. 8668) heeft uitgemaakt dat de getuigeverklaring, waarbij door een derde wordt waargenomen dat een slag opzettelijk wordt toegebracht, niet tegen art. 398 Sv. strijdt.

Het door den H. R. ten opzichte van de waarneming van het opzet ingenomen standpunt moet ook in andere punten tot dergelijke consequenties leiden. Zoo werd dan ook bij arrest van 1 December 1902 (W. 7846) uitgemaakt dat uit den toon en de wijze, waarop beleedigende woorden werden geuit, door hooren en zien, onmiddellijk kan worden waargenomen, dat de woorden opzettelijk beleedigend werden toegevoegd. Ook hier blijkt

(1) Wij cursiveeren.

(2) Als A. verklaart dat B. aan C. een klap heeft gegeven dan is b.v. reden van wetenschap: dat hij het zelf heeft gezien en daarvan zou dan weer reden der wetenschap zijn: dat het niet donker was, dat hij er werkelijk bij stond. O.i. komt men dan eer op het gebied der geloofwaardigheid of betrouwbaarheid van den getuige.

duidelijk uit het arrest zelve, dat niet het opzettelijke doch de toon en de wijze worden waargenomen; daar deze bij elk redelijk denkend mensch den indruk van opzet moeten vestigen, wordt de verklaring betreffende dat opzet niet als een bijzondere meening of gissing aangenomen; zoo althans stellen wij ons de zaak voor. De meer strengere handhavers van het beginsel der rechtstreeksche waarneming zullen ook hier de conclusie betreffende het opzet aan den rechter willen overlaten en slechts de toon en de wijze door den getuige laten waarnemen. In elk geval kan moeilijk beter dan uit de in dat arrest gegeven motiveering blijken, dat het toch eigenlijk een afgeleide waarneming is. Maar zooals gezegd van de meeste getuigeverklaringen zou niet veel overblijven, indien men die rechtstreeksche waarneming zeer strikt opvatte. Dat mijn hand uw arm raakt kan door u en mij worden gevoeld en gezien, doch met het gezicht alleen kan men er niet komen. Toch zal niemand er aan denken om de getuigeverklaring van een derde dat ik met mijn hand uw arm raak te verwerpen; de derde moet die waarneming echter uit verschillende omstandigheden afleiden.

In dit verband zij ook gewezen op het arrest H. R. van 14 April 1902 (W. 7756) waarbij werd beslist dat het feit dat een ander iets of iemand herkent met de zinnen kan worden waargenomen.

Echter werd als bewijsmiddel verworpen de verklaring van een getuige omtrent strekking en bedoeling van een tot hem gericht brief (H. R. 30 November '03 no. 8004). Hier is dan ook met de waarneming van het opzettelijke eener handeling wel degelijk verschil.

De beide arresten van 9 April 1906 (W. 8361) en 2 April 1907 (W. 8519) komen echter al heel dicht bij de waarneming van het opzettelijke en het zoeven genoemde arrest betreffende het herkennen. Bij de eerste beslissing werd de verklaring van een getuige, dat hij *zag*, dat personen, die achter in zijne woning aan het werk waren *zulks duidelijk hoorden* tot een bijzondere meening of gissing gestempeld (wij zien met opzet geen verschil), terwijl bij het tweede arrest het feit „dat beklagde blijkbaar onwillig was om haar bedoeld kind de school te doen bezoeken, niet voor zintuigelijke waarneming vatbaar werd geacht.

Ook ten opzichte van het *baldadige* van een handeling is de H. R. de rechtstreeksche waarneming niet zoo gunstig gezind als bij het opzet; bij de arresten van 13 Maart 1905 (W. 8193) en 25 Juni 1906 (W. 8393) werd beslist dat het baldadige eener handeling niet voor rechtstreeksche waarneming vatbaar is. Wij voelen hier met opzet geen verschil. (1)

Een ander punt waarover, wat de rechtstreeksche waarneming betreft, in de jurisprudentie nogal wat te doen is geweest, betreft den eigendom.

Zoo konden als getuige gehoorde ambtenaren der gemeente Amsterdam uit eigen waarneming verklaren, dat die putdeksels, waarvan diefstal beweerd werd, eigendom waren der gemeente Amsterdam, d.w.z. dat die gemeente door hare ambtenaren zich als eigenares dier voorwerpen gedroeg (H. R. 5 Juni 1905 W. 8238). (2)

(1) In verband met de hier bovengenoemde jurisprudentie betreffende het opzet zij nog gewezen op de uitspraak van de Rechtbank te 's Hertogenbosch van 15 December '03 P. v. J. 1004 no. 372. waarbij werd beslist. dat „pogingen aanwenden om wild te bemachtigen”, geen feit is, dat met de zinnen kan worden waargenomen.

(2) Zie voor bewijs van het eigendomsrecht in burgerlijke zaken: Rb. Middelburg 28 Februari 1906. „Het bewijs dat iemand eigenaar is van zekere goederen kan, als zijnde niet een feit, maar een juridisch begrip, niet door getuigen worden geleverd.

Men voelt hoe de Hooge Raad door de bijvoeging: „d.w.z. dat die gemeente, enz.” de verklaring in de gewenschte richting leidt,

Duidelijk komt dit ook uit in het arrest van 10 April 1905 (W. 8207) waarbij de Hooge Raad zegt dat de verklaring van een tuinman, dat zekere perzikboomen zich bevonden in zijns meesters tuin en dezen toebehoorden, moet worden opgevat in den zin, dat die meester zich als eigenaar gedroeg, wat den tuinman uit eigen waarneming bekend kan zijn.

In gelijken zin is beslist bij de arresten van 25 April 1905 (W. 8214) betreffende de positie van hoofd en bestuurder eener courantendrukkerij (1), 26 Juni 1905 (W. 8255) betreffende het toekomen van een jachtrecht aan een bepaalden persoon, 14 Mei 1906 (W. 8378), over eigendom, enz.

Dat wij bij die eigendomsverklaringen een heel eind van de zuivere rechtstreeksche waarneming af zijn, zal wel geen tegenspraak ontmoeten. Het is hier nog eenigszins anders gelegen dan bij de waarneming van het opzet; immers bij de verklaring van getuige A. dat een zeker voorwerp aan B. toebehoort kan de kans op een verkeerde conclusie bij dien getuige bijzonder groot zijn. En de Hooge Raad is dan ook blijkens de zooeven aangehaalde arresten er toe gekomen om dergelijke verklaringen feitelijk anders uit te leggen dan zij luiden. Immers de verklaring van A. moet in het gegeven geval worden opgevat in den zin dat B. zich als eigenaar gedraagt.

Nu kan men er over twisten of ook die gedragingen wel voor directe waarneming vatbaar zijn en of het niet zuiverder zou zijn ook die conclusie voor rekening van den rechter te laten en slechts de naakte feiten voor rekening van den waarnemer, in elk geval komen we volgens die van den tekst der verklaring afwijkende uitlegging een heel eind dichter bij de rechtstreeksche waarneming.

Wij voor ons zouden er echter de voorkeur aan geven dat die eigendomsverklaringen dan ook werden afgelegd of althans in het vonnis opgenomen in den vorm welke de Hooge Raad met art. 398 Sv. vereinigbaar acht n. l. dat B. zich als eigenaar gedraagt. (2) Er moet dan o. i. al voldoende met de zuivere waarneming worden getransigeerd en we zouden dan meteen nog een andere quaestie, waarop hierboven door ons reeds werd gedoeld en die in de jurisprudentie te dier zake een belangrijke rol heeft gespeeld, vermijden. Wij bedoelen het volgende.

Meermalen is aan de toelaatbaarheid van bovengenoemde getuigeverklaringen betreffende den eigendom door den Hoogen Raad de voorwaarde verbonden dat het eigendomsrecht, het jachtrecht, enz. niet moet zijn betwist.

Nu wil het ons voorkomen dat deze omstandigheid aan de *mogelijkheid der waarneming* moeielijk iets af kan doen. Wordt eenmaal aangenomen dat de verklaring van A. *niets anders beteekent* dan dat B. zich als eigenaar gedraagt (3), dan is deze waarneming daarmede juist losgemaakt van het werkelijke recht van B. en blijft die waarneming toch volkomen dezelfde, onverschillig of B. zich terecht of ten onrechte als eigenaar gedraagt.

(1) De Rechtbank te 's Hertogenbosch verklaarde echter de qualiteit van werkgever niet voor directe waarneming vatbaar.

(2) Vooral indien, zooals in den regel, de verklaringen der getuigen in 's rechter's bewoordingen in het vonnis worden vermeld, kan hiertegen moeielijk bezwaar bestaan.

(3) Zie ook in dit verband H. R. 27 Maart 1905 W. 8198, waarbij de verklaring „dat beklagde wist waar haar goed stond” werd toegelaten omdat dit niets anders beteekede dan „zich gedroeg als...”

In het arrest H.R. van 24 December 1906 W 8478, gewezen tegen de conclusie van den procureur-generaal (1) werd ten aanzien van een verklaring, dat is gevischt: „in perceelen vischwater toebehoorende aan N.N.” overwogen dat deze, omdat het hier gold de betwiste vraag, wie vergunning tot visschen kon geven, tevens raakt de rechtsbevoegdheid der daarin genoemde personen, derhalve een daarop betrekkelijke meening of gissing bevat, hoedanige verklaring ingevolge art. 398 Sv. bewijskracht mist.

Als gevolg van de beslissing dat de getuige slechts de gedraging als eigenaar kan waarnemen is door de H.R. verworpen de verklaring waarbij de getuigenis niet op waarneming doch op papieren steunde. Het arrest van 15 December 1902 W 7854 heeft dan ook de verklaring van een getuige „dat hem bij inzage van een pachtcontract was gebleken, dat zekere plaats „door zeker iemand als eigenaar, voor de uitoefening der visscherij was „verpacht aan X” als een bijzondere meening omtrent den inhoud van een pachtcontract verworpen.

Wat aangaande den eigendom is beslist werd ook uitgemaakt betreffende het openbare van een weg. „Wanneer niet is betwist, dat een zekere weg „openbaar is, dan kan de verklaring van een getuige, houdende, dat de „beklaagde zich in kennelijken staat van dronkenschap op den *openbaren* „weg bevond tot bewijs der aanklacht meewerken.” H.R. 16 Juni 1902 W 7798.

Ook hier zou het o.i. de voorkeur verdienen om aan de verklaring van den getuige slechts waarde toe te kennen voorzoover de ligging van den weg wordt aangeduid en andere waarneembare omstandigheden, en de conclusie van de openbaarheid van den weg voor rekening van den rechter te laten.

Het zou ons te ver voeren om nog andere belangrijker beslissingen van ons hoogste rechtscollege hier afzonderlijk te bespreken. Toch willen wij door het bloot vermelden van eenige uitspraken rakende ons onderwerp, een inzicht geven in het gebied van de rechtstreeksche waarneming der getuigen zooals dat in die uitspraken is vastgelegd.

Zoo besliste de Hooge Raad bij arrest van 23 Juli 1906 W 8406, dat de verklaring van een getuige „dat hij zijn meester *den laatsten adem heeft zien uitblazen*” op eigen waarneming kan berusten. Verder werd aangenomen dat het zeer wel voor waarneming met de zinnen vatbaar is of een geweer op grooten of korten afstand gericht wordt, terwijl de opgave „zich niet in den persoon vergist te hebben” slechts een bevestiging bevat van zeker te zijn in de herkenning van iemand als dader (H.R. 29 April '07 W 8359); voorts voor zintuigelijke waarneming vatbaar geacht: dat hij nog de punt van de pensioenakte uit den binnenzak van de overjas van v. L. had zien komen (H.R. 6 Januari 1908 W 8684), dat op een plaats waar zich de voetstappen bevonden, de persoon, welke die voetstappen gezet had, *bleek over een sloot te zijn gestapt*, alwaar een aantal haverkorrels op den grond verspreid lagen (H.R. 9 December 1907 W 8629), dat een getuige, die wist, dat eenige beklaagden op een gegeven oogenblik de eenige bezoekers van een lokaal waren, „die beklaagden *hoorde* wegloopen (H.R. 31 Juli 1908 W 8766); door getuigen met de schepen en de scheepvaart ter plaatse bekend: het feit dat de schroef eener stoomboot snel sloeg en dat die boot daarna in vaart verminderde (H.R. 10 Februari 1902 W 7725); dat beklaagdes vrouw de doorklimming *niet durfde wagen* en dat een ter plaatse gekomen geneesheer den dood constateerde (H.R. 7 December '03

(1) De Procureur-Generaal voerde aan dat niet van betwisting was gebleken.

W 8008); dat een op de Handelskade staande wagen steenkolen „voor een mede daar liggend stoomschip bestemd is” (H.R. 21 November '04 W 8144); dat een door getuige geproefd vocht jenever was (H.R. 28 Dec. '03 W 8010); het feit dat iemand struikelt „*daar* het gevoren had en nog glibberig was” welke laatste bijvoeging slechts moet worden beschouwd als een vermelding van voor uitwendige waarneming vatbare omstandigheden waaronder het struikelen plaats had (H.R. 29 Oct. 1906 W 8450) (1); het feit voor hoelang een beklagde vergunning heeft gevraagd om op eens anders grond te jagen, en voor hoelang die vergunning is verleend (H.R. 27 December 1905 W. 8316); verder: „dat beklagde twist met hem zocht, zeggende: „jij „denkt, — enz.” (H.R. 5 Februari 1906 W 8337); negatieve feiten, b.v. dat iemand eenigen tijd voor de botsing niet in het seinhuis is geweest (H.R. 10 December 1906 W 8471), dat iets niet in een register staat (H.R. 9 November 1908 W 8768); voorts de verklaring, dat zij daarop aan dien heer een fleschje urine van hare zuster afkomstig heeft overhandigd (H.R. 23 December 1907 W 8638); „dat een rijksdaalder hem te licht voorkwam (H.R. 8 Februari 1904 W 8034); ten slotte besliste de Hooge Raad bij een zeer recent arrest dat de verklaring van eene getuige dat haar op zeker oogenblik het bewustzijn heeft verlaten en dit later is teruggekeerd, en die, dat gedurende eenig tijdsverloop niemand aan de voordeur heeft gebeld, niet als meeningen of gissingen zijn aan te merken (H.R. 30 Augustus 1909 W 8903). (2)

Ongetwijfeld bevinden zich onder bovenstaande voorbeelden gevallen waarbij de mogelijkheid van rechtstreeksche waarneming niet zoo dadelijk zal worden gevoeld. We kunnen daarbij echter thans niet stilstaan. Waar bijna elke waarneming een combinatie is van zuivere waarneming en gevolgtrekking, zal het wel niet doenlijk zijn hier een algemeene regel te geven en is ook o.i. uit bovenstaande uitspraken zulk een regel niet op te maken. Een en ander leidde prof. SIMONS tot de volgende verzuchting: „De plicht en de te waardeeren zucht om het beginsel van art. 398 zuiver en scherp, maar binnen de door de wet gestelde grenzen te handhaven brengen onzen hoogsten rechter in dergelijke gevallen tot beslissingen „waarvan de juistheid of onjuistheid zelfs niet met de fijnstgevoelige goud-„schaal kan worden bepaald” (T. v. S. XII p. 308). Wij voor ons hebben uit talrijke arresten van den Hoogen Raad en vooral uit de voren aangehaalde beslissingen, den indruk gekregen dat van zuivere en scherp handhaving van het beginsel van art. 398 Sv. — welke o.i. ook moeielijk door te voeren zou zijn — geen sprake is en ons hoogste rechtscollege er veeleer op uit is om, desnoods door van den tekst afwijkende feitelijke uitlegging der verklaring, deze zooveel maar eenigszins mogelijk is binnen het gebied der rechtstreeksche waarneming te trekken.

Wij zouden deze meening gaarne nader uitwerken, doch het bestek van dit opstel laat het niet en de medegedeelde beslissingen spreken voor zich zelf. Wij hebben hier niet het oog op de zg. verklaringen de

(1) Men ziet welk gewichtig woordje — gewichtig met het oog op den vorm der verklaring — hier wordt weggeredeneerd; de getuige heeft er duidelijk zijn gissing bij gezegd.

(2) Het spreekt van zelf dat het gebruik van een woord in oneigenlijke beteekenis, waardoor de waarneming veelal juist goed zal kunnen worden uitgedrukt, aan den getuige niet verboden is. Zoo kan er o. i. niet het minste bezwaar tegen bestaan, dat een getuige als eigen waarneming verklaart dat iemand de trap „afvliegt” of zelfs „pijlsnel de trap afvliegt”. Van dergelijke uitdrukkingen immers, is de beteekenis voor ieder duidelijk. Vgl. H. R. 19 Maart 1906 W. 8353: „op de vlucht gaan” beteekent niets anders dan zich snel verwijderen, hetgeen voor waarneming met de zintuigen vatbaar is.

auditu waarover straks nader en waarbij een geheel andere quaestie in het spel komt, ook niet op de vraag of dat gebied der eigen waarneming op alle punten even ruim is genomen.

Thans mogen hier, in aansluiting aan de gevallen welke reeds bij het opzet of den eigendom werden aangehaald, nog eenige verklaringen volgen welke als bijzondere meening of gissing, als getuigenis werden verworpen, nl.:

de verklaring dat de openbare kennisgeving is gedaan „volgens het reglement” (H.R. 24 Maart 1902 W. 7751);

mededeelingen omtrent de vraag of iets al dan niet „tijdig” is geschied (H.R. 17 October 1904 W. 8130); de verklaring „dat een weg tot algemeen gebruik bestemd is (H.R. 9 April 1906 W. 8364); dat N. N. alleen en geen ander in het bezit van den sleutel was (H.R. 27 December 1905 W. 8317); dat een beklagde op zeker voorwerp geen recht heeft, indien de getuige zelf geen rechthebbende op het voorwerp is (H.R. 27 April 1908 W. 8704).

Van de door de wet gewraakte meeningen of gissingen der getuigen moet worden onderscheiden het weergeven van een indruk of stemming, de verklaring omtrent een meening waarin de getuige zelf op een zeker oogenblik verkeerde. Wij zagen reeds dat de verklaring van een getuige dat een rijksdaalder hem te licht voorkwam met art. 398 Sv. vereinibaar werd geacht. Zoo kan een getuige verklaren, dat hij door zekere handelingen werd bewogen tot de afgifte van het geld; dat hij een persoon hield voor den loopknecht van A, enz.; „dat zij hiertoe is overgegaan omdat zij naar aanleiding van dien brief, in de meening verkeerde dat . . .” (H.R. 22 April 1907 W. 8536).

Wij komen nu op een punt dat eenvoudiger schijnt dan het is en het heeft ons altijd verwonderd dat in de leerboeken die quaestie slechts met een enkel woord wordt afgedaan; wij bedoelen de verklaringen *de auditu*.

De zoo eenvoudige en duidelijk schijnende benaming geeft tot misverstand aanleiding.

Anders dan in het Engelsche recht waar de „hearsay” verklaringen als regel uitdrukkelijk zijn uitgesloten, (1) worden in ons recht de testimonia de auditu niet met name verboden. Het schijnt niet overbodig dit op te merken daar meermalen over verklaringen de auditu wordt gesproken alsof deze als bewijsmiddel onder alle omstandigheden zijn uitgesloten.

En toch kan de uitsluiting van verklaringen de auditu volgens ons recht slechts berusten op dien éenen regel waaraan dit opstel is gewijd nl. dat de verklaring moet loopen over feiten welke de getuige zelf gehoord, gezien of ondervonden heeft; slechts die feiten kunnen door de getuigeverklaring bewezen worden en geen andere.

De verklaring kan een *de auditu* zijn zonder dat het aan den inhoud der verklaring te zien is en is dan juist een *de auditu* van de gevaarlijkste soort; zulk een verklaring wordt dan ook nog al eens bij het onderzoek in strafzaken vooral in het vooronderzoek, ontmaskerd. Bv. A verklaart dat B aan C een klap heeft gegeven; gevraagd naar de reden van wetenschap antwoordt de getuige dat hij het van C zelf gehoord heeft. Dat deze verklaring niet is toegelaten behoeft geen betoog daar het feit waarover de verklaring loopt door den getuige niet is waargenomen.

Van de andere verklaringen de auditu, nl. die waarbij in de verklaring zelve wordt uitgedrukt dat de getuige iets van een ander heeft gehoord, kan volgens ons recht zeker niet worden gezegd dat zij verboden zijn:

(1) SIMONS T. v. S. XII pag. 315.

wij moeten hier slechts onderscheiden over welk feit de verklaring loopt en welke plaats dit feit in het bewijsmateriaal kan innemen.

Bv. A verklaart dat B hem heeft gezegd te hebben gezien dat C aan D een klap heeft gegeven.

Toetsen wij nu deze verklaring aan het voorschrift van art. 398 Sv. dan is alles in orde mits wij er maar op letten dat de verklaring van A niet loopt over het feit dat C aan D een klap heeft gegeven — als zoodanig is ze ongeoorloofd — maar over het feit, dat B de in die verklaring weergegeven mededeeling aan A heeft gedaan; dit feit is door A zelf gehoord zoodat dit feit ook door die getuigeverklaring kan worden bewezen.

Nu loopt de aanklacht natuurlijk niet over het laatste feit, maar over het eerste, doch nergens is den rechter verboden om tot bewijs van het eerste feit te laten medewerken het laatste feit als aanwijzing, bewezen door die getuigeverklaring.

Het spreekt vanzelf dat slechts in een gegeven geval kan worden beoordeeld of die bewezen mededeeling werkelijk een aanwijzing oplevert; dit staat ter beoordeeling van den feitenrechter en door dat te doen is geen rechtsregel geschonden. Dat die mededeeling veelal hare waarde zal verliezen — tenzij voor de overtuiging van den rechter betreffende de geloofwaardigheid van B — indien B zelf kan worden gehoord en dat de rechter hier dubbel voorzichtig moet wezen, doet aan de quaestie welke ons thans bezig houdt niets af (zie hierover nog Simons, Tijdschrift voor Strafrecht Deel XII p. 310 vv.).

Een geval uit de praktijk moge deze quaestie nog nader ophelderen. Iemand wordt midden in den nacht, te bed liggende, door een indringer met een mes bedreigd. De bedreigde is ontzettend angstig en zenuwachtig geworden. Ter terechtzitting weet hij zich te herinneren o.a. dat hij bij de keel is gegrepen en „moord” heeft geroepen, terwijl hij den beklagde een blinkend voorwerp boven zijn (getuige's) hoofd zag houden.

Nu verklaart een andere getuige die in de kamer beneden die van den bedreigde sliep, dat zij den bedreigde met een schorre stem heeft hooren roepen: „moord” en „hij steekt mij met een mes.”

Hier doet zich dus het geval voor dat de bedreigde zelf zich die woorden niet herinnert. Waarom zou nu de rechter die door den laatsten getuige bewezen omstandigheid niet als aanwijzing mogen gebruiken? O.i. verzet zich de wet hiertegen niet en is het dus uitsluitend aan het inzicht van den feitenrechter overgelaten of het bewezen feit van dien uitroep in het gegeven geval werkelijk een aanwijzing vormt voor het feit dat met een mes is bedreigd.

Zoals uit het voorafgaande moge blijken hangt dus het al of niet verbodene van een verklaring de auditu zoos als die in de twee laatste voorbeelden werd gegeven, af van de plaats welke die verklaring in het bewijsmateriaal inneemt; zij kan niet tot bewijs (door getuigen) dienen van het feit waarover de mededeeling loopt, doch wel tot bewijs van het feit der mededeeling zelve, welk laatste feit op zijn beurt een aanwijzing kan zijn voor het bewijs van het eerste feit.

Wij geven hier eenige voorbeelden van de auditu's welke door den Hoogen Raad zijn verworpen; wij volstaan hier met het bloot vermelden dier gevallen daar een bespreking slechts vruchtbaar zou kunnen zijn indien wij tevens nagingen hoe die gewraakte verklaringen in het vonnis zijn verwerkt, wat wij voor het oogenblik aan den belangstellenden lezer moeten overlaten.

Vooreerst: de verklaring van een getuige dat een ander hem opgaf een glaasje van een derde te hebben ontvangen (H. R. 18 November 1901 W. 7668); voorts de verklaring: dat zekere huizen volgens het zeggen van een derde werden gebouwd voor rekening van beklaagde (H. R. 19 October 1903 W. 7977); mededeelingen van een getuige omtrent wat het gerucht zegt (H. R. 17 October 1904 W. 8130); de verklaring van een getuige dat de bewoners naast beklaagde hem verklaarden dat zij wegens het leven niet konden slapen (H. R. 9 Januari 1905 W. 8169).

Volledigheidshalve stippen wij hier nog aan dat de verklaring van den persoon tegen wie een feit werd gepleegd, welke verklaring immers naar de vaste jurisprudentie niet onder eede behoeft te worden afgelegd, door getuigen kan worden bewezen terwijl dit ook het geval is met opgaven van den beklaagde welke als buitengerechtelijke erkenning een aanwijzing van schuld kunnen opleveren.

Zoo besliste de H. R. dat er geen reden is om aan te nemen dat de verklaring van een getuige houdende: dat hij eenige dagen na 27 November l.l. gehoord heeft dat de beklaagde aan een derde zeide dat hij eenen brand gesticht had, zou zijn een verklaring der auditu. (H. R. 12 October 1903 W. 7973).

En nu komen wij nog even terug op het voorschrift betreffende de redenen van wetenschap. Zooals wij reeds zagen, worden die redenen van wetenschap gewichtiger naarmate het gebied der waarneming ruimer wordt genomen.

Doch zooals hiervoren reeds werd aangeduid, is ook de vorm waarin de verklaring werd gegeven van gewicht.

Wanneer een getuige verklaart: „ik heb gezien dat A. aan B. een klap heeft gegeven”, dan zal de rechter zich wel vergewissen of die getuige dat ook werkelijk heeft kunnen waarnemen, doch in de verklaring ligt de reden van wetenschap opgesloten. Anders is het echter met verklaringen in dezen vorm: Daarna heeft A. aan B. een klap gegeven”. Dan dringt zich van zelf de vraag op: hoe weet de getuige dat?” en de onder-vrager kan in deze niet voorzichtig genoeg zijn. Vele getuigen toch zullen volkomen te goeder trouw die verklaring afleggen hoewel zij b.v. niets meer hebben gezien dan dat B. op een gegeven oogenblik een blauw oog had, terwijl de getuige eveneens gezien heeft dat A. een stok bij zich had en even te voren met B. aan het twisten was; of wel: getuige ziet een menigte mensen, gaat er op af, ziet midden in den kring een huilend kind en daarbij een fietsrijder met fiets in de hand. Conclusie: de fietsrijder heeft dat jongetje omvergereden; dit werd onder eede verklaard (geval uit de praktijk). (1)

We zullen hier thans niet langer bij stilstaan en keeren tot de jurisprudentie van den Hoogen Raad terug.

Meerdere malen heeft de Hooge Raad beslist dat de redenen van wetenschap niet in het vonnis behoeven te worden vermeld; en ook de uiterste consequentie van dezen regel n.l. dat het voor den cassatierechter niet van belang is of er in een gegeven geval werkelijk rechtstreeksche waarneming heeft plaats gehad, doch slechts of die rechtstreeksche waarneming door uit het vonnis blijkende omstandigheden niet werd uitgesloten, dus deze mogelijk was, is in de jurisprudentie aanvaard.

Zoo overwoog de Hooge Raad betreffende de verklaring van iemand die buiten de deur staat en heeft waargenomen door wien die deur aan

(1) Het betrof hier nog wel een ambtseedig proces-verbaal dat volledige bewijskracht had.

de binnenzijde werd geopend: „dat die waarneming „onder verschillende omstandigheden” mogelijk is, dus geen meening of gissing inhoudt (H. R. 25 Juni 1906 W. 8399).

Duidelijk wordt dit uitgedrukt in de beslissing dat de verklaring van een getuige: „dat de beklaagde geen dienstbode hield en zelve de bedden opmaakte” loopt over feiten die voor waarneming met de zinnen vatbaar zijn en de vraag of een getuige die feiten in een bepaald geval kan hebben waargenomen, in cassatie niet kan worden onderzocht. (H. R. 2 April 1906 W. 8358); en in algemeenen zin bij het arrest van 29 Juni 1908 W. 8737: „De mogelijkheid van eigen waarneming van hetgeen door een getuige verklaard wordt, is genoegzaam om het aannemen van eene bijzondere meening of gissing bij redeneering opgemaakt, buiten te sluiten.”

Wij zien dus hieruit, dat ook het voornaamste voorschrift van art. 398 Sv. n.l. dat de getuigenis moet loopen over feiten welke de getuige zelf gehoord, gezien of ondervonden heeft, ook nog voor een belangrijk deel aan de controle van den cassatierechter ontsnapt.

Ook hier is tweeërlei opvatting mogelijk n.l.: dat blijke, dat in een gegeven geval werkelijk waargenomen is, of, dat niet blijke, dat niet werkelijk is waargenomen. Dit laatste standpunt wordt ingenomen door den Hoogen Raad en het moet worden erkend dat men niet kan uitmaken dat niet werkelijk is waargenomen, zoolang uit het vonnis de mogelijkheid nog open blijft dat het wel het geval is.

Of in het gegeven geval werkelijk is waargenomen, staat ter beoordeeling van den feitenrechter. Zoo besliste de H. R.: „Een deurwaarder die een beslag gelegd heeft kan uit eigen waarneming en wetenschap verklaren dat dit beslag nog stand houdt; of hij zich in het gegeven geval werkelijk door eigen waarneming daarvan overtuigd heeft, staat ter beslissing van den rechter die over de feiten oordeelt. (H. R. 20 Januari 1902 W. 7716.)

Wij maakten reeds deze restrictie dat, al is het niet noodig dat in cassatie blijke dat werkelijk waargenomen is, die waarneming niet alleen *in het algemeen* mogelijk moet zijn, doch *in het gegeven geval* ten minste niet door uit het vonnis blijkende omstandigheden moet zijn uitgesloten (1). Al zal dit laatste geval zich niet gemakkelijk voordoen, schijnt het tot goed begrip van den wettelijken regel niet overbodig het te stellen.

Hoewel voor de militaire rechtspraak niet van belang, willen we in dit verband toch met een kort woord wijzen op de eigenaardige quaestie welke bij het arrest van den Hoogen Raad van 16 Juli jl. (W. 8902) aan de orde was. Reeds meerdere malen is door den Hoogen Raad uitgemaakt dat, bij verschil van het procesverbaal der terechtzitting en het vonnis, dit laatste moet geacht worden de door den rechter verkregen indruk van de strekking en den inhoud der getuigeverklaring juist weer te geven.

Vandaar dat wij hierboven spraken van *uit het vonnis* blijkende omstandigheden.

Nu deed zich in die zaak het zeker niet alledaagsch geval voor, dat uit het proces-verbaal der terechtzitting in hooger beroep expressis verbis bleek dat een getuige op zijn in eersten aanleg afgelegde verklaring: „dat hij zich „op de spoorbaan” bevond, was teruggekomen, terwijl door den

(1) Het evenaangehaalde arrest W. 8358 schijnt met deze zienswijze niet in overeenstemming, doch wij gelooven, dat de bedoeling van den H. R. toch zeker wel zal zijn, dat de verklaring wordt verworpen, indien *uit het vonnis zelf blijkt*, dat rechtstreeksche waarneming in het gegeven geval niet mogelijk was.

requirant werd aangevoerd dat de in eersten aanleg afgelegde verklaring in het arrest was gebruikt. De Procureur-Generaal sprak deze bewering niet tegen doch concludeerde tot verwerping op grond van bovenvermelde jurisprudentie volgens welke het vonnis en niet het proces-verbaal de juiste lezing van de getuigenverklaring weergeeft.

Het is jammer dat deze quaestie in het betrokken arrest geen beslissing heeft gevonden. De Hooge Raad las nl. de besproken getuigenverklaring zóó dat daarbij in het midden werd gelaten of de getuige zich op het oogenblik dat het schot werd gelost op de spoorbaan bevond, zoodat hiermede de quaestie verviel.

Resumeerende komen wij tot de conclusie dat op het gebied van de naleving van art. 398 Sv., voor verreweg het belangrijkste deel de feitenrechter souverain is, daar de vraag of in een gegeven geval de getuige werkelijk zelf heeft gehoord, gezien of ondervonden — wat art. 398 Sv. eischt — in den regel aan de contróle van den cassatierechter ontsnapt. Dat echter de jurisprudentie van den Hoogen Raad over hetgeen in het algemeen voor directe waarneming vatbaar is, den feitenrechter een gewichtigen leidraad biedt bij het construeeren van het bewijs, staat niet minder vast.

Wij hopen dat door het bovenstaande iets worde bijgedragen om voor den militairen rechter bij het redigeeren zijner uitspraken art. 398 Sv. de plaats te doen innemen, welke dit gewichtige bewijsvoorschrift verdient.

Wijze van eedsaflegging door Japanners.

Van gewaardeerde zijde werd ons een circulaire over bovenstaand onderwerp toegezonden waaraan wij gaarne een plaatsje in dit tijdschrift verleen. De circulaire luidt als volgt:

Departement van Justitie.
n°. 1036. bijl. 1.

Batavia, 28 Januari 1909.

Naar aanleiding van eene door een der hoofden van Gewestelijk Bestuur gestelde vraag, op welke wijze Japanners een eed behooren af te leggen, is dezerzijds ter zake het advies van den ambtenaar voor Chineesche zaken B. A. J. VAN WETTUM ingewonnen wiens nota dd^o. Batavia 22 Januari 1909 ter kennisneming hierbij in afschrift wordt aangeboden.

De Directeur van Justitie.
v/d Directeur, de Secretaris,
w.g. W. SONNEVELD.

AFSCHRIFT.

Wijze van eedsaflegging door Japanners.

Batavia 22 Januari 1909.

Omtrent den gerechtelijken getuigeneed bepaald art. 122 van het Japansche Wetboek van Strafvordering:

„De rechter zal den getuige den eed laten afleggen, dat hij volgens „zijn geweten de waarheid zal zeggen, niets verheimelijken en ook niets „bijvoegen zal. De geschreven eed wordt na voorlezing door den griffier,

„door den getuige ondertekend en gezegeld. Ingeval dit niet kan plaats hebben, wordt daarvan door den griffier aantekening gehouden”.

Speciaal voor vreemdelingen is in de Wet van 10 Maart 1899 n°. 50 bepaald, dat waar volgens wettelijke bepalingen ondertekening en zegeling geboden is, buitenlanders kunnen volstaan met ondertekening alleen.

In de Chihosaibansho, overeenkomende met onze arrondissementsrecht-bank, te Kobo, waar eenige terechtzittingen door mij werden bijgewoond, waren gedrukte eedsformulieren in gebruik, die door de betrokkenen moesten ondertekend en gezegeld worden.

Het getuigeneedsformulier luidde b.v.:

„Geschreven eed.

„Ik zweer, dat ik volgens mijn geweten de waarheid zal getuigen, zonder iets te verheimelijken of iets bij te voegen.

„De getuige”

De zegeling heeft plaats met het persoonlijk zegel van den betrokkene, hetwelk de meeste volwassen mannen bezitten. Heeft de te beëdigden persoon geen eigen zegel, dan gebruikt hij het zegel, hem door de natuur is geschonken: hij (zij) stelt op het formulier een inktafdruk van zijn (haar) rechterbinnenduimtop.

In Japan bestaat dus de eedsaflegging daarin, dat het geschreven eedsformulier, na voorlezing door den griffier, door den te beëdigden persoon wordt ondertekend en met zijn persoonlijk cachet gezegeld.

In Nederlandsch-Indië zou men daarom naar mijn bescheiden meening, bij de eedsaflegging door een Japanner behooren te eischen, dat na voorhouding in eene hem bekende taal, het in de Nederlandsche of Maleische taal geschreven eedsformulier door den betrokkene wordt ondertekend en gezegeld. Kan hij zijne (zij hare) handteekening niet stellen, dan zij zegeling alleen voldoende. Heeft hij (zij) geen persoonlijk zegel, zoo worde het stellen van den rechterduimafdruk met Oostindische inkt gevorderd.

Om op dit punt tot eene uniforme regeling te geraken, zoude het wellicht aanbeveling verdienen, indien deze wijze van eedsaflegging door Japanners per circulaire aan de verschillende rechters kon worden bekend gemaakt.

De Ambtenaar van Chineesche Zaken ter
beschikking van den Directeur van Justitie
(w.g.) B. A. J. VAN WETTUM.

Wij hebben in Indië meermaals de beëdiging van vrouwelijke Japanners bijgewoond; als wij het ons juist herinneren, geschiedde dat op Mohammedaansche wijze en bleven zij volmaakt lijdelijk toen de penghoeloe het Boek der Boeken, de Koran boven haar hoofd hield. Het doet ons genoegen door publiceering dezer circulaire ook de zoekrijgsraden te kunnen doen kennismaken van de wijze waarop de eed door Japanners behoort te worden afgelegd.

Wij stippen hier nog even aan dat de Rechtspleging bij de Zeemacht zich er niet over uitlaat op welke wijze de eed moet worden afgelegd; art. 85 R.Z. bepaalt eenvoudig dat „door commissarissen geene redenen ter contrarie zijnde, aan den getuige den eed (zal) worden afgenomen”, zoodat de woorden „op de wijze zijner godsdienstige gezindte”, welke in ons land in den laatsten tijd zoowel in de rechtspraak als in de politiek wederom zijn ter sprake gekomen, ontbreken.

Surinaamsche Jurisprudentie.

Reeds bij den aanvang van het verschijnen der „Surinaamsche Jurisprudentie” gaven wij als onze meening te kennen dat mr. Rollin Conquerque met de uitgave daarvan een nuttig werk heeft verricht en wij gelooven door de reeds verkregen uitkomsten niet in het ongelijk te zijn gesteld. Het kan immers niet anders of het bekendmaken van uitspraken waaruit voor de justiciabelen zeer hinderlijke leemten in de wet onomstootelijk blijken, kan slechts ten goede komen aan den spoed waarmede die leemten worden aangevuld.

Het jongste nummer van de Surinaamsche Jurisprudentie bevattende de beschikking van het Hof van Justitie te Suriname (datum niet vermeld) op een request van J. B. N. dd. 27 Juli 1909, is het bewijs ervan hoe iemand, steunende op een vroegere beslissing van het Hof, leelijk in den val is geloopt.

De zaak is deze: Requestrant was bij vonnis van het Hof van Justitie te Suriname van 26 April 1905 wegens een belastingdelikt veroordeeld tot een boete van 54000 gulden subsidiair een jaar gevangenisstraf. En de rechtsonzekerheid welke wij hierboven op het oog hadden is nu, of dat delikt een wanbedrijf of een overtreding is.

Requestrant heeft zich aan de uitvoering der hem opgelegde straf onttrokken door gedurende vier jaren na het in kracht van gewijsde gaan van het vonnis buiten de kolonie te vertoeven.

Gesterkt door 's Hof's uitspraak van 21 December 1901 van welke uitspraak wij een kort overzicht gaven in afl. 6 van Deel IV van dit tijdschrift, en waarbij in een soortgelijk geval (er was toen f 23.200 boete opgelegd) het delikt tot een overtreding was gestempeld, keerde de veroordeelde naar zijn vaderland en naar de zijnen terug, doch moest tot zijn zeer zeker rechtmatige teleurstelling ondervinden dat het nog niet zoo zeker was, dat het door hem gepleegd delikt wel als een overtreding kon worden beschouwd. Immers hij werd, na op rechtskundig advies in de kolonie te zijn teruggekeerd, in hechtenis genomen ter uitvoering van de straf welke naar zijne meening verjaard was.

In zijn verzoekschrift deelt requestrant mede dat de Procureur-Generaal hem had te kennen gegeven, dat naar zijne meening de termijn van verjaring niet vier jaren doch tien jaren bedroeg, dat hij echter op een request om gratie gunstig zou adviseeren.

Op het gratieverzoek werd echter afwijzend beschikt en als ultimum remedium wendde de veroordeelde zich nu tot het Hof met het betoog dat hij door den Procureur-Generaal onrechtmatig was gevangen gehouden en met verzoek om aan dien toestand een einde te maken.

Dat dit hem niet baten zou, was wel te voorzien. Immers, zoo overweegt het Hof, is de executie van strafvonnissen volgens de wet uitsluitend aan den Procureur-Generaal, het uitvoerend gezag, opgedragen en wel op eigen verantwoordelijkheid en is er geen enkel wettelijk voorschrift waardoor het Hof zich gerechtigd zou kunnen achten om in te gaan op hetgeen door requirant wordt verzocht.

Het Hof heeft zich derhalve onbevoegd verklaard om in deze te beslissen en besluit met onder meer den requestrant onder het oog te brengen dat, nu hij van oordeel is, dat hij onwettig gevangen is genomen en nog wordt gehouden en dus tegen hem eenige daad van willekeur is gepleegd, waardoor inbreuk wordt gemaakt op zijne persoonlijke vrijheid, zich met een klacht deswege kan wenden tot het parket.

Wij kunnen uit de thans door het Hof genomen beslissing niet ontwaren of het Hof het in 1901 ingenomen standpunt heeft verlaten.

Mocht het Hof ook nu nog het door den veroordeelde gepleegde delikt als overtreding beschouwen dan zou, ook al is tegen de juistheid van het door het Hof ten aanzien van requestrants verzoek ingenomen standpunt formeel niets in te brengen, een kleine vingerwijzing weldadig hebben aangedaan. En dan moet het toch pijnlijk aandoen, dat requestrant, indien hij niet contradictoir, doch bij verstek ware veroordeeld geweest, thans geheel vrij zou uitgaan. Heeft het Hof het in 1901 ingenomen standpunt verlaten dan zou dit verschil vervallen doch blijft in elk geval nog over de omstandigheid dat de veroordeelde voor zijn straffeloos terugkeer steun heeft gevonden in 's Hofs rechtspraak van 1901.

Is het nu, zoo vragen wij, niet dringend noodig dat aan dezen toestand van onzekerheid een einde komt en dat nu eens duidelijk wordt uitgemaakt of zoo'n belastingdelict een overtreding of een wanbedrijf is; een beslissing van het Hof is uit den aard der zaak tot opheffing der onzekerheid nog niet voldoende, daar niemand er voor in kan staan dat die beslissing gehandhaafd blijft. Wettelijke regeling is hier noodig.

Al heeft de veroordeelde ook nog zooveel misdreven, dan is het toch stuitend voor het rechtsgevoel dat hij, vertrouwend op een door het Hof gegeven uitspraak, zoo bedrogen is uitgekomen.

INGEKOMEN BIJDRAGEN.

Militair Strafrecht in Frankrijk.

Sedert de laatste jaren werd in wetenschappelijke bladen en couranten de aandacht van belangstellenden herhaalde malen gevestigd op de militaire rechtstoestanden in Frankrijk. Vooral het beruchte proces tegen den staf-officier DREYFUSZ deed ongewenschte toestanden aan het licht komen, die tot wijziging, verbetering in de éérste plaats van de rechtspleging, leiden moesten.

Door de zeer gewaardeerde tusschenkomst van het Ministerie van Buitenslandsche Zaken wordt het Departement van Marine op daartoe gedaan verzoek in het bezit gesteld van de officiële stukken, die betrekking hebben op deze belangrijke aangelegenheid.

Ik heb gemeend dat het geven van een kort verslag over het verloop van de in de Republiek aanhangige wetswijziging, ook in verband met de hier te lande in bewerking zijnde wetsvoorstellen op dit punt, zijn nut kon hebben.

Eene opgave van de benaming der stukken, van hun parlementair nummer en van de uitgevers, zal ieder in staat stellen ze te bestellen; de prijs is natuurlijk zéér gering, de inhoud veelal waardevol, dikwijls verrassend.

I. In de zitting van de Chambre des députés van 1906 (15 Juni) werd door den afgevaardigde MASSÉ een ontwerp aangeboden met de strekking om de militaire wetboeken van 9 Juni 1857 (leger) en 4 Juni 1858 (marine) te wijzigen. (1)

II. In dezelfde maand, 26 Juni, boden de députés CÉSAR TROUIN en CHANOUZ een ontwerp aan, waarin werd voorgesteld om in tijd van *vrede* aan de *burgerlijke* rechtscolleges op te dragen de berechting van de overtredingen tegen de wetboeken van militair en maritiem (straf-)recht, de overtredingen, wanbedrijven en misdaden begaan door de officieren van alle rangen, de onderofficieren en de soldaten van het leger en de vloot. (2)

Het voorstel behoudt de krijgsraden in Frankrijk en Algerië alléén in tijd van *oorlog* en in de andere koloniën slechts indien de noodzakelijkheid van de verdediging hun tijdelijk inwerkingtreden rechtvaardigt. Art. 463 van den Code Pénal (verzachtende omstandigheden) kan worden toegepast zelfs indien het militaire strafwetboek de toepassing feitelijk verbiedt.

(1) No. 115 (1906) Chambre des députés. Proposition de loi MASSÉ. Paris. MOTTEROZ Imprimerie de la Chambre des députés. 7. Rue St. Benoit. (Met exposé des motifs).

(2) No. 150 (1906) Chambre des députés. Proposition de loi TROUIN et CHANOUZ. Députés. Paris. MOTTEROZ. etc.),

(Dergelijke bepaling moest dus in 1906 in Frankrijk met zijn hooge minima van straffen nog gemaakt worden!). Tevens vermindert het de disciplinaire bestraffing met „prison” — zie M. R. T. deel IV pag. 283 v. — en vesting-arrest, tot een maximum van 30 dagen.

III. 5 November 1906 wordt bij de Kamer van Afgevaardigden door den député DRELON een ontwerp ingediend tot afschaffing van de krijgsraden in tijd van vrede (1). Hoofdpunten daarin zijn de volgende:

Alle bij het gemeene recht strafbaar gestelde feiten door militairen onder de wapens begaan zullen door de gewone rechtbanken worden berecht. Alle bepalingen tot verzachting der straffen, te weten: de verzachtende omstandigheden, schorsing, het in rekening brengen van de voorloopige hechtenis, de voorwaardelijke invrijheidstelling, zullen ook van toepassing zijn in militaire strafzaken.

Speciale rechtbanken zullen aangewezen worden ter berechting van zuiver militaire feiten; daarin zullen 3 burgerrechtters en 2 bijzitters — officieren (kapitein of hooger) zitting nemen.

Voor mil. feiten wordt de doodstraf afgeschaft, de duur van den dwangarbeid verminderd tot 5 jaren. De officier van justitie (procureur de la république) vervolgt, eigener initiatief of op verzoek van de militaire autoriteit. De korpschef van den beschuldigde kan hem slechts bij ontdekking op heeterdaad of krachtens een bevel tot arrestatie (van de burg. recht. autoriteit) doen arresteren. De gearresteerde wordt aan de burgerlijke autoriteit overgegeven. Bij de instructie en de berechting worden de voorschriften van het gewone Wetb. van Strafvordering gevolgd.

Wegens militaire misdrijven veroordeelde militairen ondergaan hun straf in eene militaire gevangenis of militaire strafinrichting (pénitencier).

IV. In naam van den *President der Republiek* FAILLIÈRES wordt door de *Ministers van Justitie* (GUYOT-DESSAIGNE), *van Oorlog* (generaal PICQUART) en *van Marine* (THOMSON) 21 Januari 1907 der Kamer van Afgevaardigden een wetsontwerp aangeboden tot opheffing van de permanente krijgsraden voor de weermacht te land en ter zee, van de maritieme rechtbanken en de militaire strafinrichtingen (2). Een regeeringsontwerp dus.

In de memorie van toelichting wordt het volgende gezegd:

Elke wetgeving, die niet meer in overeenstemming is met de staatsinstellingen en de zeden, is slecht. En de uitzonderingsmaatregelen, onvermijdelijke aanhangsels van een autoriteur bestuur, verdwijnen, zoodra het volk, ontwaakt tot de vrijheid, van gelijkheid van alle burgers voor de wet een grondwettelijken regel maakt. Zoo verdwenen in Frankrijk de speciale wetten op de kerkelijke rechtbanken. Zoo wordt, sedert lang, afschaffing van de militaire rechtbanken verlangd. Geboren onder de absolute monarchie, toen trouwens hun bevoegdheid beperkt was en gedeeld werd met de gewone rechtbanken; gehandhaafd door de revolutie als voorloopige regeling in een tijd dat het vaderland in gevaar was; hervormd onder het 2e keizerrijk tot eene vaste organisatie, die in tijd van vrede en van oorlog door militairen begane strafbare feiten berechtte, zijn zij ook onder de 3e republiek blijven bestaan; maar reeds sedert jaren is de herziening van het militaire strafwetboek aan de orde. Het is onmogelijk de oplossing daarvan langer te vertragen.

Geen geldige reden kan er worden aangevoerd tegen de aanpassing van

(1) No. 389 Chambre des députés. Session extraordinaire 1906. Proposition de loi DRELON. PARIS. MOTTEROZ et MARTINET, imprimeurs de la Ch. des dép. 7 Rue St. Benoît.
(2) No. 673. Chambre des députés, session 1907, Paris. MOTTEROZ et MARTINET, etc).

strafbare feiten door militairen begaan aan het gewone Wetboek van Strafrecht. Om met hun specialen aard rekening te houden kan in zekere gevallen het militair-zijn als eene verzwarende omstandigheid aangemerkt worden, die den graad van strafschuldigheid verhoogt. Waar door militairen gepleegde misdaden en wanbedrijven onder de gewone strafwetsbepalingen hunne omschrijving vinden, belet niets om den officier van justitie te doen vervolgen en den rechter van instructie te doen onderzoeken.

De moeilijkheid wordt echter grooter op het punt van de berechting zelf. Er zijn strafbare feiten, die alleen door militairen kunnen worden gepleegd, zooals: het verlaten van den post, het overschrijden van een consigne, insubordinatie. En er zijn feiten, die de krijgstucht zoo ernstig aantasten en tevens strafrechtelijke gevolgen hebben, die de uitwerking van de disciplinaire bestraffing zoover overschrijden, dat hunne beoordeeling moet worden toevertrouwd aan rechtscolleges en mannen, die de verantwoordelijkheid voor de handhaving der krijgstucht dragen.

Doch om feiten van eenen bijzonderen aard door deskundige en verantwoordelijke mannen te doen berechten is het niet noodig de aard of orde van de jurisdictie te wijzigen of omver te werpen; voor de vrij zeldzame gevallen waarin dat noodig is, is het voldoende om de samenstelling der hoven of rechtbanken te wijzigen zonder iets aan de regelen van bevoegdheid te veranderen.

Vorenstaande beginselen geven voldoende de strekking van ons voorstel aan.

Het behandelt belangen zoo goed van het Departement van Oorlog als van dat der Marine.

Ziehier de hoofdtrekken:

De krijgsraden bij leger en vloot en de maritieme rechtbanken zijn opgeheven (1).

Alle misdaden, wanbedrijven en overtredingen begaan door militairen worden onder de bevoegdheid gebracht van den gewonen burgerlijken rechter.

De feiten, strafbaar gesteld door de militaire strafwetboeken van 1857 en '58, worden opgenomen in den Code Pénal op eene daartoe geschikte plaats of bij de overeenkomstige artikelen ingelascht.

In tijd van vrede zal er voor alle burgers slechts een strafwetboek bestaan. De doodstraf verdwijnt er uit en de uitzonderingsstraf van dwangarbeid eveneens. De wetten op de voorwaardelijke invrijheidstelling, op de schorsing, alle wetten van het gemeene recht zullen geheel op de militairen toepasselijk zijn.

De (gewone) ambtenaren van het Parket zullen hen vervolgen, de gewone rechters van instructie hun zaak onderzoeken.

Een kleine afwijking is, in het belang van de krijgstucht, aangebracht in de regeling van de gerechtelijke politie en van het aan den gang zetten van de vervolging.

Aan den anderen kant laten wij, bij de berechting van zuiver militaire feiten, bij de samenstelling der rechtscolleges militaire assessoren optreden.

Indien de rechtbank kennis zal hebben te nemen van wanbedrijven als het verlaten van den post, overschrijden van consigne, insubordinatie, oproer, handtastelijkheden van minderen tegen meerderen of omgekeerd, belediging van den meerdere, eenvoudige rebellie tegen de gewapende macht en eindelijk desertie, zal het tribunaal worden versterkt met twee militaire rechters.

(1) De tribunaux-maritimes zijn gemengde rechtbanken, voorgezeten door een zee-officier, en kennis nemende van feiten begaan in de havens, arsenalen, enz.).

Bij de Kamer van appel in correctionneele zaken zal voor dezelfde feiten de burgerlijke raadsheer door militaire bijzitters worden geadsisteerd.

Voor alle andere delicten behouden Rechtbank en Hof hunne gewone samenstelling.

Ten crimineele (misdaden = onteerende straffen) zullen alle feiten tot de competentie van het Cour d'Assises behooren, evenals in het gewone recht.

Alleen in de gevallen dat feitelijke insubordinatie strafbaar met onteerende straffen, of oproer tegen de gewapende macht op dezelfde wijze strafbaar, worden behandeld, wordt appel ingesteld voor eene militaire jury, die over de feiten zal oordeelen, terwijl het Hof, samengesteld op de gewone wijze, de straf zal bepalen.

De militaire jury dagteekent uit den tijd der revolutie. Wij passen haar hier toe onder een anderen vorm en gebruiken haar slechts voor een enkele soort van feiten, waarvan de bestraffing met het bestaan van de weermacht in direct verband staat.

Het vorenstaande is ook toepasselijk op de zeemacht. Slechts één uitzondering wordt op dien regel gemaakt, voor de maritieme rechtscolleges, die aan boord zitting nemen.

Alle bepalingen, toepasselijk op misdaden en wanbedrijven op de vloot begaan, zijn, als die bij het leger, ingelascht in het gewone strafwetboek.

Enkele zuiver nautische overtredingen, die eigenlijk als beroepsfouten kunnen worden beschouwd, zullen voortaan krijgstuchtelijk gestraft worden.

Bij een strafstelsel dat geheel met het gewone recht is saamgeweven behooren slechts strafinrichtingen van het gewone recht. Daaruit volgt dat ons ontwerp geheel breekt met speciale militaire strafinrichtingen; de veroordeelde militairen ondergaan hun straf in de gewone gevangnissen.

Om alle ongewenschte samenleving te vermijden bepaalt het ontwerp dat zij slechts kunnen worden opgenomen in de gevangnissen, waarin het cellulaire stelsel volgens de wet van 5 Juni 1875 kan worden toegepast.

De besluiten regelende den Inwendigen dienst bij leger en vloot blijven van kracht en naar hunne bepalingen blijft de disciplinaire bevoegdheid geregeld. De ontwerp-besluiten, die ter zake in voorbereiding zijn, zullen in hooge mate den geest van rechtvaardigheid en humaniteit ademen, die zoowel bij de krijgsmacht als overal elders moet heerschen, maar zij zullen er ook voor waken dat de handhaving van de krijgstucht voldoende krachtig kunne zijn opdat de orde bij leger en vloot nimmer worde verstoord en de militaire ondergeschiktheid (gehoorzaamheid) volstrekt verzekerd blijve.

De noodzakelijkheid van de handhaving der krijgstucht is een onvermijdelijk uitvloeisel van de noodzakelijkheid van het bestaan der weermacht. Wij zijn te zeer overtuigd van onzen plicht en onze verantwoordelijkheid om daaraan zelfs in de allergeeringste mate afbreuk te doen.

(Eene verzekering uit angst voortspruitende; men vreest de gevolgen van de nieuwe richting, schermt met vrijheid, gelijkheid en broederschap — gelijkheid, die de grootst mogelijke ongelijkheid scheppen zal — en doet een sprong in het duister. De lezers van het ontwerp zelf zullen zien dat radicale wijziging van de in Frankrijk bestaande anti-diluviaansche toestanden op militair-rechtelijk gebied volstrekt noodig was en tevens dat, zelfs zonder de belangrijke wijzigingen, die in de berechting van de Nederlandsche militairen kan worden tegemoet gezien, zij in bijna alle opzichten in oneindig veel beter conditie verkeeren dan hunne Fransche kameraden. (Schr.)

V. Door den afgevaardigde Labori — zooals bekend de beroemde advocaat, die als verdediger van den kapitein Dreyfus in het beruchte proces te

Rennes zoozeer op den voorgrond trad — werd aan de Chambre des députés 7 Mei 1907 een rapport over het regeeringsontwerp (IV) aangeboden uit naam van de commissie uit de Kamer, aan welke het voorstel tot onderzoek in handen werd gesteld en waarvan ook de heer Labori deel uitmaakte. (1)

De toelichting van de voorstellen der Commissie, die een wetsontwerp van 35 artikelen met 2 statistieken aanbiedt, op enkele punten afwijkende van het regeeringsvoorstel en o. a. dezen zin bevattende — „de Franschman „is niet soldaat als onderdaan van eenen vorst of als dienaar van een stelsel; „hij is het als burger van een republiek. Als burger wordt hij ter verdediging van zijn nationale onafhankelijkheid en grondgebied geroepen, „maar als burger heeft hij ook recht op bijzonderen waarborg” — haalt een gedeelte van de M. v. T. van het regeeringsvoorstel aan, vermeldt tal van ontwerpen te dezer zake bij de Kamer ingediend, ontleedt daarvan die van de heeren Massé, Trouin en Chanoz en van Drelon en geeft onder meer de volgende gedachten ten beste:

Al is nu de republikeinsche partij eenstemmig in het eischen van eene herziening van onze militaire justitie, die eenstemmigheid verdwijnt als het gaat om de middelen om haar tot stand te brengen.

De voorgestelde oplossingen zijn onder 3 stelsels samen te brengen.

1. Algeheele afschaffing van de krijgsraden, zelfs in tijd van oorlog;

2. Algeheele afschaffing van de krijgsraden doch alleen in tijd van vrede; alle strafbare feiten gepleegd door het krijgsvolk van leger en vloot zonder uitzondering te berechten door de gewone rechtbanken;

3. Afschaffing van de krijgsraden in tijd van vrede, verwijzing naar de gewone rechtbanken van alle feiten van het gemeene recht, terwijl alleen enkele feiten, zéér beperkt in aantal en van zuiver militaire aard, uitsluitend van belang voor de krijgstucht en zeer ingénieus „een résidu van bijzondere overtredingen” genoemd, zouden worden onderworpen aan de rechtsmacht van bijzondere colleges uit burgerlijke en militaire leden samengesteld.

De eerste oplossing is door de commissie dadelijk terzijde gelegd omdat zij onvereinigbaar is met de noodzakelijkheden uit oorlog voortspruitende.

De tweede oplossing heeft in de commissie niet eene meerderheid kunnen verwerven, de derde daarentegen wel.

Ten aanzien van de vraag over de berechting der bij de gewone strafwet strafbaar gestelde feiten door den gewonen rechter en van de wijze van berechting van de zuiver militaire feiten wendde de commissie zich tot de regeering om dier meening te kennen en ontving daarop van den President van den Ministerraad het volgende categorische antwoord.

„Twee hoofdbeginselen zijn onze punten van uitgang geweest”, aldus de heer CLÉMENTEAU, „in de eerste plaats rechtvaardig te zijn, daarna de „krijgsmacht onder krijgstucht te houden, wat een noodzakelijke voorwaarde „voor hare kracht is. Als wij er milities en nationale gardes willen op „na houden zie ik er geen enkel bezwaar in om de militairen geheel onder „de burgerlijke wetten te stellen; willen wij een sterk leger houden, wat „mij bepaald noodzakelijk schijnt lettende op den toestand in Europa, dan „moeten wij ons neerleggen bij het feit dat er een *burgermaatschappij* is „gebaseerd op *vrijheid* en een *militaire maatschappij*, waarin alle burgers „eenigen tijd moeten doorbrengen, gegrond op *gehoorzaamheid*.”

„Ik kan er niets aan doen, het is een feit” (sic!!)

(1) No. 920. Session 1907. Rapport LABORI. Paris. MOTTEROZ et MARTINET, etc.

„Kan de rechter over de vrijen de rechter zijn over hen die te gehoorzamen hebben”? (1).

„Ik zou wel gewild hebben, dat het mogelijk ware krijgsmacht en burgermaatschappij onder één recht te brengen. Ik erken dat dit eene vraag is waarover ik sedert enkele maanden ernstig en lang heb nagedacht en het zou mij voldoening hebben geschonken als de oplossing in de richting van het gemeene recht uitvoerbaar ware gebleken. Ik moet zelfs bekennen dat ik op een gegeven oogenblik bijna ben gezwicht toen men mij een zeer verleidelijk ontwerp bracht dat gericht was op één algemeen recht. Maar er was een grens aan dat universeele recht; op een gegeven oogenblik verscheen een officier, die door een enkele wilsuiving 60 dagen gevangenisstraf (prison) aan een soldaat kon opleggen, wat, voor zooverre mij bekend, niet in overeenstemming is met de opvattingen van de wetten voor de burgermaatschappij geldende.”

„Omdat ik zelfs in dat ontwerp van algemeen recht voor allen een kern van bijzonder krijgstuuchtelijk recht aantrof, heb ik gezocht hoever dat laatste zich behoorde uit te strekken. En zoo ben ik er toe gekomen om te meenen dat zekere feiten, dienstweigering, belediging met woorden of daden van een meerdere, uitingen waren van gebrek aan discipline in den hoogsten graad en als zoodanig behoorden te worden gestraft. Ik heb gemeend dat wij, zoolang wij eene krijgsmacht hebben, er ons bij moeten neerleggen het offer te brengen van bijzondere rechtbanken om wanbedrijven en misstanden te berechten, die inderdaad van bijzonderen aard zijn.”

Deze klare en duidelijke verklaringen waren het, die het advies van de meerderheid der commissie bepaalden.

Nu bleef nog over te beslissen op welke wijze de colleges moesten worden samengesteld, die geroepen zouden worden om die kern van strafbare feiten te berechten.

Ook hier werden verschillende oplossingen voorgesteld.

Men kon eerst het scheppen van rechtbanken overwegen, bestaande uit militairen, voorgezeten door een burger-rechtsgeleerde. Uwe commissie heeft gemeend dat stelsel niet te mogen aanvaarden omdat het de krijgswaarden onder een weinig nieuwen vorm weder scheen te doen herleven.

Moest men zich dan alleen tot burger-rechtsgeleerden bepalen?

Het scheen ons toe dat, wilden wij een nieuwe jurisdictie scheppen, deze althans ten deele moest worden samengesteld uit *militairen* omdat *zij alleen* in staat zijn op juiste wijze den aard en de zwaarte te beoordeelen van zuiver militaire strafbare feiten. Maar tevens scheen het ons bepaald noodzakelijk naast hen rechters van beroep te doen zitting nemen die de beraadslagingen kunnen leiden en volgen met volmaakte (parfaite!) kennis van de rechtsorde en rechtsregelen.

Dat heeft uwe commissie er toe geleid om tot eene gemengde samenstelling der colleges te besluiten, burgerlijke en militaire rechters tevens bevattende.

In het regeerings-ontwerp was, zooals u bekend is, onderscheid gemaakt, bij de zuiver militaire feiten, tusschen misdaden en wanbedrijven en het scheppen van twee jurisdicties voorgesteld. Van oordeel dat een dergelijk

(2) „Le juge de la liberté peut il être le juge de l'obéissance?” vraagt de heer CLÉMENTEAU. Rethorisch fraai gezegd en radico-socialistisch zonder twijfel, maar ook steekhoudend? Berust niet alle vrijheid in de maatschappij juist op voortdurende gehoorzaamheid van allen aan de wet?

systeem niet zou nalaten, zonder ernstig voordeel, op praktisch terrein te leiden tot verwarring, die het beter is te vermijden, heeft uwe commissie gemeend dat een enkel college, kennis nemende van misdaden zoowel als van wanbedrijven, in alle opzichten de voorkeur verdient.

Was het in deze omstandigheden wenschelijk een geheel nieuw raderwerk op het gebied der rechtspraak met den schijn van een gewijzigden krijgsraad te scheppen? De commissie heeft gemeend zich de bestaande jurisdictie ten nutte te moeten maken, hare samenstelling slechts voor zooverre noodig regelende om de ter sprake gebrachte belangen in overeenstemming met elkander te brengen. Zoo is zij er toe gekomen om U voor te stellen de militaire feiten te verwijzen naar een Kamer van het Hof van Appèl, op bijzondere wijze gevormd door de toevoeging van een zeker aantal officieren.

De rechters en de officieren waaruit zij is samengesteld zullen uitspraak doen met meerderheid van stemmen, als eene werkelijke jury beslissende naar hun geweten en innerlijke overtuiging.

Afschaffing van militaire parketten en rapporteurs, van de bijzondere procesvoering door de wetten van '57 en '58 vastgesteld voor de militaire en maritieme rechtbanken, verzachting van te strenge straffen uit onze oude militaire strafwetboeken geven ten slotte aan het wetsontwerp, dat U ter beoordeeling wordt voorgelegd, zijn eigenlijke waarde.

In overeenstemming met de regeering breken wij met het stelsel van bijzondere militaire strafinrichtingen.

De afzonderlijke toelichting van de verschillende artikelen zal U in staat stellen om de bepalingen van het voorstel op juister wijze nog te beoordeelen.

VI. Door twee commissie's uit de Kamer werden de ontwerpen IV en V beoordeeld; eene uit het leger, eene andere uit de marine (1).

Hunne beschouwingen gaven aanleiding tot het voegen bij het rapport LABORI (920) van twee aanvullingen (annexes) waarbij rekening werd gehouden met de door de commissies voorgestelde wijzigingen (2).

De algemeene beraadslagingen in de Kamer van Afgevaardigden vonden plaats in de zittingen van 15, 16 en 23 Maart; de behandeling der artikelen in die van 30 Maart, 1 April, 14, 17, 18, 25 en 27 Mei, 3, 4, 7 en 8 Juni en waren op laatstgenoemden datum gevorderd tot art. 24 van het gewijzigd ontwerp, het Ve boek aan den C. P. toevoegende.

De ruimte van dit tijdschrift laat niet toe een résumé van de debatten te geven. Sommiteiten op rechtsgeleerd, militair en politiek gebied (3) namen daaraan deel en een scherp meeningsverschil deed zich herhaalde malen voor, vooral tusschen centrum en uiterste linkerzijde. Enkele amendementen werden voorgesteld en aangenomen zonder dat tot nu toe de regeerings-beginselen op belangrijke wijze werden aangetast.

Hen, die de handelingen bestellen, wordt aanbevolen de uitgaaf „in extenso" te vragen: de lezing daarvan is hoogst belangwekkend.

Ik kan den lust niet weerstaan om enkele zinnen weer te geven uit de rede van den député BONNEVAY in de zitting van 15 Maart en van de

(1) No. 921 en 922. Session 1907. Avis présenté (7 mai 1907) au nom de la Commission de l'armée L. L. KLOTZ, député, sur le projet de loi, etc. Paris. MOTTEROZ et MARTINET, etc.

(2) No. 920. Annexe en 2e Annexe 7 mai 1907.

(3) BENAÏMÉ, PICQUART, CHÉRON, destijds Sous-secrétaire de la guerre, nu dezelfde functie bij Marine bekleedende, ALLEMANE, LABORI, rapporteur, BONNEVAY, LASIES, MONSSERVIN, MILLEVOYE, JAURÈS, VAILLANT, PIGOU, DRELON, BESNARD, DE PRESSENCÉ, ALLARD, JOURDE, DU HALGOUËT, DALIMIER, etc.

woorden door den heer MONSSERVIN van de tribune denzelfden dag gesproken.

De heer BONNEVAY betuigt adhesie aan het regeeringsontwerp en werpt alle partij-revanche en den schijn van eene parlementaire oprakeling van „geruchtmakende processen” verre van zich.

De militaire rechtspraak is feitelijk, zegt hij, beter noch slechter geweest dan de gewone rechtspraak. Hetzij onder den wapenrok of onder de toga, altijd zal het een feilbaar mensch zijn „de coeur passionné”, die recht spreekt. En mijne herinneringen uit lang vervlogen dagen, toen ik zelf tot de balie behoorde, zeggen mij, dat dikwijls naar de verdediging bij militaire processen beter werd geluisterd en dat er zelfs beter naar gehandeld werd dan bij de gewone strafzaken. (Uitroepen: C'est vrai! — Très bien! bij het centrum en van verschillende banken).

Wat heeft men aan de krijgsraden te verwijten dat men ook niet reeds verweten heeft aan andere rechtscolleges?

Zich te laten beïnvloeden door korpsgeest, door den moreelen dwang van den chef, die vervolging gelast of de zittingen leidt? Zeker; maar hebben onze burger-rechters altijd recht gesproken zonder zich te bekommeren om de meening van hen, van wie hun bevordering afhing en heeft nooit een van hen een onschuldige (le juste) veroordeeld tengevolge van korps-traditie, die men siert met den naam van jurisprudentie?

Het recht niet te kennen? Juist alweer. Maar elken dag worden in appèl vonnissen van lagere rechters vernietigd waarbij op zegel de onwetendheid of de dwaling van burgerrechters aan de kaak wordt gesteld.

Hardheid voor minderen en door de vingers zien voor hoogereren?

Misschien. Maar het is niet lang geleden dat Mr. VIVIANI hier een rede uitsprak, waarin hij U die magistratuur met dubbel aangezicht ten tooneele voerde, de vriendelijke en lachende zijde tot de gelukkigen gekeerd, den ijskouden, onvermurwbaren, van geen medelijden wetenden kant tot de ellendigen, de misdeelden. (Très bien! très bien! sur divers bancs).

Neen, mijne heeren, als ik het afschaffen van de krijgsraden steun dan is het niet op grond van voorgekomen feiten of handelingen of van vergelijkingen, die kans zouden bieden geen oplossing te brengen, maar om de drie volgende redenen:

1°. De nieuwe wijze van recruteeren der militairen heeft meer relief gegeven aan het algemeen burgerlijk karakter van de functiën van den soldaat.

2°. Het belang van de weermacht brengt mede haar ver te houden van politieke en juridische strijdvrage.

3°. Ik verafschuw alle uitzonderingswetgeving, omdat zij gelegenhedswetten geeft.

Ik veronderstel dat keizer Napoleon I nimmer heeft te boek geloopt als anti-militarist en dat zijne besluiten, zijne gedachten nooit waren gericht op het ondermijnen van de krijgstuicht. En, mijne heeren, in de additioneel-akte van de Constitution de l'Empire van 22 April 1815 schreef de Keizer voor:

Art. 54. De strafbare militaire feiten behooren uitsluitend tot de bevoegdheid van de militaire rechtbanken.

Art. 55. Alle andere strafbare feiten, indien ze door militairen worden gepleegd, staan ter competentie van de colleges voor burgerlijke rechtspraak.

Welk systeem gij ook moogt aannemen, zelfs indien gij, ter berechting

van die zuiver militaire feiten, de meerderheid mocht geven aan het militaire element, ik moet bekennen dat ik de reden van bestaan en de werking van die rechtspraak van hybridischen aard niet met een gunstig oog kan beschouwen. Waarom een dergelijke menging, waarom een zoo diep ingrijpen van het burger-element bij het berechten van zuiver militaire zaken?

Is het om redenen van recht? Omdat gij meent dat het nuttig is den militairen rechter te omringen door personen, die de wet kennen en dus in staat zijn haar te doen eerbiedigen in hare beginselen en in hare toepassing?

Als het daarom is — en het is de eenige grond, die het rapport van den heer LABORI aangeeft — dan is het meer dan voldoende een rechtsgeleerde in de vergadering te laten voorzitten

De heer JOSEPH MONSSERVIN. Mijne heeren. Indien men de kwestie over de krijgswetten onderzoekt los van alle politieke beschouwingen en zich uitsluitend bepaalt tot het in harmonisch evenwicht brengen van de belangen van het recht en de eischen der krijgsmacht, is het niet de afschaffing van de militaire rechtspraak *maar haar verbetering* die zich opdringt aan den onbevooroordeelden geest.

Het is gemakkelijk om in de wetten bepalingen te doen opnemen, die aan de instructie en de berechtiging meerdere wettelijke waarborgen geven, in de schaal van straffen de repressieve sancties te verzwakken en zoo de kritiek, die, zooals ik hoop aan te toonen, in de meeste gevallen ongerechtvaardigd is, tot zwijgen te brengen.

Maar afschaffing van het militaire strafwetboek, van de krijgswetten, het verwerpen van die geheele militaire jurisdictie, noodzakelijk en van kracht bij alle beschaafde volken, is een hervorming vol gevaren, die noch het recht noch de menselijkheid eischt en die het volk en het leger, zoowel hooger als lager, in hun gezond en eenvoudig oordeel eer zullen beschouwen als eene verdenking gericht tegen hunne chefs en een aanslag op dier autoriteit, dan als eene beveiliging der rechten van den soldaat. (Toejuichingen op verschillende banken.)

Wie vraagt die herziening? De discipline? Inderdaad, het stellen van de vraag is ze oplossen tevens. De krijgsmacht kan van de aanneming slechts slachtoffer worden.

Vraagt *de soldaat* haar? Maar de soldaat — de massa die bij het regiment aankomt met een gezonden geest en vaderlandslievend hart — weet heel goed dat hij groote verantwoordelijkheid aanvaardt, dat hij onder het vaandel gezonden wordt om eene hooge en edele taak te vervullen (Très bien! Très bien!)

Met een gevoel van trotsch en zonder vrees aanvaardt hij die aansprakelijkheid. Hij weet dat, moge voor den burger de vrijheid hoogtij vieren, voor hem discipline en onvoorwaardelijke gehoorzaamheid regel zijn. Hij weet, gekozen en gewapend als hij is door de natie, dat alle overtredingen, wanbedrijven en misdaden begaan tegen het vaderland dat hem geroepen heeft en gewapend om het te verdedigen, een karakter van buitengewonen ernst dragen en hij begrijpt, dat alleen zij, die met hem de verantwoordelijkheid voor de verdediging van het vaderland dragen, bevoegd zijn om den ernst en de gevolgen van zijne strafbare daden te beoordeelen.

Vraagt *het volk* haar? Ik weet dat zij voorkomt in veel politieke geloofsbelijdenissen; maar dit deel der politieke programma's heeft stellig het volk niet warm gemaakt, dat heeft zeker de kiezers er niet toe gebracht aan dezen of genen van U hun vertrouwen te schenken.

Het volk, de geslachten die zijn opgegroeid in de school der smartelijke

gebeurtenissen van 1870, willen een strenge, krachtige krijgstucht omdat zij begrijpen dat die sterke en onaantastbare discipline de waarborg is voor de nationale veiligheid. Zij die elk jaar, zonder marchandeeren, aan het vaderland het milliard toestaan, noodig voor het budget der nationale verdediging, die het hunne kinderen afstaan, willen dat het offer aan goed en bloed dat zij brengen niet nutteloos verloren ga; zij willen handhaving van de autoriteit der chefs, van hun prestige, overtuigd als ze zijn dat de krijgsmacht, zoolang er tucht in heerscht en kracht, de vijanden van het vaderland in ontzag zal houden. (Très bien! très bien! au centre; de spreker wordt in de rede gevallen.)

Zijn er, de kwestie van tucht en nationaal belang nu ter zijde gelaten, inderdaad ernstige redenen om de krijgsraden af te schaffen?

Ik zal de verwijten nagaan, die men er tegen inbrengt.

Hun rechtspraak is meer aan dwaling onderhevig dan die van andere rechtscolleges, zegt men; de militaire rechters, vreemd aan rechtszaken, zijn niet geschikt om de wet toe te passen; de gestrengheid van hun vonnissen maakt hun beslissingen onmenselijk hard.

Laat ons in 't kort die bezwaren eens onderzoeken

Het was op 15 Juli 1899 dat bij speciale wet de bepalingen van de wet van 1897 toepasselijk werden verklaard op de militaire rechtspraak, en na dat tijdstip wordt elk militair in alle phasen van de instructie ter zijde gestaan door een advocaat, wien zonder voorbehoud inzage van het dossier wordt gegeven, die getuigen à charge kan recuseeren, getuigen à décharge kan doen hooren, kortom alles kan doen wat hij voor de verdediging van de belangen van zijn cliënt dienstig acht. Zijn, onder zulke waarborgen, dwalingen mogelijk?

Ik wil geenszins beweren dat de militaire rechters onfeilbaar zijn. Welke rechtbank beging nimmer eene vergissing? Men heeft zich slechts delangdurige discussies te herinneren, die van deze tribune zijn gehouden over de toepassing van de doodstraf, om te weten dat het verwijt van dwaling ook gericht werd — en wellicht op nog heftiger wijze — tegen de jurisdicties, die daartegen de meeste waarborgen behoorden te bieden, de „Cours d'Assises”. (gerechtshoven).

Doch laat ons de dwalingen van de militaire rechters zoeken. In 1906 zijn de „Conseils de revision”, opperste militaire colleges, afgeschaft en in hunne plaats heeft de wet den Hoogen Raad (Cour de Cassation), samengesteld uit de allereerst-bevoegden der magistratuur, een recht van onbeperkte contrôle gegeven over de door de militaire rechtbanken behandelde zaken. Het is belangwekkend te weten in hoeveel gevallen dat Hof de beslissingen van de militaire colleges vernietigd heeft.

Indien de krijgsraden werkelijk gehoorzamen aan allen drang, als zij partijdig en zonder de wettelijke vormen in acht te nemen oordeel vellen, indien zij de wetten op onwetende wijze toepassen, zooals velen beweerd hebben, moeten wij natuurlijk de gevallen van te-niet-doen zich zien vermenigvuldigen. En wat is nu het geval? Van Juni 1906 tot 1 Januari 1907, dus in de eerste zes maanden waarin de besproken wet is toegepast, geeft de statistiek ons te zien, dat 405 voorzieningen zijn aangeteekend, en dat daarvan 11, let op het aantal, heeren, ontvankelijk zijn verklaard. En nadien bleef de verhouding constant; de niet-ontvankelijk verklaarde voorzieningen wisselen tusschen 3 en 4 procent. Kunnen alle gewone rechtbanken ons eene zoo geruststellende statistiek toonen? (Très bien! sur divers bancs.)

Ik kom tot een ander verwijt.

De leden van eenen krijgsraad, zegt men, zijn onbekwaam om eene wet toe te passen, die zij niet kennen.

Ik wil niet in herinnering brengen hoe dikwijls het bij de gewone rechtbanken voorkomt dat een jong rechter-plaatsvervanger zonder ondervinding en zonder veel kennis van zaken buitengewoon gewichtige belangen in handen heeft; hij vult dan zijn gebrek aan weten aan door zorgvuldiger studie, door dieper in de zaak door te dringen en, met behulp van zijn gezond verstand, gelukte het hem dan toch goed recht te spreken.

Zoo doet ook de militaire rechter.

Maar overigens, indien men goede rechtsbegrippen eischen mag van de leden van het Openbaar Ministerie en de rapporteurs — en ik wil er gaarne mede instemmen dat men een soort militaire magistratuur scheppe waarvan de leden candidaat in de rechten zouden zijn — dat zelfde kan niet het geval zijn bij de rechters, waaruit de Raad is samengesteld.

Die rechters zijn vóór alles jury-leden; evenmin als gij van de gezworenen eischt, dat zij een deel van hun leven op de banken van de faculteit der rechtsgeleerdheid hebben doorgebracht, zoo min kunt ge dat van de militairen verlangen. Zij brengen de onschatbare eigenschappen van eerlijkheid, onpartijdigheid, kennis van militaire verantwoordelijkheid en zorg voor de krijgstuicht mede. En dat is voldoende.

M. TOURNADE. En hun gezond verstand.

M. MONSSERVIN. Juist, en hun gezond verstand. Zij passen zich overigens spoedig aan hunne functies aan en geven daarbij — ik weet het, want ik heb zelf voor krijgswaarden gepleit — evenzeer blijk van helderheid als van menschlievendheid.

M. LAGASSE. Heeft U te Rennes gepleit, toen de Commandant CARRIÈRE het Openbaar Ministerie waarnam? (Mouvements divers).

M. MONSSERVIN. Ik zeide in het begin van mijne rede, dat ik mij buiten alle politieke herinneringen wilde houden

De militairen, mijne heeren, vinden zich bij de krijgswaarden tegenover hun natuurlijke jury geplaatst.

Mr. BONNEVAY zeide zoeven dat er over het algemeen eene neiging viel waar te nemen om ieder door zijn gelijken te doen berechten. Hij had daarin gelijk. Ieder verlangt tegenwoordig de beslissingen te hooren van hen, die het bedrijf kennen dat door hem wordt uitgeoefend, de verantwoordelijkheid die op hem rust, omdat zij met meer helderheid en bevoegdheid de wet op hem kunnen toepassen.

Waarom dan die bevoegde rechters te vervangen door anderen, die niet op de hoogte zijn van militaire zaken? Is het niet buiten twijfel dat de krijgsmacht een bijzonder orgaan in de natie vormt met een zeer bijzonder leven en dat daardoor reeds behoefte heeft aan eigen rechters en eene speciale rechtspleging?

M. DESFARGES. Maar die rechters zijn tevens partij?

M. MONSSERVIN. Men beweert dat de krijgswaarden — en dat is het laatste bezwaar dat men er tegen inbrengt — er eene overdreven gestrengheid op na houden. Dat is niets dan eene legende, die, ik beken het, een schijn van waarheid krijgt voor hem, die het militaire strafwetboek leest.

De voorlezing daarvan heeft ons den schrik op het lijf gejaagd toen wij, 20 jaren oud, den kring vormende om onzen pelotons-commandant, na ieder artikel, als een begrafenis-refrein, de sombere woorden „doodstraf met vervallen-verklaring van den militairen stand” hoorden terugkeeren.

Maar wij moeten vooral niet uit het oog verliezen dat dat wetboek een tweesnijdend zwaard is; dat het met alle mogelijke verzachting in tijd van vrede toepasselijk is, maar ook in tijd van oorlog, en dan vooral, moet worden toegepast.

Tengevolge van wetten, waarover ik straks zal spreken, is het in buiten gewone mate menschelijker gemaakt en daarin kan nog verder worden gegaan voor vrede-toestanden. Maar zijn er straffen, streng genoeg voor hem, die tegenover den vijand geplaatst, in dat oogenblik van scherpe crisis dat de oorlog daarstelt, door zijn ongehoorzaamheid, tuchteloosheid, lafheid, verraad, de verdediging van het land, de redding van het Vaderland in gevaar brengt?

Zijn er voor dezulken straffen, die streng genoeg zijn en moeten wij aarzelen om die te handhaven? (Très bien! très bien!)

[De spreker stelt verder de vraag of inderdaad de uitspraken van de krijgsraden zoo buitengewoon streng zijn, bewijst uit tot zijn beschikking gestelde stukken, dat bij het 16e legerkorps te Montpellier 250 zaken leidden tot 37 vrijspraken, 33 niet-ontvankelijkverklaringen, 180 tot lichte straffen behalve één, waarbij de doodstraf werd uitgesproken wegens moord (om diefstal te plegen) op eene oude boerin. En dat tijdens de troebelen — 1907 — au Midi, waar strengheid den rechters geboden was.]

Ik vraag mij af — zoo gaat de heer M. voort — of werkelijk het middel in dit geval niet erger zal zijn dan de kwaal

Vreest gij niet dat, indien ge den militair voor den rechter van beroep brengt, die gewoon is dagelijks het uitschot van de maatschappij voor zich te zien verschijnen, dat die rechter wel eens den soldaat, die een dommen streek heeft begaan maar au fond een goed burger is, met dien anderen burger, dien hij zoo juist ten correctionneele heeft berecht, op gelijke leest zal schoeien?

M. MILLEVOYE. C'est très juste, vous avez cent fois raison.

M. le President de la Commission. Wilt gij eene meerderheid van militaire leden (in de colleges)?

M. LASIES. Om disciplinaire straffen toe te passen is dat heel natuurlijk; de regeering zal de amendementen overnemen, die de meerderheid aan de militairen geven.

(Werd „de regeering” enigszins bang voor de uitwerking der woorden van den heer MONSSERVIN? Schr.)

M. MONSSERVIN zegt verder, dat de strenge allures van den officier goedhartigheid niet uitsluiten, dat hij, die dikwijls zelf vroeger soldaat geweest is, de verleidingen die tot straf voeren kent, een vaderlijk rechter is . . .

Hij weet dat de soldaat, die heden voor hem verschijnt, te velde morgen wellicht naast hem staan zal, dezelfde gevaren trotseerende en met dezelfde opoffering zijn leven gevende voor het Vaderland.

Gelooft gij, dat, waar zulke verhoudingen kunnen bestaan, de militaire rechter de onverbiddelijke moet zijn en dat de soldaat niet liever zal verschijnen voor beroepsgenooten, waarmede hij leven moet, met wie hij gisteren in 't gevecht gegaan is of morgen vechten zal, dan voor rechters, volslagen onbekend met alle militaire aangelegenheden en die, gewoon slechts misdadigers te berechten, allen die voor hun verschijnen als zoodanig behandelen zullen?

(Toejuichingen uit 't Centrum en van rechts.)

M. LASIES. U heeft gelijk.

M. MONSSERVIN . . . Laat ons nu over de militaire-gevangenis spreken. Zij was niet altijd oneer meebrengend, zij scheen meer bestemd voor heeten stijfhoofden dan voor boosdoeners. Ge wilt de militairen in de gewone gevangenis opsluiten? Er is gezegd, ik weet het, dat men speciale

afdeelingen inrichten zal, waar de militairen preventief ondergebracht zullen worden.

De Minister van Justitie is ter vergadering en het doet me genoegen in zijne tegenwoordigheid te kunnen verklaren, dat wie de toestand van onze arrondissement-gevangenissen kent, ook weten moet dat zulk een voornemen onuitvoerbaar is; in 9/10 van onze gevangenissen is het niet mogelijk de voorloopig in hechtenis zijnden van de veroordeelden aftezonderen. Als men twee verdachten wil scheiden om ze te beletten samen te spreken moet men onvermijdelijk een van beiden samenbrengen met individus, die reeds zware straffen ondergaan hebben. Ziedaar waar ge de soldaten zult heenbrengen, die een dollen streek hebben begaan.

En dan hebben we nog het belang van de discipline.

Artikel 11 van uw ontwerp bepaalt dat de vervolging, zelfs in krijgstuchtelijke zaken, tot de competentie behoort van het openbaar-ministerie en dat de rol van den Commandeerenden Officier, van den Korpschef, zich beperkt tot het overbrengen van eene klacht bij het parket. Zóó dus dat de klacht van den Generaal onvervolgd kan worden gelaten door een plaatsvervanger of substituut van den officier van Justitie, en dat wel in krijgstuchtelijke zaken! Herleest art. 11.

M. LOUIS PUECH, *president van de Commissie*. Ge houdt een pleidooi tegen het gewone recht.

M. MONSSERVIN. Ik eerbiedig het gewone recht op zijn eigen gebied maar niet in zaken van tucht bij de krijgsmacht.

M. LABORI, *rapporteur*. Wij derogeeran niet aan het gewone recht omdat het parket niet zal kunnen vervolgen zonder klacht van den chef van het korps. Wij willen niet dat bij die speciale feiten het initiatief tot vervolging bij den Officier van Justitie berusten zal; wij willen het aan de chefs van de militaire korpsen laten en, tenzij de verwarring zoodanig zij dat de geheele maatschappelijke orde van zaken niet meer besta, kunnen wij niet op goede gronden vermoeden dat het parket de militaire autoriteit, die eene klacht indiende, zal tegenwerken.

M. HENRI CHÉRON vindt het natuurlijk en gelukkig dat de militaire chef een klacht indient en het O. M. vervolgt als het dat noodzakelijk acht.

M. MONSSERVIN. Welnu, ik deel die meening niet en ben zéér bepaald tegen deze gevaarlijke nieuwigheid gekant. Als een korpschef te doen krijgt met een Off. v. Just. die zijne meening niet deelt, wat een voorbeeld zullen de ondergeschikten dan krijgen en wat een opwekking tot overtreding van de krijgstucht.

Gij zegt dat zulk een geval zich waarschijnlijk niet zal voordoen? Ik ga tot eene andere grief over, mijnheeren, en vraag vergeving voor het misbruik dat ik van uwe aandacht maak. (Parlez! parlez!)

De commissie vraagt ons afschaffing van de krijgsraden. Veronderstellen wij eens dat de Kamer in dien geest een votum uitbrengt. Dan stel ik deze vraag: Omdat gij die krijgsraden in tijd van oorlog handhaaft, vraag ik: hoe zult ge ze dan kunnen samenstellen als de mobilisatie plaats heeft of de oorlog zal verklaard zijn? Hoe scheidt gij dan deze buitengewoon belangrijke rechtspraak? Hoe zult gij haar uit het niet doen verrijzen als ge geen geoefend (militair) openbaar-ministerie, geen rapporteur, geen rechter, geen griffier, niemand van dat gansche bij de militaire justitie behorende personeel hebt, noodig om het justitiële raderwerk te laten loopen? Het is dus noodig dat die organisatie reeds in tijd van vrede besta, evengoed als de intendance, de geneeskundige dienst, als alle militaire diensten, die gereed moeten zijn om hun maximum van werkkraft en

nuttig resultaat te geven op het oogenblik der mobilisatie. (Applaus). Als gij de Krijgsraden in tijd van vrede afschaft dan moet gij, om logisch te blijven, ze evengoed afwijzen voor oorlogstijd; door den loop van zaken zult ge in de onmogelijkheid zijn ze morgen weer bijeen te krijgen.

. (De redenaar geeft nu de door hem gewenschte verbeteringen in de militaire justitie aan.)

Men zou reeds dadelijk, wij zijn allen daarin eenstemmig, aan de krijgsraden de berechting kunnen ontnemen van alle misdaden en wanbedrijven van het gewone recht. Wij zijn, naar ik hoop, allen van meening dat de disciplinaire delicten bij eene speciale jurisdictie thuisbehooren. Dan blijft er nog eene categorie van feiten over die de Commissie, om beurten, omschreven en gestraft heeft in titel I van het V^e boek dat zij zich voorstelt aan den Code Pénal toevoegen. Ik ben van meening dat die feiten niet ter berechting moeten komen bij den gewonen rechter en dat zij tot de bevoegdheid moeten behooren van colleges waarin het militaire element de meerderheid heeft. Krijgsraden als ge die behoudt, militaire strafkamers als ge ze scheidt. Ik zal slechts enkele van die wanbedrijven of die misdaden aanhalen, die gij ten onrechte door de gewone rechtbanken wilt doen behandelen: in de 1e plaats *de desertie*.

Als er één delict is, dat door zijn aard gebrek aan tucht en militair plichtsgevoel verraadt, dan is het wel dit, en ge zult dadelijk het abnormale en tegenstrijdige van den door U voorgestelden tekst inzien.

Ge meent dat de disciplinaire jurisdicties strenger zijn dan de gewone en gij zendt hun den soldaat, die weigert te gehoorzamen maar niet den deserteur! Voor hem scheidt ge een privilege; hij wordt beter behandeld dan de stijfkop, die in een oogenblik van dwaze en voorbijgaande weerbarstigheid weigert de gegeven order uittevoeren. Ik vind daarin eene onsequentie, die ik meen dat gij herstellen zult.

M. LASIES. Er zijn wijzigingen noodig, dat is duidelijk.

M. MONSSERVIN. Het verkoopen, vernielen, verduisteren van goederen of wapens, die aan de militairen zijn toevertrouwd, zijn, volgens uw ontwerp, niet speciaal-militaire misdrijven of misdaden; alsof niet de soldaat behalve den plicht om eerbiedig en gehoorzaam te zijn ook dien had om, ter verdediging van het vaderland, de wapens te bewaren, die aan zijne zorg werden toevertrouwd! Verkracht hij, die ze verkoopt, ze breekt, niet de discipline, en begaat hij niet eene schandelijke daad? En moet hij daarvoor niet worden gestraft door militaire rechtbanken, die beter in staat zijn om de omstandigheden te beoordeelen waaronder het feit is gepleegd en de gevolgen, die het hebben kan? De vraag stellen is haar beantwoorden tevens.

De knoerijen bij de voeding van den soldaat begaan zijn ook onttrokken aan de militaire rechtbanken.

Ge wilt toch dat mensen, die de gezondheid, wellicht het leven van hunne ondergeschikten in de waagschaal stellen door ze slechte of vervalschte eetwaren te geven, al de gestrengheid ondervinden zullen van de militaire rechtspraak? (Très bien! très bien!)

. En de misdaad van *verraad*?

Het ontwerp laat haar in het duister; ze wordt in geen enkel artikel van de wet, die wij te beoordeelen hebben, behandeld. Maar verraad, gepleegd door een officier aan wien het land de zorg voor en de geheimen van zijn kracht heeft toevertrouwd, is een misdaad oneindig veel erger en schandelijker dan het verraad dat een gewoon burger pleegt. Die misdaad

tegen het vaderland, moet die ook niet door de militaire jurisdictie worden berecht? (Très bien! très bien!)

Maar door de Commissie voor het leger zelf is kritiek geleverd op dit gedeelte van het ontwerp.

Ik lees in het rapport, uit haar naam door den heer KLOTZ opgemaakt: „Wij willen enkele misdaden onttrekken aan de gewone autoriteit omdat het zou gedaan zijn met de krijgstucht als éénmaal een soldaat, die zijn officier met de bajonet doorstoken had door eene jury van het Hof werd vrijgesproken.”

Past deze redeneering niet op alle gevallen, die ik noemde?

Kan dergelijke demoraliseerende vrijspraak zich dan niet voordoen als, de publieke meening op een dwaalspoor gebracht zijnde en zekere harts-tochten meewerkende, de jury's voor de misdaden, die ik noemde, deden wat de heer KLOTZ vreesde dat zij zouden doen bij de misdadige handeling, die hem tot voorbeeld diende.

Moet ik U een recent tijdstip in herinnering brengen toen in de departementen van het Zuiden bij een der regimenten een muiterij en werkelijk oproer uitbrak zonder voorbeeld in onze geschiedenis?

Veronderstelt eens dat de schuldigen voor een gerechtshof van een dier toen zoo opgewonden departementen waren gebracht; zouden wij dan niet voor schandelijke vrijspraken hebben gestaan? (Très bien! à droite et au centre.)

Ik zeide dat het niet voldoende is om kritiek te oefenen, maar dat men moet trachten de teksten te verbeteren, te amendeeren

Ik meen dus dat het verstandig is het presidium van den krijgswaad toe te vertrouwen aan een beroepsrechter, aan een raadsheer van het Hof, die zijne collega's de duistere punten van het recht zou ophelderen, die hen, als zij op het punt waren af te dwalen van de heilige regelen der procedure, zou terug brengen binnen de voorschriften der wet.

Laat men naast dien magistraat officieren, onderofficieren en — 't is mij goed — ook soldaten samenroepen, want ik zie er geen bezwaar in minderen in een krijgswaad te benoemen; het zou voor hen een hooge les in moraal en verantwoordelijkheidsbegrip zijn.

Ook is het wenschelijk dat de stemming over de schuld een geheime zij.

Er kunnen omstandigheden zijn die het voor den rechter hinderlijk maken zijn meening in het openbaar te doen kennen; zijn onafhankelijkheid zal betwist noch verdacht kunnen worden als hij aan een anoniem biljet zijn denkwijze en besluit kan toevertrouwen.

Laat ons in de wet de geheime stemming bij den krijgswaad voorschrijven, dat zal een nuttige wijziging zijn. En breidt de verzachtende omstandigheden nog uit, als gij de straffen te streng vindt.

Voegt bij die verschillende maatregelen, bij de contradictoire instructie, de bepalingen betreffende de schorsing, bij al die vrijzinnige bepalingen van de wetgeving nog voorschriften, die de persoonlijke vrijheid beschermen, maar schaft de militaire rechtspraak niet af.

Zoo zult gij een menschlievende hervorming tot stand brengen en niet eene, die, de bestaande wetgeving over boord werpende, door de meerderheid in het land zal worden beschouwd als eene verdenking tegen de officieren en afbreken van hun autoriteit over de troepen, die hun zijn toevertrouwd.

Wat Zwitserland, het land van het volksleger, niet heeft willen afschaffen en Amerika, het land van rechtsgelijkheid bij uitnemendheid, gehandhaafd

heeft als waarborg van kracht voor de weermacht, laat ook ons dat behouden. (Très bien! très bien!)

Ik heb mij in den loop van deze opmerkingen onthouden, mijne heeren, van alles wat een politieken bijmaak kon geven aan mijne argumenten en ik heb door geen enkel beroep (op bepaalde feiten) in het debat de hartstochten opgewekt; ik heb tot U gesproken — en daartoe beperkte zich mijn eerezucht — als een goed Franschman, bezorgd voor de handhaving van de krijgstucht, die eene noodzakelijke voorwaarde is voor de kracht van de weermacht en de veiligheid van het nationale grondgebied. (Applaudissemens. *Sur divers bancs. A demain!*)

De *belangrijkste* artikelen van het ontwerp, zooals ze geamendeerd door de Kamer van Afgevaardigden *zijn aangenomen*, luiden als volgt:

Art. 1.

(1) Les conseils de guerre sont supprimés en temps de paix tant dans l'armée de terre que dans l'armée de mer.

(2) Sont supprimés même en temps de guerre: les tribunaux maritimes de revision permanents, les tribunaux maritimes permanents, les tribunaux maritimes spéciaux de la loi du 30 mai 1854 sur l'exécution de la peine des travaux-forcés.

(3) Les tribunaux maritimes spéciaux de la loi du 30 mai 1854 sont remplacés par des tribunaux qui porteront le nom de tribunaux pénitentiaires spéciaux des Colonies.

(4) Ils continueront de fonctionner jusqu' à la promulgation du décret particulier prévu par l'article 35 de la présente loi. (1)

Art. 2.

(1) Les crimes, délits et contraventions commis par les militaires ou marins en temps de paix sont jugés au début des audiences par les tribunaux ordinaires, conformément aux dispositions du Code d'instruction criminelle, du Code-pénal et des lois pénales du droit commun.

(2) Les crimes et délits commis dans l'intérieur des ports, arsenaux et établissemens de la marine seront, en temps de paix, poursuivis et jugés comme les crimes et les délits commis sur tout autre point du territoire.

(3) En temps de guerre, ils seront jugés par le conseil de guerre maritime permanent, s'ils sont de nature à compromettre, soit la police ou la sureté des ports, arsenaux et établissemens maritimes, soit le service maritime, quelle que soit d'ailleurs la condition du délinquant.

(4) Les faits de piraterie sont justiciables de la Cour d'assises. La Cour d'assises compétente pour connaitre d'un fait de piraterie est celle du département où siègeait le tribunal maritime compétent pour en connaitre antérieurement à la présente loi.

Art. 3.

(1) Toutefois les crimes et délits prévus et réprimés par les sections II et III du livre V du Code-pénal (2) sont déférés à un jury militaire

(1) In de redevoering van den Sous-secrétaire d'état de la guerre M. CHÉRON van 1 April 1909 is eene zéér heldere uiteenzetting gegeven van de thans in Frankrijk bestaande uiterst gecompliceerde militair-rechtelijke organisatie.

(2) Hierbij worden speciaal militaire feiten strafbaar gesteld.

siégeant au chef-lieu du corps d'armée ou de l'arrondissement maritime, et dont le ressort est la région du corps d'armée ou de l'arrondissement militaire. Un décret déterminera pour toute l'étendue du territoire continental, les départements rattachés à chaque arrondissement maritime.

(2) Ce jury est composé de quatre jurés militaires dont un d'un grade égal à celui de l'accusé, de deux jurés civils et d'un conseiller-président pris dans la Cour d'appel dans le ressort de laquelle se trouve le chef-lieu du corps d'armée ou de l'arrondissement maritime.

(3) Le conseiller est désigné chaque année au mois de juillet dans l'assemblée générale qui règle le roulement de la Cour d'appel.

(4) Au cas où l'inculpé aurait le grade de Général de division ou de Vice-amiral le jury serait présidé par le premier Président de la Cour d'appel, sans préjudice du droit qu'aura ce magistrat de le présider toutes les fois qu'il le jugera convenable.

(5) Dans les chefs-lieux de corps d'armée où siègent les Cours d'appel, les fonctions du ministère-public seront remplies soit par le procureur-général, soit par un avocat-général, soit par un des substituts du procureur-général. Dans les autres chefs-lieux de corps d'armée ou dans les chefs-lieux d'arrondissements maritimes, les fonctions du ministère-public seront remplies par le procureur de la République près le tribunal de première instance ou par l'un de ses substituts.

(6) Des officiers d'administration de la justice militaire tiennent l'emploi de greffiers près des jurys militaires. Des adjudants tiennent l'emploi de commis-greffier, s'il y a lieu. Un règlement d'administration publique déterminera le mode de recrutement, l'organisation et le fonctionnement de ce corps d'officiers et de sous-officiers.

(7) L'ouverture et la durée de la session du jury militaire sont soumises aux mêmes règles que celles de la Cour d'assises. Néanmoins le jury se réunit tous les mois.

(De Krijgsraden, afgeschafte in artikel 1, zijn weer in 't leven geroepen door artikel 3 . . . aldus een der députés).

VII. Verder werd in de zitting van den Senaat van den 29 Juni 1909 door den Senator Generaal LANGLOIS een wetsontwerp tot reorganisatie van de krijgswaarden ingediend, dat hier bijna geheel wordt overgenomen en geheel andere gezichtspunten opent. (1)

HOOFDSTUK I.

Samenstelling der militaire Rechtbanken en Hoven.

I. ALGEMEENE BEPALINGEN.

Artikel 1.

De militaire strafrechtspleging wordt uitgeoefend door:

1°. de commandanten van legerkorpsen of de vlootvoogden (préfets maritimes) en de militaire justitie-raden (conseillers de justice militaire, hier voor den vervolge militaire raadsheeren genoemd);

2°. de militaire-rechtbanken en gerechtshoven;

3°. de prévotés, (alléén rechtsprekende militairen, gekozen uit de staf-

(1) Proposition de loi sur la réorganisation des Conseils de guerre. Présentée par Mr. le Général LANGLOIS, Sénateur. Paris. Imprimerie du Sénat. Palais du Luxembourg, No. 170, Sénat. Année 1909. Session ordinaire.

officieren, bij een leger te velde op vreemd grondgebied opereerende; doel: snelle berechting ter beveiliging van groote legerbelangen). (Zie Dalloz. Org. mil. Deel 34 B. 2075 vgg.)

Art. 2.

Art. 3.

De legerkorpsen, maritieme afdelingen en de daarmede uit het oogpunt van rechtsbedeeling gelijkgestelde militaire commandementen worden in tijd van vrede samengevoegd tot militair-rechtelijke districten (ressorts) waarvan het aantal bij besluit (décret) (1) wordt vastgesteld.

Art. 4.

Aan elk legerkorps en elke maritieme afdeling wordt een voldoende aantal militaire ambtenaren toegevoegd, die den titel van militair-raadsheer voeren.

Een van hen wordt den commandant van het legerkorps of den vlootvoogd terzijde gesteld.

Een andere vervult bij de militaire rechtbank de functie van openbaar ministerie.

Een derde is belast met de instructie.

Een vierde is lid van de militaire rechtbank.

De anderen zijn plaatsvervangers.

Bovendien wordt in elk district het noodige aantal militaire raadsheeren aangesteld. Een hunner is raadsheer-directeur van het district.

Art. 5.

De raadsheer-directeur heeft in appélzaken de bevoegdheid, die deze wet voor zaken in eerste instantie aan de commandanten van legerkorpsen (en vlootvoogden?) toekent.

Art. 6.

Voor elk legerkorps en elke maritieme afdeling bestaat een militaire-rechtbank, in ieder district een militair-gerechtshof.

Art. 7.

De hoven en rechtbanken vergaderen na bijeenroeping en slechts voor bepaalde zaken. De rechtbank wordt samengeropen door den legerkorps-commandant of vlootvoogd, het gerechtshof door den raadsheer-directeur van het district.

II. MILITAIRE RAADSHEEREN.

Art. 8.

Het korps militaire raadsheeren wordt gevormd uit bij het actieve leger

(1) Een „décret” is een besluit van het hoofd der uitvoerende macht in de republiek, een besluit dus, geteekend door den President (en één of meer ministers). Een ministerieel besluit is een „arrêté ministériel”.

of de actieve vloot dienende *officieren*, die aan de volgende eischen voldoen:

1°. 10-jarigen dienst bij de krijgsmacht waarvan ten minste 7 als troepen-officier.

2°. *het bezit van een diploma van candidaat in de rechten* (licencié en droit).

3°. *2-jarige werkzaamheid bij eene arrondissements-rechtbank of een gerechtshof, als rechter (?) of bij het parket.*

De wijze van aanneming bij het korps wordt bij besluit (décret) geregeld.

Art. 9.

Het korps heeft een eigen hierarchie zonder eenige gelijkstelling met militaire rangen of graden.

Art. 10.

De militaire raadsheeren staan terecht voor de militaire-rechtbanken of -gerechtshoven.

Art. 11.

Zij kunnen *tegen hun wil niet* tijdelijk of voor altijd van hunne betrekking worden *ontheven* noch worden overgeplaatst of ontslagen tenzij krachtens rechterlijke beslissing en op de gronden en de wijze, die de wet van 30 Augustus 1883 voor de gewone rechterlijke ambtenaren voorschrijft...

Art. 12.

Te velde kunnen zij, bij bepaalde noodzakelijkheid, door officieren worden vervangen.

Art. 13.

III. MILITAIRE RECHTBANKEN.

Art. 14.

De militaire rechtbanken zijn samengesteld uit *5 rechters*; t. w. *een militair raadsheer en vier officieren*.

Art. 15.

Behalve den militair-raadsheer worden als rechter aangewezen:

Bij het leger.

1°. ,

Bij de zeemacht.

1°. Een kapitein-ter-zee of kapitein-luitenant-ter-zee, twee luitenants-ter-zee der 1e klasse, een luitenant-ter-zee der 2e klasse, indien de beschuldigde een lageren rang bekleedt dan dien van luitenant-ter-zee der 1e klasse.

2°. 3°. 4°. 5°.

6°. Vier vice-admiralen als de beschuldigde den rang van vice-admiraal heeft.

Art. 16.

Ter berechting van eenen „Controleur de l'armée”, een militair-raadsheer,

een lid van het korps der intendance of eenig ander persoon, geassimileerd aan eenen militairen rang, wordt de rechtbank samengesteld volgens de beginselen van art. 15. De 2 officieren van den minst hoogen rang, in dat artikel aangeduid, zullen worden vervangen door twee daaraan geassimileerden van het korps of den dienst, waartoe de beschuldigde behoort. Te velde is deze vervanging niet verplichtend.

Art. 17.

De hoogste in rang van de *leden-officieren* presideert de zitting der rechtbank en leidt de beraadslaging.

Art. 18.

De militaire-rechtbanken, te velde samengeropen, worden rechtbanken te velde genoemd.

IV. MILITAIRE-GERECHTSHOVEN.

Art. 19.

De militaire-gerechtshoven onderzoeken en spreken recht in appèl ten aanzien van de vonnissen gewezen door de militaire rechtbanken.

Art. 20.

Eene kamer van het hof, samengesteld uit den raadsheer-directeur van het district als president, een hoofd of opperofficier en een militair-raadsheer als leden is bevoegd om te onderzoeken en te beslissen *in geschillen* tusschen de legerkorps-commandanten of vlootvoogden en de militaire-raadsheeren. (Art. 30).

Art. 21.

Bij het onderzoek en de rechtspraak in appèl tegen de uitspraak van de militaire-rechtbank is het hof samengesteld uit *7 rechters: 2 militaire raadsheeren en 5 officieren*.

Art. 22.

Behalve de militaire raadsheeren worden tot rechter benoemd:

Leger 1°—7°.

Zeemacht.

1°. Een kapitein-ter-zee, een kap^t.-luit.-ter-zee, drie luitenants-ter-zee der 1^e klasse, indien de beschuldigde een lageren rang bekleedt dan dien van luit.-ter-zee der 1^e klasse.

2, 3, 4, 5, 6°: 5 vice-admiralen als de beschuldigde den rang van vice-admiraal bekleedt.

Art. 23.

De officieren, noodig om de militaire gerechtshoven samen te stellen, worden tot *permanent-rechter* benoemd door den Minister van Oorlog

(Marine vergeten?) bij den aanvang van ieder semester voor den duur van dat semester. Permanente plaatsvervangers worden voor denzelfden tijd benoemd.

Art. 24.

Het militaire gerechtshof wordt gepresideerd en de beraadslagingen worden geleid door een der *militaire raadsheeren*, die er zitting in hebben.

Art. 25.

De militaire raadsheeren, verbonden aan een militair-rechtelijk-district, kunnen als rechter in het hof slechts worden vervangen door reeds benoemde raadsheeren (en titre) of door burger-rechterlijke ambtenaren.

Art. 26.

Aan de hoven worden griffiers en commiezen ter griffie toegevoegd.

Art. 27.

Hij die als rechter heeft medegewerkt tot het nemen van eene beslissing, die door beroep wordt aangevallen, is krachtens de wet uitgesloten van het deelnemen aan eene beslissing in hooger instantie.

Art. 28.

Een rechter kan gerecuseerd worden zoowel in het geval dat hij krachtens de wet is uitgesloten van het recht tot uitoefening van het rechtersambt als ter zake van verdenking (suspicion).

Er bestaat aanleiding tot recusatie wegens laatstgenoemd vermoeden, indien er voldoende grond aanwezig is tot rechtvaardiging van het wantrouwen in de onpartijdigheid van den rechter.

Het recht tot recusatie komt den beschuldigde toe.

Art. 29.

Het verzoek tot recusatie ter zake van verdenking is slechts ontvankelijk in eerste instantie tot aan het voorlezen van de acte van beschuldiging; bij de beraadslaging in appèl tot aan het overleggen (l'ouverture) van het rapport.

HOOFDSTUK II.

Van de wijze van procedeeeren.

I. ALGEMEENE BEPALINGEN.

Art. 30.

Alle beschikkingen of bevelen gedurende den loop van een rechtsgeding door den commandant van het legerkorps of den vlootvoogd gegeven, worden mede onderteekend door eenen militair-raadsheer, die daardoor mede verantwoordelijk wordt voor de wettigheid van die stukken.

Indien de raadsheer een onderzoek, een bevel of eene beschikking in strijd acht met wet of reglement brengt hij zijn bedenkingen daartegen in. Wordt tusschen de genoemde militaire autoriteiten en den raadsheer geen overeenstemming verkregen, dan wordt de aangelegenheid aan de rechterlijke beslissing van het militair-gerechtshof onderworpen (art. 20), dat zonder verwijl in het bezit van het dossier wordt gesteld. De uitspraak van het hof beslist in hoogste instantie over het geschil.

Art. 31.

Indien de met het onderzoek belaste rechter (l'enquêteur) het onderzoek geëindigd acht, deelt hij het resultaat in een schriftelijk rapport den commandant van het legerkorps (of den vlootvoogd?) mede en voegt daarbij de stukken. De onderzoeker biedt altijd schriftelijke conclusies aan; zij worden bij de stukken gevoegd.

Art. 32.

De commandant van het legerkorps kan aanvulling van het onderzoek bevelen.

Art. 33.

Naar gelang van den uitslag van het onderzoek beslist de commandant van het legerkorps of de in staat van beschuldiging gestelde buiten vervolging zal worden gesteld, dan wel dat rechtsingang tegen hem zal worden verleend.

Art. 34.

Gedurende de beraadslaging liggen de proces-stukken ter tafel onder het bereik van de rechters; eveneens exemplaren van deze wet, van de wetboeken van militair strafrecht, van strafvordering en van strafrecht.

Art. 35.

De stemming geschiedt naar rang en ancienniteit, beginnende met den laagsten rang.

De militaire raadsheeren stemmen over de schuldvraag en over het al dan niet aannemen van verzachtende omstandigheden *na* de officieren; voor de straffoemeting brengen zij *het eerst* hun stem uit.

Art. 36.

Alle beslissingen, ook die betreffende de schuldvraag, worden door de rechtbank genomen bij volstreckte meerderheid van stemmen.

Art. 37.

Alle vonnissen behelzen de gronden, waarop zij berusten.

II. APPEL.

Art. 38.

Voorziening in *appel* is gelijkelijk toegelaten aan het openbaar ministerie en aan den beschuldigde.

Art. 39.

Voorziening in *revisie* is slechts toegelaten tegen de rechterlijke uitspraken, die niet op andere wijze aantastbaar zijn.

Art. 40.

De Commandant van het legerkorps kan van alle wijzen van herziening, die hem ten dienste staan, ook gebruik maken ten behoeve van den beschuldigde.

Art. 41.

Tegen het in eerste instantie gewezen vonnis kan appel worden aangeteekend, zoowel ter zake van de feiten als ter zake van het recht.

Art. 42.

Het recht van appel vervalt indien het verzoek daartoe niet is gedaan in de week, volgende op den dag der uitspraak van het vonnis.

Art. 43.

Na het aanteekenen van appel zendt de commandant van het legerkorps of de vlootvoogd de stukken aan den raadsheer-directeur van het mil. recht. district.

Indien zij zelf appel aanteekenen worden de stukken, die daarop betrekking hebben en het appel motiveeren, ter kennis van den beschuldigde gebracht.

Beide partijen hebben het recht om vóór de verwijzing naar de terechtzitting een verweerschrift in te dienen over de motieven waarop het appel gegrond is.

Art. 44.

De directeur van het district kan het verzoek als onontvankelijk verwerpen indien het appel niet binnen den bij de wet gestelden termijn of op de voorgeschreven wijze aanhangig is gemaakt.

Verzet tegen de beschikking kan worden aangeteekend binnen 3 dagen na de beteekening; het wordt ter kennis van het Hof van cassatie gebracht.

Art 45.

Indien het appel ontvankelijk verklaard wordt, roept de raadsheer-directeur van het district het Hof bijeen en wijst een militair-raadsheer aan als vervolger bij de debatten.

Alle beslissingen, ook die betreffende de schuld, worden door het Hof bij volstreckte meerderheid van stemmen genomen.

Art. 46.

Indien het appel gegrond bevonden wordt spreekt het Hof zelf recht in de zaak, na vernietiging van het vonnis.

Bevat het vonnis eene fout, die grond geeft tot vernietiging wegens verkeerde toepassing der wet, dan kan het Hof, indien de omstandigheden het eischen, de zaak terugwijzen naar den rechter in eerste instantie om opnieuw recht te doen.

Als de mil. rechtbank in eerste instantie zich ten onrechte bevoegd heeft verklaard, zal het hof, met vernietiging van het vonnis, de zaak naar het bevoegde college verwijzen.

Art. 47.

Tegen te velde gewezen vonnissen zijn appel en cassatie uitgesloten.

Art. 48.

Alle bestaande bepalingen, met deze wet in strijd, zijn afgeschaft.

In de memorie van toelichting op het wetsvoorstel stelt de generaal, erkennende dat de militaire wetboeken van '57 en '58 uit den tijd zijn, de vraag „*faut il détruire ou réformer*”?

Op gronden van discipline moet hij tot het laatste besluiten.

Hij brengt daarbij de woorden van den onlangs afgetreden minister-president CLÉMENTEAU (in diens M. v. T. op zijn wetsvoorstel 1903) in herinnering: „het bestaan van krijgswet is het noodzakelijk gevolg van het bestaan der weermacht van den Staat”.

De volledige bevoegdheid van de militaire rechtscolleges wordt behouden om de volgende reden, die trouwens bijna alle Europeesche Staten in gelijken geest deed besluiten.

Een der belangrijkste is op de volgende wijze uitgedrukt in de toelichting van de wet van 1898, die de militaire rechtspleging in *Duitschland* opnieuw regelde.

„*De krijgstucht staat of valt met het volstrekt gezag van het commando, vrij van allen vreemden invloed. In de erkenning van een op zichzelf staande autoriteit, naar boven belichaamd in den oppersten chef van de weermacht, waarin ten slotte alles samenkomt, rust het geheim van de militaire gehoorzaamheid en discipline.*”

De bevoegdheid van de militaire rechtspraak moet zich natuurlijk uitstrekken over alle buiten het gemeene recht vallende strafbare feiten (door militairen begaan).

Maar het stelsel dat haar daartoe zou willen beperken opent de groote moeilijkheid van vaststelling der grenzen tusschen militaire- en gewoonstrafrechtelijke feiten, zal tot eindeloze en tallooze conflicten voeren en daardoor tot eenen slakkengang, onvereinigbaar met den eisch van snelle rechtspraak. Daarenboven zal in tijd van oorlog de militaire jurisdictie zich moeten uitstrekken over *alle* feiten, zonder uitzondering. Voor berechting der commune delicten zou den militairen rechter dan alle onderinding ontbreken.

Bij de krijgswetten in Frankrijk ontbreekt het juridisch element geheel, zoowel bij de leden als bij het parket; de programma's van militair onderwijs eischen geen rechtstudie en de militaire strafwetten worden slechts

bestudeerd door die ijverige officieren (aldus de voorsteller) die de gedachte ergeren moet zitting te nemen als rechter zonder meer licht dan het gezond verstand hun verschaffen kan.

De nieuwe beginselen door zijn voorstel in de rechtspleging te brengen zijn:

1. Het niet benoemen als leden van de militaire rechtscolleges van onder-officieren en minderen (niet genoeg ontwikkeld en onafhankelijk).
2. Samenstelling uit 5 leden.
3. Een belangrijke plaats ingeruimd aan het rechtsgeleerd element.
4. Het opnemen van het recht van recusatie.
5. Het recht van appèl.
6. De instelling der militaire hoven.
7. Het motiveeren der vonnissen.
8. Het afschaffen der „minorité de faveur”. (Zie over deze vrij ingewikkelde kwestie, DALLOZ Org. mil. Deel 34B, 2066 vgg).

De generaal beperkte zijn voorstel tot de regeling van de organisatie der militaire justitie en heeft de in de allereerste plaats noodzakelijke wijziging van de straffen losgemaakt van de thans behandelde zaak, omdat hij meent dat art. 25 van het ontwerp door de Chambre des députés 17 Juni 1909 bij den Senaat ingediend onmiddellijke behandeling eischt.

Hij is overtuigd dat aanneming van zijn voorstel aan de militaire justiciabelen alle waarborgen zal geven voor goede rechtsbedeeling, die men verschuldigd is aan burgers van een vrij land, zonder de tucht bij de krijgsmacht aan te tasten, zoo onmisbaar voor de veiligheid van het Vaderland.

Tot zoover gaan de stukken tot nu toe.

Ik hoop den lezers van dit tijdschrift ook van het vervolg op de hoogte te kunnen houden.

Hoofd-Inspecteur van Administratie der Kon. Marine,

KROL VAN DER HOEK.

Augustus 1909.

Dronkenschap en Militair Strafrecht.

Van de hand van Dr. EWALD STIER, Stabarzt an der Kaiser Wilhelms-Akademie, verscheen in 1907 een interessante verhandeling over „Die Akute Trunkenheit und ihre Strafrechtliche Begutachtung mit besonderer Berücksichtigung der militärischen Verhältnisse”.

De kennismaking met dit belangrijke geschrift, waarin men onder meer een zeer heldere uiteenzetting aantreft zoowel uit psychiatrisch als juridisch standpunt, over de dronkenschap als oorzaak tot uitsluiting der toerekenbaarheid bij het in dien toestand begaan van een strafbaar feit en als grond tot verminderde toerekenbaarheid, leidde ons ertoe, eenige beschouwingen te wijden aan de rol, die de dronkenschap in ons strafrecht speelt en voorts eens na te gaan, in hoeverre ze nog van bijzondere beteekenis mag heeten in ons militair strafrecht.

Dat de regeling van de strafrechterlijke aansprakelijkheid voor strafbare feiten in dronkenschap gepleegd, steeds groote moeilijkheden aan de criminalisten heeft gebaard mag als algemeen bekend, worden verondersteld.

Dit gold niet alleen de dronkenschap als oorzaak tot exculpatie of tot verminderde toerekenbaarheid van het in dien toestand begane strafbare feit, maar ook vooral in den lateren tijd de dronkenschap als criminogene toestand en in verband daarmee de vraag, of en zoo ja, welke preventieve maatregelen de strafwetgever heeft te nemen om de maatschappij tegen de anti-sociale uitingen van het alcoholmisbruik te beveiligen.

Laten wij nu, alvorens na te gaan of onze wetgever aan de dronkenschap een plaats onder de exculpatiegronden, en zoo ja, welke plaats, heeft toegewezen, eerst eens de moeilijkheden onder het oog zien, waartoe dit onderwerp in de praktijk aanleiding heeft gegeven, waarbij wij nog wel eens de gelegenheid zullen vinden, onze lezers met bovengenoemd geschrift nader in kennis te brengen.

Die moeilijkheden komen reeds dadelijk hieraan uit, dat elke opvatting, welke men omtrent de dronkenschap als beoordeelingsfactor voor het in dien toestand begane strafbare feit, zich theoretisch zou kunnen denken, in werkelijkheid in verschillende tijden en wetgevingen toepassing heeft gevonden.

De verschillende mogelijkheden, die men in dit probleem stellen kan, zijn de volgende:

1°. Uit een moreel oogpunt is dronkenschap die men aan zichzelf te wijten heeft, op zichzelf reeds een vergrijp tegen de zedewetten. Pleegt men dus in dien toestand een strafbaar feit, dan zondigt men dubbel, en verdient dus een zwaardere straf dan wanneer men dit feit in nuchteren toestand begaan had. Dit standpunt, dat vroeger wel door theologen werd ingenomen, is thans overal verlaten.

2°. Het standpunt, dat de dronkenschap nooit een grond tot strafvermindering mag zijn, en zulks uit een oogpunt van afschrikking, welk verbod in zijn algemeenheid alleen nog maar in het Spaansche Militair Strafwetboek schijnt bekend te zijn.

3°. Het psychologisch nieuwere standpunt, waarbij de vraag naar de schuld als vereischte voor de strafbaarheid op den voorgrond staat en de

consequentie aanvaard wordt van het door de wetenschap aangenomen feit, dat de dronkenschap steeds een verandering te voorschijn roept in den geestestoestand, waarin naar gelang van den aard van den roes het bewustzijn vermindert, ja zelfs kan ophouden te bestaan. Het is het standpunt ingenomen door den psychiater.

4°. Het stelsel, hetwelk men zou kunnen noemen de verzoening tusschen het 2de en 3de standpunt, en dat toepassing vindt in het Duitsche Militaire Wetboek van Strafrecht.

5°. Kan ook nog in dit verband, volledigheidshalve vermeld worden een regeling, waarin de Oostenrijksche wetgever (1) anderen wetgevers vóór is, waarbij de maatschappij in bescherming wordt genomen tegen den criminogenen toestand van de dronkenschap, door den dader strafrechtelijk verantwoordelijk te stellen voor het feit, dat hij zich in een toestand gebracht heeft, waarin hij zich misdadig gedragen heeft, dus voor het geval hij mocht worden vrijgesproken wegens gebrek aan bewezen schuld aan het ten laste gelegde hoofdfeit.

De straf hiervoor is van 1 tot 3 maanden „arrest”, welke straf nog tot 6 maanden verhoogd kan worden, wanneer het dader uit ervaring bekend was, dat hij, wat wij zouden noemen, een kwaden dronk had.

Aangezien nu het Duitsche Strafwetboek ten aanzien van de dronkenschap een regeling bevat, die zooals wij later zullen zien veel overeenkomst vertoont met de onze, maar vooral, omdat het Duitsche Militaire Wetboek van Strafrecht zich aan de kwestie der dronkenschap veel gelegen heeft laten liggen, en eindelijk de Duitsche jurisprudentie op dit punt omvangrijker kan genoemd worden dan de onze, komt het ons niet onnuttig voor, aan de hand van meergenoemden schrijver, het standpunt te beschouwen dat de Duitschers in wetgeving, wetenschap en jurisprudentie in de ons bezighoudende kwestie innemen.

In de eerste plaats willen wij dan de vraag bespreken, hoe het komt, dat in Duitschland, niettegenstaande de scherp gestelde wettelijke regels, nog zooveel misvattingen ook in militaire kringen bestaan betreffende de dronkenschap, als grond tot vermindering der strafbaaarheid. Naast § 51 R. St. G. B. luidende:

„Eine strafbare Handlung ist nicht vorhanden, wenn der Täter zurzeit der Begehung der Handlung sich in einem Zustande von Bewusstlosigkeit oder Krankhafter Störung der Geistestätigkeit befand, durch welchen Seine freie Willensbestimmung ausgeschlossen war”, luidt § 49 2de al. van het M. St. G. B.

„Bei strafbaren Handlungen gegen die Pflichten der Militärischen Unterordnung, sowie bei allen in Ausübung des Dienstes begangenen strafbaren Handlungen bildet die selbstverschuldete Trunkenheit des Täters keinen Strafmilderungsgrund”.

Voorop even deze opmerking, dat de wet hier dus een onderscheiding kent tusschen dronkenschap, die men aan eigen schuld te wijten heeft en toevallige dronkenschap, ja zelfs in het M. St. G. B. nog een artikel heeft, waarin de opzettelijke dronkenschap met misdadig oogmerk bij het opzet, ter sprake komt, namelijk § 85, luidende „Mit Zuchthaus bis zu 5 Jahren wird bestraft, wer aus Feigheit, durch oder absichtlich veranlaszte Trunkenheit Sich dem Gefechte oder vor dem Feinde einer sonstigen, mit Gefahr für Seine Person verbundenen Dienstleistung zu entziehen sucht”.

Doch over deze onderscheidingen, straks nader.

(1) Zie Dr. E. STIER, pag. 56, aangehaalde werk.

Twee omstandigheden nu zijn het, die voedsel geven aan de veel verbreide meening, dat de dronkenschap voor den Duitschen militair nooit als reden tot strafvermindering kan in aanmerking komen.

Ten eerste vormen de vergrijpen tegen de subordiatie en de in dienst begane strafbare feiten, een groot percentage van de in dronkenschap gepleegde delicten, hoewel een klein percentage van de door den militair begane strafbare feiten in het algemeen.

Ten tweede heeft het woord „Strafmilderungsgrund” schuld aan die misvatting. Men meent, dat de dronkenschap voor den militair, wel verre van een invloed ten gunste op de strafmate te kunnen doen gelden, eerder aanleiding moet geven de wet in hare volle gestrengheid op hem te doen toepassen;

Nu grijpt § 49, M. St. G. B. in geen enkel opzicht in art. 51 R. St. G. B. in. § 2 M. Str. G. B. zegt duidelijk, dat de algemeene bepalingen van het gewone strafwetboek ook toepasselijk zijn op de delicten van het Militaire Strafwetboek.

De militair die dus in volslagen dronkenschap een commun of militair delict pleegt, wordt hetzij op grond van den staat van „Bewusstlosigkeit” of wegens „Krankhafter Störung der Geistestätigkeit”, niet gestraft.

Hierover heerscht dan ook bijna geen twijfel.

De moeilijkheid ligt in den toestand van niet volslagen dronkenschap, en nu heeft § 49 het uitsluitend over dien toestand, en verbiedt „Strafmilderung” bij strafbare handelingen tegen de subordiatie en bij die in de uitoefening van den dienst begaan.

Op het woord „Milderung” valle hier de nadruk.

Het Deutsche Wetboek van Strafrecht noemt in § 213 eenige „Milderungsgründe”, wij zouden zeggen „verzachtende omstandigheden”, zooals die in ons oude Strafrecht bekend waren, omstandigheden, waarbij de rechter gemachtigd is een andere mildere straf op te leggen.

Het Militaire Strafwetboek kent die „Mildernden Umstände” niet, wel spreken §§ 95 en 97 van een „minder Schwerer Fall”, waarvoor dan ook een andere strafpositie geldt. Zij kunnen echter als „Strafmilderungsgründe” in aanmerking komen, zoodat die afwijking in de terminologie voor het begrip in deze, zonder beteekenis is.

De praktijk breidt het begrip „minder schwerer Fall” ook nog uit tot andere artikelen van het M. Str. G. B. o.a. de §§ 103, 111 en 113, blijkens een vonnis van het Reichs Militair Gericht III (bayr.) Senat van 2 Mei 1905.

Op die wijze heeft § 49 nog slechts beteekenis voor de betrekkelijk zeer enkele gevallen van de in de uitoefening van den dienst begane strafbare feiten van het gewone strafwetboek, en een heel enkel speciaal militair delict.

En wat nu de „Strafmilderung” betreft, de memorie van Toelichting op § 60 M. Str. G. B. hetwelk bijna gelijkkluidend is met § 49 is hierin heel duidelijk en zegt op dit punt „Ebenso will er (der Entwurf) den Richter nicht in der Abmessung der Strafe innerhalb des einschlägigen Strafhahmens beschränken. Er had darum nur wegen Strafmilderungsgründen, nicht aber wegen Strafminderungsgründen Vorschriften gegeben”.

Summa summarum; art. 49 lijkt meer dan het is. Dr. STIER acht het echter geenszins een nadeel; dat omtrent dit artikel dit misverstand bestaat en kent het artikel een zekere opvoedende waarde toe.

Ook Kriegsgerichtsrath HEINRICH DIETZ zegt in het Tijdschrift für die Gesamte Strafrechtswissenschaften in aflevering 1 van den 29sten jaargang sprekende over § 49 M. Str. G. B. dat de opvoedende kracht voor de

troep niet in de laatste plaats bestaat „in den falschen Anschauungen über den Sinn der Vorschrift” terwijl MAIJER in zijn „Deutsches Militär strafrecht I pag. 164 ervan zegt, dat dit voorschrift niets anders bevat dan een wenk, om niet te licht te straffen en dat uit het verbod om bij vergripen tegen den dienst of in de uitoefening van den dienst begaan de dronkenschap als „strafmilderend” aantemen, valt afteleiden, dat de dronkenschap in het algemeen wel als zoodanig in aanmerking komt en het dan ook een consequent gevolg is van de overweging, dat wanneer „Sinnlose Trunkenheit” de schuld ophelt, een mindere graad van dronkenschap de schuld en dus ook de straf vermindert.

Voor wij nu overgaan tot de bespreking van § 51 R. Sr. G. B. willen wij nog even volledigheidshalve de overige artikelen van 't Duitsche Militair Strafwetboek op het punt van de dronkenschap nagaan.

In § 141 wordt onder meer de dronkenschap op wacht behandeld en zoowel in dit artikel als in § 151 wordt eigenlijk wat men zou kunnen noemen de „Trunkenheit an sich” gestraft.

Immers § 141 luidt „Wer als Befehlhaber einer militärischen Wache eines Kommandos oder einer Abteilung, oder wer als Schildwache oder als Posten in schuldhafter Weise sich ausser Stand setzt, den ihn obliegenden Dienst zu versehen wird bestraft mit enz.” en voorts verzwaren voor het geval de plichtsverzaking nadeel in het algemeen en bepaalde nadeelen in het bijzonder veroorzaakt heeft, terwijl § 151 luidt „Wer im Dienste oder nachdem er zum Dienste befehligt worden, Sich durch Trunkenheit zur Ausführung Seiner Dienstverrichtungen Untauglich macht, wird mit enz. bestraft”. Straks zullen wij gelegenheid vinden om nader op de begrippen „dronkenschap door eigen schuld ontstaan” en „opzettelijke dronkenschap”, integaan, voorloopig noteeren wij slechts dat de militaire wetgever die begrippen niet zonder bijzondere beteekenis laat, zooals wij reeds zagen bij § 85 en § 49, en zooals wij thans zien bij de §§ 141 en 151.

Dit zijn dus alle gevallen van dronkenschap in dienst of in het voorzicht van dienst.

Met de dronkenschap buiten dienst schijnt het M. Str. G. B. zich niet te bemoeien. Echter luidt Artikel 24 der Kriegsartikel für das Heer vom 22 September 1902 „Der Soldat soll ein ordentliches Leben führen und darf weder Schulden machen, noch dem Trunke, dem Spiel oder anderer Ausschweifungen Sich ergeben”. Deze dronkenschap is dus disciplinair strafbaar.

Voor Duitschland, dat in tegenstelling met ons, het legaliteits principe huldigt, schijnt het een strijdvrage geweest te zijn, of bij overtreding van art. 24 der Kriegsartikel per se gestraft moest worden. De algemeene opvatting was van wel.

Sinds een beslissing van den II^{den} Senaat van het Reichs Militair Gericht van 16 September 1901 is men hierop teruggekomen. Deze Krijgsraad sprak zich aldus uit: „Wir müssen die Kriegsartikel ausschliesslich als militärische Pflichtenlehre und art. 24 als eine Mahnung und Verwarnung an den Soldaten ansehen, dürfen aber nicht Seine Worte als ein Gesetz betrachten, dessen Übertretung den Zwang der Bestrafung in Sich birgt”.

Nu dan § 51 R. Sr. S. B.

In dit artikel valt ons op het eerste gezicht op eene onderscheiding tusschen „Bewusstlosigkeit” en Krankhafte Störung der Geistestätigkeit,” beide welke toestanden een straffeloosheid in het leven kunnen roepen.

Slaan wij den grooten Duitschen strafrechtleeraar in zijn Lehrbuch des deutschen strafrechts” hierop na, dan vinden wij een onderscheidingtusschen

a. Zuständen Krankhafter Störung der Geistestätigkeit, die bei geistig Kranken, Zurückgebliebenen und Entarteten, anzunehmen sind,

b. Schwankungen im Seelenleben des geistig reifen und geistig gesunden Menschen, welche, wenn auch auf physiologischen Grundlage beruhend, doch die Zurechnungs-fähigkeit ausschlieszen können und überdies in *unmerklichem* Über gang auf das pathologische Gebiet hinüber führen. Diese letzteren zustände nennt das Gesetz Bewusstlosigkeit. Kernachtiger drukt deze geleerde zich uit, als hij dezen laatsten toestand samenvat in deze woorden „Genauer sagen wir, dasz bei hochgradiger Trübung des Bewusstseins die regelmäzige Bestimmbarkeit durch Vorstellungen gestört, die Zurechnung-fähigkeit mithin ausgeschlossen wird” En zoo rekent hij dan hieronder te behooren, de toestanden van onmacht, slaap, slaapdrunkenheid, hypnotische suggestie, dronkenschap, echter met deze beperking en hier komt het in deze op aan, voorzoover deze niet als „Krankhafte Störung” opgevat moeten worden.

Beschouwen wij nu deze onderscheidingen in het licht van de dronkenschap, dan moet er dus volgens von Liszt een toestand van dronkenschap bestaan, die wij kunnen onderbrengen onder *b.* maar ook op grond van de zoeoven genoemde beperking een toestand, die onder *a* thuishoort.

In werkelijkheid zien we dan ook dit onderscheid door psychiater en rechter gemaakt en aangezien voor beide toestanden een geheel verschillende maatstaf van beoordeeling wordt aangelegd, is het van het meeste belang deze onderscheiding nader onder het oog te zien.

In niet „juridisch wel onderlegde” kringen schijnt in Duitschland veelal de meening te bestaan, dat de dronkenschap die tot straffeloosheid leidt, niet anders dan onder het begrip „Bewusstlosigkeit” kan ondergebracht worden en men meent dan, dat de „Krankhafte Störung” alleen de groep der zwak- en krankzinnigen, epileptici enz omvat, maar nooit den dronkaard. Dit nu is, zooals wij aan de hand van het meermalen aangehaalde werk van Dr. STIER zullen aantoonen, een dwaalbegrip.

Al uit de definitie van von Liszt is ons gebleken, dat we het begrip Bewusstlosigkeit onrecht aandoen door het te vertalen met bewusteloosheid,” in den zin, dien het spraakgebruik daaraan hecht. Immers in dien toestand van totale „motorische Lähmung”, zooals de Duitschers zeggen, kan er van begaan van strafbare feiten, niet eens sprake zijn.

Zien we nu hoe STIER de dronkemans toestanden, voorzoover ze als exculpationstoestand in aanmerking kunnen komen, verdeelt.

De hoofdverdeeling is in:

A. Rauschzustände auf Krankhafter Grundlage *und* mit Krankhaften Symptomen en

B. Rauschzustände *ohne* Krankhafte Grundlage und *ohne* spezifisch krankhafte Symptome.

A. Verdeelt hij onder in:

1°. Pathologischer Rauschzustand im engsten Sinne des Wortes als selbständige, Kurzdauernde *Psychose* oder Teilerscheinung einer allgemeinen geistigen krankheit,

2°. *Schwerer* Rauschzustand mit nachweisbaren krankhaften Symptomen bei Leuten, die durch *dauernde* Krankhafte nervöse Veränderungen in ihrer Widerstands-fähigkeit geven alkoholische Getränke geschädigt sind (zoogenaamde hetzij „Komplizierte” hetzij „einfache *dauernde* Intoleranz”).

Terwijl hij B. onderverdeelt in:

1°. *Schwerer* Rauschzustand bei Leuten, die durch *vorübergehende*, nicht eigentlich Krankhafte Momente in ihrer Widerstandsfähigkeit gegen

alkoholische Getrânke geschädigt sind (zoogenaamde „einfache, vorübergehende Intoleranz).

2°. Schwerer Rauschzustand, der lediglich durch Aufnahme übergroszer Alkoholmengen verursacht ist.

3°. Lichter Rauschzustand.

Oppervlakkig beschouwd lijkt deze verdeeling meer van uitsluitend belang voor den psychiater, wiens verslag door den rechter verlangd wordt.

Toch zal ze blijken ook van het meeste belang te zijn voor den jurist en niet alleen voor den Duitschen, maar ook voor den Nederlandschen jurist, zooals we bij de behandeling van art. 37 Sr. straks hopen aan te toonen.

Moge voorloopig de belangstelling voor dit ons bezighoudende punt aangemoedigd worden met de opmerking, dat in de zaak tegen den marinier X. dienende voor den Zeekrijgsraad te Amsterdam (vonnis 19 Mei 1905, M. R. Tijdschrift Deel I pag. 181), waarin die krijgsraad zich door twee psychiaters liet voorlichten, deze Krijgsraad die gesteld werd voor de moeilijke keuze tusschen twee geheel uiteenloopende conclusies dier deskundigen, per slot van rekening op grond van een zeker gegeven feitenmateriaal en bepaalde vaststaande symptomen, zich een eigen oordeel had te vormen over de vraag of die symptomen eigen waren aan den toestand hierboven onder A2 dan wel onder B3 vermeld.

Het gaat hier nu eenmaal om zekere wetenschappelijke technische begrippen en daarom is het noodig, wil men ze zoo zuiver mogelijk van elkaar scheiden, de grenzen juist te trekken en nu is er in deze quaestie een teer punt, waarin psychiater en jurist dikwijls niet tot overeenstemming kunnen komen en dat van dien aard is dat het den rechter, als vertegenwoordiger van sociale belangen, van de inroeping der tusschenkomst van deze psychiater als zuiver wetenschapsman, doet afschrikken.

Dit geldt den toestand, die zou blijken thuis te behooren onder B 3°. den „lichter Rauschzustand”.

De scheiding der toestanden in A en B namelijk acht de psychiater veelal niet zuiver wetenschappelijk, in zooverre, dat er feitelijk geen normale, wat wij zouden kunnen noemen, gezonde dronkemansroes, bestaat en iedere dronkenschap, ook die welke wij dikwijls aanwijzen met het woord „aangeschoten”, feitelijk een intoxicatie psychose is.

Nu schijnt het gevolg van deze beschouwing voor enkele psychiaters dit te zijn, dat de logische consequentie van deze erkenning, daar waar hun oordeel door den rechter gevraagd zou worden, hen zou dwingen ook bij den „lichter Rauschzustand” tot toepassing van § 51 te adviseeren.

De redeneering is dan deze: Wanneer ons blijkt, dat een strafbaar feit begaan is in een „epileptischen Dämmerzustand”, dan schromen wij niet, zonder ons verder rekenschap te geven van den graad van de storing van het bewustzijn enkel en alleen op grond van dien toestand, § 51 toepasselijk te verklaren. Welnu waar iedere roes een verandering in den geestestoestand teweegbrengt, die principieel niet verschilt van de veranderingen teweeggebracht door echte psychosen, ja dikwijls de „Trübung” van een „lichter Rauschzustand” erger kan zijn dan van de „epileptische Dämmerung” kunnen wij niet ontkomen aan de logische consequentie in zoo'n geval tot toepassing van § 51 te concludeeren.

Deze beschouwing wordt o.a. door VON ZIEHEN (zie Dr. STIER pag. 109) aangehangen.

Terecht komt Dr. STIER met kracht tegen deze, tot hoogst bedenkelijke gevolgen leidende, opvatting op.

Bovenal vreest hij, dat de rechterlijke macht zou gaan schromen, in gevallen van dronkenschap, deskundig advies in te winnen en dit zou zeker een schrede terug beteekenen, want de jurist zal niet altijd in staat zijn pathologische van „gezonde dronkemans” toestanden te onderkennen. Het gevolg zou dus zijn, dat vele ongelukkigen ten onrechte gestraft werden.

Ons komt deze beschouwing van STIER, hoe practisch ook, toch minder wetenschappelijk voor, en naar onze meening had Dr. STIER dit noodargument niet eens noodig gehad.

De psychiater behoeft in deze heelemaal niet met zijn overtuiging te transigeeren, en als VON ZIEHEN aldus redeneert, dan miskent hij ten eenenmale de beteekenis van § 51, zooals STIER zelf ook eenige bladzijden verder toegeeft.

De vraag immers, die de rechter den psychiater voorlegt is niet, of beklaagde verkeerde in een toestand van ziekelijke storing, maar of hij hetzij tengevolge van „Bewusstlosigkeit” hetzij van „Krankhafter Störung der Geistestätigkeit” de mogelijkheid tot het bepalen van zijn vrijen wil ten aanzien van het geïncrimineerde feit uitgesloten acht. Hier moet dus elk geval op zich zelf beschouwd worden en hier kan niet als bij een echt pathologischen toestand, de toerekenbaarheid van een speciale handeling uit den toestand, waarin die handeling begaan werd, verklaard worden, maar moet de handeling in haar eigen moment worden beoordeeld.

Wetenschap en jurisprudentie hebben dan ook steeds de toestanden van B. onder het begrip „Bewusstlosigkeit” en nimmer onder „Krankhafte Störung” ondergebracht.

Zooeven stipten wij reeds aan, dat deze wetenschappelijke indeeling niet van uitsluitend belang is voor den psychiater; een nadere toelichting moge dit bevestigen.

Wat vraagt de rechter van den deskundige?

Schijnbaar alleen wenschte hij beantwoording van deze vraag, of beklaagde in een toestand, op het oogenblik van het begaan van het feit, verkeerde, dat hem dat feit strafrechtelijk niet kan worden toegerekend. Schijnbaar zou het den rechter dus weinig kunnen schelen, hoe de deskundige dien toestand in wetenschappelijke taal wenschte aan te duiden en zou de deskundige zich in zijn verslag van een kwalificatie kunnen onthouden.

In werkelijkheid is het echter anders.

Immers de rechter heeft zich de meening van den deskundige tot de zijne te maken en hoe zal hij dit anders kunnen dan uit een verslag, waarin uit een zeker feitenmateriaal en zekere geobserveerde verschijnselen een logische opbouw wordt aangetroffen tot een in de psychiatrische wetenschap bekenden toestand, die zich aan bepaalde symptomen laat kennen en waaraan de geobserveerde verschijnselen na toetsing, geheel voldoen.

Is het dus voor den deskundige, wil hij zijn meening bij den rechter ingang doen vinden van het meeste belang, zijn conclusie op redenen van wetenschap te laten steunen, voor den rechter is het van veel belang, dat hij, temeer waar hem de moeilijke keus kan worden voorgelegd tusschen de geheel uiteenloopende verslagen van meer dan één deskundige, niet geheel leek is op dit terrein.

Het zou ons te ver voeren en wij zouden daarmede de grenzen van het ons bezighoudende onderwerp te buiten gaan, wanneer we hier de geheele ontwikkeling tot STIER's indeeling weergeven.

Slechts op enkele punten willen wij hier wijzen en vooral op die welke van zoo uitnemend belang zijn voor den officier commissaris en den rechter in Krijgsraadzaken.

Den toestand onder A, te constateeren zal over het algemeen weinig moeilijkheid opleveren. Een roes, die het duidelijk kenteeken eener psychose draagt, schijnt zelfs een leek dikwijls te kunnen onderkennen.

Moelijker is de toestand A 2 te diagnostiseeren en hier maken we kennis met de begrippen voortdurende, voorbijgaande en gemengde „Intoleranz” tegen alcohol, waarvan de voortdurende en gemengde van pathologischen aard zijn.

Een voorbijgaande „Intoleranz” tegen alcohol kan bij een volkomen gezond mensch, die in gewone omstandigheden alcohol goed kan verdragen ontstaan tengevolge van zekere verzwakkende omstandigheden als lichamelijke vermoeienis, honger, gebrek aan de noodige slaap, ook tengevolge van vermindering van het weerstandsvermogen door ziektes, maar vooral ook door psychische invloeden als daar zijn affekten van vreugde, van deprimeerenden aard, ergernis enz.

Deze „Intoleranz” speelt o. a. een rol bij den toestand van B 1°, waar dus uit het gebruik van betrekkelijke kleine hoeveelheden alcohol een toestand van volslagen dronkenschap kan intreden en verder heeft dit begrip beteekenis voor de „Selbstverschuldete” dronkenschap dus bij de artikelen 49, 141 en 151 M. Sr. G. B.

De jurisprudentie in Duitschland schijnt aan te nemen, dat dronkenschap ontstaan na gebruik van een matige hoeveelheid alcohol tengevolge van een voorbijgaande „Intoleranz” niet aan eigen schuld te wijten is in den zin van genoemde artikelen.

De blijvende „Intoleranz” die op zich zelf en in combinatie met de voorbijgaande kan voorkomen, is eigen aan hen, wier centraal zenuwstelsel storing aanwijst.

De belangrijkste groep van deze menschen zijn de zwakzinnigen, d. z. zij, wier ontwikkeling, hetzij van huis uit door onvoldoende aanleg, hetzij door een ontstaan herzendefect, achter is gebleven. In gewone omstandigheden missen deze menschen al de noodige capaciteit om indrukken in zich optenemen en tot gedachten te verwerken en vertoonen een overmatige prikkelbaarheid op sommige affekten. Dat hun reeds ziekelijk centraalzenuwstelsel door de voor de zenuwen zoo nadeelige alcohol zelfs bij kleine hoeveelheid hiervan, ernstig gestoord kan worden laat zich begrijpen.

Verder behooren hiertoe de epileptici, de hysterici, de neurasthenici en de groote groep van de neuropathici, menschen met zwakke zenuwen.

Bij deze laatste groep is het eigenaardige, dat dikwijls juist alleen uit de overgevoeligheid van alcohol blijkt, dat ze neuropatisch zijn, en verder dan nog de chronische alcoholisten; die dikwijls en vooral in combinatie met een oorzaak van voorbijgaande intolerantie, een groote „Intoleranz” voor kleine hoeveelheden alcohol vertoonen, en zulks dus in tegenspraak met de gangbare meening als zouden deze menschen eenigszins immune zijn voor het alcoholgif.

Wat de termen tot aannemen van „Selbstverschuldete” dronkenschap bij deze menschen aangaat, zal de rechter bij deze groep hebben te onderzoeken, of het den persoon in kwestie bekend kon zijn, dat hij slecht alcohol kan verdragen. Is het bij zoo iemand voor de eerste keer, dat hij kennis maakte met alcohol, zonder dat hij zijn eigen intolerantie te dien opzichte kende, dan neemt de praktijk geen selbstverschuldiging aan.

En nu de zoogenaamde „Komplizierte Intoleranz”, die niet zelden de oorzaak is van zware dronkenschap en veelal leidt tot de toestanden van A 1 en 2; een dronkenschap die zich dan daarin onderscheidt van de

„gezonde dronkemansroes” dat tusschen de verschijnselen van een gewone roes door enkele typische psychopathologische symptomen voorkomen.

En gewoonlijk werkt die combinatie aldus, dat als factoren samenwerken een „voortdurende” met een „voorbijgaande” intolerantie van psychischen afkomst, zooals woede, ergernis, bespotting.

Na al het voorafgaande willen wij enkele der meeste typische symptomen bespreken, waaraan men den toestand en wel voornamelijk die van A 2 leert kennen.

De pathologische roes, die dus ontstaat op den bodem van chronisch alcoholisme of andere voortdurende „Intoleranz” en reeds na het gebruik van zeer kleine hoeveelheden alcohol kan ontstaan, vertoont dan als zelden ontbrekend symptoom de angst, hetzij die angst zich laat gevoelen als een drukkend gevoel, hetzij ze gepaard gaat met waandenkbeelden als b.v. het zich verbeelden omringd of achtervolgd te worden door vijanden, op welke angstvoorstelling dan gereageerd wordt met geweld en wel tegen personen, die niet het minst aanleiding geven tot toorn. Ook wel schijnt die angst zich te verkeeren in neiging tot zelfmoord.

Ook worden door Dr. STIER als typisch-pathologisch vermeld hallucinaties, waarop dan eveneens gereageerd wordt met een defensief geweld. Voorts groote verwardheid ook in de verkenning van de omgeving.

Tot voorzichtigheid maant STIER aan bij het criterium van „plotseling geweld tengevolge van angst” en zegt hij: „Die Tatsache der Schweren motorischen Erregung allein genügt niemals, um einen Rausch als pathologisch zu bezeichnen”. Men moet vooral nagaan, of een aanval op iemand uit de omgeving niet op eenigerlei wijze psychologisch zou zijn te verklaren. Is dit b.v. het geval, dan kan het best zijn, dat we te doen hebben met een der toestanden onder B.

Een zeer voornaam criterium noemt STIER, de pupillen reactie; een symptoom, dat helaas zelden zich kan laten gelden, aangezien de deskundige den man gewoonlijk eerst na den roes pas te zien krijgt. Aan boord van het oorlogschip zou dit moment nog eens eerder geobserveerd kunnen worden, waar de Officier van Gezondheid zich aan boord bevindt.

Die verandering in de pupillenreactie is aldus, dat deze trager wordt, ja zelfs kan ophouden aanwezig te zijn.

De groote waarde van dat symptoom is ook gelegen in de omstandigheid, dat ze niet gesimuleerd kan worden.

Wat zeer eigenaardig is van den pathologischen roes, dat zeer dikwijls niets bijzonder abnormaals valt waar tenemen in het loopen, staan en de wijze van spreken, niet wat den inhoud betreft, want deze is meestal zonder zin en samenhang.

Terecht waarschuwt STIER dan ook tegen het gevaarlijke van de veel voorkomende gevolgtrekking uit de verklaringen van getuigen, dat beklaagde goed liep en goed op zijn beenen stond, dat zijn dronkenschap van lichten aard was en niet van ziekelijken aard.

En nu komen we aan het symptoom der herinneringsdefecten, hetwelk zich onder drie vormen kan voordoen.

1°. een scherp afgegrensd totaal verlies der herinnering; 2°. een zogenoemde „Summarische” herinnering; 3°. gepaard aan zekere hiaten toch herinnering aan bepaalde gebeurtenissen zooals STIER ze noemt „Erinnerungsinseln”.

De eerste en de eerste in combinatie met den 3^{den} vorm schijnen meer eigen te zijn aan den pathologischen roes, terwijl van den 2^{den} vorm alleen

schijnt gezegd te kunnen worden, dat ze meer voorkomt bij den normalen dronkemansroes dan bij den pathologischen.

Nu wordt, volgens STIER, bij de verhooren van beklaagde en getuigen, veelal hinderlijk gezondigd tegen de eischen, die de psychiater, om een zuiver oordeel te kunnen vellen over den aard van het herinneringsdefect, te stellen heeft.

De groote fout zit in de dikwijls voorkomende praktijk, om den beklagde, bij zijn eerste of verdere verhooren, reeds in kennis te stellen met hetgeen reeds uit getuigenverklaringen bekend is; dit wordt dan vooral toegepast bij die beklagden, die zich van het gebeurde niets weten te herinneren, en dit gebeurt dan om „het memorie wat op te frissen”.

Hebben we dan met een gewilligen, niet simuleerenden beklagde te doen, dan werkt de suggestie dikwijls wel zoo, dat de man zich gedurende zijn voorarrest zich de zaak meer en meer gaat herinneren, zooals hem door de heeren werd verteld.

We zijn hier op een voor leeken uiterst gevaarlijk terrein voor conclusies, te gevaarlijker nog, omdat bijna een ieder onzer zich voldoende bevoegd acht over „dronkenschap” een oordeel te kunnen vellen. Ook dit ligt alweer in de rede, want wie onzer heeft niet eens een kleinen „Rausch” gehad. „Wer niemals einen Rausch gehad, der ist kein braver Mann.”

We wanen ons dus te dier zake al gauw zaakkundig.

Zoo wordt uit het feit, dat beklagde eerst heeft opgegeven zich niets te herinneren en in een nader verhoor b.v. aan komt dragen met eenige „Erinnerungsinseln” of omgekeerd zich eerst enkele gebeurtenissen direct na het gebeurde wist te herinneren en bij een volgend verhoor verklaart totaal geen herinnering meer te hebben aan het gebeurde, dikwijls aan leugen gedacht en de conclusie getrokken dat beklagde simuleert.

Terecht maakt STIER hiertoe een vergelijking met een droomtoestand. Direct na het ontwaken uit den droom weten we ons alles precies te herinneren, eenige uren later al minder en na een paar dagen is de heele herinnering vervlogen, en dan kan het ook nog wel gebeuren dat plotseeling na eenigen tijd door een gunstige constellatie van ons denken, de inhoud van dien droom ons weer voor den geest komt.

Uit het voorgaande blijkt nu ook, hoe weinig waarde valt te hechten aan de opgaven van getuigen op de gebruikelijke vraag, in welken toestand beklagde zich bevond, „dat beklagde bepaald niet dronken was, al was hij dan ook niet heelemaal frisch”, afgescheiden nog van het juridisch „monstrum”, dat dergelijke verklaringen, zijnde immers gissingen, bij rede-neering opgemaakt, voorkomen in vonnissen.

En ook nog heeft een definieering van den toestand door getuigen dit bezwaar, dat het een vooroordeel vestigt bij den rechter en de psychiater nu zijn handen vol heeft om zijn conclusie — gesteld getuigen hebben beklagde halfdronken genoemd — van volslagen dronkenschap bij den rechter ingang te doen vinden.

Verder valt uit het voorgaande te leeren, dat men niet te veel waarde moet hechten aan de kwestie van het kwantum alcohol, of sterker gezegd, dat er voor den leek, waar het kleine kwanta betreft, geen conclusie uit valt te trekken voor den toestand van beklagde.

Voor den psychiater heeft de vaststelling van het gebruikte kwantum natuurlijk de meeste beteekenis.

Men zij echter voorzichtig met de verklaringen van getuigen en de opgave van beklagde te dien opzichte.

Aardig vertelt Dr. STIER over zijn ervaring op dit punt, hoe burgers

in Duitschland als regel te groote en militairen te kleine kwanta opgeven.

De kneep zit 'm hierbij in § 49 M. Str. G. B. in de kwestie der „selbsverschuldete” dronkenschap.

De burger heeft alleen te speculeeren op § 51 R. Str. G. B., de militair speculeert òf op § 49 of op § 51.

Zijn belang bij § 49 zou hem gaarne bij den rechter geloof doen vinden voor slechts enkele borrels; weet hij echter, dat door de getuigen reeds hoeveelheden genoemd zijn te groot om daarmede succes te hebben met § 49, dan verandert hij van taktiek en stuurt hij aan op § 51.

Voor al bij militairen, waar de joviale gewoonte van „rondjesgeven” zoo inheemsch is, valt ook uit het saldo der portemonnaie in verband met het bedrag, dat in het begin van den avond daarin aanwezig was, weinig af te leiden. Bovendien een dronkenman kan heel dikwijls erg royaal zijn met foien.

Ook de opgaven van getuigen verdienen te dezen opzichte niet altijd geloof en zullen over het algemeen te weinig aangeven; want men let niet voortdurend op elkaar, en bovendien het gezelschap is in die gevallen ook niet altijd broodnuchter.

De opgave van beklaagde zelf, hoe eerlijk ook bedoeld, geeft ook een weinig betrouwbaar beeld van het kwantum. Tot een zeker oogenblik in den avond heeft hij ze kunnen tellen, na dien raakte hij de kluts kwijt en daarmede den tel.

Wat betreft de toestanden onder B, hierover kunnen wij in verband met het voorgaande kort zijn.

De toestanden van B 1 en 2 moeten tot toepassing van § 51 leiden, (Bewusstloosigkeit) waarbij dan valt op te merken, dat B 1 na kleine en B 2 na groote kwanta intreedt, terwijl B 3 alleen zal kunnen leiden tot toepassing van lichtere straf.

Nu valt ons nog te spreken over de opzettelijke dronkenschap met misdadig oogmerk bij het opzet, maar wij willen dit onderwerp liever in verband met ons Strafrecht behandelen en stellen het dus nog een oogenblik uit. Wij gaan dan nu over tot de vraag, welk standpunt ten onzent wetgeving, litteratuur en jurisprudentie zoo gewone als militaire, ten opzichte van de dronkenschap innemen.

Wat de wetgeving betreft, kunnen we dadelijk constateeren, dat de dronkenschap in het wetboek van strafrecht zich niet in een speciale regeling mag verheugen.

Wel hebben we in dit wetboek een artikel, welks wordings geschiedenis ons leert kennen; hoe de wetgever bij het tot stand komen van het wetboek van strafrecht zich de dronkenschap als grond tot uitsluiting of vermindering der toerekenbaarheid heeft gedacht.

Bedoeld wordt art. 37.

Dit artikel luidt. „Niet strafbaar is hij, die een feit begaat, dat hem wegens de gebrekkige ontwikkeling of ziekelijke storing zijner verstandelijke vermogens niet kan worden toegerekend.”

Het artikel zooals het thans is, heeft een moeilijke geboorte gehad, en in het oorspronkelijk ontwerp sprak het naar Duitsch model van den staat van bewusteloosheid en van het buiten staat zijn om ten aanzien, van dat feit zijn wil te bepalen, terwijl in plaats van het woord verstandelijke vermogens” geestvermogens gebruikt was.

Het artikel zooals het nu is, heeft een eigenaardige redactie: Men zou toch zoo zeggen, dat het wel van zelf spreekt, dat iemand niet strafbaar is voor een feit, dat hem niet kan worden toegerekend.

De bedoeling is echter, dat de wet heeft willen verklaren dat ze zich de toerekenbaarheid uitgesloten kan denken bij gebrekkige ontwikkeling of ziekelijke storing der verstandelijke vermogens terwijl ze overigens de vereischte mate voor dat gebrek of die storing ter beoordeeling aan den rechter overlaat.

Hoe komt het nu in de eerste plaats, dat het woord bewusteloosheid uit het artikel verdwenen is.

Dit woord heeft tot een hoogst verwarde discussie aanleiding gegeven, waaraan ook niet geheel vreemd was de omstandigheid dat de juridische beteekenis, die men dit woord in het oorspronkelijk artikel had toegekend en de taalkundige elkaar niet dekten.

Immers zooals Dr. WELLENBERGH in Themis 1881 pag. 578 zegt, hebben bij bewusteloosheid, den wezenlijk pathologischen toestand, slechts twee langs reflectorischen weg tot stand komende bewegingen plaats, de ademhaling en de hartwerking, voor het overige zijn alle lichaamsdeelen als verlamd, derhalve de spieren tot elke beweging onbekwaam.

Dat dus in zoo'n toestand van het begaan van strafbare feiten zelfs niet eens sprake kan zijn, spreekt wel vanzelf. In hoeverre er omstandigheden kunnen zijn, die iemand voor een ommissiedelict in dien toestand begaan; of juist gezegd tengevolge van dien toestand begaan, aansprakelijk kan worden gesteld, zullen wij straks bespreken, aangezien dit een andere kwestie raakt.

Bedoeld was natuurlijk dus niet *die* toestand, maar de toestand van onbewustheid, waarvan de memorie van toelichting onder andere zei; dat hij, die volkomen onbewust is van wat hij doet, voor geene door hem in dien toestand materieel verrichte handeling verantwoordelijk kan zijn. De wet vraagt daarbij niet naar de oorzaken van den toestand van bewusteloosheid.

Waar het bewustzijn van de bloot werktuigelijke daad geheel ontbrak, is het rechtskundig onverschillig waarom dit bewustzijn ontbrak.

De memorie van toelichting is hierin geheel duidelijk en wanneer ze werkelijk alleen voor oog en had de delicta commissio, hetgeen kan afgeleid worden uit het gebruik der woorden „materieel verrichte handeling” en „werktuigelijke daad” dan valt daar verder geen critiek op uitte oefenen. Dit zelfde geldt voor hetgeen ze verder nog zegt „zelfs voor de gevallen, waarin de dader zich vrijwillig door gebruik van alcoholische dranken in den toestand van bewusteloosheid heeft gebracht, mag hier geen uitzondering worden gemaakt”.

Ook alweer willen wij hier hopen, dat de memorie uitsluitend de commissio delicti op het oog had, in welk geval ze een zeer zuiver juridisch standpunt innam.

In den Raad van State en Kamer worden nu onjuridische bezwaren gemaakt, bedenkingen die geen reden van bestaan hadden.

Ten eerste vreesde men het beroep op dronkenschap, dat nu wel aan de orde van den dag zou zijn, net dus alsof de rechter geen onderzoek bij elk voorkomend geval zou hebben in te stellen naar opzet of naar schuld en ook alsof het ontwerp iets anders bedoeld had dan de volslagen onbewustheid, zooals wij het nu maar eens even een beetje „dik” zullen zeggen. Immers een onvolslagen bewusteloosheid (lees onbewustheid) is een contradictio in terminis.

En verder had de Raad van State een bezwaar, even weinig steekhoudend als het vorige, want ze vreesde dat het artikel „het zoogenaamde courage water drinken” in de hand zou werken. Ze dacht zich dus alweer een

toestand van gedeeltelijk bewustzijn als door de wet onder haar hoede genomen in het ontworpen art. 37.

Eindelijk stelde na een verwarde discussie in de 2de Kamer GOEMAN BORGESIUS bij wijze van amendement voor, het woord bewusteloosheid te laten vervallen en minister MODDERMAN nam dit over.

De heer BORGESIUS bedoelde niet met zijn amendement het onbewust handelen strafbaar te stellen, maar wilde elk onjuist beroep op de woorden der wet afgesneden. We zouden kunnen zeggen, dat dit amendement hem in zekeren zin door opvoedkundige motieven werd ingegeven.

Nu komen we aan het tweede verschilpunt tusschen oude en nieuwe redactie, te welks aanzien in de oude redactie terecht wel eenige critiek viel uit te oefenen en die dan ook geleid heeft tot een zuiverder redactie dan die welke we hebben aangetroffen in meergenoemden § 51 van het R. Str. G. B.

Die critiek gold zoowel den toestand die straffeloosheid medebracht als den invloed daarvan op de wilsbepaling, zooals die naar den oorspronkelijken tekst werd verlangd en wel het nanwere verband tusschen dien toestand en het in concreto begane feit.

We willen de wording van dit gedeelte van het artikel niet volledig behandelen, slechts voor zoover ze in eenig verband kan staan met ons onderwerp.

Dr. RAMAER had dan bezwaar tegen de uitdrukking hij die . . . buiten staat was ten aanzien van dat feit zijn wil te bepalen: immers de krankzinnige is dikwijls zeer goed in staat zijn wil te bepalen en de krankzinnigheid werkt soms alleen aldus dat ze de gezonde wilsbepaling verhindert.

Staatsraad Mr. SWART wilde dan ook gesproken hebben van een toestand, die de vrijheid van den wil volkomen uitsluit. Nu is het vraagstuk van den vrijen wil of liever van den wil die nimmer vrij is, er een, dat zich te veel leent tot filosofische beschouwingen en van dergelijke begrippen moet het positieve recht zich liefst niet bedienen, zoodat dan ook Minister SMIDT in zijn rapport aan den Koning zich hiertegen verklaarde.

Verder had men bezwaar vooral van deskundige zijde tegen de bijvoeging „ten aanzien van het feit.”

VAN HAMEL onderscheidt A eigenaardig psychische toestanden en B psychisch eigenaardige personen.

Nu kan, de eisch der relativiteit scherp worden opgevat bij de eigenaardig psychische toestanden als daar zijn b. v. zekere gemoedsbewegingen, dronkenschap (wij voegen er aan toe „de normale dronkenschap”.) Hier dus moet het schuldverband tusschen persoon en feit worden onderzocht.

Bij psychisch eigenaardige personen ware het vasthouden aan den eisch der relativiteit onredelijk. Hier kan door den deskundige uit den algemeenen toestand worden afgeleid dat deze ook het concrete feit beheerscht. (1)

Men vond dus die bijvoeging te eng en zoo zijn we dan gekomen tot onze tegenwoordige ruime redactie.

Om het begrip ontoerekeningsvatbaarheid te verstaan, is noodig dat we weten wat onder toerekeningsvatbaarheid wordt begrepen.

Men verstaat hieronder de geschiktheid om 1°. de feitelijke strekking der eigen handelingen te begrijpen.

2°. om het maatschappelijk ongeoorloofde van die handelingen te beseffen.

(1) Zie VAN HAMEL pag. 369.

3°. om ten aanzien van die handelingen den wil te bepalen. (1) Deze definitie is niet van de wet, maar dat ze toch overeenkomt met de opvatting die bij de samenstelling van het wethoek heeft voorgezeten, blijkt uit de Toelichting op den 3de titel van het 1ste Boek. Nu is het echter wel eenigszins vreemd, dat in de oorspronkelijke redactie van art. 37 alleen het 3de vereischte gereleveerd werd.

Vragen we ons nu af, of we er op achteruit zijn gegaan nu het woord „bewusteloosheid” uit art. 37 verbannen is en vragen we ons verder af, hoe het dan nu met de dronkenschap gesteld is in ons strafrecht.

Geheel zonder betekenis kan het schrappen van dat woord niet genoemd worden.

Weliswaar heeft de rechter in elk concreet geval onderzoek te doen naar het schuldverband, en heeft hij dus te doen met een psychischen toestand, waarmede, krachtens den aard van het wettelijk omschreven schuldbegrip zelf, vatbaarheid voor schuld onbestaanbaar is, dan heeft hij buiten art. 216 Sv. 2° al. geen speciaal wetsartikel noodig om hem tot niet strafbaarverklaring te machtigen. Maar denken wij ons eens de overtredingen. Het heet, dat bij overtredingen geen onderzoek plaats heeft naar opzet of schuld.

Gesteld dat dit juist is, hoe dan nu te handelen met den man, die in een toestand van onbewustheid tengevolge van volslagen dronkenschap zich schuldig maakt aan een overtreding. Hier moet wel straf volgen en zoo treffen we dus een leemte in het tegenwoordige artikel 37 aan.

Nu de leer „geen onderzoek bij overtredingen naar opzet of schuld” van een axioma naar het rijk der stellingen verwezen is, zou er tenminste bij den rechter die dit onderzoek toelaatbaar acht, ook bij de tegenwoordige redactie van art. 37 plaats zijn voor straffeloosheid.

Als verder nadeel van het weglaten van het woord „bewusteloosheid” kan ook genoemd worden, dat bij het behoud van dat woord, den rechter meer leiding ware gegeven en hij meer genoopt zoude zijn tot een onderzoek naar die physiologischen toestanden van ontoerekenbaarheid zoals de slaapdrunkenschap, de dronkenschap enz.

De praktijk schijnt maar al te duidelijk uit te wijzen dat de rechter niet spoedig geneigd is op de dronkenschap als toestand van onbewustheid integaan.

We wenschen nu de vraag als volgt te stellen, of men in cassatie met succes zou kunnen klagen over schending van art. 37 Sr. op grond, dat de rechter geen onderzoek heeft ingesteld naar den staat der dronkenschap, die men in het proces had aangevoerd als toestand van onbewustheid, welke vraag wij op grond van het bovenaangevoerde allicht geneigd zouden zijn met „neen” te beantwoorden, maar dan zouden wij toch naar wij gelooven, teveel uitsluitend gedacht hebben aan de toestanden, die Dr. EWALD STIER onder B noemde, namelijk B 1 en B 2, want hoe staat het nu met den pathologischen roes, de toestanden A 1 en A 2 uit STIER's indeeling. Over A¹ kan naast geen twijfel zijn. We hebben hier te doen met een zuivere psychose; en wat A² betreft, ook hier meenen wij, mede aan de hand van VAN HAMEL op pag. 374 en een vonnis van de Rbnk. te Leeuwarden van 14 Nov. 1888 Wbl. 5637 en een arrest van het Hof te 's Gravenhage van 5 April 1900, Wbl. 7428, dat ongetwijfeld art. 37, (ziekelijke stoornis der verstandelijke vermogens) zal kunnen gelden. Om

(1) Zie VAN HAMEL pag. 365.

dus op onze vraag terug te komen, gelooven wij, dat die vraag, zonder eenige restrictie met ja, beantwoord moet worden.

Volledigheidshalve maken wij hierbij nog melding van een recent arrest van den Hoogen Raad van 17 Mei 1909 Wbl. 8885, waarbij de beslissing van het Hof te Arnhem, hetwelk bevestigde het vonnis van de Rbnk. te Arnhem, dat de kennelijke staat van dronkenschap, waarin de beklagde verkeerde, niet belette, dat die beklagde zich van zijne daden bewust was, voor onaantastbaar in cassatie werd verklaard, als zijnde geheel overgelaten aan den rechter, die over de feiten oordeelt.

De motiveering van de conclusie van den advocaat-generaal zoowel als die van het arrest, geeft ons aanleiding tot een opmerking. Die motiveering komt hierop neer, dat vermits in het Wetboek van Strafrecht geen bijzondere regeling wordt aangetroffen voor het geval van het begaan van een misdrijf in dronkenschap, 's Hof's beslissing als geheel van feitelijk aard aan censuur in cassatie onttrokken is.

Gesteld in het Wetboek van Strafrecht ware een bijzondere regeling van de dronkenschap wel te vinden, zou dan niet evengoed waar blijven, dat de rechter die in hoogste instantie over de feiten oordeelt, in laatste instantie tevens zou hebben te beslissen, of hij de dronkenschap van dien aard achtte om de toerekenbaarheid al of niet uittesluiten.

Ons dunkt deze beslissing steeds van feitelijk aard en onttrokken aan den cassatierechter tenzij er een artikel kwam in 't W. v. Sr. waarbij de strafbaarheid voor handelingen in „kennelijken staat” bedreven, werd opgeheven.

Nu nog een enkel woord over de opzettelijke dronkenschap.

Wij willen hierbij eerst spreken over de opzettelijke dronkenschap alleen, om daarna nog een enkele beschouwing te wijden aan de opzettelijke dronkenschap met misdadig oogmerk bij het opzet.

Een eigenaardige lapsus is het van den Minister geweest bij de verdediging van art. 37, toen hij ter geruststelling van hen, die vreesden voor straffeloosheid van onbewust handelen in dronkenschap, aanvoerde, dat wie zich opzettelijk bedrinkt of anders door eigene schuld in een toestand komt, waarin hij niet met bewustzijn handelt, voor de in dien toestand bedrevene handelingen aansprakelijk is, omdat ze aan zijn schuld te wijten zijn.

Alsof dus elk misdrijf in 't Wetboek van Strafrecht onder de beide schuldvormen, ware strafbaar gesteld. Immers er zijn tal van misdrijven, die alleen doleus gepleegd kunnen worden; schuld is niet strafbaar reeds alleen, omdat er gebrek aan opzet is, maar enkel krachtens uitdrukkelijke wetsbepaling (zie Noxon Deel I pag. 138).

Nu maakt Noxon den Minister eenige regels verder een complimentje, over een beschouwing betreffende die gevallen, waar de Minister zegt „het subjectieve element moet niet geplaast worden in het tijdperk des bewusteloosheid, maar in de oogenblikken, die daaraan voorafgaan”. Wij gelooven, dat er tegen deze beschouwing, zooals ze daar in haar algemeenheid staat, nog wel wat in 't midden te brengen valt, en dat Noxon haar als algemeen bedoeld opvat, blijkt uit de gevolgtrekking uit die stelling iets verder, wanneer hij zegt „De schuld van hem, die door dronkenschap en in hypnose onbewust van hetgeen hij doet *iemand het leven beneemt*, ligt in het dronken worden, in het zich laten hypnotiseeren, waarvan het dooden, het niet gewilde gevolg is; voor hem, die in den slaap een kind dooddrukt, ligt de schuld niet in dat dooddrukken, maar in het gaan slapen naast het kind”. Algemeen dus in dezen zin van geen scheiding maken tusschen

delicta commissionis aan de eene kant en delicta ommissionis en delicta commissionis ommissione commissa en een zeker soort commissione delicten, waarvan het geval van het doodgedrukte kind het type is aan de andere kant. En nu is er tegen die beschouwing, voor zooverre ze de commissione delicten betreft nog wel wat in te brengen.

En zelfs al had de Minister bij die beschouwing alleen op het oog gehad de ommissione delicten, dan nog zou die uitspraak te algemeen zijn, immers alleen buiten kijf zijn voor het geval van opzettelijke dronkenschap, maar voor het geval van culpose dronkenschap nog wel aanvechtbaar.

De dikwijls onjuiste opvattingen in deze kwestie spruiten voort uit een miskenning van en een niet consequent vasthouden aan dit hoofdbeginsel, dat toerekenbaarheid en schuld in den ruimen zin van 't woord beoordeeld moeten worden naar het oogenblik, waarop de strafbare handeling plaats heeft.

Bij de *actiones liberae in causa*, dus de gevallen waarin de dader zich opzettelijk gebracht heeft in een toestand van bewusteloosheid, ten elnde het in dien toestand gepleegde misdrijf te doen tot stand komen, het geval dus dat we korthedshalve noemden opzettelijke dronkenschap met misdadig oogmerk bij het opzet wordt door enkele schrijvers op de wijze van NOYON (o. a. van LISZT) het opzet tot de handeling in den toestand van toerekenbaarheid geplaatst en dan gebruik gemaakt van deze constructie dat de dader zichzelf als instrument gebruikt. Consequenter zijn zeker deze schrijvers dan Noyon, waar ze dan ook hier geen culpoos maar een *doleus* handelen aannemen.

Nu mag deze voorstelling gelijk ook die van von LISZT welke spreekt van het „*abrollen der Causalkette*” juist zijn voorzoover betreft de ommissione en enkele commissione delicten; in haar algemeenheid komt ze onaannemelijk voor. VON KRAFFT EBING in zijn *Gerichtliche Psychopathologie* blz. 277 acht de bewering, dat de in onbewustheid verrichte handeling nog zou geschieden onder de werking van het in den staat van bewustheid genomen besluit psychologisch onhoudbaar: de continuïteit tusschen *will* en handeling is verbroken.

Meer kunnen we ons dan ook aansluiten bij de opvatting van SIMONS, waar deze zegt, dat bij de handeling de toerekenbaarheid er moet zijn op het oogenblik, waarop die wordt verricht, dat opzet en handeling moeten samengaan en het niet voldoende is, dat het opzet aan het handelen voorafgaat.

SIMONS heeft hierbij op het oog de commissione delicten want hij wijdt een aparte bespreking aan de ommissione delicten.

Het verschil ten deze tusschen SIMONS en VAN HAMEL is dat eerstgenoemde schrijver de *actiones liberae in causa* in de eerste plaats bekijkt uit het oogpunt der commissione delicten en daarvoor zijn regel formuleert, terwijl Mr. VAN HAMEL hierbij in de eerste plaats denkt aan de ommissione delicten en daar een regel voor stelt, om zich vervolgens genoodzaakt te zien, dien regel te beperken tot zekere ommissione en heel enkele commissione delicten. Toch komen beide vrijwel tot hetzelfde resultaat.

„Vrijwel” want Mr. VAN HAMEL wijdt nog een speciale bespreking aan die enkele commissione delicten, waarover SIMONS zwijgt.

Immers op pag. 353 (VAN HAMEL'S „Inleiding”) doet deze schrijver een concessie aan die misdrijven, waarbij het veroorzaken plaats heeft door „automatisch doen”, waarbij dan als voorbeelden fungeren de somnambule, die zich in hypnose laat brengen om in dien staat geneeskundigen

raad te geven en de moeder, die zich te slapen legt in de verwachting, dat ze haar kind in dien slaap wel zal dooddrukken.

Ook voor de dronkenschap zouden we wel zoo'n geval, waarbij dus zoo'n nauw causaal verband tusschen het nuchteren opgevat voornemen en in onbewustheid plaats hebbende „doen”, valt aantewijzen kunnen denken, al zullen die gevallen zich in de praktijk wel niet dikwijls voordoen.

En hoe dus nu ten opzichte van de delicta ommissionis en commissionis per ommissione en die sporadische gevallen van commissione delicten door automatisch doen?

Hier zouden we scherp willen onderscheiden tusschen de gevallen dat de wisselwachter zich willens en wetens bedrinkt zonder zich daarbij echter van de onvermijdelijke gevolgen rekenschap te geven; dat hij door schuld in een toestand van dronkenschap geraakt is en het geval, dat hij zich opzettelijk dronken maakt om zich in de onmogelijkheid te brengen den wissel te verzetten.

Het eerste geval riekt sterk naar den dolus eventualis, in het tweede geval zal hem het delict culpoos worden toegerekend en het laatste geval is zijn niet handelen ongetwijfeld doleus.

We meenen tot deze conclusies te mogen komen op grond dat het gevolg hier veroorzaakt wordt door een niet verder handelen tengevolge van den toestand waarin de dader zich gebracht heeft. Het delict begint hier om zoo te zeggen op het oogenblik, dat de maat hetzij opzettelijk, hetzij uit achteloosheid wordt overschreden, zoo al niet eerder.

Dat er nog eenig verschil is tusschen deze gevallen van delicta commissionis ommissione commissa en die delicta ommissionis, waarbij niet zulk een nauw verband valt aan te wijzen tusschen oorzaak en gevolg, laat zich wel voelen, en... hier zouden we dan weer tot het vooropgestelde hoofdbeginsel tot beoordeeling van de schuld moeten terugkeeren.

En zoo zijn we dan gekomen aan de vraag, of de dronkenschap nog een bijzondere betekenis heeft in ons militaire strafrecht, zoowel voor Zee- als Landmacht.

Beschouwen we eerst de vigeerende militaire strafwetten, om daarna een kijkje te nemen in het daar nog steeds maagdelijk liggende nieuwe Wetboek van Militair Strafrecht.

In de wetgeving van 1814 treffen we voor de Zeemacht thans nog, als eenig artikel over de dronkenschap, aan artikel 94, luidend: „Een schildwacht, die, in de nabijheid van den vijand of in oorlogstijd, op de brandwacht, op zijnen post slapende of dronken wordt bevonden, zal gestraft worden met...”

Dit artikel vertoont wel eenige gelijkenis met de meermalen door ons aangehaalde § 141 M. Str. G. B.

Oogenschijnlijk lijkt het in dit artikel, alsof het hier geheel onverschillig is, hoe die schildwacht in dien toestand gekomen is. Moge wellicht de opvatting van dit artikel in de tijden, waarin het tot stand kwam, zoo streng geweest zijn, thans nu we, een art. 40 in het Wetboek van Strafrecht hebben, dat krachtens art. 91 van dat Wetboek ook de Militaire Strafwetgeving beheerscht, zal het artikel wel geen andere dronkenschap met straf bedreigen dan de „Selbstverschuldete” waarvan in § 151 M. Str. G. B. als minstens vereischte schuldvorm sprake is.

Hier wordt dus de dronkenschap „an sich”, wij zouden kunnen zeggen als criminogene toestand strafbaar gesteld.

Mutatis mutandis luidt art. 92 van het Crimineel Wetboek voor de Landmacht hetzelfde.

Wel hadden we vóór 1879 in die beide militaire wetboeken een artikel luidende „Daar militaire personen zich inzonderheid ten allen tijde voor dronkenschap behooren te wachten, zal, in het Krijgsvolk te water resp. te lande, de opzettelijke of vrijwillige dronkenschap nimmer en de toevallige, zelfs niet ligtelijk, tot verzachting of wegneming der gewone straf op de misdaad gesteld, mogen dienen” art. 14 C. W. Z. en 16 C. W. L.

Dit artikel is bij de Wet van 14 Nov. 1879 *Stbl.* 193 afgeschaft, omdat er geen enkele reden bestond, waarom in het militaire recht andere regelen zouden gelden omtrent den invloed, welken de dronkenschap op de toerekenbaarheid kan uitoefenen dan in het gewone recht zijn aangenomen.

Dit artikel greep dan ook duchtig in het gewone strafrecht in, en had heel wat verdere strekking dan § 49 M. Str. G. B.

Het spotte met alle regels van de schuldleer, immers zelfs de toestand van onbewustheid door dronkenschap was geen grond tot exculpatie. Voorts werd er niet gevraagd of het was een commun of zuiver militair delict en last not least baatte overmacht ook al niet, want ook de toevallige dronkenschap werkte noch strafopheffend, noch „milderend”.

Gelukkig is dit artikel, in dezen vorm althans, verdwenen.

Voor wat het Militair Wetboek voor de Zeemacht betreft, zijn wij al hiermede uitgepraat.

Voor de Landmacht hebben we nog een artikel, waarop wij vooral de aandacht willen vestigen. Het is artikel 98 luidende „Een schildwacht die *in tijd van vrede* niet op zijn post of daarop slapende of beschonken wordt bevonden, zal naar omstandigheden, zelfs met den dood kunnen gestraft worden. Wanneer echter het verlaten van zijnen post of het slapen of de beschonkenheid op dezelve tot geene schadelijke gevolgen aanleiding heeft gegeven, zal hij aan de krijgstucht worden overgelaten”.

Een gelijksoortige strafpositie voor de Zeemacht, missen we, wat zeker heel eigenaardig is.

Wel luidt art. 20 van het Reglement van Krijgstucht voor het krijgsvolk te Water: „alle schildwachten, welke in tijd van vrede, niet op hunne posten, of daarop slapende of beschonken worden bevonden” maar ook het Reglement van krijgstucht voor het krijgsvolk te lande heeft een gelijkkluidend artikel 15. waarin alleen nog deze reserve gemaakt wordt voor een disciplinaire bestraffing „wanneer namelijk daaruit geen schadelijke gevolgen zijn voortgevloeid”.

Het artikel 98 C. W. L. bedoelt dus, het blijkt duidelijk uit deze reserve, den criminogenen toestand, en nu kan het toch zeker zeer vreemd genoemd worden, dat in eenzelfde land de landmacht een zekere gedraging tot misdrijf met strafbedreiging tot „de dood” toe stempelt, welke de Zeemacht ter disciplinaire correctie overlaat,

En eindelijk treffen we dan in de Reglementen van Krijgstucht nog twee artikelen aan, luidende: „Al wie op de wacht of in dienst beschonken wordt gevonden” art. 14 L. en 20 Z., dus de dronkenschap in dienst, en art 24 L. en 25 Z., luidende: „Al wie zich in den drank te buiten gaan” dus de dronkenschap buiten dienst. Deze vergrijpen worden disciplinair gestraft.

En hiermede zijn we aan het eind gekomen van onze beschouwingen ten aanzien der huidige wetgeving en valt ons tot slot nog een enkel woord te zeggen over de artikelen 70, 113 en 114 van het nieuwe Wetboek van Militair Strafrecht, de artikelen, waarin de dronkenschap een speciale beteekenis wordt ingeruimd voor den militair.

Artikel 70 in zijn 2de al. luidt „de militair, die zich in tijd van oorlog opzettelijk, hetzij hetzij door dronkenschap aan het gevecht of

aan het oogenblikkelijk gevaar in het gevecht onttrekt wordt gestraft met" terwijl een strafverzwaring nog intreedt voor het geval hij tevens een ander militair tot een van al die handelingen aanzet of indien hij het misdrijf begaat als bevelvoerend militair.

Dit artikel vertoont een sterken familietrek met § 85 van het M. Str. G. B., hierboven reeds aangehaald.

Toch meenen we, dat er bij aandachtig vergelijk een verschil, zij het dan ook niet groot, valt aan te wijzen.

Immers in § 85 wordt gesproken van „durch absichtlich veranlaszte Trunkenheit sich dem gefechte zu entziehen *sucht*” hier „die opzettelijk door dronkenschap zich aan het gevecht onttrekt”.

In § 85 wordt meer het misdadig oogmerk, de lafhartigheid gestraft, hier meer het materiële gevolg.

Een militair, die aan den vooravond van een voorgenomen actie tegen den vijand, zich opzettelijk gaat bedrinken, hopende dat hij dan buiten staat zal verklaard worden, aan die actie deel te kunnen nemen, zal in Duitschland, ingeval den morgen van de voorgenomen actie de vredesvlag wordt geheschen, aan de straf van § 85 niet kunnen ontkomen; bij ons zal art. 70 hem niet kunnen bereiken.

Zowel art. 70 als § 85 zijn een voorbeeld van een *actio libera in causa*. De redactie van art. 70 wijst daar duidelijk op want er staat *niet* „die zich door opzettelijke dronkenschap aan het gevecht onttrekt” maar zeer juist de bedoeling weergevend „die zich opzettelijk door dronkenschap enz.”

Nu art. 113 luidende „De schildwacht die . . . of zich in een toestand brengt of laat brengen, waarin hij zijn dienst als schildwacht niet naar behooren kan waarnemen, wordt gestraft met” en voorts strafverzwaringen voor het geval het feit is gepleegd in tijd van oorlog, aan boord van een oorlogsvaartuig in nood verkeerend, op brandwacht enz.

Voorts gelijke straffen voor den officier van de wacht aan boord, machinist, als hoofd der wacht, bevelhebber van eenige wacht of patrouille, enz.

Ook van dit artikel valt een dubbelganger aantewijzen in de meermalen door ons geciteerde § 141 M. Str. G. B. Hier worden vrijwel dezelfde strafposities vermeld.

In art. 113 wordt niet onderscheiden tusschen opzet en schuld. Dit punt is dan ook wel ter sprake gebracht bij de wording van dit artikel. Er waren er, die hiertegen bezwaar maakten en het afkeurden, dat onder dezelfde strafbepaling vielen het dolose en culpose delict.

Mr. VAN DER HOEVEN, hoewel principiëel dit bezwaar deelende, achtte toch het behoud van het artikel in deze redactie wenschelijk, omdat, sprak het artikel van opzet, de rechter daarover in zijn vonnis uitspraak zou moeten doen en opzet dikwijls heel lastig te bewijzen zal zijn.

Schuld aan de dronkenschap moet er in alle geval zijn en of er schuld is, zal alweer naar de algemeene beginselen der schuldleer moeten beoordeeld worden.

Uit het verslag van de Tweede Kamer bleek de wensch van sommige leden om in navolging van § 141 M. Str. G. B. de beperking van „auf schuldhafter weise” in het artikel op te nemen, waarop van andere zijde terecht werd geantwoord, dat dit onnoodig was met het oog op art. 40 W.v.Str.

Ook werd door sommigen op splitsing aangedrongen van het artikel wat betreft „het zich brengen en zich laten brengen in een toestand”.

Men vond het „zich brengen” zooveel zwaarder dan het „zich laten brengen”, Deze zinswijze werd terecht voor onjuist gehouden en er werd op gewezen, dat zelfs het „laten brengen” in den regel nog gevaarlijker zal zijn dan

het „zichzelf brengen”, want als een ander den schildwacht in zoodanigen toestand brengt, heeft die persoon daarbij allicht kwade bedoelingen, waartegen de schildwacht juist op zijn hoede moet zijn. Bij den schildwacht, die zich bedrinkt zal daarentegen, in den regel, van kwade bedoelingen geen sprake zijn.

Het artikel vertoont veel overeenkomst ook met art. 98 C. W. L. waarmede we zooeven kennis maakten, alleen dat het hier onverschillig is, of er schadelijke gevolgen zijn ingetreden terwijl dit voor de toepassing van art. 98 noodig was.

In art. 103 wordt dus duidelijk de „Trunkenheit an sich” gestraft. En tot slot dan art. 114 luidende „De militair, die zich opzettelijk, hetzij . . . , hetzij door dronkenschap aan een gevaarlijken dienst onttrekt, wordt gestraft met Indien het feit is gepleegd in tijd van oorlog, wordt hij gestraft met”

In art. 70 dus „het zich onttrekken aan het gevecht”, hier „aan een gevaarlijken dienst”, hetzij in tijd van vrede, hetzij in tijd van oorlog.

En wat de dronkenschap als disciplinaire overtreding betreft, het stelsel van art. 2 van de Wet op de krijgstucht, laat niet toe een speciale vermelding van: „het zich aan den drank hetzij in, hetzij buiten dienst, te buiten gaan”, maar zooals het artikel geredigeerd is, blijft deze gedraging natuurlijk oók als disciplinaire overtreding bestaan.

H. D. RUBENKONING,

Officier van administratie 2^e kl. Jur. docts.

LEIDEN, October 1907.

Eenige beschouwingen over het begrip ambtenaar in den zin van enkele artikelen van den 8sten Titel 2de Boek W. v. Str.

Het vonnis van den Zeekrijgsraad a/b Hr. Ms. Pantserdekschip „Gelderland” van 19 December 1908, gewezen in de zaak van matroos 2de klasse B., en hierachter afgedrukt, is ons een aanleiding geweest ook onze gedachten eens te laten gaan over het dadelijk te noemen strijdpunt, dat in deze zaak Openbaar Ministerie en verdediger verdeeld hield, een kwestie, waartoe wij ons des te meer voelen aangetrokken door haren aanspraak op volkomen nieuwigheid, als door haar belangrijkheid uit juridisch zoowel als practisch oogpunt.

De concrete vraag betref dan, of het woord „ambtenaar” in art. 180 W. v. Str. alleen bedoelt den Nederlandschen en den met dezen bij internationale conventies met het oog op art. 180 gelijkgestellten vreemden ambtenaar, of dat het begrip „ambtenaar” in dat artikel ook omvatte den kolonialen ambtenaar.

De beperkte opvatting van dat woord werd voorgestaan door den verdediger, den Officier van Administratie 2de klasse P. A. KEMPEN, terwijl het Openbaar Ministerie, waargenomen door den Officier van Administratie 1ste klasse J. A. DAËY Ouwens, opkwam voor een meer uitgebreide beteekenis van dat woord, althans in dien zin, dat de koloniale ambtenaar mede door dat artikel zou beschermd worden, met welke laatste opvatting de Krijgsraad zich vereenigde.

Zoowel de memorie van verdediging als die van antwoord bevelen wij onzen lezers ter lezing aan.

In beide vindt men de standpunten helder geargumenteed.

Aangezien echter de eisch van strenge objectiviteit bij de behandeling eener juridische kwestie moeilijk te stellen is zoowel aan den verdediger als aan het Openbaar Ministerie, daar eerstgenoemde allicht te veel eer bewijst aan de pro argumenten voor zijne stelling en laatstgenoemde ambtenaar als vertegenwoordiger van behartiging van sociale en bij de krijgsraden ook van militaire belangen optredend, allicht de kwestie te veel uit dit oogpunt bekijkt, zoo willen wij hier eens nagaan, tot welke conclusie een nader onderzoek in deze kwestie ons kan leiden.

Daartoe willen wij eerst een oplossing zien te vinden voor deze vraag, of art. 180 Str. mede den vreemden ambtenaar, hetzij deze binnenslands, hetzij buitenslands functioneert, tegen daden van wederspanning door Nederlanders bij de rechtmatige uitoefening zijner bediening, beschermt.

Mochten we dan die vraag bevestigend kunnen beantwoorden, dan zoude het ons zeker niet moeilijk vallen, die bescherming van dat artikel ook toe te kennen aan koloniale ambtenaren, immers een redeneering a fortiori ware hier volkomen van pas.

Durven we echter na onderzoek die uitbreiding van het begrip ambtenaar in art. 180 Str. niet aan en zouden we ons dus alleen met de enge opvatting van dat begrip kunnen vereenigen, dan is daarmede nog niet iets beslist ten aanzien van den kolonialen ambtenaar, en zullen we voor dezen alsnog een speciaal onderzoek hebben in te stellen.

Om de beteekenis van een wetsartikel na te gaan, kan men van verschillende methodes van wetsinterpretatie gebruik maken. Als zoodanig komen in aanmerking de authentieke, de grammaticale, de historische en de logische interpretatie.

Nu kunnen we dadelijk constateeren, dat de eerste ons niets leert. De Wetgever — want deze alleen komt voor de authentieke in aanmerking — zelf heeft zich over de al of niet in onzen zin beperkte beteekenis van het woord ambtenaar nergens uitgelaten.

Hij had dit b.v. kunnen doen in den 9^{den} Titel 1ste Boek W. v. Str.

Ook de grammaticale kan ons niet dienen. Immers we gaan juist van de onzekerheid over de beteekenis van het woord „ambtenaar” uit, en we zouden dus alleen even kunnen aanstippen, dat de letter der wet zich tegen een meer uitgebreide beteekenis van dit begrip niet verzet.

Rest dus de historische en logische interpretatie, waarvan de laatste de meer wetenschappelijke en zeker de meest interessante vooral eerst beteekenis krijgt, wanneer we met de historische niet verder komen.

We zullen dus deze beide methodes achtereenvolgens te bespreken hebben en daarbij dikwijls beroep moeten doen op de litteratuur, waaruit we dan zullen zien dat de ons thans bezighoudende vraag niet geheel nieuw mag genoemd worden.

Ook door verdediger en fiscaal werd meermalen een beroep gedaan op de schrijvers, echter uitsluitend de Nederlandsche litteratuur geraadpleegd. Wij willen ons onderzoek daarbij uitstrekken ook tot de Duitsche litteratuur, die ons in deze van grooten dienst kan zijn.

Wij moeten hier echter billijkheidshalve even de omstandigheid releveeren, waaronder beide functionarissen hunne memories hadden te prepareeren, zijnde dit aan boord van een oorlogsschip in de West-Indische wateren en dan mogen we genoemde heeren een woord van lof zeker niet onthouden over de wijze, waarop zij met de hun ten dienste staande beperkte middelen steun hebben weten te geven aan hun standpunt.

Dat we ons juist tot de Duitschers in deze wenden is niet willekeurig. Immers ons artikel 5 W. v. Str. dat straks meermalen ter sprake zal komen en dienst moet doen als brug tusschen buiten- en binnenlandsche wetgeving, vertoont veel overeenkomst met § 4 van het Duitsche Strafwetboek, of liever gezegd, ons artikel is op voorstel van de Commissie van Rapporteurs overeenkomstig § 4 geredigeerd.

Nemen we daarbij, dat § 113 van 't R. Str. G. B. bijna gelijkkluidend is aan ons art. 180 en eindelijk, dat ook de Duitschers een titel in hun Wetboek hebben overeenkomstig aan onzen 3^{den} titel 2de Boek en wel in de 4de Abschnitt Theil II R. Str. G. B. handelende over „Feindliche Handlungen gegen befreundete Staaten”, en welke titel, gelijk straks zal blijken, ook een niet onbelangrijke rol in deze kwestie speelt, dan laat het zich begrijpen, hoe we ons, zelfs in de eerste plaats, aangetrokken gevoelen tot de Duitsche litteratuur.

En dan willen wij vooreerst wijzen op een geschrift van Dr. Hugo PFEFFER, als dissertatie verschenen in 1896 onder den titel: „Beiträge zur interpretation des § 113 Str. G. B., waarin o. a. ook de ons bezighoudende kwestie op den Duitschers zoo eigen systematische wijze wordt behandeld.

Deze schrijver onderscheidt deze twee gevallen: die wij nu maar dadelijk uit ons standpunt zullen bekijken.

A. de buitenlandsche ambtenaar, in Nederland werkzaam in de rechtmatige uitoefening zijner bediening — hetgeen b.v. kan gebeuren krachtens een tractaat, — die daarbij wederspanning ontmoet van een Nederlander.

b. De buitenlandsch ambtenaar in het buitenland werkzaam in de rechtmatige uitoefening zijner bediening, die daarbij stuit op gewelddadig verzet van een Nederlander.

In het tweede geval nemen we natuurlijk aan, dat de Nederlander, na het plegen van het feit, zich in Nederland bevindt. Een voorbeeld van A. noemt PFEIFFER een Duitsch douane beambte, die op een binnen Nederlandsch territoir gelegen Duitsch douane station gewelddadig verzet bij de rechtmatige uitoefening van zijn ambt ondervindt.

Het geval onder *a.* schijnt in Duitschland tot geen moeilijkheden aanleiding te geven. Zelfs zij, die de beperkte opvatting van het woord „ambtenaar” voorstaan, moeten toegeven, dat het hier eigenlijk een ambtenaar geldt, als het ware door den eigen Staat aangesteld.

Bij de bespreking van geval *b.* leidt genoemde schrijver ons dadelijk in wat we zouden kunnen noemen de „Cardo quaestionis” in.

De Duitschers maken bij de bespreking van deze twistvraag een zeker onderscheid, dat ons niet zonder belang toeschijnt.

Vindt men als voorstander van beide opvattingen daar, juristen van naam — zoo voor de ruime opvatting MEYER, PUCHELT, SCHURZ en het Reichsgericht, en voor de beperkte beteekenis v. LISZT, DOCKHORN, SCHULTZ, VON BAR, terwijl OPPENDORF, wiens werk we straks nog zullen raadplegen, twijfelt, dan zijn deze schrijvers het vrijwel daarover eens, dat tot goed begrip van § 4 sub 3 R. Sr. S. B. een onderscheid dient gemaakt te worden tusschen politieke misdrijven of misdrijven tegen den Staat en gewone misdrijven, dit zijn dus alle andere.

Nu maken ook onze schrijvers wel dit onderscheid en heeft ook onze wetgever zelf, blijkens de memorie van toelichting op den 3^{den} titel 2de Boek dit onderscheid gekend en met dien 3^{den} titel juist een uitzondering willen maken op haar principe om zich van strafrechtelijke regeling van misdrijven tegen vreemde Staten gepleegd, te onthouden, maar wij zouden bijna willen zeggen dat hun onderscheid niet fijn genoeg is, en tot de conclusie waartoe Mr. NOYON dan ook komt op pag. 57 2de druk 1ste Deel van zijn verklaring van het Wetboek v. Strafrecht, waar hij zegt „de solidariteit van belangen heeft dus inderdaad niet zwaar gewogen”, kon hij blijkens zijn motiveering op pag. 57, naar ons toeschijnt alleen komen door miskenning van dat onderscheid. Wij bedoelen de onderscheiding van HUGO PFEIFFER en andere Duitsche schrijvers in misdrijven tegen de „Existenz und die Verfassung des Staates” en die tegen „den Staatszweck”.

Hebben wij Mr. NOYON, ter aangehaalde plaatse wel begrepen, dan onderscheidt hij die beide groepen niet; immers op pag. 57 zegt hij sprekende over het beginsel van den 3^{den} titel 2de Boek. „In geen geval mag de toepassing van het beginsel dus worden uitgebreid buiten de grenzen van dezen titel” en iets verder. „Daar (d.i. in den 3^{den} titel) is dus het stelsel ten aanzien van de hier bedoelde misdrijven belichaamd *en daarbuiten is geen misdrijf tegen het vreemde staatsgezag, alzoo noch tegen diens ambtenaren* noch als ambtsmisdrijf door diens ambtenaren gepleegd, erkend.”

Mr. NOYON stelt dus het misdrijf van art. 180 vrij wel op één lijn met die misdrijven van den 3^{den} titel.

Mr. VAN HAMEL in diens artikel „wederspanningheid” in deel I Tijdschrift strafrecht, geeft hier en daar blijk, dat hij het onderscheid wel maakt, al wijdt hij er geen speciale bespreking aan. Zoo zegt hij ergens „alsof de wederspanningheid dus nooit een politiek karakter heeft”.

Nu zou men de misdrijven tegen de „Existenz und die Verfassung” de politieke kunnen noemen en bij deze misdrijven is men het vrijwel alge-

meen eens, dat de vreemde Staat geen aanspraak kan maken op bescherming tegen aanranding daarvan.

Dat nu het misdrijf van art. 180 als cachet zou dragen aanranding van den Staat als zoodanig of van zijne instellingen kan moeilijk worden toegegeven.

Een rustverstoorder, die wegens nachtelijk rumoer door de politie wordt opgebracht, denkt toch zeker bij zijz wederspanningheid niet aan aanranding van den Staat of zijn instellingen.

Dat dit misdrijf echter wel eens zijn grond vindt in ontevredenheid over en oppositie tegen de politieke macht in den Staat, stempelt het misdrijf nog niet als zoodanig. De vraag is nu dus „mogen we de misdrijven tegen het „Staatszweck” — wij zouden kunnen zeggen tegen de Staatswerkzaamheid of den Staat in actie — tot welke groep zonder twijfel ook art. 180 Str. behoort — nu ook op een lijn stellen met de gewone misdrijven, tot welks strafbaarheid ook hier te lande, gesteld ze zijn in het buitenland gepleegd, art. 5 Str. de noodzakelijke schakel vormt? Kunnen we hier dus zonder bezwaar weer gebruik maken van de gebruikelijke phrase der „solidariteit van belangen,” die ook dienst moet doen bij de verklaring van art. 5 2de Sr. voor de strafbaarheid hier te lande van de misdrijven waaromtrent geen twijfel heerscht en die we kortheidshalve de gewone misdrijven noemden.?

En we beginnen met het antwoord weertegeven, dat we bij PFEIFFER op pag. 23 vinden, waar hij zegt „Maszgebend für die Anerkennung des gleichen Schutzes für In und Ausländer bei den gemeinen Delikten ist die Erwägung, dasz wir eine aus der Rechtsidee sich ergebende Weltrechtsordnung annehmen, deren Verletzung wir überall, wo wir Können, strafen, weil sich der Angriff gegen von allen Kulturstaaten gleichmäszig geschützte Rechtsgüter richtet. Es ist aber eine in allen Kulturstaaten ganz unabhängig von der etwa verschiedenen Staa sform gleichmäszig getroffene Einrichtung, dasz zum Vollzug des Staatswillens Beampte angestellt sind, welche in ihren Handlungen nach den heimischen Gesetzen besonders geschützt sind. Anerkennen wir nun, dasz die Ungehinderte Vollziehung des einmal ausgesprochenen Staatswillens von allen Staaten ebenso gleichmäszig erstrebt wird wie etwa die ungehinderte Ausübung der persönlichen Freiheitsrechte des Einzelnen, so ist nicht einzuschen *weshalb der auf die Vollstreckung ausgeführte Angriff anders als der auf die persönliche Freiheit behandelt werden soll.* Etwas Verschiedenes musz nur für die Fälle gelten, in denen die Rivalität der Nationen es verhindert, dasz der eine dem andere nütze. Soweit können aber die berechtigten Konkurrenzbestrebungen zweier Völker sich nie steigern, *dasz es als ein Nachteil für das eine empfunden werden müsste, wenn der Vollstreckungsapparat des anderen ungehindert functioniert.*”

Zouden wij ons echter met deze uitspraak van een min of meer autoriteit hebbend buitenlandsch schrijver in een twistvraag, die over de wetgeving van diens land rees, tevreden stellen, dan zeker waren we niet van eenzijdigheid vrij te pleiten. Voorloopig willen we alleen erkennen, dat deze formulering wel iets aantrekkelijks voor ons heeft, maar kunnen we haar niet tot de onze maken, zoolang we haar niet behoorlijk aan critiek hebben onderworpen.

Gaan we dus in de eerste plaats na, wat de Duitsche schrijvers tegen deze stelling hebben ingebracht.

Voorop echter willen we voor een zekere methode van argumenteeren, waarschuwen. Het geldt het gebruik maken van anomalien, hetwelk in

deze kwestie zoo graag door Duitsche zoowel als Nederlandsche schrijvers ter argumenteering zoowel voor het „contra” als het „pro” plaats heeft en ook door den verdediger in navolging van Mr. VAN HAMEL werd aangewend op pag. 65 en 66 M. R. T. en we citeeren hiertoe wat Mr. NOYON op pag. 57, van zijn bovenaangehaald werk zegt, namelijk „Wanneer het stelsel der wet een bepaalde interpretatie noodig maakt, hebben argumenten, aan anomalïen ontleend, weinig waarde. Een anomalie bewijst opzichzelf niets anders dan dat de wetgever een stelsel heeft aangenomen, op welks regelingen aanmerking te maken is, *niet dat het zijn stelsel niet is*”.

Te meer hebben we reden hiertegen te waarschuwen, waar ons straks uit de aanwending der historische interpretatiemethode blijken zal, dat de wetgever zich weinig voorstelling van het ons bezighoudende geval gemaakt heeft om niet te zeggen, zich het geval zelfs heelemaal niet gedacht heeft.

Zoo voert dan SCHULTZ in zijn artikel „der Widerstand gegen die auswärtige Staatsgewalt” als tegenargument tegen de ruime opvatting van het woord „Beambte” in § 113 aan, dat de Staat, wanneer hij delicten tegen „fremde Staatswesen” straffen wil, hij dit doet door er een aparte strafpositie van te maken en dit maar niet doen mag door een artikel, waarin hij zijn eigen „Staatswesen” beschermt, tevens als bescherming van een „fremd Staatswesen” te gebruiken, en hij wijst dan op den 4^{den} Abschnitt, waar dan ook een speciale strafpositie geregeld is.

Ons komt dit argument van weinig waarde voor, teneerste omdat de regeling in de 4de Abschnitt, waar ’t geldt *politieke misdrijven*, niets bewijst ten aanzien van delicten tegen het „Staatszweck”, maar bovendien kunnen we met Mr. VAN HAMEL op pag. 28 van zijn artikel over weerspanspanigheid, voor Deutschland geen waarde aan dit argument hechten, omdat men daar bij zware misdrijven tegen het hoofd van den eigen staat absolute straffen heeft, en eindelijk zouden we met Dr. PFEIFFER er op willen wijzen, dat het belang van den staat bij de bestraffing van weerspanspanigheid tegen eigen of vreemde ambtenaren, niet zoo verschillend is, dat een apart strafmaximum noodig kan heeten. De rechter heeft voldoende gelegenheid om bij het opleggen der straf met de omstandigheid, dat het verzet tegen een buitenlandsch ambtenaar plaats had, rekening te houden, wanneer hij dat noodig vindt.

Een ander tegenargument geeft von LISZT in zijn Lehrbuch des Strafrechts, waar hij op pag. 537, (uitgave 1891) in § 32 van ’t tractaat van 1882 betreffende de visscherij op de Noordzee, een bewijs ziet voor de beperkte opvatting, want, is zijn redeneering, uit het feit, dat hier de weerspanspanigheid tegen den vreemden politie kruiser onder sanctie gesteld is van de strafbepaling der weerspanspanigheid tegen het openbaar gezag van het land, waartoe het visschersvaartuig behoort, valt af te leiden, dat die strafbaarheid niet reeds vanzelf uit algemeene rechtsprincipes volgt.

Eigenlijk wordt hier een redeneering a contrario gevolgd en we kennen voldoende het gevaar eener dergelijke redeneering.

Men kan hier dan ook tegen aanvoeren, dat de opname van dit artikel in het tractaat, even goed als een uitzondering op een algemeen principe, maar ook als herinnering, en bevestiging of in een tractaat boven twijfel willen stellen van een erkend principe, kan gelden. Er valt dus niets uit afteleiden.

Verder vreest SCHULTZ nog, dat bij de ruime opvatting aan het asylrecht de doodsteek wordt gegeven en dan construeert hij het geval aldus, dat een buitenlander in zijn eigen land om redenen van politieken aard,

verzet pleegt tegen de politie; en daarna zich naar ons (d. i. Duitschland) land begeeft, en daar zich laat naturaliseeren als Duitscher.

Hiertegen valt optemerken, dat het misdrijf wel vóór 's mans naturalisatie zal verjaard zijn, maar bovendien, dat, gesteld het ware niet verjaard, bij huldiging van het opportunitéits principe de vervolging, wanneer het werkelijke politieke motieven betref, wel niet zal plaats hebben en einde-lijk dat we hier te doen hebben met een argument, ontleend aan een anomalie, waarvan we reeds het noodige gezegd hebben.

En zoo willen we dan met nog een klein citaat uit OPPENHOF „Das Straferetzbuch für das deutsche Reich” 1881, pag. 255, van de Deutsche litteratuur afstappen.

OPPENHOF zegt daar ter plaatse „Es erscheint daher um so mehr ge-
„boten, hier (d. i. bij de VI^{de} Abschnitt) die oben erwähnten allgemeinen
„Grundsätze zur Geltung zu bringen, als alle Gründe, welche für dieselben
„bei Privatdelikten sprechen, in gleichem, *wenn nicht in höheren Masse*
„bei den in diesen beiden Abschnitten (d. z. de VI^{de} en de VII^{de}) vor-
„gesehenen Miszthaten zutreffen.”

Gaan we nu eens na, wat de geschiedenis onzer wet ons in deze leeren kan; dan zullen we vanzelf daarbij in aanraking komen met de Nederlandsche litteratuur en jurisprudentie.

De verdediger had volkomen gelijk, toen hij opmerkte, dat uit geen enkele bepaling van 't Wetboek v. Str., noch uit de memorie van toelichting en wij voegen erbij, noch uit de „Handelingen” blijkt dat het de bedoeling van den wetgever geweest is, ook het vreemde staatsgezag te beschermen; maar ook het antwoord van den fiscaal was volkomen juist en ad rem, waar hij opmerkte, dat ook nergens het tegendeel staat vermeld.

Volgen we den verdediger even verder, bij zijne bespreking van de memorie van toelichting op art. 194 (oud) thans 180 W. v. Str. en wel naar aanleiding van de woorden in die memorie „Niet de persoon des „ambtenaars, maar de ambtenaar als zoodanig wanneer, waar en zolang „hij is het orgaan van de wet, vereischt de bijzondere bescherming der „strafwet” en nu vindt de verdediger in deze onschuldige woorden die niet veel meer dienst hebben te doen, dan het rechtvaardigen van een specialen titel in het Wetboek, een aanknooppingspunt voor een redeneering, waarop, vooral in het licht van het bovenaangevoerde, wel eenige critiek valt uitteoeffenen.

Trouwens de verdediger is in goed gezelschap. Ook Mr. NOYON op pag. 57 1ste Deel van zijn meer aangehaald werk, gebruikt diezelfde redeneering, waar hij de „phrase” der solidariteit van belangen bespreekt, terwijl Mr. VAN HAMEL op pag. 26 van zijn artikel over „Wederspannigheid” ook wel blijkt geeft, voor die redeneering te voelen.

Ze is deze: Voor zoover de Wetgever het noodig heeft geoordeeld het vreemde *Staatsgezag* te beschermen heeft hij daarvoor de bepalingen opgenomen in den 3^{den} Titel 2de Boek W. v. Str.

Overal elders *dus* in 't Wetboek wordt alleen het eigen *Staatsgezag* beschermd. En vraagt ge: „Hoe weet gij dat” dan wordt ge verwezen naar de Memorie van Toelichting op dien 3^{den} titel in verband met hetgeen de minister van Justitie gezegd heeft in zijn antwoord aan de Commissie van Rapporteurs. In die memorie vinden we, dat de uitzonderingen op het gemeene recht, tot enkele zware misdrijven beperkt moest worden, terwijl de minister zei, dat de rechtsgrond van dien titel gelegen was in het besef, dat er solidariteit bestaat van belangen. Solidariteit van elk wettig gezag.

We kunnen kort zijn in onze critiek en slechts herinneren aan de onderscheiding der Duitschers in misdrijven tegen „Staatsexistenz” en „Staatsverfassungen” of de z.g. politieke misdrijven aan de eene kant en tegen „Staatszweck” aan de andere kant.

En zonder nu bepaald te willen zeggen, dat de ontwerper van dien titel zich die scheiding juist zoo gedacht heeft, gelooven we niet meer te zeggen dan we kunnen verantwoorden, wanneer we den Wetgever, dien we zooveen bij monde van den minister van Justitie zich lieten uiten, de bedoeling toedichten alleen en uitsluitend daarbij het oog gehad te hebben op de politieke misdrijven. Bovendien het hoofd van dien titel luidende „Misdrijven tegen de *hoofden* en *vertegenwoordigers* van bevriende Staten” zegt ons reeds, dat het hier meer gaat om bescherming van de „Verfassungen” en „Existenz” van den vreemden Staat (en als zoodanig dus een uitzondering op het gemeene recht, dat zich als regel in alle landen slechts bezighoudt, waar het de bescherming van den „Existenz” en „Verfassungen” geldt, met die van den eigen Staat), dan om bescherming van die organen, waardoor de Staat in actie komt, waardoor de Staat haar dagelijksche taak als handhaver van orde en recht verwezenlijkt.

In alle geval maant die critiek ons tot voorzichtigheid in het trekken van conclusies, zooals hierboven bedoeld en wil men onze opvatting over de beteekenis van dien 3^{den} titel niet aan, welnu men constateere dan, dat de geschiedenis van de wet, de historische interpretatie dus, ons niets in deze leert en ons tot het huldigen der „ruime opvatting” nog niets in den weg legt.

Gaan we nu de bezwaren van Mr. VAN HAMEL in zijn meermalen aangehaald artikel over de wederspanning eens na.

In de eerste plaats wijst schrijver dan op de niet weinige anomalïën, die het onvermijdelijk gevolg zijn van de ruime opvatting. Zooals we reeds zeiden, dit argument kan nooit veel waarde voor ons hebben. Maar nog minder waarde zal het hebben, wanneer we eens konden aantonen, dat die anomalïën in werkelijkheid niet bestonden.

Het heet dan op pag. 27 als volgt: „De aanslag, door een Nederlander in den vreemde ondernomen om den grondwettigen regeeringsvorm te vernietigen, de aanslag op het leven of de vrijheid der niet regeerende vorstin van dat land, het uiteenjagen van een buitenlandsch parlement, ongehoorzaamheid aan het bevel van een buitenlandsch vorst, zouden e.g. hier te lande niet kunnen worden vervolgd; het mindere verzet tegen een politie-agent, ongehoorzaamheid aan het bevel van een ambtenaar, wel.”

Wij vinden hier niets bizonders in, en ook Mr. VAN HAMEL zelf, op de volgende pagina, geeft toe het plausible in de verklaring van dit verschijnsel, namelijk dat die zwaardere misdrijven nu eenmaal een politiek karakter (let wel Mr. VAN HAMEL erkent dus implicite de opvatting van den 3^{den} titel, als handelende over politieke vergrijpen, als plausibel) dragen, terwijl de andere, welke slechts de uitoefening van het eenmaal gevestigd Staatsgezag tegenwerken dit missen.

Voorts wordt op pag. 27 deze anomalie vermeld, die Mr. VAN HAMEL geen kans ziet goed te praten, dat indien zoodanig verzet, wat zeer licht mogelijk is, een politiek karakter droeg en het gepleegd was door een vreemdeling en een Nederlander, de eerste noch zou kunnen worden uitgeleverd, noch hier te lande gestraft, de laatste echter in zijn land strafbaar zou zijn. Ook hierin kunnen we niets „enorms” vinden en slechts een toepassing zien van het Asylrecht. Hadden zij beiden een gewoon misdrijf begaan, tevens strafbaar in het land, waar ze het pleegden, en voor welk

misdrijf geen uitlevering bestond, ook dan zouden we voor hetzelfde geval komen te staan.

En eindelijk mocht het O. M. het als een al te groote inconsequentie en onrechtvaardigheid voelen, welnu het opportuniteitsprincipe bij ons gehuldigd, zoude hem de gelegenheid bieden het misdrijf onvervolgd te laten.

In alle geval, als speciaal gevolg der „ruime opvatting” kan deze z.g. anomalie niet gelden.

Ten derde, heet het, zijn de misdrijven tegen „hoofden en vertegenwoordigers” van vreemde Staten alleen strafbaar, waar het „bevriende” Staten geldt en zou ten aanzien van misdrijven tegen ondergeschikte ambtenaren het bestaan van een vriendschappelijke verhouding niet worden geëischt. Hiervan zegt Mr. VAN HAMEL op pag. 28, dat deze anomalie onmogelijk te ontwijken is en zoo sterk sprekend als men ze verlangen kan.

Hier begrijpen wij Mr. VAN HAMEL niet, waar hij toch bij het eerste geval een verklaring vond in den politieke aard dier zware misdrijven. Waarom ook hier daarin geen verklaring te kunnen vinden?

Men heeft bij dien 3^{den} titel de uitzonderingen op het principe willen beperken, tot bevriende Staten, bij wie men op reciprociteit in deze kan rekenen.

De wet had zich best op het standpunt kunnen stellen, zich heelemaal niet in te willen laten met politieke misdrijven tegen vreemd staatsgezag, en dan zou die z.g. anomalie minder gevoeld zijn. Ook deze moeilijkheid dus kunnen we niet erkennen.

En ten slotte maakt Mr. VAN HAMEL nog melding van deze inconsequentie van de „ruime opvatting”, dat bij de misdrijven tegen de hoofden en vertegenwoordigers de strafmaat lager zou zijn, dan waar de aanranding tegen het Nederlandsche hoofd gericht was; bij de aanranding van mindere beambten, Nederlandsche of vreemde, de strafmaat dezelfde zou zijn. Zelf echter geeft schrijver een verklaring hiervoor door de opmerking die men z.i. terecht zou kunnen maken, dat bij de zwaardere strafposities verschil gegrond is, bij de lichtere niet. Overigens bespraken we dit geval reeds bij de weerlegging van het argument van SCHULTZ.

Het argument, aan de anomalieën ontleend, als gevolg van een ruime opvatting van het begrip „ambtenaar” in art. 180 Sr. is dus niet in staat heel veel indruk op ons te maken.

En welke argumenten heeft Mr. VAN HAMEL nu nog meer?

Op pag. 29 heet het „Zeker kan het eenen wetgever niet geoorloofd wezen en kan het ook niet van hem worden verwacht, dat hij de uitoefening van een gezag steunt, waarvan hij de handhaving noch kent, noch overzien, noch mede regelen kan. En ter illustratie van de verlegenheid, waarin de rechter anders zou kunnen geraken, geeft schrijver dit voorbeeld. De Nederlander, in een Staat, waar wettelijk willekeurige gevangenhouding mogelijk is, bevrijdt zijn gevangengenomen metgezel, koopt daartoe zelfs den bewaker om en na met den bevrijder het vaderlandsch grondgebied gelukkig bereikt te hebben, zou hem hier straf wachten. Dit nu zou Mr. VAN HAMEL met de Nederlandsche rechtsopvattingen in volslagen strijd achten. Ook wij zouden dat vreeselijk vinden, maar we voegen er dadelijk aan toe dat o.i. die man ook nooit gestraft zou kunnen worden.

Herinneren we ons slechts wat Mr. VAN HAMEL zelf op pag. 25 ons op het hart drukt. We lezen daar. „Men stelle dus een gewelddadig verzet „door een Nederlander buitenslands tegen een ambtenaar van dat land „gepleegd, op zoodanige wijze, dat het er strafbaar is en heeft nu de vraag

„te beantwoorden of ook aan de andere voorwaarden van art. 5 2º, voldaan „is, of datzelfde feit door de *Nederlandsche Wet als misdrijf beschouwd „wordt, natuurlijk indien het binnenlands mocht zijn begaan. Deze laatste „toevoeging is noodig, omdat anders de redeneering in een vicieusen kring „zou geraken”.*

We kunnen deze formuleering der vraag volkomen beamen, maar passen wij haar dan óók toe op *dit* geval.

Wij kennen geen willekeurige gevangenneming als wettelijk en bij ons zou die bevrijding of hulp bij zelfbevrijding niet strafbaar zijn, evenmin de omkoopung onder die omstandigheden. Deze man zou dus, het volgt hier duidelijk uit, onze Strafwet niet te duchten hebben.

Maar bovendien is het argument, afgescheiden van het gestelde geval, wel heel sterk?

Hoe dikwijls heeft de civiele rechter bij de toepassing van internationaal privaatrecht, niet met vreemde wetgevingen te maken!

Terecht waarschuwt Mr. VAN HAMEL tegen gebruikmaking van de redeneering a contrario bij de artt. 197, 203, 206 Sr. Wij zullen die redeneering dan ook niet toepassen.

Ook willen we ons wachten voor de wel eens gemaakte foutieve gevolgtrekking, eveneens a contrario redeneerend, uit art. 6 Sr., waar gesproken wordt van „Nederlandsch ambtenaar” en daarbij indachtig zijn aan wat Mr. NOYON op pag. 58 ons meedeelt omtrent de opname in dit artikel van de woorden „Nederlandsch ambtenaar”. We zijn genaderd aan het eind van ons onderzoek, want de jurisprudentie over deze kwestie is schaarsch.

Het vonnis van de Rechtbank te Maastricht van 29 Juni 1898, werd door den verdediger ter sprake gebracht en naar onze meening op volkomen juiste wijze gecriticeerd en we zullen dan ook de laatste zijn om dit vonnis eenig gewicht in de schaal der „pro-argumenten voor de ruime opvatting” toe te kennen en wat het vonnis der Rechtbank te Arnhem van 3 Juni 1897 betreft en waarop door den fiscaal beroep werd gedaan, het berustte voornamelijk op den negatieven grond, dat de letter der Wet (art. 180) zich tegen bestraffing van wederspanningheid tegen een buitenlandsch ambtenaar niet verzet.

We zouden van de jurisprudentie dus alleen kunnen zeggen, dat ze neigt ten voordeele van de ruime opvatting.

Onwillekeurig hebben we nu de verschillende argumenten tevens besproken, door verdediger en Openbaar Ministerie aangewend voor zoover het de al of niet bescherming van den *vreemden* ambtenaar betreft.

Alleen zouden we nog even willen wijzen op een naar onze meening zwakke plek in het betoog van den fiscaal.

Het wil ons voorkomen dat hij zich even schuldig maakte aan een redeneerfout.

Na aan de hand van het commentaar op art. 5 van Mr. NOYON betreffende de bekende fout in de afgekondigde tekst van dat artikel, gewezen te hebben op de verplichting, die de rechter volgens dezen schrijver zou hebben, het artikel naar den letterlijken inhoud toe te passen, althans zonder gevaar van cassatie, het artikel naar den afgekondigden tekst toe te passen, laat de fiscaal daarop volgen:

„Hierop voortbouwend, volgt, dat waar niet uitdrukkelijk in art. 180 „W. v. Str. gezegd wordt „Nederlandsch ambtenaar” ook is begrepen de „vreemde ambtenaar. De letter der wet maakt *dus* (wij cursiveeren) het „straffen van wederspanningheid gepleegd tegen een vreemden ambtenaar, „eigenlijk verplichtend, *althans* mogelijk”.

De gevallen zijn toch niet gelijksoortig. In het eerste geval laat de letter der Wet ons *niet* in twijfel, in het tweede geval laat ze ons juist in twijfel, leert ze ons niets stelligs, en kan alleen gezegd worden, dat ze zoowel een ruime als een enge interpretatie toelaat en dwingt ons juist daardoor de bedoeling van de wet na tegaan, iets wat juist het eerste geval ons verbiedt.

De fiscaal had dus het geval van Mr. NOYON niet noodig, om te kunnen concluderen, dat de letter der wet het straffen van wederspanningheid, tegen den vreemden ambtenaar „*althans*” mogelijk liet.

Waar we ons dus vleien met de hoop erin geslaagd te zijn de argumenten tegen een ruime opvatting van het woord „ambtenaar” in art. 180 Str. en zoo ook, waar de letter en duidelijke bedoeling der wet, zich daar niet tegen verzet, in de overige artikelen van den 8ten titel, weerlegd te hebben, zoo meenen wij mede op grond van het boven afgedrukte citaat van Dr. HUGO PPEIFFER en gesteund door de opvattingen van gezaghebbende Duitsche schrijvers, alsook door de jurisprudentie ten dezent, en eindelijk door de algemeene bewoordingen van art. 5 2de al. W. v. Str.; geen onderscheid te *mogen* maken, voor de toepassing van laatstgenoemd artikel tusschen misdrijven in het buitenland gepleegd door Nederlanders tegen het openbaar gezag aldaar en andere misdrijven en moeten we dus concluderen dat art. 180 tot een ruime opvatting van het woord ambtenaar *verplicht*.

Zooals we voorop stelden, laat de redeneering a fortiori hier toe, ja verplicht er ons toe, het artikel ook toepasselijk te verklaren, waar het de wederspanningheid geldt tegen den kolonialen ambtenaar.

Toch achten wij ons verplicht nog een apart onderzoek instellen in hoeverre art. 180 Sr. bij een minder ruime opvatting van het woord „ambtenaar”, toch nog gelegenheid zou laten, den kolonialen ambtenaar daaronder te begrijpen.

We stellen ons dus op 't standpunt dat art. 180 ons niet toelaat de bescherming ook tot den buitenlandschen ambtenaar uittestrekken.

In zijn memorie van antwoord zegt de fiscaal op pag. 70 dat hij er stellig van overtuigd is, dat geen der schrijvers het oog gehad heeft op een geval als het ondernavige, dat een dergelijk geval voorzeker aan hunne naspeuring ontsnapt is, want dat het anders wel afzonderlijk door hen zou zijn besproken.

We deelen die overtuiging ten volle en worden daarin nog versterkt door hetgeen we aantreffen in de uitgave 1907 van Prof. VAN HAMEL's „Inleiding” op pag. 165, waar deze schrijver het passieve nationaliteitsbeginsel behandelt, dus art. 4 W. v. Str. en waar we lezen:

„Gewichtige algemeene koloniale rechtsbelangen worden slechts in „zoo ver meld, als zij onder die van Staat en rijk begrepen zijn: in „art. 4 1°. j^o. a. 93, voorts in a. 4, 2°. 3°. De oorzaak daarvan is echter „deze, dat het Wbk. m. i. ten onrechte in de rij der misdrijven nooit handelingen ten nadeele der koloniale belangen opnam”.

We zijn hier wel op geheel ander terrein, want Mr. VAN HAMEL denkt hier het geval dat bv. een Duitscher hetzij in Indië, een gedeelte onzer kolonie onder vreemde heerschappij tracht te brengen en daarna hier te lande zich bevindt, hetzij hij hetzelfde hier te lande pleegt, maar we vinden aanleiding deze zinsnede hier af te drukken voornamelijk met het oog op het laatste gedeelte daarvan. Ons dunkt, hieruit blijkt ten duidelijkst dat ook bij deze editie den schrijver onze casuspositie niet voor den geest heeft gestaan, anders had hij het bij deze opmerking niet gelaten

en daarin juist een geschikt aanknooppingspunt gevonden om die „handelingen ten nadeele van koloniale belangen” bij de behandeling van het actieve personaliteits-principe ter sprake te brengen.

De kwestie, meenen we, kan zich dan ook alleen voordoen in de Rechtspleging bij de zeemacht in onze koloniën.

Immers een Nederlander, die aan den vooravond van zijn vertrek uit Indië gewelddadig verzet pleegt tegen de Indische politie, zal wel wegens verstek of hoe dit anders in de Indische strafvordering mag heeten, door den rechter in Indië veroordeeld worden en waar de vonnissen van Indië en Nederland over en weer executabel zijn, zal art. 5 van ons strafwetboek wel nimmer in die gevallen tot toepassing komen en de Nederlandsche strafrechter met die zaak niets te maken krijgen.

Wij zijn het met den fiscaal geheel eens, dat ten opzichte van het onderhavige geval onze koloniën niet op één lijn zijn te stellen met een vreemd land.

Reeds de zooveen vermelde feiten, namelijk dat de vonnissen over en weer executabel zijn en dat Prof. VAN HAMEL niet schroomt artt. 93 j°. art. 4 n°. 1 en art. 4 2°. en 3°. uittebreiden tot onze koloniën bewijzen dat er ook in justitieele zaken een nauwe band bestaat tusschen moederland en kolonie.

De memorie van antwoord van den fiscaal levert nog meerdere bijdragen tot dien nauwen band, zoo, hoe van vonnissen gewezen door het Hof v. Justitie in Curaçao, en wij voegen er aan toe ook van 't Hooggerechtshof van N.-Indië, in enkele gevallen in hooger beroep kan worden gegaan bij den Hoogen Raad; hoe verder in onze koloniën recht wordt gesproken in naam des Konings.

Deugdelijk lijkt ons ook het argument in die memorie, waar de onhoudbaarheid eener gelijkstelling tusschen kolonie en vreemd land, betoogd wordt uit het feit, dat onze schepelingen in een vreemd land desnoods gestraft zouden kunnen worden door den buitelandischen rechter, terwijl dit in de koloniën is uitgesloten en voorts uit het feit, dat waar de militaire rechter zich onbevoegd zou moeten verklaren, er in 't vreemde land geen verwijzing naar een competenten burgerrechter zou kunnen plaats hebben, terwijl dit b.v. ingeval van connexiteit met een burger in de koloniën wel zou kunnen gebeuren.

Een zeer handig en ons inziens zeker niet ongeoorloofd gebruik maakt de fiscaal in zijn naschrift van een definitie door Prof. VAN HAMEL gemaakt in de leer der „beperkte opvatting” van art. 180 welke definitie daarop neerkomt dat het begrip ambtenaar alleen omvat den Nederlandschen ambtenaar en voorts die vreemde autoriteiten, welker werkzaamheid op (ook) voor Nederland geldende wettelijke voorschriften steunt.

Bedoeld waren natuurlijk door Mr. VAN HAMEL de ambtenaren belast met toezicht krachtens de conventies van 1882 en 1884 en zeker heeft de schrijver bij het vastleggen van zijn definitie niet gedacht aan den kolonialen politieagent.

Inductief werd de regel opgesteld. Deductief past de steller der memorie haar toe op het onderhavige geval, en breidt daarmede hare werking op geheel juridische en logische wijze uit, waarbij hij wel tot de conclusie moet komen op grond, dat de ambtsinstructie, waarin de werkzaamheden van de koloniale in casu Curaçaosche politie staat omschreven, steunt op een voor Nederland geldend wettelijk voorschrift, dat art. 180 ook bescherming aan den kolonialen politieagent, werkzaam in de rechtmatige uitoefening zijner bediening, verleent.

Afgescheiden dus van opportunitetsredenen, die zeker bij de uitlegging der strafwet, waar de regels der interpretatie zooveel strenger nog zijn dan in civilibus, geen invloed mogen doen gelden, meenen we op grond van het bovenaangevoerde, alsook dat de letter der wet zich tegen deze uitbreiding van het begrip ambtenaar niet verzet en eindelijk, dat het argument der solidariteit van belangen in deze nog zooveel sterker spreekt dan ten aanzien van een vreemd land, te mogen concludeeren, dat ook reeds een zelfstandig onderzoek naar de beteekenis van het woord „ambtenaar” in art. 180 ten opzichte van den kolonialen ambtenaar, ons veroorlooft tot uitbreiding van dat begrip tot den ambtenaar in onze koloniën.

H. D. RUBENKONING.

Officier van administratie 2e klasse Jur. docts.

LEIDEN, October 1909.

Fungeerend Fiskaal.

Vreemd is het dat men bij de Marine nog steeds spreekt van *fungeerende* fiskaals, althans ik maak dat op uit het Militair Rechtelijk Tijdschrift, dat mij onlangs voor 't eerst in handen kwam, waarin ik op de pagina's 66, 81, 146, 158, 161, 295, 297, 300, 404, 409, 611 en 641 van het vierde deel, aanhoudend las van *fungeerend* fiskaal doch nimmer van *fungeerend* president of van *fungeerende* leden van een krijgsraad. Vermoedelijk geschieden de benoemingen door de Marine-autoriteiten dus nog altijd ten onrechte tot *fungeerend* fiskaal en tot *fungeerend* secretaris, iets waartegen ik vroeger meermalen bezwaar heb gemaakt, zoodat de benoemingen dan verbeterd werden. Dat men nog steeds van *fungeerend* fiskaal spreekt, is m. i. alleen een gevolg van oude sleur. Waarschijnlijk is het afkomstig uit den tijd van vóór (1814) de invoering der Regtspleging, toen men bij de vloot personen had die aangesteld werden tot Advocaat-Fiskaal (gewoonlijk rechtsgeleerden) bij een eskader of smaldeel, en denkelijk noemde men daarom hen die dien titel niet droegen doch als plaatsvervangers optraden of den dienst als zoodanig deden, *fungeerend* fiskaal.

Hierbij valt op te merken dat in artikel 7 van het Reglement van Administratie en Discipline voor de Militaire Willemsorde — een jaar jonger dan onze Regtspleging — nog gesproken wordt van den fiskaal der vloot.

Nu zal men mij misschien tegenwerpen dat in de Regtspleging de *fungeerende* fiskaals wel genoemd worden, te weten in de artikelen 117, 127, 195, 218 en 220 en in het hoofd van den derden titel dier Regtspleging, doch daar staat tegenover dat in 49 artikelen gesproken wordt van (niet fungeerende) fiskaals, terwijl 32 artikelen gewag maken van (niet fungeerende) secretarissen.

Artikel 16 van de Regtspleging bepaalt zeer duidelijk dat de benoeming moet geschieden tot fiskaal en tot secretaris en art. 264 schrijft voor dat ook den eed als fiskaal of secretaris moet worden afgelegd.

Mij dunkt dat op grond van deze artikelen het aan geen twijfel onderhevig is dat eene benoeming tot *fungeerend* fiskaal of tot *fungeerend* secretaris niet mag geschieden en daarom kan die titulatuur ook niet gevoerd worden.

L. C. D.

VRAGENBUS.

Dienstweigering.

1°. Een matroos heeft opzettelijk nagelaten de order om zich direkt naar den ziekenboeg te begeven, ten einde de orders van den dokter in ontvangst te nemen, hem gegeven door zijn meerdere in rang, op te volgen. Het geval betrof het navolgende:

Bedoelde matroos moest, terwijl hij onder behandeling bij den dokter was, daarvoor drie maal per dag in den ziekenboeg komen. Na eenigen tijd bleef hij geregeld weg en toen hem door den dokter naar de reden van zijn wegblijven werd gevraagd, gaf hij te kennen, dat hij vond dat hij beter was en hij verdere behandeling dus onnoodig oordeelde. De dokter zei hem, dat dit alléén ter beoordeeling stond van den behandelenden geneesheer, en dat, indien hij niet geregeld kwam, rapport van hem zou worden gemaakt aan den Commandant. Daar de matroos nu toch wegbleef, werd er van hem rapport gemaakt en moest hij bij den overste, 1° officier, komen. De overste gaf hem nu de order: „ga nu direkt naar den ziekenboeg de orders van den dokter in ontvangst nemen”, waarop de matroos niets zei, wegging en de order niet opvolgde. (Eenigen tijd daarna weder dezelfde order ontvangende, heeft hij haar opgevolgd en is hij verder onder behandeling van den dokter gebleven). Ook verklaarde hij, dat hij met opzet had nagelaten de eerste maal de order op te volgen, omdat hij er toen geen zin in had. De matroos is toen disciplinair gestraft.

De vraag deed zich nu voor, of bij een dergelijk opzettelijk nalaten in de gegeven omstandigheden een schepeling zich schuldig zou maken aan strafbare dienstweigering van artikel 97 C. W. K. te W. en het lijkt mij aan twijfel onderhevig of hier wel aan de order een *bepaalde dienstverrichting* ten grondslag ligt, welker stipter naleving door het algemeen belang wordt geëischt. Volgens mijne meening is „het gaan naar den ziekenboeg ten einde daar de orders van den dokter in ontvangst te nemen” geen bepaalde dienstverrichting en hoewel een soortgelijk geval mij bij de bestaande Jurisprudentie niet bekend is, geloof ik voor de juistheid van die meening te mogen wijzen op de sententies H. M. G. van 10 December 1881, 2 September 1882 en 18 September 1880 (zie Blok blz. 47). In strijd met die sententies komt me echter voor te zijn de sententie H. M. G. van 2 September 1891 (Blok blz. 47) en het vonnis van den Krijgsraad Arnhem 28 September 1906, geaprobeerd 5 October 1906. (Mil. Recht, Tijdschr. III, pag. 73).

2°. Een matroos K., behoorende tot het wachtvolk, gaat, nadat hij als leerling is afgelost, heimelijk van boord, maakt de beide aan B. B. liggende vletten los, geeft de eene een duw en wrikt met de andere weg. De sergeant-konstabel, onderofficier van de wacht, door den schildwacht van

de brug hierop opmerkzaam gemaakt, gaat naar B. B.'s valreep, ziet dat de vlet dwars van het schip is, herkent bij het schijnsel van de electriche lamp K. in de vlet en roept: „K., kom aan boord”, waarop K. antwoordt: „Sergeant, ik ga passagieren.” De sergeant zei nu: „maak geen lol, kom aan boord” en K. antwoordde: „neen sergeant”. De sergeant heeft K. daarop nog een paar malen gelast aan boord te komen, telkens zeggende: „K., ik gelast je aan boord te komen”, waarop K. eerst antwoordde: „Sergeant, ik begrijp u wel, maar ik ga passagieren” en daarop eenvoudig zei: „neen sergeant.” K. is niet aan boord gekomen en al wrikkende met de vlet naar den wal gegaan.

In dit geval was de commandant van meening dat geene strafbare dienstweigerig in den zin van art. 97 C. W. K. te W. was gepleegd en wel op grond van de navolgende overwegingen:

De order van den sergeant „kom aan boord” had geen bepaalde dienstverrichting ten grondslag, wat wèl het geval zoude geweest zijn indien hij gezegd had: „K. roei (wrik of breng) de vlet aan boord. De order sloeg nu alléén op het aan boord komen van K., hetgeen K. bijvoorbeeld ook had kunnen doen door in het water te springen en zwemmende naar boord te komen. Het eenvoudige feit van „aan boord komen” kan geen bepaalde dienstverrichting worden genoemd. Zelfs indien men het begrip „van aan boord komen” wil uitbreiden en het wil beschouwen als „het aan boord komen ten einde weder in den toestand te komen waarin hij voor dien was n.l. „behoorende tot het wachsvolk”, dan nog zou het niet aangaan om dit te beschouwen als zijnde eene bepaalde dienstverrichting. De schepelingen van het wachsvolk blijven wel beschikbaar voor den dienst, doch verrichten die eerst, wanneer ze speciaal als „uitkijk” enz. daarvoor worden aangewezen. Die bepaalde dienstverrichtingen waren voor matroos K. afgeloopen, hij was als leerling afgelost.

Ook deze schepeling werd disciplinair gestraft.

De beoordeeling of bepaalde feiten al dan niet vallen onder artikel 97 C. W. K. te W. heeft mij dikwijls zeer moeielijk toegeschenen, maar in dit laatste sub 2 genoemde geval is de vraag m. i. gewettigd: Ligt in de order van den sergeant „kom aan boord”, ik gelast je aan boord te komen”, niet vanzelf de bepaalde dienstverrichting opgesloten? n.l. „kom met de vlet aan boord” dus roei (wrik of breng) de vlet aan boord” en kon en mocht dit door K. wel anders worden begrepen, waar bovendien ook eenigszins uit zijn antwoord blijkt, dat dit niet het geval is?

X.

Tot onzen spijt ontbreekt ons thans de gelegenheid om op bovenstaande vragen nader in te gaan. Wel kunnen wij als onzen eindindruk mededeelen dat, geheel afgescheiden van de vraag of in het gegeven geval al of niet krijgstuhtelijke afdoening gewenscht is, juridisch beide gevallen onder het begrip dienstweigerig zijn te brengen. Het eerste geval schijnt ons, met 's Hof's jurisprudentie der laatste jaren voor oogen, niet twijfelachtig, terwijl de door den inzender daarbij aangehaalde voorbeelden om het tegendeel aan te toonen o. i. niet gelukkig zijn gekozen. Bij het tweede geval ware nog wel het een en ander te zeggen over concursie met desertie.

(Red. M. R. T.).

MILITAIRE RECHTSPRAAK.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 1 Maart 1907.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: Mr. P. A. L. A. BARON VAN ITTERSUM, L. A. WALAARDT SACRÉ,
R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN, C. J. G. DE BOOY en
H. M. ENGELHARD.

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Mr. C. A. J. VAN SASSE VAN YSSELT.

Verdediger: Mr. F. A. C. SCHRÖDER.

Derde desertie.

Daar wel rechtens vaststaat dat bekl. sedert 28 Mei werd vermist maar niet is bewezen dat hij op 26 Mei de kazerne heeft verlaten, kan bekl. niet worden schuldig verklaard aan de verzwarende omstandigheid van het medenemen van uitrustingsstukken boven de tenue van 26 Mei. De door den Krijgsraad opgelegde straf behoeft echter niet te worden verminderd.

Daar beklaagde in zijn diensttijd van ruim twee jaar zich driemaal aan desertie schuldig maakte, moet hij ongeschikt worden geacht om in den militairen stand te blijven.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

een soldaat bij het 10de Regiment Infanterie, oud 18 jaar, geboren te Amsterdam, gedetineerd te Haarlem, die bij vonnis van den Krijgsraad in het Vierde Militaire Arrondissement, standplaats Haarlem, den 1sten Februari 1907 geweest, met aanhaling van de artikelen 138, 140 en 159 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, der Wet van 14 Februari 1887 (*Staatsblad* n°. 35), 7 en 19 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191), 27 en 91 van het Wetboek van Strafrecht, 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64) en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht, is schuldig verklaard aan derde desertie in tijd van vrede, gepleegd door een soldaat, door, na reeds ter zake van tweede desertie te zijn gestraft, langer dan twee dagen zonder verlof van zijn korps en garnizoen afwezig te zijn, zonder de reden van zijn afwezigheid

ten genoeg des rechters te kunnen bewijzen, gepleegd met medeneming van monteeringstukken boven de zoodanige, welke hij op dien tijd aan heeft, of, gekleed zijnde, moest of kon aanhebben, en veroordeeld tot eene militaire gevangenisstraf van zes maanden, met bepaling dat de tijd, door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van dit vonnis voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering van de opgelegde militaire gevangenisstraf van 22 Januari 1907 in mindering zal worden gebracht, hebbende op genoemden datum plaats gehad zijn eerste verhoor als beklaagde voor Officieren-Commissarissen uit den Krijgsraad;

bij welk vonnis, op grond van de daarbij aangevoerde bewijsmiddelen, als wettig en overtuigend bewezen is aangenomen dat beklaagde te Hoorn op 26 Mei 1906, op het avondappel in de Infanterie-kazerne heeft gemankeerd, na de kazerne verlaten te hebben met medeneming van koppel met slot en bajonet met scheidde boven de tenue van den dag, en moedwillig en zonder verlof van zijn korps en garnizoen afwezig is gebleven, totdat hij op 18 Januari 1907 's namiddags op de straat te Amsterdam door de politie is aangehouden — dit na in Januari 1906 tot vier maanden militaire gevangenisstraf te zijn veroordeeld ter zake vnn tweede desertie;

van welk vonnis beklaagde zich beroepen heeft op het Hof, alzoo impetrant van mandament van appèl en eischer, ter eenre, voor wien bij schrifture ter rolle is te kennen gegeven:

dat niet bewezen is dat de desertie gepaard is gegaan met de verzwarende omstandigheid van medeneming van goederen boven die der dag-tenue, zoodat de impetrant daarvan zal behooren te worden vrijgesproken;

dat hij zich niet kan vereenigen met de geëischte straf, daar deze met den tijd van drie maanden, zijnde deze termijn geëvenredigd aan den ernst der verzwarende omstandigheid, behoort te worden verminderd;

en is geconcludeerd dat het den Hove behage den impetrant schuldig te verklaren aan derde desertie in tijd van vrede gepleegd door een soldaat en hem te straffen met militaire gevangenisstraf voor den tijd van drie maanden onder aftrek der preventieve hechtenis sinds 22 Januari 1907, met vrijspraak van het meerder te last gelegde, en, ten aanzien van den hierna te melden eisch a minima, tevens verweerder a minima

en

den Advocaat-Fiscaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, ambts-halve en als bij 's Hof's Resolutie van den 12^{den} Februari 1907 geautoriseerd om dit appèl r. o. voor den Auditeur-Militair in het Vierde Militaire Arrondissement, standplaats Haarlem, te vervolgen, mitsdien gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde, tevens eischer à minima, door wien voor antwoord in appèl en eisch à minima bij schrifture ter rolle is betoogd:

dat naar eisch van rechten wel is bewezen dat de impetrant op en sedert 28 Mei 1906 tot op 18 Januari 1907 zonder verlof van zijn korps afwezig is geweest, doch niet, dat die wederrechtelijke afwezigheid reeds op 26 Mei 1906 is begonnen;

dat, waar dit laatste rechtens niet bewezen werd, gevolgelijk ook vervalt de verzwarende omstandigheid dat de impetrant is gedeserteerd met medeneming van goederen boven die, welke op genoemden 26 Mei de dagtenue uitmaakten;

dat derhalve de impetrant behoort te worden schuldig verklaard aan „derde desertie in tijd van vrede, gepleegd door een soldaat, door, na

„onherroepelijke veroordeeling wegens tweede desertie, zonder verlof en „zonder geldige reden, langer dan twee dagen van zijn korps en garnizoen „afwezig te zijn”, en vrijgesproken van de verzwarende omstandigheid dat de desertie is gepaard gegaan met medeneming van goederen boven die der dagtenue;

dat, naar Vertooners meening, de duur der aan den impetrant opgelegde militaire gevangenisstraf voldoende is doch hij, ter zake van het gepleegde misdrijf, in verband met zijne antecedenten in den militairen dienst, ongeschikt moet worden geacht om in den militairen stand te blijven of de betrekking van militair geëmployeerde te behouden;

en is geconcludeerd tot correctie van het vonnis en dat alsnog de impetrant en verweerder a minima, met weglating van artikel 140 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande en aanhaling van de artikelen 12 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191) en 181 der Rechtspleging bij de Landmacht, zal worden schuldig verklaard aan: „derde desertie in tijd van vrede, gepleegd door een soldaat door, na „onherroepelijke veroordeeling wegens tweede desertie zonder verlof en „zonder geldige reden langer dan twee dagen van zijn korps en garnizoen „afwezig te zijn”, hem het recht zal worden ontzegd om bij de gewapende macht of als militair geëmployeerde te dienen voor den tijd van vijf jaren, en hij zal worden vrijgesproken van de verzwarende omstandigheid, dat die desertie gepaard is gegaan met medeneming van goederen boven die der dag-tenue, met instandhouding overigens van het beroepen vonnis, alsmede veroordeeld in de kosten en misen der Justitie en die van den processe in appèl gevallen, desnoods ter taxatie en moderatie van den Hove.

HET HOF,

Gelet op de verklaring, door beide partijen ter rolle gedaan dat zij afstand doen van pleidooi;

Gezien de processtukken;

Overwegende dat appellant voor den Krijgsraad heeft terechtgestaan beschuldigd: dat hij te Hoorn op den 26sten Mei 1906 op het avondappèl in de Infanterie-kazerne heeft gemankeerd na de kazerne verlaten te hebben met medeneming van koppel met slot en bajonet met scheidde boven de tenue van den dag en moedwillig en zonder verlof van zijn korps en garnizoen afwezig is gebleven totdat hij op 18 Januari 1907 's namiddags op de straat te Amsterdam door de politie is aangehouden, dit na in Januari 1906 tot militaire gevangenisstraf te zijn veroordeeld ter zake van tweede desertie;

Overwegende dat de Krijgsraad te recht, door de wettige bewijsmiddelen, waarvan de inhoud in het vonnis is opgenomen, wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard wat aan den beklagde is ten laste gelegd behalve de medeneming van voorwerpen boven de tenue van den dag;

dat toch, blijktens de verklaring van den getuige sergeant W. in het vonnis opgenomen, de koppel met slot en bajonet met scheidde slechts dan niet behoorden tot de monteeringstukken, welke beklagde, gekleed zijnde, moest of kon aanhebben, indien hij op den 26sten Mei de kazerne heeft verlaten, welke omstandigheid wel door hem is opgegeven maar door geen ander bewijsmiddel is bevestigd, met name niet door de aantekening op beklagdes stamboek dat hij den 28sten Mei is vermist.

Overwegende dat beklagde mitsdien van dit gedeelte der aanklacht moet worden vrijgesproken, maar dat daarin geen grond is gelegen om

hem eene straf van korteren duur op te leggen dan bij het vonnis is geschied, en dat het wenschelijk is dezen beklaagde, die zich in zijn diensttijd van ruim twee jaren, tot drie malen toe aan desertie schuldig maakte, uit den dienst te verwijderen.

Gezien de bij het vonnis aangehaalde wetsbepalingen behalve artikel 140 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, en gezien bovendien de artikelen 12 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191) en 181 der Rechtspleging bij de Landmacht.

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Verbetert het vonnis den 1sten Februari 1907 door den Krijgsraad in het Vierde Militaire Arrondissement, ter hoofdplaats Haarlem, tegen beklaagde geweest, voor zooveel betreft de daarbij uitgesproken schuldigverklaring en de opgelegde straf.

Verklaart beklaagde schuldig aan: desertie in tijd van vrede voor de derde maal gepleegd door een soldaat na reeds tweemaal wegens desertie te zijn gestraft, door zonder verlof en zonder geldige reden langer dan twee dagen van zijn korps en garnizoen afwezig te zijn.

Veroordeelt hem tot militaire gevangenisstraf van zes maanden.

Ontzegt hem het recht om bij de gewapende macht of als militair employeerde te dienen voor den tijd van vijf jaren.

Bepaalt dat de tijd, door hem sedert twee en twintig Januari 1907 voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering der opgelegde militaire gevangenisstraf in mindering zal worden gebracht.

Spreekt hem vrij van het hem meer ten laste gelegde.

De kosten in hooger beroep te dragen door den Staat.

Ontzegt allen anderen eisch.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 18 Juni 1907.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: Mr. P. A. L. A. BARON VAN ITTERSUM, L. A. WALAARDT SACRÉ,
R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN C. J. G. DE BOOY, en
H. M. ENGELHARD.

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Mr. C. A. J. VAN SASSE VAN YSSELT.

Verdediger: Mr. L. J. C. KASTELIJN.

Aanvulling der telastelegging in hooger beroep.

Openbare schennis van de eerbaarheid. De verdediging van beklaagde dat hij niet met oneerbare bedoelingen heeft gehandeld moet worden verworpen. Anders conclusie Advocaat-Fiscaal. Bevestiging van het vonnis van den Krijgsraad.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

den Advocaat-Fiscaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, ambtshalve

en als bij Resolutie van den 17^{den} Mei 1907 geautoriseerd aan den Hove te provoceeren van het vonnis door den Krijgsraad in het Eerste Militaire Arrondissement, standplaats 's Gravenhage, den 7^{den} Mei 1907 gewezen in de zaak tegen een soldaat bij het 5de Regiment Infanterie, gedetacheerd bij de Normaal-Schietschool en in onderhoud bij het Regiment Grenadiers en Jagers, oud 20 jaar, geboren te Zutphen, eerst gedetineerd te 's Gravenhage, doch, ingevolge 's Hofs Resolutie van den 17^{den} Mei 1907, den 21sten Mei d. a. v. bij handtasting uit zijn arrest ontslagen, mitsdien thans gerequireerde in persoon, die bij gemeld vonnis, met aanhaling der artikelen 13 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 27 en 239 van het Wetboek van Strafrecht, 1 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191), 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64) en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht, is schuldig verklaard aan openbare schennis der eerbaarheid, en veroordeeld tot eene gevangenisstraf van veertien dagen, met bepaling dat de tijd, na beklagdes arrestatie op 7 Mei 1907 in voorloopige verzekerde bewaring doorgebracht, in mindering zal strekken van de opgelegde straf, alsmede verwezen in de kosten en misen van de Justitie en in die van den processe, desnoods ter taxatie en moderatie van den Krijgsraad.

Welke Advocaat-Fiscaal met betoog,

dat voorschreven vonnis berust op de volgende daarbij aangenomen feiten en omstandigheden:

dat beklaagde op den 13^{den} April 1907, des morgens omstreeks 10 uur, ter zijde van den Waalsdorpschen weg te 's Gravenhage, zijn ontbloote geslachtsdeelen, aan drie zich in zijne nabijheid bevindende dames, heeft vertoond, waardoor schennis van de eerbaarheid heeft plaats gehad;

dat Vertoonster, met 's Hofs toestemming en ter 's Hofs terechtzitting van 4 Juni j.l. aan den gedaagde nog subsidiair heeft tenlaste gelegd: immers en in ieder geval, dat hij, ten voormelden tijde en plaatse, op het open terrein, waarop hout en struikgewas, links van den Waalsdorpschen weg, tusschen de sloot van het buiten „Waalsdorp” en dien weg, met oneerbare bedoelingen zijn ontbloote geslachtsdeelen heeft vertoond aan de in zijn nabijheid op genoemd terrein zich bevindende dames J. R., P. A. C. F. en G. P. J. F., welke die zedekwetsende vertooning niet wilden bijwonen;

dat de gedaagde daarop is gehoord;

dat de gedaagde ontkent de hem tenlaste gelegde feiten met oneerbare bedoeling te hebben gepleegd;

dat, uit hetgeen door het gerechtelijk onderzoek kenbaar is geworden, niet genoegzaam blijkt dat gedaagde met die bedoeling wel heeft gehandeld;

dat zonder oneerbare bedoeling het misdrijf van artikel 239 van het Wetboek van Strafrecht, 1e of 2e lid. niet aanwezig is;

dat daarom gedaagde, zoo van het hem primair als subsidiair tenlaste gelegde, behoort te worden vrijgesproken;

verzocht en bij Resolutie van den 7^{den} Juni 1907 verkregen hebbende 's Hofs mandament van appèl, ten dage in rechten beteekend, ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot nullité van het vonnis en dat de gedaagde alsnog, met aanhaling van artikel 181 der Rechtspleging bij de Landmacht, van het hem primair zoowel als subsidiair tenlaste gelegde zal worden vrijgetproken. De kosten in eersten aanleg en in hooger beroep te dragen door den Staat — alzo impetrant van mandament van appèl en eischer ambtshalve, ter eenre

en

genoemden beklaagde, gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde, voor

wien voor antwoord in appèl bij schrifture ter rolle is te kennen gegeven: dat de verklaringen der getuigen R., F. en F., voor den Krijgsraad gehoord, volkomen passen in het systeem van gedaagde, weshalve het voor de strafbaarheid van het tenlaste gelegde feit vereischte opzet niet als bewezen vermag te worden aangenomen;

dat toch het feit, dat getuigen gedaagde op zich zagen afkomen met van voren openstaande pantalon, in overeenstemming is te brengen met gedaagdes mededeeling, dat hij, wetende op verboden terrein te zijn, in het gezicht der politiedienaren dieper het hout d. i. naar den slootkant, zich terugtrok;

dat het gedeeltelijk ontbloot zijn overeenstemt met gedaagdes verklaring, dat hij gestoord was in de voldoening aan een natuurlijke behoefte.

dat de door getuigen medegedeelde omstandigheid, dat gedaagde niet den indruk maakte alsof hij juist voornemens was aan eene behoefte te gaan voldoen en dan ook zijn pantalon niet afgestroken was, overeenstemt met gedaagdes verklaring, dat hij die een oogenblik te voren, na haar te hebben afgestroken, weer had opgetrokken, gestoord als hij werd;

dat het dan ook zeer bezwaarlijk, dikwijls onmogelijk is met een afgestroken pantalon te loopen;

dat der getuigen mededeeling dat gedaagde niet den indruk maakte door haar te zijn gestoord overeenstemt met gedaagdes mededeeling, dat hij getuigen eerst zag toen zij wegliepen en onthutst haar een oogenblik stond aan en na te kijken;

dat ten slotte de omstandigheid, dat gedaagde op het politiebureau op het secret is gegaan, de aannemelijkheid zijner voorstelling van feiten volkomen maakt;

dat toch van een eenvoudigen jongen man als gedaagde niet is aan te nemen, dat dit eene goed uitgevoerde schijnbeweging was, er op gericht een systeem van verdediging te completeeren;

dat gedaagde zich dan ook dankbaar aansluit bij het requisitoir van den Advocaat-Fiscaal bij dit Hof;

en is geconcludeerd dat het den Hove moge behagen gedaagde van het tenlaste gelegde, zooals het in appèl werd aangevuld, volledig vrij te spreken.

HET HOF.

Gelet op hetgeen de beklagde bij zijn verhoor voor het Hof heeft in 't midden gebracht;

Gelet op de verklaring, door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi;

Gezien de processtukken;

Overwegende dat aan den beklagde bij den Krijgsraad is tenlaste gelegd: dat hij op 13 April 1907, des morgens omstreeks 10 uur, ter zijde van den Waalsdorpschen weg te 's Gravenhage zijne ontbloote geslachtsdeelen aan drie zich in zijne nabijheid bevindende dames heeft vertoond, waardoor schennis der eerbaarheid heeft plaats gehad;

Overwegende dat aan den beklagde in hooger beroep bij het Hof nader is tenlaste gelegd dat hij op tijd en plaats voormeld op het open terrein, waarop hout- en struikgewas, links van den Waalsdorpschen weg, tusschen de sloot van het buiten „Waalsdorp” en dien weg, met oneerbare bedoelingen, zijne ontbloote geslachtsdeelen heeft vertoond aan de in zijne nabijheid op genoemd terrein zich bevindende dames J. R., E. A. C. F. en G. P. J. F., welke die zedekwetsende vertooning niet wilden bijwonen;

Overwegende dat de beklagde zoowel bij de Krijgsraad als in hooger beroep bij het Hof heeft ontkend, op tijd en plaats als in de telastlegging is vermeld, met opzet zijne geslachtsdeelen aan de drie meisjes, in de telastlegging vermeld, te hebben vertoond, bewerende hij voormelde meisjes eerst gezien te hebben toen zij wegliepen;

Overwegende dat de Krijgsraad terecht door de bewijsmiddelen, waarvan de inhoud in het vonnis is opgenomen, wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard hetgeen aan den beklagde bij den Krijgsraad is tenlaste gelegd;

Overwegende dat hetgeen aan den beklagde in hooger beroep nader is tenlaste gelegd wettig en overtuigend is bewezen door de verklaringen door J. R., E. A. C. F. en G. P. J. F., 19 jaren oud, onderwijzeressen te 's Gravenhage, als getuigen onder eede bij den Krijgsraad afgelegd, van welke verklaringen de inhoud in het vonnis is opgenomen, uit welke verklaringen is gebleken dat de beklagde met opzet, zonder eenige noodzakelijkheid en derhalve met oneerbare bedoelingen, zijn geslachtsdeelen aan de drie gemelde meisjes heeft vertoond;

Overwegende dat de Krijgsraad te recht den beklagde ter zake van het door dezen gepleegd feit heeft schuldig verklaard aan het misdrijf van openbare schennis der eerbaarheid en terecht den beklagde deswege heeft veroordeeld tot eene gevangenisstraf voor den tijd van veertien dagen, met bepaling dat de tijd, sedert 7 Mei 1907 door den beklagde voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, in mindering zal strekken van de opgelegde gevangenisstraf, zijnde de beklagde door den Krijgsraad 21 Mei 1907 onder handtasting uit zijn voorloopige hechtenis ontslagen.

Gezien de bij het vonnis aangehaalde wetsartikelen.

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Verklaart wettig en overtuigend bewezen hetgeen aan den beklagde nader in hooger beroep is tenlaste gelegd;

Bevestigt het vonnis, door den Krijgsraad in het Eerste Militaire Arrondissement, standplaats 's Gravenhage, 7 Mei 1907 in de zaak tegen beklagde gewezen, waarbij deze ter zake van openbare schennis der eerbaarheid is veroordeeld tot eene gevangenisstraf voor den tijd van veertien dagen, met bepaling dat de tijd, sedert zeven Mei 1907 door den beklagde voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, in mindering zal strekken van de opgelegde gevangenisstraf.

Bepaalt dat de kosten van het hooger beroep zullen worden gedragen door den Staat.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 3 September 1907.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: Mr. P. A. L. A. BARON VAN ITTERSUM, L. A. WALAARDT SACRÉ,
R. P. VERSPIJK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN, C. J. G. DE BOOY en H. M.
ENGELHARD.

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Mr. C. A. J. VAN SASSE VAN YSSELT.

Verdediger: Mr. J. HAMBURGER A.DZN.

Dienstweigering.

Weigering van een onderofficier met den dienst van facteur belast om eenige pakketten van het postkantoor te halen en aan hunne adressen te bestellen.

Beklaagde is door den Krijgsraad terecht met militaire gevangenisstraf en degradatie gestraft.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

een sergeant bij het 10de Regiment Infanterie, oud 19 jaar, geboren te Haarlem, gedetineerd te Haarlem, die bij vonnis van den Krijgsraad in het Vierde Militaire Arrondissement, standplaats Haarlem, gewezen den 19 Juli 1907, met aanhaling der artikelen 95 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 7, 13 en 19 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191), 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64), 27 en 91 van het Wetboek van Strafrecht, 178 van het Reglement op den Inwendigen dienst bij de Infanterie en 185 der Rechtspleging bij de landmacht, is schuldig verklaard aan het door een onderofficier opzettelijk nalaten een order van dengeen, die boven hem gesteld is, te gehoorzamen of na te komen, niet in eene affaire tegen den vijand of in eene plaats welke dadelijk belegerd of berend is, en veroordeeld tot eene militaire gevangenisstraf van twee maanden, gedegradeerd en mitsdien teruggebracht tot den stand van soldaat, met bepaling dat de tijd, door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van dit vonnis voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering van de opgelegde militaire gevangenisstraf van 3 Juli 1907 in mindering zal worden gebracht, hebbende op genoemden datum plaats gehad zijn eerste verhoor als beklagde voor Officieren-Commissarissen uit den Krijgsraad, alsmede verwezen in de kosten en misen van de Justitie en in de kosten van den processe, desnoods ter taxatie en moderatie van den Krijgsraad;

bij welk vonnis, op grond van de daarbij aangevoerde bewijsmiddelen als wettig en overtuigend bewezen is aangenomen:

dat beklagde te den Helder op 21 Juni 1907 in den vooravond, terwijl hij voor de maand Juni 1907 door den Commandeerenden Officier was belast met den dienst van facteur, toen de Kapitein H., zijn compagniescommandant, tevens lid van den raad van administratie, belast met het toezicht op den dienst van den facteur, naar aanleiding van eene op het

postkantoor hem gedane mededeeling, dat hij, beklaagde, weigerde drie dienstpakketten mede te nemen en deze pakketten reeds drie bestellingen achter waren, hem op straat staande hield en hem tot twee maal toe gestte de bedoelde pakketten van het Postkantoor te halen en te bestellen, geantwoord heeft: „dat hij geen pakjesdrager was en dit niet behoefde te doen”; en het opzettelijk niet gedaan heeft, dien avond niet en ook niet den volgenden ochtend en voormiddag zoodat de drie pakketten op het middaguur van 22 Juni 1907 zeven postbestellingen vertraging hadden; van welk vonnis beklaagde zich beroepen heeft op het Hof, alzoo impetrant van mandament van appel en eischer, ter eenre, voor wien bij schrifture ter rolle is te kennen gegeven:

dat het feit den beklaagde te last gelegd hierin bestaat, dat hij in den vooravond op den 21sten Juni 1907 opzettelijk nagelaten heeft de order van kapitein H. te gehoorzamen of na te komen, welke order was, dat beklaagde onmiddellijk naar het postkantoor moest gaan om drie dienstpakketten af te halen en deze aan hun adres te bezorgen;

dat uit het verhoor van den beklaagde blijkt: dat hij toen een rijwiel bij zich had en een pakje droeg; dat hij *de order gehoorzamende*, naar het postkantoor ging doch, de pakketten opnemende, zich niet in staat achtte deze bovendien mede te nemen; dat, indien hij het rijwiel en het pakje in de eene hand hield, het hem onmogelijk was de drie groote en zware pakketten in de andere hand te dragen;

dat, waar dit nu zoo is, niet aan *opzettelijke* ongehoorzaamheid kan gedacht worden, maar aan eene onwillekeurige ongehoorzaamheid, als gevolg der omstandigheden waarin beklaagde zich toen bevond;

dat het feit, dat die pakketten den 22sten Juni 1907 nog niet afgehaald waren, alleen kan bewijzen dat de hierboven vermelde order van den kapitein H. niet is nagekomen;

dat beklaagde, met alle besef van de verplichting tot gehoorzaamheid, gevoelde achting verschuldigd te zijn aan zijn rang, welke hem verbod corvée te doen, — gevoelens aan Kapitein H. niet vreemd — immers vroeger had deze den beklaagde gelast geen corvée te doen, zijnde dit strijdig met den rang van onderofficier —; dat, waar kapitein H., den beklaagde vroeger eene zekere eigenwaarde had geïnspireerd, aan het dragen van de strepen verbonden, hij thans door dienzelfden Kapitein van zijn voetstuk werd afgetrokken en hem gelast werd pakjesdrager te spelen;

dat de houding van den beklaagde zich alleen daardoor laat verklaren, dat hij zich in den plotselingen overgang niet zoo dadelijk thuis voelde;

dat niet ieder tegen snelle overgangen bestand is, en zoo ook deze beklaagde niet;

dat daarom 's Hofs clementie voor dezen beklaagde wordt ingeroepen;

dat de order, welke kapitein H. gaf, was eene detailleering nopens de uitvoering van de voor beklaagde als facteur geldende voorschriften, immers als facteur had hij ook pakketten te halen en te bezorgen en zoo ook deze pakketten; dat, door dit niet te doen, beklaagde een verplichting overtrad, hem als facteur voorgeschreven en hij dus volgens artikel 27 van het Reglement van Krijgstucht voor het Krijgsvolk te Lande had behooren te worden gestraft;

en is geconcludeerd dat het den Hove moge behagen het vonnis van den Krijgsraad te vernietigen en dat aan de bevoegde militaire autoriteit zal worden overgelaten den beklaagde disciplinair te straffen uit kracht van artikel 27 van het Reglement van Krijgstucht voor het Krijgsvolk te Lande, subsidiair den beklaagde niet te straffen, daar hij door onmacht

gedwongen was in den vooravond van 21 Juni 1907 de pakketten te laten liggen;

dat, mocht het Hof de argumenten hiervoren vermeld verwerpen, de beklagde de clementie van het Hof inroept om de hem door den Krijgsraad opgelegde bijkomende straf van degradatie te vernietigen en hem den rang van onderofficier te doen behouden,

en

den Advocaat-Fiscaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, ambts-halve en als bij 's Hof's Resolutie van den 30sten Juli 1907 geautoriseerd om dit appel r. o. voor den Auditeur Militair in het Vierde Militaire Arrondissement, standplaats Haarlem, te vervolgen, mitsdien gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde.

HET HOF,

Gelet op de verklaring, door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi.

Gezien de processtukken.

Overwegende dat Appellant voor den Krijgsraad heeft terechtgestaan beschuldigd:

dat hij te den Helder op 21 Juni 1907 in den vooravond, terwijl hij voor de maand Juni 1907 door den Commandeerenden Officier was belast met den dienst van facteur, toen de kapitein H. zijn compagniescommandant, tevens lid van den raad van administratie, belast met het toezicht op den dienst van den facteur, naar aanleiding van eene op het postkantoor hem gedane mededeeling, dat hij, beklagde, weigerde drie dienstpakketten mede te nemen en deze pakketten reeds drie bestellingen ten achter waren, hem op straat staande hield en hem tot tweemaal toe gelastte de bedoelde pakketten van het postkantoor te halen en te bestellen, geantwoord heeft: „dat hij geen pakjesdrager was en dit niet behoefde te doen” en het opzettelijk niet gedaan heeft, dien avond niet en ook niet den volgenden ochtend en voormiddag, zoodat de drie pakketten op het middaguur van 22 Juni 1907, zeven postbestellingen vertraging hadden;

Overwegende dat de Krijgsraad terecht door de wettige bewijsmiddelen, waarvan de zakelijke inhoud in het vonnis is weergegeven wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard wat aan den beklagde was te last gelegd, dat zulks bij het vonnis naar behooren is gequalificeerd en de strafwet daarop met juistheid is toegepast;

Gezien de bij het vonnis aangehaalde wetsbepalingen.

Rechtdoende in hooger beroep in naam der Koningin!

Verklaart beklagde door het vonnis, den 19^{den} Juli 1907 tegen hem gewezen door den Krijgsraad in het Vierde Militaire Arrondissement, ter hoofdplaats Haarlem, niet te zijn bezwaard;

Bevestigd dat vonnis;

Verwijst den veroordeelde in de kosten van het hooger beroep.

Zeerijgsraad aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Soerabaia.

Vonnis van 1 Juni 1908.

Fiat-executie verleend te Batavia den 15^{den} Juni 1908 door den Vice-Admiraal, Commandant der Zeemacht, J. G. SNETHLAGE.

President: Kapt.-Luit. ter Zee P. H. VAN VOORTHUIJSEN.

Leden: de Kapitein der Mariniers A. J. PACHLIG; de Luitenant ter Zee 1ste klasse J. F. NIJLAND; de Officier van Administratie 2de klasse H. B. VAN DAM; de Luitenants ter Zee 2de klasse P. H. BUSSEMAKER, H. A. ROMSWINCKEL en A. C. CANTER CREMERS.

Fungeerend Fiskaal: de Off. v. Adm. der 1ste kl. C. V. VELDMAN.

Fungeerend Secretaris: de Off. v. Adm. der 2de klasse P. A. SNELLEN VAN VOLLENHOVEN.

ARTT. 306 EN 5, 2° SWB.

De telastegelegde feiten, door de Nederlandsche wet als misdrijf beschouwd, zijn bij de wet van het land waar zij zijn gepleegd — i. c. bij de Ned.-Indische strafwet — strafbaar gesteld.

Opzettelijk deelnemen aan een aanval waarin onderscheidene personen zijn gewikkeld die alleen zwaar lichamelijk letsel tengevolge heeft gehad.

Mishandeling, zwaar lichamelijk letsel tengevolge hebbende.

In de omstandigheid dat de beklagde D. als meerdere in rang aan de aanval gezamenlijk met mindere militairen heeft deelgenomen, bestaat aanleiding om op hem de wet met eenige gestrengheid toe te passen.

DE ZEEKRIJGSRAAD AAN BOORD VAN HR. MS. WACHTSCHIP TE SOERABAIA,

heeft gewezen het navolgende vonnis in de zaak van den Fung. Fiscaal eischer ambtshalve op en jegens DOLAH, SANGKALA en LEGMAN, eerstgenoemde dienende als djoersmoedi, beide laatstgenoemden als inlandsch matroos 3° klasse, beide eerstgenoemden gerequireerden in persoon, laatstgenoemde gedetineerd aan boord van gemelden bodem;

Gezien den eisch en de conclusie van den Eischer ambtshalve mitsgaders de verdere processale stukken door denzelfden onder behoorlijken inventaris overgelegd;

Overwegende dat de drie beklagden terechtstaan terzake:

dat zij gezamenlijk en in vereeniging op den 24sten December 1907 des namiddags ten ongeveer 5 ure vóór het ijshuisje bij het spoorwegstation te Emmahaven den mandoer-stoker TASRIP, den serang KLIWON, den hofmeester-dienstdoend bottelier RIPIN, den djoeroemoedi SALIE, den matroos dienstdoend kok WARSIE, allen schepelingen dienende aan boord van het stoomschip der Gouvernementsmarine „Condor” hebben aangevallen en geweldadigheden tegen een of meer dier genoemde schepelingen hebben gepleegd, welke aanval tengevolge heeft gehad dat den mandoer-stoker TASRIP een levensgevaarlijke wond in den linkerbovenarm werd toegebracht, waarbij de armslagader werd doorgesneden, welke wond na de genezing waarschijnlijk een verminderde bewegelijkheid van den linkeronderarm zal tengevolge hebben;

en de beklagde LEGIMAN bovendien ter zake,
dat hij tijdens den aanval op den 24sten December 1907 des namiddags ten ongeveer 5 ure, voor het ijshuisje bij het spoorwegstation te Emma-haven den mandoer-stoker TASRIP de wond heeft toegebracht in de hierboven genoemde tenlastelegging omschreven :

Overwegende dat de na te noemen getuigen onder eede hebben verklaard :

1°. TASRIP, mandoer-stoker aan boord van het Gouvernementsstoomschip „Condor” :

dat hij den 24sten December 1907 des namiddags ongeveer vijf uur te Emmahaven naar den wal was gegaan in gezelschap van KLIWON, RIPIN, SALIE, WORSIE en TJETERO en nabij het kantoor van Daendels gekomen, een korporaal van de „van Gogh” — later door hem herkend als te zijn geweest djoeroemoedi DOLAH — zag staan die hem en zijne gezellen blijbaaar opwachtte;

dat DOLAH toen op hem, KLIWON, SALIE en TJETERO wijzende tot hen zeide: „jelui zijn vijanden van mij” en RIPIN wegduwende tot dezen zeide: „en jij RIPIN ga weg”;

dat hij — getuige — vervolgens een korten donkeren matroos — later door hem herkend als te zijn geweest matroos 3^e klasse LEGIMAN — die hij te voren niet had opgemerkt, naar zich toe zag komen, van dien matroos een goedrakenden vuistslag onder het linkeroog kreeg en dat daarna LEGIMAN zijn mes trok en naar getuige stak, zonder hem echter te treffen daar getuige den steek afweerde; dat hij — getuige — verder verscheidene matrozen van de „van Gogh” naar zich toe zag komen en omkijkende van dienzelfden matroos LEGIMAN een steek in den linker arm kreeg;

dat hij gezien heeft dat ook KLIWON door een matroos verwond is geworden en daarna is gevlucht achtervolgd door twee matrozen;

dat zijne gezellen ook gevlucht zijn;

dat het gevecht is begonnen met een aanval op KLIWON en ten slotte dat hij noch zijne kameraden eenige aanleiding tot den aanval hebben gegeven;

2°. KLIWON, serang aan boord van het stoomschip „Condor” :

dat hij om 3 uur in den namiddag van den 24sten December 1907, aan boord van zijn schip bezoek kreeg van den djoeroemoedi DOLAH van de „van Gogh”, die naar aanleiding van een ontvangen brief hem verzocht om tegen vijf uur bij hem aan huis te komen hetgeen hij, getuige zoude doen :

dat DOLAH tot voor „de Condor” vergezeld was van twee matrozen, die aan den wal bleven wachten en dat hij in LEGIMAN één van die matrozen herkent; dat hij DOLAH met de matrozen weer heeft zien vertrekken;

dat hij vervolgens om vijf uur naar den wal is gegaan met SALIE, TASRIP, WARSIE, TJETERO, RIPIN en MARSIMIN, allen schepelingen van „de Condor” en zij even voorbij het ijshuisje DOLAH aantroffen, die wijzende op de vier eerstgenoemde metgezellen van getuige zeide: „deze personen moeten blijven, „gij en RIPIN kunt heengaan”, zich met MARSIMIN niet inlatende;

dat hij — getuige — een 20-tal matrozen van de „van Gogh” in de nabijheid zag staan en een en ander niet vertrouwend DOLAH inlichtingen vroeg omtrent den brief;

dat hij, toen een van die schepelingen van de „van Gogh” — later door hem herkend als te zijn geweest LEGIMAN — zonder iets te zeggen, een slag aan TASRIP zag toebrengen en ook zag dat de andere menschen van de „van Gogh” naar hem en zijne metgezellen toekwamen;

dat zijne kameraden, met uitzondering van TASRIP, waren weggehoopen

en TASRIP en getuige toen door al die schepelingen werden aangevallen; dat hij, zich opeens gewond gevoelende, ook is weggelopen, achtervolgd door twee schepelingen van de „van Gogh”, waarna hij in de toko van een chinees is binnengevlucht en ten slotte dat hij, noch een zijner kameraden, eenige aanleiding tot den aanval heeft gegeven;

3°. RIPIN, hofmeester aan boord van het stoomschip „Condor”;

dat hij in den namiddag om drie uur van den 24sten December 1907 DOLAH, dien hij van vroeger kent, aan boord van „de Condor” heeft zien komen en een gesprek heeft gehoord tusschen DOLAH en KLIWON, doelende op een door den eersten ontvangen brief waarvan de inhoud dezen niet aanstond;

dat hij dienzelfden middag om vijf uur naar den wal is gegaan met KLIWON, TASRIP, SALIE en nog drie anderen van „de Condor”;

dat hij vlak bij het ijshuisje, DOLAH, die alleen stond, op hen zag toekomen en een 25 passen verder wel vijftien schepelingen van de „van Gogh” midden op den weg zag staan;

dat DOLAH hem en zijne metgezellen aansprak;

dat toen plotseling een van de menschen van de „van Gogh” een matroos met donker uiterlijk — later door hem herkend als te zijn LEGIMAN — naar hem toekwam en aan TASRIP een vuistslag toebreacht welke miste en daarna een tweede, welke raakte onder TASRIP's linker oog;

dat hij en zijne kameraden onmiddellijk daarna door de schepelingen van de „van Gogh” werden aangevallen en hij zelfs eenige slagen heeft bekomen;

dat hij later zag dat TASRIP aan den linkerbovenarm en onder het linker oor gewond was; en ten slotte

dat hij, noch een zijner kameraden, aanleiding tot den aanval hebben gegeven;

4°. SALIE, djoeroemoedi aan boord van „de Condor”;

dat hij op den 24sten December 1907 ongeveer vijf uur in den namiddag bij het ijshuisje een matroos van de „van Gogh” — later door hem herkend als zijnde LEGIMAN — aan TASRIP een vuistslag in het gezicht zag toebrengen waarna een algemeene aanval volgde van schepelingen van de „van Gogh”, die nagenoeg allen met messen en stokken waren gewapend, op hem, getuige, en eenige andere schepelingen van de „Condor”;

5°. WARSIE, tweede kok aan boord van de „Condor”;

dat hij in den namiddag van den 24sten December 1907, omstreeks 5 uur zich met eenige andere schepelingen van de „Condor” aan den wal bevond;

dat hij bij het ijshuisje een djoeroemoedi van de „van Gogh”, die later bleek DOLAH te heeten, ontmoette, en dat DOLAH, KLIWON, een van getuige's metgezellen aansprak;

dat hij een donkeren matroos — later door hem herkend als te zijn LEGIMAN — eensklaps aan TASRIP met de rechterhand (vuist) een slag zag toebrengen;

dat hij DOLAH op zichzelf zag afkomen en zija mes trekkende tot getuige zefde „wilt gij tegen mij opkomen?”

6°. SAID, politie-oppasser te Emmahaven:

dat hij in den namiddag van den 24sten December 1907, ongeveer kwart voor vijven zich bevond bij het ijshuisje achter het station te Emmahaven alwaar ook stonden een korporaal — later door hem herkend als te zijn geweest DOLAH — en twee matrozen van de „van Gogh”;

dat hij van den anderen kant vijf menschen van „de Condor” zag aankomen die door DOLAH werden aangesproken;

dat hij DOLAH hoorde vragen : „ waarom zijn de menschen van de „ Condor ” „ zoo onbeleefd om ons uit te schelden ” ;

dat hij vervolgens heeft gezien dat een der matrozen, later door hem herkend als zijnde LEGIMAN, naar den mandoer-stoker toeliep en dezen een vuistslag in het gezicht toebreacht, vervolgens een mes zag trekken en daarmee naar den mandoer zag steken ;

dat de steek werd afgeweerd met den linkerarm doch dezen tevens verwondde ;

dat getuige voorts verscheidene matrozen van de „ van Gogh ” zag toeschieten, om hulp hoorde roepen en den serang van de „ Condor ” zag vluchten achtervolgd door vier menschen van de „ van Gogh ” en ten slotte :

dat de menschen van de „ Condor ” geen aanleiding tot de vechtpartij hebben gegeven ;

7°. TJETERO SEMITRO, tremmer aan boord van het stoomschip „ Condor ” : dat hij tijdens den aanval van schepelingen van de „ van Gogh ” op hem en zijne kameraden in den namiddag van den 24sten 1907, den Djoeroemoedi DOLAH met een steen in de hand, eerst naar WARSIE zag toelopen en toen deze vluchtte op hem, getuige, zag toekomen, waarop hij is gevlucht ;

8°. SI BARADOEN, waronghouder te Emmahaven :

dat hij den 24sten December 1907 omstreeks 5 uur namiddag, toen hij op weg naar huis was, heeft gezien, dat menschen van de „ Condor ” achtervolgd werden door lieden van de Marine, welke laatsten messen en stokken bij zich droegen en

dat een van de menschen van de „ Condor ” den toko van een chinees binnenvluchtte, achtervolgd door een van de Marine die een mes bij zich had waarvan getuige het lemmet zag schitteren ;

9°. S. H. de G., Officier van Gezondheid der 1° klasse,

dat hij eene wonde heeft geconstateerd op den linkerbovenarm van de mandoer-stoker TASRIJ van het stoomschip „ Condor ” ; en dat de armsgader was doorgesneden ;

Overwegende dat de sub 9 genoemde getuige als deskundige onder eede gehoord heeft verklaard :

dat de toegebrachte wond in den linkerbovenarm van den mandoer stoker TASRIJ zonder doelmatige hulp zeker verbloedingsdood zou hebben doen optreden en direct levensgevaarlijk was en zulks tengevolge van het doorgesneden zijn van den armsgader ;

dat die wonde na genezing waarschijnlijk een verminderde beweeglijkheid van den linker bovenarm tengevolge zal hebben, welke bewegingsstoornissen hoogstwaarschijnlijk ten slotte zullen verdwijnen en ten laatste dat die wonde moet zijn toegebracht met een enkel of dubbel snijdend zeer scherp voorwerp ;

Overwegende :

dat beklagde DOLAH ontkent — zich aan het hem ten laste gelegde te hebben schuldig gemaakt, opgeeft ;

dat hij in den middag van den 24sten December 1907, omstreeks 2 uur te Emmahaven is gaan passagieren en zich tusschen 3 en 3^{1/2} uur naar de Condor heeft begeven ten einde inlichtingen in te winnen omtrent een door mandoer SIMIN aan boord van de „ van Gogh ” ontvangen brief welke onderteekend was door BARNAWIE, een djoeroemoedi van de Condor en welke brief van beleedigenden en uitdagenden inhoud luidde :

„ Gij honden van de „ van Gogh ” moet niet ongemanierd zijn. Wanneer gij „ U met ons meten wilt, kom dan maar op, maar man tegen man, de

„equipage van de Condor bestaat uit 20 man, komt desnoods allemaal tegen ons op met je schip er bij;”

dat hij aan den serang van de „Condor”, de reden van zijn bezoek mededeelde en ten antwoord kreeg:

„stoor je maar niet aan dien brief, hij is afkomstig van de Equipage van de „Condor”, wij ontvangen ook dikwijls dergelijke brieven van den wal;”

dat hij met die verklaring genoegen heeft genomen, weer den wal is opgegaan en zich — ’t was intusschen kwart voor vijf geworden — bij het ijshuisje, tegenover het kantoor van DAENDELS bevond, toen even daarna een achttal menschen van de „Condor” kwamen aanloopen — w.o. — ook de serang en RIPIN;

dat hij eerstgenoemde heeft aangesproken en gevraagd waar is BARNAWIE en ten antwoord krijgende, „die is niet mee gekomen, hij is aan boord,” dadelijk daarop van achteren een slag heeft gekregen, welke hem deed vallen;

dat hij vervolgens door matroos RAMELAN werd opgeholpen en naar huis gebracht en niet weet wat er verder voorgevallen is;

dat hij alleen bij het ijshuisje heeft staan wachten en niet kan opgeven waar RAMELAN zoo in eens van daan kwam;

dat hij tijdens de ontmoeting bij het ijshuisje, toen hij den serang aansprak niet tegen RIPIN heeft gezegd dat deze weg moest gaan en tegen vier anderen van de „Condor” dat zij moesten blijven;

dat hij niet aangevallen heeft, doch den eersten slag heeft gekregen en dat hij niet aan de vechtpartij heeft deelgenomen;

dat hij zich ten slotte wenscht te beroepen op den door den mandoer SIMIN van de „Condor” ontvangen brief, welke de eigenlijke reden geweest moet zijn tot de vechtpartij;

Overwegende:

dat aangaande bedoelden brief ten processe is gebleken uit 1°. de beëdigde verklaring van den getuige SIMIN mandoer aan boord van H. M. „van Gogh”:

dat getuige den 13^{den} December 1907, een met potlood geschreven brief heeft ontvangen, welke brief ondertekend was met den naam van BARNAWIE van het Gouvernementsstoomschip „Condor” en aan hem geadresseerd en waarvan de inhoud hem ontstemde;

2° de beëdigde verklaring van den getuige BARNAWIE, djoeroemoedi aan boord voornoemd;

dat hij bedoelden brief niet geschreven heeft, noch heeft doen schrijven en verzenden en dat hij noch lezen, noch schrijven kan;

3° den met potlood geschreven brief zelve onder couvert, van inhoud beëdigend en uitdagend en gericht aan de Inlandsche schepelingen aan boord H. M. „van Gogh”;

Overwegende:

dat door den Krijgsraad aan de verklaring van den beklaagde DOLAH ontrent hetgeen is voorgevallen bij het ijshuisje geen geloof wordt gehecht omdat de getuigen TASRIP, KLIWON RIPIN, die verklaren als vermeld sub 1, 2 en 3 is aangegeven, en de getuige SALIE die verklaart dat DOLAH tegen RIPIN zeide: „ga heen,” en tegen de anderen: „jullui zijt mijn vijanden” zijne bewering weerspreken dat hij niet tegen RIPIN heeft gezegd dat deze moest gaan en tegen de vier anderen van de „Condor” dat zij moesten blijven; omdat de getuigen RIPIN, KLIWON en anderen hebben verklaard dat DOLAH niet alléén stond te wachten, omdat de getuigen

KLIWON, SALIE, SAID en anderen hebben verklaard dat DOLAH niet geslagen en gevallen is en ten slotte omdat de verklaringen van de ten processe gehoorde getuigen ook met het overige gedeelte van beklaagdes opgave in strijd is;

Overwegende:

dat beklaagde LEGIMAN bekent zich aan het hem sub I ten laste gelegde te hebben schuldig gemaakt, doch ontkent zich te hebben schuldig gemaakt aan het hem sub II ten laste gelegde en opgeeft:

dat hij in den namiddag van den 24sten December 1907 met den djoeroemoedi DOLAH en matroos 2e klasse KAMSOEDIN zich naar de „Condor” heeft begeven alwaar de djoeroemoedi inlichtingen ging vragen over een ontvangen brief; dat hij dienzelfden dag te ongeveer 5 uur met den djoeroemoedi naar het station is gegaan;

dat hij aldaar aankomende menschen van de „Condor” ontmoette w.o. den serang, den djoeroemoedi, den mandoer-stoker en den bottelier van dat schip en toen zag dat DOLAH aan een van die lui een hand gaf en iets vroeg, wat hij niet verstond;

dat hij opgewonden is geraakt over den zoeven genoemden brief en op den serang toeloopende dezen — beklaagde zegt later dat hij niet zeker is of het de serang dan wel de mandoer-stoker TASRIP geweest is — een vuistslag in het gezicht gaf waarop de serang en ook de anderen menschen van de „Condor” vluchtten en hij beklaagde daarna gevolgd door DOLAH naar huis is gegaan;

dat hij den serang — of den mandoer stoker TASRIP — slechts éénmaal heeft geslagen, geen mes bij zich had en niet gestoken heeft;

dat hij allereerst heeft geslagen en den serang is nagelopen om hem nog meer te slaan als hij hem te pakken had gekregen en niet gezien heeft dat DOLAH werd geslagen en ten slotte

dat de menschen van de „Condor” geen aanleiding tot de vechtpartij gegeven hebben en hij begonnen is omdat hij zoo kwaad was over den brief;

Overwegende:

dat de krijgsraad geen geloof hecht aan de bewering van den beklaagde LEGIMAN als zou hij niet gestoken hebben, aangezien de verschillende bovengenoemde getuigen het tegendeel verklaard hebben;

Overwegende:

dat dus wettig en overtuigend is bewezen uit de beëdigde verklaringen van de getuigen hierboven sub 1 t/m 9 genoemd in onderling verband en samenhang beschouwd en uit het tot voorlichting gediend hebbend beëdigd deskundig verslag van den officier van gezondheid 1^e klasse S. H. DE P. met wiens conclusiën en de gronden waarop zij berusten, de krijgsraad zich vereenigt en die tot de zijne maakt:

dat schepelingen van H. M. „van Gogh” gezamenlijk en in vereeniging op den 24sten December 1907 des namiddags ten ongeveer vijf uur voor het ijshuisje bij het spoorwegstation te Emmahaven, den mandoer-stoker TASRIP, den serang KLIWON, den hofmeester dienstdoend bottelier RIPIN, den djoeroemoedi SALI, den matroos dienstdoend kok WARSIE, allen schepelingen dienende aan boord van het stoomschip der Gouvernements marine „Condor” hebben aangevallen en gewelddadigheden tegen een of meer dier genoemde schepelingen hebben gepleegd, welke aanval tengevolge heeft gehad, dat den mandoer stoker TASRIP een levensgevaarlijke wond in den linker bovenarm werd toegebracht, waarbij de armslagader

werd doorgesneden welke wonde na genezing waarschijnlijk een verminderde bewegelijkheid van den linker onderarm zal tengevolge hebben;

Overwegende:

dat mede wettig en overtuigend is bewezen dat aan genoemden aanval opzettelijk is deelgenomen door:

1°. den djoeroemoedi DOLAH, blijkende zulks uit de beëdigde verklaringen van de getuigen WARSIE en TJETERO SEMITRO en uit de aanwijzingen voortvloeiende uit de beëdigde verklaringen van de getuigen TASRIP, KLIWON, RIPIN en SAID in onderling verband en samenhang beschouwd;

2°. den matroos 3de klasse LEGIMAN blijkende zulks uit zijn eigen bekentenis in verband met de beëdigde verklaringen van de getuigen TASRIP, KLIWON, RIPIN, SALIE, WARSIE en SAID;

Overwegende:

dat met het bewijs van die als bewezen aangenomen daadzaken, welke moeten worden gequalificeerd als: „het opzettelijk deelnemen aan een aanval „waarin onderscheidene personen zijn gewikkeld welke alleen zwaar lichamenlijk letsel tengevolge heeft gehad”, tevens het bewijs van de schuld van de twee beklaagden is verkregen;

Overwegende:

dat voorts wettig en overtuigend is bewezen uit de beëdigde verklaringen van de getuigen SAID en S. H. DE G., alsmede uit de aanwijzingen voortvloeiende uit de beëdigde verklaringen van de getuigen TASRIP en KLIWON in onderling verband en samenhang beschouwd en het tot voorlichting gediend hebbende beëdigde deskundig verslag van genoemden DE G., met wiens conclusiën de Krijgsraad zich vereenigt, evenals met de gronden waarop zij berusten en die hij tot de zijne maakt; dat de beklaagde LEGIMAN tijdens den aanval op den 24sten December 1907, des namiddags ten ongeveer 5 ure, vóór het ijshuisje bij het spoorwegstation te Emmahaven den mandoer-stoker TASRIP de wond heeft toegebracht in de hierboven genoemde tenlastelegging omschreven;

Overwegende dat de toegebrachte wonde, waarbij de slagader werd doorgesneden, als zwaar lichamenlijk letsel moet worden beschouwd;

Overwegende dat met het bewijs van de LEGIMAN sub II tenlaste gelegde en als bewezen aangenomen daadzaken, welke moeten worden gequalificeerd als: „Mishandeling welke zwaar lichamenlijk letsel heeft tengevolge gehad”, tevens het bewijs van beklaagdes schuld daaraan is verkregen;

Overwegende:

dat het door LEGIMAN toebrengen van den vuistslag en de wonde aan TASRIP niet kunnen worden beschouwd als ééne handeling;

Overwegende:

dat er termen bestaan om den tijd, door de beklaagden DOLAH en LEGIMAN sedert 24 Januari 1908, voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, in mindering te brengen van de op te leggen straffen;

Overwegende:

dat DOLAH als meerdere in rang heeft deelgenomen aan den aanval, ~~waarin~~ aanleiding bestaat de strafwet op hem met eenige strengheid toe te passen;

Overwegende:

dat de wet van het land waar de feiten gepleegd zijn — de Nederlandsch-Indische wet — op die feiten straf heeft gesteld;

Overwegende:

dat het gehouden onderzoek het wettig en overtuigend bewijs van het aan den beklaagde SANGKALA tenlaste gelegde niet heeft opgeleverd;

Gezien met betrekking van het door beklaagde DOLAH gepleegde misdrijf, de artikelen 1, 2, 12 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Water, 1 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 193). 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64), 12 der Ordonnantie van 25 Augustus 1904 (*Ind. Staatsblad* n°. 340), 27 en 306 van het Wetboek van Strafrecht en 167 der Rechtspleging bij de Zeemacht;

Gezien met betrekking van de door beklaagde LEGIMAN gepleegde misdrijven, de hierboven aangehaalde wetsartikelen en de artikelen 57 en 300 van het Wetboek van Strafrecht;

Gezien met betrekking van het aan beklaagde SANGKALA tenlaste gelegde de artikelen 1, 2 en 12 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Water en artikel 163 der Rechtspleging bij de Zeemacht;

De Zeekrijgsraad aan boord Hs. Ms. Wachtschip te Soerabaia;

Recht doende in naam en vanwege Hare Majesteit de Koningin der Nederlanden, Prinses van Oranje-Nassau enz. enz. enz.

Verklaart den gerequireerde DOLAH schuldig aan: „het misdrijf van het „opzettelijk deelnemen aan een aanval waarin onderscheidene personen zijn „gewikkeld, die alleen zwaar lichamelijk letsel tengevolge heeft gehad”;

verklaart den gedetineerde LEGIMAN schuldig aan ditzelfde misdrijf en bovendien aan het misdrijf van „mishandeling, zwaar lichamelijk letsel tengevolge hebbende gehad”.

Spreekt den beklaagde SANGKALA vrij van het hem tenlaste gelegde en hett op het verband waaronder hij zich bevindt tengevolge van zijn arrest onder handtasting.

Veroordeelt den gerequireerde DOLAH tot eene gevangenisstraf voor den tijd van zes maanden, met bepaling dat de tijd door hem van 24 Januari 1908 tot 20 Mei 1908 voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering der hem opgelegde gevangenisstraf zal worden in mindering gebracht;

veroordeelt den gedetineerde LEGIMAN tot eene gevangenisstraf voor den tijd van een jaar, met bepaling dat de tijd, door hem voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht van en met 24 Januari 1908, zal worden in mindering gebracht bij de uitvoering der hem opgelegde straf;

veroordeelt beiden eindelijk in de kosten en misen van de Justitie en die van den processe, desnoods ter taxatie en moderatie van dezen Krijgsraad;

Ontzegt allen anderen eisch.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 31 Januari 1908.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: Mr. P. A. L. A. BARON VAN ITTERSUM, L. A. WALAARDT SACRÉ,
R. P. VERSPLJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN, C. J. G. DE BOOY en
H. M. ENGELHARD.

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Mr. C. A. J. VAN SASSE VAN YSSELT.

Verdediger: Mr. J. HAMBURGER A.DZN.

OPROEPING IN WERKELIJKEN DIENST.

Een openbare kennisgeving dd. 18 Augustus 1906, waarbij bekl. in werkelijken dienst wordt opgeroepen tegen 1 October zonder eenige nadere aanduiding van het jaar waarin die opkomst moest plaats hebben, bevat geen behoorlijke aanduiding van den tijd van opkomst; ook is niet gebleken dat die tijd aan bekl. op andere wijze nauwkeurig is bekend geworden, zoodat hij van het hem ten laste gelegde moet worden vrijgesproken.

Veroordeelend vonnis van den Krijgsraad vernietigd.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

den Advocaat-Fiscaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, ambts-halve en als bij Resolutie van den 10^{den} Januari 1908, geautoriseerd aan den Hove te provoceeren van het vonnis door den Krijgsraad in het Vierde Militaire Arrondissement, standplaats Haarlem, den 31sten December 1907 gewezen in de zaak tegen een milicien-kanonnier-verlofganger bij het 2de Regiment Vesting-Artillerie, oud 26 jaar, geboren te Amsterdam, eerst gedetineerd te Haarlem, doch ingevolge 's Hofs Resolutie van den 10^{den} Januari 1908, den 13^{den} Januari d. a. v. bij handtasting uit zijn arrest ontslagen, mitsdien thans gerequireerde in persoon, die bij gemeld vonnis, met aanhaling der artikelen 6, 111, 117 en 133 der Militiewet 1901, aangevuld en gewijzigd bij de wetten van 20 Juni 1902 (*Staatsblad* n°. 119) en van 5 December 1903 (*Staatsblad* n°. 293), 136 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, der Wet van 14 Februari 1887 (*Staatsblad* n°. 35), der artikelen 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64), 7 en 19 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191), 27 en 91 van het Wetboek van Strafrecht en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht, is schuldig verklaard aan tweede desertie in tijd van vrede, gepleegd door een soldaat, door, na reeds ter zake van desertie gestraft te zijn geworden, als verlofganger der Nationale Militie niet te voldoen aan eene te zijnen aanzien gedane oproeping in werkelijken dienst, en veroordeeld tot eene militaire gevangenisstraf van een en twintig dagen, met bepaling dat de tijd, door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van dit vonnis voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering van de opgelegde militaire gevangenisstraf, van 19 December 1907 in mindering zal worden gebracht, hebbende op genoemden datum plaats gehad zijn eerste verhoor voor Officieren-Commissarissen uit den Krijgsraad,

alsmede verwezen in de kosten en misen der Justitie en in de kosten van den processe, desnoods ter taxatie en moderatie van den Krijgsraad,

Welke Advocaat-Fisikaal. met betoog:

dat voorschreven vonnis berust op de volgende daarbij aangenomen feiten en omstandigheden:

dat beklaagde te Naarden op 1 October 1906 als verlofganger der nationale militie lichting 1901, niet heeft voldaan aan een te zijnen aanzien gedane oproeping in werkelijken dienst, dit na reeds op 19 Juli 1901 ter zake van eerste desertie gestraft te zijn geworden;

dat, naar Vertooners meening, beklaagde, door aan eene het jaar van opkomst niet vermeldende en daarom onbepaalde oproeping geen gevolg te geven, geen desertie heeft gepleegd en gevolgelijk die schuldigverklaring en veroordeeling niet had moeten zijn uitgesproken;

verzocht en bij Resolutie van den 17^{en} Januari 1908 verkregen hebben 's Hofs mandament van appèl, ten dage in rechten beteekend, ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot nullité van het vonnis en dat de gedaagde alsnog, met aanhaling van artikel 181 der Rechtspleging bij de Landmacht, zal worden vrijgesproken van de hem te last gelegde beschuldiging; de kosten in eersten aanleg en in hooger beroep gevallen te dragen door den Staat, — alzoo impetrant van mandament van appèl en eischer ambtshalve ter eenre

en

genoemden miliciens-kanonnier-verlofganger, gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde, voor wien voor antwoord in appèl bij schrifture ter rolle is te kennen gegeven:

dat hij zich gaarne vereenigt met het gevoelen van den Advocaat-Fisikaal en voorst verwijst naar de uitspraak van den Krijgsraad ter standplaats Arnhem te vinden in het Militair Tijdschrift Deel II pag. 471;

dat hij de opmerking niet kan terughouden, dat hij, die uit kracht van een rechterlijk vonnis verblijf hield of moest houden in Veenhuizen, niet in staat kon zijn aan de oproeping te voldoen, ook al was die hem bekend, zoodat hij ook op dien grond meent niet strafbaar te zijn.

HET HOF,

Gelet op de verklaring door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi;

Gezien de processtukken;

Overwegende dat beklaagde voor den Krijgsraad heeft terechtstaan beschuldigd:

dat hij te Naarden op 1 October 1906 als verlofganger der Nationale Militie lichting 1901, niet heeft voldaan aan eene te zijnen aanzien gedane oproeping in werkelijken dienst, dit na reeds op 19 Juli 1901 ter zake van eerste desertie te zijn gestraft;

Overwegende dat de krijgsraad wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard wat aan den beklaagde was te last gelegd, zulks door de bewijsmiddelen in het vonnis opgenomen, waaronder eene openbare kennisgeving van den Burgemeester der gemeente Wisch van den 18^{den} Augustus 1906, bij welk stuk de beklaagde in werkelijken dienst wordt opgeroepen tegen 1 October zonder eenige nadere aanduiding van het jaar waarin die opkomst moet plaats hebben;

Overwegende dat daardoor de tijd, waarop beklaagde zich bij zijn korps moest aanmelden, niet naar behooren is aangeduid, terwijl ook niet is gebleken dat die tijd hem op andere wijze nauwkeurig is bekend geworden, weshalve die kennisgeving niet kan worden aangenomen als voldoende om hem bij niet-opkomst in verzuim te doen zijn en hij van het hem te last gelegde moet worden vrijgesproken.

Gezien artikel 181 der Rechtspleging bij de Landmacht,
Rechtdoende in hooger beroep in naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis den 31sten December 1907 door den Krijgsraad in het Vierde Militaire Arrondissement ter hoofdplaats Haarlem tegen beklaagde gewezen.

En opnieuw rechtdoende

Spreekt den beklaagde vrij van het hem te last gelegde.

Heft op het verband waaronder hij zich krachtens zijn ontslag bij handtasting bevindt.

Bepaalt dat de kosten in eersten aanleg en in hooger beroep gevallen zullen komen ten laste van den Staat.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 7 Februari 1908.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: Mr. P. A. L. A. BARON VAN ITTERSUM, L. A. WALAARDT SACRÉ,
R. P. VERSPLJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN, C. J. G. DE BOOY en
H. M. ENGELHARD.

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Mr. C. A. J. VAN SASSE VAN YSSELT.

Verdediger: Jhr. Mr. J. M. VAN ASCH VAN WIJCK.

Poging tot desertie. Diefstal.

De Krijgsraad heeft ten onrechte een veroordeeling uitgesproken wegens poging tot desertie, daar niet is gebleken dat beklaagde het voornemen had, hetzij om 's lands dienst voor goed te verlaten, hetzij om langer dan twee dagen van zijn garnizoen afwezig te blijven. De opgave van beklaagde dat hij een spoorkaartje naar Breda had genomen om zijn pleegouders aldaar te bezoeken en hun mede te deelen wat er met hem gaande was, waarna hij denzelfden dag wilde terugkeeren, wordt door geen enkele omstandigheid ontzenuwd of onaannemelijk gemaakt.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

den Advocaat-Fiscaal voor Hare Majesteits Zee- en Landmacht, ambtshalve en als bij Resolutie van den 21 Januari 1908 geautoriseerd aan den Hove te provoceeren van het vonnis door den Krijgsraad in het Tweede Militaire Arrondissement, standplaats 's Hertogenbosch, den 11^{en} Januari 1908 gegeven in de zaak tegen een soldaat bij het 3^e Regiment Infanterie, oud

23 jaar, geboren te Breda, eerst gedetineerd te 's Hertogenbosch, doch, ingevolge 's Hofs Resolutie van den 21^{en} Januari 1908, den 22^{en} Januari d. a. v. bij handtasting uit zijn arrest ontslagen, mitsdien thans gerequireerde in persoon, die bij gemeld vonnis, met aanhaling der artikelen 13 en 156 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande 1, 2, 4°, 10, 11, 12 en 19 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191), 10, 11, 27 en 310 van het Wetboek van Strafrecht, 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64) en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht, is schuldig verklaard aan 1°. diefstal, 2°. poging tot desertie in tijd van vrede gepleegd door een soldaat, en veroordeeld tot eene gevangenisstraf van drie maanden en eene militaire detentie van drie weken, met ontzegging van het recht om bij de gewapende macht of als militair geëmployeerde te dienen voor den tijd van vijf jaar, met bepaling dat de tijd, door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van dit vonnis voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering van de opgelegde militaire detentie en gevangenisstraf van 3 October 1907 in mindering zal worden gebracht, alsmede verwezen in de kosten en misen van de Justitie en in de kosten van den processe, desnoods ter taxatie en moderatie van den Krijgsraad;

Welke Advocaat-Fiscaal, met betoog:

dat voorschreven vonnis berust op de volgende daarbij aangenomen feiten en omstandigheden:

dat beklaagde,

A op den 12^{en} September 1907 op een der zalen van het Gouvernementsgebouw te Middelburg heeft weggenomen met het oogmerk om zich wederrechtelijk toe te eigenen, een zilveren althans wit metalen lepel, vork en mes, toebehoorende de lepel en het mes aan den heer O., cuisinier te 's Gravenhage, de vork aan den heer A. te Amsterdam, althans aan een ander dan aan hem, beklaagde;

B op den 16^{en} September 1907, des voormiddags te ongeveer 9^{1/4} uur heeft gepoogd zijn korps, in garnizoen te Bergen op Zoom, zonder verlof te verlaten, zijnde de uitvoering van zijn voornemen niet voltooid door de van zijnen wil onafhankelijke omstandigheid, dat hij daarin door den sergeant-majoor administrateur bij de 2^e compagnie, 1^e bataillon van het 3^e Regiment Infanterie S. werd verhinderd, die hem, voorzien van een plaatskaartje naar Breda aan het spoorwegstation te Bergen op Zoom aantrof, van daar naar de kazerne heeft geleid en in arrest gesteld;

dat de Vertooner beklaagdes veroordeeling wegens diefstal juist, doch die wegens poging tot desertie verkeerd vindt;

dat immers beklaagde niet heeft bekend dat hij, zonder verlof, langer dan twee dagen van zijn korps en garnizoen afwezig zou hebben willen blijven, of dat hij 's lands dienst voor goed zou hebben willen verlaten en dat hiervan op andere wijze al evenmin gebleken is;

dat beklaagde enkel beweert dat hij op 16 September 1907 even naar Breda had willen gaan om zijne pleegouders te bezoeken en hun eene mededeeling te doen, doch dat hij dienzelfden dag nog bij zijn korps had willen terugkeeren;

verzocht en bij Resolutie van den 28sten Januari 1908 verkregen hebbende 's Hofs mandament van appèl, ten dage in rechten beteekend, ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot nullité van het vonnis voor wat de schuldigerklaring van den gedaagde aan — en zijne veroordeeling wegens poging tot desertie betreft, en dat de gedaagde alsnog, met weglating der artikelen 156 van het Crimineel Wetboek voor het krijgsvolk te

lande 4 4°, 10, 11 en 19 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191) en aanhaling van artikel 181 der Rechtspleging bij de Landmacht, zal worden vrijgesproken van poging tot desertie, voorts het recht van den commandant van het Korps, waartoe de gedaagde behoort, onverkort zal worden gelaten, om den gedaagde, wegens wederrechtelijke verwijdering van zijn korps, krijgstuuchtelijk te straffen, met instandhouding overigens van het beroepen vonnis, — de kosten van het hooger beroep te dragen door den Staat, — alzoo impetrant van mandament van appèl en eischer ambtshalve, ten eenre

en

genoemden soldaat, in voorschreven cas, ter andere zijde, voor wien voor antwoord in appèl bij schrifture ter rolle is te kennen gegeven :

dat de gedaagde zich vereenigt met de door den Advocaat-Fiscaal gedanen eisch ;

en is geconcludeerd dat het den Hove moge behagen het vonnis te bevestigen voor zooveel betreft de schuldigverklaring en veroordeeling van het sub A te last gelegde, doch den gedaagde vrij te spreken van het hem sub B te laste gelegde.

HET HOF,

Gelet op de verklaring, door beide partijen ter rolle gedaan dat zij afstand doen van pleidooi.

Gezien de processukken.

Overwegende dat gedaagde voor den Krijgsraad heeft terechtstaan beschuldigd :

A dat hij op den twaalfden September 1907, uit een der zalen van het Gouvernementsgebouw te Middelburg heeft weggenomen met het oogmerk om zich wederrechtelijk toe te eigenen: een zilveren — althans wit metalen — lepel, vork en mes, toebehoorende de lepel en het mes aan den Heer O. te 's Gravenhage, de vork aan den heer A. te Amsterdam, althans aan een ander dan aan hem, gedaagde ;

B dat hij op den zestienden September 1907, des voormiddags te ongeveer kwart over negen uur, heeft gepoogd zijn korps en garnizoen te Bergen op Zoom zonder verlof te verlaten, zijnde de uitvoering van zijn voornemen niet voltooid door de van zijnen wil onafhankelijke omstandigheid dat hij daarin door den sergeant-majoor-administrateur bij het 3° Regiment Infanterie S. werd verhinderd, die hem, voorzien van een plaatskaartje naar Breda aan het Spoorwegstation te Bergen op Zoom aantrof, van daar naar de kazerne heeft geleid en in arrest gesteld ;

Overwegende dat door de wettige bewijsmiddelen, waarvan de inhoud in het vonnis is weergegeven, wettig en overtuigend is bewezen de wegneming door gedaagde met het oogmerk van wederrechtelijke toetigening van de voorwerpen onder A aangeduid en dat die voorwerpen behoorden aan de personen in de telastlegging aangegeven, zoodat hij bij het vonnis terecht is schuldig verklaard aan diefstal ;

dat de hem deswege opgelegde straf in goede verhouding staat tot de zwaarte van het door hem gepleegde feit en dat hij te dier zake te recht uit de gelederen is verwijderd ;

Overwegende dat het onder B. vermelde feit, gelijk het aan den gedaagde is te last gelegd en bij het vonnis is bewezen verklaard, niet bevat de

bestanddeelen die kunnen leiden tot zijne schuldigverklaring aan poging tot desertie, vermits daarin niet is gesteld dat de gedaagde, toen hij zich aan het Station te Bergen op Zoom bevond, het voornemen had hetzij om 's lands dienst voor goed te verlaten, hetzij om langer dan twee dagen van zijn garnizoen afwezig te blijven;

dat het bestaan van dit voornemen ook niet is gebleken, hebbende hij bij zijn verhoor opgegeven dat hij een kaartje naar Breda had genomen om zijn pleegouders aldaar te bezoeken en hun mede te deelen wat er met hem gaande was waarna hij denzelfden dag wilde terugkeeren.

Overwegende dat, nu niet is gebleken dat gedaagde toen hij door den sergeant majoor S. werd aangehouden en naar de kazerne teruggebracht, het voornemen had om onder een der bij de wet strafbaar gestelde vormen desertie te plegen, hij bij het vonnis ten onrechte is schuldig verklaard aan poging tot desertie en deswege veroordeeld, weshalve hij van dit gedeelte der telastlegging behoort te worden vrijgesproken.

Gezien de bij het vonnis aangehaalde wetsbepalingen buiten de daarin genoemde artikelen 156 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 4de, 10, 11 en 19 der wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191) en gezien bovendien artikel 181 der Rechtspleging bij de Landmacht.

Rechtdoende in hooger beroep in naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis den 11^{den} Januari 1908 door den Krijgsraad in het Tweede Militaire Arrondissement, ter hoofdplaats 's Hertogenbosch, tegen gedaagde gewezen voor zooveel hij daarbij is schuldig verklaard aan poging tot desertie in tijd van vrede gepleegd door een soldaat en deswege is veroordeeld tot de straf van militaire detentie voor den tijd van drie weken.

Spreekt hem vrij van dit gedeelte der aanklacht.

Houdt overigens het vonnis in stand voor zooveel hij daarbij is schuldig verklaard aan diefstal en deswege veroordeeld tot gevangenisstraf van drie maanden en hem voor vijf jaren het recht is ontzegd om bij de gewapende macht of als militair geëmploijeerde te dienen.

Bepaalt dat de tijd, door hem sedert drie October 1907 tot zijn ontslag bij handtasting op twee en twintig Januari 1908 in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering der hem opgelegde gevangenisstraf in mindering zal worden gebracht.

Heft op het verband waarin hij zich door zijn ontslag bij handtasting bevindt.

Bepaalt dat de kosten in hooger beroep gevallen zullen komen ten laste van den Staat.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 11 Februari 1908.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: Mr. P. A. L. A. baron VAN ITTERSUM, L. A. WALAARDT SACRÉ,
R. P. VERSPLJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN, C. J. G. DE BOOY, en H. M.
ENGELHARD.

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Mr. C. A. J. VAN SASSE VAN IJSSSELT.

Verdediger: Mr. F. H. ABBING.

Art. 310 Swb.; 191 C. W. L.

Diefstal of bestelen van een kameraad in het slaapkwartier?

De Krijgsraad heeft het feit terecht als diefstal gequalificeerd, daar de ontvreemde voorwerpen, geborgen in het gesloten kastje van den eigenaar, niet tengevolge van de noodzakelijke samenwoning der op die kamer gehuisvesten aan de goede trouw der mede op die kamer aanwezige militairen waren overgeleverd, terwijl van de noodzakelijkheid om den sleutel van het kastje er op te leggen niet is gebleken.

Anders advocaat-fiscaal.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

een korporaal bij het 3de Regiment Veld-Artillerie, oud 20 jaren, geboren te Utrecht, gedetineerd te 's Hertogenbosch, die bij vonnis van den krijgsraad in het Tweede Militaire Arrondissement, standplaats 's Hertogenbosch, gewezen den 7^{den} Januari 1908, met aanhaling der artikelen 13 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te lande, 10, 11, 27 en 310 van het Wetboek van Strafrecht, 1, 2 en 12 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191), 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64) en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht, is schuldig verklaard aan diefstal en veroordeeld tot eene gevangenisstraf van vijf maanden met ontzegging van het recht om bij de gewapende macht of als militair geëmploijeerde te dienen voor den tijd van vijf jaar, met bepaling dat de tijd, door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van dit vonnis voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering van de opgelegde gevangenisstraf van 2 Januari 1908 in mindering zal worden gebracht alsmede verwezen in de kosten en misen van de Justitie en in de kosten van den processe, desnoods ter taxatie en moderatie van den Krijgsraad;

bij welk vonnis op grond van de daarbij aangevoerde bewijsmiddelen, als wettig en overtuigend bewezen is aangenomen, dat beklagde op den 12^{den} December 1907 des namiddags tusschen 1 en 3 uur te Bergen-op-Zoom, op kamer n°. 20 van de kazerne der Veld-Artillerie aldaar, heeft weggenomen met het oogmerk van wederrechtelijke toeëigening uit het kastje van den milicien-soldaat A. C. de M. een portemonnaie inhoudende twee

rijksdaalders en eenig klein geld, althans twee rijksdaalders, welke portemonnaie en welk geld toebehoorden aan voornoemden milicien-soldaat de M., althans aan een ander, dan aan hem, beklaagde;

van welk vonnis beklaagde zich beroepen heeft op het Hof, alzoo impetrant van mandament van appèl en eischer ter eenre, voor wien bij schrifture ter rolle is te kennen gegeven:

dat niet wettig en overtuigend is bewezen dat het hem te last gelegd feit is gepleegd door beklaagde;

en is geconcludeerd op de gronden nader bij pleidooi te ontwikkelen, dat het den Hove moge behagen het vonnis van den Krijgsraad te vernietigen en den beklaagde vrij te spreken van het hem te last gelegde, en, ten aanzien van den hierna te melden eisch à minima, tevens verweerder à minima.

en

den Advocaat-Fiscaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, ambtshalve en als bij 's Hofs Resolutie van den 14^{den} Januari 1908 geautoriseerd om dit appèl, ambtshalve, voor den Auditeur-Militair in het Tweede Militaire Arrondissement, standplaats 's Hertogenbosch, te vervolgen, mitsdien gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde, tevens eischer à minima, door wien, voor antwoord in appèl en eisch à minima, bij schrifture ter rolle is betoegd:

dat Vertoonster onder aanvulling der klacht, met 's Hofs toestemming ter 's Hofs terechtzitting van den 28sten Januari 1908, aan den beklaagde nog heeft te last gelegd: dat hij voorschreven strafbare feiten heeft gepleegd tijdens hij met voornoemden kameraad in gezegde kazerne was gehuisvest;

dat vervolgens daaromtrent het Hof nog den beklaagde en W. W., A. C. de M., S. L., en P. van O., als getuigen onder eede, heeft gehoord;

dat nu, door de zoo in eersten aanleg als in hooger beroep bijgebrachte, en in hun onderling verband en samenhang beschouwde bewijsmiddelen wettig en overtuigend is bewezen het aan den beklaagde als voorzeggd, nader te last gelegde strafbare feit, zoomede zijne schuld daaraan;

dat dit feit behoort te worden gequalificeerd als: het door een militair bestelen van zijn kameraad in het slaapkwartier;

dat, in verband hiermede, de opgelegde gevangenisstraf moet worden veranderd in militaire gevangenisstraf, terwijl deze straf, naar Vertoonsters meening, zal althans de verhouding tusschen het misdrijf en haar eenigszins behoorlijk zijn, niet minder dan zes maanden mag wezen;

en is geconcludeerd tot correctie van het vonnis, voor wat de qualificatie der bewezen strafbare feiten, de soort der opgelegde straf en haar duur betreft, en dat alsnog de impetrant en verweerder, met weglating der artikelen 13 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te lande, 310 van het Wetboek van Strafrecht en 1 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191) en aanhaling der artikelen 2 en 191 van gemeld Crimineel Wetboek, 91 van het Wetboek van Strafrecht en 7 en 19 der evengenoemde Wet van 14 November 1879, zal worden schuldig verklaard aan: het door een militair bestelen van zijnen kameraad in het slaapkwartier en deswege veroordeeld tot zes maanden militaire gevangenisstraf, doch overigens met instandhouding van het beroepen vonnis, alsmede veroordeeld in de kosten en misen der Justitie en die van den processe in appèl gevallen, desnoods ter taxatie en moderatie van den Hove.

HET HOF,

Gelet op hetgeen de beklaagde, bij zijn verhoor voor het Hof, heeft in

't midden gebracht;

Gehoord de pleidooien;

Gezien de processtukken;

Overwegende dat beklaagde voor den Krijgsraad heeft terechtgestaan beschuldigd:

dat hij op den 12^{den} December 1907 des namiddags tusschen 1 en 3 uur te Bergen-op-Zoom, op kamer n°. 20 in de kazerne der Veld-Artillerie aldaar, heeft weggenomen met het oogmerk van wederrechtelijke toeëigening, uit het kastje van den milicien-soldaat A. C. de M., eene portemonnaie inhoudende twee rijksdaalders en eenig klein geld, althans twee rijksdaalders, welke portemonnaie en welk geld toebehoorden aan voornoemden milicien-soldaat de M., althans aan een ander dan aan hem, beklaagde;

welke te lastlegging in hooger beroep is aangevuld in dier voege:

dat beklaagde op 12 December 1907 des namiddags tusschen 1 en 3 uur te Bergen-op-Zoom, op kamer n°. 20 van de kazerne der Veld-Artillerie aldaar in welke kazerne hij met den (na te noemen) de M. gehuisvest was, heeft weggenomen uit het kastje van den milicien-soldaat A. C. de M., van het 3^e Regiment Veld-Artillerie, eene portemonnaie inhoudende twee rijksdaalders en eenig klein geld, althans twee rijksdaalders, een en ander aan de M. althans aan een ander dan aan hem, beklaagde, toebehoorde;

Overwegende dat beklaagde ontkend heeft het hem zoo in eersten aanleg als in hooger beroep te last gelegde te hebben gepleegd;

dat echter door de aanwijzingen, voortvloeiende uit de verklaringen der onder eede gehoorde getuigen, waarvan de zakelijke inhoud in het vonnis is opgenomen en die door de getuigen W., de M., L., en van O. in hooger beroep zijn herhaald en nader toegelicht, in onderling verband en samenhang beschouwd, wettig en overtuigend is bewezen:

dat beklaagde, op plaats en tijd bij de telastlegging aangeduid, uit het kastje van den milicien-soldaat de M., hetwelk deze had gesloten, doch waarvan hij den sleutel er boven op had gelegd, heeft weggenomen met het oogmerk om zich die wederrechtelijk toe te eigenen eene portemonnaie inhoudende, onder meer, twee rijksdaalders toebehoorende aan gezegden de M., en dat hij die portemonnaie, na daaruit de twee rijksdaalders te hebben genomen en die in zijn kepi te hebben verborgen, heeft weggegooid in een der privaten van de kazerne;

Overwegende dat dit feit bij het vonnis met juistheid is gequalificeerd, daar de ontvreemde voorwerpen, geborgen in het gesloten kastje van den eigenaar, niet tengevolge van de noodzakelijke samenwoning der op die kamer gehuisvesten aan de goede trouw der mede op die kamer aanwezige militairen waren overgeleverd, terwijl van de noodzakelijkheid om den sleutel van het kastje er op te leggen niet is gebleken;

Overwegende dat de bij het vonnis opgelegde straffen in goede verhouding staan tot de zwaarte van het gepleegde feit.

Gezien de bij het vonnis aangehaalde wetsbepalingen.

Rechtdoende in hooger beroep in naam der Koningin!

Verklaart den appellant bij het vonnis door den Krijgsraad in het Tweede Militaire Arrondissement, ter hoofdplaats 's-Hertogenbosch, den 7^{den} Januari 1908 geweest, niet te zijn bezwaard.

Bevestigt dat vonnis.

Verwijst den appellant in de kosten van het hooger beroep.

Ontzegt allen anderen eisch.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 11 Februari 1908.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: Mr. P. A. L. A. BAFON VAN ITTERSUM, L. A. WALAARDT SACRÉ,
R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN, C. J. G. DE BOOY en
H. M. ENGELHARD.

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Mr. C. A. J. VAN SASSE VAN YSSELT.

Verdediger: Mr. L. J. C. KASTELEIJN.

*Diefstal. Doen wegnemen van een hoeveelheid steenkolen toebehoorende aan de soldaten-menage.**Het DOEN WEGNEMEN en het WEGNEMEN als één voortgezette handeling beschouwd.**Beklaagde is terecht door den Krijgsraad gedegradeerd. Vonnis bevestigd. De in hooger beroep nader tenlaste gelegde verzwarende omstandigheid van art. 44 Swb. niet bewezen verklaard.*

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

een sergeant bij het 10de Regiment infanterie, oud 22 jaren, geboren te 's Hertogenbosch, gedetineerd te Haarlem, die bij vonnis van den Krijgsraad in het Vierde Militaire Arrondissement, standplaats Haarlem, gewezen den 3^{den} Januari 1908, met aanhaling der artikelen 13 van het Crimineel Wetboek voor het krijgsvolk te Lande, 27, 56 en 310 van het Wetboek van Strafrecht, 1 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191), 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64) en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht, is schuldig verklaard aan diefstal, tweemaal gepleegd, beschouwd als één voortgezette handeling en veroordeeld tot een gevangenisstraf van twee maanden, gedegradeerd en mitsdien teruggebracht tot den stand van soldaat, met bepaling dat de tijd, door den veroordeelde voor de tenuitvoerlegging van dit vonnis voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering van de opgelegde gevangenisstraf van 30 December 1907 in mindering zal worden gebracht, hebbende op genoemden datum plaats gehad zijn eerste verhoor als beklagde voor Officiëren Commissarissen uit den Krijgsraad, alsmede verwezen in de kosten en misen voor de Justitie en in de kosten van den processe, desnoods ter taxatie en moderatie van den Krijgsraad;

bij welk vonnis, op grond van de daarbij aangevoerde bewijsmiddelen, als wettig en overtuigend bewezen is aangenomen dat beklagde te den Helder in de Infanterie-kazerne binnen het fort „Erfprins” 1° op 7 December 1907 eene hoeveelheid steenkolen, toebehoorende aan de soldatenmenage in die kazerne, heeft doen wegnemen door den milicien soldaat J. W., met het oogmerk zich die steenkolen wederrechtelijk toe te eigenen, 2° op den 11^{den} December 1907, met het oogmerk van wederrechtelijke toeigening, heeft weggenomen eene hoeveelheid steenkolen, eveneens toebehoorende aan de soldatenmenage bovenvermeld, — staande deze feiten in zóódanig

verband dat zij moeten worden beschouwd als één voortgezette handeling; van welk vonnis beklaagde zich beroepen heeft op het Hof, alzoo impetrant van mandament van appel en eisicher, ter eenre, voor wien bij schrifture, ter rolle is te kennen gegeven:

dat, al moge worden aangenomen dat appellant de steenkolen heeft weggenomen, dit geenszins is geschied met het oogmerk tot wederrechtelijke toeëigening daarvan;

dat appellant toch niet geacht kan worden zich die steenkolen te hebben willen toeëigenen, noch zich die steenkolen heeft toegeëigend;

dat niet anders in zijn bedoeling heeft gelegen en hij dan ook niet anders deed dan die steenkolen te stoken in een kachel aan het Rijk der Nederlanden toebehoorende ter verwarming van een lokaal aan het Rijk der Nederlanden toebehoorende en om zich zelve in de mogelijkheid te stellen arbeid te verrichten (de menage-rekening op te stellen) in dienst en ten behoeve van het rijk der Nederlanden;

dat de Krijgsraad daarom ten onrechte heeft beslist dat appellant zich de steenkolen wederrechtelijk wilde toeëigenen en toegeëigend heeft;

en is geconcludeerd dat het den Hove moge behagen het vonnis van den Krijgsraad te vernietigen en den beklaagde vrij te spreken van het hem te last gelegde

en

den Advocaat-Fiscaal voor Hare Majesteits Zee- en Landmacht, ambtshalve en als bij 's Hof's Resolutie van den 14^{den} Januari 1908 geautoriseerd om dit appel ambtshalve voor den Auditeur-Militair in het Vierde Militaire Arrondissement, standplaats Haarlem, te vervolgen, mitsdien gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde, door wien voor antwoord in appel bij schrifture ter rolle is betoogd:

dat de bewezen strafbare feiten opleveren: „diefstal, tweemaal gepleegd, „doch als eene voortgezette handeling beschouwd, waarbij de dader, een „ambtenaar, tot de gewapende macht behoorend persoon, gebruik heeft „gemaakt van gelegenheid, hem door zijn ambt geschonken”;

dat de impetrant, onder aanhaling tevens der artikelen 44, 47, 1° en 84 3° lid van het Wetboek van Strafrecht en 13 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191), daaraan moet worden schuldig verklaard;

en is geconcludeerd dat de impetrant bij Sententie, met inachtneming van het vorenstaande, bij vonnis van den Krijgsraad niet bezwaard zal worden verklaard met veroordeeling in de kosten in appel gevallen.

HET HOF,

Gelet op hetgeen de beklaagde, bij zijn verhoor voor het Hof, heeft in 't midden gebracht.

Gehoord de pleidooien.

Gezien de processtukken.

Overwegende dat aan den beklaagde bij den Krijgsraad is te last gelegd dat hij te den Helder in de Infanterie-kazerne binnen het fort „Erfrins” op 7 en 11 December 1907 telkens eene hoeveelheid steenkolen, toebehoorende aan de soldatenmenage in die kazerne, althans aan een ander dan aan hem, beklaagde, heeft weggenomen, althans die op 7 December 1907 heeft doen wegnemen, met het oogmerk zich die steenkolen wederrechtelijk toe te eigenen.

Overwegende dat aan den beklaagde in hooger beroep bij het Hof nader

is te last gelegd dat hij de bovengemelde feiten heeft gepleegd met gebruikmaking van gelegenheid hem door zijn ambt van sergeant-menage-meester geschonken.

Overwegende dat de Krijgsraad te recht wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard door de bewijsmiddelen, waarvan de inhoud in het vonnis is opgenomen, dat de beklagde te den Helder, in de Infanterie-kazerne binnen het fort „Erfprins”, 1° op 7 December 1907 eene hoeveelheid steenkolen, toebehoorende aan de soldatenmenage in die kazerne, heeft doen wegemen met het oogmerk zich die steenkolen wederrechtelijk toe te eigenen, 2° op 11 December 1907 een hoeveelheid steenkolen, toebehoorende aan de soldatenmenage in die kazerne, heeft weggenomen met het oogmerk zich die steenkolen wederrechtelijk toe te eigenen;

Overwegende dat niet wettig is bewezen hetgeen aan den beklagde in hooger beroep bij het Hof nader is te last gelegd;

Overwegende dat de Krijgsraad terecht den beklagde ter zake van de door dezen gepleegde feiten heeft schuldig verklaard aan „diefstal tweemaal gepleegd, beschouwd als ééne voortgezette handeling”;

Overwegende dat de door den Krijgsraad aan den beklagde opgelegde gevangenisstraf voor den tijd van twee maanden, met aftrek sedert 30 December 1907 van den tijd, door den beklagde voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, niet te zwaar is in verhouding tot de feiten, waaraan de beklagde zich heeft schuldig gemaakt;

Overwegende dat de Krijgsraad te recht den beklagde heeft gedegradeerd, zijnde deze, ter zake van de door hem gepleegde diefstallen ongeschikt om den graad van onderofficier te behouden.

Gezien de bij het vonnis aangehaalde wetsartikelen, benevens de artikelen 13 der Wet van 14 November 1879, (*Staatsblad* n°. 191) en 181 der Rechtspleging bij de Landmacht.

Rechtdoende in hooger beroep in naam der Koningin!

Verklaart den beklagde bij het vonnis, 3 Januari 1908 door den Krijgsraad in het Vierde Militaire Arrondissement, standplaats Haarlem, tegen hem gewezen, niet te zijn bezwaard.

Bevestigt dat vonnis.

Spreekt den beklagde vrij van hetgeen aan hem in hooger beroep bij het Hof nader is te last gelegd.

Verwijst den veroordeelde in de kosten van het hooger beroep.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 13 Maart 1908.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: Mr. P. A. L. A. BARON VAN ITTERSUM, L. A. WALAARDT SACRÉ, R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN, C. J. G. DE BOOY en H. M. ENGELHARD.

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Mr. C. A. J. VAN SASSE VAN YSSELT.

Verdediger: Mr. F. A. C. SCHRÖDER.

MEINEED.

Het proces-verbaal opgemaakt ingevolge art. 174 Wetb. v. Strafv. is een authentieke akte, die bewijs oplevert van hetgeen daarin vermeld staat.

Die bewijskracht gaat niet verloren door de omstandigheid dat in het stuk op drie plaatsen eenige woorden zijn doorgehaald en op eene plaats eenige woorden zijn bijgeschreven, welk een en ander op den kant der akte is aange teekend en geparafeerd (met uitzondering van twee daarvan welke door een der rechters niet zijn geparafeerd), vermits bij de wet niet is voorgeschreven een bijzondere vorm voor het goedkeuren der doorhalingen of der bijgeschreven woorden.

Het afschrift van een proces-verbaal op den ambtseel opgemaakt en onderteeekend door een rijks- en een gemeenteveldwachter verdient geloof, aangezien niet is beweerd dat het niet met het oorspronkelijke overeenkomt; bovendien wordt het door de getuigenverklaringen der verbalisanten geheel bevestigd.

De verdediger dringt aan op een onderzoek in hoeverre bekl. lijdend is aan amnesie of met eenig ethisch defect behept is.

Veroordeelend vonnis van den Krijgsraad bevestigd met uitzondering der uitgesproken ontzegging welke wordt te niet gedaan.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

een soldaat bij de 4de compagnie Hospitaal soldaten, thans gedetineerd te Utrecht, die bij vonnis van den Krijgsraad in het Tweede Militaire Arrondissement, standplaats 's Hertogenbosch, gewezen den 23sten Januari 1908, met aanhaling der artikelen 13 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 1, 2 en 12 der wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191), 10, 11, 27 en 207 van het Wetboek van Strafrecht, 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64) en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht, is schuldig verklaard aan meened en veroordeeld tot eene gevangenisstraf van negen maanden, met ontzegging van het recht om bij de gewapende macht of als militair geëmployeerde te dienen voor den tijd van vijf jaren, met bepaling dat de tijd, door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van dit vonnis voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering van de opgelegde gevangenisstraf van 24 December 1907 in mindering zal worden gebracht, alsmede verwezen in de kosten en misen van de Justitie en in de kosten van den processe, desnoods ter taxatie en moderatie van den Krijgsraad;

bij welk vonnis, op grond van de daarbij aangevoerde bewijsmiddelen, als wettig en overtuigend bewezen is aangenomen, dat beklagde op den 24sten December 1907, ter openbare terechtzitting van de Arrondissements-Rechtbank te 's Hertogenbosch in de zaak van het openbaar Ministerie bij die rechtbank tegen L. T. venter en N. P. van de V., klompenmaker, beiden wonende te Nistelrode, verdacht van in den avond van 1 December 1907 te zamen en in vereeniging, althans ieder van hen afzonderlijk, onder de gemeente Nistelrode, zekeren A. van D. te hebben mishandeld, als getuige gehoord, mondeling persoonlijk opzettelijk onder eede, valschelijk en in strijd met de waarheid, heeft verklaard dat hij niet heeft gezien, dat een der beide beklagde iets tegen een ander persoon gedaan heeft;

dat hij niet weet, dat T., van de V. en hij — beklagde —, iemand tusschen de herbergen van de weduwe v. d. D. en van v. H., hebben ontmoet, dat hij zeker weet dat hij niemand is tegengekomen;

van welk vonnis beklagde zich beroepen heeft op het Hof, alzoo impetrant van mandament van appel en eischer, ter eenre, voor wien bij schrifture ter rolle is te kennen gegeven:

dat het ambteedig proces-verbaal, ingevolge artikel 174 van het Wetboek van Strafvordering opgemaakt, niet aan de bij de Wet gestelde eischen voldoet, zijnde uitdrukkelijk bepaald, dat het proces-verbaal door de Rechters moet geteekend zijn, zonder dat bij dit artikel een afwijking daarvan is toegelaten voor de in het proces-verbaal voorkomende renvoeien, zoodat deze ook behooren onderteekend te zijn;

dat, voor het geval het Hof oordeelt dat door het parafeeren der renvoeien het wettelijk voorschrift is in acht genomen, in ieder geval onder elk der renvoeien de parafen van alle rechters, griffier en beklaagde moeten voorkomen, hetgeen in casu niet gebeurd is, daar onder de eerste twee renvoeien een der rechters verzuimde zijn paraaf te stellen;

dat het nakomen der voorschriften van artikel 174 van het Wetboek van Strafvordering door den Wetgever dringend is voorgeschreven daar alleen in dit artikel, wegens den ernst van de handeling, de onderteekening van alle rechters verplichtend gesteld wordt;

dat als bewijsmateriaal gebruikt wordt een afschrift van een ambtseedig proces-verbaal en dit in strijd is met de Wet:

dat impetrant, zonder dat hij wil erkennen dat ten deze het bewijs van het vijfde element geleverd is, nl. dat die valsche verklaring opzettelijk is afgelegd, het noodzakelijk oordeelt, dat een onderzoek van deskundigen plaats heeft, om vast te stellen in hoeverre hij lijdende is aan amnesie, of met eenig ander ethisch defect behept is;

dat tot dit onderzoek gegronde reden bestaat, zijnde impetrant verslaafd aan alcohol, zeer vergeetachtig, lijdende aan duizelingen en koortsen, terwijl hij erg zenuwachtig is en beeft;

dat impetrant van meening is dat het informeele proces-verbaal niet tot grondslag kan strekken voor een vervolging wegens meened als bedoeld in artikel 174 van het Wetboek van Strafvordering en uit een onderzoek naar zijn ethische vermogens zal blijken, dat hij lijdende is aan amnesie en derhalve daardoor bewezen wordt dat hij op den dag van het afleggen der verklaring geen voorstelling meer had van hetgeen drie weken te voren gebeurd was;

en is geconcludeerd dat het den Hove moge behagen het vonnis te vernietigen en den impetrant vrij te spreken, subsidiair een onderzoek, zooals hierboven bedoeld te bevelen,

en

den Advocaat-Fiscaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, ambts-halve en als bij 's Hofs Resolutie van den 18^{den} Jannari 1908 geautoriseerd om dit appel ambts-halve voor den Auditeur-Militair in het Tweede Militaire Arrondissement, standplaats 's Hertogenbosch, te vervolgen, mitsdien gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde.

HET HOF,

Gelet op de verklaring, door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi;

Gelet op hetgeen de beklaagde, bij zijne verhooren voor het Hof, heeft in 't midden gebracht;

Gezien de processtukken;

Overwegende dat de appellant voor den Krijgsraad heeft terechtstaan, beschuldigd:

dat hij op den 24sten December 1907 ter openbare terechtzitting van de Arrondissements Rechtbank te 's Hertogenbosch in de zaak van het Openbaar Ministerie bij die Rechtbank tegen C.F., venter, en N. P. VAN DE V., klompenmaker, beiden wonende te Nistelrode, verdacht van in den avond van 1 December 1907 te zamen en in vereeniging, althans ieder van hen afzonderlijk, onder de gemeente Nistelrode, zekeren A. VAN D. te hebben mishandeld, als getuige gehoord, mondeling, persoonlijk opzettelijk onder eede, valschelijk en in strijd met de waarheid, heeft verklaard: dat hij dien avond A. VAN D. niet heeft gezien; dat hij niet heeft gezien dat een der beide beklagden iets tegen een ander persoon gedaan heeft; dat hij niet weet dat zij, nl. T., VAN DE V. en hij, beklagde, iemand tusschen de herbergen van de weduwe v. D. D. en van v. H. hebben ontmoet; dat hij zeker weet dat hij niemand is tegengekomen.

Overwegende dat het aan den appellant tenlaste gelegde, niettegenstaande hij heeft ontkend zich daaraan te hebben schuldig gemaakt, bij het vonnis te recht wettig en overtuigend is bewezen verklaard door de daarin weergegeven bewijsmiddelen, zijnde: een proces-verbaal den 24sten December 1907 opgemaakt door den griffier bij de Arrondissements Rechtbank te 's Hertogenbosch ingevolge artikel 174 van het Wetboek van Strafvordering en door de aanwijzingen voortvloeiende uit een proces-verbaal op ambtsead opgemaakt door J. C., rijksveldwachter-brigadier-titulair te Heesch, welk proces-verbaal in afschrift is overgelegd, alsmede uit de verklaringen der onder eede gehoorde getuigen A. VAN D., H. VAN DE V., J. v. D. H. en J. C. voornoemd;

dat toch eerstgenoemd proces-verbaal is opgemaakt door den griffier en door hem met den President en de Rechters is ondertekend en daarin is opgenomen de verklaring door den appellant als getuige afgelegd en deze door hem is ondertekend, zoodat het, als door een openbaar ambtenaar ter plaatse bevoegd, in den wettelijken vorm verleden, is eene authentieke akte die bewijs oplevert van hetgeen daarin vermeld staat;

dat het die bewijskracht niet verliest door de omstandigheid dat in het stuk op drie plaatsen eenige woorden zijn doorgehaald en op eene plaats eenige woorden zijn bijgeschreven, welk een en ander op den kant der akte is aangeteekend en met de beginletters der namen van de ondertekenaars is ondertekend (met uitzondering van twee daarvan welke door een der rechters niet zijn gearafeerd), vermits bij de wet niet is voorgeschreven een bijzonderen vorm voor het goedkeuren der doorhalingen of der bijgeschreven woorden;

dat, van het proces-verbaal den 5^{den} December 1907 op den ambtsead opgemaakt en ondertekend door den rijksveldwachter J. C. te Heesch en den gemeente-veldwachter J. VAN DER H. te Nistelrode en door den Burgemeester van Nistelrode H. VAN DE V. voor gezien geteekend, ten processe is overgelegd een door die drie ambtenaren voor eensluidend geteekend afschrift, waarvan niet beweerd is dat het niet met het oorspronkelijke overeenstemt en hetwelk derhalve geloof verdient, terwijl de inhoud daarvan bovendien, door de drie genoemde personen als getuigen onder eede gehoord, voor zooveel het door el kvan hen waargenomene betreft, geheel daarmede in overeenstemming is verklaard, welke verklaringen mede in het vonnis zijn opgenomen;

Overwegende dat aan appellant, bij zijn verhoor voor het Hof, is voorlezing gedaan van zijne verklaring, opgenomen in het hem vertoonde door den griffier der Arrondissements Rechtbank te 's Hertogenbosch voor gelijk-luidend uitgegeven extract uit het proces-verbaal van het verhandelde ter

terecht zitting der tweede kamer der Rechtbank van Dinsdag den 24sten December 1907 en dat hij daarna heeft verklaard op dien dag te zijn gehoord als getuige in de strafzaak tegen de in dat extract genoemden C. T., en N. P. VAN DE V. en zich te herinneren gezegd te hebben wat hem daaruit als zijne verklaring is voorgelezen;

Overwegende dat derhalve terecht bij het vonnis is aangenomen dat appellant zich aan het hem tenlaste gelegde heeft schuldig gemaakt, dat dit daarbij met juistheid is gequalificeerd en dat de deswege opgelegde gevangenisstraf in goede verhouding staat tot de zwaarte van het feit, maar dat hij ter zake daarvan niet ongeschikt is om in den militairen stand te blijven;

Gezien de bij het vonnis aangehaalde wetsbepalingen met uitzondering van de artikelen 2 en 12 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191).

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis den 23sten Januari 1908 door den Krijgsraad in het Tweede Militaire Arrondissement, ter hoofdplaats 's Hertogenbosch, tegen beklagde gewezen alleen voor zooveel daarbij aan beklagde voor den tijd van vijf jaren is ontzegd het recht om bij de gewapende macht of als militair geëmployeerde te dienen;

Houdt overigens het vonnis in stand, waarbij hij is schuldig verklaard aan meened en deswege veroordeeld tot gevangenisstraf van negen maanden met toerekening der voorloopige hechtenis sedert 24 December 1907;

Bepaalt dat de kosten in hooger beroep gevallen komen ten laste van den Staat;

Ontzegt allen anderen eisch.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 20 Maart 1908.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: Mr. P. A. L. A. BARON VAN ITTERSUM, L. A. WALAARDT SACRÉ,
R. P. VERSPLJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN, C. J. G. DE BOOY en H. M.
ENGELHARD.

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Mr. C. A. J. VAN SASSE VAN YSSELT.

Verdediger: Mr. F. A. C. SCHRÖDER.

ART. 180 OF 184 SWB.

Het opzettelijk en met geweld aan een arrestant trekken en rukken met het kennelijk doel dezen uit de handen van dien politieagent te bevrijden, moet worden gequalificeerd als „wederspannigheid” en niet als „opzettelijke belemmering van eene handeling ondernomen door een ambtenaar belast met- en bevoegd tot het opsporen van strafbare feiten ter uitvoering van een wettelijk voorschrift”, zooals door den Krijgsraad is geschied.

Immers bekl. heeft zich met geweld verzet tegen den arresterenden politieagent die door het aanwenden van zijne persoonlijke krachten aan het geweld weerstand moest bieden ten einde den angebrachte vast te houden en daardoor te beletten dat deze aan zijne handen werd onttrokken.

Waar de gepleegde feiten in de omschrijving van beide misdrijven vallen moet de wederspanningheid als het zwaardere misdrijf hier in aanmerking komen.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

een stukrijder 2de klasse bij het 3de Regiment Veld-Artillerie, oud 22 jaar, geboren te Rotterdam, gedetineerd te 's Hertogenbosch, die bij vonnis van den Krijgsraad in het Tweede Militaire Arrondissement, standplaats 's Hertogenbosch, gewezen den 21sten Februari 1908, met aanhaling der artikelen 13 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te lande, 1 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191), 10, 11, 27, 57, 189, 300, 304 2° van het Wetboek van Strafrecht, 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64) en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht, is schuldig verklaard aan 1°. het opzettelijk belemmeren van eene handeling ondernomen door een ambtenaar belast met- en bevoegd tot het opsporen van strafbare feiten, ter uitvoering van een wettelijk voorschrift; 2°. mishandeling gepleegd tegen een ambtenaar gedurende de rechtmatige uitoefening zijner bediening, en veroordeeld tot eene gevangenisstraf van zes maanden, met bepaling dat de tijd, door den veroordeelde voor de tenuitvoerlegging van dit vonnis voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering van de opgelegde gevangenisstraf van den 18^{den} Februari 1908 in mindering zal worden gebracht, alsmede verwezen in de kosten en misen van de Justitie en in de kosten van den processe desnoods ter taxatie en moderatie van den Krijgsraad;

bij welk vonnis, op grond van de daarbij aangevoerde bewijsmiddelen, als wettig en overtuigend bewezen is aangenomen:

dat beklaagde in den nacht van den 2^{den} op den 3^{den} Februari 1908 te ongeveer kwart na twaalf uur, in de Keizerstraat te Breda, toen de agent van politie, tevens onbezoldigd Rijksveldwachter J. van 't L., in uniform gekleed, een veld-artillerist ter zake van openbare dronkenschap had gearresteerd en dezen wilde overbrengen naar het bureau van politie aldaar:

A. opzettelijk en met geweld aan dien arrestant heeft getrokken en gekrukt met het kennelijk doel dezen uit de handen van dien politieagent te bevrijden;

B. voornoemden agent van politie, tevens onbezoldigd Rijksveldwachter, J. van 't L., heeft mishandeld door dezen met een sabel, welke hij, beklaagde, van dien gearresteerden veld-artillerist had afgenomen, een slag op het hoofd, een slag op de linkerwang en een slag op den linkerarm toe te brengen waardoor deze agent van politie een bloedende wonde op hoofd en linkerwang en eene ontveling op den linkerarm heeft gekregen;

van welk vonnis beklaagde zich beroepen heeft op het Hof, alzoo impetrant van mandament van appèl en eisicher ter eere, voor wien bij schrifture ter rolle is te kennen gegeven dat hij zich voor eisch en conclusie wenscht te refereeren aan de prudentie van den Hove zoowel wat betreft het al of niet bewezene van de te last gelegde feiten en de qualificatiën daaraan te geven als den aard en duur der op te leggen straf, en ten aanzien van den hierna te melden eisch à minima tevens verweerder à minima

en

den Advocaat-Fiskaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, ambtshalve

en als bij 's Hofs Resolutie van den 3^{den} Maart 1908 geautoriseerd om dit appèl voor den Auditeur-Militair in het Tweede Militaire Arrondissement, standplaats 's Hertogenbosch, te vervolgen, mitsdien gedaagde in voorschreven cas, ten andere zijde, tevens eischer à minima door wien voor antwoord in appèl en eisch à minima bij schrifture ter rolle is betoogd:

dat naar Vertooners meening de qualificatie sub 1°. onjuist is en behoort te luiden: „het zich met geweld verzetten tegen een ambtenaar, werkzaam in de rechtmatige uitoefening zijner bediening”;

dat met de qualificatie sub 2°. Vertooners zich wèl vereenigen kan;

dat Vertooners de door impetrant bedreven strafbare feiten ook heel ernstig doch desalniettemin zes maanden gevangenisstraf voor die feiten wel wat te zwaar vindt;

en is geconcludeerd tot verbetering van het vonnis voor wat de qualificatie sub 1°. en den duur der opgelegde straf betreft en dat alsnog de impetrant en verweerder, met weglating van artikel 184 van het Wetboek van Strafrecht, en daarvoor in de plaatsstelling van artikel 180 van dat Wetboek, zal worden schuldig verklaard aan: *a.* het zich met geweld verzetten tegen een ambtenaar, werkzaam in de rechtmatige uitoefening zijner bediening; *b.* mishandeling gepleegd tegen een ambtenaar gedurende de rechtmatige uitoefening zijner bediening — en deswege veroordeeld tot vier maanden gevangenisstraf, met instandhouding overigens van het beeroepen vonnis, de kosten van het hooger beroep te dragen door den Staat.

HET HOF,

Gelet op de verklaring door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi.

Gezien de processtukken;

Overwegende dat de beklagde voor den Krijgsraad heeft terechtgestaan ter zake dat hij in den nacht van den 2^{den} op den 3^{den} Februari 1908 te ongeveer 12¹/₄ uur in de Keizerstraat te Breda, toen de agent van politie tevens onbezoldigd Rijksveldwachter J. van 't L., in uniform gekleed, een veld-artillerist ter zake van openbare dronkenschap had gearresteerd en dezen wilde overbrengen naar het bureau van politie aldaar;

1°. opzettelijk en met geweld aan dien arrestant heeft getrokken en gekrukt met het kennelijk doel dezen uit de handen van dien politieagent te bevrijden;

2°. voornoemden agent van politie tevens onbezoldigd Rijksveldwachter J. van 't L. heeft mishandeld door dezen met een sabel, welke hij, beklagde, van dien gearresteerden veld-artillerist had afgenomen, een slag op het hoofd, een slag op de linkerwang en een slag op den linkerarm toe te brengen, waardoor deze agent van politie eene bloedende wonde op het hoofd en de linkerwang en eene ontveling op den linkerarm heeft gekregen.

Overwegende dat de Krijgsraad te recht door de twee processen-verbaal, op zijn ambtseed opgemaakt door den agent van politie tevens onbezoldigd Rijksveldwachter J. van 't L., wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard de feiten aan den beklagde te last gelegd;

Overwegende dat de Krijgsraad te recht den beklagde ter zake van het tweede aan dezen te last gelegde feit heeft schuldig verklaard aan het misdrijf van „mishandeling gepleegd tegen een ambtenaar gedurende de „rechtmatige uitoefening zijner bediening”, doch ten onrechte den beklagde ter zake van het eerste aan dezen te laste gelegde feit heeft schuldig verklaard aan het misdrijf van: „opzettelijk belemmeren van eene handeling,

„ondernomen door een ambtenaar belast met- en bevoegd tot het opsporen „van strafbare feiten ter uitvoering van een wettelijk voorschrift”;

Overwegende toch dat de beklagde, door op den openbaren weg aan den veld-artillerist, die door een agent van politie ter zake van openbare dronkenschap was aangehouden, met geweld te trekken en te rukken, zich met geweld heeft verzet tegen gemelden politie-ambtenaar, die door het aanwenden van zijne persoonlijke krachten aan dat geweld weerstand moest bieden ten einde den aangehoudene vast te houden en daardoor te beletten dat deze aan zijne handen werd onttrokken;

Overwegende dat derhalve de beklagde ter zake van het eerste aan dezen tenlaste gelegde feit zich heeft schuldig gemaakt aan het misdrijf van „wederspannigheid”, zijnde een zwaarder misdrijf dan het misdrijf van „opzettelijke belemmering van eene handeling, door een ambtenaar, belast „met en bevoegd tot het opsporen van strafbare feiten, ondernomen ter „uitvoering van een wettelijk voorschrift”, waaraan de Krijgsraad den beklagde heeft schuldig verklaard;

Overwegende dat de door den Krijgsraad aan den beklagde opgelegde straf van gevangenis voor den tijd van zes maanden, met aftrek sedert 18 Februari 1908 van den tijd, door den beklagde voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, niet gerekend kan worden te zwaar te zijn in verhouding tot de feiten, waaraan de beklagde zich heeft schuldig gemaakt;

Gezien de bij het vonnis aangehaalde wetsartikelen, met bijvoeging van de artikelen 55 en 180 van het Wetboek van Strafrecht en weglating van artikel 184 van dat Wetboek.

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Verbeterd het vonnis door den Krijgsraad in het Tweede Militaire Arrondissement, standplaats 's Hertogenbosch, 21 Februari 1908 in de zaak tegen beklagde gewezen, alleen wat betreft de qualificatie door den Krijgsraad gegeven aan het in de eerste plaats aan den beklagde ten laste gelegde feit;

Verklaart den beklagde ter zake van het in de eerste plaats aan dezen ten laste gelegde feit schuldig aan het misdrijf van „wederspannigheid”;

Houdt overigens het vonnis in stand, onder andere wat betreft de schuldigverklaring van den beklagde aan het misdrijf van „mishandeling gepleegd „tegen een ambtenaar gedurende de rechtmatige uitoefening zijner bediening” en zijne veroordeeling tot eene gevangenisstraf voor den tijd van zes maanden, met bepaling dat de tijd, door den veroordeelde sedert 18 Februari 1908 voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, in mindering zal worden gebracht bij de uitvoering van de opgelegde gevangenisstraf;

Verwijst den veroordeelde in de kosten van het hooger beroep.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 7 April 1908.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: Mr. P. A. L. A. BARON VAN ITTERSUM, L. A. WALAARDT SACRÉ,
R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN, C. J. G. DE BOOY en H. M.
ENGELHARD.

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Mr. C. A. J. VAN SASSE VAN YSSELT.

Verdediger: Mr. P. T. H. DOP.

DIENSTWEIGERING; AARD DER ORDER; BEWEERD ONBEVOEGD GEGEVEN BEVEL.

*Ten onrechte is door den Krijgsraad aangenomen dat het aan bekl. ten laste gelegde feit slechts een overtreding der krijgstucht daarstelt.**Immers de last van bekl.'s meerdere om het vuil onder zijn (bekl.'s) krib weg te vegen, betref het verrichten van een werkzaamheid door hem noodig geacht in het belang van de zindelijkheid op de kamer en derhalve strekkende tot bevordering van den goeden gang van zaken in den dienst; hieraan wordt niet te kort gedaan door de omstandigheid, dat bij artikel 52 I. D. bij de Cavalerie aan den als kamerwacht dienstdoenden ruiter is opgedragen de kamer in zindelijkken staat te houden.**De weigering van bekl. wegens beweerd onbevoegd bevel geschiedt SUO PERICULO; hij had zich over die beweerde onbevoegdheid kunnen beklagen en heeft zich thans schuldig gemaakt aan dienstweigering omdat, niettegenstaande de alg. verplichting van art. 52 I. D. van elk der bewoners van de kamer de werkzaamheid kan worden gevorderd om van den vloer onder de krib het vuil te verwijderen, zooals dan ook in den regel gebruikelijk is.*

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

den Advocaat-Fiscaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, ambtshalve en als bij Resolutie van den 28sten Februari 1908 geautoriseerd aan den Hove te provoceeren van het vonnis door den Krijgsraad in het Tweede Militaire Arrondissement, standplaats 's Hertogenbosch, den 18^{den} Februari 1908 gewezen in de zaak tegen een huzaar bij het 2^e Regiment, oud 22 jaar, geboren te Amsterdam, gerequiereerde in persoon, die bij gemeld vonnis, met aanhaling van artikel 181 der Rechtspleging bij de Landmacht, is vrijgesproken van de beschuldiging, als zoude hij op 1 Februari 1908 des namiddags te ongeveer half een uur op kamer n°. 7 van de kazerne Hamstraat te Roermond, toen de korporaal bij het 2^e Regiment Huzaren W. D. zijn meerdere in rang, hem gelastte tot drie malen toe om het vuil onder zijn, beklaagdes, krib uit te vegen, opzettelijk heeft nagelaten dien hem door dien meerdere gegeven last na te komen, en verwezen naar den Commandeerenden Officier van het Korps waartoe hij, beklaagde, behoort, de kosten ten laste van den Staat.

Welke Advocaat-Fiscaal, met betoog:

dat hij zich met voorschreven vrijspraak en verwijzing naar den korps-chef niet vereenigen kan;

dat het bevel van korporaal D. aan beklaagde om het vuil onder zijn krib uit te vegen, niet in strijd was met artikel 52 van het Reglement op den Inwendigen dienst der Cavalerie;

dat, onder eerbiediging van het in dit artikel bepaalde, daarnevens nog genoemde meerdere in rang aan beklaagde voorzeggd bevel, ten einde daarmede den kamerwacht in zijne werkzaamheden tegemoet te komen, derhalve in het belang van den dienst, kon en mocht geven en dan ook gegeven heeft;

dat zelfs zoo de dienstverrichting in strijd met het Reglement bevolen ware, — des neen — weigering om haar uit te voeren strafbare dienstweigering zou hebben opgeleverd, en

dat, wegens de bepaalde volharding van beklaagde om den bevolen dienst onverricht te laten, het bestaan van opzet bij hem moet worden aangenomen;

verzocht en bij Resolutie van den 6^{den} Maart 1908 verkregen hebbende 's Hofs mandament van appel ten dage in rechten beteevend, ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot vernietiging van het vonnis en dat de gedaagde alsnog, met aanhaling der artikelen 95 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te lande, 10 en 91 van het Wetboek van Strafrecht, 1, 7 en 19 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191), 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64) en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht, zal worden schuldig verklaard aan:

het, door een minderen militair buiten eene affaire tegen den vijand en niet in eene plaats welke dadelijk belegerd of berend is, opzettelijk nalaten de orders van dengene die boven hem gesteld is te gehoorzamen of na te komen, en deswege veroordeeld tot drie maanden militaire gevangenisstraf, en verder veroordeeling van den gedaagde in de kosten en misen der Justitie en die van den processe in eersten aanleg en in appel gevallen desnoods ter taxatie en moderatie van den Hove, of tot zoodanige andere straf als dit Hof in goede Justitie verstaan zal te behooren, — alzoo inpenetrant van mandament van appel en eischer ambtshalve, ter eenre

en

genoemden huzaar, gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde;

HET HOF,

Gehoord de pleidooien.

Gezien de processtukken.

Overwegende dat beklaagde voor den Krijgsraad heeft terechtstaan beschuldigd:

dat hij op den 1sten Februari 1908 des namiddags te ongeveer half een uur op kamer n°. 7 van de kazerne Hamstraat te Roermond, toen de korporaal bij het 2° Regiment Huzaren W. D., zijn meerdere in rang, hem gelastte tot drie malen toe om het vuil onder zijn, beklaagdes, krib uit te vegen, opzettelijk heeft nagelaten dien hem door dien meerdere gegeven last na te komen;

Overwegende dat de Krijgsraad terecht door beklaagdes bekentenis, bevestigd door de verklaring van den getuige D., van welk een en ander de zakelijke inhoud in het vonnis is weergegeven, wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard wat aan beklaagde was te last gelegd, maar ten onrechte heeft aangenomen dat dit feit slechts oplevert eene overtreding tegen de Krijgstucht en beklaagde van het hem te last gelegde heeft vrijgesproken en verwezen naar den Commandeerenden Officier van zijn korps;

Overwegende toch dat door de verklaring van den genoemden getuige, bevestigd door die van de ook onder eede gehoorde getuigen, korporaal H. en de huzaren W. en K., die allen verklaren dat beklaagde op den herhaalden last van den korporaal D. heeft geantwoord: „al gelast je het „mij zes malen, ik ga eerst een stukje eten”, wettig en overtuigend is bewezen dat beklaagde opzettelijk heeft geweigerd aan den last, hem door laatstgenoemde verstrekt, te voldoen;

dat die last door dien meerdere gegeven betrof het verrichten van een werkzaamheid door hem noodig geacht in het belang van de zindelijkheid op de kamer en derhalve strekte tot bevordering van den goeden gang van zaken in den dienst; dat daaraan niet wordt te kort gedaan door de omstandigheid dat bij artikel 52 van het Reglement op den Inwendigen Dienst bij de Cavalerie aan den als kamerwacht dienstdoenden ruiter is opgedragen de kamer in zindelijkken staat te houden, vermits met die algemeene verplichting van den kamerwacht geenszins in strijd is de van elk der bewoners van de kamer gevorderde werkzaamheid om van den vloer onder zijn krib het vuil te verwijderen, zooals in den regel gebruikelijk is en welke werkzaamheid dan ook in dit geval door alle aanwezigen, behalve beklaagde, terstond werd verricht;

dat beklaagde, indien hij meende dat gezegd bevel door den korporaal D. onbevoegdlijk werd gegeven, zich daarover bij de hoogere autoriteit had kunnen beklagen, maar hij niet kon weigeren daaraan te voldoen zonder zich schuldig te maken aan het misdrijf voorzien bij artikel 95 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande;

Overwegende dat — hoezeer de omstandigheden door beklaagde opgegeven wel enigszins tot verschooning kunnen strekken — echter bij het bepalen der straf in aanmerking komt dat hij in April 1907 wegens overtreding derzelfde wetsbepaling tot gevangenisstraf van vier weken is veroordeeld.

Gezien de artikelen 95 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te lande 10 en 91 van het Wetboek van Strafrecht, 1, 7 en 19 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191), 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64) en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht,

Rechtdoende in hooger beroep in naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis door den Krijgsraad in het Tweede Militaire Arrondissement, ter hoofdplaats 's Hertogenbosch, den 18^{den} Februari 1908 tegen beklaagde gewezen;

En nieuw rechtdoende:

Verklaart beklaagde schuldig aan het: door een minderen militair buiten eene affaire tegen den vijand en niet in eene plaats, welke dadelijk belegerd of berend is, opzettelijk nalaten de order van dengene, die boven hem gesteld is, te gehoorzamen en na te komen;

Veroordeelt hem te dier zake tot militaire gevangenisstraf voor den tijd van zes weken.

Verwijst den beklaagde in de kosten zoo in eersten aanleg als in hooger beroep gevallen.

Ontzegt allen anderen eisch.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 23 April 1908.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: L. A. WALAARDT SACRÉ, R. P. VERSPLJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN,
C. J. G. DE BOOY en H. M. ENGELHARD.

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Mr. C. A. J. VAN SASSE VAN YSSELT.

Verdediger: Mr. L. J. C. KASTELIJN.

DIENSTWEIGERING; ORDER NIET PERSOONLIJK DOOR DEN MEERDERE IN RANG
GEGEVEN.

De order om den wachtmeester H. in diens dienst bij het rijden te vervangen is aan bekl. (wachtmeester) verstrekt door den opperwachtmeester en namens dezen door den wachtmeester H. overgebracht; door aan dien wachtmeester te antwoorden „ik doe het niet” en opzettelijk na te laten aan den last te voldoen, heeft bekl. zich schuldig gemaakt aan dienstweigering.

Indien bekl. in ernst meende reden te hebben waarom hij dien dienst niet moest vervullen, had hij zulks aan den opperwachtmeester moeten mededeelen. Veroordeelend vonnis van den Krijgsraad bevestigd.

Anders advocaat-fiscaal met betoog, dat de wachtmeester H. de door bekl. opgegeven reden van vrijstelling aan den opperwachtmeester had behooren te melden en bij verwerping diër reden de opperwachtmeester zelf en rechtstreeks voormelde order aan bekl. had moeten geven.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

een wachtmeester bij het 2de Regiment Huzaren, oud 25 jaar, geboren te Maastricht, eerst gedetineerd te 's Hertogenbosch, doch ingevolge 's Hofs Resolutie van den 17^{den} April 1908 den 18^{den} April d.a.v. bij handtasting ontslagen uit zijn arrest, mitsdien thans gerequireerde in persoon, die bij vonnis van den Krijgsraad in het Tweede Militaire Arrondissement, standplaats 's Hertogenbosch, geweest, den 3^{den} April 1908, met aanhaling der artikelen 95 van het Crimineel Wetboek voor het krijgsvolk te lande, 7, 13 en 19 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191), 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64), 27 en 91 van het Wetboek van Strafrecht en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht, is schuldig verklaard aan het door een onderofficier uitdrukkelijk weigeren en opzettelijk nalaten een order van dengene die boven hem gesteld is te gehoorzamen en na te komen, niet in eene affaire tegen den vijand of in eene plaats welke dadelijk belegerd of berend is, en veroordeeld tot eene militaire gevangenisstraf van veertien dagen en degradatie tot den stand van soldaat, met bepaling dat de tijd, door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van dit vonnis voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering van de opgelegde militaire gevangenisstraf van 30 Maart 1908 zal worden in mindering gebracht, alsmede verwezen in

de kosten en misen van de Justitie en in de kosten van den processe, desnoods ter taxatie en moderatie van den Krijgsraad;

bij welk vonnis, op grond van de daarbij aangevoerde bewijsmiddelen, als wettig en overtuigend bewezen is aangenomen: dat beklagde op den 5^{den} Maart 1908 des voormiddags te ongeveer 7¹/₄ uur, in de onderofficiers-cantine van de Minderbroederskazerne te Venlo, toen de wachtmeester bij het 5de escadron van het 2de Regiment Huzaren W. G. J. H, hem, namens den opperwachtmeester W. VAN D., zijn meerdere in rang, gelastte mede te rijden, uitdrukkelijk heeft geweigerd, zeggende: „ik doe het niet”, en opzettelijk heeft nagelaten den hem door dien meerdere, bij monde van den wachtmeester H. voornoemd, verstrekten last na te komen;

van welk vonnis beklagde zich beroepen heeft op het Hof, alzoo impetrant van mandament van appèl en eischer, ter eenre en, ten aanzien van den hierna te melden eisch à minima, tevens verweerder à minima

en

den Advocaat-Fiscaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, ambts-halve en als bij 's Hofs Resolutie van den 7^{den} April 1908 geautoriseerd om dit appèl voor den Auditeur-Militair in het Tweede Militaire Arrondissement, standplaats 's Hertogenbosch, te vervolgen, mitsdien gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde, tevens eischer à minima, door wien voor antwoord in appèl en eisch à minima bij schrifture ter rolle is betoogd:

dat Vertooner zich met de bij het vonnis uitgesproken schuldigverklaring en veroordeeling niet vereenigen kan; dat, op 5 Maart 1908, wachtmeester H. de order van opperwachtmeester VAN D., en namens dezen, aan beklagde overgebracht heeft, om zich in zijn weekdienst te laten vervangen en in de klasse „jonge paarden” mede te gaan rijden;

dat beklagde, na die mededeeling geweigerd heeft er gevolg aan te geven, op grond dat hij in de week en dus van den van hem verlangden dienst vrijgesteld was;

dat dit wachtmeester H. aan opperwachtmeester VAN D. had moeten melden;

dat, bij verwerping dier reden van vrijstelling, de opperwachtmeester nu zelf, en rechtstreeks, voorzegde order aan beklagde had moeten geven, en

dat, zoo beklagde ook ditmaal geweigerd en nagelaten zou hebben daaraan te voldoen, dàn op hem artikel 95 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te lande toepasselijk zou zijn geworden;

dat, nu dit een en ander niet heeft plaats gehad, beklagde van dienstweigering vrijgesproken en naar zijn korps-chef verwezen zal behooren te worden, ter beoordeeling van dezen of er termen bestaan om beklagde „krijgstuchtelijk te straffen, wegens: „uit losheid of onachtzaamheid op 5 Maart 1908, verzuimen om zich in zijn weekdienst te laten vervangen „en in de klasse „jonge paarden” mede te rijden”;

en is geconcludeerd tot tenietdoening van het vonnis en dat alsnog de impetrant en verweerder, met aanhaling van artikel 181 der Rechtspleging bij de Landmacht zal worden vrijgesproken van de hem te last gelegde beschuldiging doch naar zijn Korps-chef zal worden verwezen ter beoordeeling van zijn HoogEdelgestrenge of er termen bestaan om beklagde wegens, uit losheid of onachtzaamheid op 5 Maart 1908 verzuimen om zich in zijn weekdienst te laten vervangen en in de klasse „jonge paarden” mede te rijden, krijgstuchtelijk te straffen: de kosten in eersten aanleg en in appèl gevallen te dragen door den Staat.

HET HOF,

Gehoord de pleidooien ;

Gezien de processtukken ;

Overwegende dat Appellant voor den Krijgsraad heeft terechtgestaan beschuldigd :

dat hij op den 5^{den} Maart 1908 des voormiddags te ongeveer 7¹/₄ uur in de onderofficiers-cantine van de Minderbroeders-kazerne te Venlo, toen de wachtmeester van het 5de escadron van het 2de Regiment Huzaren W. G. J. H., hem namens den opperwachtmeester W. VAN D., zijn meerdere in rang, gelastte mede te rijden, uitdrukkelijk heeft geweigerd, zeggende: „ik doe het niet” en opzettelijk heeft nagelaten den last, hem door dien meerdere bij monde van den wachtmeester H. voornoemd verstrekt, na te komen ;

Overwegende dat de Krijgsraad terecht door de wettige bewijsmiddelen, in het vonnis weergegeven, wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard wat aan den beklagde was te last gelegd en dat bewezen verklaarde feit met juistheid heeft gequalificeerd als het misdrijf, voorzien en strafbaar gesteld bij het tweede gedeelte van artikel 95 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande ;

dat toch uit voormelde bewijsmiddelen blijkt, dat de last om den wachtmeester H. in dien dienst bij het rijden te vervangen, overeenkomstig de te dier zake bij het escadron geldende voorschriften, aan den beklagde was verstrekt door den opperwachtmeester VAN D. en namens dezen door den wachtmeester H. aan hem was overgebracht ;

dat beklagde, indien hij in ernst meende reden te hebben waarom hij dien dienst in de plaats van H. niet moest vervullen, zulks aan den opperwachtmeester VAN D. had moeten mededeelen, opdat deze kon beoordeelen, of beklagdes meening gegrond was ; dat hem de tijd en gelegenheid daartoe niet hebben ontbroken en hij zelfs vóór het uur, voor het rijden bepaald, nog met dien meerdere gesproken heeft, maar hem toen niet heeft gewezen op de bij hem bestaande bezwaren tegen het volbrengen van den hem gegeven last, zoodat beklagdes weigering om dien last op te volgen enkel kan geweten worden aan een opzet ;

Overwegende dat de straffen, bij het vonnis ter zake van het feit waaraan beklagde is schuldig verklaard, opgelegd, in goede verhouding staan tot de zwaarte daarvan.

Gezien de bij het vonnis aangehaalde wetsbepalingen.

Rechtdoende in hooger beroep in naam der Koningin !

Verklaart den appellant bij het vonnis den 3^{den} April 1908 door den Krijgsraad in het Tweede Militaire Arrondissement, ter hoofdplaats 's Hertogenbosch geweest, niet te zijn bezwaard.

Bevestigt dat vonnis.

Verwijst den appellant in de kosten van het hooger beroep.

Ontzegt allen anderen eisch.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 28 April 1908.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: L. A. WALAARDT SACRÉ, R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN,
C. J. G. DE BOOY en H. M. ENGELHARD.

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Mr. C. A. J. VAN SASSE VAN YSSELT.

Verdediger: Mr. L. J. C. KASTELIJN.

ART. 5, 2° SWB.

Ten onrechte is bij het vonnis van den Krijgsraad niet onderzocht noch bestist of bekl. toen hij het bewezen verklaarde feit in Pruissen, dus buiten het Rijk in Europa pleegde, was Nederlander en evenmin of daarop door de wet van het land straf is gesteld, van het bestaan van welke beide omstandigheden afhangt of de Nederlandsche Strafwet ten deze op den beklaagde van toepassing is.

De reden waarom beklaagde den diefstal pleegde, zooals die door hem wordt opgegeven, komt het Hof niet onaannemelijk voor, zoodat de bijkomende straf van ontzegging behoort te vervallen.

Na het houden van bovenbedoeld onderzoek het vonnis van den Krijgsraad voor het overige bevestigd.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

een huzaar bij het 2de Regiment Huzaren, oud 27 jaren, geboren te Amsterdam, gedetineerd te 's Hertogenbosch, die bij vonnis van den Krijgsraad in het Tweede Militaire Arrondissement, standplaats 's Hertogenbosch, gewezen den 24sten Maart 1908, met aanhaling der artikelen 13 van het Crimineel Wetboek voor het krijgsvolk te Lande, 1, 2, 12 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191), 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64) en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht, is schuldig verklaard aan diefstal, en veroordeeld tot eene gevangenisstraf van drie maanden, met ontzegging van het recht om bij de gewapende macht of als militair geëmployeerde te dienen voor den tijd van vijf jaren, alsmede verwezen in de kosten en misen van de Justitie en in de kosten van den processe, desnoods ter taxatie en moderatie van den Krijgsraad;

bij welk vonnis, op grond van de daarbij aangevoerde bewijsmiddelen, als wettig en overtuigend bewezen is aangenomen dat beklaagde in de maand December 1907, in elk geval vóór Kerstmis van dat jaar te Ratingen (Pruissen) heeft weggenomen met het oogmerk om zich wederrechtelijk toe te eigenen, een jas, broek en vest, een paar bretels, een paar sleutels en een nikkelen horlogeketting, toebehoorende aan P. D., van beroep metselaar, wonende aldaar;

van welk vonnis beklaagde zich beroepen heeft op het Hof, alzoo impeetrant van mandament van appèl en eischer, ter eenre, voor wien bij schrifture ter rolle is te kennen gegeven, dat hij zich voor eisch en conclusie

wenscht te refereeren aan de prudentie van den Hove, zoowel wat betreft het al of niet bewezene van het te last gelegde feit en de qualificatie daaraan te geven als den aard en duur der op te leggen straffen,

en

den Advocaat-Fiscaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, ambtshalve en als bij 's Hofs Resolutie van den 31sten Maart 1808 geautoriseerd om dit appèl voor den Auditeur-Militair in het Tweede Militaire Arrondissement, standplaats 's Hertogenbosch, te vervolgen, mitsdien gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde, door wien voor antwoord in appèl bij schrifture ter rolle is geconcludeerd, dat de impetrant bij Sententie, met aanhaling alsnog van de artikelen 27 en 5, 2° van het Wetboek van Strafrecht, bij het vonnis van den Krijgsraad niet bezwaard zal worden verklaard, met bepaling dat de tijd, door den impetrant voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering der gevangenisstraf van den 12^{den} April 1908 in mindering zal worden gebracht, met veroordeeling in de kosten in appèl gevallen.

HET HOF,

Gelet op de verklaring, door beide partijen ter rolle gedaan dat zij afstand doen van pleidooi,

Gelet op hetgeen de appèllant bij zijn verhoor voor het Hof heeft in 't midden gebracht.

Gezien de processtukken ;

Overwegende dat beklagde voor den Krijgsraad heeft terechtgestaan beschuldigd :

dat hij in de maand December 1907 in elk geval voor Kerstmis van dit jaar te Ratingen in Pruisen heeft weggenomen met het oogmerk om zich wederrechtelijk toe te eigenen, een jas, broek en vest, een paar bretels, een paar sleutels en een nikkelen horlogeketting, toebehoorende aan P. D., van beroep metselaar aldaar ;

Overwegende dat de Krijgsraad terecht door de wettige bewijsmiddelen, waarvan de inhoud in het vonnis is weergegeven, wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard wat aan beklagde was te last gelegd ;

dat echter bij het vonnis niet is onderzocht noch beslist of beklagde, toen hij het bewezen verklaarde feit in Pruisen, dus buiten het Rijk in Europa pleegde, was Nederlander en evenmin of daarop door de Wet van dat land straf is gesteld, van het bestaan van welke beide omstandigheden afhangt of de Nederlandsche Strafwet ten deze op den beklagde van toepassing is ;

Overwegende dat in hooger beroep in het geding is gebracht een uitreksel uit het register van geboorten der gemeente Amsterdam, afgegeven voor gelijkkluidend den 18^{den} April 1908 door den ambtenaar van den burgerlijken stand J. BREDÉE, waaruit blijkt dat op den 21sten April 1881 te Amsterdam is geboren A. A. uit het huwelijk van B. A. van beroep brandwacht, en zijne huisvrouw B. B., wonende beiden te Amsterdam ; dat beklagde, toen hem dat stuk bij zijn verhoor voor het Hof werd voorgelezen, heeft erkend dat genoemde personen zijne ouders waren en verder heeft opgegeven dat hij tot zijn zesde jaar in Amsterdam en sedert hier te lande op andere plaatsen heeft gewoond en eerst bij zijn desertie in April 1907 het land heeft verlaten ;

Overwegende dat daardoor wettig en overtuigend is bewezen dat beklagde, als geboren uit ouders binnen het Rijk in Europa gevestigd, zoo krachtens artikel 1, 1° der Wet van 28 Juli 1850 (*Staatsblad* n°. 44), als krachtens artikel 5, 1° van het Burgerlijk Wetboek, was Nederlander en derhalve, ingevolge de overgangsbepaling der Wet van 12 December 1892 (*Staatsblad* n°. 268) ook in den zin der thans te dien aanzien geldende wet is Nederlander;

Overwegende dat bij artikel 242 van het voor het Duitsche Rijk geldende Strafwetboek tegen het feit den beklagde te last gelegd straf is gesteld en derhalve — al is zulks bij het vonnis niet onderzocht — op den beklagde de Nederlandsche Strafwet terecht is toegepast; dat het bewezen verklaarde feit bij het vonnis juist is gequalificeerd en de deswege opgelegde gevangenisstraf in goede verhouding staat tot de zwaarte van het misdrijf maar dat er grond bestaat om, nu de beklagde zich sedert 12 April 1908 ter zake van deze vervolging voorloopig in hechtenis bevindt, dien tijd in mindering te brengen der hem opgelegde straf;

dat beklagdes beweren, ten aanzien van de reden waarom hij het door hem ontvreemde heeft weggenomen, niet geheel onaannemelijk voorkomt en daarom beklagde niet ongeschikt moet worden geacht om in den militairen stand te blijven, weshalve de bijkomende straf van ontzegging behoort te vervallen;

Gezien de bij het vonnis aangehaalde wetsbepalingen met weglating van de artikelen 2 en 12 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191) en gezien bovendien de artikelen 5 en 27 van het Wetboek van Strafrecht.

Rechtdoende in hooger beroep in naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis den 24sten Maart 1908 door den Krijgsraad in het Tweede Militaire Arrondissement, ter hoofdplaats 's Hertogenbosch, tegen beklagde gewezen alieen voor zooveel hem daarbij voor vijf jaren het recht is ontzegd om bij de gewapende macht of als militair geëmployeerde te dienen;

Houdt overigens dat vonnis in stand met name voor zooveel hij daarbij is schuldig verklaard aan diefstal en te dier zake veroordeeld tot gevangenisstraf van drie maanden;

Bepaalt dat de tijd, door hem sedert twaalf April 1908 voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht bij de uitvoering der opgelegde straf in mindering zal worden gebracht;

Bepaalt dat de kosten in hooger beroep zullen worden gebracht ten laste van den Staat.

Ontzegt allen anderen eisch.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 8 Mei 1908.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: L. A. WALAARDT SACRÉ, R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN,
C. J. G. DE BOOY en H. M. ENGELHARD.

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Mr. C. A. J. VAN SASSE VAN YSSELT.

Verdediger: Mr. E. O. J. M. baron VAN HÖVELL TOT WESTERFLIER.

DESERTIE; NIET AANMELDEN NA HET ONDERGAAN VAN HECHTENIS.

*Beklaagde heeft zich, na 32 dagen ter beschikking der justitie te zijn gesteld, tot het ondergaan van vervangende hechtenis wegens hem door den burgerrechter opgelegde geldboete, niet bij zijn korps gemeld en is verder meer dan drie maanden afwezig gebleven.**Ten onrechte heeft de Krijgsraad die afwezigheid gequalificeerd als het achterblijven van verlof, daar aan bekl. geen verlof is verleend; hij is langer dan twee dagen van zijn korps afwezig geweest. Qualificatie in dien zin gewijzigd.**De opgave van bekl. dat hij tengevolge van een vergissing of verkeerde opvatting niet bij zijn korps is verschenen, is onaannemelijk.*

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

een milicien-kanonnier bij het 2de Regiment Vesting-Artillerie, oud 21 jaar geboren te Soest, gedetineerd te Haarlem, die bij vonnis van den krijgsraad in het Vierde Militaire Arrondissement. standplaats Haarlem, gewezen den 7^{den} April 1908, met aanhaling der artikelen 117 der Militiewet 1901, 17, 136 en 159 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, der Wet van 14 Februari 1887 (*Staatsblad* n°. 35), der artikelen 7 en 19 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191), 27 en 91 van het Wetboek van Strafrecht, 9 der Wet van 15 April 1886, (*Staatsblad* n°. 64) en 77 en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht, is schuldig verklaard aan: tweede desertie in tijd van vrede, gepleegd door een soldaat, door, na reeds ter zake van desertie gestraft te zijn geworden, zich niet te melden bij zijne compagnie, niettegenstaande hem was aangezegd, na afloop van een door hem te ondergane vervangende hechtenis, zich onmiddellijk bij zijn korps te melden en langer dan acht dagen weg te blijven, zonder de reden zijner afwezigheid ten genoegen des rechters te kunnen bewijzen, opgevolgd van vrijwillige terugkomst doch niet binnen vier weken, misdrijf wat het misdadige betreft, de meeste overeenkomst hebbende met tweede desertie in tijd van vrede gepleegd door een soldaat, door, na reeds ter zake van desertie gestraft te zijn geworden, langer dan acht dagen boven zijn verlof van zijn korps en garnizoen afwezig te blijven, zonder de reden van zijne afwezigheid ten genoegen des rechters te kunnen bewijzen, opgevolgd van arrestatie, en veroordeeld tot eene militaire gevangenisstraf van twee

maanden en vijftien dagen, met bepaling dat de tijd, door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van dit vonnis voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering van de militaire gevangenisstraf van 24 Maart 1908 af in mindering zal worden gebracht, hebbende op genoemden datum plaats gehad zijn eerste verhoor als beklaagde voor Officieren-Commissarissen uit den Krijgsraad, alsmede verwezen in de kosten en misen van de Justitie en in de kosten van den processe, desnoods ter taxatie en moderatie van den Krijgsraad;

bij welk vonnis, op grond van de daarbij aangevoerde bewijsmiddelen, als wettig en overtuigend bewezen is aangenomen dat beklaagde te Naarden op 8 December 1907, na gedurende 32 dagen ter beschikking der justitie te zijn geweest tot het ondergaan van een vervangende hechtenis, hem door den burgerrechter opgelegd, heeft gemankeerd op het avondappèl van dien dag eveneens op de appels van den volgenden dag, en moedwillig en zonder verlof van zijn korps en garnizoen afwezig is gebleven, totdat hij op 13 Maart 1908 vrijwillig is teruggekeerd bij zijne compagnie, dit na reeds op 9 September 1907 ter zake van eerste desertie gestraft te zijn geworden;

van welk vonnis beklaagde zich heeft beroepen op het Hof, alzoo impetrant van mandament van appel en eischer, ter eenre, voor wien bij schrifture ter rolle is te kennen gegeven: dat hij zich voor eisch en conclusie wenscht te refereeren aan de prudentie van den Hove, zoowel wat betreft het al of niet bewezene van het tenlaste gelegde feit en de qualificatie daaraan te geven als den aard en duur der op te leggen straf, en, ten aanzien van den hierna te melden eisch à minima, tevens verweerder à minima,

en

den Advocaat-Fiscaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, ambts-halve en als bij 's Hofs Resolutie van den 14^{den} April 1908 geautoriseerd om dit appel voor den Auditeur-Militair in het Vierde Militaire Arrondissement, standplaats Haarlem, te vervolgen, mitsdien gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde, door wien voor antwoord in appel en eisch a minima bij schrifture ter rolle is betoogd:

dat Vertoonster de aan de bewezen strafbare feiten gegeven qualificatie niet geheel juist vindt;

dat ten deze van „verlof” en „boven het verlof afwezig blijven” hetzij middellijk of onmiddellijk geen sprake is;

dat, immers op 6 November 1907 beklaagde geen verlof bekwam om van zijn korps heen te gaan;

dat hij daarentegen toen gedwongen in een huis van Bewaring is ingesloten, om er geldboete vervangende hechtenis te ondergaan, met verplichting tevens om, na eindiging dier hechtenisstraf op 8 December 1907 bij zijn korps terug te keeren;

dat aan deze verplichting beklaagde niet dadelijk voldaan en haar tot 13 Maart 1908 nagelaten heeft;

dat door dit wegblijven beklaagde zich aan desertie heeft schuldig gemaakt, die als volgt behoort te worden gequalificeerd: tweede desertie in tijd van vrede gepleegd door een soldaat, door na krijgstuchtelijke bestraffing wegens eerste desertie in tijd van vrede langer dan twee dagen zelfs langer dan vier weken van zijn korps afwezig te blijven, gevolgd door vrijwillige terugkomst, zonder achterhaald te zijn, na dien tijd, misdrijf ten aanzien van het misdadige de meeste overeenkomst hebbende met desertie door een soldaat in tijd van vrede ten tweeden male gepleegd, opgevolgd

van arrestatie, en dat Vertooncr de door den Krijgsraad opgelegde straf in goede verhouding acht tot het gepleegde misdrijf;

en is geconcludeerd tot verbetering van het vonnis alleen voor wat de aan het gepleegde feit gegeven qualificatie betreft, en dat alsnog de im-
petrant en verweerder, met weglating der aanhaling van artikel 77 der Rechtspleging bij de Landmacht, zal worden schuldig verklaard aan: tweede desertie in tijd van vrede, gepleegd door een soldaat, door, na krijgstucltelijke bestraffing wegens eerste desertie in tijd van vrede, langer dan twee dagen, zelfs langer dan vier weken van zijn korps afwezig te blijven, gevolgd door vrijwillige terugkomst, zonder achterhaald te zijn na dien tijd, misdrijf ten aanzien van het misdadige, de meeste overeenkomst hebbende met desertie, door een soldaat in tijd van vrede, ten tweeden male gepleegd, opgevolgd door arrestatie, met instandhouding overigens van het beroepen vonnis, alsmede veroordeeld in de kosten en misen der Justitie en die van den processe in appèl gevallen, desnoods ter taxatie en moderatie van den Hove.

HET HOF,

Gelet op de verklaring door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi;

Gelet op hetgeen de appelland, bij zijn verhoor voor het Hof, heeft in 't midden gebracht;

Gezien de processtukken;

Overwegende dat appelland voor den Krijgsraad heeft terechtgestaan ter zake: dat hij te Naarden op 8 December 1907, na gedurende twee en dertig dagen ter beschikking der Justitie te zijn geweest tot het ondergaan van eene vervangende hechtenis, hem door den burgerrechter opgelegd, heeft gemankeerd op het avondappèl van dien dag, eveneens op de appels van den volgenden dag, en moedwillig en zonder verlof van zijn garnizoen en korps afwezig is gebleven, totdat hij op 13 Maart 1908 vrijwillig is teruggekeerd bij zijne compagnie, dit na reeds op 9 September 1907, ter zake van eerste desertie gestraft te zijn geworden;

Overwegende dat de Krijgsraad terecht, door de wettige bewijsmiddelen in het vonnis weergegeven, wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard wat aan den beklagde was ten laste gelegd, en dat beklagde ook bij zijn verhoor voor het Hof het niet aannemelijk heeft gemaakt dat hij, tengevolge van eene vergissing of verkeerde opvatting, niet op den bepaalden dag bij zijn korps is verschenen;

Overwegende dat mitsdien beklagde van 8 December 1907 tot 13 Maart 1908 van zijn korps en garnizoen afwezig is geweest zonder de reden zijner afwezigheid ten genoegen des rechters te doen blijken en hij dus te recht is schuldig verklaard aan tweede desertie, en de deswege aan hem opgelegde straf in goede verhouding staat tot de zwaarte van het door hem gepleegde feit;

dat echter minder juist in de bij het vonnis aan dat feit gegeven qualificatie is gewaagd van achterblijven van verlof, daar een verlof aan beklagde niet was verleend weshalve die qualificatie in zooverre moet worden gewijzigd;

Gezien de bij het vonnis aangehaalde wetsbepalingen;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Verbetert het vonnis den 7^{den} April 1908 door den Krijgsraad in het Vierde Militaire Arrondissement, ter hoofdplaats Haarlem, tegen appelland

gewezen, alleen voor zooveel betreft de daarbij aan het bewezen verklaarde feit gegeven qualificatie;

Verklaart appellant schuldig aan: tweede desertie in tijd van vrede, gepleegd door een soldaat, door, na krijgstuchtelijke bestraffing wegens eerste desertie in tijd van vrede, zonder verlof langer dan twee dagen van zijn korps afwezig te zijn, gevolgd door vrijwillige terugkomst na vier weken, misdrijf ten aanzien van het misdadige de meeste overeenkomst hebbende met desertie in tijd van vrede door een soldaat ten tweeden male gepleegd, opgevolgd van arrestatie;

Houdt overigens het vonnis in stand voor zooveel betreft de opgelegde straf van militaire gevangenis van twee maanden en vijftien dagen met toerekening der voorloopige hechtenis sedert vier en twintig Maart 1908 alsmede voor zooveel beklagde is verwezen in de kosten in eersten aanleg.

Verwijst den appellant in de kosten van het hooger beroep.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Dispositie van 21 April 1909.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: L. A. WALAARDT SACRÉ, R. P. VERSPLJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN,
C. J. G. DE BOOY en H. M. ENGELHARD.

Reclame. Klager is gestraft omdat hij bij twee verschillende gelegenheden zijn sleutel op de kast in zijn hut had laten steken, terwijl in de kast geldswaarden en voorwerpen van waarde open waren geborgen, zoodat klager hierdoor aanleiding zou hebben gegeven dat een jeugdig schepeling diefstal pleegde.

Bij het onderzoek voor het Hof is echter niet gebleken dat klager zich aan die groote zorgeloosheid heeft schuldig gemaakt.

Klacht wettig verklaard. Straf geroyeerd.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF

Gelezen de verklaring 2 Maart 1908, van een Luitenant ter zee 2de klasse, dienende aan boord van Harer Majesteits monitor „Matador”, houdende dat hij zich bij het Hoog Militair Gerechtshof wenschte te beklagen over de hem op 28 Februari 1908 door zijnen commandant, kapitein-Luitenant ter zee E. de H. opgelegde straf en strafreden van twee dagen hutarrest met waarneming van dienst, wegens: „Handelingen gepleegd, welke met „de instandhouding eener goede discipline en krijgstucht in den dienst ter „zee onbestaanbaar zijn, door bij twee verschillende gelegenheden zijn sleutel „op de kast in zijn hut te laten steken, terwijl in de kast geldswaarden „en voorwerpen van waarde open waren geborgen, en hierdoor aanleiding „gegeven dat een jeugdig schepeling diefstal pleegde”;

Gelezen de bij deze klacht behoorende bescheiden en die van het proces in zake den door den Zeekrijgsraad te Hellevoetsluis veroordeelden matroos 3de klasse A. C. S.;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiscaal voor Hare Majesteits

Zee- en Landmacht strekkende tot wettigverklaring der klacht en te niet doening van straf en strafreden;

Gelet op de verhooren van partijen en getuigen voor het Hoog Militair Gerechtshof;

Overwegende dat straffer in zijn bericht aan het Hoog Militair Gerechtshof mededeelt dat hij de aangevallen straf aan klager heeft opgelegd, omdat hem uit een proces-verbaal van een onderzoek, ingesteld door den Commissaris van politie te Hellevoetsluis, in zake den matroos 3de klasse A. C. S., verdacht van diefstal van geld uit een kast in een der hutten van de longroom van zijn onderhebbenden bodem, gebleken was dat de verdachte bij dat onderzoek bekend had een bankbiljet van 10 gulden te hebben genomen uit een gesloten trommel (waarvan de sleutel in de nabijheid werd aangetroffen), die zich bevond in een kast, waarop de sleutel stak, van de hut, bewoond door klager, en verder bekende dat hij bij een andere gelegenheid, een paar dagen nadat hij het eerste feit bedreef, onder dezelfde omstandigheden, uit dezelfde kast heeft weggenomen een bankbiljet van 25 gulden, dat met een ander bankbiljet van gelijke waarde benevens vier rijksdaalders op een plank in de kast lag; dat klager hem, toen hij de zaak onderzocht, zeide dat hij gewoonlijk de kast sluit wanneer hij de hut uitgaat en den sleutel bij zich draagt, maar dat het wel eens kan gebeuren dat hij dien op de kast laat steken, b.v. wanneer hij uit zijn hut komende in de longroom gaat zitten, of wanneer hij de wacht heeft, daar men dan toch ieder oogenblik kan verwachten, dat hij beneden komt, en een jongen dan niet zal durven stelen; dat klager hem zeide niet te weten en niet met zekerheid te kunnen zeggen of de sleutel werkelijk bij de beide aangegeven gelegenheden op de kast heeft gezeten; dat hij uit de verklaring van klager de overtuiging gekregen heeft dat meermalen geld en voorwerpen van waarde niet of onvoldoende afgesloten waren opgeborgen in diens hut en dat deze dus ook meermalen de oppassers in de gelegenheid stelde zich te vergrijpen aan zijn eigendom en dat hij klager gestraft heeft omdat hij het onverantwoordelijk vindt, wanneer men zijn minderen aan zulk eene verleiding blootstelt;

Overwegende dat klager in zijn bericht aan het Hof heeft medegedeeld dat, daar hij slechts aan den commandant verklaard had, dat hij de mogelijkheid niet uitsloot, dat hij den sleutel wel eens op de kas kon hebben laten zitten, alhoewel hij zich zulks niet herinnerde, de commandant, door als een feit aan te nemen dat de sleutel bij de twee bedoelde gelegenheden op de kast gezeten heeft, hem dus gestraft heeft op de verklaring van iemand die 1°. terechtstaat voor driemaal gepleegden diefstal, daar immers bij het onderzoek is gebleken dat, behalve de beide bankbiljetten, ook nog een gouden medaillon door hem werd gestolen en die 2°. voor de commissie aan boord en later voor den commissaris van politie ontkende, en daarna aan dezen laatste eerst beweerde dat hij het bankbiljet in de hut op den grond had gevonden, terwijl het toch voor dezen verdachte belang kon hebben of bij de bedoelde gelegenheden de sleutel al dan niet op de kast had gezeten en het dus niet onmogelijk is dat hij in zijn eigen belang later heeft opgegeven dat door hem de sleutel op het slot werd gevonden, en eindelijk nogmaals dat hem niet bekend is dat hij den sleutel op het slot van zijn kast heeft laten zitten, toen de bedoelde diefstallen plaats hadden;

Overwegende dat klager bij zijn verhoor voor het Hof hetzelfde heeft verklaard en bovendien dat hij, ongeveer veertien dagen voor den eersten diefstal, den sleutel verloren had van het eene gedeelte zijner kast, welke sleutel ook paste op het andere gedeelte, en dat hij sinds dien de eene

helft der kast steeds openlaat, doch alle geld steeds bij zich draagt, omdat hij meent dat de sluiting der kast alleen geschiedt met het oog op de berging van geld, daar jassen, enz. toch ook open en bloot in de hut hangen; dat zijn hut is in het portaal buiten de longroom en afgezonderd is gelegen; dat hij toegeeft dat men met het verlaten van deze hut zeer voorzichtig moet zijn;

Overwegende dat de matroos 3de klasse A. C. S. als getuige voor het Hof gehoord, heeft verklaard dat bij beide gelegenheden, toen hij de diefstallen pleegde, de kast open was, doch er geen sleutel op stak; dat hij vroeger niet verklaard had dat er een van de beide keeren wel een sleutel op stak; dat nu zijn vroegere verklaringen hem zijn voorgelezen, hij toch meent dat er geen sleutel op stak en, nu die van den Commissaris van politie hem is voorgelezen, dat hij het niet zeker meer kan zeggen;

Overwegende dat straffer bij zijn verhoor voor het Hof heeft verklaard dat het hem zeer verbaast te hooren dat na het gebeurde de kast van klager tegenwoordig vaak openstaat; dat klager zijn dienst zeer goed doet; dat hij (straffer) wel eens dacht dat klager wat slordig en onverschillig was, doch dat de Eerste-Officieren hem zeiden dat dit niet zoo was; dat hij bij het onderzoek merkte dat klager de zaak niet ernstig vond en dit hem reden gaf klager te straffen, daar deze toch aanleiding is geweest van het zeer ernstig misdrijf van matroos S.

Overwegende dat straffer de straf heeft opgelegd omdat hij de overtuiging had dat tijdens beide diefstallen de sleutel op de kast had gestoken en hij dus klager terecht groote zorgeloosheid kon verwijten, van welke zorgeloosheid ook in den loop van het proces door klagers eigen verklaring wel is gebleken;

Overwegende dat echter bij het onderzoek door het Hof, na kennisneming van de processtukken in zake matroos 3de klasse S. waarvan straffer geen kennis heeft gehad, toen hij de straf oplegde, niet is gebleken dat de sleutel van de bewuste kast bij het plegen der bedoelde diefstallen, daarop heeft gestoken, daar toch de verklaring van den pleger der diefstallen, dat dit wel het geval was, onbetrouwbaar is, daar deze bij verschillende gelegenheden daaromtrent verschillend heeft verklaard, en zij bovendien door geen andere omstandigheid wordt bevestigd, wel eenigermate tegengesproken door den voor het Hof onder eede gehoorde getuige marinier 2de klasse H. J. H., oppasser van klager die verklaarde dat hij de kast vóór den diefstal nooit open had zien staan en er nooit een sleutel op had gezien;

Overwegende dat dus niet is gebleken dat klager schuldig is aan de in de strafreden genoemde feiten;

Gezien de artikelen 9—11 der Rechtspleging bij de Zeemacht en 50 der Provisioneele Instructie voor het Hoog Militair Gerechtshof;

Beschikkende op voormelde klacht;

Verklaart die te zijn wettig;

Bepaalt dat straf en strafreden zullen worden te niet gedaan.

Bepaalt dat afschrift dezer beschikking zal worden uitgereikt aan klager, aan straffer en aan den Advocaat-Fiscaal.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Dispositie van 20 October 1908.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: L. A. WALAARDT SACRÉ, R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN,
C. J. G. DE BOOY, H. M. ENGELHARD en Mr. H. J. M. TIJSSENS.

Reclame. Slordigheid bij het opbergen van geld en kostbaarheden.

Klager besteedde zeer weinig zorg aan de opberging van zijn eigendommen zoodat de gelegenheid tot diefstal aan zijn oppasser zeer gemakkelijk werd gemaakt en deze in het algemeen tot oneerlijkheid in verleiding kon worden gebracht.

De omstandigheid dat een en ander in de particuliere woning van klager geschiedde doet niet af aan het feit dat klager, den marinier L. als oppasser in dienst hebbende, tot dezen bleef in de verhouding van meerdere tot mindere.

In den militairen dienst worden aan den meerdere tegenover den mindere in het algemeen hogere eischen gesteld dan aan den meerdere tegenover den dienstbare in de burgermaatschappij, zoodat o. a. blijkt uit art. 1 sub 7, 9 en 10 van het Regl. I. D. en art. 3 Regl. Kr., zoodat klager heeft gehandeld in strijd met den geest van bovengenoemde bepalingen, dus met de instandhouding eener goede krijgstucht en dus strafbaar is.

Klacht ongegrond verklaard. Straf gehandhaafd.

Het Hof laat de beoordeeling of aan klager hiervoor straf moet worden opgelegd dan wel of hij op een andere wijze daarvoor kan worden terechtgewezen over aan den Commandant (straffer) die bekend is met klagers eigenschappen en met alle omstandigheden die op de zaak betrekking hebben, (1) wel echter beoordeelt het Hof de zwaarte der straf.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen de klacht dat 10 Augustus 1908 van een Luitenant ter Zee 2de klasse, dienende aan boord van Hare Majesteits torpedo instructieschip „Marnix”, over de straf van drie dagen hutarrest met waarneming van dienst, hem 8 Augustus 1908 opgelegd door zijn Commandant, wegens: „Eene handeling gepleegd in strijd met de instandhouding eener goede krijgstucht, door vrij aanzienlijke geldelijke bedragen en kostbaarheden, zóódanig slordig te bewaren, dat zijn oppasser daardoor in ernstige verleiding tot diefstal werd gebracht”;

Gelezen de bij deze klacht behorende bescheiden;

Gelet op de verklaringen van straffer en klager bij hun verhoor voor het Hof op 6 October 1908;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiscaal voor Hare Majesteits Zee- en Landmacht, strekkende tot ongegrondverklaring der klacht met handhaving van straf en strafreden;

Overwegende dat de bedoelde straf aan klager is opgelegd naar aan-

(1) Deze overweging klinkt zeker nog al vreemd wanneer men nagaat dat meestal de klachtrechter beter ingelicht is dan de strafoplegger; zie o. a. de voorafgaande dispositie. Zie verder betreffende het standpunt van het Hof ons opstel op pag. 6 van den vorigen jaargang.

leiding van de verklaringen bij het verhoor van klager als getuige bij de strafvervolgving van den Zeekrijgsraad te Willemsoord tegen den marinier 2de klasse L.

Overwegende dat de marinier 2de klasse L. bij vonnis van den Zeekrijgsraad te Willemsoord van 16 Juli 1908 is veroordeeld tot twee maanden gevangenisstraf wegens 1° diefstal begaan door een ambtenaar die daarbij gebruik maakt van gelegenheid hem door zijn ambt geschonken, en 2° diefstal;

Overwegende dat de marinier L. voor het tweede feit is veroordeeld omdat hij, gedurende het eerste half jaar van 1908 althans sedert Maart 1907, uit de woning van den klager, met het oogmerk van wederrechtelijke toe-eigening, heeft weggenomen: tien overhemden, vier paar sokken, een badhanddoek, drie flanellen, twee onderbroeken, een nachtbroek, drie paar glacé-handschoenen en een burgerbroek;

Overwegende dat klager, bij zijn verhoor als getuige in die zaak, voor den Zeekrijgsraad onder eede heeft verklaard dat de marinier L. den sleutel van zijn huis had; dat op de eene kast de sleutel zat en die marinier herhaaldelijk in die kast moest zijn om klagers goed op te bergen; dat het vaak gebeurde dat hij zich meermalen per dag verkleedde en dat de marinier L. meermalen in de uitgetrokken kledingstukken tamelijk belangrijke sommen gelds vond; dat hij den marinier L. ook herhaaldelijk heeft op de proef gesteld, door geld ergens neer te leggen, of opzettelijk geld in zijn goed te laten zitten, doch dat deze dit altijd terugbracht; dat het Zondagsavonds weleens gebeurde dat er een papiertje van f 25.— in een zak bleef zitten; dat hij zich herinnert dat één keer een beursje met ongeveer f 250.— in een zak was blijven zitten en, toen hij zich dit den volgende dag herinnerde, hij naar zijn huis ging en bevond dat de marinier L. het op den schoorsteenmantel had neergelegd; dat hij op een middag omstreeks 4 uur van den Officier van administratie een bedrag van f 2500.— heeft ontvangen, doch niet weet of hij dit onbeheerd in een jas heeft laten zitten zocals de marinier L. beweert; dat hij zich wel herinnert dat hij dit bedrag denzelfden avond aan den hofmeester heeft gegeven om te wisselen; dat de bewering van den marinier waar is, dat in een van de kamers van zijn huis open en bloot lagen eenige gouden horloges, gouden ringen en gouden spelden, en zulks terwijl meestal de voordeur noch de achterdeur op slot was, doch dat hij van die twee horloges er meestal een bij zich had en dat het dingen waren die hij dagelijks gebruikte;

Overwegende dat straffer in zijn bericht aan het Hof heeft verklaard dat hem, uit het uittreksel van het getuigenverhoor bovengemeld, was gebleken dat klager in zijne particuliere woning, waartoe de marinier L. als oppasser ten allen tijde toegang had door het bezit van een sleutel, over het algemeen verzuimd had vrij aanzienlijke geldelijke bedragen en kostbaarheden behoorlijk op te bergen, zoodat voornoemde marinier daardoor in ernstige verleiding tot diefstal is gebracht; dat dergelijke handelwijze van klager naar zijne meening noodwendig afbreuk moet doen aan den eerbied dien de marinier L. als mindere verschuldigd is aan zijn meerdere, en in strijd is met het voorschrift van artikel 3 van het Reglement van Krijgstucht te Water „dat een ieder zich moet bevljhtigen tot voorkoming „van elkanders misstappen” en dus zeker een meerdere ten opzichte van ondergeschikte; dat dus daarom klager zich naar zijne meening heeft schuldig gemaakt aan wat in de strafreden is omschreven, en hij heeft vermeend dat het zijn plicht was om klager te straffen, zocals

hij gedaan heeft, te meer daar die Officier reeds enkele malen geweest was op diens slordigen aard.

Overwegende dat klager in zijn bericht aan het Hof heeft verklaard dat hij vermeent niet schuldig te zijn aan het feit van ernstige verleiding van zijn oppasser tot diefstal door het slordig bewaren van vrij aanzienlijke geldelijke bedragen en kostbaarheden; dat de sleutel van zijn huis was in het bezit van marinier L. doch dat deze daar alleen op vaste tijdstippen in mocht komen, wanneer klager er zelf gewoonlijk ook was en anders niet zonder orders; dat hij enkele malen geld vermiste uit een beursje dat in een gesloten secretaire lag en hij dan, doch zonder resultaat, den marinier L. ondervroeg, doch dat bij onderzoek bleek dat die kast met eenige krachtaanwending te openen was, ook al was die op slot; dat hij daarna geen geld meer in die kast borg vóór dat het slot vernieuwd was; dat hij altijd wist hoeveel geld hij in zijn zak liet zitten, als dit een enkel maal gebeurde als hij haast had, en dat hij zulks ook aan den marinier L. liet bemerken; dat er eens f 25.— in zijn zak bleef zitten en hij kort daarop L. last gaf het kleedingstuk schoon te maken; dat hij, toen hij zich het bewuste bedrag herinnerde, bevond dat het geld al verdwenen was; dat hij van den sergeant-hofmeester hoorde dat L. groote verteringen maakte en dit, in verband gebracht met het vermiste geld, hem deed besluiten om L. op de proef te stellen, om hem zoo mogelijk als oppasser te kunnen ontslaan; dat hij daarom eenige malen gemerkt geld in zijn goed liet zitten en onmiddellijk L. er naar vroeg, doch dat deze dan steeds de bedragen gevonden en teruggelegd had in een bakje op den schoorsteenmantel; dat, daar hem bleek dat L. alles nasuffelde, hij hem, zonder zijn toezicht, niet meer in zijn woning wilde hebben; dat de diefstallen van ondergoederen dan ook plaats hadden gedurende zijn tijdelijke afwezigheid van ongeveer een week; dat hij de bewuste f 2500.— in zijn jas liet zitten toen hij zich verkleed had en na een uur dat geld aan den hofmeester gaf; dat dus L. in dien korten tijd, tegen zijn verbod, in zijn woning is geweest en schijnt rondgesuffeld te hebben en het geld geteld; dat hij vermeent, nu hij een huis aan den wal heeft, ten opzichte van zijn oppasser in denzelfden toestand te verkeeren als de gehuwde officieren in wier woningen ook niet alles achter slot en grendel kan geborgen worden, daar de toestand in ieder huishouden onmogelijk zoude worden, indien niet eenigszins op de eerlijkheid van het bedienend personeel kon gerekend worden: dat, indien men uitgaat van de onderstelling dat bedienden eerlijke lieden zijn, niet de reden kan zijn van „in ernstige verleiding tot diefstal brengen”, indien kostbaarheden binnen hun bereik vallen; dat nu deze marinier blijken heeft gegeven van onbetrouwbaarheid en diefachtige neigingen, deze zelf verantwoordelijk is voor deze daden, doch niet door zijne (klagers) slordigheid daartoe is gebracht; dat nu de Zee-krijgsraad heeft aangenomen, dat het door den marinier L. als oppasser gepleegde misdrijf *niet* is gepleegd door een ambtenaar in de uitoefening van zijn ambt, door hem (klager) geen handeling is gepleegd in strijd met de handhaving van een goede krijgstucht; dat, waar het feit heeft plaats gevonden in een particuliere woning, de handhaving eener goede krijgstucht met het voorgevallene niets te maken heeft;

Overwegende dat straffer, bij zijn verhoor voor het Hof, heeft verklaard, dat hij klager gestraft heeft naar aanleiding van de kantbeschikking d.d. 4 Augustus 1908 n°. 48 van den Schout bij Nacht, Directeur en Commandant der Marine te Willemsoord; dat hij vóór het ontvangen daarvan niets van de zaak afwist; dat de aaneenschakeling van diefstallen, door

L. gepleegd, van de groote slordigheid van klager getuigt en hij daarom straffen noodig vond; dat, indien hij geweten had dat L. bepaalde uren van den dag geen toegang tot het huis van klager had, dit misschien van invloed had kunnen zijn op zijne bestraffing; dat als de marinier L. den sleutel had, hij altijd in huis kon komen en dus klagers orders hieromtrent niets gaven; dat hij klager dadelijk, na eene krijgstuhtelijke bestraffing van L. wegens dieverij, gewaarschuwd heeft;

Overwegende dat klager bij zijn verhoor voor het Hof heeft verklaard dat de diefstallen in zijn huis veel langer geleden zijn dan het feit waarvoor L. laatstelijk krijgstuhtelijk is gestraft;

Overwegende dat uit klagers erkenntenis en uit al het bovenstaande blijkt dat klager, in zijne particuliere woning, zeer weinig zorg droeg voor het richtige wegbergen van zijne eigendommen waardoor de gelegenheid tot diefstal aan zijn oppasser zeer makkelijk werd gemaakt en deze in het algemeen tot oneerlijkheid in verleiding kon worden gebracht;

Overwegende dat klager, den marinier L. als oppasser in dienst hebbende, tot dezen bleef in de verhouding van meerdere tot mindere overschillig of L. zijne diensten als oppasser bewees aan boord dan wel in klagers woning aan den wal;

Overwegende dat in den militairen dienst aan den meerdere tegenover den mindere in het algemeen hogere eischen worden gesteld dan aan den meester tegenover den dienstbare in de burgermaatschappij, zooals o.a. blijkt uit de bepalingen van artikel 1 sub 7, 9 en 10 van het Reglement op den Inwendigen dienst en artikel 3 van het Reglement van Krijgstuht voor het Krijgsvolk te Water;

Overwegende dat klager, indien hij, in den geest dier bepalingen, in het belang van den marinier L. had willen handelen, hij ernstige pogingen had moeten aanwenden, om hem als oppasser te doen ontslaan, toen hij redenen had om hem van oneerlijkheid te verdenken, terwijl hij volgens bericht van straffer, waarmede klager heeft ingestemd, alleen den hofmeester over deze aangelegenheid heeft gesproken; dat, indien hem dit niet gelukte, hij niet had moeten doorgaan met dien marinier in de gelegenheid te laten zich aan oneerlijkheid schuldig te maken;

Overwegende dat klager hierdoor handelde in strijd met den geest van bovengenoemde bepalingen, dus met de instandhouding eener goede krijgstuht, en dus strafbaar;

Overwegende dat de beoordeeling of aan klager hiervoor straf moest worden opgelegd, dan wel of hij op een andere wijze daarvoor kon worden terechtgewezen, bij zijn commandeerenden Officier berust, die bekend is met klagers eigenschappen en met alle omstandigheden die op de zaak betrekking hebben;

Overwegende dat, nu de commandeerende officier noodig vond klager te straffen, de straf terecht is opgelegd, niet te zwaar is en de reden met juistheid is omschreven;

Gezien de artikelen 9 en 10 der Rechtspleging bij de Zeemacht en 50 der Provisioneele Instructie voor het Hoog Militair Gerechtshof.

Beschikkende op voormeld klacht.

Verklaart die te zijn ongegrond.

Handhaaft de opgelegde straf met strafreden.

Bepaalt dat afschrift dezer beschikking zal worden uitgereikt aan klager, aan straffer en aan den Advocaat-Fisikaal.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Dispositie van 18 September 1908.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: L. A. WALAARDT SACRÉ, R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN,
C. J. G. DE BOOY en H. M. ENGELHARD.

Reclame. Appèl van den strafoplegger.

De Krijgsraad heeft zich terecht niet bevoegd verklaard om kennis te nemen van reclamants klacht tegen de straf van twintig dagen opkomst onder de wapenen, hem opgelegd door den Minister van Oorlog krachtens art. 35 in verband met art. 34 der Landweeerwet, daar die oproeping niet behoort tot de straffen waarover bij R. L. beklag bij den Krijgsraad is toegelaten.

Wel is de Krijgsraad bevoegd betreffende de klacht over de straf van 6 dagen provoostarrest, aan klager opgelegd door den districtscommandant van het 42ste Landweerdistrict.

De straf is echter ten onrechte opgelegd, daar klager niet verplicht was bij het jaarlijksch onderzoek te verschijnen, ook al is hem door den districtscommandant persoonlijk aangezegd dat dit wel het geval is. Immers bekl. behoort niet tot de verlofgangers van de Landweer doch tot het reservepersoneel der Landmacht, al heeft hij zich tot zekere diensten bij de Landweer verbonden; deze diensten gaan niet verder dan die waartoe hij zich verbonden heeft en de verplichting om aan het jaarlijksch onderzoek deel te nemen, welke daartoe niet behoort, kon niet eenzijdig worden opgelegd bij een aanschrijving van den Minister van Oorlog.

Beschikking van den Krijgsraad bevestigd; straf geroyeerd.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien de beschikking door den Krijgsraad in het Tweede Militaire Arrondissement, ter hoofdplaats 's Hertogenbosch, genomen den 16^{den} Mei 1908 op de klacht van P., oud 45 jaar, reserve-sergeant bij de landmacht, geboren te Dalem, wonende te Tilburg, over:

1°. de straf van zes dagen provoostarrest hem den 16^{den} December 1907 opgelegd door den Districtscommandant in het 42ste Landweerdistrict, den kapitein van L., wegens: „zonder geldige reden bij herhaling gemankeerd „bij het jaarlijksch onderzoek en den Burgemeester zijner woonplaats per „brief bericht dat hij niet bij dat onderzoek zal verschijnen, meenende „daartoe niet verplicht te zijn, hoewel hem door den districtscommandant „persoonlijk was aangezegd daartoe *wel* verplicht te zijn”;

2°. de straf van twintig dagen opkomst onder de wapenen, hem opgelegd door zijne Excellentie den Minister van Oorlog VAN RAPPARD, krachtens art. 35 en in verband met artikel 34 der Landweeerwet;

van welke beschikking de *straffer* zich in hooger beroep heeft voorzien bij het Hof;

Gezien de memorie van den Appellant tot toelichting van het door hem ingesteld beroep en die van den klager tot weerlegging daarvan;

Gelet op de verklaringen door Appellant en door klager bij hun verhoor voor het Hof gedaan en op die van den Luitenant-Kolonel-Commandant van het 41ste Landweerdistrict R. als getuige gehoord;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiscaal voor Hare Majesteits Zee- en Landmacht, strekkende tot bevestiging der aangehaalde beschikking voor wat aangaat de onbevoegdverklaring en voor het overige tot tenietdoening daarvan en handhaving der opgelegde straf van zes dagen provooft arrest, met wijziging der daarvoor aangegeven reden, zoodat die zal luiden: „zonder geldige reden niet bij het op 6 November 1907 te Tilburg gehouden onderzoek van verlofgangers der Landweer verschenen”;

Overwegende dat uit de overgelegde stukken en de verhooren is gebleken: dat klager, na van 9 April 1879 tot 30 April 1903 gediend te hebben, laatstelijk als sergeant bij het 1ste Regiment Infanterie, op den 30sten April 1903 uit de sterkte is gebracht, nadat hem bij Koninklijk Besluit van 18 April 1903 een voortdurend pensioen was toegekend van 347 gulden 's jaars, waarna hij zich den 1sten Mei 1903 vrijwillig heeft verbonden als sergeant bij het reserve-personeel der Landmacht, hetzij bij het Leger dan wel bij de Landweer, te dienen tot hij den leeftijd van vijftig jaren zal hebben bereikt, welke tijd zal zijn verschenen den acht en twintigsten October van het jaar negentienhonderd en twaalf;

dat de verplichtingen, krachtens die verbintenis op hem rustende, zijn gewijzigd krachtens verklaring van den Commandeerenden Officier van het 1ste Regiment Infanterie van 24 Maart 1903, tengevolge waarvan het achtereenvolgend verblijf onder de wapenen van ten hoogste zes weken tusschen één Mei en één October der jaren 1904, 1906, 1908, 1910 en 1912, waartoe hij, krachtens zijne verbintenis, in verband met de bepalingen omtrent het reserve-personeel der Landmacht, verplicht was, werd teruggebracht tot vier, uiterlijk tot drie weken, onder de voorwaarden bij die verklaring nader aangegeven;

dat bij nota van den majoor districts-commandant in het 41ste Landweerdistrict van 3 Augustus 1905 aan klager is verzocht o.a. schriftelijk op te geven of hij bereid was zich te verbinden om, telkens wanneer de Landweer voor oefening wordt opgeroepen (in twee van drie opvolgende jaren) met den Landweertroep onder de wapenen te komen in welk geval het mogelijk zou zijn hem geheel vrij te stellen van opkomst onder de wapenen bij het leger; en dat klager die vraag schriftelijk bevestigend heeft beantwoord;

dat klager reeds den 1sten Juli 1907 door den Minister van Oorlog was bestemd voor den dienst bij de Landweer en overgeplaatst bij het 42ste bataillon Landweer Infanterie, van waar hij den 8sten Maart 1905 is overgeplaatst naar het 41ste bataillon Landweer-Infanterie en van daar op 11 December 1906 weder bij het 42ste bataillon Landweer Infanterie is overgeplaatst, en zijne woonplaats heeft gehad en nog heeft te Tilburg;

dat Burgemeester en Wethouders der gemeente Tilburg bij openbare kennisgeving van 19 October 1907 de verlofgangers der Landweer van de lichtingen 1903, 1904, 1905 en 1906 hebben opgeroepen tot bijwonen der inspectie en wel die wier namen beginnen met de letter G. tegen 6 November 1907 des namiddags te één uur, en dat klager niet is verschenen, waarna klager, door Burgemeester en Wethouders voornoemd, tot het bijwonen der na-inspectie is opgeroepen tegen 16 December 1907 waarbij hij ook niet is verschenen;

dat klager daarop, bij openbare kennisgeving door den Burgemeester der gemeente Tilburg, den 11^{den} April 1908 is opgeroepen om op den 13^{den} April 1908 onder de wapenen te komen bij het 6de Regiment Infanterie te Breda, aan welke oproeping hij heeft voldaan;

dat op den 16^{den} December 1907 aan klager de straf is opgelegd waartegen zijn beklag onder 1° is gericht;

Overwegende dat de Krijgsraad terecht zich onbevoegd heeft verklaard om kennis te nemen van het beklag in zoverre dat gericht is tegen de oproeping in werkelijken dienst op grond dat die oproeping niet behoort tot de straffen waarover bij de Wet op de Rechtspleging bij de Landmacht het beklag bij den Krijgsraad is toegelaten, weshalve dit gedeelte der klacht geen punt van onderzoek kan uitmaken;

Overwegende dat de Krijgsraad terecht zich bevoegd heeft verklaard kennis te nemen van de klacht voor zover die betreft de straf van zes dagen provoost-arrest opgelegd als voormeld;

dat de Krijgsraad het beklag tegen die straf gegrond heeft verklaard en, met tenietdoening der daarvoor aangegeven reden heeft bevolen, dat die straf in klagers strafregister worde doorgehaald, zulks op grond dat klager niet behoort tot de verlofgangers van de Landweer en mitsdien niet verplicht is het jaarlijksch onderzoek bij te wonen;

dat hij zich verbonden heeft als vrijwilliger bij het reserve-personeel der Landmacht hetzij bij het leger dan wel bij de Landweer te dienen, derhalve behoort tot het reserve-personeel en niet tot de landweer, zoodat op hem niet rusten de verplichtingen van iemand, die zich bij de Landweer heeft verbonden en hij dus niet aan de oproeping ter inspectie behoefde te voldoen;

dat hij — ook al ware hij vrijwilliger bij de Landweer — niet gezegd kan worden tot eenige lichten te behooren, daar onder lichten begrepen zijn militie-plichtigen wier militieplicht is overgegaan in landweerplicht;

Overwegende dat de verplichting om jaarlijks te verschijnen voor den districts-commandant om door dezen te worden onderzocht, bij artikel 29 der Landweerawat is opgelegd aan de verlofgangers van de Landweer;

dat de uitdrukking „verlofganger van den Landweer”, blijkens den samenhang van de in het derde hoofdstuk der Landweerawat voorkomende bepalingen, betreft de dienstplichtigen bij de landweer die, krachtens het bij artikel 22 die wet bepaalde, in het genot zijn van verlof, en dat, blijkens artikel 10 dier Wet, met „dienstplichtigen” bedoeld worden de personen in artikel 1 onder 1° en 2° vermeld, dat zijn zij die, ingevolge artikel 3 der Wet van 24 Juni 1901 (*Staatsblad* n°. 159), bij de landweer een verlengden militiedienst verrichten, en zij die, ingevolge de Wet op de Nationale Militie, naar de Landweer zijn overgegaan;

dat klager tot geen van beide groepen behoort en derhalve het aangehaalde artikel 29 der Landweerawat hem tot het bijwonen van het jaarlijksch onderzoek niet verplicht.

Overwegende dat klager ook niet uit anderen hoofde tot het bijwonen van dat onderzoek verplicht was;

dat toch zijne verplichtingen gegrond zijn op de verbintenis door hem, blijkens akte van 1 Mei 1903, aangegaan, welke verbintenis niet anders omvat dan te dienen bij het reserve-personeel der landmacht hetzij bij het leger hetzij bij de landweer, van welken dienst de omvang was bepaald bij de destijds geldende wet van 2 Mei 1897 (*Staatsblad* n°. 119) en welke verbintenis — krachtens het bepaalde bij artikel 75 der Wet voor het reserve-personeel der landmacht 1905 — tot het einde van zijn dienstverband van kracht blijft;

dat klager wel, krachtens die verbintenis, verplicht is den dienst door hem, ingevolge artikel 3—1° en 2° van eerstgenoemde Wet, te volbrengen hetzij bij het leger hetzij bij de landweer naar gelang zulks door den Minister van Oorlog wordt bepaald, zoodat zijn bestemming voor-

plaatsing bij de landweer rechtmatig is geschied en hij eenmaal bij de landweer geplaatst, ingevolge het bepaalde bij artikel 1—3° der Landweewet wel tot de landweer behoort, maar zulks geene verandering brengt in den aard zijner dienstbetrekking, welke moet worden beoordeeld naar de wet, die tijdens het aangaan zijner verbintenis den inhoud dier verbintenis bepaalde;

dat onder de daarin opgenoemde verplichtingen niet is begrepen die om deel te nemen aan het jaarlijksch onderzoek van de verlofgangers van de landweer en die verplichting niet eenzijdig kon worden opgelegd bij de aanschrijving van den Minister van Oorlog van 26 November 1904, III^{de} Afd. n°. 114 (opgenomen in het Recueil-Militair van 1904 blz. 1175), terwijl zij niet is opgenomen onder de verplichtingen die klager bij zijne beantwoording der hiervoor vermelde nota van 3 Augustus 1905 heeft aanvaard;

dat zulks ook is aangenomen bij artikel 14 van het Koninklijk Besluit van 8 Mei 1906 n°. 95, waarbij van den onderofficier, die voor ontslag in den zin van het bepaalde in artikel 2 punt 6° der pensioenwet voor de landmacht 1902 in aanmerking kan komen, gevorderd wordt de schriftelijke verklaring, dat hij zich verbindt om, indien hij als reserve-onderofficier bij de landweer wordt ingedeeld en zich met verlof bevindt, „alle, ingevolge „de Landweewet, op den verlofganger van de landweer rustende verplichtingen te zullen nakomen”;

Overwegende dat derhalve de straf waarover klager zich beklaagt ten onrechte is opgelegd en de beschikking van den Krijgsraad moet worden bevestigd behoudens dat daarin die straf abusievelijk is aangegeven als opgelegd den 16^{den} Mei 1907, terwijl zulks is geschied den 16^{den} December van dat jaar.

Krachts artikel 55 van 's Hof's Provisioneele Instructie beschikkende in hooger beroep;

Bevestigt de beschikking van den Krijgsraad hierboven vermeld;

Verklaart mitsdien de klacht gegrond voor zoover die is gericht tegen de aan klager op 16 December 1907 opgelegde straf van zes dagen provoostarrest.

Doet die straf teniet.

Bepaalt dat die straf met de daarvoor aangegeven redenen in klagers strafregister zal worden doorgehaald;

Bevestigt voormelde beschikking ook voor zooveel de Krijgsraad zich daarbij onbevoegd heeft verklaard om kennis te nemen van de klacht voor zooveel die is gericht tegen de beschikking van den Minister van Oorlog waarbij klager voor twintig dagen onder de wapenen is geroepen.

Bepaalt dat afschrift dezer beschikking zal worden uitgereikt aan den klager, aan den straffer en aan den Advocaat-Fiscaal.

Zeekrijgsraad aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Soerabaia.

Vonnis van 11 Mei 1909.

Fiat-executie verleend te Batavia den 19^{den} Mei 1909 door den Schout bij Nacht, Commandant der Zeemacht en Chef van het Departement der Marine in Nederlandsch-Indië, A. H. HOEKWATER.

President: P. H. VAN VOORTHUJSEN, Kapt.-Luit. ter Zee.

Leden: A. VAN DER SLUIS, Luitenants ter Zee 1ste klasse; de Luitenants ter Zee der 2de klasse P. F. POSTEMA en B. BRUTEL DE LA RIVIÈRE; de 1ste Luitenant der Mariniers P. J. J. MICHELSEN; de Officier van Gezondheid 2de klasse L. S. A. M. VON RÖMER en de Luitenant ter Zee 2e klasse P. POST UTERWEER.

Fungeerend Fiskaal: J. H. M. NITTEL, Off. v. Adm. 1ste klasse.

Fung. Secretaris: P. A. SNELLEN v. VOLLENHOVEN, Off. v. Adm. 2de klasse.

Raadsman: W. F. VAN GRASSTEK, Off. v. Adm. 1ste klasse.

Wederspannigheid. De onderofficier van politie die beklaagde gelastte hem naar de provoost te volgen en de beide inlandsche matrozen die bekl. tot het doen ondergaan van de provooststraf wilden arresteren, waren in de rechtmatige uitoefening hunner bediening; bekl., die zich tegen zijn arrestatie verzette door weglopende een mes te trekken en daarmee in dreigende houding zwaaiende bewegingen te maken, schuldig verklaard aan wederspannigheid.

Zwaaiende bewegingen met het mes in dreigende houding tegen den onderofficier van politie (zie telastlegging) niet als beezen aangenomen, zoodat bekl. daarvan is vrijgesproken.

Eisch en conclusie den Zeekrijgsraad aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Soerabaia overgegeven door den Fungeerenden Fiskaal eischer ambtshalve ter eenre op en jegens T., inlandsch matroos 3de klasse, gedaagde en gedetineerde in voorschreven zaak, ter andere zijde.

De eischer ambtshalve draagt voor:

dat zoo uit de bekentenis van den gedetineerde, als uit de verdere ten processe overgelegde stukken is bewezen:

dat de gedetineerde, oud naar zijne opgave onbekend, geboren te Sidenreng, laatstelijk gediend hebbende als inlandsch matroos 3de klasse aan boord Hr. Ms. Opnemingsvaartuig „van Doorn”, sedert 9 Maart 1909 gedetineerd, zich den 23sten November 1902 vrijwillig voor den tijd van zes jaren in den Zeedienst heeft verbonden, welke diensttijd sedert door achterblijven, veroordeeling en reëngagement is verlengd tot 14 April 1911 en dat hem de krijgsartikelen zijn voorgelezen;

dat de gedetineerde terecht staat beschuldigd van:

dat hij op den 9^{den} Februari 1909 ten ongeveer half een ure des namiddags aan boord van Hr. Ms. opnemingsvaartuig „van Doorn”, terwijl dit vaartuig zich op het opnemingssterrein ter zuidkust van Flores bevond, toen hem wegens de hem even te voren opgelegde straf van 24 uur provoost-

arrest, door den d.d. onderofficier van politie, kwartiermeester J. J. G. werd gelast om hem naar het provoost-lokaal te volgen en na zijne weigering tot het voldoen aan deze order met geweld zou worden gearresteerd op last van dien kwartiermeester, door de hem op order van den djoeroemoedi M. bijstand verleene inlandsche matrozen 1ste klasse S. en R. zich tegen die arrestatie heeft verzet, door weglappende een mes te trekken en daarmee, in dreigende houding, zwaaiende bewegingen te maken tegen meergenoemden onderofficier van politie en de hiervoren bedoelde personen die dezen onderofficier behulpzaam waren;

dat de gedetineerde bekend zich aan het hem tenlaste gelegde te hebben schuldig gemaakt en opgeeft;

dat hij op den 9^{den} Februari j.l. om 12 uur aan boord was gekomen en hoorde dat hij 24 uur in de provoost moest omdat hij gemopperd had, waarop hij zei dat hij die straf niet aannam, omdat hij den vorigen dag zes uren in de provoost had gezeten;

dat toen de onderofficier van politie hem in de provoost wilde zetten en hij weigerde mee te gaan;

dat de onderofficier van de wacht toen nog twee schildwachten riep, gedetineerde wegliep naar achterruit en niet meewilde; dat hij van stuurboord naar bakboord liep en zijn mes trok omdat hij driftig was; dat hij niemand speciaal bedreigd heeft, maar omdat hij het mes in de hand hield, niemand hem aandurfde; dat het mes ontbloot was toen de gedetineerde tegenover den onderofficier van politie en de drie schildwachten stond;

dat hij achterruit op de kolenzakken is gaan zitten waar de commandant bij hem kwam, die hem aanmaande naar de provoost te gaan en hem zei: „T., wees nu niet gek en doe wat je gezegd wordt”, doch hij ook daaraan niet voldeed;

dat onderwijl de schipper en vele andere menschen erbij kwamen, de schipper hem het mes heeft ontnomen, dat toen alweer in de scheë stak en dat hij daarna gevat is en in de provoost gebracht;

dat deze bekentenis wordt bevestigd door de beëdigde verklaringen van de navolgende getuigen:

1°. J. J. G., kwartiermeester aan boord van Hr. Ms. opnemingsvaartuig „van Doorn”, oud 28 jaar:

dat hij den datum van het gebeurde en de plaats waar het schip zich bevond, niet meer weet, maar dat hij ongeveer twee maanden geleden (datum van 't verhoor 13 April 1909) rapport heeft gemaakt van matroos T. wegens aanhoudend mopperen, omstreeks tien uur 's morgens;

dat na toegesproken te zijn door den officier van de wacht, T. weer begon te mopperen en toen in een gesloten cel in arrest is gesteld, tot half drie 's middags;

dat hem den volgenden dag ten half een ure, zijn straf van 24 uur provoost-arrest werd aangezegd, waarop T. zei dat hij niet in de provoost wilde;

dat getuige toen twee menschen, waaronder de matroos 1ste klasse S. heeft laten ophalen om te helpen T. in de provoost te brengen en gedurende dien tijd T. wegliep naar achterruit;

dat getuige hem eerst aan stuurboord, daarna aan bakboord zag staan met een ontbloot mes in de hand en hij in dreigende houding met dat mes stond te zwaaien, roepende: „tida maoe”;

dat getuige niet gezien heeft dat T. met dat mes iemand bepaald dreigde en dat de menschen, die getuige moesten helpen om T. in de provoost te brengen, het dichtst bij dezen stonden;

dat T. verder naar achteruit is geloopt en daar op het rooster is gaan zitten, waar hij door den commandant is toegesproken;

dat op den dag dat getuige rapport maakte van T. deze voortdurend zoo iets van „poelang Soerabaja” riep, ook vóór getuige rapport maakte; 2°. M.; djoeroemoedi aan boord voornoemd, oud ongeveer 43 jaar:

dat ruim twee maanden geleden (datum verhoor 14 April 1909) den juisten dag en de plaats waar het schip zich bevond, weet getuige niet meer, maar het schip was toen op de kust van Soemba, T. was gestraft op een rapport van den kwartiermeester G., ten ongeveer 12 uur moest aantreden en met provoost werd gestraft; dat getuige order kreeg om met een schildwacht T. naar de provoost te brengen; dat kwartiermeester G. er een tweede bij liet komen;

dat toen die twee menschen S. en R. aankwamen, T. zeide „ik wil niet” en naar achteruit liep, eerst naar stuurboord daarna naar bakboord;

dat getuige T. een mes zag trekken en met dit ontbloote mes zag zwaaien, roepende: „ik wil niet”;

dat S. en R. toen het dichtst bij gedetineerde stonden en T.'s houding op getuige den indruk maakte, dat ieder die te dicht bij hem zou komen een por zou krijgen, want dat T. zeer opgewonden was en het mes rechts en links horizontaal voor zich uit zwaaide;

dat getuige dit aan den officier van de wacht rapporteerde en deze hem vroeg, waarom hij T. niet had gearresteerd, waarop getuige antwoordde, dat dit niet ging omdat T. in den blinde (mata toetoe) met het mes stond te zwaaien;

dat T. toen verder naar achteruit is gegaan, de commandant er bij gekomen is en hem heeft gezegd dat niet te doen, waarop T. zei: „ik wil niet, wie op me schieten wil kan me dood maken, maar ik wil die „straf niet”;

dat daarop T. is beetgepakt door den schipper, den schrijver, den bottelier en den kwartiermeester VAN DER K. en in de provoost gebracht;

3°. S., matroos 1ste klasse aan boord voornoemd, oud ongeveer 38 jaren:

dat meer dan een maand geleden (datum verhoor 14 April 1909) terwijl het schip op de kust van Soemba was, T. werd gestraft met provoost en zei: „ik wil niet”;

dat hij naar achteruit liep eerst naar stuurboord en toen naar bakboord en getuige zag dat hij een ontbloot mes in de hand had;

dat T. met dat mes naar links en rechts, in horizontale richting, voor zich uit zwaaide en zei: „wie mij beet wil pakken, moet dat maar doen”;

dat de onderofficier van de wacht getuige had aangewezen om te helpen bij de arrestatie en de onderofficier van politie (kwartiermeester G.) getuige gelastte T. beet te pakken en in de provoost te brengen;

dat T. in dreigende houding stond met het mes in de hand;

4°. R., matroos 1ste klasse aan boord voornoemd, oud ongeveer 24 jaar: dat ongeveer drie maanden geleden (datum verhoor 14 April 1909) getuige even voor twaalf uur door den kwartiermeester G. werd geroepen, die hem zei te helpen, want dat T. zich verzette;

dat getuige T. op het tentdek aan stuurboord zag staan met een ontbloot mes in de hand en dat hij naar achteruit liep, roepende: „ik wil niet”;

dat getuige niet persoonlijk bedreigd is;

dat door de bekentenis van den gedetineerde in verband en samenhang met de onder eede afgelegde verklaringen van de sub 1 tot en met 4 genoemde getuigen, wettig en overtuigend zijn bewezen de feiten waarvoor hij naar den Krijgsraad is verwezen, zoomede zijn schuld daaraan;

dat toch gedetineerdes opzet voldoende blijkt uit zijne handelingen en gezegden en hij zich bewust was dat de onderofficier van politie en diens helpers, schildwachten zooals hij ze noemt, hem wilden arresteren, bijgevolg waren in de rechtmatige uitoefening hunner ambtsverrichting, die was aangevangen toen de onderofficier van politie gedetineerde gelastte hem naar de provoost te volgen;

dat objectief de rechtmatigheid van die ambtsverrichting voortvloeit uit den inhoud van de artikelen 429 en 432 (speciaal 2de en 3de lid) van het Reglement op den Inwendigen Dienst aan boord van Hr. Ms. oorlogsschepen;

dat het opzet van den gedetineerde evenwel niet was gericht op het bedreigen van zijnen meerdere in rang, aangezien hij een ieder, die hem naderde, door het zwaaien met het mes bedreigde, de mindere schepelingen het dichtst bij hem stonden, en indien deze hem hadden aangepakt en ontwapend, de onderofficier van politie dan ook geen gevaar zou hebben geloopt, terwijl uit getuige G.'s verklaring ook blijkt, dat hij niet heeft gezien dat de gedetineerde met het mes dreigende, iemand bepaald op het oog had;

dat die onderofficier van politie, behoorende tot de gewapende macht, is ambtenaar in den zin der wet;

dat in gedetineerdes voorgeven, dat hij de straf niet wilde ondergaan, omdat hij den vorigen dag al in de provoost opgesloten was geweest, geen reden tot versooning is te vinden, aangezien hij die preventieve maatregel aan zichzelf en de wijten had toen hij, na toegesproken te zijn door den officier van de wacht, voortging met het bezigen van insubordinaire uitdrukkingen;

dat de gedetineerde, nu hij zich door bedreiging met geweld heeft verzet tegen een ambtenaar, werkzaam in de rechtmatige uitoefening zijner bediening en tegen personen, die hem daarbij krachtens wettelijke verplichting bijstand verleenden, moet worden schuldig verklaard aan: wederspanningheid;

dat het eischer wenschelijk voorkomt wegens de frequentie van misdrijven tegen den dienst en de subordinitie aan boord Hr. Ms. opnemings-vaartuig van Doorn, in verband met gedetineerdes uitlating van „poelang Soerabaia” of iets dergelijks, een eenigszins zware straf op te leggen;

dat er redenen zijn om den tijd, door den gedetineerde voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, vanaf der 9^{en} Maart 1909 in mindering te brengen op de op te leggen straf;

En vermits het alzoo uit al het bovenstaande blijkt, dat de beklagde zich heeft schuldig gemaakt aan bovenomschreven en gequalificeerd misdrijf waartegen is voorzien bij de artikelen 1, 2, 9, 12 van het Crimineel Wetboek van het krijgsvolk te Water, art. 1 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n^o, 193), 27, 84 en 180 van het Wetboek van Strafrecht, 12 van het Reglement voor het Korps inlandsche schepelingen bij de Zeemacht (Ordonnantie van 25 Augustus 1904 (*Ind. Staatsblad* n°. 340) en 167 der Rechtspleging bij de Zeemacht, zoo concludeert de eischer ambts-halve dat de gedaagde en gedetineerde zal worden veroordeeld tot eene gevangenisstraf voor den tijd van vijf maanden, met bepaling dat de tijd door den gedetineerde voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht vanaf den 9^{en} Maart 1909 in mindering zal worden gebracht, mitsgaders in de kosten en misen van de justitie en die van den processe desnoods ter taxatie en moderatie van den krijgsraad, of te worden veroordeeld tot zoodanige andere straf, als de krijgsraad in goede justitie zal verstaan te behooren.

In den Zeekrijgsraad overgegeven den 11^{den} Mei 1909.

De fungerende fiskaal,

(get.) NITTEL.

MEMORIE VAN VERDEDIGING ingediend aan den Zeekrijgsraad aan boord van Hr. Ms. Wachtschip „Koning der Nederlanden” te Soerabaia, ten einde te dienen in de zaak van den Inlandschen matroos 3^e klasse T.

De beklaagde T. gebruik makende van mijn aanbod om hem als raadsman in zijne zaak ter zijde te staan en als zoodanig ingevolge beschikking van den Commandant der Zeemacht in Nederlandsch Indië van 29 April 1909 n°. 4290 optredende, heb ik de eer, na bekomen inzage van de processtukken en van den eisch en conclusie door den eischer ambtshalve aan uwen Raad ingediend en na overleg met den beklaagde namens dezen en in zijn belang het navolgende aan de aandacht van uwen raad te onderwerpen:

1°. Uit de getuigenverklaringen van den kwartiermeester J. J. G. en den djoeroemoedi M. blijkt dat de beklaagde eerst het mes getrokken heeft, *nadat* eerstgenoemde getuige als onderofficier van politie de matrozen 1^e klasse S. en R. had aangewezen om hem te arresteren; bedreiging met het mes heeft alzoo tegen den kwartiermeester G. niet plaats gehad en heeft deze zich terecht volgens het voorschrift van art. 432, 2^e alinea van het Reglement op den inwendigen dienst onthouden van arrestatie. Dit voorschrift luidt: „Bij het uitvoeren van een bevel tot het arresteren van personen, die in staat van opgewondenheid verkeerden, zorgt hij (de „onderofficier van Politie) dat daartoe alleen minderen worden gebezigd.

De kwartiermeester G. heeft den bijstand van de getuigen S. en R. gevraagd omdat beklaagde hem niet wilde volgen naar de provoost, hierna liep deze eerst weg en trok onder het wegloupen zijn mes.

Aan het in dreigende houding zwaaiende bewegingen maken tegen meer genoemden onderofficier van politie, zooals de telastelegging vermeldt, heeft beklaagde zich niet schuldig gemaakt;

2°. Dat beklaagde in zeer opgewonden toestand verkeerde is verklaard door de getuigen M. en R. Nadat beklaagde wat kalmer was geworden is hij achteruit op de kolenzakken gaan zitten en is hem daar door den schipper L. B. het mes afgenomen, dat op dat oogenblik in de scheede was. De opgewonden toestand van beklaagde was veroorzaakt, omdat hij in de meening verkeerde dat hij tweemalen voor hetzelfde feit werd gestraft. Daags voor het voorgevallene waarvoor hij thans terecht staat, was hij omstreeks 10 uur v. m. wegens mopperen in arrest gesteld in een gesloten provoosteel en is hij des middags ten half drie uur daaruit ontslagen. Den volgenden morgen werd het rapport onderzocht en werd T. ten ongeveer half één uur voor den officier van de wacht, den luitenant ter zee W., gebracht en werd hem zijn straf van één dag provoost met vermindering van kost aangezegd; de beklaagde heeft toen gezegd: „Saja tida trimah”, hiermede bedoelende dat hij zich over deze straf bezwaard gevoelde, omdat hij naar zijne meening den vorigen dag reeds provooststraf had ondergaan. De officier van de wacht heeft blijkens diens verklaring opgenomen in het proces-verbaal van voorloopig onderzoek, tot den beklaagde gezegd: „dat als hij niet tevreden was over zijn straf hij daarover kon reclameeren, maar dat hij eerst „in de provoost moest.” Dit is naar mijne meening in strijd met het voorschrift van art. 451 alinea 3 van de algemeene baksorder, waarbij is bepaald dat de klacht over eene opgelegde straf ook mag worden ingebracht vóór dat aan de straf een begin van uitvoering is gegeven.

Het is begrijpelijk dat de beklaagde in de meening verkeerde dat hij ten tweeden male voor hetzelfde feit werd gestraft omdat hij den vorigen dag reeds van 10 uur v. m. tot half drie n. m. in *de gesloten provoosteel* heeft

doorgebracht, gewoonlijk toch wordt het voorarrest, als de orde niet verstoord wordt door luidruchtigheid of handasteljkheden van een verdachte, ondergaan onder toezicht van een schildwacht in een afgezonderd gedeelte van het schip of in een open cel. Nadat ik den beklaagde medegedeeld had dat het provoost-arrest den dag te voren door hem ondergaan, een politiemaatregel was en dat bij het bepalen der straf door den commandant hiermede zeker rekening zal gehouden zijn en dat hij anders wellicht 2 dagen provoost zou hebben gekregen, antwoordde hij mij: „Sekarang mengerti” (nu begrijp ik het).

Naar mijne overtuiging was het voorgevallene voorkomen geworden indien er dadelijk notitie van was genomen toen beklaagde op zijne nateve wijze te kennen gaf, dat hij zich bezwaard gevoelde over de opgelegde straf en hem eenige uitslag was gegeven over het den vorigen dag door hem ondergane provoostarrest in een gesloten cel.

Ten slotte moet ik Uwen raad nog opmerkzaam maken dat het voorgevallene met T. nog op andere wijze voorkomen had kunnen worden:

Art. 102 Reglement op den Inwendigen Dienst schrijft voor: „dat de onderofficier van politie zich te voren overtuigt dat de arrestant geen wapen bij zich heeft als deze moet worden voorgebracht.”

Naar aanleiding van dit voorschrift is dan ook aan boord het gebruik dat schepelingen die op voorparade moeten komen te voren hun mes afleggen en doen zij dit meestal uit zich zelve, zelfs die schepelingen die niet als verdachten doch ook als getuigen bij het onderzoek der rapporten worden gehoord. Beklaagde T. heeft mij medegedeeld dat ook hij zulks uit zich zelf gedaan had bij het onderzoek van zijn zaak op voorparade.

Toen T. nu ten 12 uur ongeveer aan boord kwam van een vermoeiende tocht (de „van Doorn” is n.l. een opnemingsvaartuig) moest hij dadelijk aantreden op order van den onderofficier van politie om voorgebracht te worden ten einde zijne straf te hooren voorlezen.

Mij dunkt dat naar aanleiding van het voorschrift van art. 102, de onderofficier van politie hem het mes daarvoor had moeten doen afleggen, het aanzeggen van de opgelegde straf zal toch nog van meer invloed zijn op den gemoedstoestand van een schepeling dan wanneer op voorparade diens zaak onderzocht wordt en hij nog niet weet of straf zal worden opgelegd.

Met beklaagde T. had deze voorzorgsmaatregel bijzonder in acht genomen moeten worden omdat hij aan boord van de „van Doorn” bekend stond als iemand die gauw naar het mes grijpt, dit wordt ten minste verklaard door den officier van de wacht, Luitenant ter Zee W. in het proces-verbaal van voorloopig onderzoek.

Met verwondering heb ik dan ook kennis genomen van den eisch van den fiscaal om dezen beklaagde een eenigszins zware straf op te leggen wegens de frequentie van misdrijven tegen den dienst en de subordinatie aan boord van Hr. Ms. „van Doorn”; in het midden latende of hiervan voldoende gebleken is, komt het mij niet billijk voor mijn cliënt hiervoor aansprakelijk te stellen, daar deze zaak een op zich zelf staand geval betreft, en vermits door T. meer in een hevige aanval van opgewondenheid is gehandeld dan met kwaad opzet. Om deze reden komt mij de geëischte straf van vijf maanden gevangenisstraf veel te zwaar voor en maak ik Uwen raad er op opmerkzaam dat beklaagde sinds den 9^{den} Februari 1909 preventief is gedetineerd en ofschoon den 9^{den} Maart 1909 rechtsingang is verleend in deze zaak, hij toch sinds den 9^{den} Februari 1909 van zijne vrijheid is beroofd.

Uit naam van den beklaagde en in zijn belang doe ik een beroep op

Uwen raad om de vorenstaande beschouwingen, uit het oogpunt der verdediging tegenover de vordering van den openbaren aanklager aan den raad voorgedragen, wel in ernstige overweging te willen nemen alvorens tot de beslissing in deze zaak over te gaan.

Soerabaia, den 11^{den} Mei 1909.

De Officier van Administratie 1ste klasse,
(get.) W. F. VAN GRASSTEK.

DE ZEEKRIJGSRAAD AAN BOORD VAN HR. Ms. WACHTSCHIP
TE SOERABAIA,

heeft gewezen het navolgende vonnis in de zaak van den fungeerenden fiscaal, eischer ambtshalve op en jegens T., oud naar zijn opgave onbekend, geboren te Sidenreng, dienende als inlandsch matroos 3de klasse, gedetineerd aan boord van gemelden bodem;

Gezien de memorie van verdediging ten processe aanwezig;

Gezien den eisch en de conclusie van den eischer ambtshalve mitsgaders de verdere processtukken door denzelfden onder behoorlijken inventaris overgelegd.

Overwegende dat uit de ten processe overgelegde stukken is gebleken dat de gedetineerde, oud enz. (zie eisch) en dat hem de krijgsartikelen zijn voorgelezen.

Overwegende dat de gedetineerde voor den Zeekrijgsraad terechtstaat, beschuldigd van het feit dat hij enz. (zie eisch).

Overwegende dat gedetineerde bekent zich aan het hem ten laste gelegde te hebben schuldig gemaakt en opgeeft;

dat hij op den 9^{den} Februari j.l. enz. (zie eisch).

Overwegende dat deze bekentenis wordt bevestigd door de beëdigde verklaringen van de navolgende getuigen:

1° J. J. G. kwartiermeester enz. (zie eisch);

2° M. djoeroemoedi enz. (zie eisch);

3° S. matroos 1ste klasse enz. (zie eisch);

4° R. matroos 1ste klasse enz. (zie eisch);

Overwegende dat de bekentenis van den gedetineerde in verband en samenhang met de onder eede afgelegde verklaringen van de sub 1 tot en met 4 genoemde getuigen, wettig en overtuigend is bewezen, dat gedetineerde op den 9^{den} Februari 1909 ten ongeveer half een ure des namiddags aan boord Hr. Ms. Opnemingsvaartuig „van Doorn”, terwijl dit vaartuig zich op het opnemingssterrein ter Zuidkust van Flores bevond, toen hem wegens de hem even te voren opgelegde straf van 24 uren provoost-arrest, door den d.d. onderofficier van politie, kwartiermeester J. J. G. werd gelast om hem naar het provoostlokaal te volgen, en na zijne weigering tot het voldoen aan deze order met geweld zou worden gearresteerd, op last van dien kwartiermeester, door de hem op order van den djoeroemoedi M. bijstand verleende inlandsche matrozen 1ste klasse S. en R. zich tegen die arrestatie heeft verzet, door weglopende een mes te trekken en daarmede in dreigende houding zwaaiende bewegingen te maken tegen de hiervoren bedoelde personen die dezen onderofficier behulpzaam waren;

Zoomede zijne schuld daaraan;

dat toch gedetineerdes opzet voldoende blijkt uit zijne handelingen en gezegden en hij zich bewust was dat de onderofficier van politie en diens

helpers, schildwachten, zooals hij ze noemt, hem wilden arresteeren, bijgevolg waren in de rechtmatige uitoefening hunner ambtsverrichting, die was aangevangen toen de onderofficier van politie gedetineerde gelastte hem naar de provoost te volgen;

Overwegende dat objectief de rechtmatigheid van die ambtsverrichting voortvloeit uit den inhoud van de artikelen 429 en 432 (speciaal 2° en 3° lid) van het Reglement op den inwendigen dienst aan boord van H^r. M^s. oorlogsschepen;

Overwegende dat de onderofficier van politie, behoorende tot de gewapende macht is ambtenaar in den zin der wet;

Overwegende dat gedetineerde nu hij zich door bedreiging met geweld heeft verzet tegen personen die een ambtenaar werkzaam in de rechtmatige uitoefening zijner bediening daarbij krachtens wettelijke verplichting bijstand verleenden, zich heeft schuldig gemaakt aan het misdrijf omschreven in artikel 180 van het Wetboek van Strafrecht;

Overwegende dat in gedetineerdes voorgeven dat hij de straf niet wilde ondergaan, omdat hij den vorigen dag al in de provoost opgesloten was geweest, geen reden tot versooning is te vinden, aangezien hij die preventieve maatregel aan zich zelve te wijten had, toen hij na toegesproken te zijn door den Officier van de wacht, voortging met het bezigen van insubordinaire uitdrukkingen;

Overwegende dat er termen bestaan om het voorarrest in mindering te brengen op de op te leggen straf;

Gezien de artikelen 1, 2, 9, 12 van het Crimineel Wetboek voor het krijgsvolk te water, art. 1 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 193), 27, 84 en 180 van het Wetboek van Strafrecht, 12 van het Reglement voor het Korps inlandsche schepelingen bij de Zeemacht (ordonnantie van 25 Augustus 1904 *Ind. Staatsblad* 340) en 167 van de Rechtspleging bij de Zeemacht.

De Zeekrijgsraad aan boord van H^r. M^s. Wachtschip te Soerabaia
Rechtdoende in naam der Koningin!

Verklaart den gedetineerde T. schuldig aan „Wederspannigheid”.

Veroordeelt hem tot eene gevangenisstraf voor den tijd van vier maanden, met bepaling dat de tijd door den veroordeelde sedert 9 Maart 1909 voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering der straf in mindering zal worden gebracht.

Veroordeelt hem eindelijk in de kosten en misen van de Justitie en die van den processe desnoods ter taxatie en moderatie van dezen krijgsraad.

Spreekt hem vrij van het meer of anders te last gelegde.

Ontzegt allen anderen eisch.

Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, standplaats Arnhem.

Vonnis van 20 Juli 1908.

Geapprobeerd door het Hoog Militair Gerechtshof bij dispositie van
30 Juli 1908.

President: Majoor J. D. GREVINCK.

Leden: de Kapiteins A. A. H. VAN HEUSDEN en W. ABRESCH en de Luitenants
C. D. VIEHOFF, W. F. NIJLAND, J. S. BARBAS en H. J. KOOLE.

Auditeur-Militair: Mr. J. R. H. v. SCHAİK, p.v.

ART. 37 SWB.

Dienstweigering.

*Het begane feit kan aan beklaagde niet worden toegerekend wegens
ziekelijke storing zijner verstandelijke vermogens.*

Deskundig rapport. Bekl. is een imbecil.

Gezien de stukken van den processe:

Gehoord de conclusie van eisch van den Auditeur-Militair schriftelijk
ter tafel overgelegd:

Overwegende dat J. G. G., oud 20 jaar, geboren te Amsterdam, milicien
soldaat bij het 11de regiment Infanterie, thans verpleegd wordende in het
Militair Hospitaal te Arnhem, gerequireerde in persoon, voor den Krijgsraad
is gesteld als beschuldigd:

dat hij te Nijmegen op 1 Juli 1908 tot tweemaal toe niet voldaan heeft
aan den uitdrukkelijken last van zijn sectie-commandant zich bij den na-
middagdienst te begeven;

Overwegende dat beklaagde heeft opgegeven, dat hij, toen de eerste
getuige hem dien middag omstreeks 2 uur toevoegde: „G. naar buiten,
aantreden”, geweigerd heeft aan dien last te voldoen; dat hij toen op zijn
bed zat: dat getuige toen tegen hem gezegd heeft: „Ik gelast je bij den
dienst te gaan”, waarop hij tegen getuige gezegd heeft: „Nee, neen dat
doe ik niet”, met het hoofd van „neen” schuddende; dat hij wel weet, dat
getuige hem voor de tweede maal gelast heeft bij den dienst te gaan, maar
dat hij zich niet weet te herinneren wat hij hem hierop geantwoord heeft;
dat hij niet aan den last voldaan heeft; dat hij hoofdpijn had en ziek en
misselijk was; dat hij den militairen dienst vervloekt;

Overwegende dat de navolgende getuigen, allen dienende bij het 11de regi-
ment Infanterie en in garnizoen te Nijmegen, onder eede hebben verklaard:

1°. J. L. L., sergeant:

„Beklaagde dient in mijn sectie. Op 1 Juni 1908 omstreeks 2 uur 's middags
kwam ik op de tweede kamer van de chambrée van de 2de compagnie
3de bataljon 11de regiment Infanterie, om inspectie te houden over het
personeel mijner sectie. Beklaagde lag te bed. Ik riep hem toe: „G., aantreden
en naar buiten toe, aantreden”. Hij schudde met het hoofd van neen. Ik
gelastte hem zich aan te kleeden en bij den dienst te gaan. Hij stond van
zijn nachtleger op, zette zijn burgerpet op en antwoordde mij, terwijl hij
in het straatje bij zijn krib stond: „Nee, neen, dat doe ik niet”, hierbij

met het hoofd van neen schuddende. Hierop gelastte ik hem nogmaals: „Ik gelast je nogmaals je aan te kleeden en bij den dienst te gaan”, waarop hij antwoordde: „Dat doe ik niet, ik ga de stad in, want ik ben in veertien dagen de stad niet meer in geweest”. Ik zette mijn inspectie voort en, toen ik zag dat beklaagde mijn last niet opvolgde, heb ik hem in de politiekamer in voorloopig arrest gesteld. Ik houd beklaagde voor niet-toerekenbaar.

2°. F. J. V., korporaal.

Beklaagde is iemand van mijn escouade. In den middag van 1 Juni 1908 was beklaagde op de 2de kamer van de chambrée van de 2de compagnie 3de bataljon: Ik riep „aantreden”. Beklaagde ging op zijn bed liggen. De vorige getuige kwam binnen: hij zeide tot beklaagde „G., naar buiten, aantreden”. Deze bleef op zijn bed liggen en zeide tot den sergeant: „Neen, dat doe ik niet, ik doe geen dienst”, terwijl hij met het hoofd van neen schudde. De sergeant gaf hem opnieuw de order: „G., naar buiten, aantreden”; deze zeide: „Neen dat doe ik niet”.

3°. H. A. E., milicien-soldaat:

Beklaagde behoort tot dezelfde Compagnie als ik. Ik was op 1 Juni 1908 kamerwacht. Beklaagde zeide tot mij: „Ik ga de stad in, ik doe van middag geen dienst”. Sergeant L. kwam op de kamer; deze zeide tot beklaagde dat hij moest aantreden voor den dienst, waarop deze antwoordde: „Neen dat doe ik niet, ik doe van middag geen dienst”.

4°. J. A. S., milicien-soldaat:

Op 1 Juni 1908 omstreeks 2 uur kwam sergeant L. op de 2de kamer van de 2de compagnie 3de bataljon. Beklaagde lag op zijn bed. Sergeant L. riep hem toe: „Alle G., vlug aantreden” of zoo iets. Beklaagde antwoordde: Neen, ik doe het niet”, met het hoofd van neen schuddende. Sergeant L. zeide andermaal tot hem: „Allez G., vooruit, een beetje vlug wat, aantreden”, of zoo iets; beklaagde antwoordde: „Neen ik doe geen dienst”.

Overwegende dat door de beëdigde verklaringen der getuigen wettig en overtuigend is bewezen, dat beklaagde, zich aan het hem te laste gelegde heeft schuldig gemaakt;

Overwegende dat de Krijgsraad als deskundigen heeft benoemd om een onderzoek in te stellen naar beklaagdes verstandelijke vermogens J. L. DOBERKE, arts, en H. S. VAN DER STEMPEL, Officier van Gezondheid 2de klasse, beiden te Arnhem; dat deze deskundigen een rapport hebben uitgebracht, waarbij zij in de vergadering van den Krijgsraad hebben volhard, waarin zij tot de slotsom komen, dat op grond van de waargenomen defecten op ethisch en intellectueel gebied, van den imbecillen groothedswaan, van de armoede aan voorstellingen, van het stereotype herhalen van uitdrukkingen en handbewegingen, beklaagde is een imbecil, die ontoerekenbaar is voor het door hem bedreven feit; dat zij in den Krijgsraad nog hebben verklaard, dat zij ontwijfelbaar achten, dat beklaagde zal worden afgekeurd voor den militairen dienst;

Overwegende dat de indruk, dien beklaagde bij zijn verhooren gemaakt heeft, bepaaldelijk is die van een krankzinnige; dat hij, zooals blijkt uit het rapport van zijn compagnies-commandant en uit het proces-verbaal van het korpsonderzoek, voortdurend zinnelooze praat uit over papieren, die hem vrijdom van dienst zouden geven;

Overwegende dat de Krijgsraad derhalve, zich geheel vereenigende met en overnemende het gevoelen der deskundigen, van oordeel is, dat het begane feit aan beklaagde niet kan worden toegerekend, wegens de ziekelijke storing zijner verstandelijke vermogens;

Gezien de artt. 95 Crimineel Wetboek van het Krijgsvolk te Lande; 19 Wet 14 November 1879 (*Stbl.* n°. 191); 9 Wet 15 April 1886 (*Stbl.* n° 64); 37 en 91 Wetboek van Strafrecht en 117 Militiewet 1901 en 181 der Rechtpleging bij de Landmacht.

Verklaart het aan beklaagde te laste gelegde wettig en overtuigend beproven;

Kwalificeert het als: het anders dan in eene affaire tegen den vijand of in eene plaats welke dadelijk belegerd of berend is, uitdrukkelijk weigeren en opzettelijk nalaten de orders van dengene die boven hem gesteld is te gehoorzamen en na te komen;

Verklaart hem hieraan schuldig;

Verstaat dat het begane feit hem wegens de ziekelijke storing zijner verstandelijke vermogens niet kan worden toegekend;

Spreekt hem daarvan vrij.

Verwijst den Staat in de proceskosten.

I.

PRO JUSTITIA.

R A P P O R T

van

J. L. DOBBERKE, arts en H. S. VAN DER STEMPEL, arts, Off. v. Gez^d.

omtrent de verstandelijke vermogens van den miliciens-soldaat bij het 11de Regiment Infanterie J. G. G., beklaagd van insubordinatie.

Voorgeschiedenis. J. G. G., 20 jaar oud, is volgens inlichtingen door zijne moeder verstrekt, eenig overgebleven kind van 4 kinderen, die allen jong stierven. Zijn vader, 'n gepensionneerd Indisch militair, is potator, en leed waarschijnlijk aan syphilis, in aanmerking genomen de vele miskramen, die patient's moeder gehad heeft. (5).

De ouders van patient leven gescheiden, aanleiding daartoe zou de slechte behandeling geweest zijn, die de moeder van haren man ondervond.

Als kind zou patient reeds vreemd geweest zijn, in den laatsten tijd zou dit zijn toegenomen, terwijl volgens opgave van de moeder, zijn gedrag en vorderingen op school ook slecht waren.

Den laatsten tijd was G. als kostganger bij zijne moeder thuis, was toen in zijn optreden tegen haar hoogst onbehoorlijk, mishandelde haar zelfs. Zijn gedrag was in dien tijd zoo vreemd, dat zijne moeder de hulp van een geneesheer inriep, die hem echter door zijn agressief optreden niet kon onderzoeken (zie brief van Dr. SNOEK te Amsterdam).

In het Huis van Bewaring te Arnhem was het den bewaarders opgevallen, dat G. vreemd deed, op alle vragen steeds „och dat gaat vrijwel” antwoordde, en den geheelen dag met zijn hoofd in het water zit te plassen.

Lichamelijk: worden bij G. geen afwijkingen gevonden.

Onderzoek naar de geestvermogens. G., ter onderzoek voorgebracht, herkent de doctoren als zoodanig, doch weet geen reden op te geven, waarom hij medisch onderzocht moet worden. Hem mankeert niets, alleen af en toe hoofdpijn. Hem mankeert niets, de bewaarder zeide, ga mee naar den docter, en toen is hij maar meegegaan; waarom, „dat weet ik bij God niet!” „Of hij hier of daar is, is hem ook 't zelfde.”

Hij blijkt matig georiënteerd te zijn in den tijd, jaartal en maand worden goed opgegeven, datum niet, „hij is ook al 22 dagen hier, en dan raak je

in de war"; hij is ook verder goed georiënteerd in plaats, weet dat hij te Arnhem in het Huis van Bewaring in voorarrest is. Hij weet ook te vertellen, waarom hij hier is.

Met groote onverschilligheid, 'n steriotyp, imbecil lachje op 't gelaat, bij alles wat hij zegt, vertelt hij, dat hij 't hier best kan schikken, dat hij, nu ja, wel liever in de buitenlucht en in vrijheid is, maar dat hij nu maar moet afwachten, wat de Krijgsraad over hem beschikt. Vervelen doet hij zich hier niet, evenmin ziet hij ongeduldig naar den afloop zijner zaak uit.

Het gebeurde, waarom hij hier is, herinnert hij zich heel goed, hij wist, wat hij deed. Als oorzaak geeft hij aan, dat hij eens uit wou, andere jongens gingen ook uit, hij was in 14 dagen niet uitgeweest; hij was verder in de meening dat hij geen dienst behoefde te doen, omdat men hem dat in Amsterdam gezegd heeft. Hij heeft de pest aan den dienst, heeft nooit met den dienst opgehad. Hij was, toen hem bevolen werd op te staan, driftig geworden, en kan dan iemand wel 'n klap geven. 'n Enkele maal krijgt hij wel meer 'n driftbui, hetgeen overeenkomt met de verklaring van zijne moeder en van Dr. SNOEK te Amsterdam.

Berouw, over hetgeen gebeurd is, heeft hij niet, evenmin verdriet van, of schaamte over zijn verblijf in het Huis van Bewaring. Met steeds denzelfden steriotypen glimlach en steriotype handbewegingen antwoordt hij op verschillende daarop betrekking hebbende vragen. Ja dat gaat vrijwel, er is toch niets meer aan te doen, ik moet maar afwachten wat de Krijgsraad zegt. Opvallend veel worden de uitdrukkingen „dat gaat vrijwel”, „Bij God, dat weet ik niet”, gebruikt.

Het blijkt verder, dat de abstracte begrippen, van berouw, goed, slecht, schamen enz. bij beklagde niet diep verwerkt zijn. Zijn opvattingen daarover gaan niet verder dan hetgeen hem waarschijnlijk uit den omgang met anderen bijgebleven is, en 't geen hij gehoord en onthouden heeft. Zoo qualificeert hij voor slecht „b.v. als je iemand op zijn donder komt.”

Zijn ethisch defect demonstreert hij verder in een gesprek over zijne moeder. Deze, eene gescheiden vrouw, heeft, 't geen hem bekend is, hard tobben om er te komen, is failliet gegaan, de inboedel is voor schuld verkocht. Hij was den laatsten tijd kostganger bij haar, gaf haar zes gulden van de twaalf, die hij verdiende, wilde haar niet met meer helpen, ze moest maar zien hoe ze er kwam, ieder moet maar zien, hoe hij door de wereld komt; hij had zelf zes gulden noodig voor kleeren (hij houdt veel van opschik), snoepen, 't geen hij gaarne deed, 't bezoeken van harddraverijen, waar hij ook wedde. Voor sterken drank gaf hij geen geld uit, ontkent eerst ooit sterken drank te gebruiken, doch geeft later toe wel eens 'n borreltje te drinken.

Hij kent de benarde omstandigheden zijner moeder, waartegenover hij de grootste onverschilligheid en gevoelsstompheid aan den dag legt, weet, dat zij zich geldelijke opofferingen getroost om hem eenige malen te Nijmegen en hier te bezoeken, doch vindt daar niets bijzonders in, „wat is nu zoo'n reisje?” Hij heeft alzoo veel gereisd, dat hij van 'n reisje van Amsterdam naar Nijmegen geen ophef kan maken. Bij het bezoek zijner moeder in het Huis van Bewaring gedraagt hij zich zeer onhebbelijk, wil haar niet langer zien.

Op de vraag, of hij van zijne moeder houdt, antwoordt hij: „Och, dat gaat vrijwel, houden neen, gewone genegenheid, meer niet. Lachend erkent hij, dat het best mogelijk is, dat hij zijne moeder misschien wel eens geslagen heeft.

Volgens zijn zeggen is hij tot zijn 15de jaar school gegaan, en was daar 'n goed leerling. Met de verkregen kundigheden is hij best tevreden. Zijn intellectueele ontwikkeling is miniem. $7 \times 8 = 48$. Met hem samen rekenend $1 \times 8 = 8$; $2 \times 8 = 16$ enz. . . . $7 \times 8 = 56$, komt hij met horten en stooten tot een goed resultaat $10 \times 12 = 120$; $11 \times 12 = 108$.

Van de vorstelijke familie kent hij de voornamen, meer niet, daar heeft hij zich nooit mee opgehouden. Als plaatsen in de provincie Gelderland noemt hij Doesburg, Goes, als hoofdplaats Amersfoort. Hij weet dat er 11 provinciën zijn, kan er slechts 2 of 3 noemen, „hij heeft altijd moeite met de provincies gehad”, terwijl hij van 'n reis van Amsterdam naar Groningen, die hij zelf gemaakt heeft, de tussehenliggende stations goed kan opnoemen.

Zijn beroep was sjeesdraver, daarna reisde hij met circus Schumann, daarna is hij een poosje bleeker geweest. Het reizen en trekken, 't onge-regelde leven met een circus trekt hem aan.

Over 't algemeen ingenomen met zijn kennis en kundigheden, beschouwt hij zich als een der beste sulkeydravers, wil na afloop zijner straf naar Engeland, om als jockey te rijden. Ook dit, geeft hij voor, goed te kennen, hoewel bij dieper navragen blijkt, dat hij nooit als zoodanig gefungeerd heeft.

Hij denkt, dat er in Engeland meer geld te verdienen is, wil daarom daarheen, want „hij is iemand die alles om 't geld doet.” Met zekere pedanterie vertelt hij, dat hij goed op de hoogte van de Engelsche taal is, dat hij er zich best mee redden kan, terwijl blijkt dat zijn geheele kennis bestaat in 'n gebrekkig stamelen der woorden: goes, good, very well, yes en no.

Zijn voorraad voorstellingen is zeer gering; alles concentreert zich bij hem om het idee in Engeland sjeesdraver te worden, terwijl van een goed overdacht plan niets blijkt. Hij gaat met de boot naar Harwich en . . .

Op de vraag „wat is Arnhem voor 'n stad?” antwoordt hij: „Arnhem is een luxe stad;” met luxe verbindt hij wederom paarden en komt zoo weer op sjeesdraven.

II.

Conclusie.

Na bovenstaand onderzoek geven ondergeteekenden als hunne meening te kennen, dat op grond van de waargenomen defecten op ethisch en intellectueel gebied, van den imbecillen grootheidswaan, van de armoede aan voorstellingen, van het steriotype lachen, het steriotype herhalen van uitdrukkingen en handbewegingen J. G. G. is een imbecil, die ontoerekenbaar is voor het door hem bedreven feit.

Arnhem, 16 Juli 1908.

(get.) J. L. DOBBERKE.

(„) H. S. VAN DER STEMPEL.

Zeekrijgsraad aan boord van Hr. Ms. Pantserdekschip „Gelderland”.

Vonnis van 19 December 1908.

Fiat-executie verleend te Curaçao den 21sten December 1908 door den Kapitein ter Zee, Commandant der Scheepsmacht in de Caraïbische Zee, J. B. SNETHLAGE.

President: G. P. VAN HECKING COLENBRANDER, Kap. ter Zee.

Leden: L. HAMMING en P. H. D. SCHUTTEVAER, Luitenants ter Zee 1ste klasse;
O. BENDER en O. D. F. DE RIDDER, Luitenants ter Zee 2de klasse;
C. G. TICHELAAR, Officier van Gezondheid 2de klasse en C. J. O. DORREN,
1ste Luitenant der Mariniers.

Fung. Fiskaal: G. A. DAËY Ouwens, Off. v. Adm. 1ste klasse.

Fung. Secretaris: C. C. KRIEGER, Off. v. Adm. 2de klasse;

Raadsman: P. A. KEMPEN, Off. v. Adm. 2de klasse.

ART. 180, 181 SWB. KOLONIALE AMBTENAREN.

Wederspannigheid tegen koloniale ambtenaren gepleegd door aan de Nederlandsche militaire rechtspraak onderworpen personen.

De curaçaosche ambtenaren, tegen wie het verzet is gepleegd, waren in de rechtmatige uitoefening hunner bediening daar zij hun optreden konden verantwoorden op grond van hen bindende en macht verleende bepalingen eenen voor hen geldende instructie.

Nu in art. 180 Swb. niet uitdrukkelijk gesproken wordt van „Nederlandsche ambtenaren” verzet zich de letter der wet geenszins tegen de uitlegging dat ook vreemde ambtenaren onder de uitdrukking „ambtenaar” zijn begrepen.

Al blijkt noch uit de wet noch uit hare geschiedenis de bedoeling om bij art. 180 Swb. het vreemde staatsgezag te beschermen, ook van het tegendeel is nergens gebleken.

Echter behoeft men in het onderhavige geval niet eens zoo ver te gaan, daar de kolonie Curaçao niet geheel met een vreemd land en het openbaar gezag aldaar niet met vreemd staatsgezag is gelijk te stellen.

Niet alleen toch wordt in Curaçao recht gesproken in naam der Koningin en kan de Hooge Raad der Nederlanden bij de door koloniale rechters gewezen vonnissen te pas komen, doch de koloniale verordening zelve, welke de bevoegdheid tot het vaststellen der ambtsinstructie voor de politiedienaren van Curaçao regelt, vindt haar steun in een ook voor Nederland geldende wet nl. het reglement op het beleid der Regeering in de kolonie Curaçao.

Veroordeeling wegens wederspannigheid eenig lichamenlijk letsel tengevolge gehad hebbende.

Eisch en conclusie den Zeekrijgsraad aan boord van Hr. Ms. Pantserdekschip „Gelderland” overgegeven door den fungeerenden Fiskaal, eischer ambtshalve ter eenre op en jegens B., gedaagde en gedetineerde in voorschreven zaak ter andere zijde.

De eischer ambtshalve draagt voor:

dat het zoo uit de verklaring van den gedetineerde als uit de verdere ten processe overgelegde stukken is gebleken, dat de gedetineerde, oud naar zijne opgave 21 jaar, geboren te Rotterdam, laatstelijk als matroos 2de klasse gediend hebbende aan boord van dezen bodem, zich den 13^{den} Juli 1905 vrijwillig voor den tijd van acht jaren in den zeedienst heeft verbonden als lichtmatroos en dat de krijgsartikelen hem zijn voorgelezen;

dat de gedetineerde voor den Zeekrijgsraad terecht staat, beschuldigd van „wederspannigheid”, door zich in den avond van 6 November 1908 met geweld verzet te hebben tegen ambtenaren, werkzaam in de rechtmatige uitoefening hunner bediening, bij welke feitelijkheden eenig lichamenlijk letsel is gevolgd;

dat beklaagde wel is waar op de pertinent tot hem gerichte vraag: of hij niet moet bekennen zich aan het hem tenlaste gelegde misdrijf te hebben schuldig gemaakt: „neen” antwoordt, doch dat overigens, in hoofdzaak, zijne geheele verklaring in de beide verhooren, feitelijk één voortgezette bekentenis, althans geene ontkenenis inhoudt; dat hij opgeeft: dat hij in den avond van 6 November j.l. in gezelschap van den matroos-schrijver B. en den matroos 2de klasse S., zich bevindende in een restaurant hoek Keuken- en Kuijperstraat te Willemstad, na eene korte woordenwisseling met den eigenaar F. K., onverhoeds door de politie werd aangegrepen en buiten dat restaurant werd gedrongen zonder dat hij begreep, waarom zulks gebeurde; dat hij heelemaal niet gehoord heeft dat de politie hem voor dien tijd heeft gewaarschuwd of iets anders heeft toegevoegd; dat hij, toen de politie hem beet had, getracht heeft zich los te worstelen; dat beklaagde het zeer goed mogelijk acht, dat, terwijl hij zich verzette, en zich los wilde rukken, er misschien bij ongeluk klappen zijn gevallen; dat het evenwel zijn doel niet is geweest iemand te slaan; dat hij, nadat hij naar buiten was gedrongen, trachtte zich los te rukken; dat beklaagde, voor zoover hij weet, niet heeft geschopt, alleen maar gerukt en geduwd; dat hij voorts opgeeft dat hij een beetje nijdig was, toen hij zonder daartoe aanleiding gegeven te hebben plotseling door de politie werd aangegrepen en dat hierin de reden van zijn verzet is gelegen; dat na eenigen tijd er nog een paar politieagenten bij zijn gekomen, waaronder een Europeaan, die bewerkte dat beklaagde werd losgelaten; voorts dat hij driftig van aard is en dien avond zeer opgewonden was geworden, eerst door het onhebbelijk optreden van den caféhouder K. en daarna door het aanpakken door de politieagenten; dat hij zijne handeling wel onverstandig vindt, doch dat dit evenwel op dat oogenblik niet bij hem opkwam; dat hij spijt heeft over het gebeurde; dat hij den indruk heeft gekregen dat de politie over 't algemeen den schepelingen niet onwelwillend gezind is; dat hij zich niet herinnert dezen agent eerder gezien te hebben; en ten slotte dat het gebruik van een beetje sterken drank invloed kan hebben uitgeoefend op zijn lichtgeraaktheid;

dat deze verklaring gedeeltelijk wordt bevestigd, en in hoofdzaak wordt aangevuld door de verklaringen der navolgende onder eede gehoorde getuigen:

a. de maréchaussée 1ste klasse bij de brigade Maréchaussée H. R. G., die in hoofdzaak opgeeft: dat hij zich in den avond van 6 November j.l. omstreeks half 10, met den veldwachter F. op ronde bevond en dat hun, toen zij langs het restaurant van K., hoek Keuken- en Kuijperstraat, kwamen, door dezen K. verzocht werden even te blijven staan, opdat hij een drietal daar aanwezige schepelingen kon laten betalen; dat getuige toen gezien heeft dat beklaagde opzettelijk een paar glaasjes van de tafel sloeg en

daarna den eigenaar K. een paar slagen met zijn hoofd gaf en een met zijn vuist; dat getuige toen, om aan die wanordelijkheden een einde te maken, naar binnen stapte, tegen K. roepende: „Frederik, bemoei je niet met hem, laat hem aan mij over!” en daarna in 't Hollandsch, tegen beklagde, hard genoeg om door dezen verstaan te worden: „Houdt op met die handelingen, er uit!” dat getuige toen van beklagde een vuistslag tegen zijn hoofd aan kreeg, zoodat zijn pet afviel; dat getuige de overtuiging heeft dat beklagde hem gezien moet hebben; dat getuige toen eenige slagen van beklagde afweerde, maar hem niet kon vastgrijpen; dat beklagde toen naar buiten werd gedrongen, waar getuige tegen F., den veldwachter, riep: „pak aan”; dat zij met hun beiden toen beklagde arresteerden, door hem ieder bij een arm te pakken; dat beklagde zich toen losrukte, en dat getuige weer een paar slagen kreeg; dat, toen ze hem vasthadden, de matroos B. getracht heeft beklagde van hen weg te trekken, door hem, beklagde, om zijn middel te pakken, zoodat getuige een oogenblik verplicht was beklagde los te laten, die daarop direct weer op getuige aanvloog en hem sloeg; dat getuige beklagde weer wilde grijpen, doch bemerkende dat zij beiden beklagde niet konden houden, gecommandeerd heeft: „trek uit sabel!”, waarop getuige en de veldwachter hun sabels trokken, die ze evenwel niet gebruikten, en die ze op behoorlijk verzoek van den matroos B. weder opstaken; dat onderwijl de veldwachter F. ook een schop had gekregen — getuige zegt niet van wien; — dat beklagde daarop trachtte getuige om te gooien, door, na op zijn buik te zijn gaan liggen, het linkerbeen van getuige te omklemmen, trachtende daarin te bijten; dat daarna eenige andere agenten kwamen met een brigadier, waarop beklagde werd vastgegrepen; dat beklagde toen aan den brigadier werd overgegeven, die hem op verzoek van den matroos B. liet gaan; dat getuige den beklagde onderwijl nog hoorde zeggen: „als ik mijn mes maar bij me had gehad, dan zou ik je wel leeren”; en ten slotte dat getuige van de verschillende slagen een opgezet oog had, met bloed bevoopen, en hevige pijn aan den linkerkant van zijn gezicht, ook aan zijn oor; dat daarenboven den volgenden dag zijn linkerarm in de spieren pijn deed, zoodat getuige zich meldde bij den stadsgeneesheer, Dr. F., en 8 dagen onder behandeling bleef;

b. de veldwachter bij de brigade Maréchaussée L. A. F., die eene in vele opzichten gelijkluidende verklaring geeft, en wel: dat hij op den avond van 6 November j.l. zich met de maréchaussée G. op ronde bevond en dat hun door den restauratiehouder K. verzocht werd even te blijven staan, opdat hij een paar daar zittende matrozen kon doen betalen; dat hij gezien heeft dat beklagde met zijn hand een paar glaasjes van tafel sloeg, evenwel niet weet of dat met opzet gebeurde; dat hij toen beklagde met zijn hoofd en zijn vuist een paar slagen naar K. heeft zien doen, evenwel niet weet of hij dezen geraakt heeft; dat G. toen binnentrad en tegen beklagde riep: „ophouden met die handelingen”; dat getuige evenwel niet weet of beklagde hem (G.) heeft zien binnenkomen, daar beklagde met zijne zijde naar de deur gekeerd stond; dat getuige toen gezien heeft dat beklagde den maréchaussée G. een klap heeft gegeven en zeker weet dat beklagde G. in zijn gezicht raakte; dat beklagde, buiten gekomen zijnde, op order van G., die getuige toeriep: „pak aan”, gearresteerd werd en dat getuige en G. beklagde ieder bij een arm grepen; dat beklagde evenwel voor dien tijd aan G. nog een paar klappen had gegeven; dat beklagde zich daarop losrukte en aan getuige een paar schoppen gaf; dat onderwijl de matroos B. den beklagde om zijn middel pakte en hem los trachtte te

rukken, zoodat getuige en G. niet in staat waren den beklaagde naar de wacht te brengen, waarop getuige en G. op commando van laatstgenoemde, hun sabels trokken, om beklaagde schrik aan te jagen, terwijl getuige kort daarop zijn sabel weer opstak; dat toen een brigadier met een 6-tal agenten er bij kwam en dat G. beklaagde aan den brigadier overgaf; dat getuige onderwijl naar zijn been ging kijken en niet gezien heeft wat er achter zijn rug gebeurde; dat hij wel pijn had aan dat been, maar dat hij er zelf wat zalf opsmeerde en er niet voor onder behandeling is geweest; dat getuige den beklaagde onder het weggaan nog heeft hooren zeggen: „als ik mijn mes maar had, zou ik je wel leeren”;

c. den brigadier bij de brigade Maréchaussée R. W. F., die verklaart: dat hij op den avond van 6 November j.l. geroepen werd om assistentie te verleen en bij het restaurant van K. in de Keukenstraat; dat getuige daar aangekomen, beklaagde op den grond zag liggen, die een been van den maréchaussée G. omklemd hield, zoodat die maréchaussée niet los kon komen; dat een paar maréchaussées en de matroos B. evenwel hielpen om G. zijn been weer vrij te doen krijgen; dat op verzoek van den matroos B. de beklaagde los werd gelaten om met zijn vrienden mee naar boord te gaan; dat getuige den beklaagde onder het heengaan hoorde zeggen: „als ik mijn mes maar had gehad dan had ik hem van onder tot boven „opengesneden, die choleralijder””; dat getuige van verzet tegen de politie niet meer heeft gezien dan het vorenstaande en dat tijdens zijne tegenwoordigheid beklaagde niet heeft geslagen of geschopt naar G. of F.; dat hij evenwel, op 't bureau van politie gekomen, eene geringe ontveling van het been van F. heeft gezien en de maréchaussée G. aan getuige zijn oog vertoonde dat met bloed beloopt was, terwijl hij later klaagde over pijn en zwelling van zijn nek en getuige gevoeld heeft dat hij gloeide; dat G. een week onder behandeling van den dokter is geweest en aan getuige heeft medegedeeld dat die toegebrachte kwetsuren hem door beklaagde waren toegebracht;

d. den restauranthouder F. K., die in hoofdzaak verklaart: dat hij in den avond van 6 November j.l. eenig ongenoegen vreezeende met een drietal matrozen, in zijn restaurant aanwezig, aan een paar voorbijgaande politieagenten heeft verzocht even te blijven staan totdat die matrozen hem betaald hadden; dat, terwijl hij naar beklaagde toekwam om hem te laten betalen, deze met zijn rechterhand een paar glaasjes van de tafel afsmeet en toen getuige hem toeriep dat hij die moest betalen, beklaagde hem een stoot met zijn hoofd tegen zijn neus en een slag tegen zijn arm gaf; dat getuige toen den maréchaussée G. riep om hem te assisteeren en dat deze binnenkwam aan beklaagde te kennen gevende, zooals getuige tenminste veronderstelt, dat beklaagde 't lokaal moest verlaten; dat getuige toen gezien heeft dat beklaagde den maréchaussée G. verscheidene slagen heeft gegeven, o. a. hem op zijn oog geraakt heeft; dat, toen G. den beklaagde buiten had gekregen een daar staande zwarte politieagent beklaagde heeft aangegrepen; dat getuige gezien heeft dat beklaagde zich verzette en dat hij G. een paar maal geslagen heeft; dat de agenten beklaagde mee wilden nemen naar de wacht, doch daar niet in konden slagen; dat getuige gezien heeft dat beklaagde zich op den grond heeft laten vallen en ook dat de matroos B. moeite deed om beklaagde los te krijgen van de politie; dat getuige evenwel den indruk kreeg dat zulks op vrij behoorlijke manier geschiedde; dat er toen een brigadier bijgekomen is met eenige agenten die beklaagde een eind hebben meegenomen.

e. den kleermaker J. W., bediende in het restaurant van K., die in

hoofdzaak verklaart: dat beklaagde, opstaande om het restaurant te verlaten, een paar glazen van de tafel sloeg, volgens getuige met opzet en toen K. beklaagde daarvoor om betaling maande, deze een paar klappen met zijn hoofd gaf; dat er toen een agent van politie (G.) binnenkwam die „pas op” riep; dat beklaagde een hoofdslag naar K. gaf en daarna naar G. sloeg, doch dat getuige niet zeker weet of hij dien heeft geraakt; dat beklaagde stompte en sloeg en, al worstelend, de deur werd uitgedrongen en dat getuige daarna op verzoek van K. meer politie is gaan halen;

f. den matroos-schrijver F. A. B., die in hoofdzaak verklaart: dat beklaagde op den avond van 6 November j.l., opstaande om het restaurant van K. te verlaten, een glaasje omgooide, hoe, weet getuige niet; dat hij door den kastelein aangemaand om daarvoor te betalen, dat niet wilde doen, op den kastelein toeliep en tegen hem, kastelein, aanliep, zoodat deze een eind op zij vloog; dat er toen een politieagent binnenkwam; dat getuige niet heeft gehoord dat die agent iets zei; dat die agent beklaagde beetpakte en naar de straatdeur drong; dat beklaagde trachtte zich los te rukken en te wringen en bijna gek was van drift; dat getuige en de matroos S. toen buiten het restaurant den beklaagde ook hebben beetgepakt, trachtende hem te kalmeeren, doch dat beklaagde steeds pogingen deed om los te komen; dat getuige zich niet kan voorstellen dat er geslagen en geschopt is, en dat, als dat wel het geval mocht zijn geweest, dit gebeurd moet zijn op het oogenblik dat de agent en beklaagde de ééne deur van het restaurant uitkwamen, terwijl getuige een andere deur uitging; dat beklaagde telkens den agent die hem uit het café had gehaald en op wien hij het erg begrepen scheen te hebben, te lijf wilde; dat beklaagde zich op een oogenblik, dat alleen getuige en de matroos S. hem vast hadden, losrukte en weer op dien maréchaussée aanvloog; dat ze hem evenwel vóór dien tijd grepen; dat toen de agenten hun sabels trokken, doch die op verzoek van getuige weer opstaken; dat beklaagde toen op verzoek van getuige en matroos S. werd losgelaten en zij hem toen meenamen en kalmeerden; dat beklaagde erg driftig en opvliegend van aard is, maar dat het wel mogelijk is dat het gebruik van eenigen sterken drank eenigen invloed op zijne handelingen heeft gehad;

g. de matroos 2de klasse H. S., die in hoofdzaak verklaart: dat hij op dien avond, terwijl hij met beklaagde en B. in het restaurant van K. iets gebruikte, politie voor de deur zag staan en 't toen raadzaam vond om de deur uit te gaan, hetgeen hij deed; dat getuige, buiten gekomen, een glaasje hoorde breken en de stem van beklaagde hoorde die geen zin scheen te hebben om te betalen; dat getuige toen geraas hoorde als van vechtenden, gesmijt van stoelen, enz.; dat getuige even later den beklaagde de deur uit zag dringen door de politie; dat beklaagde toen los liep en een Curaçaosche politieagent te lijf wou; dat beklaagde dien agent uitschold en met zijne vuisten dreigde en dat beklaagde o. a. zeide: „Wat denkt die „leelijke blauwe vent wel, dat ik me door hem op mijn kop laat zitten”; dat de matroos-schrijver B. en getuige den beklaagde beetpakten om te verhinderen dat hij den Curaçaoschen politieagent te lijf ging en om hem te kalmeeren; dat getuige geen verklaring er voor weet te geven waarom beklaagde telkens dien agent te lijf wou, maar dat hij veronderstelt dat er in dat café iets is gebeurd; voorts dat beklaagde, toen hij er bijna in geslaagd was zich los te rukken, weer op den agent toeliep, waarop de agenten hun sabels trokken zonder er evenwel mee te slaan; dat beklaagde toen, nadat zulks verzocht werd, met getuige en den matroos-schrijver B. is mee mogen gaan; dat getuige het niet onmogelijk acht, dat eenige

sterke drank invloed heeft gehad op de handelingen van beklagde, doch dat deze uit zichzelf lichtgeraakt is;

h. de stadsgeneesheer H. F., die verklaart: dat in den morgen van 7 November j.l. de maréchaussée G. bij hem is gekomen, hem mededeelende dat hij den vorigen avond eenige slagen had bekomen bij eene arrestatie; dat getuige geconstateerd heeft dat die maréchaussée een bloeduitstorting onder het bindvlies van het linkeroog had, waarschijnlijk tengevolge van een slag; dat getuige overigens geen letsel of kneuzingen heeft gevonden, doch ook geen aanleiding had den maréchaussée nauwkeurig te onderzoeken; dat die maréchaussée onder zijne behandeling is gebleven voor rheumatische koorts en een soort van influenza en hij geklaagd had zich reeds den vorigen dag koortsig en rheumatisch te gevoelen; dat de bloeduitstorting in het oog van den maréchaussée G. niet van zoodanigen aard was, dat hij daardoor geen dienst had kunnen doen; dat voorts ten overvloede uit het door den maréchaussée 1ste klasse H. R. G. en den veldwachter L. A. F. op hun ambtseid opgemaakt proces-verbaal nog blijkt, dat de beklagde in den avond van 6 November j.l., na door eerstgenoemde te zijn gewaarschuwd om met zijne wanordelijke handelingen op te houden, de maréchaussée G. eenige vuistslagen in zijn aangezicht toebreacht en den veldwachter F. een schop tegen zijn linker scheenbeen gaf; dat beklagde, na gearresteerd te zijn, door den matroos-schrijver B. met geweld uit de handen der politieagenten werd gerukt en dat de maréchaussée G. onder dokters behandeling is geweest voor de toegebrachte vuistslagen;

Overwegende dat mitsdien door de verklaring van beklagde, gedeeltelijk bevestigd en voorts aanmerkelijk aangevuld door de beëdigde verklaringen der getuigen G., F., K., W., B., S. en F. en den inhoud van het op den ambtseid opgemaakt proces-verbaal van den maréchaussée G. en den veldwachter F., in hun onderling verband en samenhang beschouwd, wettig en overtuigend is bewezen dat: terwijl de maréchaussée G. en de veldwachter F. in den avond van 6 November j.l. te ongeveer half 10 ure eene ronde maakten, hun, op hun weg door de Keukenstraat door F. K., eigenaar van een restaurant aldaar, verzocht werd even te blijven staan, omdat die restauratiehouder moeilijkheden vreesde met een paar in dat restaurant aanwezige matrozen; dat er daarop door beklagde glaswerk werd gebroken, waarop beklagde den restauranthouder R. een paar slagen gaf; dat de maréchaussée G. daarop binnentrad en waarschuwde daarmee op te houden; dat beklagde G. toen een slag tegen zijn hoofd gaf; dat beklagde daarop naar buiten werd gedrongen en aldaar werd vastgegrepen door den maréchaussée G. en den veldwachter F.: dat beklagde zich tegen zijne arrestatie eenige malen heeft verzet door te rukken, te wringen, te duwen, te worstelen, te stompen en te slaan; dat de maréchaussée G. daarbij van beklagde een paar malen slagen bekwam, en dat de veldwachter F. een schop opliep, waarvan het niet zeker is dat zij door beklagde is gegeven; dat de matroos-schrijver B. daarbij gepoogd heeft beklagde weg te trekken: de agenten zeggen om beklagde uit hunne handen los te rukken, de getuigen B. en S. zeggen om beklagde te verhinderen den maréchaussée G. te lijf te gaan en beklagde te kalmeeren, waarbij ook de matroos S. behulpzaam was; dat de politieagenten, bemerkende dat zij beklagde niet konden houden en er niet in konden slagen hem naar het bureau van politie te brengen, op een gegeven oogenblik toen hunne sabels trokken, die ze evenwel, kort daarop, op behoorlijk verzoek van den matroos-schrijver B. weer opstaken; dat beklagde zich toen nog op den grond heeft laten vallen en het been van den maréchaussée G.

omklemd hield, zoodat deze niet los kon komen; dat onderwijl een brigadier en eenige agenten ter assistentie waren komen aanloopen, waarop beklaagde aan den brigadier werd overgegeven, die hem op verzoek van den matroos-schrijver B. met hem en den matroos S. mee liet gaan; dat de maréchaussée G., door den slag tegen zijn hoofd, een bloeditstorting onder het bindvlies van het linkeroog heeft bekomen, welk letsel van geringen aard is;

Overwegende dat uit de „Ambts-instructie voor dienaren van politie op het eiland Curaçao”, vastgesteld bij beschikking van den Procureur-Generaal in de kolonie Curaçao dd. 1 Juli 1891, blijkt: 1°. dat de maréchaussées 1ste en 2de klasse en de veldwachters, voor zoover zij op het eiland Curaçao dienst doen, dus ook de maréchaussée 1ste klasse G. en de veldwachter F., zijn dienaren van politie; 2°. dat zij, ingevolge sub 12 dier instructie, verplicht zijn aan ieder, die hun hulp inroept, onmiddellijk hulp te verleen, zoodat zij, toen de koffiehuisouder K. hun om assistentie vroeg, ten einde, ingevolge artt. 10 en 7 der Verordening van 28 Juli 1881 n°. 24, te zorgen, dat bij hem geen ongeregelheden plaats vonden, verplicht waren om aan dat verzoek gevolg te geven; 3°. dat zij, door zich te vertoonen op een plaats, waar, om nietige oorzaak, eenige ongeregelheid was te vreezen, handelden ingevolge sub 36 dier instructie; 4°. dat zij, ingevolge sub 3 dier instructie, belast zijn met de zorg voor de handhaving der openbare orde en voor de bescherming der ingezetenen en hunne goederen; dat derhalve de maréchaussée G. handelde in de rechtmatige uitoefening zijner bediening, toen hij feitelijkheden tegen K. ziende plegen en beschadiging van diens eigendom, het restaurant binnentrad, om daaraan een eind te maken en tevens op te volgen het bepaalde bij sub 16 dier instructie, n.l. te beletten dat iemand zich zelf door onwettige middelen recht verschafte; 5°. dat zij, ingevolge sub 13 dier instructie, verplicht zijn om personen, die de verordeningen overtreden, naar het fiscalaat te brengen; dat de maréchaussée G. derhalve in de rechtmatige uitoefening zijner bediening was, toen hij beklaagde, die rumoer verwekte en hinderlijk was voor de publieke orde en rust (art. 18, keur, regelende de straatpolitie op het eiland Curaçao. Publicatieblad 1891 n°. 12) naar het bureau van politie wilde geleiden en hem daartoe trachtte te arresteeren; 6°. dat zij ingevolge sub 11 dier instructie elkander zoo noodig, hulp verleen, zoodat ook de veldwachter F. in de rechtmatige uitoefening zijner bediening was, toen hij, die daarenboven ingevolge sub 4 dier instructie gehoorzaamheid schuldig is aan ieder ambtenaar van politie die in rang boven hem is gesteld, op order van den maréchaussée G., den beklaagde aangreep; 7°. dat zij, zoo noodig, geweld met geweld te keer gaan, ingevolge sub 18 dier instructie, derhalve in de rechtmatige uitoefening hunner bediening waren, toen zij, om beklaagde in bedwang te houden, hunne sabels trokken, waarvan zij trouwens geen gebruik gemaakt hebben;

Overwegende dat uit dit alles blijkt dat de maréchaussée G. en de veldwachter F. geenszins op den avond van 6 November j.l. tijdens het voorvallene met beklaagde, hebben overschreden de grenzen der rechtmatige uitoefening hunner bediening, daar immers een ambtenaar, die zijn optreden kan verantwoorden op grond van hem bindende en macht verleende bepalingen eener voor hem geldende instructie, rechtmatig optreedt; dat zij derhalve gedurende het voorgvallene waren in de rechtmatige uitoefening hunner bediening;

Overwegende dat duidelijk gebleken is dat beklaagde geweten heeft dat

hij te doen had met een ambtenaar van politie, hetgeen trouwens ook niet door hem wordt geloofend ;

Overwegende dat het bij eene arrestatie rukken, wringen, duwen, worstelen, stompen en slaan van den gearresteerde, en ook het omklemmen van het been van den arresteerenden politieambtenaar, waardoor deze verhinderd werd die arrestatie naar behooren te verrichten, is het zich met geweld tegen die arrestatie verzetten ;

Overwegende dat, in dit geval, het toebrengen van slagen door beklaagde aan den maréchaussée G., waardoor deze eene bloeditstorting onder het bindvlies van het linkeroog bekam, behoort beschouwd te worden als het plegen van feitelijkheden, die eenig lichamenlijk letsel tengevolge hebben ;

Overwegende dat met het bewijs der als bewezen aangenomen daadzaken welke daarstellen het misdrijf van „weerspannigheid, tengevolge gehad hebbende eenig lichamenlijk letsel”, tevens het bewijs van beklaagdes schuld daaraan is verkregen ;

Overwegende dat de handelingen van den matroos-schrijver B. en van den matroos S., vooral van eerstgenoemde, gestreng afkeuring verdienen, daar zij door hun optreden meer kwaad dan goed hebben gedaan aan de zaak van beklaagde ; dat dan ook uitsluitend de overweging dat de mogelijkheid niet is uitgesloten, dat, zocals zij verklaren, bij hen werkelijk de goede bedoeling heeft voorgezeten den beklaagde eensdeels te weerhouden om den maréchaussée G. te lijf te gaan, en, anderdeels, om hem te kalmeeren, een eenigszins veranderden kijk doet krijgen op het wegtrekken van beklaagde, een daad die overigens al verdacht veel overeenkomst vertoont met wederspannigheid, en als grensgeval tenminste beschouwd behoort te worden als het bemoeielijken van de taak der politie ;

Overwegende dat beklaagde opgeeft geen waarschuwing van den maréchaussée G. gehoord te hebben ; dat hij niet het doel heeft gehad te slaan ; dat hij voorts toch al opvliegend van aard, en reeds eenigszins gebelgd door het optreden van den kastelein K., bij het plotseling aangrijpen door de politie zijn drift niet meer naar behooren kon beheerschen ; dat voorts misschien het gebruik van eenigen sterken drank wèl invloed kan gehad hebben op zijne handelingen, en ten slotte dat hij spijt heeft over het voorgevallene ;

Overwegende dat het, vooral ook in verband met de over het algemeen zoo ruiterlijk afgelegde verklaring van beklaagde, wenschelijk voorkomt om met die omstandigheden bij de straftoemeting rekening te houden ;

Gelet op het gering lichamenlijk letsel door de feitelijkheden veroorzaakt ;

Gezien het extract uit het conduiteboekje van den beklaagde ;

En vermits het alzoo uit al het bovenstaande blijkt dat de beklaagde zich heeft schuldig gemaakt aan: „Wederspannigheid, tengevolge gehad hebbende eenig lichamenlijk letsel”, waartegen is voorzien bij de artikelen 1, 2, 9 en 12 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Water, artikelen 9, 10, 11, 181 (1°) in verband met artikel 180 van het Wetboek van Strafrecht, artikelen 1 en 2 van het Koninklijk Besluit van 18 Februari 1887, n°. 38 en artikel 167 der Rechtspleging bij de Zeemacht ;

Zoo concludeert de eischer ambtshalve dat de gedaagde en gedetineerde zal worden veroordeeld tot eene gevangenisstraf voor den tijd van één maand mitsgaders in de kosten en misen van de justitie en die van den processe, desnoods ter taxatie en moderatie van den Krijgsraad, of te worden

veroordeeld tot zoodanige andere straf als de Krijgsraad in goede justitie zal verstaan te behooren.

In den Krijgsraad overgegeven.

In Zee, den 4^{den} December 1908.

De fungerende Fiskaal,

(get.) DAEY OUWENS.

Memorie van Verdediging.

Edelachtbare Heeren!

Na kennis te hebben genomen van de processale stukken in zake den matroos 2de klasse B. heb ik de eer het navolgende onder de aandacht van Uwen Raad te brengen.

Volgens art. 12 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Water is op schepelingen behorende tot de Koninklijke Nederlandsche Marine het Nederlandsche Wetboek van Strafrecht van toepassing voor zooveel betreft die feiten waartegen bij het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Water geen bijzondere straf is gesteld. Waar nu uit de verschillende stukken is gebleken dat beklagde de hem ten laste gelegde feiten pleegde in Willemstad op het eiland Curaçao, alzoo buiten het Rijk in Europa, dient in de eerste plaats te worden onderzocht of krachtens het bepaalde in een der artt. 3 t/m 7 van het Wetboek van Strafrecht de Nederlandsche Strafwet op hem van toepassing is. Als eenig artikel krachtens hetwelk de Ned. strafwet op beklagde in deze van toepassing zou kunnen zijn komt dan in aanmerking art. 5, 2e lid. Volgens dit artikel wordt geëischt dat het feit door de Ned. strafwet als misdrijf wordt beschouwd en daarop door de wet van het land waar het begaan is (in casu de kolonie Curaçao) straf is gesteld. Hoewel hierdoor aan het gepleegde strafbaar feit geen nieuw element wordt toegevoegd en dit slechts een voorwaarde is voor de toepasselijkheid der Nederlandsche wet (H. R. 30 November 1891 en 13 November 1893) zal dit voor Uwen Raad een belangrijk punt van onderzoek uitmaken.

Ondergeteekende betwijfelt niet dat in de kolonie Curaçao op een feit, als aan den beklagde wordt tenlaste gelegd, volgens de aldaar geldende strafwet, straf is gesteld; dit is echter niet voldoende om beklagde wegens het hem tenlaste gelegde schuldig te verklaren aan wederspannigheid. Ook aan de 2e voorwaarde van art. 5, 2e lid W. v. Str. moet zijn voldaan en hiervoor is het niet voldoende te zeggen wederspannigheid is strafbaar in Curaçao en ook volgens het Nederlandsche Wetboek van Strafrecht, maar de vraag is of wanneer het den beklagde tenlaste gelegde feit als bewezen wordt aangenomen, dit volgens de Nederlandsche strafwet een misdrijf oplevert d. w. z. wanneer beklagde dat feit binnen het Rijk in Europa hadde begaan. De eischer ambtshalve beantwoordt deze vraag bevestigend en concludeert tot schuldigverklaring van beklagde aan: „wedgespannigheid, ten gevolge gehad hebbende eenig lichamelijke letsel”. Ik geloof dat dit niet juist is. De vraag waar het in dezen om gaat, is: kunnen de maréchaussée 1ste klasse bij de brigade maréchaussée te Curaçao H. R. G. en de veldwachter bij die brigade L. A. F. beschouwd worden als ambtenaren in den zin van art. 180 W. v. Str.? Of meer algemeen, beschermt de wet alleen het Nederlandsche of ook het *vreemde* staatsgezag zoodat

waar gesproken wordt van ambtenaren, wettelijk voorschrift enz. daaronder ook begrepen zijn vreemde ambtenaren, vreemde wettelijke voorschriften enz. ?

Het antwoord op deze vraag moet m. i. ontkennend luiden.

Uit geen enkele bepaling van het Wetboek van Strafrecht noch uit de memorie van toelichting blijkt dat het de bedoeling van den wetgever geweest is, ook het vreemde staatsgezag te beschermen. In de memorie van toelichting op art. 194 (oud) thans art. 180 W. v. Str., wordt o. a. gezegd: „Niet de persoon des ambtenaars maar de ambtenaar als zoodanig, „wanneer, waar en zoolang hij is het orgaan van de wet vereischt de „bijzondere bescherming der strafwet”; maar dit moge waar zijn, voor zoover het den Nederlandschen ambtenaar betreft, de Nederlandsche Staat heeft er m. i. echter geen belang bij waar het betreft den vreemden ambtenaar, waar hij noch die vreemde wet kent, noch bij hare handhaving in den regel belang heeft. Voor zoover de wetgever het noodig heeft geoordeeld het vreemde Staatsgezag te beschermen heeft hij daarvoor de bepalingen opgenomen in den III^{den} titel II^{de} boek van het W. v. Str. Volgens de memorie van toelichting op dien titel behoorden de uitzonderingen op het gemeene recht tot enkele zware misdrijven beperkt te worden. Bij dezen titel zeide de Minister van Justitie in zijn antwoord aan de Commissie van Rapporteurs dat de rechtsgrond van den 3^{en} titel lag in het besef dat er solidariteit bestaat van belangen, solidariteit van elk wettig gezag. De meening nu dat de feiten tegen het openbaar gezag gepleegd ook strafbaar zijn wanneer zij het vreemde staatsgezag betreffen, gegrond op dat beginsel van solidariteit van belangen tusschen de verschillende staten, welk beginsel door den Nederlandschen wetgever zou zijn erkend en dus zoo ruim mogelijk moet worden toegepast, wordt door Mr. F. J. NOYON, in aantekening 6 op art. 5 van zijne verklaring van het Wetboek van Strafrecht (2de druk 1ste deel blz. 56 en 57) bestreden en mag dit beginsel volgens hem in geen geval uitgebreid worden buiten de grenzen van den 3^{den} titel. Eveneens bestrydt hij de tegenwerping dat de wetgever „sommige artikelen zóó redigeerde „dat er slechts van Nederlandsche ambtenaren en instellingen sprake is, „blijkbaar gevoelende dat wanneer in eene wet die hij zelf bepaalde dat „ook in het buitenland vaak den vreemdeling en in den regel den Neder- „lander zou binden, hij niet uitdrukkelijk zeide dat hij slechts Nederlandsche „ambtenaren of instellingen op het oog had men daaronder ook vreemde „ambtenaren en instellingen zoude verstaan” zonder beteekenis is door er op te wijzen dat de bijvoeging Nederlandsche in verband met den Staat of het staatsgezag alleen in art. 6 voorkomt, in welk artikel het oorspronkelijk woordje „hem” in verband met wijzigingen gebracht in art. 5 door den Minister werd vervangen door „de ambtenaar” waarbij hij ondoordacht en onnoodig sprak van Nederlandschen ambtenaar (t. a. p. blz. 58).

Ook Prof. Mr. G. A. VAN HAMEL betoogt in zijn artikel „Wederspanningheid”, opgenomen in het Tijdschrift voor Strafrecht, deel I (blz. 24 vlgg.) uitvoerig dat art. 180 W. v. Str. niet van toepassing is op vreemde ambtenaren en dat de 3de titel van het 2de boek W. v. Str. de uitzondering is op het stelsel der wet, dat hij als volgt omschrijft: „voor zoover niet eenig „artikel eene bijzondere beperking of uitbreiding uitdrukkelijk aanwijst zijn „de misdrijven tegen „het openbaar gezag” of tegen „ambtenaren” beperkt „tot tegenwerking of ongehoorzaamheid tegen het Nederlandsch gezag en „de Nederlandsche ambtenaren en tegen die vreemde autoriteiten welke „werkzaamheid op (ook) voor Nederland geldende wettelijke voorschriften „steunt.” (t. a. p. blz. 31). Van de ongerijmdheden waartoe men komt door de ruimere opvatting te huldigen, geeft hij eenige voorbeelden. Zoo zouden

bijv. de aanslag door een Nederlander in den vreemde ondernomen om den grondwettigen regeeringsvorm te vernietigen, de aanslag op het leven of de vrijheid der niet regeerende vorsten van dat land, het uiteenjagen van een buitenlandsch parlement, ongehoorzaamheid aan het bevel van een buitenlandsch vorst hier te lande niet kunnen worden vervolgd; het mindere verzet tegen een politieagent, ongehoorzaamheid aan het bevel van een ambtenaar wel.

De misdrijven tegen hoofden en vertegenwoordigers van vreemde Staten zouden alleen strafbaar zijn voor zooveel betreft „bevriende” Staten voor misdrijven tegen ondergeschikte ambtenaren zou die verhouding niet worden geëischt (t. a. p. blz. 27 en 28).

In het vonnis gewezen door de Rbk. te Maastricht van 29 Juni 1898 wordt de ruimere opvatting gehuldigd (Tijdschrift van Strafrecht deel XI overzicht der rechtspraak en litteratuur blz. 4).

In dit vonnis komen de volgende overwegingen voor:

„Overwegende toch, dat laatstgenoemd artikel is algemeen en de uitdrukking „krachtens de Wet” voorkomende in art. 198 voormeld, eveneens, „zoodat daarbij zoowel aan de buitenlandsche als aan de binnenlandsche wet moet worden gedacht;

„Overwegende dat deze ruime opvatting steun vindt in de omstandigheid, dat bij het beduidend meer beperkte oorspronkelijke art. 5 onder n°. 1 de Nederlandsche strafwet toepasselijk wordt verklaard op den Nederlander die zich buiten het Rijk in Europa schuldig maakt aan een der misdrijven omschreven in den negenden titel van het 2de boek, waarin voorkwam het tegenwoordige art. 207 (in het ongewijzigd regeeringsontwerp art. 228) en dat mitsdien in het ontwerp van het Wetboek van Strafrecht onder de in dat art. 228 (thans 207) voorkomende woorden „wettelijk voorschrift” werden bedoeld ook buitenlandsche wettelijke voorschriften”.

Dit argument komt mij weinig krachtig voor. Ik zie niet in waarom uit de opname van art. 228 (oud) in art. 5 n°. 1 (oud) volgt dat de in art. 228 voorkomende woorden „wettelijk voorschrift” nu ook buitenlandsche wettelijke voorschriften zijn begrepen. Ook wanneer in dat art. onder wettelijke voorschriften alleen Nederlandsche zijn begrepen was m. i. de opname van dat artikel in art. 5 n°. 1 (oud) volkomen gerechtvaardigd met het oog op die gevallen waarin een Nederlander krachtens een Ned. wettelijk voorschrift verplicht is in het buitenland een eed af te leggen. Dit geval doet zich b.v. voor met den schipper van een Ned. schip die ingevolge art. 369 Wetboek van Koophandel een eed aflegt of met den schipper, officieren, scheepsgezellen en passagiers die den eed voorgeschreven in art. 387 van dat wetboek afleggen.

Waar ondergeteekende van meening is dat de wederspanning alleen strafbaar is wanneer zij gepleegd wordt tegen Nederlandsche ambtenaren, dat wil zeggen ambtenaren in Nederlandschen dienst en niet Nederlanders die ambtenaren zijn, zal z. i. beklagde ook niet aan het plegen van dit misdrijf kunnen worden schuldig verklaard. Ambtenaar is hij tusschen wier en de Staat (resp. gemeente enz.) natuurlijk met het oog op ambtsvervulling, op meer of minder omschreven ambtsverrichtingen eene betrekking bestaat van dienstbaarheid, van ondergeschiktheid. Hij is geroepen of kan geroepen worden zijn ambt te vervullen als deel van een zekere organisatie, welke bepaalde dienstvoorschriften, toezicht en ondergeschiktheid, met meer of minder beperkingen en waarborgen medebrengt (VAN HAMEL t. a. p. blz. 36). Waar nu tusschen de maréchaussées en veldwachters bij de brigade Maré-

chaussée te Curaçao en den Nederlandschen Staat deze betrekking niet bestaat, kunnen zij ook niet als Nederlandsch ambtenaar beschouwd worden, maar zijn ambtenaren van de kolonie Curaçao, daar die betrekking wel bestaat tusschen hen en die kolonie. Als zoodanig staan zij m. i. voor zooveel betreft de toepasselijkheid van het Nederlandsche strafwetboek op gelijken voet met Fransche of Engelsche ambtenaren. De kolonie Curaçao heeft haar eigen strafwetboek, waarin voldoende bepalingen kunnen worden opgenomen tot handhaving van haar gezag en is het niet noodig dat hare ambtenaren nog bovendien door de Nederlandsche strafwet worden beschermd.

Het gevolg dezer opvatting is dat zooals de toestand thans is, schepelingen der Marine straffeloos wederspanningheid kunnen plegen in de Nederlandsche bezittingen en koloniën, waarbij evenwel in het oog dient te worden gehouden, dat zij in ieder geval krijgstuuchtelijk kunnen worden gestraft en zij e. q. wegens mishandeling kunnen worden vervolgd daar het niet noodig is dat de feiten in beide wetgevingen vallen onder hetzelfde juridisch begrip. Dat dit geen gewenschte toestand is, ondergeteekende zal de eerste zijn om dit toe te geven. Een en ander is evenwel het gevolg van het feit dat op schepelingen der Kon. Marine in Oost-Indië, Suriname en Curaçao het Nederlandsche Wetboek van Strafrecht van toepassing blijft en zij voor den Zeekrijgsraad terecht staan, ook voor feiten door hen aan den wal gepleegd behoudens in geval van connexiteit met een burger. Waar deze wijze van behandeling tot ongewenschte toestanden aanleiding geeft (zoo zijn ook door schepelingen gepleegde feiten die slechts een overtreding opleveren niet anders dan disciplinair strafbaar) zou hierin wijziging moeten worden gebracht, maar kan dit geen aanleiding geven een artikel van het strafwetboek toe te passen, waardoor aan dat artikel een beteekenis zou worden gehecht die het niet heeft.

Waar het den beklagde tenlaste gelegde feit zooals het hem is tenlaste gelegd, naar mijne bescheiden meening niet is een feit dat door de Nederlandsche strafwet als misdrijf wordt beschouwd, is de eischer ambtshalve niet ontvankelijk in zijne vordering en zal beklagde behooren te worden vrijgesproken.

Ondergeteekende hoopt dat de Krijgsraad zich met deze zijne beschouwingen zal kunnen vereenigen en het Uwen Raad moge behagen den beklagde vrij te spreken en zoo hij een ander gevoelen mocht zijn toegedaan en beklagde schuldig verklaren, hem op de gronden door den eischer ambtshalve aangevoerd, slechts een lichte straf op te leggen.

Den Zeekrijgsraad overgegeven den 10^{den} December 1908.

(get.) P. A. KEMPEN,

toegevoegd Raadsman.

Memorie van Antwoord.

Naar aanleiding van de memorie van verdediging door den Officier van Administratie 2de klasse P. A. KEMPEN, toegevoegd raadsman in de zaak van den matroos 2de klasse H. J. A. B., bij schrijven van 7 December 1908 den Krijgsraad aangeboden, heeft o. g. fung^d. Fiskaal in die zaak de eer het ondervolgende op te merken.

Het betoog van den verdediger komt hierop neer dat, aangezien de maréchaussée G. en de veldwachter F. niet zijn ambtenaren in Nederlandschen

dienst, maar in dienst van de kolonie Curaçao, de matroos B. niet tegen hen heeft kunnen plegen het misdrijf van „wederspanningheid”.

Met genoegen mocht o. g. aan het slot van dat betoog lezen de woorden „dat dit geen gewenschte toestand is, o. g. zal de eerste zijn om dit toe te „geven.” Welnu, o. g. is de tweede, en hoopt dat de Krijgsraad de derde zal blijken te wezen. Door die woorden van den verdediger zelve toch, wordt o. g. den weg aangewezen, dien hij te volgen heeft, het standpunt bepaald, door hem in dezen in te nemen, n.l. ná te gaan in hoeverre het scheppen van een toestand, door den verdediger zelve ongewenscht genoemd, noodig en nuttig kan zijn, en in hoeverre het niet toegeven aan de zucht om dien ongewenschten toestand te scheppen, kan beschouwd worden als wetsverkrachting.

Wat zegt de Wet? Art. 5, 2°. van het Wetboek van Strafrecht zegt: dat de Nederlandsche strafwet toepasselijk is op den Nederlander, *a.* die zich buiten het Rijk in Europa schuldig maakt, *b.* aan een feit, door de Nederlandsche strafwet als misdrijf beschouwd en *c.* waarop door de Wet van het land, waar het begaan is, straf is gesteld;

a. het feit is gepleegd te Curaçao, derhalve buiten het Rijk in Europa; *b.* in art. 180 Wetboek van Strafrecht wordt als misdrijf beschouwd het zich met geweld verzetten tegen een ambtenaar, werkzaam in de rechtmatige uitoefening zijner bediening; *c.* art. 230 van den Code Pénal (de wet van het land, waar het misdrijf begaan is, Curaçao) bedreigt straf tegen het feit van wederspanningheid.

Aan de voorwaarden in art. 5, 2° genoemd is dus, *volgens den letter der Wet*, voldaan. En die letter van de Wet, die woordelijke tekst is verbindend; en door te voldoen aan dien letterlijken tekst kan nooit de wet verkracht worden.

Er is in ons Wetboek van Strafrecht (toevallig in datzelfde art. 5 evenwel geheel buiten ons geval om) eene vergissing begaan en naar aanleiding daarvan zegt Mr. NOXON in zijn commentaar op dat art., blz. 56, 1° deel: „Ofschoon geheel tegen de bedoeling der ontwerpers, zal, *nu slechts de „afgekondigde tekst verbindend is*, de Turk, die Nederlander wordt, strafbaar worden, omdat hij vroeger twee vrouwen heeft gehad.”

O. g. haalt dit voorbeeld aan als bewijs hoe een gezaghebbend schrijver over ons Strafrecht, in een zóo absurd geval als dit, van oordeel blijkt te wezen: „*dat de wet naar behooren wordt toegepast als aan haar letterlijken „inhoud wordt voldaan.*” En hier hebben wij toch zeker niet te doen met een zóo absurd geval.

Hierop voortbouwend, volgt dat, waar niet uitdrukkelijk in art. 180 W. v. Str. gezegd wordt: „Nederlandsch ambtenaar” ook is begrepen de vreemde ambtenaar.

De letter der wet maakt dus het straffen van wederspanningheid gepleegd tegen een vreemden ambtenaar, eigenlijk verplichtend, *althans mogelijk*.

Als uitvloeisel van die opvatting werd dan ook, bij vonnis der Rechtbank te Arnhem van 3 Juni 1897, een Nederlander die in een vreemd land wederspanningheid pleegde tegen ambtenaren van dat vreemde land, strafbaar verklaard volgens de Nederlandsche Strafwet, aangezien dat feit tevens in dat vreemde land strafbaar was. (Het Wetboek van Strafrecht, rechtspraak en Ned. litteratuur door de hoogleraren POLS, v. D. HOEVEN, v. HAMEL en DOMELA NIEUWENHUIS, supplement blz. 4 en Mr. NOXON, 1ste deel blz. 57, noot 1).

Op de opmerking van den verdediger: „Uit geen enkele bepaling van „het Wetboek van Strafrecht, noch uit de Memorie van Toelichting blijkt

„dat het de bedoeling van den Wetgever geweest is, ook het vreemde „staatsgezag te beschermen,” meent o. g. *in dit geval* eenvoudig te kunnen antwoorden: dat ook nergens het tegendeel staat vermeld.

De rechtbank te Arnhem zag daar tenminste blijkbaar geen bezwaar in, en ging dus, volgens o. g. nog *iets verder* dan de Krijgsraad in zake B. zou hebben te gaan door hem strafbaar te verklaren ingevolge art. 180 en 181 Wetb. v. Strafrecht.

„*Iets verder*” zegt o. g. en wel om de volgende reden.

Het is n.l. o. g. niet goed mogelijk zich, *ten opzichte van het onderhavige geval* te stellen op het standpunt van den verdediger, en zich geheel te vereenigen met diens gelijkstelling van Curaçao met „vreemd land” en van het openbaar gezag te Curaçao met „vreemd Staatsgezag”.

Waar de verdediger in zijn betoog o. a. zegt:

„de ambtenaar als orgaan der wet vereischt de bijzondere bescherming „der strafwet, maar dat moge waar zijn, voor zoover het den Nederlandschen „ambtenaar betreft, de Nederlandsche Staat heeft er m. i. echter geen belang „bij waar het betreft den vreemden ambtenaar, waar hij nòch die vreemde „wet kent, nòch bij hare handhaving in den regel belang heeft”, daar vindt o. g. deze uitspraak, *in casu* te ver gedreven.

O. g. spreekt het met nadruk tegen dat de Nederlandsche Staat er geen belang bij zou hebben den Curaçaoschen ambtenaar van politie, — *waar de letter van de wet het niet verbiedt, doch toelaat*, — te beschermen tegen wederspanningheid, gepleegd door een Nederlandsch schepeling; de Kolonie Curaçao moge dan al haar eigen Wetboek — den Code pénal — hebben, en haar eigen politiekorps, toch bestaat er tusschen Nederland en de Kolonie Curaçao een band, die geheel verschilt van den band tusschen Nederland en: Engeland, Spanje enz. — de band n.l. tusschen *moederland* en *Kolonie*. —

Hoe nu?! hij die een beleedigend prentje van Koning Eduard van Engeland verkoopt zou volgens onze wet strafbaar zijn, en er zou geen solidariteit van belangen bestaan tusschen Nederland en Curaçao voor wat betreft de bescherming van politieambtenaren dier Kolonie! O. g. kan niet toegeven dat moederland en kolonie op dit stuk, zóó geheel vreemd tegenover elkander zouden staan, en merkt ten opzichte van het wél dégelijk bestaan van een band in justitieële zaken terloops op, dat van vonnissen, gewezen door het Hof van Justitie in de kolonie Curaçao, in hooger beroep kan worden gekomen bij den Hoogen Raad der Nederlanden. terwijl art. 137 der Wet, houdende vaststelling van het reglement op het beleid der regeering in de Kolonie Curaçao bepaalt: „*Er wordt in de Kolonie Curaçao recht gedaan in naam des Konings (der Koningin der Nederlanden)*”.

O. g. kan niet onderschrijven de meening van den verdediger dat „aan-gezien de Kolonie Curaçao haar eigen strafwetboek heeft, waarin voldoende „bepalingen kunnen worden opgenomen tot handhaving van haar gezag, „het niet noodig is dat hare ambtenaren nog bovendien door de Neder-landsche Strafwet worden beschermd”; O. g. acht dat, *in een geval als het onderhavige*, wel degelijk ten zeerste noodig.

Hoezeer Mr. NOYON o. a. ook tegen te groote uitbreiding is van de toepasselijkheid der Nederlandsche strafwet op in het buitenland gepleegde feiten, toch geeft hij als algemeene stelregel aan: „dat altijd die toepasse-lijkheid behoort bepaald te worden door het Nederlandsche belang, of de „betrekking tusschen den Nederlandsche Staat en zijne onderdanen”.

En dit moet dan ook, volgens o. g., in casu, het in te nemen standpunt zijn; hier is niet een band met een vreemde natie, hier is een band tusschen

den Nederlandschen Staat en zijne onderdanen in Curaçao; hier zouden, als men zich met de opvatting van den Verdediger vereenigde, wel degelijk banden van solidariteit geschonden worden, van *solidariteit met eigen onderdanen!*

Moge het dan al, volgens verschillende schrijvers niet de bedoeling wezen de toepasselijkheid der Nederlandsche Strafwet op buitenslands gepleegde feiten uit te breiden buiten de grenzen van den 3de Titel, 2de Boek, zoodat de Spaansche of Amerikaansche Politieagent door de Nederlandsche strafwet niet zou worden beschermd, o. g. is er stellig van overtuigd dat geen dier schrijvers daarbij het oog gehad heeft op een geval als het onderhavige; een dergelijk geval is voorzeker aan hunne naspeuring ontsnapt, anders ware het afzonderlijk door hen besproken.

Ten opzichte van het in strafrechterlijken zin geheel gelijk stellen van Curaçao met een vreemd land meent o. g. nog daarenboven te mogen opmerken dat, als die stelling volkomen juist mocht wezen, schepelingen der Nederlandsche oorlogschepen, die zich aan den wal te Curaçao, dus in een vreemd land, schuldig maken aan strafbare feiten, evenals dat in havens eener vreemde natie kan gebeuren, gestraft zouden kunnen worden door den vreemden (Curaçaoschen) rechter, volgens de vreemde (Curaçaosche) wet, wanneer zij slechts aan den wal in verzekerde bewaring werden gehouden, en hun eenvoudig werd belet weder op Nederlandsch territorioir (een der Nederlandsche oorlogsbodems) terug te keeren, daar personen, behoorende tot het Krijgsvolk te water, wegens delicten op vreemd grondgebied gepleegd, onderworpen zijn aan de strafwetten van dat vreemde land, en er geen reden zou wezen, om in een geval als dit de zaak anders te beschouwen.

En in het geval, dat de schepeling aan boord terugkeerde, zou de Militaire rechter, die om de eene of andere reden vermeent niet gerechtigd te wezen het gepleegde delict te bestraffen, zich niet onbevoegd kunnen verklaren en den schepeling niet kunnen verwijzen naar den burgerlijken rechter des competent (want we zijn, volgens Verdediger, in een vreemd land) terwijl dit te Curaçao wèl moet geschieden, ingeval van connexiteit met een burger! (J. V. art. 92, 3de allinea). Hoe is dit te rijmen?!

Om al het bovenstaande vermeent o. g. dat wanneer de Militaire rechter, in een geval als dit, *ook maar eenigszins vermeent de strafwet wèl te kunnen toepassen, zonder dat daardoor aan den letter der wet worde te kort gedaan*, hij de jurisdictie aan zich moet trachten te houden en niet moet scheppen een ongezonde toestand door straffeloosheid te verzekeren aan den schepeling, die wederspanningheid tegen de politie pleegt in *onze eigen koloniën*.

O. g. zou het betreuren als hier een dergelijk ongewenscht antecedent werd gesteld.

Omtrent het middel door den verdediger en anderen aan de hand gedaan, om tòch nog, op eene andere wijze, den schuldige te treffen, door hem voor mishandeling te straffen, o. g. proeft daar iets onzuivers in, en wenscht op te merken dat hij deze wijze beschouwt als een weinig zindelijk doekje tegen het bloeden, en wel omdat, in een geval als dit, waar dus het slaan van een blauw oog aan een politiebeampte dan geheel gelijk gesteld zou moeten worden aan het toebrengen van hetzelfde letsel aan welken Curaçaoenaar ook, daardoor als van zelf zou komen te vervallen het zwaardere karakter, het krachtige element, dat juist dit misdrijf stempelt tot een misdrijf van ernstigen aard, n.l. het verzet van den dader tegen de door de wet boven hem gestelde macht.

Dit idéé consequent doorgevoerd, zou dan de op te leggen zeer geringe straf eene bespotting worden en het meest elementaire rechtsgevoel moeten krenken.

Ook het verwijzen ter disciplinaire correctie naar den Commandeerenden Officier verdient om dezelfde reden geen aanbeveling, en, in dit geval, bovendien niet, omdat reeds en diezelfde Commandeerende, eerst, en daarna de Commandant der Scheepsmacht in de Caraïbische zee blijkbaar van meening zijn geweest dat deze zaak niet krijgstuhtelijk kon worden afgedaan; er zou dus nader gezocht moeten worden naar eene strafbaarstelling ergens, en art. 24 van het Reglement van Krijgstucht zou waarschijnlijk de aan te passen mouw worden; o. g. is evenwel van oordeel dat die mouw, in casu, werkelijk niet behoorlijk zou passen.

O. g. blijft derhalve bij zijne meening, neergelegd in zijne eisch en conclusie, en beveelt zijne bovenstaande beschouwingen in de welwillende aandacht van den Krijgsraad aan.

Mocht de Krijgsraad evenwel geneigd blijken om tot de opvatting van den Verdediger over te hellen, dan spreekt o. g. de hoop uit dat dan algeheele vrijspraak moge volgen, en dat, om bovengenoemde redenen, de beklagde niet, met vrijspraak van het meerder ten laste gelegde, zal worden schuldig verklaard aan mishandeling, noch zal worden verwezen ter disciplinaire correctie naar den Commandeerenden Officier.

Ten slotte vestigt o. g. er nog, zoo noodig, de aandacht op dat, in verband met hetgeen de verdediger aan het slot van zijn betoog zegt omtrent het opleggen eener lichte straf, de door o. g. geëischte straf slechts $\frac{1}{4}$ s bedraagt van de maximum straf, op het feit gesteld.

Den Zeekrijgsraad overgegeven
Curaçao, den 19^{den} December 1908.

De fung. Fiskaal,
(get.) DAEY OUWENS.

N A S C H R I F T.

Aan het bovenstaande wenscht o. g. nog het ondervolgende toe te voegen.

Professor Mr. P. A. VAN HAMEL in zijn artikel over „Wederspanningheid”, welk artikel door den verdediger eenige malen werd aangehaald om zijne stelling te verdedigen, zegt daarin o. a. het navolgende:

„Toch zou met eene beperking tot een *Nederlandschen* (cursief) ambtenaar o. i. het begrip iets te eng worden opgevat. Er kunnen n.l. krachtens „nationale overeenkomsten, organisaties worden ingevoerd voor een gemeenschappelijk doel, waaraan de werkzaamheid van Nederlandsche en vreemde ambtenaren gelijkelijk dienstbaar is. Daartoe behooren b.v. de organisaties „ingevoerd bij de conventies van 6 Mei 1882 tot regeling van de politie „op de visscherij in de Noordzee, en van 14 Maart 1884 tot bescherming „van onderzeesche telegraafkabels. Een gemeenschappelijk toezicht buiten „de territoriale wateren is daarbij opgedragen aan de over oorlogsschepen „of andere kruisers bevelvoerende officieren van de verschillende contracteerende mogendheden op gelijken voet. Met het oog daarop wordt in „eerstgenoemd tractaat het verzet tegen de vreemde gezagvoerders (ambtenaren „in den zin der wet) met dat tegen de nationale gelijk gesteld.”

en voegt, naar *aanleiding hiervan*, er later aan toe:

„voor zoover niet enig artikel een bijzondere beperking of uitbreiding „uitdrukkelijk aanwijst, zijn de misdrijven tegen het „openbaar gezag” of „tegen „ambtenaren” beperkt tot tegenwerking of ongehoorzaamheid tegen „het Nederlandsch gezag en de Nederlandsche ambtenaren, en tegen vreemde „autoriteiten, welke werkzaamheid op (ook) voor Nederland geldende wettelijke voorschriften steunt.”

O. g. merkt nu op:

a. De Wet, houdende vaststelling van het reglement op het beleid der regeering in de kolonie Curaçao is een *voor Nederland geldend wettelijk voorschrift*; (art. 2 Wet, houdende algemeene bepalingen der Wetgeving van het Koninkrijk.

b. Art. 159 dier Wet bepaalt dat: „de verdere bepalingen nopens de inrichting en de samenstelling der rechterlijke macht in de kolonie worden vastgesteld bij Koloniale Verordening.”

c. Die Koloniale Verordening, *die dus haren steun vindt in een voor Nederland geldend wettelijk voorschrift*, regelt de bevoegdheid van den Procureur-Generaal tot het vaststellen eener ambts-instructie voor dienaren van politie op het eiland Curaçao.

d. De in die ambts-instructie, waarnaar door o. g. in zijn eisch werd verwezen, voorgeschreven *werkzaamheden der Curaçaosche politie steunen dus op een voor Nederland geldend wettelijk voorschrift*.

De fung. Fiskaal,

(get.) DAEY OUWENS.

DE ZEEKRIJGSRAAD AAN BOORD VAN HR. MS. PANTSERDEK-SCHIP „GELDERLAND”,

heeft gewezen het navolgende vonnis in de zaak van den fungeerenden fiscaal, eischer ambtshalve op en jegens B., oud naar zijne opgave 21 jaar, geboren te Rotterdam, gedetineerd aan boord van gemelden bodem.

Gezien den eisch en de conclusie van den eischer ambtshalve, mitsgaders de verdere processale stukken door denzelfven onder behoorlijken inventaris overgelegd.

Overwegende dat uit de ten processe overgelegde stukken is gebleken: dat de gedetineerde, oud naar zijne opgave 21 jaren, geboren te Rotterdam, laatstelijk als matroos 2de klasse gediend hebbende enz. (zie eisch).

dat de gedetineerde voor den Zeekrijgsraad terecht staat, beschuldigd van enz. (zie eisch).

Overwegende, dat door de verklaring van beklagde gedeeltelijk bevestigd en voorts aanmerkelijk aangevuld door de beëdigde verklaringen der getuigen G., F., F., K., W., B, S. en F., en den inhoud van het op den ambtsead opgemaakt proces-verbaal van den maréchaussée G. en den veldwachter F., in hun onderling verband en samenhang beschouwd wettig en overtuigend is bewezen dat: enz. (zie eisch).

Overwegende dat uit de „Ambtsinstructie voor dienaren van politie op „het eiland Curaçao”, vastgesteld bij beschikking van den Procureur-Generaal in de kolonie Curaçao dd. 1 Juli 1891, blijkt: enz. (zie eisch).

Overwegende dat uit dit alles blijkt, dat de maréchaussée G. en de veldwachter F. geenszins op den avond van 6 November j.l. tijdens het voorgevallene met beklagde hebben overschreden de grenzen der rechtmatige uitoefening hunner bediening, daar immers een ambtenaar die zijn optreden kan verantwoorden op grond van hem bindende en macht verleenende bepalingen eener voor hem geldende instructie, rechtmatig optreedt; dat zij derhalve gedurende het voorgevallene waren in de rechtmatige uitoefening hunner bediening;

Overwegende dat duidelijk gebleken is dat beklagde geweten heeft dat

hij te doen had met een ambtenaar van politie, hetgeen trouwens ook niet door hem wordt geloofend;

Overwegende dat het bij eene arrestatie rukken, wringen, duwen, worstelen, stompen en slaan van den gearresteerde en ook het omklemmen van het been van den arresteerenden politieambtenaar, waardoor deze verhinderd werd die arrestatie naar behooren te verrichten, is het zich met geweld tegen die arrestatie verzetten.

Overwegende dat in dit geval het toebrengen van slagen door beklagde aan den maréchaussée G., waardoor deze een bloeditstorting onder het bindvlies van het linkeroog bekam, behoort beschouwd te worden als het plegen van feitelikheden, die eenig lichamenlijk letsel tengevolge hebben.

Gezien de memorie van verdediging van den verdediger en de memorie van antwoord van den eischer ambtshalve, zich vereenigende met de beschouwingen van den eischer ambtshalve in zijne memorie van antwoord;

Overwegende dat met het bewijs der als bewezen aangenomen daadzaken, welke daarstellen het misdrijf van „weerspannigheid, tengevolge gehad hebbende eenig lichamenlijk letsel”, tevens het bewijs van beklaagdes schuld daaraan is verkregen.

Overwegende dat de handelingen van den getuige matroos-schrijver B. gestrenge afkeuring verdienen en beschouwd behooren te worden als het bemoeilijken van de taak der politie;

Overwegende dat beklagde opgeeft geen waarschuwing van den maréchaussée G. gehoord te hebben; dat hij niet het doel heeft gehad te slaan; dat hij voorts toch al opvliëgend van aard en reeds eenigszins gebelgd door het optreden van den kastelein K., bij het plotseling aangrijpen door de politie zijn drift niet meer naar behooren kon beheerschen; dat voorts misschien het gebruik van eenigen sterken drank wel invloed kan gehad hebben op zijne handelingen en ten slotte, dat hij spijt heeft over het voorgevallene.

Gelet op het gering lichamenlijk letsel door de feitelikheden veroorzaakt.

Gezien het extract-conduiteboekje van den beklagde.

Gelet op het voorarrest.

Gezien de artikelen 1, 2, 9 en 12 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Water, artikelen 5 2°, 9, 10, 11, 27 1° lid, 181 1° lid in verband met artikel 180 van het Wetboek van Strafrecht en art. 167 der Rechtspleging bij de Zeemacht.

De Zeekrijgsraad aan boord Hr. Ms. Pantserdekschip „Gelderland”;

Recht doende in naam en vanwege Hare Majesteit de Koningin der Nederlanden, Prinses van Oranje-Nassau, enz. enz. enz.

Verklaart den gedetineerde B. schuldig aan: „wederspannigheid, tengevolge gehad hebbende eenig lichamenlijk letsel.”

Vooroordeelt hem tot een maand gevangenisstraf met bepaling dat de tijd, door den beklagde voor de tenuitvoerlegging der rechterlijke uitspraak voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de tenuitvoerlegging dier straf zal worden in mindering gebracht van af 1 December 1908.

Vooroordeelt hem eindelijk in de kosten en misen van de Justitie en die van den processe, desnoods ter taxatie en moderatie van den Krijgsraad.

PENSIOENZAKEN.

Toepassing van Art. 11, slot der Pensioenwetten 1902.

S. is in 1868 als tamboer in dienst getreden bij de landmacht, werd in 1870 zestien, in 1872 achttien jaar en ging in 1873 over bij het Indische leger, waaruit hij in 1885 met voortdurend gagement werd ontslagen. Volgens de toen bestaande bepalingen werd de dienstdiensttijd bij het leger hier te lande slechts van 1872 af medegerekend.

In 1885 trad hij weder in dienst bij de landmacht en werd in 1905 gepensionneerd. Mocht toen het tijdvak 1870—1872, dat niet met gagement vergolden was, nog weder in aanmerking komen?

Voor de ontkennende beantwoording dier vraag zou pleiten, dat, toen belanghebbende in 1885 gegageerd werd, alle militaire diensten toen door hem bewezen volgens Art. 7 Gag. Regl. 1875 in aanmerking zijn genomen en mitsdien alles wat aan de gageering voorafging moet worden beschouwd als een afgesloten tijdperk, waarop later niet meer kan worden teruggekomen.

Daartegenover werd evenwel overwogen, dat Art. 7 voormeld bepaalde, dat alle diensten moesten worden medegerekend, volbracht in eenige militaire Rijksbetrekking, recht gevende op pensioen of gagement, „behoudens de uitzonderingen in Art. 8 vermeld”, m. a. w. met uitzondering van den dienstdiensttijd volbracht vóór het intreden van het 19^e jaar, zoodat feitelijk deze dienst niet bij belanghebbende was vergeleken.

Voorts woog ook het argument, dat een militair, die opnieuw in dienst is getreden na vroeger wegens bij de land- of zeemacht bewezen diensten te zijn gepensionneerd, krachtens Art. 7 Pensioenwet 1902, bij ontslag opnieuw wordt gepensionneerd en dan zijne tusschen den 16 en 18 jarigen leeftijd bewezen diensten in aanmerking ziet gebracht en dat het niet aangaan den militair, die in het Indische leger heeft gediend, achter te stellen bij hen, die alleen diensten hier te lande vervulden.

Het tijdvak 1870—1872 werd bij S. op deze gronden in aanmerking genomen, als nog niet met pensioen (gagement) vergolden.

MEDEDEELINGEN VAN DE REDACTIE.

Redactie van het Militair-Rechtelijk Tijdschrift.

Bij gezamenlijke beschikking van de Ministers van Marine en van Oorlog (Marine) 14 Juni '10, B, 2, van (Oorlog) 22 Juni '10, 1^e Afd., 208, werd de redactie van het tijdschrift tijdelijk opgedragen aan den Hoofd-inspecteur van Administratie der Koninklijke Marine D. G. KROL VAN DER HOEK.

Zooals blijkt uit de mededeeling in aflevering $\frac{2}{3}$, Deel V, werd de Officier van Administratie der 2^e klasse Mr. B. M. TAVERNE in September 1909, in verband met zijn eervol ontslag uit den Zeedienst, eervol ontheven van de hem tijdelijk opgedragen functie van redacteur.

Dat zijn ontslag vergezeld ging van een van waardeering getuigend woord van beide Ministers zal zonder twijfel worden op prijs gesteld door de lezers van het blad, die, evenals wij, overtuigd zijn van de groote mate van kennis en werkracht waarvan deze officier-jurist in die functie blijkt gaf. Onder zijne redactie mocht het tijdschrift zich verheugen in steeds klimmende belangstelling en vermeerdering van het aantal geabonneerden en mocht het zelfs eene van veel waardeering getuigende beoordeeling van de redactie van het Weekblad van het Recht verwerven.

Zooals aan velen zal bekend zijn werd Mr. TAVERNE in September 1909 benoemd tot substituut-griffier bij de arrondissementen-rechtbank te Amsterdam en zag hij zich reeds in Januari 1910 op de voordracht geplaatst voor eene benoeming tot rechter in het college, waarbij hij zijne nieuwe loopbaan aanving. Zoo iets spreekt boekdeelen.

Wij wenschen onzen oud-korpsgenoot dat hij moge ontvangen loon naar verdienste in zijn verdere carrière. Dan zal het „waarachtig wel gaan”.

En wij koesteren de hoop dat het tijdschrift in zijnen oud-redacteur eenen medewerker moge behouden; zijne bijdragen zullen steeds hoogst welkom zijn.

Het redacteurschap kwam derhalve vacant.

Allerlei omstandigheden van departementaal-huishoudelijken aard en niet wel voor openbaarmaking geschikt, waren oorzaak dat het praktisch onmogelijk is het tijdschrift — voorloopig althans — te doen verschijnen in den vorm, dien het in den laatsten tijd had aangenomen. Het tijdroovend overleg dat ter zake van de redactie gepleegd moest worden tusschen de beide militaire Ministers heeft helaas moeten leiden tot het terugbrengen van het blad tot zijn oorspronkelijken vorm — zij het eenigszins meer uitgebreid — dien van een voornamelijk jurisprudentie gevend periodiek.

Onder dien beperkten vorm alleen was het den nieuwen redacteur mogelijk bij zijne andere bezigheden zich tijdelijk als zoodanig bij beide Ministers beschikbaar te stellen.

Wel wetende dus dat het tijdschrift gedurende zijn redacteurschap in wetenschappelijk opzicht — van redactioneel standpunt beschouwd — niet zal kunnen blijven geven wat het in de laatste jaren gaf, heeft hij gemeend, die toch nog belangrijken arbeid medebrenkende taak op zich te moeten nemen, omdat zijn aanbod de eenige weg bleek om het *bestaan* van het blad, waarvan het nut en de behoefte voor de militaire rechtspraak wel geen nader befoog behoeft, *niet in gevaar* te brengen.

Waar leven is, is immers hoop. Hoop op gunstiger tijden en betere omstandigheden.

Het tijdschrift zal dus, te beginnen met deze afleveringen, van de zijde der redactie zich in hoofdzaak beperken tot jurisprudentie. Zij kan zich niet bereid verklaren tot het geven van inlichtingen aan hen, die met de militaire rechtspraak in aanraking komen, doch wil gaarne vragen, die niet een bepaald vertrouwelijik karakter dragen, onder het hoofd „Vragenbus” blijven publiceeren, het aan bevoegden onder de lezers overlatende daarop antwoord te geven.

Een *hernieuwd welwillend* en *dringend* beroep wordt gedaan op de medewerking van *allen*, die justitiële zaken hadden of hebben te behartigen, tot toezending van die bijdragen waarvan de kennisneming voor de lezers van belang is te achten, terwijl ook gaarne, evenals tot dusverre, opstellen en verhandelingen zullen worden aanvaard en geplaatst.

Het behoeft geen betoog hoe thans krachtige hulp van buiten voor het blad meer dan ooit een behoefte is. De ondergeteekende, die zelf een belangrijk deel van den vrijen tijd die hem nog overbleef voor het tijdschrift opofferde, meent het recht te hebben tot die hulp nogmaals krachtig allen te mogen oproepen, die zich in staat achten haar te geven. Daarbij past een woord van dank aan hen, die het tijdschrift reeds nu tot zijne medewerkers mag rekenen.

De Hoofd-inspecteur van Administratie,
redacteur van het M. R. T.,
KROL VAN DER HOEK.

Herziening van het formeel Militair Strafrecht.

Bij gezamenlijk schrijven van 4 Mei 1910 werden door de Commissie, die in opdracht van de Ministers van Justitie, van Marine en van Oorlog de nadere wijziging van dit onderdeel van het mil. recht had te bewerken, bestaande uit den raad-adviseur bij het Departement van Justitie Mr. SNIJDER VAN WISSENKERKE, den Hoofd-Inspecteur van Administratie der Kon. Marine KROL VAN DER HOEK (1) en den Commies bij het Departement van Oorlog Dr. KRÄMER (2), aan de heeren Ministers de volgende stukken aangeboden:

1°. Eenen brief van de Ministers aan den heer Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, vervangende eene overbodig geoordeelde, nadere Memorie van Toelichting;

2°. De tweede nota van wijzigingen;

3°. Een nader gewijzigd wetsontwerp, waarin de in de sub 2° bedoelde nota opgenomen aanvullingen en verbeteringen zijn aangebracht;

4°. Den tekst der Rechtsplegingen v. d. Zee- en Landmacht zooals die zou luiden, indien het in 1905 ingediende Gewijzigd Wetsontwerp ongewijzigd tot stand ware gekomen, waarnaast *in rood* gedrukt zijn de veranderingen en aanvullingen door de 2e Nota van Wijzigingen in dezen gewijzigden tekst alsnog aangebracht;

5°. Een staat verwijzende van de artikelen van de R. Z. en L. naar de onderdeelen van het 2e gewijzigd Wetsontwerp.

De Ministers, zich met de naar hunne inzichten en aanwijzingen bewerkte

(1) Verving den H.-I. v. A. GROELJK (Juli '08).

(2) Vervanger van den raad-adviseur Mr. WINTGENS (1910).

stukken vereenigende, zonden ze bij den brief sub 1°. onder dagteekening van 20—23 en 30 Mei 1910 aan den Voorzitter der Tweede Kamer. Daar ontvingen ze het nummer 17 van de ingekomen Wetsontwerpen der zitting 1909—1910.

De vorige stukken waren gedrukt onder n°. 156 der zitting 1903—1904 en n°. 25 der zitting 1904—1905.

Daar de thans overgelegde stukken 187 pagina's druks beslaan is het niet mogelijk ze in dit Tijdschrift op te nemen, evenmin als zulks vroeger voor de stukken 156 en 25 mogelijk was.

Zooals bekend mag worden verondersteld zijn zij bij de Landsdrukkerij verkrijgbaar.

De Redactie betuigt hare volle instemming met het slot van den brief der Ministers van Justitie (a. i.) HEEMSKERK, van Marine, WENTHOLT en van Oorlog, COOL, waarin deze drie staatslieden „het betreurende dat het plaats gehad hebbend overleg niet eerder tot een bevredigende uitkomst heeft geleid, zich veroorloven de Kamer te verzoeken te willen besluiten dat de bij deze missive behandelde aangelegenheid *spoedig* in beraadslaging worde gebracht, opdat daardoor hunne bedoeling worde bevorderd om het Wetsontwerp, gelijk dit thans luidt, zoodra mogelijk tot stand te brengen.”

Rechtsgeleerde studie bij de Zeemacht.

Als vervolg op de mededeeling betreffende den Officier van Administratie der 2de klasse H. D. RUBENKONING op pagina 130 van Deel III van dit Tijdschrift wordt medegedeeld dat genoemde officier in Februari 1910 na de verdediging van stellingen is gepromoveerd tot doctor in de rechts-wetenschap aan de universiteit te Leiden. Wij wenschen den nieuwen doctor daarmee hartelijk geluk.

Militaire rechtspleging in de Tweede Kamer.

Bij de behandeling der begrooting van Justitie voor het dienstjaar 1910 is het navolgende in het midden gebracht betreffende de wijziging in de militaire rechtspleging:

VOORLOOPIG VERSLAG TWEDE KAMER.

Ten vorigen jare is gebleken, dat de Minister ten aanzien van het vraagstuk der herziening van het militaire strafproces op een eenigszins ander standpunt staat dan zijn ambtsvoorganger en voorloopig van hem niet een geheel nieuwe regeling van de militaire rechtspleging en rechterlijke organisatie te wachten is. In overleg met zijn ambtgenooten van Oorlog en van Marine heeft hij, zoo bleek toen ook, het voornemen opgevat zich te bepalen tot de noodzakelijke wijzigingen in de bestaande rechtspleging. In de Memorie van Antwoord betreffende de begrooting voor 1909 werd medegedeeld, dat het te dier zake met genoemde ambtgenooten geopend overleg bevredigend mocht worden genoemd, al was nog niet in allen deele eenstemmigheid verkregen en in de vergadering der Kamer van 26 November 1909 (1908?) verklaarde de Minister, dat de Nota van Wijziging op het reeds eenige jaren bij de Kamer aanhangige wetsvoorstel tot wijziging der rechtspleging binnenkort zoude worden ingediend. Met het oog op de grootere kans, dat het nieuwe militaire strafwetboek en de wet op de krijgstucht daardoor spoedig zouden worden ingevoerd, hadden sommige leden zich over 's Ministers voornemen ten deze zeer verheugd.

Deze leden verklaarden zich thans zeer teleurgesteld, dat bedoelde Nota van Wijziging nog steeds niet is verschenen. Gaarne zouden zij worden ingelicht, welke thans weer de reden van vertraging is in deze zaak, die, tot veler leedwezen, reeds zoo lang geen teeken van vooruitgang vertoont. Het scheen hun niet overbodig er nog eens nadrukkelijk op te wijzen, dat de bestaande bepalingen van militaire rechtspleging, die voor een goed deel nog het inquisitoriaal onderzoek huldigen, zeer onvoldoenden waarborg bevatten voor eene behoorlijke behartiging der belangen van den beklaagde.

Bij de behandeling van het nieuwe militaire strafwetboek en van de wet op de krijgstucht is hare onhoudbaarheid dan ook van alle zijden erkend.

Bedenkt men voorts, dat de invoering van het genoemde strafwetboek op de herziening van de rechtspleging wacht, en reeds jaren wacht, dan schijnt wat meer spoed dan waarvan tot dusverre naar buiten bleek, wel zeer gewenscht. De bepalingen der militaire rechtspleging zullen in overeenstemming moeten worden gebracht met de tegenwoordig omtrent strafrechtspleging geldende begrippen en aan het hoofd der krijgsraden te lande behooren burger-rechtsgeleerden te worden geplaatst.

MEMORIE VAN ANTWOORD.

De ook door den ondergeteekende zeer betreunde vertraging in de inzending van de toegezegde Nota van Wijziging vindt haar oorzaak in de eerste plaats in de langdurigheid van het overleg, hetwelk de ondergeteekende gemeend heeft na zijne verklaring op 26 November 1908 alsnog te moeten plegen omtrent één zeer belangrijk onderdeel van de door hem beoogde wijzigingen. Daarmorent zijn onderscheidene adviezen ingewonnen, die de zaak hebben opgehouden.

Vervolgens heeft de wisseling van Hoofd van het Departement van Oorlog het noodzakelijk gemaakt met den nieuw opgetreden Minister overeenstemming te zoeken aangaande de verschillende punten, die den inhoud der Nota van Wijzigingen zouden uitmaken. Het verheugt den ondergeteekende thans te kunnen mededeelen, dat tusschen de drie bij dit onderwerp betrokken Ministers eenstemmigheid te dier zake is verkregen, zoodat het te voorzien is dat eene nadere Nota van Wijzigingen spoedig de kamer zal kunnen bereiken.

De ondergeteekende vertrouwt, dat ook zij, die aan het hoofd van een krijgsraad te lande een burgerrechtsgeleerde wenschen te zien geplaatst, met voldoening van deze Nota zullen kennis nemen.

MONDELINGE BEHANDELING TWEDE KAMER.

De heer VAN HAMEL: Mijnheer de Voorzitter.

Ten aanzien van het militair proces kan ik niet anders doen dan mijn vreugde betuigen over de toezegging van deze Regeering, om binnen zeer korten tijd haar nadere Nota van Wijzigingen in te dienen, ten einde die zoolang hangende en toch zoo gewichtige zaak ten einde te brengen.

Wanneer verder de Minister schrijft in de Memorie van Antwoord, dat er wel voldoening zal zijn bij hen die gaarne hadden dat burgerrechtsgeleerden als voorzitter van de Krijgsraden zullen worden aangewezen, dan verklaar ik gaarne te behooren tot hen die dit met voldoening hebben gelezen. Ik had trouwens zoo iets verwacht. Wij zijn immers onlangs in kennis gesteld met een Koninklijk besluit, waarbij in onze West-Indische Koloniën voor de Krijgsraden rechtsgeleerde voorzitters zijn aangewezen en ik zag daarin aanstonds het openen van een uitzicht op een soortgelijke

organisatie hier te lande. Naast deze opmerking wil ik echter reeds nu het vertrouwen uitspreken, dat ook de rechtsgeleerde voorbereiding der officieren die in de Krijgsraden zullen zitten, door deze Regeering zal worden ter harte genomen, gelijk bepaaldelijk van den Minister van Marine reeds is gebleken.

Dit zijn dus de wetten over de rechtspleging, die een strekking zullen moeten hebben gelijk ik de eer had aan te geven. Nu enz.

De heer SASSE VAN IJSSELT

In tegenstelling met hetgeen ik wenschte voor de burgerlijke rechtsvordering, acht ik een radicale herziening van de militaire rechtspleging noodzakelijk, want zooals zij nu geregeld is, is zij eigenlijk een schande voor ons land en niet te verbeteren zonder groote wijzigingen.

Met dit te zeggen wil ik echter geen blaam werpen op de rechtspraak door de Krijgsraden en het Hoog Militair Gerechtshof. Integendeel, die colleges doen wat zij kunnen om ze zoo goed mogelijk te doen zijn; zij hooren getuigen in presentie van beklagden, daar waar de militaire rechtspleging hun de bevoegdheid daartoe niet geeft; zij hooren in appèl de beklagden zelf, doch dit alles is niets anders dan een hulpmiddel, dat niet overeenkomstig is met de bestaande bepalingen der militaire rechtspleging.

Ik hoop daarom, dat de tegenwoordige Regeering de herziening der militaire rechtspleging niet al te beperkt zal opvatten, maar het zal doen op eenigszins ruime schaal, en tevens dat zij daarbij niet zal medegaan met een harer voorgangsters, die de redactie van de telastleggingen aan beklagden wilde overlaten aan de garnizoenscommandanten, die daartoe ten eenenmale ongeschikt zijn, maar dat zij zal voorstellen die op te dragen aan den Aditeur-Militair, een rechtsgeleerde, die uit den aard zijner studiën de eenig competente is om een behoorlijke telastlegging te redigeeren. Ik spreek hierbij tevens den wensch uit, dat het dezen Minister moge gegeven zijn, aan het hoofd van den Krijgsraad te kunnen stellen een burger-rechtsgeleerde, die de Ministers van Oorlog en van Marine niet heeft te ontzien, een burger-rechtsgeleerde, die zoo onafhankelijk is, dat hij kan zeggen wat elke rechter behoort te zeggen, evenals BISMARCK zeide van zijn Duitschers, namelijk: dat hij niemand ter wereld heeft te vreezen dan God. Voor de bekwaamheid en rechtschapenheid der Nederlandsche officieren heb ik voor wat zuiver militaire zaken betreft, alle respect, maar ik acht hen niet de geschikte personen om recht te spreken.

Wij hebben hiervoor nog onlangs een zeer saillant bewijs gezien in hetgeen de afgetreden Minister van Oorlog, de heer SABRON, heeft gemeend te moeten doen ten aanzien van de sententie van het Hoog Militair Gerechtshof, waarbij een kapitein van de infanterie gedeeltelijk gelijk had gekregen bij zijn klacht over een hem opgelegde straf. Een ieder in deze vergadering zal overtuigd zijn, dat de heer SABRON was een hoogstaand man, met onbevelden blik, en toch heeft die onpartijdige en bewaame man gemeend een sententie van het hoogste rechts-college van de militairen gewoonweg op zij te moeten zetten.

Wanneer zoo iets gedaan wordt door een zoo hoogstaand man als de heer SABRON is, dan mag ik gerust zeggen, dat de rechtspraak der militairen niet in veilige handen is, wanneer zij uitsluitend in handen van militairen is. Nu enz.

De heer NELISSEN, Minister van Justitie

Dat de militaire rechtspleging grondiger verbetering behoeft dan de

Nota van Wijziging zal brengen, hiervan ben ik overtuigd, want ik heb al dadelijk een misverstand uit den weg te ruimen.

Een volledige herziening van het militair strafprocès zal de Nota van Wijziging niet brengen; zij beoogt alleen tijdelijk partiëele verbeteringen aan te brengen in het reeds bij de Kamer aanhangige wetsontwerp. Wanneer men thans wilde gaan ondernemen om het militair strafproces opnieuw op te bouwen, dan zou men toch twee vragen mogen stellen.

In de eerste plaats, of het dan niet beter ware te wachten totdat het burgerlijk strafproces was herzien om naar aanleiding daarvan het militair strafproces op te bouwen, of wellicht de vraag te overwegen of een afzonderlijk militair strafprocesrecht wel noodig is; en ten tweede of dan aan de Regeering niet met ernst de grief voor de voeten zou kunnen geworpen worden, dat, alhoewel de militaire Strafwetboeken reeds zoolang op invoering wachten, de Regeering niet allen mogelijken spoed had aangewend om die invoering zooveel mogelijk te bevorderen.

Begroting van Marine 1910.

VOORLOOPIG VERSLAG Pag. 19—20.

Opleiding in rechtskennis.

Art. 37. Door enkele leden werd den Minister hulde gebracht voor de „Regeling van het onderzoek naar bijzondere kennis in eenig wetenschappelijk vak”, bepaaldelijk met het oog op de eischen gesteld ten aanzien van bijzondere rechtskennis na de laatstelijk daarin gebrachte wijziging. Thans toch omvat het examen in die rechtskennis: 1°. strafrecht in zijn vollen omvang, gewoon en militair, materieel en formeel; 2°. de beginselen van het volkenrecht; 3°. de beginselen van het Nederlandsche staatsrecht, eenige kennis van het staatsrecht der koloniën en bezittingen van het Rijk in andere werelddeelen hieronder begrepen; voorts is aan de opsomming de clausule toegevoegd, dat de commissie bij het examineren in deze vakken zich mede van het aanwezig zijn van eenige algemeene rechtskennis, ook omtrent de begrippen uit het privaatsrecht, voor zoover die bij de studie van bovenvermelde vakken onmisbaar is, zal hebben te overtuigen.

De samenstelling der commissie, twee hoogleraren en een hoofdofficier van administratie, en de faciliteiten aan de officieren, die zich voorbereiden, gedurende twee jaren verleend, brengen mede, dat zij gedurende die jaren universitaire colleges volgen en door de professoren, die hun bij de studie de leiding hebben gegeven, worden geëxamineerd.

Met genoegen constateerde men, dat de Minister de voldoening heeft, dat deze studiën zeer worden gezocht, bepaaldelijk door officieren van administratie, en dat zij tot een degelijk resultaat voeren.

Is deze opleiding vooral voor de rechtspleging bij de krijgswaarden van groote waarde, ook uit een meer algemeen gezichtspunt verdient zij bijzondere waardeering.

Door eenige andere leden werd tot den Minister het verzoek gericht omtrent de resultaten van bovengemelde opleiding eenige nadere gegevens te verstrekken.

MEMORIE VAN ANTWOORD. Pag. 37.

Opleiding in rechtskennis.

De ondergeteekende is zeer gevoelig voor de hem in het Voorloopig Verslag gebrachte hulde en voor de waardeering welke voor de opleiding tot meer uitgebreide rechtskennis, waarvan de eischen in Juni 1908 werden

gewijzigd, blijkt uit de woorden daaraan door enkele leden gewijgd.

Ter voldoening aan het verzoek van eenige andere leden om eenige nadere gegevens te verstrekken omtrent de resultaten van bovengemelde opleiding, moge dienen, dat tot dusverre aan alle officieren, die in de gelegenheid zijn gesteld zich in de rechtswetenschap te bekwamen, het bewijs van meer uitgebreide rechtskennis kon worden uitgereikt, te weten in 1907 aan 3 en in 1909 aan 4 officieren van administratie. Thans zijn weder 4 officieren van administratie en 1 luitenant ter zee der 1ste klasse aangewezen voor bijzondere rechtsstudie.

Nog moge hier vermelding vinden, dat één zeeofficier en twee officieren van administratie het doctoraat in de rechtswetenschap verwierven, terwijl één officier van administratie onlangs het doctoraal examen in de rechten aflegde en zich nu voor de academische promotie voorbereidt; voorts, dat aan twee inspecteurs van administratie op grond van hunne verdiensten voor de militaire justitie het diploma voor meer uitgebreide rechtskennis op voordracht der commissie te Amsterdam werd uitgereikt en aan één officier van administratie het diploma werd toegekend na voor die commissie examen te hebben afgelegd, vóórdat opleiding aan de Hoogeschool te Amsterdam bestond.

BERAADSLAGING TWEEDE KAMER, 2 DECEMBER 1910.

(PAG. 656 DER HANDELINGEN).

De heer HUGENHOLTZ:
Ik geloof integendeel dat het meeste heil zal zijn te verwachten van de nieuwe militaire rechtspleging.

In dit verband wensch ik den Minister een vraag te doen. Er is in de couranten een bericht geweest, dat er nu overeenstemming was verkregen tusschen het Departement van Justitie en de militaire Departementen omtrent de herziening van de militaire rechtspleging, en dat die herziening zou plaats hebben in dier voege, dat de voornaamste regelen, geldende bij de burgerlijke strafprocedure, ook zouden worden toegepast op het militaire strafproces. Is dat bericht juist?

Een antwoord op die vraag zou mij zeer welkom zijn, omdat, wanneer eenmaal de rechtspleging op die leest van de burgerlijke rechtspleging zal zijn geschoeid, te verwachten zal zijn, dat menig gestrafte in beklag zal komen, ondanks het daaraan verbonden arrest. Want hij zal dan weten, als hij ten minste zeker is van zijn onschuld, dat zijn zaak in het licht der volle openbaarheid zal worden behandeld, met getuigenverhooren, met het volle recht van de verdediging, waarvan weer het gelukkig gevolg zal wezen een preventieve werking op de behandeling der autoriteiten aan boord. Men zal dan niet meer recht durven spreken op de wijze als thans maar al te vaak het geval is.

Ik zou hierbij den Minister nog deze vraag willen stellen: of in die herziening van de militaire rechtspleging ook begrepen is een herziening van de krijgstuuchtelijke procedure aan boord dan wel of de herziening alleen de procedure voor den krijgsvraad betreft.

BERAADSLAGING 6 DECEMBER 1910.

(HANDELINGEN PAG. 702/3).

De Minister van Marine, de heer WENTHOLT

Door den geachten afgevaardigde uit Weststellingwerf werd verder gevraagd, of het courantenbericht juist was, dat overeenstemming is verkregen

tusschen het Departement van Justitie en de militaire Departementen omtrent de herziening van de militaire rechtspleging, en dat deze herziening zou plaats hebben in dier voege, dat de voornaamste regelen der burgerlijke strafprocedure ook zouden worden toegepast op het militaire strafproces.

Wat deze vraag betreft, meen ik te mogen verwijzen naar de mededeelingen van mijn ambtgenoot van Justitie, gedaan op bladz. 14 der Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag van de begroting van Justitie voor 1910, en de aandacht van den geachten afgevaardigde verder te mogen vestigen op het door dien Minister gesproken in de Zitting der Kamer van 2 December jl. (bladz. 628 der *Handelingen*).

Ik voeg daaraan toe, dat de in bewerking zijnde wijziging der Rechtspleging voor de zeemacht geen verandering beoogt in de wijze waarop sommige bepalingen van het Wetboek van Strafvordering, dat het burgerlijk strafproces regelt, reeds nu bij het militaire strafproces toepassing vinden.

Ter meerdere verzekering der rechten van de militaire justiciabelen zullen in de Rechtspleging bij de zeemacht bepalingen worden opgenomen in den geest van die welke bij de burgerlijke strafvordering gelden, speciaal o. a. op het punt der verdediging en van het appèl- en van de approbatie der vonnissen van den krijgsraad.

Op de vraag, of in de herziening der militaire rechtspleging ook begrepen is herziening van de krijgstuchtelijke procedure, moet het antwoord ontkenkend luiden.

Het beklag over een krijgstuchtelijke straf zal blijven geschieden volgens de beginselen die daarvoor thans in de Rechtspleging bij de zeemacht gelden (artt. 9 tot en met 12).

Het zij mij veroorloofd den geachten afgevaardigde hierbij op te merken, dat in de artt. 61 tot en met 68 van de Wet op de Krijgstucht 1903 dat beklag op eenigszins andere wijze wordt geregeld. Daarin wordt bij voorbeeld schorsing der straf door een meerdere van den strafplegger mogelijk gemaakt, waarbij echter de gestrafte, zoo noodig, in arrest blijft, terwijl de straffen van verlaging en plaatsing in de tuchtklasse niet worden ten uitvoer gelegd binnen zekeren termijn waarin het beklag kan worden ingediend.

Van verdere mededeelingen naar aanleiding van de gestelde vragen meen ik mij te moeten onthouden.

De Redactie van het Weekblad van het Recht schrijft in haar nummer 9006 (17 Juni 1910) het volgende:

Hervorming van de militaire strafrechtspleging.

Na vijf jaren rust zijn wij thans eindelijk eene belangrijke schrede nader gekomen tot de zoo dringend gevorderde voorloopige herziening onzer militaire strafrechtspleging, eene herziening waarvan, naar het schijnt, de invoering van het reeds meer dan zeven jaren oude Wetboek van Militair Strafrecht afhankelijk blijft. Men herinnert zich, dat Minister LOEFF nog even voor zijn aftreden, op den 4^{den} Aug. 1905, zijne Memorie van Antwoord had ingezonden met een begeleidend gewijzigd ontwerp, naar aanleiding van het van 26 Mei 1904 dagteekenend Voorloopig Verslag op het toen enkele maanden tevoren ingediende ontwerp. (Men zie over een en ander de Hoofdartikelen in W. n°s. 8052, 8054, 8056 en 8257). Het gewijzigde ontwerp kwam slechts ten deele tegemoet aan de in het V. V.

en elders uitgesproken wenschen; eenige van de voornaamste der gestelde eischen werden door de Regeering afgewezen. Na Augustus 1905 bleef de zaak rusten. De nieuw opgetreden Regeering had grootscher plannen en droomde van eene algeheele, in plaats van de partieele herziening, welke was ontworpen. De te korte levensduur van het Ministerie-DE MEESTER liet aan den Minister VAN RAALTE en zijnen ambtgenooten voor Oorlog en Marine niet de gelegenheid hunne plannen te verwezenlijken. Minister NELISSEN en zijne ambtgenooten keerden tot de bescheidener ontwerpen van 1904 terug en stelden eene gewijzigde indiening daarvan in uitzicht. De missive van 20, 23 en 30 Mei, waarbij dit thans is geschied, kon zijne handteekening niet meer dragen. Zij is behalve door de Ministers WENTHOLT en COOL door den waarnemenden Minister van Justitie HEEMSKERK geteekend.

De zooeven bedoelde missive is vergezeld van eene tweede nota van wijzigingen en van een nader gewijzigd wetsontwerp, waarin de bij de Tweede Nota van wijzigingen voorgestelde aanvullingen en verbeteringen zijn aangebracht. Wij hebben niet alleen met groote belangstelling doch ook grootendeels met bijzondere ingenomenheid van de thans ingediende voorstellen kennis genomen. Op belangrijke punten, waarop de Regeering van 1905 een weigerend antwoord had gegeven, komt deze Regeering aan de van vele zijde uitgedrukte verlangens tegemoet. Ook met hetgeen thans wordt voorgesteld zal onze militaire strafrechtspleging eene gebrekkige blijven. Een ganschelijk verouderde regeling kan niet door hier en daar wat te veranderen, tot een naar de eischen van den tijd ingericht strafproces worden vervormd. Doch met hetgeen thans wordt voorgedragen wordt in hoofdzaak het onmiddellijk bereikbare verkregen. Wie geleid door streven naar meer, dit aangebodene zou willen afwijzen, zou zich o. i. aan de rechtmatige belangen onzer militairen vergripen.

Wij kunnen niet op al de verschillende wijzigingen, welke thans door de Regeering zijn voorgedragen, de aandacht vestigen. Twee daarvan verdienen om het groote belang in de eerste plaats te worden vermeld. Volgens art. 136 van de thans geldende Rechtspleging bij de landmacht zullen onder de zeven leden van den Krijgsraad altijd twee leden benoemd worden, die over de informatiën hebben gezeten, een voorschrift, dat, naar niet behoefte te worden herinnerd, precies van de tegenovergestelde gedachte uitgaat als waarop voor het gewone strafproces de bepaling rust van art. 149 eerste lid Wetb. v. Strafv. Naar het aanvankelijke voorstel der Regeering zou de bepaling van art. 136 in dien zin gewijzigd worden, dat altijd een der twee officieren-commissarissen, doch ook niet meer dan één, lid van den Krijgsraad zou wezen. De Regeering achtte die bepaling wenschelijk, juist in verband met het in den regel geheel schiftelijke van het onderzoek voor den Krijgsraad. Er zou dan althans één lid in de mogelijkheid wezen de persoonlijke indrukken, die getuigen en beklaagden op hem hebben gemaakt, aan zijne medeleden mede te deelen. Deze meening werd in de M. v. A. tegen de in het V. V. geopperde bedenkingen gehandhaafd. Thans echter is de Regeering tot andere gedachten gekomen. Zij erkent nu de motieven, welke tot eene bepaling als die van ons Wetb. v. Strafv. hebben geleid, als juist en beslissend en stelt voor in art. 145 het voorschrift op te nemen, dat tot de deliberatiën van den Krijgsraad niet zullen mogen worden toegelaten, wie van de zaak als Officier-Commissarissen hebben kennis genomen. De Regeering meent, dat indien voorlichting van den Krijgsraad door Officieren-commissarissen noodig is, zij als getuigen zullen kunnen worden gehoord. Die mogelijkheid bestaat zeker, doch er moet zoo min mogelijk gebruik van worden gemaakt. In andere landen is

het misbruik ingeslopen den rechter van instructie in den regel als getuge te hooren. Meermalen is daarover ernstig geklaagd. Men moet zich dus wel wachten den door de Regeering aangewezen weg anders dan bij hooge uitzondering in te slaan.

De tweede door de Regeering nu aangebrachte wijziging betreft de samenstelling van de Krijgsraden. In het V. V. was de verklaring opgenomen, dat men vrij algemeen verlangde bepaald te zien, dat in tijd van vrede het voorzitterschap van de Krijgsraden zou worden bekleed door een voor het leven te benoemen rechtsgeleerde. De toenmalige Regeering verklaarde, dat zij tot haar leedwezen aan dezen wensch van vele leden geen gevolg heeft kunnen geven. De tegenwoordige Ministers zijn ten aanzien van deze gewichtige quaestie tot eene andere conclusie gekomen. Zij verklaren zich bereid aan het hoofd van de krijgsraden te lande „burger-rechtsgeleerden” te doen optreden en deze met het voorzitterschap te belasten. Bij art. 132a wordt te dien aanzien het volgende voorgesteld: De President van den Krijgsraad, welke den graad van doctor in de regtswetenschap aan eene Nederlandsche Universiteit moet hebben verworven en den vollen ouderdom van dertig jaren moet hebben bereikt, wordt door Ons op gemeenschappelijke voordragt van Onze Ministers van Justitie en van Oorlog voor het leven benoemd, bij voorkeur uit degenen, die gedurende ten minste zeven jaren als officier bij de Landmagt of de Zee-magt hebben gediend.

Wij behoeven niet te zeggen, dat wij dit voorstel als eene belangrijke verbetering aanmerken. Wij moeten echter dadelijk ééne opmerking maken omtrent de beteekenis van hetgeen hier wordt voorgesteld. De Regeering spreekt in hare toelichting tweemaal van een „burger-rechtsgeleerde”, daarna van ambtenaren, die de universitaire studiën in de rechtswetenschap in haar geheel met voldoende uitslag hebben doorloopen. Beide uitdrukkingen zeggen niet hetzelfde. Onder „burger-rechtsgeleerde” zouden wij willen verstaan een rechtsgeleerde, die burger is, d. w. z. niet-militair; onder de andere omschrijving valt ook een in de rechtswetenschap gepromoveerde nog actief dienende officier. Zooals wij gezien hebben wordt in art. 132a de voorkeur gegeven aan rechtsgeleerden die ten minste zeven jaren als officier hebben gediend, eene bepaling, die de Minister NĒLISSEN heeft opgenomen op aandrang van zijn ambtgenooten voor Marine en Oorlog. Nu laten wij de vraag ter zijde, of inderdaad voor die voorkeur voldoende redenen bestaan. De hier bedoelde bepaling zou kunnen behouden blijven, zonder dat daaruit zou behoeven te volgen, dat de rechtsgeleerde voorzitter zou blijven behooren tot het actieve leger. Toch schijnt uit art. 132c voort te vloeien, dat de Regeering zich denkt de vereeniging van de functie van krijgsraad-president met het actieve officierschap. Zien wij daarin juist, dan komt dus het voorzitterschap niet aan een burger-rechtsgeleerde doch aan een militair-rechtsgeleerde. De President, wiens onafhankelijkheid door zijne benoeming voor het leven moet worden gewaarborgd, blijft in het militaire hiërarchische verband, blijft afhankelijk van zijne chefs en neemt allerminst de zelfstandige positie in, welke zou mogen worden gevorderd. De Regeering doet hier half werk. De tot het presidentschap geroepene rechtsgeleerde mag een gewezen militair zijn; zoodra hij het voorzitterschap aanvaardt moet zijne militaire loopbaan eindigen en moet hij als burger eene volkomen onafhankelijke plaats innemen. Wij meenen op dit punt de bijzondere aandacht te mogen vestigen.

Wij kunnen, zooals gezegd, niet op alle thans nieuw voorgestelde wijzigingen in bijzonderheden ingaan. Slechts stippen wij in onmiddelijk

verband met het voorgaande nog even aan, dat tot leden van den Krijgsraad bij voorkeur zullen moeten worden benoemd Officiëren, die den graad van doctor in de regtswetenschap hebben verworven of met goeden uitslag eene regtsgeleerde opleiding hebben genoten, welker omvang en inrichting door de Kroon worden vastgesteld, art. 132, lid 3. Eene soortgelijke bepaling bevat art. 29*b* ten aanzien van den Officier-Commissaris en den Secretaris. Belangrijk is voorts de in art. 129 gebrachte wijziging, volgens welke de taak, om bij het bevel tot bijeenroeping van den Krijgsraad eene omschrijving van het te laste gelegde strafbare feit te geven, wordt opgedragen aan den Auditeur-Militair en niet zooals aanvankelijk was voorgesteld aan den Commandeerenden Officier van het garnizoen, van wien het bevel uitgaat. Eene kleine doch teekenende wijziging is gebracht in art. 129*b*, lid 3. Voor de toevoeging als raadslieden stonden eerst de officieren voorop en volgden daarna de advocaten. Thans hebben de advocaten de hun van rechtswege toekomende eerste plaats gekregen. Slechts blijft onzeker uit welke advocaten de toevoeging geschiedt zal. Zal de President van den Krijgsraad te 's-Gravenhage een advocaat te Leeuwarden mogen aanwijzen?

Eene belangrijke aanvulling verdient nog vermelding. In al de artikelen, waarin gesproken wordt van het afleggen van den eed, wordt in het gewijzigde ontwerp -- zie o. a. art. 87 -- tusschen haakjes bijgevoegd „belofte”. De bedoeling schijnt te zijn voor het militaire strafproces ook aan de getuigen -- zie o. a. ook art. 123 -- de vrije keuze te laten tusschen eed en belofte. De uitdrukking „naar de wijze zijner godsdienstige gezindheid” is niet opgenomen.

De door de Regeering ingezonden begeleidende missive eindigt aldus: „De ondergeteekenden, het betreurende dat het plaats gehad hebbend overleg niet eerder tot eene bevredigende uitkomst heeft geleid, veroorloven zich de Kamer te verzoeken te willen besluiten, dat de bij deze missive behandelde aangelegenheid spoedig in beraadslaging worde gebracht, opdat daardoor hunne bedoeling worde bevorderd om het wetsontwerp, gelijk dit thans luidt, zoodra mogelijk tot stand te doen komen”. Wij hopen, dat de Ministers van Justitie, Marine en Oorlog het niet als eene onbescheidenheid zullen aanmerken, wanneer wij onzerzijds dit verzoek met sterken aandrang steunen. Eene korte zomerczitting ware hier niet misplaatst. Het groote belang rechtvaardigt wel eenige opoffering.

(Het is niet duidelijk hoe uit de toelichting en de aangehaalde artikelen zou zijn te lezen dat een *actief dienend Officier tevens regtsgeleerde* tot voorzitter van een der Krijgsraden binnen het Rijk in Europa (in Nederland) zou kunnen worden benoemd.

De 6de alinea van § 5 der Toelichting, de 1ste alinea van art. 132*a* R. L. en de 1ste alinea van art. 113 R. Z. laten geen twijfel aan ontkennende beantwoording. Art. 132*c* R. L. (of 113 R. Z.) hebben (o. a.) ten doel het commando kennis te doen dragen van afwezigheid van den voorzitter om het in staat te stellen *indien noodig* voeling met hem te houden. In de militaire maatschappij is zulks noodig, niet het minst waar het rechtspraak geldt, waarbij in verband met vertrek van schepen en personen bespoediging plotseling noodzakelijk kan worden.

Met „*ambtenaren*, die de universitaire studiën in de regtswetenschap in haar geheel met voldoende uitslag hebben doorloopen” bedoelt de regeering *burger-rechtsgeleerden*. Anders had zij gesproken van *Officiëren*, die enz. Heeft art. 84 Swb. sub (al. 3) de redactie van het Weekblad angstig gemaakt?

Voor Officiëren -- het is de red. bekend -- bestaat studie aan de Universiteit, waarbij de rechtswetenschap *niet* in haar geheel omvang wordt gevolgd; vandaar ook de tegenstelling. (Red. M. R. T.)

INGEKOMEN BIJDAGEN.

Daar toezending van het Verslag op de stukken betreffende de behandeling van het formeel-militair-strafrecht in de Kamer van afgevaardigden der Fransche Republiek, welke eenige maanden geleden aan het Ministerie van Buitenlandsche Zaken werd verzocht, nog niet ontvangen is, kan de bijdrage van pag. 123—147, Deel V aflev. 2/3 voorloopig niet worden aangevuld.

Juni 1910.

H.-I. v. A.

KROL VAN DER HOEK.

Een nieuw Militair-Rechtelijk Tijdschrift. („Archiv für Militärrecht”).

Het is thans een zevental jaren geleden dat, voor het eerst in Nederland, een tijdschrift verscheen, in het bijzonder gewijd aan het militair recht. Oorspronkelijk van zeer bescheiden afmeting en bevattende bijna uitsluitend beslissingen van onze militairrechtelijke colleges op militair straf- en tuchtrechtelijk gebied, voerde het in overeenstemming met dien inhoud den nederigen titel: „Militaire Jurisprudentie”. Maar reeds na een tweejarig bestaan werd het gemetamorphoseerd, uiterlijk in „Militair-rechtelijk Tijdschrift”, innerlijk door belangrijke uitbreiding, zoodat de laatste jaargang zelfs is uitgedijd tot een boekdeel van 676 bladzijden. Wel bleef het oorspronkelijk doel, publiceering van rechtspraak, op den voorgrond, maar daarnevens zagen tal van opstellen in meer of minder nauw verband tot het militaire rechtswezen staande, het licht; ook aan de wetgeving werd eene plaats ingeruimd.

Uitnemend geredigeerd heeft het tijdschrift zich eene rechtmatige plaats verworven bij velen die met militair straf- en tuchtrecht in aanraking komen. En daarbij is in meerdere of mindere mate o. a. elk officier, zoowel van zee- als van landmacht, betrokken.

De geboorte van dit tijdschrift was een unicum. Nederland was hierin de wereld vooruit. Althans voor zoover mij bekend verscheen bij geen

enkele natie, zelfs niet bij de militaire grootmachten, een aan het militair recht gewijd periodiek.

Daarin is thans verandering gekomen. Sedert September 1909 ziet bij J. BENSHEIMER te Mannheim en Leipzig het licht een „Archiv für Militärrecht”, onder leiding van den Kriegsgerichtsrat HEINRICH DIETZ in Rastatt. Het verschijnt jaarlijks in 6 afleveringen; de prijs is 12 mark per jaargang.

Het Nederlandsche Mil.-Recht. Tijdschrift is, dunkt mij, de rechte plaats om zijne Duitse zuster een welkom in het leven toe te roepen. Niet uit courtoisie alleen. Reeds nu meen ik te mogen zeggen dat het „Archiv” voor de studie van het militair recht in het algemeen en ook in Nederland, door verruiming van onzen blik, veel nut zal kunnen stichten. Ook de praktijk kan er leering uit putten, ter versterking van juiste militaire begrippen, ter handhaving eener goede discipline, zoo nauw met het straffen tuchtrecht verbonden en op welk gebied de oostelijke nabuur ons nog wel eens ten voorbeeld kan dienen.

Anders dan ons Mil. Recht. Tijdschr., „gedrukt en uitgegeven op last van de Departementen van Marine en van Oorlog”, vindt het nieuwe Duitse tijdschrift zijn oorsprong in het vrije leven en wel ter aanvulling eener leemte die zich tot dusverre op militairrechtelijk gebied bij de Duitse en Oostenrijksche krijgsmacht deed gevoelen. „Vom grösstem Vorteile für die Fortbildung der Militärrechtswissenschaft wäre eine Zeitschrift für Militärrecht . . .” schreef reeds voor tien jaren de thans overleden Oostenrijksche auditeur Dr. EMIL DANGELMAIER in zijne studie: „Die Literatur des Militärrechts”.

Ten bewijze van de groote belangstelling die in genoemde landen op dit gebied heerscht, moge dienen de lijst van mannen wier vaste medewerking de Redactie zich heeft verzekerd. Het zijn de volgende heeren:

Dr. APPEL, Admiralitätsrat in Friedenau-Berlin.

DITZEN, Reichsgerichtsrat in Leipzig.

ELSNER VON GRONOW, Kriegsgerichtsrat in Danzig.

KARL ENDRES, Oberkriegsgerichtsrat in München.

Dr. REINHARD FRANK, Professor in Tübingen.

LUDWIG HECKER, Kriegsgerichtsrat in Paderborn.

Dr. HOEGEL, Oberstaatsanwalt u. Professor in Wien.

Dr. JACQUIN, Intendantur-Assessor in Nürnberg.

Dr. GEORGE LELEWER, Hauptmann-Auditor u. Privat-dozent in Wien.

Dr. MAX ERNST MAYER, Professor in Straszburg.

MEWES, Kriegsgerichtsrat in Wesel.

Dr. RISSOM, id. in Flensburg.

Dr. ROMEN, Wirklicher Geheimer Kriegsrat in Berlin.

SPOHN, Oberst zur Disp. und Bezirkskommandeur in Danzig.

Dr. VON SCHLAYER, Reichsmilitärgerichtsrat in Berlin.

Dr. EDUARD STEIDLE, Kriegsgerichtsrat in München.

Dr. EWALD STIER, Stabsarzt a.d. Kaiser Wilhelms-Akademie in Berlin.

Dr. STIER-SOMLO, Professor in Bonn.

Men ziet het, voor veelzijdigheid is zorg gedragen. De namen dier mannen zijn daarenboven borg voor een degelijken inhoud. En hiervan, alsmede voor het feit dat hunne namen niet enkel voor parade op het titelblad prijken, leveren de drie eerste afleveringen, elk juist 80 bladzijden groot, die thans vóór mij liggen, het voldoende bewijs. Verblijvend voor het militair recht en zijn ontwikkeling is het dat die heeren hun kennis, wetenschap en ondervinding zoodoende ten algemeenen nutte doen strekken. Hoe geheel anders is dat ten onzent. Buiten het redactioneel gedeelte is

er in ons Mil. Recht. Tijdschrift nog nimmer één letter gevloeid uit de pen van een jurist. In hooge mate te betreuren is het dat de Nederlandsche rechtsgeleerde op dit gebied zoo zorgvuldig zijn licht onder de korenmaat houdt. (1)

Ter introductie van het nieuwe tijdschrift ook bij de Nederlandsche officieren en rechtsgeleerden meen ik goed te doen hieronder op den inhoud der eerste drie afleveringen in het kort te wijzen en daaraan tevens hier en daar eene enkele opmerking vast te knopen.

De Redacteur zet allereerst bij wijze van inleiding uiteen wat hij zich als „Aufgaben und Ziele” van het tijdschrift voorstelt. Het „Archiv für Militärrecht” moet zijn „eine Sammelstätte für alle wissenschaftliche Bestrebungen auf dem Gebiete des Militärrechts”. Met instemming citeert hij de woorden van den zoeven genoemden Dr. DANGELMAIER, waar deze be- toogde: „Es könnten in einer solchen Zeitschrift wissenschaftliche Aufsätze gebracht, die akuten Fragen ventilirt, die neuen Militärgesetze der verschiedenen Staaten und die Erzeugnisse der Literatur besprochen werden. Es würde mit anderen Worten eine Zentralisation der wissenschaftlichen Bestrebungen eintreten. Für die bisherige stiefmütterliche Behandlung des Militärrechtes gibt es wohl keinen besseren Beweis als die Tatsache, dass alle Zweige der Wissenschaften ihre Organe haben, während ein solches für das Militärrecht bisher mangelt”.

Nadat op het einde der vorige eeuw in Duitschland, naast eenheid op civielrechtelijk gebied, ook eenheid op militairrechtelijk gebied was verkregen, nam de militairrechtelijke litteratuur van jaar tot jaar toe. De algeheele herziening van de militaire rechtspleging is daarvan wel de voornaamste reden. „Die Militärjustiz ist vor die Oeffentlichkeit getreten; der vielfach als gewagt empfundene Schritt ist zum Besten der bewaffneten Macht ausgefallen”. Openlijke critiek, publieke contrôle hadden eenen niet te onderschatten invloed ten goede; overdrijving en buitensporigheden van eene der krijgsmacht vijandige pers lokten uit tot tegencritiek en verdediging. Voordeelen en gebreken van de militaire wetten en verordeningen traden aan het licht. Talrijke burgerjuristen werkten mede aan de ontwikkeling en verdere vorming van het militaire recht; op de leerstoelen der universiteiten werden bijzondere voorlezingen over militair straf- en militair procesrecht ingevoerd. De nu reeds in 12 deelen verzamelde jurisprudentie van het Reichsmilitärgericht had voor wetenschap en praktijk eene heilzame werking.

Een groot nadeel was intusschen aan al deze voordeelen verbonden. Het was moeilijk, om niet te zeggen onmogelijk, om van al die verschillende uitingen kennis te nemen, verspreid als die litteratuur was in tal van algemeene, strafrechtelijke, staats- en administratief rechtelijke tijdschriften, in militaire periodieken, in dag- en weekbladen enz. Veel ging zodoende verloren.

Het „Archiv” stelt zich ten doel, niet om aan de evengenoemde geschriften de behandeling van militairrechtelijke vragen te onttrekken — dit ware zelfs een groot nadeel — maar wel om er de aandacht op te vestigen, ze, zoo noodig, te bespreken. Centraliseering tot zekere hoogte, in plaats van versplintering.

(1) Tot nu toe juist ten opzichte van het M. R. T. Onbekend maakte wellicht tot nu toe onbemind. De geachte inzender is natuurlijk bekend met het artikel „Militaire rechtspraak” van Jhr. Mr. DE SAVORNIN LOHMAN in Deel XIII van het Tijdschrift voor Strafrecht en met vele andere daarin verschenen opstellen over Militair-Strafrecht. (Red.)

Evenals bij ons is men ook in Duitschland veelal gewoon het begrip „militairrecht” in engen zin op te vatten, als n.l. beperkt tot het strafproces- en hoogstens ook het tuchtrecht. Het begrip is echter veel meer omvattend. En ofschoon de juist genoemde onderdeelen den hoofdschotel zullen vormen, wil het „Archiv” het militair recht in den ruimsten zin omvatten. Wetten en verordeningen die betrekking hebben op de militaire maatschappij uit staatsrechtelijk oogpunt, op hare organisatie en bestuur vallen daaronder. Militaire ethiek en rechtsgeschiedenis, volkenrecht, statistiek, crimineele politiek en het daarmede eng verbondene psychiatrisch-juridisch grensgebied zullen niet worden vergeten.

Bij dit alles zal op den voorgrond staan *het dienen van de gewapende macht*. Het grondprincipe van alle militair recht wortelt in het doel der krijgsmacht: den Staat tegen binnen- en buitenlandsche vijanden te beschermen en te behouden. „Kriegsbereitschaft und Kriegstüchtigkeit haben unbedingte Mannszucht zur Vorbedingung. Erhaltung der Disziplin is die ratio legis aller militärischen Gesetze; es ist dabei die Disziplin ein Rechtsgut der Nation, nicht des Heeres.”

Eenvoudige maar gulden woorden, die intusschen met name voor den Nederlander, niet genoeg kunnen worden herhaald. Niemand zal ze tegen spreken, haast zijn het gemeenplaatsen geworden. Ze worden nochtans maar al te dikwijls uit het oog verloren.

Niet in de laatste plaats wil het „Archiv” *voor de praktijk* nut stichten; zij moet de wetenschappelijke vorschingen aan het zoo veelzijdige werkelijke leven toetsen. Wetgeving, wetenschap en praktijk hooren bijeen; zij geven elkander en nemen van elkander. Zij moeten *samenwerken* om het ideaal van den Rechtsstaat te verwezenlijken.

De deelneming van officieren aan de strafrechtspleging, als rechter, leider van het vóóronderzoek en verdediger, verder hunne „auch rechtlich nicht genug zu beachtende Tätigkeit auf dem Gebiete des Disziplinarstrafrechts”, zal op de inrichting van het „Archiv” van gewichtigen invloed zijn. Streng wetenschappelijke behandeling van het recht is, als regel, van den officier niet te verlangen, maar wel moet hij hebben een duidelijk inzicht in de beteekenis van het recht en de noodige *rechtskennis*. En dit klemt te meer omdat, bij gebreke daarvan, zijne dikwijls zeer moeilijke werkzaamheid op tuchtrechtelijk gebied niet behoorlijk kan worden vervuld en het tegendeel van zegenrijke gevolgen zal hebben. De disciplinaire autoriteit verlieze niet uit het oog dat zij in vele gevallen niet alleen eene rechterlijke maar bovendien dikwijls eene *rechtscheppende* functie uitoefent.

Het is m. i. juist gezien van de Redactie om reeds in hare inleiding het volle licht te doen vallen op de moeilijk te overschatten beteekenis van het disciplinair recht. Wel is ook dat recht innig verbonden aan het eigenlijke strafrecht maar voor de krijgstucht is het van veel grooter belang. Voor den militairen strafrechter staan slechts enkelen terecht, met den militairen tuchtrechter komen dagelijks dozijnen in aanraking. Wel is zijn strafbevoegdheid beperkt, maar de zaken waarin hij te beslissen heeft zijn meermalen uiterst lastig en gecompliceerd, terwijl werkelijk ingewikkelde *strafzaken*, althans bij den militairen rechter in Nederland, tot de zeldzaamheden behooren.

Als eerste bijdrage opent het „Archiv” met een opstel van professor MAYER in Straatsburg getiteld „Mängel des Militärstrafgesetzbuchs.”

Gelijk bekend dateert dit Wetboek van 1872, is dus van betrekkelijk jonge dagteekening, vooral in vergelijking met onze honderdjarigen. Eene

hervorming staat niettemin waarschijnlijk in de naaste toekomst te wachten, mede als gevolg van en in aansluiting aan de herziening van het gemeene Duitse strafrecht, waartoe een vóórontwerp door de Regeering niet lang geleden reeds gepubliceerd is. De Straatsburger hoogleeraar wijst nu al ettelijke gebreken van het militaire strafwetboek aan en brengt reeds thans zijn steentje bij voor de door hem noodig geachte verbeteringen.

Bij de samenstelling van ons in 1903 tot stand gekomen Wetboek van militair Strafrecht is dikwijls het oog gericht geweest op het Deutsche recht. Dit zal nu allicht weer herzien zijn voordat ons Wetboek zelfs nog ingevoerd is! Het stemt niet aangenaam een oud man zijn debuut te zien maken.

Er is — meent MAYER — bijna geen delict dat in zijne omschrijving niet behoefte heeft aan grootere of kleinere verbeteringen en vooral van gewicht zijn dan de ongehoorzaamheid, het militair oproer, de mishandeling van ondergeschikten enz. Maar bovendien: „Der äuszere Zustand des Gesetzbuchs bedarf einer gründlichen Neubearbeitung”. Vooral op drie gronden: de rangschikking van de stof is gebrekkig; de uitdrukkingwijze van de wet is willekeurig of onvoldoende doorwrocht; het wetboek is niet praktisch ingericht, met name door de niet herhaling van de gemeenrechtelijke bepalingen die ook voor de militaire delicten toepasselijk zijn. Een en ander wordt dan nader uitgewerkt.

Uit het verdere gedeelte van het opstel wil ik nog bij een enkel punt stilstaan, dat Dr. MAYER vrij uitvoerig uiteenzet, n.l. het recht van noodweer van een militair tegen aanranding van een meerdere. Men lette erop dat een hoogleeraar, niet een militair aan het woord is.

Als voorbeeld stelt M. het geval dat een onderofficier een soldaat slaat met een stok. De getroffene beproeft eerst den stok vast te houden maar dit mislukt; de onderofficier gaat door met slaan, waarna de soldaat hem bij de borst pakt, op den grond werpt en hem den stok ontrukkt.

Evenals ten onzent gelden in het Duitse militair recht onverkort de gemeenrechtelijke voorschriften omtrent noodweer. In dergelijke gevallen zal dus ook daar meestal de mindere moeten worden vrijgesproken.

Hiertegen komt M. op. Dringend is het noodig dat door wetswijziging verandering wordt gebracht in dezen de discipline schadenden toestand. Maar moeilijk is het te zeggen hoe die nieuwe regeling er uit zal moeten zien. Uitgesloten is wel het standpunt van oude militaire wetten waarbij het noodweerrecht geheel aan den mindere wordt ontnomen. Men denke slechts aan waanzinnigheid of dronkenschap van den meerdere.

Mogelijk zou zijn het beroep op noodweer van den mindere te beperken tot het geval van levensgevaar, (1) of wel den rechter met grootere bevoegdheid uit te rusten in het al of niet aannemen ervan, te meer omdat een oordeel in concreto in den regel eenvoudiger zal zijn dan een wettelijk voorschrift in abstracto. Deze oplossingen zouden den hoogleeraar nochtans niet bevredigen. In een tamelijk zwaarwichtig maar niet steeds even duidelijk betoog komt hij tot de slotsom dat het beter ware zoo in de wet een nieuw, zelfstandig delict werd opgenomen van dezen inhoud:

„Wer in Notwehr Pflichten der Unterordnung gröblich verletzt, wird wegen Miszachtung der Disziplin bestraft”.

(1) Dit schijnt zoo ongeveer de opvatting te zijn van G. ROTERMUND in zijn „Kommentar zum Militärstrafgesetzbuch für das Deutsche Reich”, Hannover, 1909, blz. 252. Deze schrijver erkent in lichte gevallen voor den mindere geen noodweerrecht. Hij heeft dan den weg van beklag te volgen. Staan echter het leven, de gezondheid of de eer van den ondergeschikte op het spel, dan kan hij zich onvoorwaardelijk teweerstellen.

Ik waag het te betwijfelen of deze solutie eene voor de praktijk bruikbare zou zijn. De moeilijkheid schijnt mij slechts verplaatst; op het rechterlijk oordeel komt dan toch ten slotte alles neer. Bovendien als de plichten der ondergeschiktheid „gröblich” geschonden zijn zal in vele gevallen de vraag of er überhaupt wel van *noodzakelijke* verdediging de rede kan zijn, dikwijls ontkennend beantwoord moeten worden. Misschien ware het, wat ons recht betreft, te overwegeu of niet de bepaling van art. 41, 2^e lid Wetb. v. Strafr. voor den militair moet worden geschrapt.

Wat ervan zij, uit het bovenstaande blijkt voldoende dat in Duitschland de noodzakelijkheid wordt gevoeld om het noodweerrecht van den militair tegenover zijn superieur te beperken binnen enger grenzen dan in het gemeene recht daarvoor zijn getrokken. Ik wensch aan het bovenstaande nog een enkele opmerking toe te voegen. Voor ons heeft de quaestie niet veel praktische beteekenis. Aanrandingen door een meerdere, waartegen noodweer is toegelaten, komen zelden of nooit meer voor. Wel eens lezen we echter nog van tijd tot tijd van gevallen dat de meerdere den mindere op beleedigende wijze toespreekt of hem bijv. een scheldwoord toevoegt. De meerdere die dat doet is ongetwijfeld strafbaar en wordt ook gestraft. Maar daarom wordt allerminst voor den mindere de vrijheid geopend om zijn superieur nu met soortgelijke munt te betalen. Die dat zou beweren treedt alle discipline met voeten. Toch mag er wel eens op worden gewezen. Kort geleden nog las ik zelfs de bewering dat *alle* delicten en misdragingen van den mindere eigenlijk aan den superieur te wijten zijn.

Hij had zijn inferieur dan maar beter moeten opvoeden! Met zulke drogredenen wordt het verstand, met name van den minder ontwikkelden militair beneveld o. a. met dit gevolg dat elke straf door hem in den grond der zaak als eene groote onbillijkheid wordt beschouwd.

De Oberlandesgerichtsrat DEINHARDT in Jena houdt op blz. 22 vlgg. onder den titel „Rechtspflege und Sprache” een pleidooi voor de zuiverheid van taal en stijl in wetgeving en rechtspraak. Ook de Redactie had in hare inleiding, blz. 6, de medewerkers van het „Archiv” reeds op die wenschelijkheid gewezen met betrekking tot de in te zenden bijdragen.

Het opstel van DEINHARDT verdient kennismeming ook buiten de Deutsche grenzen. Werd nog niet verleden jaar in Frankrijk door de Regeering eene poging gedaan ten einde van de magistratuur te verkrijgen dat zij zich toch zooveel mogelijk onthoude van bijzondere voor niet-rechtsgeleerden niet te begrijpen uitdrukkingen. En in Nederland is het al niet beter. Ook bij ons is de rechtstaal, zelfs voor den ontwikkelden burger meermalen gewoonweg onverstaanbaar. Men leze maar eens, om op militairrechtelijk gebied te blijven, de Justitieele Voorschriften voor de Landmacht (Staatsblad 1907, No. 154) bijv. blz. 181. De Sententien van het Hoog Militair Gerechtshof lijden aan dezelfde kwaal, al moet erkend worden dat daarin de laatste jaren gelukkig wat verbetering komt. Trouwens in theorie wordt het euvel algemeen toegegeven, maar de praktijk stoort er zich nog niet veel aan. Dat erkenning van een kwaad de eerste stap is tot werkelijke verbetering vindt ten deze tot dusverre slechts weinig bevestiging.

De Oberkriegsgerichtsrat ENDRES wijdt eenige opmerkingen, blz. 29—34, aan „Das Laienelement in der Militärrechtspflege.” Hiermede heeft hij op het oog de officieren, tot wie zich het „Archiv für Militärrecht” in de eerste plaats richt.

Het opstel sluit zich nauw aan bij de in 1898 ingevoerde Deutsche

militairrechtelijke organisatie en heeft voor ons geen *direct* belang. Bij de lezing troffen mij nochtans enkele opmerkingen. Zoo geeft de schrijver als zijne ondervinding: „Im allgemeinen urteilen die Offizierichter weit mehr zugunsten des Angeklagten als die Juristen." Verder noemt hij het streven van den rechter in hooger beroep om de uitspraak van den lageren rechter te verzachten „auffallend"; reeds bij de Kriegsgerichten maar vooral bij de Oberkriegsgerichten. (1) Oorzaak *kan* zijn het grooter aantal rechters; wellicht ook de uitwerking der verdediging die immers op leeken veel grooter is dan op den jurist; misschien ook een streven van den hoogerem rechter om eene nog grondiger behandeling van de zaak te bewijzen dan in eerste instantie. „Ob immer das militärische Interesse durch solche Neigung zur Milde gefördert wird, könnte zweifelhaft erscheinen."

Van socialen aard is de bijdrage van professor STIER-SOMLO (Bonn) over „Die rechtliche Stellung des Soldatenstandes und der Militär-Verwaltung nach den sozial-politischen Gesetzen." De geleerde schrijver behandelt in korte trekken de ziekte-, invaliditeits-, ongevallenverzekering in verband met de positie van den militair en met de voor hem op dit gebied geldende voorschriften.

Op militair-strafrechtelijk terrein brengt ons vervolgens weder de Kriegsgerichtsrat ELSNER von Gronow met zijne verhandeling over „Der Gerichts-offizier in standgerichtlichen Verfahren," een opstel dat in de tweede en derde aflevering van het tijdschrift wordt voortgezet. De Gerichtsofficier wordt achtereenvolgens in zijne verschillende functies als „Untersuchungsführer", als „Berater seines Gerichtsherrn" en als „Vertreter der Anklage" geschetst, terwijl ons nog eene uiteenzetting van zijne taak als „Verteidiger" wordt toegezegd, alles natuurlijk in aansluiting aan het positieve Deutsche recht, maar toch op eene wijze dat eene lezing ook door niet onmiddellijk bij het onderwerp belanghebbenden is aan te bevelen.

Teekenend voor de Deutsche opvattingen van het begrip belediging is het voorbeeld dat schrijver stelt op blz. 186, in verband met den inhoud der aanklacht. Tijdens het exerceeren eener troep van tien man onder het bevel van een onderofficier heeft een der manschappen hardop gelachen. Door den onderofficier hierover onderhouden en met het scheldwoord „Affe" betiteld, antwoordt de soldaat: „Herr Unteroffizier, wir alle sollen ja vom Affen abstammen." De toevoeging van deze woorden wordt in Deutschland als belediging beschouwd, terwijl ook het lachen in het gelid een „Vergehen" oplevert. Ten onzent zou de man voor dit laatste feit misschien een paar dagen strafdienst krijgen en wat de belediging betreft, waarschijnlijk zal er niet één Nederlandsche rechter zijn te vinden die eene uitspraak in dien zin zou geven. Ook mij zou dit te ver gaan. De juiste opvatting schijnt hier de middenweg tusschen Deutsche strengheid en Hollandsche slapheid.

De ingezonden bijdragen der eerste afleveringen eindigen met eenige opmerkingen van Dr. STEIDLE over: „Das Reichsmilitär-gesetz". Vervolgens heeft het „Archiv" als rubrieken nog „Sprechsaal", „Fragekasten", „Literatur" en „Verschiedenes".- Ik doe nog een enkele greep.

Evenals bij ons bestaat in Deutschland de eigenaardige toestand dat in het gewone strafproces de eed wordt afgelegd in promissioiren, in het militaire strafproces daarentegen in assertorischen vorm. Daar, evenmin als hier bestaan echter voorschriften op welke wijze nu de eed moet worden

(1) Op ditzelfde, m. i. trouwens te verwachten verschijnsel wijst ook HEINRICH DIETZ op blz. 127 van de 2e aflevering.

afgenomen aan een getuige die door de gewone justitie wordt gehoord op verzoek van militairrechtelijke zijde. Wat is dan rechtens?

De Kriegsgerichtsrat AUTENRIETH wijdt op blz. 56 eene summiere bespreking aan die vraag en is van oordeel dat de rechtshulp verleend moet worden in den vorm voorgeschreven voor de behandeling van de hoofdzak, m. a. w. in het evengenoemde geval zal de burgerrechtelijke autoriteit den na-eed moeten vorderen. Evenwel, al is ook de andere weg bewandeld dan vindt A. dat niet ongeldig.

Ten onzent voldoet de Rechter-Commissaris als regel aan het verzoek van officieren-commissarissen om den te hooren getuige den eed in assertorischen vorm af te nemen. In 1902 deed zich eene moeilijkheid voor bij een verhoor door eene buitenlandsche rechterlijke autoriteit te Algiers. De toenmalige advocaat-fiscaal voor Hr. Mr. Zee- en Landmacht, Mr. VERLOREN VAN THEMAAT, was van oordeel dat van een verhoor, onder vóóreed afgelegd in ons militair strafproces geen gebruik kan worden gemaakt. Of het Hoog Militair Gerechtshof zich ooit uitdrukkelijk over de vraag heeft uitgesproken is mij niet bekend. Intusschen schijnt mij Mr. VERLOREN's opvatting niet vrij van bedenking. De vraag is twijfelachtig; vóór of ná-eed is 'slechts een quaestie van vorm. Waarom zal men dan juist eene oplossing kiezen, waardoor het vinden der waarheid bemoeilijkt wordt en het heele proces op niets kan uitloopen? (1)

Op blz. 77 komt in de rubriek „Verschiedenes” een kort bericht voor over „Der erste deutsche Richterday”. De openingsrede van den Voorzitter van deze Rechtersvereniging, Dr. DÜRINGER, heeft nog al aandacht getrokken, vooral waar hij klaagt over de geringschatting van den Duitschen rechter. Van diens rijke ervaring en zaakkennis wordt voor de wetgeving geen partij getrokken. Niet zaakkennis, maar politiek geeft den doorslag. „Wir leben der Ueberzeugung dasz die Politik die Justiz verdirbt”.

Tout comme chez nous. Bij herhaling kan men ten onzent bijv. in de Volksvertegenwoordiging, met name in de Tweede Kamer, de gratuite begering hooren dat de rechtspleging in militaire handen niet veilig is. Ik geloof dat het tegenverwijf aan vrij wat juister adres zou zijn.

De militaire medewerker van het „Archiv”, de overste SPOHN opent de tweede aflevering van het tijdschrift met eene beantwoording van de vraag: „Was bedeutet das „Archiv für Militärrecht für das Heer und die Marine?”.

Dat deze miliaire schrijver, als officier, doordrongen is van de niet te overschatten waarde van de discipline voor eene krijgsmacht is natuurlijk. „Ohne Mannszucht kein Heer, das dem Führer in eigener Begeisterung folgt, wohin es auch sei und gälte es den Teufel aus der Hölle zu holen”! Maar daarnevens is hij niet minder overtuigd van de groote beteekenis eener juiste hanteering van het militaire recht, in ruimen zin, ter verkrijging dier onmisbare tucht. „Wer die Bedeutung des Rechtes und der Rechtsgrundlagen nicht kennt, wer sie nicht voll zu würdigen versteht, der wird niemals zu einer gesunden, ein wandfreien Rechtsprechung, nie zu einer nützlichen und förderlichen Handhabung der Disziplinarstrafgewalt

(1) Over de psychologische vraag zelve welke eedsvorm de beste zou zijn zie men nog Mr. A. A. DE PINTO in Tijdschrift voor Strafrecht Deel II blz. 24 vlgg. Dr. STEINLE in „Zeitschrift für die gesammte Strafrechtswissenschaft” Band 29. Heft 8. blz. 829, wijst op de gunstige ervaring die men in het militaire strafproces met den na-eed heeft opgedaan. Ik geloof dat dit in Nederland evenzoo het geval is.

En punt ter overweging voor de nieuwe staatscommissie ter herziening der strafvordering.

gelangen und infolgedessen niemals die unentbehrliche Mannszucht fördern". Allermint miskent de schrijver daarnevens de kracht van „Beispiel, Lehre, Ermahnung, Warnung", doch straf blijft het uiterste, scherpste, maar tevens het gevaarlijkste middel in de militaire opvoeding. De verbreiding van een juist inzicht in dat middel, verstandige toepassing ervan, individualiseering, het wekken van belangstelling, het geven van practische wenken, kortom het zijn van een betrouwbaren gids voor de militaire rechters en de disciplinaire autoriteiten, ziedaar wat het jeugdige tijdschrift zich voorstelt na te streven.

Op twee opstellen in deze 2de aflevering meen ik verder in het bijzonder de aandacht te mogen vestigen. Het eerste, getiteld „Die Bekämpfung des Verbrechens in der Armee", is van de hand van Dr. EWALD STIER, denzelfden psychiater die den schrijver van de bijdrage „Dronkenschap en militair strafrecht" in den loopenden jaargang van het Mil. Recht. Tijdschr. heeft geïnspireerd,

In zijne nieuwe pennevrucht wijst STIER — wel ten overvloede — op de groote beteekenis van de psychiatrie voor de strafrechtspleging. En nu is juist nergens de samenwerking van arts en rechter zoo gemakkelijk uitvoerbaar en zoo vruchtdragend te organiseeren als bij de krijgsmacht. De opvoeding van den militair ligt in handen van den officier, maar op den medicus en den rechter drukt de ernstige plicht om te zorgen dat dien opvoeder slechts werkelijk voor opvoeding vatbaar menschenmateriaal wordt toegewezen en wel de besten en de deugdelijksten van het volk. Daartoe hoort in de allereerste plaats de niet-toelating of de spoedige uitwerping van elementen die door hun persoon of den invloed dien zij op anderen oefenen ongeschikt zijn ter bereiking van het ware doel der armee. Niet dus enkel, zooals voorheen, de lichamelijk zieken, evenzeer de geestelijk krankten en de met een psychisch defect behepte personen moeten daarom geweerd worden.

Waar in het leger sociale factoren als gebrek, armoede, strijd om het bestaan, meestal ook verplichting om voor vrouw en kind te zorgen, als reden tot misdrijf wegvallen, zullen daar, in verhouding meer dan in de burgermaatschappij, juist psychische oorzaken invloed oefenen.

Dat men in Duitschland ten deze op den goeden weg is door verscherping van psychiatrisch toezicht bewijst wel de omstandigheid dat in 1874 0.21 ‰, in 1905 1.14 ‰, van de totale legersterkte wegens geestesziekte in behandeling kwamen. In 1906 was dit getal 1.2 ‰; evenwel in de vestinggevangnissen 24.9 ‰ en bij de „Arbeiterabteilungen" zelfs 63.5 ‰! Het innige verband tusschen misdaad en geesteszwakte kan wel moeilijk duidelijker in het licht worden gesteld dan door deze enkele cijfers.

Eene juiste beoordeeling van den persoon eens verdachten wordt in de militaire maatschappij om meerdere redenen zeer vergemakkelijkt. Zóó door de omstandigheid dat men te doen heeft met veelal jeugdige menschen met een betrekkelijk kort vóórleven, verder door de enge samenleving, het voortdurende toezicht, de gemakkelijke om een geneeskundig cordeel in te winnen en niet het minst doordat in den regel de militaire justitie niet, gelijk de burgerlijke, zoo is overkropt met werkzaamheden, waardoor de eerste een aan haar oordeel onderworpen zaak zorgvuldiger kan onderzoeken en minder gevaar zal loopen voor juridisch formalisme.

In het verdere gedeelte van zijn interessant opstel bepleit STIER o. a. nog verruiming van de rechtelijke bevoegdheid om eene verwijdering uit den militair dienst uit te spreken bij psychisch overigens normale individuen. Evenwel moet eerst steeds met zorg worden gespeurd naar de

oorzaken die iemand tot eene strafwaardige daad gebracht hebben om daaruit vooral met juistheid te kunnen besluiten of hij niet meer in het leger kan worden geduld dan wel of eene opvoedende straf hem nog tot een bruikbaar militair kan vormen. Principieel moet er in dit geval aan worden vastgehouden dat korte, krachtige, snel op het feit volgende straffen voor den dader meer afschrikkend en ook voor anderen beter zullen werken dan laat uitgesproken, langdurige op zich zelve zachte straffen.

Grootere vrijheid bij de straftoemeting — wat het minimum betreft wijst schrijver ook op het nieuwe Nederlandsche militaire strafwetboek — is in hooge mate gewenscht. Wel vermeerderd dan de kans dat nu de *rechter* eene te zware of te lichte straf oplegt, maar dat vindt STIER geen overwegend bezwaar. Was de straf te licht dan zal dat spoedig blijken door een nieuw feit, in welk geval de rechter zijn fout kan herstellen. En voor eene te zware bestraffing zoekt hij een correctief in begenadiging — veelvuldiger dan voor burgerveroordeelden — in alle gevallen dat de gestrafte zich goed gedraagt.

De verleiding is groot om aan Dr. STIER's beschouwingen enkele woorden toe te voegen in verband met Nederlandsche toestanden. Mijne aankondiging zoude echter zoodoende verre de perken overschrijden. Slechts ééne opmerking:

Met name voor onze hoofdzakelijk uit vrijwilligers bestaande Zeemacht zou ik het verkeerdt oordeelen om zich misdragende, maar overigens normale militairen spoedig uit den dienst te ontslaan. Nog steeds acht ik juist het standpunt waarop de wetgever van 1879 zich plaatste — en waaraan trouwens ook zij die het er niet mee eens zijn zich vooralsnog hebben te houden (1) — dat slechts eene door herhaald wangedrag gebleken ongevoeligheid voor straf tot ontslag mag lijden. Het moge misschien een schijn van wreedheid hebben tegenover sommige individuen, toch ben ik overtuigd dat de krijgsmacht in haar geheel er door gebaat zal zijn. Menig persoon zal met dit vooruitzicht voor oogen van den nood een deugd weten te maken. En al zullen zoodoende in enkele gevallen persoonlijke belangen benadeeid worden, ze zijn absoluut ondergeschikt aan het groote belang van het geheel. De strooming die in de laatste jaren, hoe langer hoe meer dit axioma uit het oog verliest en die in verschillende kringen om zich heen grijpt, ondermijnt den grondslag, speciaal der *militaire* maatschappij.

Het tweede opstel, waarop ik hierboven het oog had is eene studie van den Redacteur van het Tijdschrift, HEINRICH DIETZ: „Zur Kriminalstatistik für dat Deutsche Heer und die kaiserliche Marine” (1901—1908). Ze is belangwekkend maar laat zich moeilijk samenvatten. De schrijver wijst aan de hand van statistische gegevens, onder meer op de toenemende mildheid ook in de militaire strafrechtspleging, op de buitengewone vermindering van gevallen van machtsmisbruik en mishandeling van minderen. De loop der criminaliteit bij leger en vloot geeft geen aanleiding tot zorg. Over het algemeen wijzen de cijfers, vooral na 1905, op eene belangrijke daling. De Marine heeft in 1908 getallen bereikt zoo laag als nooit te voren. Een minder zuiver beeld geeft de statistiek van de criminaliteit *bij de krijgsmacht*, door de m.i. eenigszins vreemde en ook met de ten onzent gehuldigde leer strijdende bepaling van het Duitsche recht (2), volgens

(1) Op hetzelfde standpunt is de wetgever *blijven* staan blijkens art. 69 van de nieuwe wet op de krijgstuicht.

(2) § 6 der Militär Strafgerichtsordnung.

welke de militairen wegens feiten gepleegd vóór hunne indiensttreding onderworpen zijn aan de militaire rechtsmacht. Dat getal beliep in 1908 zelfs 1933.

Tot veel verschil in gevoelen geeft in Duitschland aanleiding de twistvraag of culpose ongehoorzaamheid valt binnen de perken der strafwet. Het gaat hier om de uitlegging van § 92 van het Militär Strafgesetzbuch, luidende: „Ungehorsam gegen einen Befehl in Dienstsachen durch Nichtbefolgung oder eigenmächtige Abänderung oder Ueberschreitung desselben wird mit Arrest bestraft” en dan met name voor wat betreft de „Nichtbefolgung” en de „Ueberschreitung”. Aan deze ook voor de praktijk zeer belangrijke vraag zijn twee verhandelingen gewijd, de eerste in Afl. II, blz. 102—110, van de hand van den Kriegsgerichtsrat ROTERMUND, de andere in Afl. III blz. 191—195, gevloeid uit de pen van zijn ambtgenoot HEINRICH DIETZ, beiden tot oordeelen volkomen bevoegde deskundigen, die het echter, zooals dat meer voorkomt onder deskundigen, volkomen oneens zijn. ROTERMUND is van oordeel dat § 92 ook het feit in culposen vorm bedoelt te omvatten en bevindt zich met die uitlegging in goed gezelschap. Behalve een aantal door hem geciteerde schrijvers, is ook het Reichsmilitärgericht, blijkens verscheidene beslissingen, die meening toegedaan. Het is voor een outsider moeilijk zich hier partij te stellen. Wanneer echter voor R's interpretatie geene andere gronden zijn aan te voeren dan hij doet, zoo schijnt mij zijne argumentatie wel niet zeer krachtig.

Veel meer overtuigend is het betoog van DIETZ, die van geene culpose ongehoorzaamheid volgens § 92 wil weten en waarmede ook nog andere schrijvers, waaronder militaire, accoord gaan. Hij weerlegt de wetsuitlegging van ROTERMUND van juridisch standpunt en bestrijdt vervolgens, uit militair oogpunt, diens meening dat de tucht, in welker belang het geheele militaire Wetboek en speciaal § 92 in het leven is geroepen, zou eischen dat ook niet-opzettelijke ongehoorzaamheid in de termen van genoemd wetsartikel moet vallen. Honderdduizende in aantal zijn de gevallen dat allerlei culpose nalatigheden en vergeetachtigheden, zonder inroeping van § 92, worden afgedaan. De arrestlokalen mochten anders wel weinig kleiner zijn dan de kazernen. „Wo ist der Offizier, der nicht solchen Fahrlässigkeiten zunächst durch Nachsicht und Belehrung und dann mit den leichtesten Strafmitteln, und gerade aus Rücksicht auf die Disziplin, begegnet?”

Gelijk bekend, is naar Nederlandsch recht de jurisprudentie gevestigd in den zin dien DIETZ ook voor Duitschland juist acht. Het nieuwe Wetb. v. Mil. Strafrecht (art. 99) brengt hierin eenige verscherping.

De Staatsanwalt Dr. FEISENBERGER bespreekt in een achttal bladzijden het gevaar waaraan, zijns inziens, zoowel de burgerlijke als de militaire strafrechtspleging wordt blootgesteld door § 153 van het voor eenigen tijd bij den Rijksdag ingediende ontwerp tot herziening der Strafprozesordnung. Wordt evengenoemde paragraaf, waarmede de Deutsche Rechtsbond reeds zijne instemming betuigde, wet dan zal gebroken worden met het tot dusverre bij onze naburen gegolden hebbende legaliteitsprincipe bij de vervolging van strafbare feiten. Tenminste in zaken behoorende tot de bevoegdheid der „Amtsgerichten ohne Schöffen” (1) kan het O. M. eene vervolging achterwege laten wanneer deze wegens de „Geringfügigkeit der Verfehlung nicht geboten erscheint”.

Hiertegen komt nu evengenoemde vertegenwoordiger van het O. M. op.

(1) Dat is bij „Uebertretungen” en lichte „Vergehen”.

Welke ook, meent hij, de goede werking in andere landen moge zijn met het Duitsche volkskarakter en rechtsgevoel komt het opportuniteitsbeginsel niet overeen. Het rechtsbewustzijn spiegelt zich af in de stelling: „Was dem einem recht ist, ist dem anderen billig”; nooit zal de Duitscher begrijpen waarom de dienaren der gerechtigheid met tweeërlei maat meten. De rechtspleging zal, met een schijn van recht, voorwerp van ongerechtvaardigde aanvallen worden, veel meer dan nu reeds het geval is, vooral in verband met overtredingen van de Wet op Vereeniging, bij welke vervolging bijzondere gevoeligheid heerscht. Politieke gronden worden, ook als ze niet bestaan, in het geding gebracht. Reeds nu zijn er bewijzen dat het opportuniteitsprincipe zal worden geteekend als middel om in den klassenstrijd politieke oogmerken te bereiken. Nogthans is de schrijver geen voorstander van het thans gehuldigde starre legaliteitsprincipe. Maar hij zoekt verbetering langs anderen weg en wel door scheiding tusschen crimineelonrecht en politieonrecht, het eerste ter behandeling door rechterlijke, het tweede door administratieve autoriteiten. „Maszgebend für ersteres — jus, für letzteres — opportunitas.

Van nog grooter nadeel dan voor de burgerlijke zal invoering van het opportuniteitsprincipe voor de militaire rechtspleging zijn. Hier zal bovendien de tucht in het gedrang komen. Ik zal echter bij dit betoog niet langer stilstaan; diepen indruk heeft het niet op mij gemaakt. Misschien komt dat wel hierdoor dat ten onzent zich in werkelijkheid zoowat geen enkel van de door FEISENBERGER met somberen bril opgediepte en bekeken bezwaren doet gevoelen.

Uit de gewone rubrieken aan het slot van Afl. II wil ik nog even de aandacht vestigen op de onder het hoofd „Literatur” op blz. 152, naar aanleiding van een artikel van prof. MAYER in de „Deutsche Juristen-Zeitung” aangestipte vraag in hoever het bevel om zich aan eene operatie te onderwerpen als een „bevel in dienstzaken” kan worden aangemerkt en de weigering dientengevolge als ongehoorzaamheid volgens de militaire strafwet (§ 92) kan worden gestraft. Ook bij ons heeft dezelfde vraag meermalen moeilijkheden veroorzaakt (1). Zij wordt thans door de praktijk in dien zin beantwoord dat weigering om zich geneeskundig te laten behandelen slechts krijgstuchtelijk en wanneer het een operatief ingrijpen betreft zelfs in het geheel niet strafbaar is. De Duitsche rechter is minder scrupuleus en straft wegens ongehoorzaamheid zelfs ook hem die zich niet aan eene gerechtvaardigde operatie wil onderwerpen. En MAYER bestrijdt wel die jurisprudentie als niet op de wet gegrond, maar vindt toch in elk geval eene disciplinaire bestraffing volkomen gewettigd. De Duitschers verstaan de kunst om, vooral in abstracto, eene dergelijke netelige vraag op geleerd-diepzinnige wijze te behandelen!

Blijkbaar als curiosum wordt op blz. 156 melding gemaakt van eene nieuwe wet in den staat Washington, krachtens welke bepaalde gewoontemisdadigers en daders van misdrijven tegen de zeden gecastreerd kunnen worden, terwijl ook het sigarettenrooken en het foioenstelsel aldaar strafrechtelijk worden bestreden. „Glückliche Menschen”!

In de derde aflevering van het „Archiv” bespreekt allereerst Hofrat Dr. HOEGEL, Oberstaatsanwalt und Professor in Weenen, „Die Aussichten einer Reform des Militärstrafrechtes in Oesterreich”. Die vooruitzichten zijn niet bemoedigend. Wel is in de Donau-monarchie het militair straf- en procesrecht geheel verouderd, mist het voor een deel zelfs wettelijken grondslag

(1) Zie Mil. Jur. I No. 9, Mil.-Recht. Tijdschr. IV blz. 173, Art. 28 Reglement op den Geneeskundigen Dienst bij de Kon. Marine.

en wordt het materieel militair strafrecht in zekeren zin in Hongarije slechts geduld doch niet als wet erkend, maar het parlementaire stelsel schijnt ook daar te lande volkomen machteloos om wetgevende maatregelen van eenigen omvang tot stand te brengen. Zeer heftige partijtwisten, rassenverschil en ingewikkelde quaesties van staatsrechtelijken aard werken mede in hooge mate die legislatieve onvruchtbaarheid in de hand.

Een nieuw *ontwerp* van een op moderne leest geschoeid militair strafprocesrecht is gereed maar *dat* zegt in Oostenrijk zoo mogelijk nog minder dan in Nederland. Misschien kan het hier medegedeelde eene zekere troost zijn voor den Nederlandschen militair.

Eene ruime plaats, blz. 165—185, heeft de Redactie verder beschikbaar meenen te moeten stellen voor een artikel van den Kriegsgerichtsrat AUTENRIETH getiteld: „Ueber die Stellung der oberen Militärbeamten, insbesondere der richterlichen Militärjustizbeamten“. Het is eene krachtige oratio pro domo, eene doorlopende klacht over achterstelling van evengenoemde ambtenaren in allerlei opzicht, maatschappelijk, ambtelijk, militair, finantieel. In hoever schrijvers beweringen juist zijn kan ik niet beoordeelen, wel kreeg ik hier en daar den indruk dat ook weer deze poging tot „meliorisme“ niet vrij is van overdrijving. Slechts een enkel voorbeeld. Ten bewijze hoe een militair-rechterlijk ambtenaar bij een officier ten achterstaat haalt AUTENRIETH het voorschrift aan, volgens hetwelk het betreden van vestingwerken slechts is geoorloofd aan den Duitschen officier in uniform en aan personen onder zijn geleide. Ieder ander moet een verlofkaart daartoe hebben, bij gebreke waarvan hij zelfs in hechtenis kan worden genomen.

Stel nu in zoo'n vestingwerk vindt een zelfmoord plaats of wel een poging tot moord of een ernstig ongeluk. Dan kunnen arts en Kriegsgerichtsrat hunnen dienst aldaar niet gaan verrichten voordat zij eerst een verlofkaart gehaald of wel zich de begeleiding door een officier — al is het ook maar de jongste luitenant — verzekerd hebben. Doen zij dat niet, zij loopen gevaar hunne vrijheid te verliezen! Ik zou willen vragen zal dit geval zich ooit voordoen? Is hier niet een typisch geval van overmacht? Zal er één rechter te vinden zijn die hier een schuldig zou uitspreken? Maar zelfs al waren alle opgesomde grieven juist, dan maakt het opstel en zijne opname zoo spoedig in het nog zoo jeugdige tijdschrift toch geen sympathieken indruk. Zeker, het „chacun pêche pour sa paroisse“ is niet van gisteren maar we worden tegenwoordig daarmede als 't ware overstelpt. Ik weet niet hoe het anderen gaat maar mij beginnen al die pogingen, vooral die sterk egoïstische, hartelijk te repugneeren.

Onder de rubriek „Tagesfragen und Sprechsaal“ vinden we van de hand van den Weenschen Hof- und Gerichtsadvokat Dr. E. F. WEISL enkele opmerkingen over „Das militärische Standrecht in Oesterreich-Ungarn“ in verband met het vonnis, de dato 9 October jl. wegens militair oproer gewezen door den Krijgsraad te Barcelona tegen den Spaanschen anarchist FERRER.

De storm naar aanleiding van deze uitspraak en hare executie in sommige kringen losgebarsten ligt nog versch in het geheugen. Nu de gemoederen tot rust zijn gekomen en de zaak alweer vergeten is doet eene onpartijdige korte uiteenzetting van een deskundig buitenlander aangenaam aan.

Uit het vonnis blijkt vooreerst dat het niet gewezen is door een z.g. „Standgerecht“ maar door het *gewone* „Krijgsgerecht“ van Barcelona. De aanklacht is 6 October aanhangig gemaakt, 9 October is het vonnis gewezen, dat den volgenden dag, na verslag van den auditeur-generaal, door den kapitein-generaal van Catalonië werd goedgekeurd en binnen

24 uur ten uitvoer gelegd. De Krijgsraad bestond uit zeven leden (een overste als president en zes kapiteins), die volgens een automatische rooster als zoodanig worden aangewezen. De veroordeeling werd met algemeene stemmen uitgesproken. Gratie kon volgens de Spaansche constitutie door den Vorst slechts worden verleend op eene ministerieele voordracht.

„Im Falle FERRER hat die Tagespresse vollständig versagt.“ Volkomen onbekend met de feitelijke en de rechtspunten ging zij te keer. En voor zoover die aanvallen de Spaansche militaire strafwet zelve betroffen, had men zeker in Oostenrijk wel mogen zwijgen, want die zoo belasterde Spaansche wetgeving staat in garantiën voor rechtszekerheid en humaniteit „turmhoeh“ boven de Oostenrijksche. Uitvoering wordt dit laatste door WEISL aangetoond.

Van de Spaansche militaire rechtspleging kan zelfs gezegd worden dat zij in hoofdzaak voldoet aan de eischen van eene wet voor een modern leger.

Het verwijt van den Weenschen advocaat tot zijne landgenooten zou bijna woordelijk ook een groot deel Nederlanders kunnen treffen. Dat men in de kringen, waartoe de meergenoemde Spanjaard behoorde aan het schelden slaat wanneer een hunner door de Justitie wordt achterhaald is een gebruik dat op een fatsoenlijk mensch al geen indruk meer maakt. In zake FERRER werden echter ook van andere zijden beschuldigingen geslingerd naar de hoofden der Spaansche rechters. Ja zelfs de Redactie van een hoogstaand juridisch vakblad dat er, overigens terecht, prat opgaat dat het zich buiten de politiek wil houden, heeft er zich niet van kunnen onthouden. Men leze slechts het „Weekblad van het Recht“ No. 8902, blz. 4. Ik kan niet anders zeggen dan dat dit schijnbaar bezadigde stukje in *dat* blad mij geërgerd heeft. Wat geeft den hooggeleerden Redacteur het recht om te schrijven: „ . . . van een werkelijke recht-„spraak die recht en wet eerbiedigt, die de rechten van beklagde en „verdediging als onschendbaar handhaaft vindt men niet meer dan het „uiterlijk beeld?“ Waarom was hier „eene schijnrechtspleging waarbij het „minder om vaststelling der waarheid dan om het door de politiek ge-„vorderde vonnis te doen is?“ Waarom is door de wijze waarop recht werd gedaan „ieder, wiens rechtsgevoel niet is afgestompt, pijnlijk ge-„troffen?“ Waarom kan het geval-FERRER dienen voor de stelling dat „het grootste onrecht wordt gepleegd in naam van het recht?“

Om dergelijke beschuldigingen, een zoo misdadig bedrijf, aan een rechterlijk college te durven ten laste te leggen, om met één slag een zevental officieren-rechters tot eer- en plichtvergeten schavuiten te stempelen moet men over betere en meer vertrouwbare gegevens kunnen beschikken dan deze Redactie, die immers zelve erkent dat hare kennis van de zaak „te gering“ is om zich geroepen te voelen aan deze „opmerking“! nog nadere beschouwingen toe te voegen. Maar zoude het dan niet gepaster en minder lichtvaardig geweest zijn, zoo de opmerking zelve ook in de pen ware gebleven?

Van het vele lezenswaardige dat verder in de derde aflevering nog is opgenomen wil ik nog vluchtig de aandacht vestigen op enkele punten.

Van een opgewekt leven in Duitschland op militair-rechtelijk gebied getuigen de bladzijden 212—218. Den inteekenaars op het „Archiv für Militärrecht“ wordt in de „Fragekasten“ de gelegenheid geboden vragen op dit gebied te doen. De Redactie laat somtijds de beantwoording over aan de lezers die daartoe roeping gevoelen. En zoo kwamen er op ééne in de vorige aflevering gestelde vraag niet minder dan *tien* antwoorden in.

Op blz. 225 wordt onder de rubriek „Rechtsprechung“ melding gemaakt

van eene bevestiging der jurisprudentie van het Reichsmilitärgericht, volgens welke belediging van een meerdere, strafbaar krachtens § 91 van het militaire strafwetboek, ook wordt begaan door den militair die bij het doen eener aanklacht, ter fine van onderzoek of vervolging, wegens een door zijn meerdere gepleegd strafbaar feit eene onware, beledigende daadzaak, misschien goedgeloovig maar zonder zorgvuldig onderzoek naar hare juistheid aan zijn superieur heeft ten laste gelegd.

In het tijdschriftenoverzicht viel mijn oog op een opstel in het „Militär Wochenblatt” 1909, n°. 109 van den general-oberarzt HERHOLD („Unfallversicherung und Heer”) waarin hij de middelen bespreekt om de „Rentensucht” die bij de burgerbevolking aan den dag treedt, uit het leger te houden. Hij wil dit voornamelijk in de opvoeding zoeken (opwekking van plichtsgevoel, nationaal eergevoel, offervaardigheid, onderdrukking van zelfzuchtige neigingen, behoud van gezonde zenuwen, strijd tegen *verweeking* en ontarding).

Uit eene vermelding onder „Verschiedenes”, blz 239, van het aantal deserteurs in het Fransche leger blijkt ons dat dit getal van 1904 in het jaar 1898 was geklommen tot 3407 in 1907. Ook het aantal dergenen die zich aan hunnen dienstplicht onttrokken is schrikbarend toegenomen (van 2118 in 1903 tot 11782 in 1908). Men schrijft dien bedenkelijken toestand toe aan de vele door de Volksvertegenwoordiging doorgezette amnestiën.

Bij de laatste recrutenlichting waren in Frankrijk 14524 man die niet konden lezen en schrijven, terwijl in Duitschland in 1908 slechts 58 analphabeten voorkwamen. De percentsgewijze verhouding tusschen beide landen in dit opzicht is 6.06 % tegen 0.02 %.

En dan noemt men Frankrijk wel eens het land van den vooruitgang bij uitnemendheid!

Ten besluite nog deze opmerking. In hooge mate ben ik bij de doorlezing van het nieuwe Duitsche tijdschrift getroffen door het feit hoe diep men daar te lande doordrongen is van de beteekenis der krijgstuclit en van de waarde van het militair recht, in ruimen zin, ter handhaving daarvan. Onverschillig wie aan het woord is, het moge zijn een gewoon- of militair-rechtelijk ambtenaar, een medicus of psychiater, een hoogleeraar of advocaat, zonder uitzondering wordt steeds de tucht als allesoverheerschend op den voorgrond gesteld. Ik kan mij begrijpen dat men onder zulke omstandigheden van de medewerking van burgerjuristen aan de militaire rechtspraak, gelijk de Kriegsgerichtsrat ROTERMUND schrijft: „die besten Erfahrungen gemacht hat”. Maar onmiddellijk wraak ik elke gevolgtrekking die men voor Nederland hieruit zou willen afleiden. Ons volk heeft evengenoemde, den Duitscher kenmerkende en sierende eigenschap niet; in elk Nederlander, hoog of laag, zit een tikje anarchisme. De Nederlandsche militair is moeilijker tot tucht te brengen, de burgerrechter is minder van de groote beteekenis ervan voor eene krijgsmacht doordrongen. Zoo zou het mes aan weerskanten snijden ten nadeele van leger en vloot d.i. ten nadeele van het gemeenebest.

Moge ik eindelijk in aansluiting hieraan nog aanhalen de woorden van MOLTKE, in den Rijksdag gesproken onder den levendigen indruk van den voor Duitschland met zoo schitterenden uitslag bekroonden worstelstrijd van 1870, woorden die we — kan het verwonderen? — ook in de eerste afleveringen van het „Archiv” op meer dan ééne plaats geciteerd vinden, n.l. „Autorität von oben und Gehorsam von unten, mit einem Worte „Disziplin” ist die ganze Seele der Armee. Die Disziplin macht die Armee

erst zu dem, was sie sein soll und eine Armee ohne Disziplin ist auf alle Fälle eine kostspielige, für den Krieg eine nicht ausreichende und im Frieden eine gefahrvolle Institution”.

April 1910.

Officier van Administratie der 1^e klasse
Kon. Marine,

E. G. DE WIJS.

MILITAIRE RECHTSPRAAK.

Zeekrijgsraad

aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Soerabaia.

Vonnis van 17 Januari 1910.

Fiat-executie verleend te Batavia den 1sten Februari 1910, door den Schout bij Nacht, Commandant der Zeemacht en Chef van het Departement der Marine in Nederlandsch-Indië, A. H. HOEKWATER.

President: A. J. VAN STOCKUM, Kapt.-Luitenant ter Zee.

Leden: J. P. A. TERMAAT, Kapitein der Mariniers; de Luitenant ter zee 2e klasse Mr. J. C. JAGER; de Off. v. Adm. 2de klasse P. A. SNELLEN VAN VOLLENHOVEN; de Luitenants ter zee 2e klasse J. C. P. EEF TINCK SCHATTEKERK en C. J. E. BRUTEL DE LA RIVIÈRE en Offic. van Gezondh. 2e klasse L. K. GARF.

Fungeerend Fiskaal: Offic. v. Adm. 1e klasse J. H. M. NITTEL.

Fung. Secretaris: Off. v. Adm. 2de klasse H. HIJLKEMA.

Desertie.

Vrijspraak van „mishandeling, die den dood ten gevolge heeft gehad”, op grond dat de Krijgsraad in strijd met den eischer heeft aangenomen dat de gedetineerde niet strafbaar is, omdat dit feit geboden werd door de noodzakelijke verdediging van eigen lijf tegen oogenblikkelijke wederrechtelijke aanranding.

Eisch en conclusie den Zeekrijgsraad aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Soerabaia overgegeven door den fungeerenden fiscaal, eischer ambtshalve, ter eenre, op en jegens MOESTAR, inlandsch lichtmatroos, stamboek n°. 14105 gedaagde en gedetineerde in voorschreven zaak ter andere zijde.

De eischer ambtshalve draagt voor:

dat zoo uit de bekentenis van den gedetineerde. als uit de verdere ten processe overgelegde stukken is bewezen:

dat de gedetineerde, oud naar zijne opgave onbekend, geboren te Soerabaia laatstelijk gediend hebbende als inlandsch lichtmatroos aan boord H. M. Wachtschip te Soerabaia, sedert 4 November 1909 gedetineerd aan boord van dezen bodem, zich den 10^{den} Mei 1906 vrijwillig voor den tijd van zes jaren in den Zeedienst heeft verbonden, welke diensttijd door achterblijven

en veroordeeling is verlengd tot 2 Augustus 1912 en dat hem de krijgs-artikelen zijn voorgelezen;

dat de gedetineerde terecht staat beschuldigd van:

1°. dat hij, dienende aan boord van H. M. Wachtschip te Soerabaia, den 6^{en} Augustus 1907 aldaar zonder vergunning is achtergebleven van passagieren en bij voortduring afwezig is gebleven, tot dat hij op den 26^{en} Juli 1909 door de politie te Soerabaia werd gearresteerd;

2°. dat hij ten omstreeks half twaalf uur in den nacht van 7 op 8 Juli 1909, in de Kampong Dinojo Aloen-Aloen te Soerabaia opzettelijk en met het oogmerk den inlander KARTIMAN lichamelijk letsel toe te brengen, genoemden inlander met een scherp snijdend voorwerp, onder meer verschillende verwondingen, een steek aan de binnenzijde van den linkerbovenarm, ongeveer in het midden heeft toegebracht, waardoor de armslagader werd doorgesneden en tengevolge van welke verwonding genoemde KARTIMAN dienzelfden nacht aan verbloeding is overleden;

dat de gedetineerde bekend zich aan beide hem ten laste gelegde feiten te hebben schuldig gemaakt opgevende ten aanzien van het eerste:

dat hij diende op dit Wachtschip en op zekeren dag, ruim twee jaren geleden, passagier was en den volgenden morgen moest terug zijn;

dat hij toen, zonder vergunning te hebben bekomen om langer weg te blijven, niet naar boord is teruggekeerd, doch naar de kampong Dinojo Aloen-Aloen te Soerabaia is gegaan, waar een vrouw van hem woonde;

dat hij in die kampong is blijven wonen en gedurende twee jaren werkte als stoker op de Oost-Java-stoomtram, tot dat hij een maand of vier geleden (verhoor 4 November 1909) een perkara kreeg met KARTIMAN, die met hem aan de stoomtram werkte en hij zodoende in handen van de politie viel;

dat hij is weggebleven, omdat hij bij de Marine maar eens in de maand tractement kreeg, bij de tram iederen dag loon kreeg en feesten moest geven voor het overlijden van zijn vader en zijn broer;

dat hij reeds eenmaal en wel door den Krijgsraad aan boord van dezen bodem werd veroordeeld wegens desertie tot drie maanden strafklasse, doch er niet voor in de gevangenis is geweest;

en ten aanzien van het tweede feit:

dat hij zich op een Donderdagavond in de maand Juli j.l. bevond voor zijn huis in Kampong Dinojo Aloen-Aloen en keek naar de Wajang, die bij zijn overburen werd gegeven;

dat hij toen een kameraad, KARDJIAN genaamd, zag, dien hij spelenderwijze in de borst greep, zeggende: „ik heb gehoord dat je zoo goed kunt vechten en nu laat je toe dat ik je beetpak”, waarop KARDJIAN niets zei en wegliep;

dat dit 's avonds om zeven uur gebeurde;

dat gedetineerde dienzelfden avond ten half twaalf uur zijn vrouw wekte om voor het huis nog wat naar de Wajang te kijken en terwijl hij daar stond met zijn vrouw, KARDJIAN aankwam in gezelschap van zekeren KARTIMAN, werkman bij de Oost-Java-stoomtram, als gedetineerde;

dat KARDJIAN toen zei: „Pa OESMAN (gedetineerdes kind heet OESMAN) kom een oogenblik hier, er is wat te doen”, welk gezegde gedetineerde opvatte in den zin dat er gedobbeld zou worden en toen KARDJIAN op zijn vraag of dit het geval was „ja” antwoordde, volgde hij hen, want KARDJIAN liep door met KARTIMAN.

dat zij toen in Westelijke richting den kant van de sawah opliepen en op den weg bleven staan, waarop gedetineerde denkende dat zij daar „okik” wilden gaan spelen, bij hen kwam;

dat KARDJIAN toen zei: „waarom heb je mij in tegenwoordigheid van zoovele menschen in de borst gepakt?” waarop gedetineerde antwoordde dat hij er geen kwaad mee had bedoeld, het voor de grap deed;

dat hierop KARTIMAN zijn kris trok en naar gedetineerde stak, zonder dat er iets tusschen hen gebeurd of gezegd was;

dat hij geraakt werd midden in de borst even boven de maag, waardoor gedetineerde van den weg afviel in de inzinking van den grond, ter zijde van den weg (djoemblang);

dat KARTIMAN hem daar volgde en hem weer stak, nu in de palm van de linkerhand, in de linkervoet en in den rechteronderarm;

dat gedetineerde, eindelijk in staat om zich op te richten en staande met hem worstelende, KARTIMAN de kris wist afhandig te maken, waarbij het handvat eraf raakte, omdat gedetineerde het wapen daaronder aangreep, terwijl de punt op hem gericht was;

dat tijdens die worsteling KARTIMAN hem driemaal in den rechteronderarm stak, blijkende uit het aantal gaatjes in gedetineerdes jasje, dat hij dien avond droeg en dat hij aan de Officiëren-Commissarissen toont, constateerende deze in de rechterondermouw werkelijk drie scheuren, die thans dichtgenaaid zijn, overeenkomende met de ligging der op zijn onderarm aanwezige littekens;

dat gedetineerde de ten processe aanwezige kris zonder handvat met omgebogen punt herkent als een soortgelijke, die hij KARTIMAN ontnam;

dat hij daarmede KARTIMAN verscheidene malen heeft gestoken, doch niet weet waar, want het was donker;

dat hij KARTIMAN alleen met diens eigen kris, niet met een piso-blati heeft gestoken;

dat hij wel een ander mes in de hand had, tijdens de worsteling n.l. het hem door Officiëren-Commissarissen voorgehouden en door hem als het zijne herkende kleine afgesleten dessertmes, dat volgens hem behoorde in de scheede, die op de plaats van het gevecht is gevonden en die ook door hem is herkend als door hem zelf vervaardigd en zijn eigendom;

dat hij met dit mes zich wel trachtte te verdedigen, maar er KARTIMAN niet mee heeft gestoken;

dat hij de op dat mesje bevonden bloedsporen verklaart door de mogelijkheid dat het bloed van zijn eigen wonden was, tijdens de vechtpartij opgelopen;

dat KARTIMAN, terwijl hij naar hem stak, schreefde en néervallende riep: „ik heb nu genoeg”, waarop gedetineerde naar huis is gelopen;

dat hij onderweg getuige GOEN is tegengekomen, wien hij op diens vraag, wat er aan de hand was, antwoordde: „vraag mij niets, want ik ben gewond en heb geen kracht meer”;

dat hij daarna naar huis is gegaan, het amoksignaal hoorde slaan en bij hem thuis kwamen de Assistent-Wedono van Koepang en de mantri politie van Kepoetran, die hem een verhoor afnamen, waarna hij naar het stadsverband is gebracht;

dat gedetineerde negentien dagen in het stadsverband werd verpleegd en daarna naar de gevangenis te Soerabaia is gebracht, waar hij gedurende een paar maanden werd gedetineerd;

dat gedetineerde geen bezwaar heeft tegen het hooren van zijn echtgenoot en zijn schoonzuster als getuigen onder eede in zijn zaak;

dat de bekentenis van gedetineerde wordt bevestigd door:

1°. een behoorlijk gewaarmerkt extract-scheepsjournaal van H. M. Wachtschip te Soerabaia, d° 25 October 1909, waaruit blijkt:

a. dat op Dinsdag 6 Augustus 1907 v.m. 6 uur mankeert van passagieren de Inlandsche lichtmatroos MOESTAR Stamboek n°. 14105;

b. dat deze op 20 Augustus d. a. v. is afgevoerd als deserteur;

c. dat hij op Zaterdag, 23 October 1909 door de politie is aan boord gebracht;

IIe. een ambtseedig proces-verbaal van den Assistent-Wedono van Koe-pang, NGABEI MANGKOE DIWERIO, waaruit blijkt, dat de gedetineerde naar aanleiding van de op hem rustende verdenking van doodslag, gepleegd in den nacht van 7 op 8 Juli 1909, den 26^{en} Juli 1909 is opgenomen in 's lands gevangenis te Soerabaia;

IIIe. de beëdigde verklaringen van de navolgende getuigen:

a. Dr. F. WIJDENES—SPAANS, arts, oudst-aanwezend stadsgeneesheer te Soerabaia, oud 45 jaar,

dat getuige in den hem vertoonden beklagde aan diens litteekens den-zelfden persoon herkent, wien het visum repertum n°. 56 betreft (prod. R.);

dat die persoon volgens dat visum repertum door hem is behandeld in het stadsverband en zijne wonden niet levensgevaarlijk waren; dat de ergste der vijf in het visum repertum omschreven wonden, was die in de maag-streek, doch ook deze niet zoo diep was, dat er levensgevaar bestond;

dat op den 8^{en} Juli 1909 bij hem in het stadsverband is gebracht het lijk van den inlander KARTIMAN, een man van middelbaren leeftijd, bij wien getuige onder meerdere verwondingen (vermeld in het visum repertum n°. 65 (prod. S.) door getuige opgemaakt) constateerde: op het midden van den linkerbovenarm eene gapende wonde, die doordrong op het been, welke wonde in het visum repertum wordt omschreven als: eene wonde aan de binnenzijde van den linkerbovenarm, ongeveer in het midden; dat getuige deze het eerste onderzocht, als zijnde de belangrijkste en hem bleek dat de linkerarmslagader was doorgesneden en dat bij inwendig onderzoek de organen alle zeer bleek waren;

dat aan getuige als deskundige (hoedanig hij eveneens is beëdigd) is gebleken dat de dood was veroorzaakt door verbloeding uit den linkerarmslagader;

dat hem waarschijnlijk voorkwam dat de wonden waren toegebracht door een grooter wapen;

dat dit naar zijne meening ook het geval is met de wonde van 7 c.M. vermeld in het visum-repertum n°. 56 (sub 1) den beklagde toegebracht;

dat de wonden sub 1 tot 5 hierin vermeld niet zóó pijnlijk zijn geweest, dat daardoor bij den beklagde een hevige gemoedsbeweging veroorzaakt zou zijn;

b. GOEN, smid te Ketampon-tengah (Soerabaia):

dat hij ongeveer vier maanden geleden (verhoor 10 November 1909) op een avond ging kijken naar een Wajang-partij te Dinojo (Tangsi) Aloen-Aloen en tegen twaalf uur 's nachts KARDJIAN zag loopen van West naar Oost;

dat hij op zijn vraag wat er aan de hand was, van dezen vernam dat KARTIMAN en MOESTAR aan het vechten waren;

dat getuige er heen ging en toen MOESTAR tegenkwam wiens kleeren met bloed bevlekt waren en die hem op zijn vraag wat er aan de hand was, zei: „schei uit, ik heb te veel pijn”;

dat hij toen het Kamponghoofd, die bij de wajang stond, is gaan waar-schuwen en dezen heeft medegedeeld dat KARTIMAN aan 't steken was geweest;

dat hij toen met den loerah en 4 politiemannen naar de sawah is gegaan,

waar zij KARTIMAN ter zijde van den weg in eene inzinking van den bodem vonden liggen;

dat hij hem nog heeft hooren zeggen: „ik ga dood”, waarna zij hem hebben opgetild en op den weg gelegd, waar hij na \pm tien minuten is overleden;

dat KARTIMAN erg bebloed was, maar getuige zijne wonden niet heeft gezien;

dat hij ook niets van de vechtpartij heeft gezien en niets weet van de aanleiding daartoe;

c. BOENAWI, politoerder te Dinojo-tangsi (Soerabaia):

dat hij een maand of vier geleden (verhoor 10 November 1909) 's avonds om \pm 8 uur voor Kemis Paing (Woensdag 7 Juli '09) ging kijken naar een Wajang te Aloen-Aloen Tangsi en daar KARDJIAN heeft ontmoet, doch hem weer uit zicht verloor, totdat hij tegen ongeveer half twaalf uur met hem in westelijke richting naar de Sawah is opgewandeld;

dat getuige toen KARTIMAN met PA OESMAN alias MOESTAR, zag vechten op een afstand van \pm 4 vademem;

dat KARTIMAN eene beweging maakte of hij een kris uit den gordel trok en daarna eene stekende beweging naar MOESTAR maakte; dat zij daarop worstelden en toen ter zijde van den weg in de diepte vielen, waarna getuige is weggelopen;

dat getuige geen wapens heeft gezien en ook niet gehoord of gezien wat aan de vechterij voorafging;

d. KARDJIAN, stoker bij de Oost-Java-Stoomtram, wonende te Dinojo-Tangsi:

dat hij ongeveer 4 maanden geleden (verhoor 24 November 1909) op een Woensdagavond tegen \pm 11 uur is gaan kijken naar een Wajangfeest in Kampong Dinojo Aloen-Aloen;

dat hij daar beklagde PA OESMAN zag, die ook naar de wajang keek;

dat PA OESMAN getuige in de borst vatte zeggende: „je zegt dat je kunt vechten en nu laat je je door mij aanvatten”, waarop getuige niets zei en lachte, over het optreden heel niet boos wordende;

dat getuige daar ook ontmoette KARTIMAN en BOENAWI;

dat KARTIMAN hem getuige, later gelastte om OESMAN, die voor zijn huis stond, te roepen, hetgeen getuige deed, waarop OESMAN vroeg: „wordt er okik gespeeld” en op het bevestigend antwoord medeging;

dat terwijl getuige even ging wateren, PA OESMAN, KARTIMAN, BOENAWI en MANGOEN in Westelijke richting den weg opgingen;

dat getuige even later volgde en zag dat zij bleven staan, waarna hij op ongeveer 5 vaam afstand OESMAN hoorde zeggen: „zoals je wilt man”;

dat getuige toen OESMAN en KARTIMAN beide een wapen te voorschijn zag halen, KARTIMAN een kris en PA OESMAN alias MOESTAR, een piso-blati;

dat de kris een dergelijke was als getuige ten processe wordt vertoond (het overtuigingsstuk) en de piso-blati een dergelijk mes — een model scheepsmes, als aan getuige wordt vertoond -- maar dat de piso-blati van PA OESMAN langer en spitsier was;

dat hij die in de rechterhand had;

dat getuige zag dat KARTIMAN naar OESMAN stak, die achteruit week en in de laagte naast den weg terecht kwam, waar KARTIMAN hem volgde en eene worsteling plaats had, waarna getuige is weggelopen in Oostelijke richting om hulp te roepen;

dat MANGOEN en BOENAWI ook waren weggelopen in Westelijke richting;

dat getuige het hem vertoonde overtuigingsstuk, het kleine afgesleten

dessertmes, nooit heeft gezien en zeker weet dat het mes, dat hij in handen van PA OESMAN zag, een *pisoblati* was;

dat getuige niet weet wat de ware reden van de vechtpartij is geweest, maar het in de borst vatten van getuige door PA OESMAN ook de reden niet is, en KARTIMAN zich daarover tegen getuige dan ook niet heeft uitgelaten;

dat getuige niet weet of KARTIMAN en OESMAN vroeger ruzie hebben gehad over hun werk, maar hij bij het dobbelen vroeger OESMAN wel eens uitdagend heeft hooren zeggen: „wie mij aandurft, steek ik overhoop”, dat echter voor zoover hij weet niet speciaal tegen KARTIMAN was bedoeld;

dat getuige en zijn kameraden wisten dat OESMAN deserteur was en dat deze dan ook aan zijn dreigement toevoegde: „en dan ga ik daarna naar mijn schip terug”;

e. GIMAH alias BOK OESMAN, koopvrouw te Tangsi Aloen-Aloen, echtgenoot van beklaagde, onder eede gehoord met hare toestemming alsmede die van beklaagde en den ondergeteekende;

dat zij vier of vijf maanden geleden (verhoor 10 November 1909) op een avond met PA OESMAN naar een Wajang stond te kijken voor haar huis in Kampong Dinojo Aloen-Aloen, toen omstreeks 11 uur KARDJIAN haar man riep, die daarop met KARDJIAN in westelijke richting den kant naar de sawah is opgelopen; dat haar man een klein mesje met zwart heft in de hand hield, zoo'n mesje om rottan te snijden, hetwelk zij eerst later, bij haar verhoor bij den Assistent-Wedono, weer terug zag;

dat zij even te voren door haar man was gewekt en niet weet of er te voren iets tusschen hem en KARDJIAN was voorgevallen;

dat voor zoover zij weet, haar man niet was uit geweest en ook niet naar drank rook;

dat zij niet weet of haar man een ander wapen bij zich had;

dat zij nog op haar erf stond te kijken toen OESMAN weer terug kwam roepende: „ik ga dood, ik ben gestoken door KARTIMAN”, en zij zag dat hij bloedde;

dat hij ook nog zei: „of KARTIMAN dood is of leeft, weet ik niet”;

dat zij binnen gingen en even later het amoksignaal geslagen werd, waarop al spoedig de loerah en de Assistent-Wedono van Koepang, OESMAN kwamen ondervragen, die toen werd weggebracht;

dat de verhouding van PA OESMAN met KARDJIAN en KARTIMAN altijd goed was en getuige aan OESMAN geen reden tot jaloeschheid heeft gegeven;

f. PA MOES, grasverkooper te Dinojo-Tangsi, Soerabaia, dat hij ongeveer vier maanden geleden (verhoor 15 November 1909) op Kemis Paing — den 8sten Juli 1909 — 's nachts 12 uur het amoksignaal hoorde en van zijn neef GOEN vernam dat getuige's zoon, KARTIMAN, was gedood;

dat getuige zoo wat een half uur woont van de plaats, waar dien avond wajangfeest was en daar komende het lijk van zijn zoon vond, dat hij vervolgens ten ± 1 uur met eenige familieleden naar het stadsverband te Simpang heeft gebracht, waar een mandoer het in ontvingst nam;

dat zijn zoon ongehuwd was, geen sterken drank of opium schoof en getuige van de oorzaken van zijn dood niets weet;

g. LATIMAN, landbouwer te Ketampon-lor, Soerabaia, dat hij in den nacht van 7 op 8 Juli 1909 op last van den Assistent-Wedono van Kepoetran het lijk van zijn neef KARTIMAN met drie anderen op een balé-balé naar het Stadsverband heeft gebracht;

h. WONGSOREDJO, Kapala-Kampong van Dinojo Aloen-Aloen,

dat hij een maand of vijf geleden de wacht had bij een wajangfeest in

Kampong Dinojo-Aloen-Aloen toen ± half twaalf 's avonds zekere GOEN hem mededeelde dat MOESTAR aan 't vechten was met KARTIMAN;

dat getuige in het huis van MOESTAR, dezen aantrof en ziende dat hij vol bloed zat, hem vroeg hoe het gebeurd was, waarop MOESTAR antwoordde, dat hij gestoken was door KARTIMAN, ten westen van zijn huis in de laagte ter zijde van den weg;

dat getuige daar heen ging en iemand hoorde kreunen, die hem bleek KARTIMAN te zijn, die op zijn rug op den grond lag, waarop getuige hem door eenige politiedienaren op den weg heeft laten neerleggen, vervolgens even naar het huis van MOESTAR is geloopt om hem te ondervragen en terugkerende naar de plaats waar KARTIMAN lag, dezen reeds overleden vond;

dat getuige daarop het amok-signaal heeft laten slaan; dat dit ongeveer 12 uur 's nachts was;

dat KARTIMAN voor zijn overlijden niets meer tegen getuige gezegd heeft;

dat getuige veel bloed heeft gezien aan de buitenzijde van het lichaam van KARTIMAN, doch alleen sneden over zijn aangezicht zag en niet weet waar dat bloed uit kwam;

dat getuige de hem vertoonde kris zonder handvat met omgebogen punt, herkent als dezelfde, hem dien nacht door zijn Kebajan overgegeven, zijnde het wapen toen in denzelfden toestand, zonder bloedsporen;

dat hij het hem vertoonde kleine mesje met zwart heft herkent als dat, door hem in beslag genomen toen het stak in den wand van MOESTAR's huis, omdat deze zeide dat hij het mes bij zich had tijdens de vechtpartij; dat er toen bloedspatten op het lemmet zaten, die nog nat waren;

dat hij de in beslag genomen wapens bij den Assistent-Wedono van Koepang heeft gebracht;

i. NGABEI MANGKOE DIWERJO, oud 38 jaar, Assistent-Wedono van Koepang (Soerabaja);

dat hij op een dag in de maand Juli 1909 's nachts om half één telefonisch bericht kreeg dat in de Kampong Aloen-Aloen Dinojo het amoksignaal was geslagen;

dat getuige dadelijk is gegaan naar de plaats waar het ongeluk gebeurd moest zijn en daar op balé-balé's den gedooide en den gewonde aantrof, die hij vernam respectievelijk KARTIMAN en MOESTAR te heeten, en dat KARTIMAN door MOESTAR zou zijn gedood;

dat getuige last gaf het lijk naar het Stadsverband te brengen en ook de gewonde er heen is gebracht;

dat getuige daarna ter plaatse een onderzoek hield en van loerah WONGSOREDJO de hem ten processe vertoonde kris, het kleine mesje en zwart lederen scheede ontving;

dat het dien nacht helder was en mogelijk op een afstand van tien vaam nog goed te onderscheiden;

j. PA MANINTEN, zonder beroep, wonende te Dinojo Aloen-Aloen ten huize van den beklagde;

dat hij is gehuwd met een zuster van beklagde, den avond van de vechtpartij niets bijzonders aan MOESTAR heeft bemerkt en ook nooit iets van eenig ongenoegen tusschen MOESTAR en KARTIMAN;

k. MAS ASTRO WIDJOJO, oud 30 jaar assistent-Wedono van Njamplongan, vroeger mantri-politie van Kepoetran;

dat getuige in den nacht van 7 op 8 Juli 1909 ruim 12 uur het amok-signaal hoorde en als mantri-politie er op uitging en in Kampong Dinojo Aloen-Aloen gebracht werd naar het huis van OESMAN, beklagde in deze

zaak, dien hij op een bank vond liggen, met een verband om zijn lijf, terwijl zijn beide handen ook gewond waren;

dat de gewonde hem toen mededeelde dat KARDJIAN de oorzaak was geweest van eene vechtpartij tusschen hem en KARTIMAN;

dat mitsdien door gedetineerde's bekentenis in verband met de aanwijzingen, voortvloeiende uit de sub I en II vermelde schriftelijke bescheiden, wettig en overtuigend is bewezen het eerste hem ten laste gelegde feit, zoomede zijn schuld daaraan;

dat de reden, die hij voor zijn wegblijven op den 6^{den} Augustus 1907 aanvoert niet ter zake kan dienen, omdat zijn beweren betreffende het verband tusschen zijne desertie en het geven van feesten en maandelijksche of dagelijksche uitbetaling onzin is;

dat het als bewezen aangenomen feit moet worden gequalificeerd als desertie in tijd van vrede door zonder verlof langer dan twee dagen van den bodem, waarop hij diende, afwezig te blijven, zonder de reden van afwezigheid ten genoegen des rechters te kunnen bewijzen;

dat hij blijkens zijn erkentenis, in verband en samenhang met het extract-conduiteboekje, door den Krijgsraad aan boord van dezen bodem reeds eenmaal wegens desertie in tijd van vrede werd gestraft en wel bij vonnis van 11 October 1906, met twee maanden militaire gevangenisstraf, aan boord ondergaan van 19 September tot 18 November 1906, terwijl mede uit dat extract-conduiteboekje blijkt, dat hij kort daarop, 18 December 1906, weder met 2 maanden plaatsing in de strafklasse werd gestraft, wegens het zeven etmalen op straat blijven;

dat hij voor de door hem in Mei 1906 genoten *f* 120.— handgeld om zoo te zeggen, nog geen dienst heeft gedaan;

dat ten aanzien van het ten 2de ten laste gelegde feit valt op te merken, dat de gedetineerde, bekende dat hij in het gevecht op 7 Juli 1909 den Inlander KARTIMAN verschillende steken heeft toegebracht, waaronder die welke den linkerarmslagader doorsneed en den dood veroorzaakt heeft, de geheele schuld van het gevecht werpt op den gedooden KARTIMAN, die zonder eenige aanleiding hem zou hebben aangevallen;

zonder eenige aanleiding, immers zijn voorgeven dat KARTIMAN, terzake van het in de borst vatten van KARDJIAN door gedetineerde, een incident dat, zoo het al plaats had, zelfs KARDJIAN's boosheid niet vermocht op te wekken, hem met de kris te lijf zou zijn gegaan, is al even onaannemelijk als de reden die hij voor zijne desertie aanvoerde;

dat, waar dit voorwendsel tot het gevecht als onaannemelijk moet worden terzijde gesteld, de vraag rijst wat dan wel de aanleiding geweest kan zijn en de geheele toedracht der zaak, het tegen middernacht door KARTIMAN, MOESTAR, MANGOEN, BOENAWI en KARDJIAN zich begeven naar die eenzame plaats buiten de Kampong in de Sawah, wijst op het voornemen van de betrokkenen om aldaar te vechten en de gedetineerde en de getuigen, door geen redenen op te geven voor het gevecht, den schijn hebben verwekt dat KARTIMAN in dien nacht opzettelijk en voorbedachtelijk is afgemaakt;

dat, waar de gerechtelijke instructie evenmin als het door de inlandsche Justitie geleide voorloopig onderzoek in deze zaak licht hebben kunnen verspreiden, thans echter volgens de beëdigde getuigenverklaringen (sub *c* en *d* vermeld) en gedetineerde's opgaven, moet worden aangenomen dat KARTIMAN althans de eerste steek heeft toegebracht en verder een gevecht heeft plaats gehad, waarbij MOESTAR vijf onbeteekenende wonden opliep en KARTIMAN acht, meer of minder belangrijk, waaronder de doorsnijding van den linkerarmslagader, die den dood veroorzaakte;

dat hierbij echter geen sprake meer kon zijn van wettige zelfverdediging door den gedetineerde, waar hij zijn tegenstander had ontwapend en KARTIMAN's wonden met diens eigen kris zouden zijn toegebracht;

dat in gedetineerde's stelsel van verdediging, waarbij hij alle schuld op KARTIMAN werpt, dan ook past dat hij met *die* kris en niet met een pisoblati zou hebben gestoken, die de getuige KARDJIAN verklaart in zijne handen te hebben gezien, doch hij daardoor zijn doel voorbijstreeft en zelf de mogelijkheid van wettige zelfverdediging uitschakelt;

dat echter uit de omstandigheden, waaronder KARTIMAN's wonden zijn toegebracht, voldoende blijkt gedetineerde's opzet en zijn oogmerk om KARTIMAN lichamelijk letsel toe te brengen;

dat uit de beëdigde verklaring van den deskundige Dr. WIJDENES SPAANS, wiens conclusies eischer overneemt en tot de zijne maakt, blijkt dat de steek met een scherp snijdend voorwerp aan KARTIMAN toegebracht, onder meer verschillende verwondingen, aan de binnenzijde van den linkerbovenarm, ongeveer in het midden en die de armslagader doorsneed, in den nacht van 7 op 8 Juli 1909, KARTIMAN's dood door verbloeding heeft veroorzaakt;

dat mitsdien hierdoor en door gedetineerde's bekentenis in verband en samenhang met de aanwijzingen, voortvloeiende uit de beëdigde verklaringen van de sub *a* tot en met *k* vermelde getuigen, wettig en overtuigend is bewezen dat de feiten, gedetineerde ten 2^e ten laste gelegd, door hem zijn gepleegd, zoomede zijn schuld daaraan;

dat dit feit moet worden gequalificeerd als: „mishandeling, die den dood ten gevolge heeft gehad”;

dat op dit feit de zwaarste hoofdstraf is gesteld;

dat hoewel geen wettige zelfverdediging door gedetineerde kan worden aangenomen en op grond van de conclusie van den deskundige Dr. WIJDENES SPAANS, door eischer overgenomen en tot de zijne gemaakt, ook geen overschrijding van de grenzen van noodzakelijke verdediging kan worden aanvaard, aangezien de wonden, den gedetineerde toegebracht en vermeld in het visum repertum n°. 156 sub 1 t/m 5, niet zoo pijnlijk zijn geweest, dat daardoor bij gedetineerde een hevige gemoedsbeweging veroorzaakt zou zijn, die wonden toch invloed moeten hebben gehad op den loop van het gevecht en hem aldus minder strafwaardig doen zijn;

dat er redenen zijn om den tijd door gedetineerde van af 4 November 1909 tot 12 Januari 1910 voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, in mindering te brengen op zijn straf.

En vermits het alzoo uit al het bovenstaande blijkt, dat de beklagde zich heeft schuldig gemaakt aan bovenomschreven en gequalificeerde misdrijven, waartegen is voorzien bij de artikelen: 1, 2, 9, 12, 134 j^o. 137 en 145 C. W. W. 1, 7 en 20 der Wet van 14 November 1879 (*Stb.* 193); eenig art. der Wet van 14 Februari 1887 (*Stb.* 35); 5²), 27, 58, 91, 300, 1^e en 3^e lid Wetboek van Strafrecht; 9 der Wet van 15 April 1886 (*Stb.* 64); 12 v/h Regl. v/h Korps Inl. Schep. bij de Zeemacht (ord. van 25 Aug. 1904 *Ind. Stb.* 340) en 167 Rechtspleging b'd Zeemacht;

zoo concludeert de eischer ambtshalve dat de gedaagde en gedetineerde zal worden veroordeeld ter zake van het eerste feit tot: negen maanden militaire gevangenisstraf en ter zake van het tweede feit tot: een jaar gevangenisstraf met bepaling dat de tijd door den gedetineerde sedert 4 November 1909 tot 12 Januari 1910 voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering der militaire gevangenisstraf zal worden in mindering gebracht, mitsgaders in de kosten en misen van de justitie

en die van den processe, desnoods ter taxatie en moderatie van den krijgsraad, of te worden veroordeeld tot zoodanige andere straf, als de krijgsraad in goede justitie zal verstaan te behooren.

In den Zeekrijgsraad overgegeven den 12^{en} Januari 1910.

De fungeerende fiscaal,

(w.g.) NITTEL.

DE ZEEKRIJGSRAAD AAN BOORD VAN Hr. Ms. WACHTSCHIP
TE SOERABAIA,

heeft gewezen het navolgende vonnis in de zaak van den fungeerenden fiscaal, eischer ambtshalve op en jegens MOESTAR, inlandsch lichtmatroos, stamboek n°. 14105, oud naar zijn opgave onbekend, geboren te Soerabaia, dienende als inlandsch lichtmatroos, gedetineerd aan boord van gemelden bodem.

Gezien den eisch en de conclusie van den eischer ambtshalve mitsgaders de verdere processtukken door denzelfden onder behoorlijken inventaris overgelegd.

Overwegende dat uit de ten processe overgelegde stukken is gebleken dat de gedetineerde, oud . . . enz. (zie eisch).

Overwegende dat de gedetineerde voor den Zeekrijgsraad terechtstaat, beschuldigd van het feit: (Zie eisch tot en met getuige sub k.).

1. MANGOEN, tuinman te Sawahan;

dat hij ruim drie maanden geleden (verhoor 10 November 1909) op een avond omstreeks 11 uur in Kampong Dinojo-Aloen-Aloen bij een huis stond, waar een wajangvoorstelling was en tegen half twaalf KARDJIAN iets tot PA OESMAN hoorde roepen;

dat OESMAN op zijn erf voor de deur van zijn huis stond, toen KARDJIAN, die op den weg liep, OESMAN riep;

dat zij samen in westelijke richting zijn opgelopen en KARTIMAN zich bij hen voegde;

dat getuige met BOENAWI was, die echter naar de wajang keek, terwijl getuige OESMAN en KARDJIAN stond na te kijken;

dat getuige toen met BOENAWI hen is nagelopen en OESMAN, KARDJIAN en KARTIMAN de sawah zag ingaan;

dat het volle maan was, zoodat getuige hen goed kon zien, toen zij in de sawah op ongeveer 5 vadem afstand van getuige stonden te praten, maar dat hij hen echter niet kon verstaan;

dat hij zag, dat KARTIMAN een kris uit zijn sarong haalde en er mee stak naar Oesman, die in een sawah-put viel, waar de worsteling werd voortgezet;

dat KARDJIAN naar BOENAWI en getuige toeliep, terwijl intusschen een andere Inlander, GOEN, bij hen was gekomen;

dat KARDJIAN zeide: „GOEN, KARTIMAN is aan het vechten”; waarop GOEN naar de plaats van het gevecht ging, terwijl KARDJIAN verdween en getuige met BOENAWI weer naar de wajang ging kijken omdat hij bang was, anders in deze zaak als getuige te worden betrokken;

Overwegende, dat mitsdien door gedetineerde's bekentenis in verband met de aanwijzingen, voortvloeiende uit de sub I en II vermelde schriftelijke bescheiden wettig en overtuigend is bewezen het eerste hem ten laste gelegde feit, zoomede zijn schuld daaraan;

dat de reden, die hij voor zijn wegblijven op den 6^{en} Augustus 1907 aanvoert, niet ter zake kan dienen, omdat zijn beweren betreffende het verband tusschen zijne desertie en het geven van feesten en maandelijksche of dagelijksche uitbetaling niet kan worden aangenomen.

Overwegende dat het als bewezen aangenomen feit moet worden gequalificeerd als desertie in tijd van vrede, door zonder verlof langer dan twee dagen van den bodem, waarop hij diende, afwezig te blijven, zonder de reden van afwezigheid ten genoegen des rechters te kunnen bewijzen;

dat hij blijkens zijn erkenenis, in verband en samenhang met het extract-conduiteboekje, door den Krijgsraad aan boord van dezen bodem reeds eenmaal wegens desertie in tijd van vrede werd gestraft en wel bij vonnis van 11 October 1906 met twee maanden militaire gevangenisstraf, aan boord ondergaan van 19 September tot 18 November 1906, terwijl mede uit dat extract-conduiteboekje blijkt, dat hij kort daarop, 18 December 1906 weder met twee maanden strafklasse werd gestraft, wegens het zeven etmalen op straat blijven;

dat de mogelijkheid om beklaagde door straf tot kwijting van zijn dienstverbintenis te dwingen, den Krijgsraad zeer gering voorkomt en daarom het opleggen eener bijkomende straf gewenscht is;

Overwegende dat er redenen bestaan om den tijd van en met 4 November 1909 tot en met 16 Januari 1910 door beklaagde voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering der hem op te leggen militaire gevangenisstraf in mindering te brengen.

dat ten aanzien van het 2^e ten laste gelegde feit valt op te merken, dat gedetineerde bekend, dat hij in het gevecht op 7 Juli 1909 den inlander KARTIMAN verschillende steken heeft toegebracht, waaronder die, welke den linkerarmslagader doorsneed en den dood veroorzaakt heeft;

dat uit de opgave van gedetineerde en uit de aanwijzingen voortvloeiende uit de beëdigde getuigenissen van KARDJIAN, SIMAH, MANGOEN en BOENAWI blijkt, dat gedetineerde de inlanders KARDJIAN en KARTIMAN gevolgd is naar de sawah met de gedachte aldaar te zullen spelen;

dat de bewering van gedetineerde als zou KARTIMAN hem onverhoeds met een kris een stoot in de borst hebben toegebracht, eveneens bevestigd wordt door de beëdigde getuigenissen van KARDJIAN, BOENAWI en MANGOEN;

dat de omstandigheid, dat deze beide laatste getuigen niets met den twist te maken hadden en slechts toevallig als toeschouwers aanwezig waren, den inhoud hunner getuigenissen kracht bijzet;

dat de Krijgsraad de verklaring van getuige KARDJIAN, als zou MOESTAR een piso-blati te voorschijn gehaald hebben, verwerpt op grond, dat beklaagde verklaart slechts een klein mesje in zijn bezit gehad te hebben, dat geborgen was in een scheede, welke de vorm van een piso-blati heeft; zoodat het zeer wel aannemelijk is, dat getuige KARDJIAN deze scheede voor een piso-blati heeft aangezien;

dat bovendien op het terrein van den strijd wel de ten processe aanwezige scheede, doch geen piso-blati gevonden is en gedetineerde zich zeer zeker niet met het kleine mesje verdedigd zou hebben, indien hem een beter wapen had ten dienste gestaan;

dat waar beklaagde dus blijkbaar niet in het bezit is geweest van een deugdelijk wapen de mogelijkheid, dat hij vrijwillig een tweegevecht aanging, geheel verworpen moet worden;

dat alzoo de Krijgsraad aanneemt, dat beklaagde zoo goed als ongewapend zijnde, door KARTIMAN onverhoeds werd aangevallen en verwond, en dat

hij dus, door zijn aanrander te verwonden, handelde in noodzakelijke zelfverdediging;

dat uit de beëdigde verklaring van den deskundige WIJDENES SPAANS, wiens conclusies de Krijgsraad overneemt en tot de zijne maakt, blijkt dat de wonde aan KARTIMAN toegebraeht aan de binnenzijde van den linkerbovenarm ongeveer in het midden en die den armslagader doorsneed, in den nacht van 7 op 8 Juli 1909 KARTIMANS dood door verbloeding heeft veroorzaakt;

Overwegende dat mitsdien hierdoor en door gedetineerde's bekentenis in verband en samenhang met de aanwijzingen, voortvloeiende uit de beëdigde verklaringen van de sub *a* tot en met *l* vermelde getuigen, wettig en overtuigend is bewezen, dat de feiten, gedetineerde sub 2° ten laste gelegd, door hem zijn gepleegd, zoomede zijn schuld daaraan;

Overwegende dat dit feit moet worden gequalificeerd als: „mishandeling die den dood ten gevolge heeft gehad”;

Overwegende dat gedetineerde ter zake van dit feit echter niet strafbaar is, omdat dit feit geboden werd door de noodzakelijke verdediging van eigen lijf tegen oogenblikkelijke wederrechtelijke aanranding.

Gezien de artikelen 1, 2, 9, 12, 134 j^o. 137 en 145 Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Water, 1, 7, 12 en 20 der wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* 193), eenig artikel der wet van 14 Februari 1887 (*Staatsblad* 35), 9 der wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* 64), 12 van het Reglement voor het Korps inlandsche schepelingen bij de Zeemacht (ordonnantie van 25 Augustus 1904 *Indisch Staatsblad* 340), 163 en 167 Rechtspleging bij de Zeemacht; 5°, 27, 41, 91, 300 1^e en 3^e lid Wetboek van Strafrecht.

De Zeekrijgsraad aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Soerabaia;

Rechtdoende in naam der Koningin;

Verklaart den gedetineerde MOESTAR schuldig aan desertie in tijd van vrede, door zonder verlof langer dan twee dagen van den bodem, waarop hij diende, afwezig te blijven zonder de reden van afwezigheid ten genoegde des rechters te kunnen bewijzen en *spreekt hem vrij* van het hem sub 2° ten laste gelegde.

Veroordeelt hem ter zake van het eerste feit tot zes maanden militaire gevangenisstraf, met bepaling dat de tijd door den gedetineerde van en met 4 November 1909 tot en met 16 Januari 1910 voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering der militaire gevangenisstraf zal worden in mindering gebracht, met ontzegging van het recht om bij de gewapende macht of als militair geëmployeerde te dienen voor den tijd van 5 jaren.

Veroordeelt hem eindelijk in de kosten en misen van de Justitie en die van den processe desnoods ter taxatie en moderatie van dezen krijgsraad.

Ontzegt den eischer allen verderen eisch.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Dispositie van 26 Mei 1908.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: L. A. WALAARDT SACRÉ, R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN,
C. J. G. DE BOOY en H. M. ENGELHARD.

Klacht over een opgelegde disciplinaire straf.

Door den Krijgsraad werd de straf onveranderd gelaten, de strafreden, gelijk klagers bedoeling was, gewijzigd, doch de klacht toch zóódanig ongegrond en lichtvaardig bevonden, dat aan klager bovendien een disciplinaire straf werd opgelegd.

In hooger beroep werd door het Hof klagers klacht wettig verklaard.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF:

Gezien de beschikking door den Krijgsraad in het Tweede Militaire Arrondissement, ter hoofdplaats 's Hertogenbosch, den 16^{den} April 1908 genomen op de klacht van een sergeant bij het 11^e Regiment Infanterie, vroeger bij het 6^e Regiment Infanterie, over het laatste gedeelte van de reden der straf van acht dagen kwartierarrest hem den 24sten Maart 1908 opgelegd door zijnen compagniescommandant, wegens: „Gemankeerd bij het ordershalen en zijne verplichtingen als sectiecommandant niet naar behooren nagekomen”;

bij welke beschikking de aan klager opgelegde straf is gehandhaafd maar de laatste zinsnede der strafreden is vervangen door:

„en zijne verplichtingen als sectiecommandant niet naar behooren nagekomen door niet te zorgen dat kleeding- en uitrustingsstukken van een „korporaal, die in Augustus 1907 van de tweede compagnie naar de „eerste compagnie werd overgeplaatst, en wiens sectiecommandant hij toen „werd, met de nieuwe compagniesletter werden voorzien”;

en waarbij tevens is verklaard dat de ingediende klacht zóódanig ongegrond en lichtvaardig is, dat zij niet anders dan aan eene verregaande oneerbiedigheid kan worden toegeschreven, weshalve den klager boven de gehandhaafde straf is opgelegd de straf van acht dagen kwartierarrest.

Gezien de verklaring van klager van 16 April 1908, dat hij zich van voormelde beschikking in hooger beroep voorziet bij het Hof.

Gelet op de schriftelijke toelichting van zijn beroep door Appellant, en door den straffer tot rechtvaardiging van de door hem opgelegde straf in het midden gebracht.

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiscaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht van 16 Mei 1908 strekkende tot te niet doen der aangevallen beschikking, voor zoover daarbij de gedane klacht, in plaats van wettig, zóó ongegrond en lichtvaardig is verklaard, dat dezelve niet anders dan aan eene verregaande oneerbiedigheid kan worden toegeschreven en klager deswege is gestraft;

Overwegende dat de Krijgsraad terecht, op de gronden in de beschikking uiteengezet, heeft aangenomen dat het gedeelte van de strafreden waartegen het beklag gericht was, te ruim was geformuleerd en dat het noodig was nauwkeuriger aan te geven door welk verzuim klager zijne verplichtingen als sectiecommandant niet naar behooren was nagekomen;

Overwegende dat klager wel aanvankelijk zijn beklag over het aange-

vallen gedeelte der strafreden heeft doen steunen op het beweren dat hij bij het nummeren der kleeding- en uitrustingsstukken van den korporaal W. in Augustus 1907, niet had verzuimd zulks naar behooren te doen, maar dat hij — blijkens de in hooger beroep door den straffer verstrekte inlichtingen — kort na het opleggen der straf, tot straffer heeft gezegd, de voor de straf aangegeven reden (mutatie) liever niet te hebben daar hij (op zijn verzoek) werd overgeplaatst naar een ander Regiment — en, in de laatste vier maanden geen sectiecommandant geweest zijnde, zich in dien tijd wel verbeterd kon hebben, — en dat hij bij zijn verhoor voor den Krijgsraad ook heeft verklaard de omschrijving der strafreden te ruim te achten zeggende dat hij niet over de strafreden zou hebben geklaagd indien die uitvoeriger ware geweest.

Overwegende dat de Krijgsraad, deze opvatting van klager deelende en de reden der straf bij zijne beschikking nader omschrijvende in den zin als door klager aangegeven, inderdaad de klacht gegrond heeft bevonden en derhalve ten onrechte heeft beslist dat die klacht was ongegrond en zóó lichtvaardig dat deswege aan klager nog eene straf moest worden opgelegd;

dat derhalve dit gedeelte der beschikking moet worden gewijzigd en de bijkomende straf te niet gedaan.

Krachtens artikel 55 van 's Hof's Provisioneele Instructie beschikkende op het ingesteld beroep.

Doet te niet de voormelde beschikking van den Krijgsraad, voor zoover daarbij de ingediende klacht is verklaard zóódanig ongegrond en lichtvaardig dat zij niet anders dan aan eene verregaande oneerbiedigheid kan worden toegeschreven, en aan klager deswege is opgelegd de straf van acht dagen kwartierarrest.

En in zooverre op nieuw beschikkende:

Verklaart des klagers klacht tegen het laatste gedeelte der reden, voor de voormelde straf aangegeven, wettig;

Houdt overigens de beschikking in stand voor zooveel daarbij de reden der straf is gewijzigd als hierboven aangegeven.

Bepaalt dat afschriften dezer resolutie zullen worden gezonden aan straffer en aan den Advocaat-Fiscaal en een uittreksel aan klager.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Dispositie van 11 Februari 1908.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: Mr. P. A. L. A. BARON VAN ITTERSUM, L. A. WALAARDT SACRÉ,
R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN, C. J. G. DE BOOY, en
H. M. ENGELHARD.

Klacht over eene disciplinaire straf, opgelegd op grond van een verklaring van een meerdere in rang.

Deze verklaring door dien meerdere in rang ingetrokken bij de behandeling der zaak voor het Hof, nadat getuige was gewezen op het gewicht van den eed.

Klacht gegrond bevonden. Straf doorgehaald.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen de klacht dd. 2 Januari 1908 van een wachtmeester bij het 1° Regiment Huzaren, over de straf van acht dagen kwartierarrest, hem den 30^{en} December 1907 opgelegd door zijnen Majoor-Regimentscommandant, met de strafreden: „Bij een door den eskadronscommandant gehouden „onderzoek verklaard dat de adjudant-onderofficier van het Regiment zich „over den opperwachtmeester-instructeur van het escadron zoude hebben „uitgelaten op eene wijze krenkend voor dien onderofficier en schadelijk „voor de discipline, terwijl de adjudant-onderofficier voornoemd dit beslist „voor onwaarheid verklaart”.

Gelezen de toelichting van klager op zijne klacht, het betreffend bericht van den bestraffer en de verschillende bescheiden ter zake dienende;

Gehoord de klager en bestraffer en, onder eede, den adjudant-onderofficier waarvan in de strafreden sprake is.

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiscaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht strekkende tot gegrondverklaring der klacht en tot doorhaling van de straf en de strafreden in klagers strafregister.

Overwegende dat de straf werd opgelegd nadat bij een onderzoek, door den bestraffer als Regiments-commandant gehouden, de adjudant-onderofficier bovenbedoeld beslist had ontkend dat hij woorden, krenkend voor een opperwachtmeester van het Regiment en schadelijk voor de krijgstucht, tegen den klager had gesproken en deze derhalve aan dien adjudant-onderofficier woorden in den mond had gelegd welke door hem niet waren gebruikt.

Overwegende dat schriftelijk en voor dit Hof mondeling is verklaard: door den klager:

dat hij op den 9^{en} November j.l. 's namiddags om 3 uur, in den stal, zich tegenover den adjudant-onderofficier B. had beklaagd dat eene door hem, klager, ingediende aanvraag om verlof niet was afgedaan; dat die adjudant-onderofficier daarop, ongevraagd te kennen gaf dat dit te wijten was aan de nalatigheid van den opperwachtmeester-administrateur van het escadron waarbij klager dient en hem den weg aanwees om in deze zekerheid te verkrijgen ten einde daarna zich bij den eskadronscommandant over die nalatigheid te beklagen;

dat aan die raadgevende aanwijzing nog werd toegevoegd de aanmaning om niet te zeggen dat hij, adjudant-onderofficier, dit gezegd had en ten slotte de woorden: „want, weet je wat bij dit (klagers) escadron nog man- „keert? dat is een derde opperwachtmeester die loopt te schreeuwen met „een pikeurstokje in de hand, een grooten mond heeft en weinig uitvoert”;

dat hij, klager heel goed begreep dat de adjudant-onderofficier met dezen opperwachtmeester niemand anders kon bedoelen dan den opperwachtmeester V. van het escadron; dat hij, klager, die wist dat de verhouding tusschen de beide genoemde onderofficieren gespannen was, in een vertrouwelijk gesprek, een viertal weken later, het toegevoegde gezegde overbracht aan een anderen wachtmeester, die dit later weer overbracht aan den opperwachtmeester V. die van het voorgevallene rapport maakte aan zijnen eskadronscommandant; dat hij het toen gevolgde onderzoek, door den Regimentscommandant, de adjudant-onderofficier beslist had verklaard dat hij niets ten nadeele van den opperwachtmeester V. had gezegd en hij, klager, daarop was gestraft; dat hij echter zeer zeker weet dat de adjudant-onderofficier die woorden wel heeft gebezigd en dat later, terwijl zijne klacht bij dit Hof in behandeling was, door den opperwachtmeester-

schrijver van het Regiment op hem pressie is uitgeoefend om zijne klacht in te trekken, waaraan echter door klager geen gevolg is gegeven;

door den adjudant-onderofficier B. mondeling onder eede,
in het begin van zijn verhoor:

dat hij zich niet meer herinnert wat op het genoemde uur in den stal tusschen klager en hem is gesproken ook niet dat hij aan klager raad heeft gegeven omtrent eene niet afgedane verlofaanvraag, maar wel weet dat die verlofaanvraag ter sprake is geweest; dat hij toen niets ten nadeele van een der onderofficieren heeft gezegd;

later, nadat hij gewezen was op het gewicht van den eed:

dat hij liever zegt dat het is zooals door klager wordt gezegd, dan dat hij blijft twijfelen; dat het best wezen kan dat hij die woorden heeft gezegd maar het niet weet; dat hij, gehoord de pertinente verklaring van klager, de mogelijkheid erkent van de bedoelde woorden te hebben gezegd en hij daarom terugkomt op zijne vroegere verklaring;

door den bestraffer schriftelijk en later mondeling voor dit Hof:

dat hij — naar aanleiding van een rapport van den Commandant van het 1^e escadron van zijn onderhoorig Regiment, waarin den adjudant-onderofficier van dat Regiment werd te last gelegd tegen een wachmeester uitdrukkingen te hebben gebezigd, krenkend voor een opperwachmeester en schadelijk voor de krijgstucht — een onderzoek daaromtrent had ingesteld;

dat daarbij de adjudant-onderofficier verklaarde zich niet te herinneren de hem voorgehouden op schrift gestelde uitdrukkingen of andere van gelijke strekking te hebben gebezigd; dat, na zijne, bestraffers, opmerking dat hij deze uitvlucht niet voldoende achtte, de adjudant-onderofficier beslist ontkende de bedoelde woorden te hebben gesproken; dat bij eene daarop gevolgde confrontatie van klager en den adjudant-onderofficier beiden beslist bij hunne verklaringen bleven, ook nadat laatstbedoelde door hem, bestraffer, op het gewicht zijner ontkenning was gewezen; dat eerst daarna de straf werd opgelegd waarover thans wordt geklaagd; dat na dien de adjudant-onderofficier tweemaal heeft gevraagd om met hem over de zaak, onder vier oogen, te mogen spreken en daarbij, de laatste maal, zeide er tegen op te zien voor het Hof te verschijnen en zenuwachtig te zijn; dat hij, bestraffer, na tegenwoordig te zijn geweest bij het verhoor van den adjudant-onderofficier voor het Hof, tot het besluit komt dat deze bij het onderzoek onwaarheid heeft gesproken en, als hij destijds had kunnen weten wat hij thans, bij dit verhoor, heeft vernomen, hij den klager niet zou hebben gestraft;

Overwegende dat uit het bovenstaande is gebleken dat op 30 December 1907 aan klager, na een behoorlijk onderzoek, eene straf is opgelegd welke berustte op de getuigenis van een meerdere van dezen en welke getuigenis, ware zij overeenkomstig de waarheid geweest, klager krijgstuchtelijk strafbaar had doen zijn; dat echter bij de behandeling der klacht over deze opgelegde straf, toen de bekrachtiging van de bedoelde getuigenis door den eed werd gevorderd, de meerdere op die getuigenis is teruggekomen, haar heeft herroepen en zodoende de reden der straf heeft doen vervallen; dat de bestraffer, aan wien het vorderen van den eed niet is toegestaan, door de onware getuigenis van een meerdere van den klager op een dwaalspoor is gebracht en daardoor ten onrechte heeft gestraft;

Gezien de artikelen 15, 16 en 17 van de Rechtspleging bij de Landmacht en 51 van 's Hofs Provisioneele Instructie.

Beschikkende op bovengenoemde klacht;

Verklaart haar gegrond.

Beveelt dat de straf en de strafreden in 's klagers straffijst zullen worden doorgehaald.

Bepaalt dat afschrift dezer beschikking zal worden uitgereikt aan bestraffer en aan den Advocaat-Fiscaal en een uittreksel aan klager.

Krijgsraad in het 5e Militaire Arrondissement, hoofdplaats Leeuwarden.

Vonnis van 31 Juli 1909.

Geapprobeerd door het Hoog Militair Gerechtshof den 25sten
Augustus 1909.

President: M. J. OLRÉE, Majoor.

Leden: Kapiteins J. J. VAN PELLECOM en M. B. VAN KOETVELD; Luitenants
W. A. MICKES, F. A. VAN HEIJST, P. C. WILOD VERSPRILLE en P. J. GAILLARD.

Auditeur-Militair: Mr. F. C. VAN GEER.

Het als ambtenaar, opzettelijk geld, dat hij in zijne bediening onder zich heeft, verduisteren, tweemaal gepleegd.

Toepassing van art. 359 Swb. en niet art. 321 j°. 44 Swb.

De sergeant-planton van eene onderofficierscantine heeft het geld dier cantine onder zich in zijne bediening als ambtenaar, van overheidswege aangesteld als beheerder van die openbare, van overheidswege in het publiek belang ingestelde en gereglementeerde kas.

Niet toepassen van art. 200 Cr. W. L.

De Krijgsraad in het Vijfde Militaire Arrondissement ter standplaats Leeuwarden heeft gewezen het navolgende vonnis in de zaak van den Auditeur-Militair R. O. Eischer tegen A. F. sergeant bij het 9^e Regiment Infanterie, thans gedetineerd in het Huis van Bewaring te Leeuwarden.

Gezien de stukken door den Eischer met zijne conclusie overgelegd;

Overwegende dat de beklagde heeft bekend, dat hij het Rijk in bovengenoemden rang dient en dat hem de Krijgsartikelen voor het krijgsvolk te lande zijn voorgelezen;

Overwegende dat aan den beklagde is ten laste gelegd: dat hij in de maand Juli 1909 te Leeuwarden in de Infanteriekazerne, terwijl hij als sergeant-planton belast was met den dagelijkschen dienst in, en het beheer van de onderofficierscantine van het negende regiment Infanterie, in dat garnizoen en in de militaire directie of administratie en het bewind van de penningen dier cantine was gesteld, daaromtrent ontrouw heeft begaan, door op verschillende tijdstippen in die maand opzettelijk van dat aan die cantine althans aan een ander dan aan den beklagde toebehoorende geld, hetwelk hij uithoofde van zijn genoemde bediening, alzoo anders dan door misdrijf, onder zich had, zich wederrechtelijk toe te eigenen geldsbedragen tot een gezamenlijk bedrag van f 18.85, althans op Zaterdag 10 Juli een bedrag van f 2 en op Dinsdag 13 Juli een bedrag van f 2.35;

Gehoord den eischer in zijn eisch en den beklaagde in zijne verdediging;
Overwegende, dat blijkt uit:

a. eene verklaring, geteekend door kapitein S., fourier van Z. en den beklaagde, dat den beklaagde op 25 Mei 1904 in het garnizoen te Kampen de krijgsartikelen voor het krijgsvolk te lande zijn voorgelezen;

b. een uittreksel uit het stamboek van de onderofficieren en minderen van het 9^e Regiment Infanterie, dat de beklaagde op 24 Mei 1904 vrijwillig geëngageerd is als soldaat voor acht jaren op 18 Februari 1905 is geplaatst bij het negende Regiment Infanterie en bij dat regiment op 16 Juni 1907 sergeant is geworden;

Overwegende, dat de beklaagde heeft bekend:

dat hij sedert het begin van Juni 1909 en ook in de maand Juli j.l. op na te noemen dagen belast was als sergeant-planton met den dagelijkschen dienst in en het beheer van de onderofficierscantine van het negende regiment Infanterie in dat garnizoen; dat hij even goed als de beide bedienden van die cantine goederen uit den voorraad dier cantine verkocht en geld in de kas deed; dat die kas zich bevond in een ongesloten lade van het buffet; dat hij elken morgen den inhoud van die lade bracht aan den sergeant-planton van de soldaten-cantine, v. d. M., terwijl hij dat bedrag dagelijks boekte op het door hem gehouden, hem in rechte vertoonde cantineboek; dat hij eenmaal 's weeks en wel op Zaterdagavond, zooals hem was voorgeschreven, de nog aanwezige waren telde in zijn cantine en deze vergeleek met diegene, welke hij in het begin van de week had gehad en die hij in den loop dier week daarbij had ontvangen; dat hij dan in het cantine-boek boekte bij elke waar het verschil als „verkocht” en daarachter den verkoopprijs in geld uitdrukte; dat telkens na een week de som dier geldprijzen moest overeenkomen met de som der bedragen, die hij dagelijks afdroeg aan sergeant v. d. M., de 7 dagen bijeengeteld, een en ander zooals hij opteekende op dat boek; dat hij bij de opmaking van dat boek op Zaterdagavond 3 Juli bemerkte, dat een paar gulden in de kas tekort kwamen; dat hij toen om dit te bemantelen in strijd met de waarheid en valschelijk zooveel méér jenever en brandewijn heeft opgeteekend in dat boek als na die week overgehouden en dus zooveel minder als verkocht, als noodig was om de posten in dat boek betreffende datgene wat verkocht was en wat hij als kas had afgedragen over de voorafgegane week, te doen sluiten; dat hij op Zaterdagavond 10 Juli bemerkte, dat een tekort bestond van een gulden; dat hij desnietteenstaande twee gulden uit die cantinekas heeft tot zich genomen en ten eigen bate aangewend, hoewel hij wist, van niemand eenig recht te hebben over geld uit die kas als heer en meester te beschikken; dat hij den volgenden dag heeft gezien, dat volgens dat cantineboek dat tekort den vorigen avond niet één gulden doch elf gulden bedroeg, behoudens de twee gulden, die hij uit die kas ten eigen bate had genomen; dat hij toen omdat tekort te bemantelen in dat boek zooveel meer sigaren en sigaretten en enkele andere goederen als overgehouden en zooveel minder als verkocht in de afgelopen week heeft opgeteekend als noodig was om de cijfers in dat boek over die week te doen sluiten; dat hij echter niet weet hoe dat tekort van elf gulden in die kas is gekomen; dat hij op Maandag 12 Juli van sergeant B. een tuniek heeft gekocht voor *f* 2.50; dat hij dat geld niet bezat en den volgenden ochtend, toen hij den inhoud dier cantinekas moest overbrengen naar sergeant v. d. M., welke inhoud bestond uit *f* 14.38, van die som heeft bij zich gestoken en niet heeft afgedragen een som van *f* 2.35; dat hij daarop slechts *f* 12.03 heeft afgedragen aan sergeant v. d. M. en die *f* 2.35 heeft

terhand gesteld aan sergeant B. in mindering van de f 2.50, die hij dezen moest betalen; dat hij voormelde bedragen van f 2.— en f 2.35 dus niet heeft afgedragen aan dien VAN DER M., noch terugbetaald in die kas, maar ten eigen bate besteed, wetende dat bedoeld geld toebehoorde aan die cantine en dat hij van niemand eenig recht had gekregen, daarover als heer en meester te beschikken; dat hij niet in staat is uit eigen middelen die f 2.— noch die f 2.35 aan de kas te restitueeren;

Overwegende dat is voorgeschreven bij het door den commandant van het negende Regiment Infanterie op 10 November 1906 ter uitvoering van het bij beschikking van den Minister van Oorlog van 16 Juni 1906, 2e Afd. n°. 475 vastgesteld cantinevoorschrift — vastgestelde Reglement betreffende de inrichting en het beheer der cantines bij dat regiment te Leeuwarden, zooals dit nader is gewijzigd:

in art. 1: dat bij het korps te Leeuwarden zal zijn een cantine voor onderofficieren en één voor korporaals en soldaten;

in art. 5: dat eens per zeven dagen de waren in de buffetten worden nageteld en het verbruikte in geld uitgedrukt; dat de personen belast met het buffet in de onderofficierscantine, het ontvangen geld bergen in eene lade, waarvan zij den sleutel bezitten; dat bij het afdragen aan den sergeant-planton zij voor het bedrag teekenen, dat zij overgeven; dat de sergeant-planton dagelijks bij het nazien van de cantine boeken en bestelboekjes het geld aan het gedelegeerd lid afdraagt;

in art. 10: dat in de onderofficierscantine in den regel werkzaam zijn één sergeant-planton en twee bedienden, welk personeel vrij is van dienst;

in art 15: dat de sergeant planton soldatencantine aan het gedelegeerd lid dagelijks (of om de twee dagen) voorstelt wat aangekocht moet worden en daarbij overlegt het cantine boek, ook dat van de onderofficierscantine en de ontvangen gelden der beide cantines;

Overwegende dat is verklaard door den getuige G. VAN S., kapitein der Infanterie te Leeuwarden, hebbende hij de waarheid zijner verklaring bevestigd overeenkomstig zijn Godsdienstige gezindheid als Doopsgezinde:

dat hij in Juni en Juli 1909 was voorzitter der Cantinecommissie in het garnizoen Leeuwarden, dat in de Infanteriekazerne aldaar twee cantines zijn, ééne voor de soldaten en ééne van de onderofficieren; dat in de onderofficierscantine een sergeant is en twee bedienden; dat de beklaagde in Juni en Juli (totdat hij op 13 Juli j.l. werd ontslagen) als zoodanig was hoofd der onderofficierscantine en de soldaten R. en C. in de eerste weken van Juli j.l. bedienden in die cantine; dat de sergeant-planton een cantineboek houdt, vermeldende welke en hoeveel waren tot den voorraad van het buffet behooren bij het begin van de week en welke en hoeveel waren dagelijks daarbij komen; dat in dat boek ook wordt geboekt wat de sergeant-planton dagelijks afdraagt als opbrengst van den verkoop; dat eens in de week in dat boek wordt geteld hoeveel waren nog in het buffet aanwezig zijn en dan in het boek wordt uitgerekend hoeveel waren er verkocht zijn in die week en tegen hoeveel geld; dat dan dit laatste bedrag moet overeenkomen met datgene wat de sergeant over die week heeft afgedragen; dat de sergeant van de onderofficierscantine elken ochtend den inhoud van de cantinekas aan den sergeant van de soldaten-cantine brengt, welke laatste dit geld dagelijks brengt aan hem, getuige, als voorzitter van de cantinecommissie; dat in de onderofficierscantine de geldlade niet is afgesloten; dat de sergeant-planton-onderofficierscantine evenals de bedienden waren verkoopt in dat buffet en gelden ontvangt;

Overwegende dat onder eede is verklaard door de getuigen:

W. v. d. M. sergeant bij het negende regiment Infanterie te Leeuwarden : dat hij in de maanden Juni en Juli j.l. was sergeant-planton in de soldaten-cantine in de Infanteriekazerne te Leeuwarden; dat hij als zoodanig elken ochtend van den sergeant-planton der onderofficierscantine ontvangt hetgeen deze den vorigen dag heeft geïncasseerd in zijn cantine en dit brengt met de kas van zijne eigene cantine naar den voorzitter der cantine-commissie; dat de beklagde hem op 13 Juli 1909 als kas der onderofficierscantine over 12 Juli daaraanvoorafgaande heeft gebracht de somma van f 12.02 (behoudens het geld voor 't billard); dat hij op 13 Juli 1909 des voormiddags terstond nadat de beklagde was in arrest gesteld, heeft geteld alle goederen, welke nog aanwezig waren in het buffet der onderofficierscantine en deze, in geld uitgedrukt, heeft vergeleken met de goederen, in geld uitgedrukt, welke in het cantineboek stonden opgegeven als op Zaterdagavond 10 Juli tevoren nog aanwezig en met de over 11 en 12 Juli afgedragen ontvangsten dier cantine en hetgeen op dien 13^{den} Juli nog in kas was; dat hij toen heeft bevonden, dat in de kas dier onderofficierscantine een te kort was van f 18.85;

M. N. sergeant bij de 3de compagnie van het 1ste bataillon van het 9de Regiment Infanterie:

dat hij zich op 10 Juli 1909 's avonds (Zaterdags) bevond in de cantine der onderofficiers in de Infanteriekazerne te Leeuwarden; dat hij toen met den beklagde de kas dier cantine heeft nageteld en vergeleken met het cantineboek; dat hij toen heeft bevonden dat zich in die kas f 1.— minder bevond dan daarin volgens het cantineboek moest zijn; dat de beklagde daarna twee gulden uit de lade van het buffet nam, zeggende deze den volgende Maandag weer in die lade te zullen doen;

dat hij den volgende dag heeft nagezien de door beklagde den vorigen avond in het cantineboek opgemaakte rekening; dat hij toen heeft geconstateerd, dat niet één gulden maar over de geheele afgelopen week elf gulden minder in de lade aanwezig was — behalve voormelde twee gulden — dan bedoeld cantineboek over die week aanwees;

W. P., milicien-soldaat bij de derde compagnie van het eerste bataljon van het negende regiment Infanterie:

dat hij in de eerste weken van de maand Juli 1909 vaste bediende is geweest in de onderofficierscantine in de Infanteriekazerne te Leeuwarden; dat de geldlade van het buffet ongesloten was; dat de beklagde beheerder van dat buffet was en ook wel, evenals de bedienden, goederen verkocht, daarvoor geld ontving en dit geld deed in die lade en elken ochtend den inhoud van die geldlade zelf daaruit haalde en wegbracht; dat de beklagde op Zaterdag 10 Juli 1909 's avonds twee gulden uit die lade nam en bij zich stak, zeggende, deze Maandagochtend weer daarin te zullen doen; dat hij, getuige, heeft gezien, dat op 13 Juli 's morgens zestien gulden en eenige centen in die lade zich bevonden en iets later nog slechts twee gulden;

H. C., milicien-soldaat bij de tweede compagnie van het eerste bataljon van het negende regiment Infanterie:

dat hij in de eerste weken van de maand Juli 1909 is geweest vaste bediende in het buffet der onderofficierscantine in de Infanteriekazerne te Leeuwarden; dat de geldlade van het buffet ongesloten was; dat de beklagde de beheerder van dat buffet was en ook wel, evenals de bedienden goederen verkocht, daarvoor geld ontving en dit deed in de lade en elken morgen den inhoud van die geldlade zelf daaruit haalde en wegbracht; dat hij heeft gezien, dat op 13 Juli 1909 zestien gulden zich bevonden in

die lade en dat de beklaagde die lade leeg maakte behoudens twee gulden, die hij daarin liet liggen.

J. B., boekhouder te Leeuwarden :

dat hij op 12 Juli 1909, toen hij nog sergeant was bij het negende regiment aldaar, heeft verkocht in de Infanteriekazerne te Leeuwarden aan den beklaagde een tuniek voor f 2.50 ; dat laatstgenoemde hem op den volgenden ochtend in mindering van dien koopprijs heeft betaald f 2.35 ;

dat door beklaagdes bekentenis, bevestigd door den inhoud van voormeld reglement en de verklaringen der gehoorde getuigen, en de aanwijzingen uit die verklaringen voortvloeiende, in onderling verband en samenhang beschouwd, wettig en overtuigend is bewezen, zooals den beklaagde is te laste gelegd :

dat hij in de maand Juli 1909 in de Infanteriekazerne te Leeuwarden, terwijl hij als sergeant-planton belast was met den dagelijkschen dienst in en het beheer van de onderofficierscantine van het negende regiment Infanterie in dat garnizoen opzettelijk 1°. op 10 Juli een bedrag van twee gulden en 2°. op 13 Juli een bedrag van f 2.35, welke geldsbedragen behoorden tot de kas dier cantine en die hij uit hoofde van zijn voormelde bediening onder zich had, zich wederrechtelijk heeft toegeëigend en wel : de twee gulden, door deze uit die kas tot zich te nemen en ten eigen bate aan te wenden, zonder die, zich toegeëigende geldsbedragen, welke hij aldus anders dan door misdrijf onder zich had, af te dragen aan dien sergeant-planton van de soldatencantine ter verdere terhandstelling aan den voorzitter van de cantine-commissie, welke bedragen van f 2.— en f 2.35 dientengevolge dan ook niet aan den voorzitter zijn afgedragen ;

een en ander met beklaagdes schuld daaraan ;

dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen den beklaagde meer of anders is telastgelegd dan bewezen is verklaard, zoodat hij daarvan moet worden vrijgesproken ;

dat de aldus bewezen verklaarde feiten opleveren het misdrijf, voorzien en strafbaar gesteld in artikel 359 van het Wetboek van Strafrecht, tweemaal gepleegd ;

dat immers de beklaagde als sergeant-planton van die onderofficierscantine het geld dier cantine onder zich had in zijn bediening als ambtenaar, van overheidswege aangesteld als beheerder van die openbare, van overheidswege in het publiek belang ingestelde en gereguleerde kas ;

dat verder de beklaagde bedoelde geldsbedragen heeft „verduisterd” in den zin van artikel 359 Wetboek van Strafrecht door deze weg te maken, immers te onttrekken aan hunne bestemming ;

dat het telastgelegde en bewezen verklaarde echter eveneens oplevert het misdrijf, voorzien en strafbaar gesteld in artikel 200 van het Crimineel Wetboek voor het krijgsvolk te lande, tweemaal gepleegd, daar moet worden aangenomen dat hij als militair gesteld zijnde in bedoelde militaire administratie en in het bewind van penningen dier cantine, eenige ontrouw daaromtrent heeft begaan ;

dat op het misdrijf, omschreven in artikel 359 Strafwetboek echter eene zwaardere hoofdstraf is gesteld dan op dat van artikel 200 van het Crimineel Wetboek voormeld voor dezen beklaagde, en daarom de bepaling van art. 200 Crimineel Wetboek niet op den beklaagde moet worden toegepast ;

dat de beklaagde ter zake van de gepleegde feiten ongeschikt is om den graad van onderofficier te behouden en hij moet worden teruggebracht tot den stand van soldaat ;

Gezien de artikelen 10, 55, 57, 84, 359, 27 Wetboek van Strafrecht,

1, 2, 13 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te lande, 1, 4, 13, 15 der Wet van 14 November 1879 *Stbl.* n°. 191) gewijzigd bij artikel 9 der wet van 15 April 1886 (*Stbl.* n°. 64), 176, 181 en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht.

Rechtdoende in naam der Koningin!

Verklaart den beklagde schuldig aan het misdrijf:

Het als ambtenaar opzettelijk geld, dat hij in zijne bediening onder zich heeft, verduisteren, tweemaal gepleegd;

Veroordeelt den schuldig verklaarde tot eene gevangenisstraf van drie maanden;

Degradeert hem en brengt hem terug tot den stand van soldaat;

Bepaalt dat de tijd door den veroordeelde sedert den 16 Juli 1909 in voorloopige verzekerde bewaring doorgebracht in mindering zal strekken van de gevangenisstraf die bij het vonnis is opgelegd;

Veroordeelt hem in de kosten en misen der Justitie en die van den processe, desnoods ter taxatie en moderatie van den Krijgsraad;

Spreekt hem vrij van hetgeen meer of anders is telastgelegd dan be-
wezen is verklaard.

Vorenstaand vonnis is door het Hoog Militair Gerechtshof geaprobeerd nadat de waarnemende Advocaat-Fiscaal voor Hr. Ms. Zee- en Landmacht Mr. J. HAMBURGER. A.Dzn., het navolgende advies daarover had uitgebracht.

UTRECHT, 17 Augustus 1909.

Lett. H n°. 34.

Aan
het Hoog Militair Gerechtshof.

Ter voldoening aan Uwe Resolutie dd. 10 Augustus 1909 in zake A. F., sergeant bij het 9de Regiment Infanterie, heb ik de eer U het navolgende mede te deelen:

Aan den sergennt F. is ten laste gelegd dat hij in de maand Juli 1909 te Leeuwarden, in de Infanteriekazerne, terwijl hij als sergeant-planton belast was met den dagelijkschen dienst in, en het beheer van de onder-officierscantine van het negende Regiment Infanterie in dat garnizoen, en in de militaire directie of administratie en het bewind van de penningen dier cantine was gesteld, daaromtrent ontrouw heeft begaan, door op verschillende tijdstippen in die maand opzettelijk van dat aan die cantine, althans aan een ander dan aan hem, beklagde, toebehoorende geld, hetwelk hij uithoofde van zijne genoemde bediening, alzoo anders dan door misdrijf onder zich had, zich wederrechtelijk toe te eigenen geldsbedragen tot een gezamenlijk bedrag van f 18.25, althans op Zaterdag 10 Juli een bedrag van f 2.— en op Dinsdag 13 Juli een bedrag van f 2.35.

Bij vonnis van 31 Juli 1909, heeft de Krijgsraad door de bewijsmiddelen in het vonnis in den breede omschreven, wettig en overtuigend bewezen verklaard dat F. in de maand Juli 1909 in de Infanterie-kazerne te Leeuwarden, terwijl hij als sergeant-planton belast was met den dagelijkschen dienst in en het beheer van de onderofficierscantine van het negende Regiment Infanterie in dat garnizoen, opzettelijk: 1°. op 10 Juli een bedrag van f 2.— en 2°. op 13 Juli een bedrag van f 2.35, welke geldsbedragen behoorden tot de kas dier cantine en die hij uithoofde van zijn voormelde bediening onder zich had, zich wederrechtelijk heeft toegetigend en wel de twee gulden, door deze uit die kas tot zich te nemen en ten eigen bate

aan te wenden, de f 2,35 door deze achter te houden van het kasgeld dat hij uit die lade had genomen om het aan sergeant-planton v. d. M. af te dragen en ten eigen bate aan te wenden, zonder die, zich toegeëigende geldsbedragen, welke hij aldus anders dan door misdrijf onder zich had, af te dragen aan dien sergeant-planton van de soldaten-cantine ter verdere terhandstelling aan den voorzitter van de cantinecommissie, welke bedragen van f 2.— en f 2.35 dientengevolge dan ook niet aan dien voorzitter zijn afgedragen, een en ander met F.'s schuld daaraan, beklaagde schuldig verklaard aan het misdrijf: het als ambtenaar opzettelijk geld dat hij in zijne bediening onder zich heeft, verduisteren, tweemaal gepleegd, met toepassing van art. 359 van het Wetboek van Strafrecht, hem veroordeeld tot eene gevangenisstraf van drie maanden, hem gedegradeerd en teruggebracht tot den stand van soldaat, met bepaling dat de tijd, door den veroordeelde sedert 16 Juli 1909 in voorloopige verzekerde bewaring doorgebracht, in mindering zal strekken van de gevangenisstraf en met veroordeeling in de kosten en misen der Justitie, hem voorts heeft vrijgesproken van hetgeen hem meer of anders is ten laste gelegd dan bewezen is verklaard.

De Minister van Oorlog het wenschelijk achtende bepalingen in het leven te roepen nopens de inrichting en het beheer der cantines van de korpsen van het Leger, heeft bij beschikking van 16 Juni 1906 het „Cantine-Voorschrift” vastgesteld.

Art. 2 houdt onder meer in: De Commandeerende Officier benoemt tot het beheeren van de cantine eene commissie van zoo mogelijk drie officieren, waarvan de oudste Voorzitter is en bij voorkeur den rang van kapitein of ritmeester bekleedt. De Commissie is voor het beheer in zijn geheel omvang verantwoordelijk aan den Commandeerenden Officier. Deze stelt een reglement vast, volgens de in dat Voorschrift nedergelegde beginselen. Voor zoover in dit Voorschrift geen nadere aanwijzingen zijn gedaan, regelt de voorzitter de werkzaamheden der leden met dien verstande, dat één hunner belast is met de dagelijksche bezigheden (gedelegeerd lid).

Blijkens het door den Regiments-Commandant te Leeuwarden op 10 November 1906 vastgesteld reglement betreffende de inrichting en het beheer der cantines bij het 9de Regiment Infanterie te Leeuwarden, zullen bij de onderdeelen van het korps te Leeuwarden in garnizoen één cantine voor onderofficieren en één voor korporaals en soldaten zijn (art. 1) en bestaat de commissie tot beheer van de cantine uit een kapitein en 2 luitenants. De kapitein treedt op als voorzitter en verricht de functiën van gedelegeerd lid (art. 2).

In de onderofficierscantine zijn in den regel werkzaam 1 sergeant-planton en 2 bedienden (art. 10).

De personen belast met het buffet in de onderofficierscantine bergen het ontvangen geld in eene lade waarvan zij (alleen) den sleutel bezitten. Bij het afdragen aan den sergeant-planton teekenen zij voor het bedrag dat zij overgeven. De sergeant-planton draagt dagelijks bij het nazien van de cantineboeken en bestelboekje het geld aan het gedelegeerd lid af (art. 5), terwijl art. 15 bepaalt: De sergeant-planton soldaten-cantine stelt aan het gedelegeerd lid dagelijks (of om de 2 dagen) voor, wat aangekocht moet worden en legt daarbij over het cantine-boek (ook dat der onderofficiers-cantine), het magazijns-register en de ontvangen gelden der beide cantines.

Art. 23 bepaalt o. m.: De sergeanten-planton regelen de taak der bedienden; zij regelen de uren, waarop de bedienden mogen uitgaan (art. 37); zij zien toe op de bereiding der artikelen van consumptie (art. 18) en overtuigen zich van de hoeveelheden en hoedanigheid der geleverde arti-

kelen (art. 21); zij zien toe dat de bezoekers behoorlijk gekleed zijn en zich ordelijk gedragen (art. 17).

Nu moge het waar zijn, dat volgens de opgemelde reglementaire bepaling de gelden onder berusting van de bedienden zijn, feitelijk staat het ten processe vast, dat F. uit hoofde van zijn ambt meermalen zelf verkocht, dat hij zelf geld uit de lade nam om het aan den sergeant-planton der soldatencantine af te dragen, dat hij meermalen zelf de kas onder zijn beheer nam, welk een en ander de bedienden hebben toegelaten, in den beklagde hun meerdere in de directie der cantine ziende, zoodat beklagde feitelijk de gelden welke opzettelijke verduistering door den Krijgsraad wettig bewezen is aangenomen, in zijne bediening, anders dan door misdrijf onder zich had;

door die gelden zich opzettelijk wederrechtelijk toe te eigenen, in elk geval om die aan hare bestemming te onttrekken (cf. H. R. 26 Augustus 1905. W. v. h. R. n°. 8263) pleegde de beklagde het misdrijf van verduistering, blijkende beklagdes opzet om zich die gelden wederrechtelijk toe te eigen, in elk geval om die aan hare bestemming te onttrekken, wat de *f* 2.— betreft, door zijn wetenschap, dat die aan de cantine behoorden, zijn belofte die te zullen teruggeven en die ten eigen bate aan te wenden, in elk geval die aan hare bestemming te onttrekken en wat de *f* 2.35 betreft, door van de *f* 14.38, slechts *f* 12.03 aan sergeant v. d. M. af te dragen en dit ten eigen bate aan te wenden, in elk geval dit aan hare bestemming te onttrekken.

Hoezeer deze als bewezen aangenomen handelingen van beklagde moeten worden gekwalificeerd als ontrouw begaan door een militair in de militaire administratie of bewind van penningen, waarin hij is gesteld, misdrijf voorzien bij art. 200 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, vallen de als bewezen aangenomen handelingen van beklagde ingevolge art. 55 v.h. Wetboek van Strafrecht, onder de strafbare feiten voorzien bij art. 359 Wetboek van Strafrecht, vermits de straf bij dit artikel bedreigd zwaarder is dan bij art. 200 C. W.

De beklagde zal ingevolge art. 84 v.h. Wetboek van Strafrecht als ambtenaar moeten worden beschouwd omdat hij behoort tot de gewapende macht, eene bepaling die noodig werd geacht juist voor de minderen in rang, daar de officieren reeds krachtens hunne benoeming ambtenaar zijn (Smidt I pag. 534), kunnende de speciale werkzaamheden aan beklagde opgedragen hem dit karakter als behoorende tot de gewapende macht niet ontnemen, veeleer wijst het reglement (art. 10) er op, dat, al kunnen de bedienden burgers zijn, hun superieur moet zijn de gegradueerde, de sergeant-planton.

Ik neem de vrijheid te verwijzen naar de beide Sententies van Uw geacht college opgenomen in het Weekblad van het Recht n°. 6581.

Bovendien is de betrekking die beklagde bekleedt publiekrechtelijk; immers de cantines zijn van Staatswege ingesteld en is hare inrichting en beheer van Staatswege gereglementeerd en waar onder ambt moet worden verstaan elke betrekking in onmiddellijke of middeljarige Staatsdienst (Pole naar I pag. 83) daar zal ook beklagdes betrekking onder „ambten” moeten worden gerekend en beklagde ook uit dien hoofde als ambtenaar moeten worden beschouwd.

Ten slotte dient de vraag beantwoord op welke gronden niet art. 321 j^o. 44 v.h. Wetb. van Strafrecht maar art. 359 van dat Wetboek in deze van toepassing is.

Ambtsmisdrijf, zoo leert de memorie van Toelichting op art. 44 (Smidt

I pag. 411) wordt alleen aangenomen, wanneer òf het misdrijf alleen door den ambtenaar gepleegd kan worden òf het misdrijf, door den ambtenaar gepleegd, een eigenaardig karakter aanneemt.

De verduisteringen van gelden aan de cantinekas behoorende als waaraan bealaagde zich schuldig gemaakt heeft, zijn handelingen, door den ambtenaar gepleegd in de uitoefening zijner bediening, handelingen, die slechts in de uitoefening van het ambt door den ambtenaar begaan kunnen worden. Verduistering in den zin van art. 321 v.h. Wetb. v. Str. van gelden aan de cantinekas behoorende, zij kan niet begaan worden ook door anderen dan de ambtenaren, aan wie het geldelijk beheer dier kas is toevertrouwd, zoodat reeds daarom de strafverzwaring uit kracht van art. 44 W. v. Str. is uitgesloten (van Hamel pag. 578), maar zij, aan wie dat geldelijk beheer is toevertrouwd, in de uitoefening van hun ambt, opzettelijk verduistering plegende, van gelden, die zij, in hunne bediening onder zich hebben, maken zich schuldig aan het ambtsmisdrijf omschreven bij art. 359 v.h. Wetb. v. Str.

Daar F. in de uitoefening van zijn ambt opzettelijk gelden verduisterd heeft, die hij in zijne bediening onder zich heeft, daar hij, juist doordien hij sergeant-planton was en als zoodanig dienst deed, zich aan opzettelijke verduistering van de cantinegelden die hij onder zich heeft, heeft kunnen schuldig maken en zich daaraan door opzettelijke wederrechtelijke toeëigening van f 2.— en f 2.35 van die cantinegelden die hij in zijne bediening onder zich heeft gehad, in elk geval door die gelden aan hun bestemming te onttrekken, heeft schuldig gemaakt, is F. strafbaar volgens art. 359 van het Wetboek van Strafrecht.

Het wil mij voorkomen, dat F. door den krijgsraad terecht is schuldig verklaard aan het als ambtenaar opzettelijk geld, dat hij in zijne bediening onder zich heeft, verduisteren, tweemaal gepleegd en de opgelegde straf in goede verhouding staat tot het misdrijf waaraan hij is schuldig bevonden, zoodat ik de eer heb Uw geacht College te adviseeren voormeld vonnis van den krijgsraad te approbeeren,

De waarnemende Advocaat-Fiscaal
voor Hr. Ms. Zee- en Landmacht,

(get.) J. HAMBURGER.

Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement.

Geapprobeerd bij het Hoog Militair gerechtshof bij dispositie van den
29sten Juni 1909.

President: Majoor F. A. NIEUWENHUIJS.

Leden: de Kapiteins G. W. F. EPKEMA en J. A. KEEMAN en de Luitenants
R. B. VAN WULFFTEN PALTHE, J. G. DE VRIES ROBBÉ, Mr. J. S. BARBAS
en A. T. DUFOUR.

Auditeur-Militair: Mr. W. F. VAN MEURS.

Eerste desertie in tijd van vrede.

Tweede desertie niet aangenomen, omdat de veroordeelde voor eerste desertie

wel krijgstuuchtelijk was gestraft, doch zonder dat hij te voren als deserteur was afgevoerd, volgens het voorschrift van artikel 133 Militiewet 1901.

De Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, hoofdplaats Arnhem
Gezien de stukken van den processe.

Gehoord de conclusie van eisch van den Auditeur-militair, schriftelijk
ter tafel overgelegd.

Overwegende dat: W. v. d. L., oud 24 jaar, geboren te N., milicien-
soldaat bij het 11^e regiment Infanterie, gedetineerd te Arnhem, voor den
Krijgsraad is gesteld, beschuldigd:

dat hij te Ede op 6 October 1908 zonder verlof zijn korps, het 11^e regiment
Infanterie, heeft verlaten, met het oogmerk 's Lands dienst voor goed te
verlaten, voortdurend afwezig is gebleven en zich te Winschoten op 15 Mei
1909 vrijwillig en zonder achterhaald te zijn bij de politie heeft aangemeld,
na op 16 September 1908 met 14 dagen provooststraf te zijn gestraft
wegens eerste desertie.

Overwegende, dat hebben verklaard:

1°. beklaagde:

„Ik beken mij aan het te laste gelegde te hebben schuldig gemaakt,
„zoomede dat ik niet door iets tot die afwezigheid ben gedwongen geweest.
„Ik ben weggegaan met het oogmerk niet wéer terug te komen, omdat,
„bij aankomst bij de compagnie, de kapitein mij zeide: „t Minste of
„„geringste wat ge uithaalt, zal ik een jaar klasse van discipline voor je
„„aanvragen”. Om dat gevaar te ontkomen ben ik gedeserteerd en heb in
„„Duitsland rondgezworven, tot mijn aanmelding bij de politie te Win-
„schoten op 15 Mei 1909. Ik ben op 16 September 1908 gestraft met
„„provooststraf wegens eerste desertie”.

2°. T. G. M., sergeant bij het 11^e regiment Infanterie te Ede, als getuige
onder eede:

„Ik was op 6 October 1908 sergeant van de week bij de 3^e compagnie
„1^e bataljon 11^e regiment Infanterie. Beklaagde heeft op het avondappel
„van dien dag en op de twee eerste appels van 7 October 1908 gemankeerd”.

3^e. J. v. d. V., sergeant-majoor administrateur bij het 11^e regiment Infanterie
te Ede, als getuige onder eede:

„Ik herken beklaagde als den milicien soldaat W. v. d. L. van het
„11^e regiment Infanterie. Door den sergeant van de week M. is mij
„gemeld dat beklaagde op 6 October 1908 op het avondappel en op
„7 October 1908 op het 1^e en 2^e appel gemankeerd had. Van 6 October 1908
„tot 15 Mei 1909 heeft beklaagde op alle appels en in alle diensten bij
„de compagnie gemankeerd”.

en 4°. N. V., inspecteur van politie tevens onbezoldigd rijksveldwachter
te Winschoten, bij ambtseedig proces-verbaal:

„Op 15 Mei 1909 heeft zich als deserteur bij mij te Winschoten aan-
„gemeld de persoon opgevende te heeten W. v. d. L. en in den aanvang
„van October 1908 te zijn gedeserteerd als soldaat van het 11^e regiment
„Infanterie te Ede. Ik heb hem aangehouden en ter beschikking gesteld
„van den Garnizoens-Commandant te Groningen”.

Overwegende dat beklaagde blijkens het ten processe overgelegde uit-
treksel uit de straflijst op 16 September 1908 wegens eerste desertie in
tijd van vrede met vrijwillige terugkomst binnen vier weken is gestraft
met 14 dagen provoost.

Overwegende dat door de bekentenis van beklaagde, bevestigd door de
beëdigde verklaringen der getuigen en het ambtseedige proces-verbaal,

wettig en overtuigend is bewezen het aan beklagde te laste gelegde, zoomede zijn schuld daaraan, behalve wat betreft zijn vroegere bestraffing wegens eerste desertie; dat zulks niet wettig en overtuigend is bewezen en hij in zooverre zal behooren te worden vrijgesproken.

Overwegende toch dat de wet een zwaardere straf bedreigt, indien een desertie is geschied, nadat de schuldige reeds wegens eerste desertie is gestraft geweest; dat te onderzoeken valt of beklagde zich reeds heeft schuldig gemaakt aan een feit, dat als eerste desertie ingevolge de wet is te beschouwen en te bestraffen; dat de reden van de bestraffing van 16 September 1908, voorzover hier in aanmerking komende is: „Eerste desertie in tijd van vrede met vrijwillige terugkomst binnen vier weken, door met groot verlof zijnde geen maatregelen te hebben genomen om tijdig op de hoogte te zijn van het tijdstip waarop hij voor herhalings-oefeningen onder de wapenen moest komen, hoewel hem bekend was dat hij in dit jaar moest opkomen en daardoor 21 dagen te laat aan den last tot opkomst voldaan”, enz.; dat art. 133 Militiewet 1901 zegt, dat de verlofganger der militie, die niet voldoet aan een oproeping voor den werkelijken dienst, als deserteur behandeld wordt, nadat tot zijne afvoering als deserteur de last is verstrekt door den Minister van Oorlog, zoo de verlofganger tot de militie te land behoort; dat beklagde ten deze is behandeld als deserteur -- immers gestraft wegens eerste desertie --, voordat de last tot zijn afvoering als deserteur was verstrekt; dat dus beklagde ten onrechte op 16 September 1908 is gestraft wegens eerste desertie; dat de kwalificatie ten deze derhalve zal behooren te zijn: eerste desertie en niet tweede desertie.

Gezien de artt. 132^a, 134 en 17 Crimineel Wetboek van het Krijgsvolk te Lande; 19 en 10 wet 14 November 1879 (*Stbl.* n°. 191); 9 wet 15 April 1886 (*Stbl.* n°. 64), wet 14 Februari 1887 (*Stbl.* n°. 35); 27 en 91 Wetboek van Strafrecht en 181 en 185 Rechtspleging bij de Landmacht; 117 Militiewet 1901;

Verklaart het aan beklagde telaste gelegde, in voege voorschreven, wettig en overtuigend bewezen:

Kwalificeert het als: eerste desertie in tijd van vrede, gepleegd door een soldaat door zonder verlof zich van zijn korps te verwijderen met het oogmerk 's Lands dienst voor goed te verlaten, opgevolgd door vrijwillige aangifte na vier weken zonder de reden van afwezigheid ten genoegen des rechters te bewijzen, misdrijf wat het misdadige betreft de meeste overeenkomst hebbende met eerste desertie in tijd van vrede, opgevolgd door arrestatie.

Verklaart hem hieraan schuldig;

Veroordeelt hem tot een militaire detentie van vier maanden.

Bepaalt dat de tijd door beklagde sedert 17 Mei 1909 voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht bij de uitvoering der straf in mindering zal worden gebracht;

Spreekt hem vrij van het wijders ten laste gelegde;

Verwijst hem in de proceskosten.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Dispositie van 13 November 1908.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: L. A. WALAARDT SACRÉ, R. P. VERSPLIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN,
C. J. G. DE BOOY, H. M. ENGELHARD en Mr. H. J. M. TIJSSENS.

Klacht van een kapitein, compagniescommandant over een hem opgelegde disciplinaire straf wegens het uitvaardigen van onoordeelkundige orders en misbruik maken van het hem verleende gezag.

Klacht gegrond verklaard. Straf doorgehaald.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Gezien de klacht door A. oud 44 jaren, kapitein voor speciale diensten bij een der Regimenten Infanterie, den 21sten Mei 1908 aan het Hof ingezonden, over eene straf van veertien dagen kamerarrest met accès, hem den 8sten Mei 1908 opgelegd door zijn Regimentscommandant, om reden: „Als compagniescommandant onderscheidene zeer onoordeelkundige orders uit te vaardigen, waarvan het gevolg moest zijn dat, onder meer, de energie, de ambitie, de toewijding en het zelfvertrouwen van de onder hem gestelde officieren een gevoeligen knak zouden krijgen en inderdaad gekregen hebben; voorts misbruik te maken van het hem verleende gezag, door in enkele der hooger bedoelde orders bepalingen vast te stellen die, of niet richtig na te komen waren en derhalve aanleiding tot bestraffing konden geven, of met de eischen van recht en billijkheid in strijd waren”.

Gezien de wederzijds gewisselde memoriën van klager en straffer;

Gelet op de verhooren van klager en van straffer voor het Hof gehouden alsmede op de verklaringen van de onder eede gehoorde getuigen, den Luitenant-Kolonel S. en de Eerste-Luitenants G. en M., allen dienende bij dat Regiment Infanterie.

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiscaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht van den 19^{den} October 1908 strekkende tot te niet doen der straf en der strafreden om hare ontijdigheid met bepaling dat zij in klagers strafregister zullen worden doorgehaald.

Overwegende dat uit het onderzoek is gebleken:

dat klager sedert Maart 1906 heeft gediend als kapitein-commandant der 4^e compagnie van een bataillon van gemeld Regiment;

dat op 27 April 1908 de bij klagers compagnie dienende Eerste-Luitenant G. een verzoek heeft ingediend om bij eene andere compagnie te worden geplaatst, en den steun van den Bataillonscommandant, den Majoor S. voor dat verzoek heeft gevraagd; dat deze daarop dien Luitenant heeft doen mededeelen dat hij zijne bezwaren tegen zijn compagniescommandant schriftelijk door tusschenkomst van dezen aan hem moest mededeelen;

dat op den 1sten Mei 1908 de Bataillonscommandant aan klager namens den Regimentscommandant heeft aanbevolen te zorgen: dat de orders, die hij gaf, uitvoerbaar waren;

dat op den 2^{den} Mei 1908 de Bataillonscommandant op last van den straffer, bij genoemden Luitenant G. en bij den mede bij klagers compagnie dienenden Eerste Luitenant M. een onderzoek heeft ingesteld naar de verhouding tusschen genoemde Luitenants en den klager;

dat daarbij de Luitenant G., evenals hij reeds bij voormeld verzoek had gedaan, klaagde dat hij niet langer onder klager kon dienen, dat hij door de vele orders welke klager uitvaardigde en door diens optreden tegenover hem geprikkeld werd en dat de lust er bij hem uitging; dat de Luitenant M. ziek was en zich als zoodanig te huis bevond, dat hij erg zenuwachtig was en klaagde „dat hij bang was voor zijn kapitein”;

dat straffer daarop den 7^{den} Mei een langdurig onderhoud heeft gehad met klager, nadat hij van dezen had doen opvragen alle bescheiden, die een beeld konden geven van den werkkling der Luitenants, o. a.: het dagelijksch orderboekje en de verzameling orders van blijvenden aard, door klager uitgevaardigd voor zijne compagnie;

dat hij dit onderhoud straffer den klager er op heeft gewezen dat het groot aantal orders door hem uitgevaardigd en de talrijke wijzigingen daarin door hem gebracht, bijna niet waren na te komen; hem verder heeft bekend gemaakt met het resultaat van het bovenvermelde onderzoek en hem uit gemelde verzameling verschillende orders heeft aangewezen die, naar zijne meening, overschrijding van de aan den compagniescommandant opgedragen macht opleverden, terwijl hij hem verder op verschillende voorvallen heeft gewezen, waarbij klager ten aanzien der genoemde Luitenants niet naar behooren had gehandeld;

dat klager daarop den 8sten Mei 1908 is gestraft met de straf waarover hij zich beklaagt met de daarbij vermelde reden, en dat hij, bij beslissing van den Divisiecommandant, den 9^{den} Mei d. a. v. is ontheven van het bevel der 4de compagnie en aangewezen voor de betrekking van kapitein voor speciale diensten;

Overwegende dat klager zich door gemelde straffen bezwaard acht hoofdzakelijk op grond:

dat de door hem als compagniescommandant uitgevaardigde orders van blijvenden aard, niet anders beoogden dan het onderhouden eener goede krijgstucht bij zijne compagnie; dat hij over die orders nooit klachten heeft vernomen van een der genoemde Luitenants, terwijl hem van het nadeelig gevolg dier orders ten aanzien van de energie, de ambitie, de toewijding en het zelfvertrouwen van de onder hem dienende officieren niets is gebleken, en hij alle denkbeeld aan zijnerzijds gepleegde overschrijding van macht verre van zich wijst;

dat straffer daartegenover er op heeft gewezen:

dat de menigte bepalingen door klager in de genoemde „orders van blijvenden aard” vastgesteld, een systeem vormden waarbij, met name de Luitenants, voor alles wat den goeden gang van den dienst betreft, verantwoordelijk werden gesteld, dat die verantwoordelijkheid door hem was neergelegd en uitgewerkt in talloze bepalingen en orders, die een warnet vormden en dat hij, omtrent het uitvoeren en doen uitvoeren van die orders op de meest uiteenlopende tijdstippen, rapporten en mededeelingen van de Luitenants vorderde in ontelbaar aantal, dat de moeilijkheid voor de Luitenants, om aan al die orders te voldoen, nog vergroot werd door herhaaldelijk daarin aangebrachte wijzigingen; dat deze menigte van orders moest leiden tot tekortkomingen aan de zijde der Luitenants en derhalve het geheele systeem van orders de strekking had om den klager een tyranniek gezag over de onder zijne bevelen gestelde Luitenants te verschaffen; terwijl straffer bepaaldelijk eenige orders uit het genoemde boekje aanvoert, die, naar zijn oordeel, eene overschrijding van de hem toekomende macht bevatten.

Overwegende dat de straf, waarover klager zich beklaagt, blijkens de

daarvoor aangegeven reden, is opgelegd wegens het uitvaardigen van onderscheidene orders die deels zeer onoordeelkundig waren en voor den dienst nadeelige gevolgen moesten hebben en gehad hebben, deels opleverden een misbruik door klager gemaakt van het hem toevertrouwd gezag.

Overwegende dat ten processe is overgelegd een boekje, op de eerste bladzijde door klager den 21sten Maart 1906 onderteevend als bevattende orders van blijvend aard van den compagniescommandant der 4de compagnie van het bataillon van het Regiment Infanterie en waarin voorkomen de bepalingen ter uitvoering van eenige artikelen van het Reglement op den Inwendigen Dienst der Infanterie, alsmede voorschriften voor de officieren, onderofficieren, korporaals en manschappen, besloten door eenige algemeene bepalingen;

dat die bepalingen zijn vele in getal en dat zij vaak afdalen in bijzonderheden, die bij eene goed geordende compagnie waar naar behooren gediend wordt, worden in acht genomen zonder dat het juist noodig is elk dier punten bepaald als voorschrift vast te stellen, maar dat toch ook die bepalingen voor het meerendeel bevatten voorschriften, waarvan de vaststelling in het belang der goede orde nuttig is;

dat bij verscheidene van de bepalingen betreffende de Luitenants, aan dezen de verplichting wordt opgelegd niet alleen om na te gaan of het voorgeschrevene wel werd nagekomen, maar ook om op gezette dagen der week of der maand aan den compagniescommandant schriftelijk verslag te doen van hetgeen zij omtrent die nakoming hebben bevonden.

Overwegende dat het vaststellen van zulke aanvullende bepalingen, blijkens de verklaring van den getuige Luitenant-Kolonel S., bij verschillende compagniescommandanten gebruikelijk is en dat zulks ook aan het Hof uit eigen waarneming bij de behandeling van verschillende zaken is gebleken;

dat de bevoegdheid der compagniescommandanten tot het vaststellen van zulke bepalingen bezwaarlijk kan worden in twijfel getrokken, maar dat zij zich bij het gebruik maken van die bevoegdheid hebben te wachten voor het te veel afdalen in kleinigheden;

dat uit dit oogpunt beschouwd enkele der door klager uitgevaardigde orders niet in allen deele oordeelkundig zijn te noemen, maar dat daarvan nog niet het noodzakelijk gevolg moest zijn dat — zooals in de strafreden is vermeld — de energie, de ambitie, de toewijding en het zelfvertrouwen van de onder hem gestelde officieren een gevoeligen knak zouden krijgen, daar een ondergeschikt officier, naar de eischen van den dienst, heeft te letten op vele punten van oogenschijnlijk gering belang en hij, door zulks met zorg te doen, geene der voormelde eigenschappen behoeft te verliezen.

Overwegende dat ook niet is gebleken dat zulks met de onder klagers commando gestelde officieren het geval is geweest;

dat toch de Luitenant G. sedert Maart 1906 bij klagers compagnie heeft gediend en eerst op 27 April 1908 overplaatsing heeft verzocht, terwijl hij bij het voormelde door den bataillonscommandant ingestelde onderzoek, geene bepaalde feiten heeft genoemd maar in het algemeen niet anders heeft kunnen opgeven dan dat klager hem onaangenaam behandelde en zoovele orders uitvaardigde;

dat de Luitenant G. bij zijn verhoor voor het Hof als voorbeelden van die onaangename behandeling heeft opgegeven eenige voorvallen in zijn dienst gedurende den tijd aan zijn verzoek tot overplaatsing kort voorafgaande, waarbij klager, ten aanzien van het toen door dien Luitenant verichte, enkele gegronde aan- of opmerkingen had gemaakt;

dat die getuige verder over de orders van klager heeft opgegeven dat zij zeer moeilijk waren na te komen en dat hij zulks wel eens aan klager heeft medegedeeld in het begin van zijn dienst bij klagers compagnie, terwijl hij hem ook wel heeft gesproken over de slapheid van het kader tengevolge van die orders, maar dat hij er nooit positief over geklaagd heeft;

Dat de luitenant M. ook bij het door den Bataillons-commandant ingesteld onderzoek geen bepaalde feiten heeft genoemd, terwijl hij bij zijn verhoor voor het Hof omtrent zijne verhouding tot klager een verslag heeft gedaan hierop neerkomende: dat gedurende den korten tijd, dien hij bij klagers compagnie heeft gediend — sedert Augustus 1907 — de verhouding tusschen klager en hem aanvankelijk zeer goed is geweest, maar dat die later is veranderd en hij van klager meermalen onaangename opmerkingen heeft ontvangen; dat hij in eerstgenoemden tijd den klager meermalen als zijn gevoelen heeft medegedeeld dat hij de meerbesproken orders niet goedkeurde en dat hij die verkeerd achtte, maar dat hij nooit bij klager bepaald de klacht heeft geuit dat die orders hem drukten en hinderden, en evenmin op klagers vraag: „wat hij dan daarin zou wenschen „te veranderen” heeft geantwoord.

Overwegende dat uit al het vermelde wel is gebleken dat in den straks vermelde tijd — April—Mei 1908 — de verhouding tusschen klager en zijne luitenants niet was zooals die gewenscht en verlangd kan worden, maar dat niet is uit te maken in hoeverre die luitenants, door minder geschikt optreden en door overgroote gevoeligheid over juiste opmerkingen, tot die niet gewenschte verhouding hadden aanleiding gegeven;

dat echter de verklaringen der Luitenants zelve niet den indruk hebben gegeven, dat de besproken orders van klager de oorzaak zijn geweest van het bederven der verstandhouding tusschen hen en den klager en zeker niet dat door die orders hunne energie, hunne ambitie, hunne toewijding en hun zelfvertrouwen een gevoeligen knak hebben gekregen.

Overwegende dat derhalve de grondslag van het eerste gedeelte der strafreden niet is gebleken;

Overwegende dat als tweede grond der opgelegde straf is aangegeven misbruik van gezag door het vaststellen van bepalingen die of niet richtig na te komen waren en derhalve aanleiding tot bestraffing konden geven, of met de eischen van recht en billijkheid in strijd waren;

Overwegende dat de als zoodanig door straffer uit de verzameling aangehaalde orders zijn:

deels minder juist geformuleerd (het „verstoken” zijn);
deels te veel eischend (het binnen acht dagen kennen van alle orders);
deels niet in hare geheele werking doordacht (weigeren van avond-permissie na ziekte);

deels niet geheel duidelijk (verbod van buiten-model kleding);
deels te ver gedreven (verbod om den kapitein aan huis lastig te vallen);
en dat zeer te recht door straffer, bij het onderhoud dat hij den 7^{den} Mei met klager heeft gehad, daarop met nadruk is gewezen, maar dat daaruit nog niet volgt dat klager zich, door het uitvaardigen dier orders, aan machtsoverschrijding en misbruik van gezag heeft schuldig gemaakt in dier voege dat het opleggen eener krijgstuuchtelijke straf uit dien hoofde gewettigd was;

Overwegende dat zulks wel het geval zou kunnen zijn indien bij klager het opzet had bestaan om door een nauw sluitend stelsel van orders en controle-maatregelen den dienst bij zijn compagnie zoo in te richten dat de nakoming dier orders en het toepassen dier maatregelen schier on-

mogelijk waren en dus al zijne ondergeschikten bijna zeker door herhaalde overtreding zich aan straf zouden blootstellen, maar dat van zoodanig opzet bij het onderzoek niets is gebleken en derhalve alleszins grond bestaat om aan te nemen dat klager bij het vaststellen der gemaakte bepaling, evenals bij andere door hem gegeven nuttige voorschriften, alleen is gedreven door de zucht om bij zijne compagnie te doen dienen op een wijze die naar zijne opvatting de beste was, en die blijkens de verklaring van den Luitenant-Kolonel S. ook tengevolge heeft gehad dat zijne compagnie goed in orde was en dat daarbij niet meer werd gestraft dan bij andere het geval was;

dat evenmin is gebleken van eenige poging door straffer aangewend om, na den klager te hebben gewezen op het verkeerde in zijne orders, hem te brengen tot erkenning van de juistheid der gemaakte opmerkingen en hem in de gelegenheid te stellen om, door wijziging van de orders, aan de geopperde bezwaren tegemoet te komen, veelmin van eenig bevel van zoodanige strekking, zoodat de straf uitsluitend is opgelegd wegens de bovengenoemde handelingen van klager;

dat die handelingen hoezeer, als gezegd, in enkele opzichten de perken van wijs beleid te buiten gaande, echter niet aan andere beweegredenen kunnen worden toegeschreven dan aan bovenvermeld streven, hetwelk op zich zelf prijzenswaardig, niet strafwaardig wordt alleen daardoor dat het te ver gedreven wordt en daardoor nadeelige gevolgen kon hebben.

Overwegende dat mitsdien de straf ten onrechte is opgelegd.

Krachtens de artikelen 15—17 der Rechtspleging bij de Landmacht, in verband met artikel 51 van 's Hofs Provisioneele Instructie beschikkende op de ingediende klacht.

Verklaart die gegrond.

Gelast dat de straf waarover is geklaagd met de daarvoor aangegeven redenen in klagers strafregister zal worden doorgehaald.

Bepaalt dat afschriften dezer zullen worden uitgereikt aan klager aan straffer en aan den Advocaat-Fiscaal.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 23 Juni 1908.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: L. A. WALAARDT SACRÉ, R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN,
C. J. G. DE BOOY en H. M. ENGELHARD.

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Mr. C. A. J. VAN SASSE VAN YSSELT.

Verdediger: Mr. F. A. C. SCHRÖDER.

Veroordeeling door den Krijgsraad der Landmacht te 's Hertogenbosch wegens verduistering gepleegd door een ambtenaar met schending van zijn bijzonderen ambtsplicht. Appellant eerklaart voor hei Hof o. a. dat getuige M. niet als onpartijdig getuige voor het Hof is verschenen en dat een deel zijner verklaringen voor den Krijgsraad niet op eigen waarneming kan berusten.

Aanvulling der telastlegging in hooger beroep (gebruikmaking van macht en gelegenheid hem door zijn ambt geschonken). Adv.-Fiscaal eischt dezelfde straf als de Krijgsraad.

Het Hof spreekt beklagde vrij van het hem tenlaste gelegde omdat het opzet van wederrechtelijke toeëigening niet is bewezen. Aan beklagde was bevel gegeven aankooopen te doen, waarvan de koopprijs niet in uitgaafkon worden gebracht, terwijl toch betaald moest worden.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof,

tusschen :

een sergeant-scherpschutter bij het 2de Regiment Infanterie, oud 24 jaren, geboren te Maastricht, gerequireerde in persoon, die bij vonnis door den Krijgsraad in het Tweede Militaire Arrondissement, standplaats 's Hertogenbosch, gewezen den 25sten April 1908, met aanhaling der artikelen 13 van het Crimineel Wetboek voor het krijgsvolk te lande, 1 der wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n° 191), 10, 11, 27, 44, 84 en 321 van het Wetboek van Strafrecht, 9 der wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64) en 181 en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht, met vrijspraak van hetgeen hem meer is te last gelegd dan als bewezen is aangenomen, is schuldig verklaard aan verduistering, gepleegd door een ambtenaar, bij het begaan van welk strafbaar feit hij een bijzonderen ambtsplicht heeft geschonden en veroordeeld tot eene gevangenisstraf van acht dagen met bepaling dat de tijd, door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van dit vonnis van 11 April 1908 tot 14 April d. a. v. voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering van de opgelegde gevangenisstraf in mindering zal worden gebracht, alsmede verwezen in de kosten en misen van de Justitie en in de kosten van den processe, desnoods ter taxatie en moderatie van den Krijgsraad;

bij welk vonnis op grond van de daarbij aangevoerde bewijsmiddelen, als wettig en overtuigend bewezen is aangenomen dat beklagde op den 17^{den} Februari 1908, tusschen 2 en 4 uur des namiddags te 's Hertogenbosch, zich opzettelijk en wederrechtelijk heeft toegeëigend twee hectoliter anthraciet, verdeeld over vier halve mud-zakken, toebehoorende aan het Rijk en zich bevindende op de wapenkamer van het 1^e bataillon van het 2^e Regiment Infanterie, welke wapenkamer zich bevindt in het zoogenaamd „Laboratorium” aldaar, door deze aan de echtgenoot van den sergeant-majoor der Infanterie H. V. O. te verkoopen voor een bedrag van drie gulden, en dezen koopprijs van haar in ontvangst te nemen, bij het begaan van welk feit hij een bijzonderen ambtsplicht heeft geschonden, zijnde hij toch, als bekleedende de functie van sergeant van de wapenkamer en als zoodanig op voormelde wapenkamer geëmployeerd, verantwoordelijk voor alles wat zich daarop bevindt en hebbende hij verder uit hoofde van die functie de twee mud anthraciet onder zich;

van welk vonnis beklagde zich beroepen heeft op het Hof, alzoo impetrant van mandament van appel en eischer, ter eenre, voor wien bij schrifture ter rolle is te kennen gegeven:

dat de verklaringen van alle getuigen, behoudens die van getuige P. E. M. in elk opzicht, behalve een hieronder te noemen uitzondering, de opgaven van appellant tot in de kleinste finesses bevestigen;

dat appellant zich omtrent de waarde der getuigenis van Luitenant M., aan 's Hofs oordeel refereert, doch op het volgende uitdrukkelijk de aandacht moet vestigen:

A. dat op meer dan een punt de voor het Hof afgelegde verklaring in strijd is met de vroeger door hem gedane getuigenissen en opgaven;

B. dat die verklaringen hier en daar in strijd zijn met de opgaven van andere gehoorde getuigen;

C. dat zijne verklaringen steeds eensluidend gemaakt zijn met appellants opgaven, zoodra deze, hetzij aan opgaven van derden, hetzij aan bescheiden getoetst kunnen worden, doch dat, waar dit niet het geval is en het een quaestie tusschen hem en appellant zelf betreft, hunne verklaringen niet overeenstemmen;

D. dat hij niet als onpartijdig getuige voor het Hof is verschenen;
ad A. dat hij heeft verklaard:

voor den Krijgsraad:

de sergeant van de wapenkamer heeft met de betaling der door mij als officier van wapening bestelde goederen, niets uit te staan, dat doe ik;

voor het Hof:

de stempel en het stempelkussen heb ik den beklaagde laten betalen tegen quitantie;

beklaagde had het geld (voor de betaling van den paal) van mij gekregen;

voor den Krijgsraad:

het geld daarvoor krijg ik van den Kapitein-kwartiermeester;

voor het Hof:

beklaagde ontvangt het geld van den Kapitein-kwartiermeester;

voor den Krijgsraad:

het komt voor dat op de uitschottenstaten posten voorkomen onder andere benamingen b.v. als een zeepbakje is aangeschaft, wordt in de uitschottenstaten geschreven „spijkers”;

voor het Hof:

de quaestie van den paal is het eenige geval wat ik mij kan herinneren, dat niet in orde is, alleen met het geld van den paal hebben wij geknoeid;

voor den Krijgsraad:

het is niet waar dat beklaagde mijn handteekening mocht zetten:

voor het Hof:

beklaagde heeft eens blanco vrachtbrieven afgestempeld met mijn naam; eens is de stempel op de wapenkamer geweest;

voor het Hof:

ik krijg per maand *f* 1.— voor administratiekosten, daarvan heb ik die leggers gekocht; (N.N. deze kosten *f* 2.60); (een der niet in het proces-verbaal opgenomen aanklachten); de gulden die iedere maand aan getuige voor vergoeding van administratiekosten gegeven werd, droeg hij af aan beklaagde om daarvoor kleinere rekeningen te betalen; — Proces-verbaal 2 April 1908: — eind Februari stond ik... enz., toen heb ik tegen S. gezegd twee mud anthraciet te bestellen, hetgeen geschied is; een goede week later kwam ik weer op de wapenkamer;

voor het Hof:

het zal in de tweede helft van Maart geweest zijn, toen ik aan den sergeant vroeg: zijn de kolen al op?

het kan in de tweede helft van Februari geweest zijn, met „de goede week later” bedoelde ik na de levering der kolen;

— Proces-verbaal 2 April 1908: — daar ik toen achterdocht kreeg vroeg ik later aan de manschappen der wapenkamer of de kachel wel eens brandde en hoe lang; de soldaat van M. zei toen: „hij is een heelen tijd niet aan geweest”;

voor het Hof:

ik kom soms eenige dagen achter elkaar niet op de wapenkamer;

dat hieraan nog kan worden toegevoegd dat het eerste gedeelte van artikel 4 der voor den Krijgsraad beëdigde verklaring van genoemden getuige niet op eigen waarneming kan berusten;

ad *B.* dat hij voor den Krijgsraad verklaard heeft dat beklaaigde geen handteekening mocht zetten, terwijl getuige van M. verklaard heeft dat de stempel eens op de wapenkamer geweest is; dat hij heeft verklaard: de voorschottenstaat maakt de sergeant op, ik teeken ze; ik maak het klad op; de sergeant schrijft het over"; daarentegen heeft getuige G. verklaard: „ik maakte de staten op, ik heb er maar een gemaakt en er niets opgezet wat niet in orde was"; getuige M.: „ik heb de voorschottenstaten nooit zelf gemaakt;

dat hij verklaart: „die paal is in Januari bij mij gebracht" daarentegen getuige G., die slechts enkele dagen in Juli onder Luitenant M. werkzaam was: „ik heb die paal besteld op last van luitenant M.";

ad *C.* dat de vraag, of de beklaaigde al dan niet voor de betalingen zorgde, zou kunnen opgelost worden door het verhoor van de verschillende crediteuren, terwijl de getuigenis van den Kapitein-kwartiermeester zou aantoonen, dat aan beklaaigde en niet aan Luitenant M. de gelden werden uitbetaald;

dat eveneens door dien getuige aan het licht zou kunnen gebracht worden de knoeierijen met den paal;

dat getuige van M. zou moeten verklaren de onwaarheid van het voor den Krijgsraad medegedeelde, dat beklaaigde niet met den naam mocht afstempelen, daar de stempel op de wapenkamer geweest is;

dat einde Februari, in het proces-verbaal opgegeven, in strijd zou komen met orderboekje en declaratie;

dat appellant, waar het bepaalde onderlinge quaesties betreft, zooals b.v. de verklaring van den Luitenant, dat hij aan den sergeant het geld gegeven heeft voor de betaling der stempels, natuurlijk geheel machteloos staat tegenover eene beëdigde verklaring;

dat hij echter toch de vraag durft stellen of het niet zeer toevallig is, dat beklaaigde de stempels voor den Luitenant in privé namens de wapenkamer bestelt en betaalt, en dat de voor de betaling benodigde gelden door den Luitenant verstrekt worden in denzelfden tijd (begin Januari) dat beklaaigde de declaratie van den uitschotten-staat van den Kapitein-kwartiermeester ontvangt, dit terwijl de stempels op 10 October 1907 op naam der wapenkamer geleverd worden;

dat getuige nu wel verklaart zelf betalingen gedaan te hebben en zelfs, onder verzoek van een enquête daarnaar, met grooten ophef meedeelt, dat hij de verven betaald heeft, hetgeen beklaaigde wel wil toegeven doch bij een onderzoek wel eens zou kunnen blijken, dat de verf bij V. betaald is in het begin van April, derhalve op een tijdstip, dat het aan den Krijgsraad en Bataillonscommandant bekend was dat er verkeerde toestanden bestonden;

dat appellant natuurlijk niet kan bewijzen dat de Luitenant gezegd heeft, met betrekking tot de betaling van den paal, „doe maar zooals je goed vindt", zijnde dit tusschen hen beiden besproken, maar er op wijst, dat in rechten vaststaat, dat er geknoeid is op den staat; dat sergeant G. den uitschottenstaat onder Luitenant M. zelf opmaakte en tevens dat Luitenant M. het opmaken der staten steeds aan zijn sergeants heeft overgelaten;

ad *D.* dat appellant betreffende dit punt niets naders behoeft mee te

deelen, doch slechts herhaalt de door den Voorzitter gesproken woorden, dat getuige bij het doen der beschuldigingen als aanklager optrad en dit wel in dier voege, dat de aanklacht te voren op schrift gesteld was;

dat appellant, onder herhaling zijner referte omtrent de hierboven nader besproken verklaring, nog even wil wijzen op de bovenbedoelde getuigenis van VAN M., welke nog afwijkt van het door hem opgegevene;

dat deze verklaring wel geenszins van groot belang kan zijn en in geen deele ten nadeele van appellant kan strekken (het tegendeel zal hieronder aangetoond worden) doch hij zich niet herinnert dat dit gezegd kan zijn, en er ook geen bezwaar tegen zou hebben indien dit gebeurd ware, dit te erkennen;

dat hij zich echter hiervan niets herinnert en hij meent dat dit op een misverstand moet berusten;

dat hiervoor ook pleiten de verklaring van getuige DE W. die f 3.— dadelijk betaald heeft en die van B. die getuigt eenzelfde bedrag ontvangen te hebben;

dat appellant, ten principale aandringt op zijne vrijspraak en zich beroept op de volgende aanwijzingen:

1°. dat het vaststaat dat er geknoeid werd met het vaststellen der uitschottenstaten;

2°. dat er reden is aan te nemen, dat appellant, zooals steeds gebeurde, de uitschottenstaten opmaakte;

3°. dat hij het ontvangen geld (f 3.—) heeft afgedragen aan B. onder beding, dat hij dit 1 April zou moeten terug ontvangen;

4°. dat dit beding bij deze bewaargeving gemaakt is in tegenstelling van de vroegere gedane bewaargevingen;

5°. dat het vaststaat dat, op of omstreeks 1 April, de gelden der uitschottenstaten aan appellant werden uitbetaald en de aangeschafte doch niet te verantwoorden voorwerpen in dien tijd betaald zouden worden;

6°. dat de kolen verkocht zijn aan de vrouw van den sergeant-majoor O.;

7°. dat deze verkoop heeft plaats gehad overdag (tusschen half drie en half vier) door bemiddeling van den soldaat van M., die toenmaals niet den indruk kreeg dat werkelijk iets onrechtmatig gebeurde;

8°. dat appellant zich van dezen mindere in rang bediende, niettegenstaande het perceel, waarin de kolen gebracht werden, op zeer korten afstand verwijderd was van de woning van de koopster;

9°. dat het vonnis van den Krijgsraad, voor een delict van zulk ernstig crimineel karakter, een geringe gevangenisstraf oplegt, zonder degradatie, vervallenverklaring of ontzegging;

10°. dat uit de verklaring van VAN M., dat appellant hem mededeelde dat hij dom gehandeld had door slechts f 1.50 voor twee mud kolen te rekenen, indien men hieraan eenige beteekenis kan vasthechten, zou volgen dat appellant niet de bedoeling had zich den koop prijs toe te eigenen, doch daarvoor aan den Luitenant slechts f 1.50 te verantwoorden;

dat uit al deze feiten duidelijk blijkt dat van zich toeëigenen in casu geen sprake is en dit noodzakelijk element voor de strafbaarheid der telastgelegde feiten onbewezen is;

dat appellant, voor het geval het Hof zijne zienswijze niet deelen kan, door een nader onderzoek alsnog in staat is aan te toonen:

1°. dat de stempel namens het bataillon besteld is en de quitantie als zoodanig is uitgereikt;

2°. dat op 1 April zouden behooren betaald te worden de paal ad f 4.80, verf en penseelen ad f 1.10, 2 emmers ad f 0.60, een stempelkussen ad

f 0.75, al welke goederen, voor en namens het bataillon, gekocht zijn doch niet kunnen worden verantwoord op de uitschottenstaten;

3°. dat luitenant M. zelden of nooit op de wapenkamer verscheen;

4°. dat hij, hoewel door hem ter verklaring hiervan overgrootte drukte is voorgewend, zich meermalen om 10 of 11 uur nog te bed bevond;

en is geconcludeerd: dat het den Hove moge behagen te vernietigen het vonnis van den Krijgsraad, opnieuw rechtdoende, den beklagde vrij te spreken van het hem ten laste gelegde feit met veroordeeling van den Staat in de kosten;

Subsidiair:

te bevelen dat een onderzoek zal bevolen worden naar de hierboven uitvoerig omschreven feiten en de oproeping te bevelen der getuigen: C. stempelsnijder, A., houthandelaar, mejuffrouw V., winkeljuffrouw van M., ijzerhandelaar en A. V., dienstbode, — allen wonende te 's Hertogenbosch en eerste luitenant K. en sergeant VAN DE L., beiden in garnizoen te 's Hertogenbosch, en ten aanzien van den hierna te melden eisch à minima, tevens verweerder à minima:

en

den Advocaat-Fiscaal voor Hare Majesteits Zee- en Landmacht, ambtshalve en als bij 's Hof's resolutie van den 1sten Mei 1908 geautoriseerd om dit appel voor den Auditeur-Militair in het Tweede Militaire Arrondissement, standplaats 's Hertogenbosch te vervolgen, mitsdien gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde, tevens eischer à minima — door wien voor antwoord in appel en eisch à minima, bij schrifture ter rolle is betoogd:

dat vertooner, met 's Hof's toestemming ter 's Hof's terechtzitting van 12 Mei 1908, aan den impetrant alsnog heeft telast gelegd: „immers en „in ieder geval, dat hij op tijd en plaats vermeld, opzettelijk voorschreven „aan het Rijk, althans aan een ander dan aan hem, beklagde, toebehoorende anthraciet, welke hij als sergeant, belast met het verrichten van de „dagelijksche werkzaamheden op, en verantwoordelijk gesteld voor hetgeen „zich in de genoemde wapenkamer bevond, alzoo anders dan door mis„drijf onder zich had, wederrechtelijk zich heeft toegeëigend, door, zonder „recht en zonder vergunning, met schennis van voorzegden bijzonderen „ambtspllicht en met gebruikmaking van macht en gelegenheid hem door „zijn ambt geschonken, de anthraciet van die wapenkamer, in het labora„torium, weg te doen en ze naar de, op eenigen afstand van dit gebouw „gelegen woning van den gemelden sergeant-majoor te laten brengen, om „ze daar tegen geldelijke vergoeding, aan de vrouw van dezen onderofficier „te verkoopen en te leveren”;

dat nu, door de zoo in eersten aanleg als in hooger beroep bijgebrachte bewijzen, die nader te last gelegde strafbare feten, evenals impetrants schuld daaraan, wettig en overtuigend zijn bewezen;

dat als verzachtende omstandigheden voor den impetrant mogen gelden dat de officier van wapening, zijn onmiddellijke controleur, zelf zich niet ontzien heeft, om:

a. in de verantwoording van het beheer der wapenkamer waarheid en verdediging dooreen te mengen;

b. onkiesch te wezen en voorwerpen van de wapenkamer naar zijn woonkamer te laten brengen teneinde zich daarvan hier, voor persoonlijke liefhebberijen, te bedienen;

dat daarom dan ook vertooner de straf, zooals de eerste rechter die reeds oplegde, goedkeurt;

en is geconcludeerd tot tenietdoening van het vonnis en dat alsnog de impetrant en verweerder, met aanhaling der artikelen 13 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 1 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191), 10, 11, 27, 44, 84, 3^e lid en 321 van het Wetboek van Strafrecht, 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64) en 181 en 185 de Rechtspleging bij de Landmacht, zal worden schuldig verklaard aan: „Verduistering, waarbij de dader, een tot de gewapende „macht behoorend persoon, een bijzonderen ambtsplicht heeft geschonden, „en van macht en gelegenheid hem door zijn ambt geschonken, gebruik „gemaakt heeft” en deswege veroordeeld tot acht dagen gevangenisstraf, met bepaling dat de tijd, door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van 's Hofs uitspraak van 11—14 April 1908 voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering dier gevangenisstraf in mindering zal worden gebracht, alsmede verwezen in de kosten en misen der Justitie en die van den processe in eersten aanleg en in appel geval, desnoods ter taxatie en moderatie van den Hove; met vrijspraak van het meerder hem ten laste gelegde.

HET HOF,

Gelet op hetgeen de appellant, bij zijne verhooren voor het Hof heeft in 't midden gebracht;

Gehoord de pleidooien;

Gezien de processtukken;

Overwegende dat appellant voor den Krijgsraad heeft terechtstaan beschuldigd:

dat hij op den 27sten Februari 1908, tusschen twee en vier uur des namiddags, te 's Hertogenbosch, zich opzettelijk en wederrechtelijk heeft toegeëigend twee hectoliter anthraciet, verdeeld over vier halve mudzakjes, toebehoorende aan het Rijk en zich bevindende op de wapenkamer van het 1ste bataillon van het 2de Regiment Infanterie, welke wapenkamer zich bevindt in het zoogenoemd „Laboratorium” aldaar, door deze aan de echtgenoot van den sergeant-majoor der Infanterie H. V. O. te verkoopen voor een bedrag van drie gulden en dezen koopprijs in ontvangst te nemen, bij het begaan van welk feit hij een bijzonderen ambtsplicht heeft geschonden, zijnde hij toch, als bekleedende de functie van sergeant van de wapenkamer en als zoodanig op voormelde wapenkamer geëmployeerd verantwoordelijk voor alles wat zich daarop bevindt en hebbende hij verder uithoofde van die functie die twee mud anthraciet onder zich;

Subsidiair:

dat hij op den 27sten Februari 1908 tusschen twee en vier uur des namiddags te 's Hertogenbosch op de wapenkamer van het 1ste bataillon van het 2de Regiment Infanterie, welke wapenkamer gelegen is in het zoogenaamd „Laboratorium” aldaar, heeft weggenomen met het oogmerk van wederrechtelijke toeëigening, twee zich in die wapenkamer bevindende en over vier halve-mud-zakjes verdeelde hectoliters anthraciet toebehoorende aan het Rijk, door deze door den soldaat L. van M. te doen overbrengen naar de woning van den sergeant-majoor der Infanterie H. V. O. en ze aan diens echtgenoot voor drie gulden te verkoopen, bij het begaan van welke ontvreemding hij geëmployeerd was als sergeant van de wapenkamer;

welke telastleggingen in hooger beroep nog zijn aangevuld als volgt:
immers en in ieder geval, dat hij op tijd en plaats vermeld opzettelijk

voorschreven aan het Rijk althans aan een ander dan aan hem, beklaagde, toebehoorende anthraciet, welke hij, als sergeant belast met het verrichten van de dagelijksche werkzaamheden op- en verantwoordelijk gesteld voor hetgeen zich in de genoemde wapenkamer bevond, alzoo anders dan door misdrijf onder zich had, wederrechtelijk zich heeft toegeëigend door, zonder recht en zonder vergunning, met schennis van voorzeggden bijzonderen ambtsplicht en met gebruikmaking van macht en gelegenheid, hem door zijn ambt geschonken, de anthraciet van die wapenkamer in het „Laboratorium” weg te doen nemen en ze naar de op eenigen afstand van dat gebouw gelegen woning van den gemelden sergeant-majoor te laten brengen om ze daar tegen geldelijke vergoeding aan de vrouw van dien onderofficier te verkoopen en te leveren;

Overwegende dat beklaagde in hooger beroep heeft volhard bij hetgeen hij in eersten aanleg heeft aangevoerd en ook ten aanzien van het hem nader te laste gelegde heeft ontkend zich daaraan te hebben schuldig gemaakt maar heeft opgegeven dat hij belast was met het toezicht over alles wat zich op de wapenkamer bevond; dat hij die twee mud anthraciet door den soldaat VAN M. van de wapenkamer heeft doen brengen naar juffrouw O. en ze aan dezen heeft verkocht om uit de opbrengst te bestrijden verschillende uitgaven die voor de wapenkamer moesten gedaan worden maar niet in uitgaaf konden worden gebracht; dat hij daarom den volgenden dag den ontvangen koopprijs van drie gulden heeft in bewaring gegeven bij den sergeant B. tot na affloop van het kwartaal; dat er op bevel van den Luitenant M. zooveel moest worden aangeschaft voor de wapenkamer waarvan de koopprijs niet in uitgaaf kon worden gebracht maar dat toch betaald moest worden, en verder zooals in het vonnis breedvoerig is opgenomen;

Overwegende dat door de bekentenis van beklaagde, in verband met de verklaringen der zoo in eersten aanleg als in hooger beroep gehoorde getuigen, wel is bewezen dat beklaagde de twee hectoliter anthraciet van de wapenkamer heeft doen wegvoeren, ze heeft verkocht aan de getuige juffrouw O. en den koopprijs ten bedrage van drie gulden heeft ontvangen, maar dat niet wettig is bewezen dat hij zulks heeft gedaan met het opzet om zich die voorwerpen wederrechtelijk toe te eigenen, weshalve hij van het hem te last gelegde behoort te worden vrijgesproken.

Gezien artikel 181 der Rechtspleging bij de Landmacht;

Rechtdoende in hooger beroep in naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis den 25sten April 1908 door den Krijgsraad in het Tweede Militaire Arrondissement, ter hoofdplaats 's Hertogenbosch tegen beklaagde gewezen.

En op nieuw rechtdoende.

Spreekt den beklaagde vrij van het hem te last gelegde.

Heft op het verband, waaronder hij zich ingevolgd zijn ontslag bij handtasting bevindt.

Bepaalt dat de kosten, zoo in eersten aanleg als in hooger beroep gemaakt, zullen gedragen worden door den Staat.

Ontzegt allen anderen eisch.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 3 Januari 1908.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: Mr. P. A. L. A. baron VAN ITTERSUM, L. A. WALAARDT SACRÉ,
R. P. VERSPLIJK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN, C. J. G. DE BOOY, en H. M.
ENGELHARD.

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Mr. C. A. J. VAN SASSE VAN IJSSELT.

Verdediger: Mr. F. A. C. SCHRÖDER.

*Bestelen van een kameraad in het slaapkwartier.**Het wettig en overtuigend bewijs is niet geleverd. Vrijspraak door den Krijgsraad en door het Hof. Anders conclusie advocaat-fiscaal in diens eisch en dupliek in appèl.*

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof,

tusschen :

den Advocaat-Fiscaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, ambts-halve en als bij Resolutie van den 25sten October 1907 geautoriseerd aan den Hove te provoceeren van het vonnis door den Krijgsraad in het Tweede Militaire Arrondissement, standplaats 's Hertogenbosch, den 22sten October 1907 gewezen in de zaak tegen een korporaal bij het 3de Regiment Infanterie, oud 21 jaren, geboren te Breda, eerst gedetineerd te 's Hertogenbosch, doch ingevolge 's Hofs Resolutie dat 25 October 1907, den 29sten October d.a.v. bij handtasting uit zijn arrest ontslagen, daarna, ingevolge 's Hofs Resolutie dd. 17 December 1907, den 18^{den} December d.a.v. gedetineerd te Utrecht, doch, bij zijn verhoor voor het Hof op 20 December 1907, bij handtasting uit zijn arrest ontslagen, mitsdien thans gerequireerde in persoon, die bij gemeld vonnis, met aanhaling van artikel 181 der Rechtspleging bij de Landmacht, is vrijgesproken van de beschuldiging: dat hij op den 12^{den} September 1907 des voormiddags te omstreeks 2 uur, uit een der tenten van het kamp bij het Ravelijn te Bergen op Zoom, in welke tent was gelogeed de milicien-soldaat bij de 2de compagnie, 3de bataillon, 3de Regiment Infanterie L. C. heeft weggenomen, met het oogmerk om zich wederrechtelijk toe te eigenen, eene portemonnaie inhoudende drie rijksdaalders, welke portemonnaie zich bevond in een der zakken van de broek van L. C. en eenig klein geld toebehoorende aan voornoemden L. C., althans dat hij heeft weggenomen met het oogmerk om zich wederrechtelijk toe te eigenen, drie rijksdaalders toebehoorende aan voornoemden L. C., met verwijzing van den Staat in de kosten.

Welke Advocaat-Fiscaal met betoog:

dat hij, zich met voorschreven vrijspraak niet kunnende vereenigen, van dat vonnis bij het Hof in hooger beroep is gekomen;

dat hij voorts, met 's Hofs toestemming ter 's Hofs terechtzitting van 29 November 1907, aan den beklagde nog heeft te laste gelegd, dat deze, bij het plegen van de beklagde feiten, gebruik heeft gemaakt van macht en gelegenheid hem door zijn ambt van korporaal van afflossing geschonken;

dat het Hof daaromtrent den beklaagde en meerdere getnigen nog heeft gehoord;

dat nu, door de zoo in eersten aanleg als in appèl bijgebrachte en in onderling verband en samenhang beschouwde bewijsmiddelen, naar eisch van rechten genoegzaam is bewezen hetgeen den beklaagde is te laste gelegd evenals beklaagdes schuld daaraan;

dat immers beklaagde bekent dat hij op tijd en plaats waarvan hier sprake, was korporaal van aflossing en dat hij in de tent van den soldaat-milicien C. is geweest;

Art. 14. dat hij, sergeant H. in eene soldaten-tent heeft gezocht, ofschoon het hem bekend was dat de onderofficieren in afzonderlijke tent sliepen;

Art. 15. dat hij bij het verlaten van het kamp wèl hoorde dat er in het kamp gesproken werd, maar toch zonder zich daarom te bekommeren, door is gegaan;

Art. 16. dat beklaagde niet kan ophelderen, waarom hij, na zijne laatste ontmoeting met R. B., toen dat meisje hem geldelijk zóó zou hebben gesteund, van haar niets meer heeft gehoord;

Art. 17. dat getuige L. C. aan wiens geloofwaardigheid wel niet getwijfeld zal worden, duidelijk in het licht van een brandende kaars-lantaarn heeft gezien dat beklaagde zijn linkerhand in getuiges linkerbroekzak stak, vervolgens die hand, dichtgeknepen daaruit haalde en in zijn eigen broekzak stak;

Art. 18. dat getuige, onmiddellijk na het vertrek van beklaagde uit de tent, ging kijken of zijn portemonnaie nog in zijn broekzak zat en toen bemerkte dat zij met haar geldelijken inhoud, waaronder drie rijksdaalders, waaromtrent getuige zich 's avonds bevorens nog had vergewist, weg en verdwenen was;

Art. 19. dat later, in de Koornmarkt-kazerne, nadat beklaagde aan sergeant H. had verzekerd al zijn geld voor den dag gehaald te hebben, door dien onderofficier uit een der zakken van de tuniek van beklaagde nog vier rijksdaalders zijn gehaald;

Art. 20. dat beklaagde onder dit bedrijf zeer bleek werd en zijne houding niet anders wist te rechtvaardigen dan met te zeggen dat hij aan dit geld niet had gedacht;

Art. 21. dat getuige P. V. er bij was toen sergeant H. den beklaagde gelastte zich te ontkleeden en zijn zakken te leegen;

Art. 22. dat beklaagde eerst zijne tuniek uittrok en uit de zakken van dat kleedingstuk eenige kleine voorwerpen, als een touwtje en een schoenriempje, doch niet de vier rijksdaalders, haalde;

Art. 23. dat deze geldstukken er later door genoemden onderofficier uitgehaald zijn, nadat de beklaagde dezen verzekerd had alles wat hij in zijn zakken had er uitgenomen en vertoond te hebben;

Art. 24. dat getuige H. zijn onderzoek van beklaagde aan den lijve onder de omstandigheden en met den uitslag, zooals door getuigen C. en V. opgegeven, nader heeft bevestigd;

Art. 25. dat getuige A. J. H., ten tijde waarvan hier sprake, in het kamp niemand anders dan beklaagde heeft gezien en dat hij aan dezen heeft gezegd dat hij vermoedde dat de sergeant H. in de eerste tent sliiep;

Art. 26. dat toen beklaagde het kamp wilde verlaten, in het kamp geroepen en gepraat werd;

Art. 27. dat hij beklaagde hierop opmerkzaam maakte, doch beklaagde toch door, en wegging;

Art. 28. dat getuige M. J. S. ook enkel beklaagde in het kamp heeft gezien;

Art. 29. dat tusschen het oogenblik dat getuige beklaagde naar de tent van sergeant H. zag gaan en het oogenblik dat hij hem in het midden der middelste kampstraat opmerkte, ongeveer vier à vijf minuten verloopen zijn;

Art. 30. dat getuige W. J. VAN A. in dezelfde tent als getuige C. sliep;

Art. 31. dat hij omstreeks 2 $\frac{1}{4}$ uur in den nacht van 11 op 12 September 1907 daar een persoon in donkere kleeding vlak vóór den paal van het geweerrek heeft zien staan, die naar sergeant H. en naar sergeant-majoor B. vroeg;

Art. 32. dat op dat oogenblik, behalve getuige en C., de andere tentbewoners, die allen aanwezig waren, sliepen;

Art. 33. dat hij C. niet bestolen heeft;

Art. 34. dat getuige J. J. R. in den avond van den 9^{den} September 1907 in de portemonnaie van C. onder meer drie rijksdaalders heeft gezien;

Art. 35. dat getuige H. R. ook heeft waargenomen, hetgeen door de getuigen C. en V. als voorzgd, is bevonden;

Art. 36. dat voorts deze getuige heeft medegedeeld, dat miliciens die onder de wapenen komen, gewoonlijk wat meer geld dan anders hebben;

Art. 37. dat derhalve, om dit alles, beklaagde aan diefstal van zijnen kameraad in het slaapkwartier, waarbij de dader, een tot de gewapende macht behoorend persoon, gebruik heeft gemaakt van macht en gelegenheid hem door zijn ambt geschonken, zal moeten worden schuldig verklaard en deswege veroordeeld, en

Art. 38. dat beklaagde deswege ongeschikt is om in den militairen stand te blijven of de betrekking van militair geëmployeerde te behouden;

Art. 39. verzocht en bij Resolutie van den 3 December 1907 verkregen hebbende 's Hofs mandament van appel, ten dage in rechten beteekend, ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot nullité van het vonnis en dat de gedaagde alsnog, met aanhaling der artikelen 2 en 191 van het Crimineel Wetboek voor het krijgsvolk te lande, 2, 7, 12 en 19 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191), 10, 27, 44, 84 3de lid en 91 van het Wetboek van Strafrecht, 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64) en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht, zal worden schuldig verklaard aan: „het door een militair bestelen van zijnen kameraad in het slaapkwartier, met gebruikmaking van macht en gelegenheid hem door zijn ambt, tot de gewapende macht behoorend persoon, geschonken, en deswege veroordeeld tot zes maanden militaire gevangenisstraf, met bepaling dat de tijd, door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van 's Hofs uitspraak voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering dier straf in mindering zal worden gebracht, voorts den gedaagde het recht te ontzeggen om bij de gewapende macht of als militair geëmployeerde te dienen voor den tijd van vijf jaren en verder veroordeeling van den gedaagde in de kosten en misen der Justitie en die van den processe in eersten aanleg en in appel gevallen desnoods ter taxatie en moderatie van den Hove, — of tot zoodanige andere straf als het Hof in goede Justitie verstaan zal te behooren — alzo impetrant van mandament van appel en eischer ambtshalve, ter eenre,

en :

genoemden beklaagde, gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde, voor wien voor antwoord in appel bij schrifture ter rolle is te kennen gegeven: dat door het ten processe vaststaande niet bewezen is:

I°. dat het te last gelegde feit gepleegd is,

II°. dat gedaagde de dader is;

ad I:

dat niet vaststaat, dat het misdrijf van diefstal is gepleegd, daar behalve de verklaring van getuige C. geen enkel feit geconstateerd is, waaruit is af te leiden, dat er een portemonnaie met geld ontvreemd is, al wordt in de conclusie van den Advocaat-Fiscaal, in strijd met de getuigenissen, medegedeeld dat J. J. R., in den avond van 9 September in de portemonnaie van C. (dit moet zijn van gedaagde) geld gezien heeft;

dat door geen der getuigen verklaard is, dat C. een portemonnaie had of in het bezit was van geld, vóór de diefstal zou gepleegd zijn;

dat evenmin na den diefstal gebleken is, dat C. eene portemonnaie met geld bezat;

dat nu wel gebleken is dat gedaagde in het bezit was van veel geld na den diefstal, doch, door de verklaringen van R. voornoemd en van J. W. R. vastgesteld is, dat hij ook vóór den diefstal in het bezit was o.a. van drie rijksdaalders, terwijl getuige B. nog nader verklaarde dat gedaagde gewoonlijk tamelijk veel geld bezat, hetgeen hij met les geven verdiende;

dat dus in dit feit geen enkele aanwijzing der ontvreemding gelegen is; dat mocht het Hof dit hoofdelement van het te last gelegde misdrijf toch als bewezen aannemen, *dit hierop neerkomt, dat een persoon, die een ander minder welgezend is, dezen in de gevangenis kan brengen hetgeen toch niet gewenscht is;*

dat bovendien de verklaringen van dezen hoofdgetuige, zonder op hem eenigen smet van onbetrouwbaarheid te werpen, niet boven elke verdenking verheven zijn en wel om de volgende redenen:

dat hij alles, tot in de kleinste finesses, heeft gadeslagen, onder meer dat gedaagde de hand stak in „zijn” broek, dat de hand in dicht geknepen houding daaruit werd gehaald; welke de vorm was van de lantaarn, en dit alles terwijl getuige van A., die ook wakker in de tent lag, den zich daarin bevindenden persoon zelfs niet herkennen kan „omdat het te donker was”;

dat hij daarentegen niet ziet of de korporaal de bajonet in de scheede heeft, terwijl hem niet ontgaan is, dat hij van een bajonet-scheede voorzien is;

dat hij, ongeveer tien minuten voor tien uur het geld geteld zou hebben;

dat hij, op het oogenblik dat hij het misdrijf ziet plaats hebben, niets meer durft zeggen dan „korporaal, wat zoekt ge”, daarentegen even daarna wel den moed heeft den korporaal zonder een enkel bewijs daartoe van het feit te beschuldigen;

dat hij in eersten aanleg verzuimde mee te deelen, dat zich in denzelfden broekzak een beursje met f 10.— bevond, een feit, dat ten processe toch zijn waarde heeft;

dat de persoon, die benadeeld werd, toevallig wakker was en alles zien moest;

dat daartegenover getuige van A. verklaart: „ik heb niemand zien „binnenkomen, ik zag iemand staan, ik was toen wakker en had mijn „oogen open”; ik heb geen lantaarn en ook geen licht gezien in de tent”;

dat, waar deze verklaringen in flagrante strijd zijn met elkaar, de vraag rijst of de getuigenis van den toevallig wakker zijnden benadeelde niet gevormd is onder den fantastischen invloed van het middernachtelijk uur;

dat, waar het bewijs van het hoofdelement van het delict n.l. het feit dat er iets ontvreemd is, zijn grond vindt alleen in de eigenaardige

verklaringen van getuige C., het niet aangaat dit zonder meer als bewezen aan te nemen;

dat het toch niet onmogelijk is dat deze getuige, toen hij zich 's avonds uit de cantine naar zijn tent begaf, zijn portemonnaie, in plaats van in zijn broekzak, er naast stak, daar niet de minste aanwijzing bestaat van de ontvreemding;

dat om deze reden gedaagde reeds behoort te worden vrijgesproken, zijnde het te laste gelegde feit niet bewezen;

ad II:

dat, voor het geval het Hof oordeelt, dat het bewijs der ontvreemding is daargesteld, gedaagdes schuld door het geproduceerde niet is vastgesteld;

dat er in de conclusie van den Advocaat-Fiscaal wel een groot aantal artikelen zijn opgesomd om het bewijs daarvan daar te stellen *doch de bewijskracht daarvan omgekeerd evenredig is aan de lengte*;

dat ter weerlegging dier artikelen, wordt opgemerkt:

ad 14. dat in het kamp geen onderofficierstent opgesteld was, en het meer begrijpelijk is dat een sergeant in een soldaten- dan in een officiers-tent slaapt;

ad 15. dat gedaagde wist, dat in de tent waar C. sliep menschen wakker waren;

ad 16. dat hiervan de schuld neerkomt op R. B., terwijl gedaagde zijn onschuld niet behoeft aan te toonen;

ad 17. dat hier reeds genoegzaam op gewezen is;

ad 18. dat dit berusste op een misverstand, terwijl het waarachtig geen wonder is dat iemand bleek wordt, indien hij op een dergelijke wijze overvallen wordt;

ad 25. dat de eerste tent, waar gedaagde aankwam een officierstent was, waarom hij meende, dat het door getuige uitgesproken vermoeden ongegrond was, nadat hij daarin zonder succes had gekeken;

ad 26. dat hier herhaald wordt hetgeen in artikel 15 is aangevoerd;

ad 27. als boven;

ad 28. dat deze van den ingang van het ravelijn, waar hij op post stond, het kamp niet kon overzien;

ad 29. dat het niet ter zake doet of er vier of vijf of tien minuten verloopen zijn;

ad 30-33. dat hierin betoogd wordt, dat het niet mogelijk is dat een ander den diefstal gepleegd heeft, alsof daarvoor geen tijd te over was van 's avonds 10 uur tot 2 uur middernacht;

ad 34. dat dit vermoedelijk een vergissing is daar deze getuige in de portemonnaie van gedaagde het geld zag;

ad 36. dat hieruit moet worden afgeleid dat gedaagde zou hebben geweten, dat de broek die vooraan bij de tent hing aan een milicien, die onder de wapens kwam, toebehoorde, hetgeen toch moeilijk te onderstellen is, *daar dit toch niet op de broek geschreven stond*;

dat gedaagde overtuigd is dat zijn schuld aan het telast gelegde dan ook niet is daargesteld;

dat hij het in zijn belang acht nog enkele punten aan de aandacht van het Hof te onderwerpen;

dat hij, onbekend met het kamp, daar hij daarin voor het eerst kwam, niet wist waar sergeant H. sliep, evenmin dat de tent, waarin C. zich bevond, een soldatentent was;

dat de verklaring van getuige C. niet onvoorwaardelijk geloof verdient, vooral waar hij zegt, dat hij overeind gaat zitten en toeliet dat de korporaal zijn hand in zijn broek stak zonder daartegen te protesteeren;

dat toch maar niet zoo zonder meer mag worden aangenomen, dat iemand een diefstal pleegt, terwijl een ander dit ziet, terwijl gedaagde het laatste kon weten omdat het overeind zitten plaats had alvorens met den diefstal een aanvang genomen werd;

dat de getuigenis van van A. in lijnrechten strijd is met die van C;

dat beklaagde niet kon weten dat C. geld bezat en evenmin dat de broek, waaruit hij het geld zou hebben genomen, aan C. of aan iemand die onder de wapens kwam, toebehoorde;

dat het vaststaat dat gedaagde daags voor het misdrijf plaats vond, in het bezit was van ongeveer minstens tien gulden;

dat het er niet toe afdoet of hij dat geld verdiend heeft met les geven, het gekregen heeft van R. B. of vroeger gestolen heeft nu ten processe vaststaat, dat hij het bezat vóór de diefstal in quaestie plaats vond;

dat het niet waarschijnlijk is dat het van vroegere diefstallen afkomstig is, daar hij daarvan nooit verdacht werd en getuige R. B. verklaarde, dat hij een jaar te voren steeds goed in zijn geld zat;

dat het feit, dat gedaagde vier rijksdaalders bij het fouilleeren verzuimde op te geven niet te zijnen nadeele kan strekken;

dat dit een gevolg is van de plotseling getroffen maatregelen, waardoor hij uit het veld geslagen was en dit berust op een misverstand;

dat hij immers moest weten, dat deze geldstukken bij de geringste nasporingen reeds voor den dag zouden komen, terwijl het bezit van de geldstukken gedaagde niet kon bezwaren, nu hij bewijzen kon, dat zij reeds vóór dezen diefstal in zijn bezit waren, daarentegen het verbergen daarvan de gerezen vermoedens tegen hem konden verergeren;

dat trouwens gedaagde, die ruimschoots tijd gehad zou hebben om de portemonnaie zoodanig te verbergen, dat zij niet was terug te vinden, indien hij dit gewild had, zonder groote moeite, eveneens het geld verstoopt of begraven zou hebben;

dat gedaagde, die blijken gegeven heeft niet dom te zijn, indien hij zich aan het feit schuldig gemaakt had, zich voorzeker van dit geld ontdaan zou hebben omdat hij in dat geval geweten had:

1°. dat getuige C. den diefstal had moeten — in ieder geval had kunnen — zien daar deze, tijdens het wegnemen, vroeg: „wat zoekt ge?”

2°. dat men hem dadelijk van den diefstal zou verdenken, omdat hij in de tent gezien was;

dat ten deze van een overrompeling van gedaagde geen sprake kon zijn, daar hij de portemonnaie reeds onvindbaar verborgen had;

dat het feit, dat de portemonnaie ondanks dadelijk ingestelde nasporingen niet is teruggevonden, gedaagde van elke schuld bevrijdt;

dat de vraag in hoeverre gedaagdes mededeelingen over de wijze waarop hij in het bezit van het geld gekomen is, hier gerust buiten bespreking kan blijven nu vaststaat dat hij dit vóór den diefstal bezat;

dat het echter geenszins onmogelijk is dat een paardrijdster, die zoogenaamd verliefd is, haar geld aan hem afgestaan heeft om hem in de gelegenheid te stellen te deserteeren en haar te volgen, zijnde het van algemeene bekendheid dat dergelijke menschen uit liefde dikwijls anders handelen dan normale menschen plegen te doen;

dat gedaagde heeft aangetoond dat het telast gelegde niet bewezen is en evenmin zijn schuld daaraan;

en is geconcludeerd dat het den Hove moge behagen, met tenietdoening van het appel, het beroepen vonnis te bevestigen, kosten rechtens.

Waarna de Advocaat-Fiskaal heeft gepersisteerd voor repliek met betoog:

dat, na het verleenen van het mandament, alsnog aan het licht is kunnen worden gebracht: a. dat het H. G. B. is, zonder beroep, wonende Terheijdenschehoek, gemeente Teteringen, met wie de beklagde heeft verkeerd;

dat dit meisje door het Hof op 20 December jl. als getuige onder eede gehoord, dan ook heeft verklaard dat zij met beklagde tot in de maand Juni 1907 omgang heeft gehad en in evengenoemde maand nog bij beklagde te Bergen op Zoom is geweest;

dat zij met hem niet te Roosendaal en dus ook niet op de Roosendaalsche kermis heeft vertoefd; en

dat zij aan beklagde geen geld gegeven en evenmin geleend heeft;

b. dat er geen R. B. deel uitmaakt of uitgemaakt heeft van het personeel van het circus „Libot” en dat de gebroeders Libot deze R. B. niet kennen;

dat door het een en door het ander Vertooners eisch nog nader wordt gestaafd, waarbij hij dan ook geheel volhardt.

Terwijl daarna de gedaagde heeft gepersisterd voor dupliek, doende zeggen:

dat het voor het bewijs van het telaste gelegde feit niet ter zake doet waar gedaagde het in zijn bezit gevonden geld gehaald heeft, nu vaststaat dat hij het vóór den diefstal in zijn bezit had;

dat, nu gedaagde de wijze waarop hij dit verkreeg heeft medegedeeld, het te zijnen nadeele zou strekken indien bewezen was dat dit in strijd was met de waarheid;

dat dit bewijs niet geleverd is en ook niet geleverd kan worden door de verklaringen van een getuige die niets van de zaak afweet en evenmin door een schrijven, waaraan alle bewijskracht onthouden moet worden, zijnde dit niet als schriftelijk bescheid te beschouwen;

dat hieromtrent het onderzoek in een verkeerde richting geleid is, hebbende gedaagde opgegeven dat het meisje R. B. in een circus te Maastricht en niet te Roosendaal (Libot) werkzaam was;

dat het nader aangevoerde derhalve in geen enkel opzicht tot bewijs kan strekken.

HET HOF,

Gelet op hetgeen de gedaagde, bij zijne verhooren voor het Hof, heeft in 't midden gebracht.

Gelet op de verklaring door beide partijen ter rolle gedaan dat zij afstand doen van pleidooi.

Gezien de processtukken.

Overwegende dat de beklagde voor den Krijgsraad heeft terechtgestaan ter zake dat hij op 12 September 1907, des voormiddags te omstreeks 2 uur, uit een der tenten van het kamp bij het Ravelijn te Bergen op Zoom, in welke tent was gelogeerd de milicien-soldaat bij de 2de compagnie, 3de bataillon, 3de Regiment Infanterie L. C., heeft weggenomen, met het oogmerk om zich wederrechtelijk toe te eigenen, eene portemonnaie inhoudende drie rijksdaalders, welke portemonnaie zich bevond in een der zakken van de broek van L. C., en eenig klein geld, toebehoorende aan voornoemden L. C. althans dat hij heeft weggenomen, met het oogmerk om zich wederrechtelijk toe te eigenen, drie rijksdaalders, toebehoorende aan voornoemden L. C.;

Overwegende dat aan den beklagde in hooger beroep bij het Hof nader is telaste gelegd dat hij bij het plegen van de beklagde feiten gebruik heeft gemaakt van macht en gelegenheid, hem door zijn ambt als korporaal van aflossing geschonken.

Overwegende dat de beklaagde ook in hooger beroep bij het Hof heeft ontkend zich te hebben schuldig gemaakt aan hetgeen hem primair en subsidiair bij den Krijgsraad is telast gelegd, terwijl hij heeft ontkend zich te hebben schuldig gemaakt aan hetgeen hem bij het Hof in hooger beroep nader is telast gelegd;

Overwegende dat de Krijgsraad terecht den beklaagde heeft vrijgesproken van hetgeen aan dezen primair en subsidiair is telast gelegd op grond dat niet wettig is bewezen dat de beklaagde zich daaraan heeft schuldig gemaakt;

Overwegende dat niet wettig is bewezen hetgeen aan den beklaagde in hooger beroep bij het Hof nader is telast gelegd.

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Bevestigt het vonnis door den Krijgsraad in het Tweede Militaire Arrondissement, standplaats 's Hertogenbosch, 22 October 1907 in de zaak tegen beklaagde bewezen waarbij deze is vrijgesproken van hetgeen aan hem is telast gelegd.

Spreekt den beklaagde vrij van hetgeen aan hem in hooger beroep bij het Hof nader is telast gelegd.

Bepaalt dat de kosten van het hooger beroep zullen worden gedragen door den Staat.

Ontzegt allen anderen eisch.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 1 September 1908.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: L. A. WALAARDT SACRÉ, R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN,
C. J. G. DE BOOY en H. M. ENGELHARD.

Advocaat-Fisikaal: Jhr. Mr. C. A. J. VAN SASSE VAN YSSELT.

Verdediger: Mr. L. J. C. KASTELIJN.

Art. 99 of 102 C. W. L. ?

Minder juist is bij het vonnis de telastlegging als bewezen aangenomen, vermits het telastgelegde alternatief was gesteld.

Hoewel beklaagde tijdens het gebeurde in staat van dronkenschap verkeerde is de bewering van beklaagde dat hij den korporaal niet als zoodanig heeft herkend, niet aannemelijk.

Ten onrechte en in strijd met art. 55 Swb. is door den Krijgsraad op de bewezen verklaarde feiten art. 102 jº. art. 17 C. W. L. toegepast.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

den Advocaat-Fisikaal voor Hare Majesteits Zee en Landmacht, ambtshalve en als bij Resolutie van den 6^{den} Juli 1908 geautoriseerd aan den Hove te provoceeren van het vonnis door den Krijgsraad in het Tweede Militaire

Arrondissement, standplaats 's Hertogenbosch, den 26sten Juni 1908 geweest in de zaak tegen een milicien-soldaat bij het 6de Regiment Infanterie, oud 20 jaren, geboren te Rotterdam, gerequireerde in persoon, die bij gemeld vonnis, met aanhaling der Artikelen 117 Militiewet 1901, 13, 17 en 102 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 10 en 19 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191), 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64), 27, 23, 91 en 453 van het Wetboek van Strafrecht en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht is schuldig verklaard aan:

a. het zich in kennelijken staat van dronkenschap bevinden bevinden op den openbaren weg *b.* het door een militair met woorden dreigen van een korporaal planton-hek, misdrijf ten aanzien van het misdadige de meeste overeenkomst hebbende met het door een militair met woorden dreigen van een schildwacht op zijn post, en veroordeeld tot: *a.* een geldboete van drie gulden, *b.* eene militaire detentiestraf van tien dagen, met bepaling dat de boete, bij gebreke van betaling binnen twee maanden na den dag waarop deze rechterlijke uitspraak kan worden ten uitvoer gelegd, zal worden vervangen door drie dagen hechtenis, tevens met bepaling dat de tijd, door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van dit vonnis van 27 Mei 1908 tot 1 Juni d.a.v. voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering der opgelegde militaire detentiestraf in mindering zal worden gebracht, alsmede verwezen in de kosten en misen van de Justitie en in die van den processe, desnoods ter taxatie en moderatie van den krijgsraad.

Welke Advocaat-Fiscaal, met betoog:

dat voorschreven vonnis berust op de volgende daarbij aangenomen feiten en omstandigheden:

dat beklaagde op den 10^{den} Mei 1908 des namiddags te ongeveer 9 uur te Breda:

1°. zich op den openbaren weg, de Ginnekenstraat aldaar, heeft bevonden in kennelijken staat van dronkenschap;

2°. bij het hek van de Chassékazerne aldaar, den korporaal der Infanterie W. F. H. B., zijn meerdere in rang, op dat oogenblik korporaal planton-hek, met woorden heeft bedreigd door dezen toe te voegen: „ik steek je „met mijn bajonet als je me niet laat gaan”, althans door hem toe te voegen hem te zullen steken;

dat in het vonnis ook aangehaald zijn bijzondere meeningen van getuigen en daarop mede recht is gedaan;

dat dit laatste niet mocht daar meeningen geene getuigenissen zijn;

dat Vertooner overigens, met den eersten rechter, bewustheid bij den beklaagde aanneemt, en — vermits daarenboven de korporaal W. F. H. B., als planton-hek in uniform was gekleed en derhalve zichtbare kentekenen van zijn rang droeg — dat, door het gerechtelijk onderzoek, het sub 2° aan den gerequireerde telastgelegde strafbare feit, evenals gerequireerdes schuld daaraan, genoegzaam bewezen is;

dat echter de door den Krijgsraad aan dit misdrijf gegeven qualificatie is onjuist;

dat toch al moge het waar zijn dat de verplichtingen van B., toen hij als korporaal planton-hek aan de Chassé-kazerne te Breda dienst deed, soortgelijk waren aan die van een schildwacht, die korporaal desalnettemin was en bleef de meerdere in rang van den gerequireerde;

dat de gerequireerde dan ook, met dezen meerdere in rang met woorden te dreigen, niet artikel 102 van het Crimineel Wetboek voor het krijgsvolk te Lande, doch wèl artikel 99 van dat wetboek heeft overtreden;

dat nog een reden te meer om artikel 99 van het Crimineel Wetboek toe te passen deze is, dat de straf in dit artikel gesteld zwaarder is dan die welke in gemeld artikel 102 is bepaald;

verzocht en bij Resolutie van den 14^{den} Juli 1908 verkregen hebbende 's Hofs mandament van appèl, ten dage in rechten beteevend, ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot tenietdoening van het vonnis en dat de gedaagde alsnog, met aanhaling der artikelen 117 der Militiewet 1901, 13 en 99 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 1, 3, 10 en 19 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191), 23, 27 en 55, 1° lid, 91 en 453, 1° lid van het Wetboek van Strafrecht en 9 der wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64), zal worden schuldig verklaard aan: 1° het zich in kennelijken staat van dronkenschap op den openbaren weg bevinden, 2° het door een soldaat met woorden dreigen van zijnen meerdere in rang, en deswege veroordeeld tot: *a.* eene geldboete van drie gulden, met bepaling dat de boete, bij gebreke van betaling binnen twee maanden na den dag waarop deze rechterlijke uitspraak kan worden tenuitvoer gelegd, zal worden vervangen door drie dagen hechtenis; *b.* tien dagen militaire detentie, onder bepaling dat de tijd, door den gedaagde vóór de tenuitvoerlegging van 's Hofs Sententie, van 27 Mei—1 Juni 1908, voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering dier detentiestraf in mindering zal worden gebracht, de kosten van het hooger beroep te dragen door den Staat, of tot zoodanige andere straf als het Hof in goede Justitie verstaan zal te behooren, alzoo impetrant van mandament van appèl en eischer ambtshalve, ter eenre, en, ten aanzien van den hierna te melden eisch à minima, tevens verweerder à minima;

en

genoemden milicien-soldaat, gedaagde in voorschreven cas ter andere zijde, tevens eischer à minima, voor wien, voor antwoord in appel en eisch à minima, ter rolle is te kennen gegeven:

dat de getuigenissen in eersten aanleg van B., V. en L. onder meer inhouden de verklaring dat beklagde niet wist wat hij deed, den korporaalsplanton niet als korporaals herkende en niet zag dat hij een meerdere voor zich had;

dat beklagde zich ten aanzien der vraag, of deze verklaringen bloote meeningen of gissingen inhouden, refereert aan 's Hofs oordeel;

dat echter een beklagde, tot het staven zijner onschuld of tot het bewijs van feiten te zijner ontlasting, niet gebonden is aan de wettelijke bewijsregelen in strafzaken voorgeschreven;

dat beklagde mitsdien thans een uitdrukkelijk beroep doet op de processenverbaal van verhoor der voornoemde getuigen, ten bewijze dat hij bij het plegen van het geïncrimineerde feit er niet van bewust was eenen meerdere voor zich te hebben;

dat beklagde er bij volhardt niet te weten wat er alstoen is voorgevallen;

dat in ieder geval — waar twijfel gewettigd is omtrent beklagdes besef van het bedreigen van eenen meerdere — op den Advocaat-Fiskaal de bewijslast rust, dat dit besef wel aanwezig was;

dat onder deze omstandigheden artikel 99 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande niet van toepassing is en beklagde mitsdien van de telastgelegde insubordinatie moet worden vrijgesproken;

en is geconcludeerd dat het den Hove moge behagen het vonnis van den Krijgsraad te bevestigen voor zooveel betreft de schuldigverklaring

en veroordeeling wegens het sub 1°. telastgelegde doch hem vrij te spreken van het sub 2° telastgelegde, alsmede den Advocaat-Fisikaal diens in appèl gedanen eisch te ontzeggen voor zooveel betreft het sub 2° telastgelegde.

HET HOF,

Gelet op de verklaring, door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi.

Gezien de processtukken.

Overwegende dat beklaagde voor den Krijgsraad heeft terechtstaan beschuldigd:

dat hij op den 10^{den} Mei 1908 des namiddags te ongeveer negen uur te Breda:

1°. zich op den openbaren weg, de Ginnekenstraat, aldaar heeft bevonden in kennelijken staat van dronkenschap;

2°. bij het hek van de Chassé-kazerne aldaar den korporaal der Infanterie W. F. H. B. zijn meerdere in rang, op dat oogenblik korporaal planton-hek, met woorden heeft bedreigd door dezen toe te voegen: „ik steek je met „mijn bajonet als je mij niet laat gaan”, althans door hem toe te voegen „hem te zullen steken”;

Overwegende dat het feit den beklaagde in de eerste plaats te last gelegd, door de wettige bewijsmiddelen in het vonnis weergegeven, wettig en overtuigend is bewezen en bij het vonnis naar behooren is gequalificeerd en gestraft;

Overwegende dat door de verklaringen der getuigen B. en V. in het vonnis opgenomen, wettig en overtuigend bewezen is dat beklaagde op den 10^{den} Mei 1908 des namiddags te ongeveer negen uur te Breda bij het hek van de Chassé-kazerne, den korporaal der infanterie W. F. H. B. zijn meerdere in rang, op dat oogenblik korporaal planton-hek, heeft bedreigd door hem toe te voegen hem te zullen steken, zijnde bij het vonnis minder juist aangenomen dat het den beklaagde onder 2° telastgelegde wettig en overtuigend bewezen was, vermits dat telastgelegde alternatief was gesteld;

Overwegende dat wel door de verklaringen der getuigen is bewezen dat beklaagde tijdens het gebeurde in staat van dronkenschap verkeerde maar dat niet aannemelijk is dat hij den korporaal B. niet als zoodanig dus als zijn meerdere heeft herkend, weshalve hij zich heeft schuldig gemaakt aan het met woorden bedreigen van zijn meerdere in rang en het daarbij niet ter zake doet dat die meerdere tevens dienst deed als planton-hek, vermits daardoor beklaagdes verhouding tegenover hem, als die van mindere tot meerdere, geen verandering onderging;

dat op het bewezen verklaarde feit straf is bedreigd bij artikel 99 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande en derhalve tot toepassing van artikel 102, in verband met artikel 17 van dat Wetboek, geen grond bestaat, hoedanige toepassing ook in strijd zou zijn met het bepaalde bij artikel 55 van het Wetboek van Strafrecht;

Overwegende dat derhalve het vonnis ten aanzien van het onder 2° telastgelegde behoort te worden gewijzigd.

Gezien de bij het vonnis aangehaalde wetsbepalingen behalve de artikelen 17 en 102 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te lande, en gezien bovendien artikel 99 van dat Wetboek en de artikelen 1 en 3 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191).

Rechtdoende in hooger beroep in naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis den 26sten Juni 1908 door den Krijgsraad in het Tweede Militaire Arrondissement ter hoofdplaats 's Hertogenbosch tegen beklaagde gewezen voor zoover hij daarbij is schuldig verklaard aan „het door een militair met woorden dreigen van een korporaal-planton-„hek, misdrijf ten aanzien van het misdadige de meeste overeenkomst „hebbende met het door een militair met woorden dreigen van een schild-„wacht op zijn post” en deswege is veroordeeld tot militaire detentiestraf van tien dagen met toerekening der preventieve hechtenis van 27 Mei tot 1 Juni 1908.

En in zoover opnieuw rechtdoende;

Verklaart beklaagde schuldig aan het door een soldaat met woorden dreigen van een korporaal, zijn meerdere in rang;

Veroordeelt hem te dier zake tot de straf van militaire detentie voor tien dagen;

Bepaalt dat de tijd, door den veroordeelde sedert zeven en twintig Mei tot den eersten Juni 1908 voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering der hem opgelegde straf van militaire detentie in mindering zal worden gebracht;

Houdt overigens het vonnis in stand waarbij hij is schuldig verklaard aan het zich in kennelijk staat van dronkenschap bevinden op den openbaren weg en te dier zake is veroordeeld tot geldboete van drie gulden bij wanbetaling te vervangen door drie dagen hechtenis en in de kosten van het proces;

Bepaalt dat de kosten in hooger beroep zullen worden gedragen door den Staat (1).

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 13 November 1908.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: L. A. WALAARDT SACRÉ, R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN,
C. J. G. DE BOOY, H. M. ENGELHARD en Mr. H. J. M. TIJSSENS.

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Mr. C. A. J. VAN SASSE VAN YSSELT.

Verdediger: Mr. J. WOLTMAN te Heerenveen.

Jachtongeval door hagelschot.

Krijgsraad landmacht Leeuwarden verklaart beklaagde (officier) schuldig aan het door schuld veroorzaken van zoodanig lichamelijke letsel, dat daaruit verhindering in de uitoefening van beroepsbezigheden ontstaat en veroordeelt hem tot 3 dagen hechtenis.

Adv.-fiscaal vereenigt zich met de schuldigverklaring „aan het veroorzaken van lichamelijke letsel door schuld” en eischt in appél 8 dagen hechtenis, omdat beklaagde niet voldoende is gestraft wegens de gevolgen die het feit heeft gehad en de omstandigheden waaronder het is gepleegd — officier is bij de landmacht en dus de behandeling van het geweer en de uitwerking van een schot moet kennen.

(1) Eene opvallend lichte straf op het als bewezen aangenomen feit. (Red. M. R. T.).

*Het Hof bevestigt het vonnis van den Krijgsraad.
De straf bij K. B. verwisseld in geldboete.*

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof,

tusschen :

een eerste luitenant der Infanterie op non-activiteit, oud 31 jaar, geboren te Zwolle, gerequireerde in persoon, die bij vonnis van den Krijgsraad in het Vijfde Militaire Arrondissement, standplaats Leeuwarden, gewezen den 8sten Juli 1908, met aanhaling der artikelen 18, 26 en 308 van het Wetboek van Strafrecht, 1, 2 en 13 van het Crimineel Wetboek voor het krijgsvolk te Lande, 1 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191), 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64) en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht is schuldig verklaard aan: het door schuld veroorzaken, dat een ander zoodanig lichamelijk letsel bekomt, dat daaruit verhindering in de uitoefening zijner beroepsbezigheden ontstaat, en veroordeeld tot eene hechtenis van drie dagen, alsmede verwezen in de kosten en misen der Justitie en die van den processe, desnoods ter taxatie en moderatie van den Krijgsraad;

van welk vonnis beklagde zich beroepen heeft op het Hof, alzoo impetrant van mandament van appel en eischer ter eenre, voor wien, bij schrifture ter rolle, is te kennen gegeven :

dat de rechter a quo het schuld-element bewezen acht door de persoonlijke bezichtiging van de in jüdicio aanwezige 13 schijfbeelden, waarbij is gebleken dat, wanneer een cirkel wordt getrokken op elk der schijfbeelden, met het daarop aangewezen punt, waarop het geweer van den deskundige V. was gericht als middelpunt en met een straal van een meter, buiten dien cirkel geen borstbeeld meer is aan te brengen ter grootte van dat van getuige H., waarin zich 40 trefplaatsen van hagelkorrels zouden bevinden, waaruit, volgens den Krijgsraad volgt dat beklagde den loop van zijn geweer heeft afgeschoten, terwijl dit was gericht op een plaats een meter van den getroffen, zijdelings van af recht boven diens bovenlijf verwijderd;

dat beklagde meent, tegenover deze aanwijzing van schuld, te moeten opmerken, dat de genomen proeven niet met absolute zekerheid zijn schuld kunnen bewijzen, daar reeds de in jüdicio aanwezige schijfbeelden verschillende groepeerings van hagelkorrels doen zien, zoodat de mogelijkheid niet is uitgesloten dat, bij meerdere proefnemingen, een verzameling van 40 hagelkorrels zich bevond in een borstbeeld meer verwijderd van het doel waarop was gericht, en het toch, voor een wettig en overtuigend bewijs wel noodig zal zijn dat elke twijfel is buitengesloten.

dat twijfel niet is buitengesloten blijkt uit de verklaring van den deskundige V. zelf, die immers spreekt, *niet van absolute zekerheid* doch dat „met vrij groote zekerheid” is aan te nemen, op grond der genomen proeven, „dat de patrijs hoogstens op drie meter afstand zijdelings van of boven „den getroffen ziele kan hebben bevonden”, waaruit volgt (nu vaststaat dat beklagde den patrijs wilde schieten en dat de patrijs is getroffen) op grond der deskundige verklaringen, dat de mogelijkheid niet is uitgesloten dat beklagde het geweer heeft afgeschoten, terwijl de getroffen ziele niet in of onmiddellijk in de nabijheid van het doel — den patrijs — bevond;

dat, volgt reeds hieruit twijfel, deze nog veel grooter wordt, wanneer het Hof bedenkt dat in confesso is, dat de getroffene liep op een boschwal ongeveer 1½ M. van de sloot of greppel die den boschwal scheidt van het daaraan ten westen grenzend groenland, waarop beklaagde in jagende houding zich bevond; dat de bovenkant der sloot een breedte heeft van 3½ M.; dat de getuigen A. B., en K. P., om van de andere getuigen niet te spreken, onder eede hebben verklaard, dat beklaagde zijn geweer aanlegde op een patrijs, welke over de greppel vloog, dat die patrijs in de lucht werd doodgeschoten, terwijl die vogel westelijk van de sloot boven het groenland was, door welke verklaring dan toch het wettig bewijs is geleverd dat, toen beklaagde het geweer afschoot, de getroffene H. zich minstens op 1½ en 3½ of 5 M. afstand van den patrijs bevond en dus niet waar is, wat wordt te last gelegd: „dat beklaagde het geweer heeft afgeschoten terwijl dit was gericht op den getuige H., of althans in zijne onmiddellijke nabijheid“;

dat zelfs wanneer het Hof mocht aannemen dat bewezen is wat beklaagde te last wordt gelegd — immers neen — dan nog volgt daaruit niet per se beklaagdes schuld, omdat er zich bij het afschieten van het geweer omstandigheden hebben kunnen voordoen, die van invloed zijn geweest op richting en spreiding van hagel, die beklaagde niet heeft kunnen weten of althans niet heeft kunnen voorkomen, toevallige omstandigheden, tengevolge waarvan resultaten zijn verkregen, die beklaagde niet heeft gewild, niet heeft kunnen voorkomen, gelijk zulks reeds door beklaagde in den breedte in zijne verdediging voor den Krijgsraad is betoogd en wordt bevestigd door de verklaring van den getuige, jacht-deskundige A. D. DE V., eene verklaring in deze zaak van het grootste belang, omdat zij afkomstig is van den eenigen deskundige in deze zaak, daar de getuige-deskundige V. zich als jacht-deskundige zelf een brevet van onbekwaamheid heeft gegeven;

dat, waar de deskundige A. D. DE V., heeft verklaard na kennismeming van al de ten processe bekende feiten, dat toevallige omstandigheden oorzaak kunnen zijn geweest van de geconstateerde resultaten, terwijl niet is bewezen, dat in casu toevallige omstandigheden zijn uitgesloten, daar meent beklaagde aan het Hof te mogen vragen om het vonnis van den eersten rechter te vernietigen en hem alsnog vrij te spreken op grond dat het schuld-element niet bewezen is;

dat in de tweede plaats beklaagde zich niet vereenigen kan met de beslissing van den krijgsraad, voor zoover is uitgemaakt dat de lichamelijke verwonding van dien aard was dat de getroffene daardoor verhinderd was zijn beroepsbezigheden te verrichten;

dat, onder verwijzing naar hetgeen te dien aanzien door hem reeds is opgemerkt in zijne memorie van verdediging bij den Krijgsraad ingediend, hij alsnog meent te moeten opmerken, dat de deskundige Dr. E., uitdrukkelijk heeft verklaard dat hij, gegeven de verwonding, den getroffene wel geschikt oordeelde om zijne dagelijksche bezigheden te verrichten;

dat de raadsman van beklaagde bovendien bij Dr. VAN S. nadere inlichtingen heeft ingewonnen, waaruit blijkt, dat de verwonding op zich zelve geene verhindering van arbeid meebracht, doch rust voorzichtigheidshalve was voorgeschreven;

dat bovendien door hem wordt overgelegd een rapport van den rijksveldwachter, brigadier-titulair M. te Oranjewoud, ten bewijze dat de mededeelingen van den getroffene H. niet in alle opzichten juist kunnen worden genoemd;

dat, op grond van het bovenaangevoerde, beklagde van oordeel is dat ook arbeidsverhinderig, ten gevolge van verwonding, niet aanwezig was, in elk geval aan zeer grooten twijfel onderhevig;

en is geconcludeerd, onder voorbehoud om nader bij pleidooi de punten van verdediging toe te lichten en zoo noodig aan te vullen, dat het den Hove moge behagen, het vonnis waarvan beroep te vernietigen en op nieuw rechtdoende, beklagde alsnog zal vrijspreken van de hem te last gelegde feiten, en ten aanzien van den hierna te melden eisch à minima, tevens verweerder a minima

en

den Advocaat-Fiscaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, ambtshalve en als bij 's Hofs Resolutie van den 18^{den} Juli 1908 geautoriseerd om dit appel voor den Auditeur-Militair in het Vijfde Militaire Arrondissement, standplaats Leeuwarden, te vervolgen, mitsdien gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde, tevens eischer à minima, door wien, voor antwoord in appel en eisch à minima bij schrifture ter rolle is betoogd;

dat Vertooner zich op de gronden, in het vonnis uitvoerig uiteengezet, zeer wèl met de schuldigverklaring van den beklagde, aan het veroorzaken van lichamelijk letsel door schuld, vereenigen kan;

dat Vertooner echter beklagde voor dit strafbaar feit, wegens de omstandigheden waaronder het is gepleegd en de gevolgen die het heeft gehad, niet voldoende vindt gestraft;

dat ook niet uit het oog verloren moet worden dat de beklagde is Officier bij de Landmacht;

dat beklagde als zoodanig, niet alleen moet weten hoe een geweer behandeld en daarmede omgegaan moet worden, en wat de uitwerking van het schot is, maar ook geroepen kan worden, daaromtrent, aan hem ondergeschikten, onderricht en zelfs orders te geven, welke dan, door die ondergeschikten, slaafs opgevolgd moeten worden;

en is geconcludeerd tot verbetering van het vonnis voor wat betreft den duur der aan den beklagde opgelegde hechtenis, en dat alsnog de impetrant en verweerder zal worden veroordeeld tot eene hechtenis van acht dagen, met instandhouding overigens van het beroepen vonnis, alsmede verwezen in de kosten en misen der Justitie en die van den processe in appel gevallen, desnoods ter taxatie en moderatie van den Hove.

HET HOF,

Gehoord de pleidooien.

Gezien de processtukken.

Overwegende dat appellant voor den Krijgsraad heeft terechtgestaan ter zake dat hij op 23 September 1907 des voormiddags te Kortezwaag, gemeente Opsterland, zich heeft bevonden in jagende houding met een geladen schietgeweer op een perceel groenland, naast een perceel laag begroeid boschland, welk boschland door zes drijvers, onder wie G. H., op een rij werd afgedreven in de richting van Noord naar Zuid en wel in de richting waar hij, beklagde met het gelaat naar die drijvers stond; dat hij toen, terwijl hij die drijvers duidelijk kon en moest zien en hij zich bevond op een afstand van ongeveer veertig pas ten zuiden van den meest westelijken dier drijvers, zijnde H., terwijl hij een patrijs wilde schieten, die in de nabijheid van die drijvers vloog, roekeloos en onvoorzichtig een loop van dat geweer heeft afgeschoten terwijl dat was gericht op dien H., althans op een plaats die in de onmiddellijke nabijheid van

dien H. was gelegen, zóódanig dat dientengevolge die H. door ongeveer vijf en veertig hagelkorrels uit dien loop werd getroffen in hoofd en armen, bovenlijf en buik, en die H. zulk een lichamelijk letsel heeft bekomen dat hij daardoor, alzoo door beklaagdes schuld, gedurende eenige dagen verhinderd is geweest zijne gewone beroepsbezigheden uit te oefenen.

Overwegende dat de Krijgsraad terecht door de wettige bewijsmiddelen, waarvan de inhoud breedvoerig in het vonnis is weergegeven, wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard dat beklaagde, op tijd en plaats en onder de omstandigheden in de telastelegging vermeld, terwijl hij den daarbij genoemden drijver H. evenals de andere drijvers, duidelijk zag en hij zich bevond op een afstand van ongeveer veertig pas ten zuiden van dien H., terwijl hij een patrijs wilde schieten, die in de nabijheid van die drijvers oprvlood, den rechterloop van zijn geweer heeft afgeschoten, tengevolge waarvan die patrijs werd doodgeschoten en H. door ongeveer vijf en veertig hagelkorrels uit dien loop werd getroffen in hoofd, armen, bovenlijf en buik, zoodat hij lichamelijk letsel heeft bekomen.

Overwegende dat uit deze bewezen verklaarde feiten in verband met de verklaring van den getuige H. dat beklaagde zijn geweer in schietende houding hield in de richting van hem, H., dat hij een rookwolkje uit dat geweer zag komen en tegelijk eene geweldige pijn gevoelde in zijn buik, wettig en overtuigend is bewezen dat beklaagde, willende een patrijs schieten, zijn geweer heeft afgeschoten in de richting van dien vogel, welke richting tevens was die, waarin zich de getuige H. bevond;

dat de Krijgsraad terecht, door de aanwijzingen voortvloeiende uit de verklaringen der getuigen, alle breeder in het vonnis weergegeven in verband met de resultaten der proefnemingen door den als getuige en tevens als deskundige gehoorde gewermaker E. V., wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard dat beklaagdes geweer, bij het afgaan van het schot, gericht was op eene plaats die ten hoogste één Meter zijdelings van of recht boven H's bovenlijf was gelegen;

Overwegende dat zulks reeds hoogstwaarschijnlijk was door het feit dat H. een aanmerkelijk gedeelte der lading in zijn lichaam heeft gekregen, maar dat het te recht door den krijgsraad als zeker is aangenomen op grond van de gebleken omstandigheden: dat het geweer, waarmede beklaagde schoot, was van zeer goed fabrikaat en dat het, na 23 September 1907 geruimen tijd door den getuige B. geregeld gebruikt was zonder dat deze iets van te groote spreiding van het schot heeft bemerkt, terwijl het daarna bij de verschillende proeven die de getuige-deskundige V. daarmede heeft genomen, evenmin van buitengewone spreiding der lading heeft blijk gegeven, zelfs niet toen daarbij de gebruikte patronen op ondoelmatige wijze waren gereed gemaakt;

Overwegende dat de Krijgsraad evenzeer terecht heeft aangenomen dat de verklaringen der getuigen A. B., en K. P., volgens welke de patrijs zich bevond boven het groenland ten westen van de sloot en beklaagde zijn geweer ten westen van die sloot heeft gericht gehad, toen hij het afschoot, niet zijn te rijmen met het feit dat H., die zich aan de oostzijde van de sloot bevond, door de kern van het schot is geraakt, zoodat veeleer is aan te nemen dat de opgaven van die getuigen, als berustende op minder nauwkeurige waarneming, met de werkelijkheid in strijd zijn;

Overwegende dat een jager, die bij de jacht gebruik maakt van de hulp van drijvers, voor alles heeft te zorgen dat hij, bij zijne pogingen om het wild te bemachtigen, die drijvers niet kan raken en dat hij daarbij dubbel voorzichtig behoort te zijn, wanneer het stuk wild, hetwelk hij tracht te

reffen, zich bevindt tusschen hem en de drijvers en dezen of een van ezen zich van hem bevindt op den afstand, waarop H. zich van beklaagde evond, zoodat hij, in die omstandigheden een schot wagende, wel ter ege overtuigd behoort te wezen van de deugdelijkheid van zijn geweer en eker van zijn schot d. i. zijn geweer zóó gericht te hebben alvorens et af te schieten dat — zonder buitengewone storende invloeden die hij iet kon voorzien — het schot den drijver niet raken kon ;

dat uit het bovenaangevoerde is gebleken dat aan beklaagdes geweer geen gebrek is bevonden waardoor het mogelijk zou kunnen worden geacht, lat een schot uit dat geweer, terwijl het gericht was op een vogel die op en afstand van twee en een halven Meter westelijk van de sloot vloog en ich dus ongeveer ($2\frac{1}{2} + 3\frac{1}{2} + 1$) zeven meter te zijde van H. bevond, net de kern der lading dien H. in het lijf kon treffen ;

dat derhalve als oorzaak van het treffen van H. geen andere kan worden aangenomen dan de onvoldoende zorgvuldigheid en oplettenheid van beklaagde bij het afschieten van zijn geweer, zoodat het lossen van een schot n de aangeduide omstandigheden zijnerzijds eene ernstige onvoorzichtigheid was en opleverde de schuld die, blijkens de geschiedenis van artikel 308 van het Wetboek van Strafrecht, bij die bepaling is strafbaar gesteld ndien zij een der gevolgen heeft bij dat artikel aangeduid ;

Overwegende dat beklaagde wel heeft gewezen op de mogelijkheid dat outhengewone en niet te voorziene omstandigheden de door hem niet gewilde uitwerking van het schot tengevolge kunnen hebben gehad, maar dat uit niets is gebleken en beklaagde zelfs niet waarschijnlijk heeft gemaakt, dat eenige zoodanige omstandigheid aanwezig is geweest, zoodat het bewijs van beklaagdes schuld, door zijn beroep op de mogelijkheid van zoodanige omstandigheid, niet wordt aangetast ;

Overwegende, ten aanzien der vraag of uit het aan H. toegebrachte lichamenlijk letsel tijdelijk verhindering in de uitoefening zijner beroepsbezigheden is ontstaan :

dat de getuige H. heeft verklaard na het ontvangen van het schot een geweldige pijn te hebben gevoeld in zijn buik en dat hij des avonds pijn kreeg in de linkerzijde ; dat hij niet kan werken daar de geringste inspanning hem pijn deed en hij in de eerste dagen na het voorval zelfs pijn had zonder iets inspannends te verrichten ; dat hij gedurende ongeveer veertien dagen na de verwonding in het geheel niet heeft kunnen en mogen werken en eerst daarna weer met licht werk kon beginnen, en dat de getuige Dr. van S., tevens gehoord als deskundige, heeft verklaard dat op 23 September 1907 H.'s spieren over een groote oppervlakte waren getroffen, hetgeen pijn veroorzaakte, welke pijn alleen verdwijnen kon door rust houden en dat hij daarom H. verboden heeft zijne gewone werkzaamheden te verrichten en hem zulks op 5 October 1907 weder heeft toegestaan ; terwijl de getuige arts E. tevens als deskundige gehoord, heeft verklaard dat bij H. evenals bij alle verwondingen gevaar bestond voor infectie ;

Overwegende dat, door die verklaringen, door den Krijgsraad terecht wettig en overtuigend bewezen is verklaard dat uit het aan H. toegebracht letsel tijdelijke verhindering is ontstaan in de uitoefening zijner beroepsbezigheden, daar door de wet niet vereischt wordt, dat die verhindering het gevolg is van absolute onbekwaamheid om de gewone beroepsbezigheden te verrichten, maar die verhindering evenzeer aanwezig is indien het door den behandelenden geneeskundige ter bevordering van een spoedige genezing der toegebrachte verwonding of ter voorkoming van verdere nadeelige gevolgen noodig wordt geacht dat de verwonde persoon zich onthoude

van zijn gewone beroepsbezigheden, en die onthouding, zooals bij de getuige H. het geval is geweest, ongeveer twaalf dagen heeft geduurd;

Overwegende dat mitsdien de Krijgsraad den beklagde terecht heel schuldig verklaard aan het door schuld veroorzaken dat een ander zóó danig lichamelijk letsel bekomt dat daaruit verhindering in de uitoefening zijner beroepsbezigheden ontstaat, en dat de deswege aan beklagde b het vonnis opgelegde straf niet te zwaar is.

Gezien de bij het vonnis aangehaalde wetsbepalingen;

Rechtdoende in hooger beroep, in naam der Koningin!

Verklaart den Appellant, bij het vonnis den 8 Juli 1908 door de Krijgsraad in het Vijfde Militaire Arrondissement ter hoofdplaats Leeuwarde tegen hem gewezen, niet te zijn bezwaard.

Bevestigt dat vonnis.

Verwijst den Appellant in de kosten van het hooger beroep.

N. B. Bij Kon. Besluit dd. 1 Mei 1909 n°. 5 is de straf van bechteni verwisseld in eene geldboete van f 300.—.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 9 Februari 1909.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: L. A. WALAARDT SACRÉ, R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN
C. J. G. DE BOOY, H. M. ENGELHARD en Mr. H. J. M. TIJSSENS.

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Mr. C. A. J. VAN SASSE VAN YSSELT.

Verdediger: Mr. J. HAMBURGER A.DZN.

De Krijgsraad te 's Hertogenbosch veroordeelt eenen miliciensoldaat tot 3 jaar gevangenisstraf en vervallen-verklaring van den militairen stand wegens mishandeling, die den dood tengevolge heeft, gepleegd door eenen ambtenaar met gebruikmaking van een middel hem door zijn ambt geschonken, terwijl nog geen 5 jaren zijn verlopen sedert de schuldige een tegen hem wegens mishandeling uitgesproken gevangenisstraf geheel heeft ondergaan.

In appèl eischt adv.-fiscaal absolveeren van de instantie.

Het Hof verwerpt dien eisch, acht het wettig en overtuigend bewijs der schuld niet geleverd en spreekt beklagde vrij.

Eene 17-jarige, onder eede gehoorde getuige, heeft voor den Krijgsraad eene voor den verdachte zéér bezwarende verklaring afgelegd. Is voor het Hof niet in staat een woord te uiten.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof,

tusschen :

een miliciensoldaat bij het 8ste Regiment Infanterie, oud 20 jaar, geboren te Made en Drimmelen, eerst gedetineerd, doch ingevolge 's Hof's besluit van den 8sten Januari 1909, op dezen dag bij handtasting uit zijn arrest

ontslagen, mitsdien thans gerequireerde in persoon, die bij vonnis van den Krijgsraad in het Tweede Militaire Arrondissement, standplaats 's Hertogenbosch, gewezen den 23sten October 1908, met aanhaling der artikelen 117 der Militiewet 1901, 13 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk en Lande, 1, 2 en 11 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191), gewijzigd bij de Wetten van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64) en van 19 April 1886 (*Staatsblad* n°. 92), 10, 11, 27, 44, 84, 300, 3de lid en 422 van het Wetboek van Strafrecht, 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64) en 181 en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht, met vrijspraak van het meerder te laste gelegde, is schuldig verklaard aan: mishandeling den dood ten gevolge hebbende gepleegd door een ambtenaar, bij het begaan van welk strafbaar feit hij gebruik heeft gemaakt van een middel hem door zijn ambt geschonken en zulks terwijl nog geen vijf jaren zijn verlopen sedert de schuldige eene tegen hem wegens mishandeling uitgesproken gevangenisstraf geheel heeft ondergaan, veroordeeld tot eene gevangenisstraf van drie jaren en vervallen verklaard van den militairen stand, met bepaling dat de tijd, door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van dit vonnis voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering van de opgelegde gevangenisstraf van den 29sten Augustus 1908 in mindering zal worden gebracht, alsmede verwezen in de kosten en misen van de Justitie en in die van den processe, desnoods ter taxatie en moderatie van den Krijgsraad;

van welk vonnis beklaagde zich beroepen heeft op het Hof, alzoo impetrant van mandament van appel en eischer ter eenre, voor wien bij schrifture ter rolle is te kennen gegeven:

dat 't betreurenswaardig is dat de kermis te Geertruidenberg de aanleiding is geweest, dat N. van 't leven is beroofd en dat 't evenzeer betreurenswaardig is dat het tot op heden nog onbekend is, wie 't is geweest die N. den doodsteek heeft toegebracht;

dat dit niet is te verwonderen, daar de meesten, die als getuigen zijn gehoord, behoorden tot den lustigen kring van kermishouders en daar zij meer of minder onder den invloed van sterken drank verkeerden blijkbaar 't geen voorgevallen is niet tot hun bewustzijn is doorgedrongen;

dat men zelfs verbaasd staat, hoe iemand — A. M. — die gesneden wordt, zich niet gedrongen gevoelt naar den dader om te zien, veelmin om iets te doen, wat zelfverdediging kan heeten;

dat geen enkele getuige weet te zeggen dat hij gezien heeft dat de steek is toegebracht, geen enkele getuige eenige mededeeling weet te doen waaruit het vermoeden zou kunnen rijzen dat beklaagde zich daaraan schuldig gemaakt heeft;

dat alle getuigen echter hierin overeenstemmen dat beklaagde nadat bij v. d. H. ruzie is ontstaan het op een loopen gezet heeft, zich wanende door kameraden achtervolgd te worden;

dat men beklaagde hierdoor leert kennen niet als iemand die aanvalt, maar als iemand die achtervolgd wordt en, uit angst achterhaald te worden, loopt wat hij kan, van het oogenblik van de ruzie bij v. d. H. tot nadat N. is weggedragen;

dat uit de verklaringen der gehoorde getuigen blijkt dat getuige O. bevestigt dat beklaagde uit alle macht is weggelopen; dat bij den oploop van menschen, toen N. neerzeeg, beklaagde niet was, en de verklaring van P. v. d. K. geen getuigenverklaring is maar een testimonium de auditu;

dat de opmerkingen van beklaagde naar aanleiding van de verklaring

van getuige K., die B. buiten alle verdenking wil stellen, en de nadere verklaringen van dien getuige te denken te geven als deelde die getuige niets mede dat voor beklagde verzwarend kan worden geacht;

dat M. verklaart, dat hij een steek kreeg, nadat beklagde was gaan loopen; dat deze verklaring wel is waar niet spreekt over het vermoeden tegen beklagde, doch te kennen geeft dat er gestoken moet zijn door personen die achter M. liepen en tot wie beklagde niet behoorde, daar beklagde getuige vóór was; dat getuige S. in dienstzelden geest spreekt, die zegt: „er werd gestoken en met een glinsterend voorwerp gezwaaid „doch de persoon die dat deed was beklagde niet, die was doorgelopen”;

dat de verklaringen der overige getuigen geenerlei gegevens bevatten die meer licht ontsteken in deze duistere zaak;

dat het zonderling is dat terwijl, naar de mededeeling van V., het tijdsverloop tusschen de ruzie buiten bij v. d. H. en het oogenblik dat N. getroffen is heel kort is geweest en naar Dr. B.'s mededeeling dat N. na de steek enkele passen heeft kunnen loopen, niemand den dader weet aan te wijzen;

dat, wanneer men het geleverde bewijs overziet, blijkt dat niet alleen niemand over het te last gelegde eene getuigenis kan afleggen waarbij beklagde als dader wordt verklaard, maar dat er geen enkele naar eisch van rechten bewezen aanwijzing is die zou kunnen aantoonen dat beklagde de mishandeling, die hem is te last gelegd, bedreven heeft;

en is geconcludeerd dat het den Hove moge behagen, den impetrant van het hem telastgelegde vrij te spreken en ten aanzien van den hierna te melden eisch à minima tevens verweerder à minima;

en

den Advocaat-Fiscaal voor Hare Majesteits Zee- en Landmacht, ambtshalve en als bij 's Hofs Resolutie van den 6^{den} November 1908 geautoriseerd om dit appel voor den Auditeur-Militair in het Tweede Militaire Arrondissement, standplaats 's Hertogenbosch, te vervolgen, mitsdien gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde, tevens eischer à minima, door wien voor antwoord in appel en eisch à minima, bij schrifture ter rolle is betoogd:

dat Vertoon van oordeel is, dat de zoo in eersten aanleg als in hogger beroep bijgebrachte bewijzen naar eisch van rechten, nog niet voldoende zijn, om den impetrant schuldig te verklaren aan de hem telastgelegde strafbare feiten en hem deswege te veroordeelen, doch dat het echter berekenbaar mogelijk is dat te eeniger tijd nog nadere bewijzen zouden kunnen worden ingewonnen;

dat blijkbaar in deze, vooral om de gevolgen, treurige zaak — die als slachtoffer een oppassend jongeling, de vreugde en steun zijner ouders, heeft geëischt, — tot dusverre aan de Justitie en Politie nog inlichtingen zijn onthouden;

dat verwacht mag worden dat wat die machten nu nog niet weten, toch wel uitlekken en haar ter oore komen zal;

en is geconcludeerd tot tenietdoening van het vonnis en dat alsnog de impetrant en verweerder met aanhaling van artikel 182 der Rechtspleging bij de Landmacht, zal worden geabsolveerd van de instantie, met voorbehoud van de kosten en misen der Justitie en die van den processe in eersten aanleg en in appel gevallen, desnoods ter taxatie en moderatie van den Hove.

HET HOF:

Gelet op hetgeen de appellant bij zijne verhooren voor het Hof heeft in 't midden gebracht.

Gelet op de verklaring door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi.

Gezien de processtukken.

Overwegende dat aan den beklagde is te laste gelegd dat hij op 26 Juli 1908 des namiddags te omstreeks 9 uur te Geertruidenberg in de nabijheid van het Stationsgebouw der Staatsspoorwegen aldaar, P. N. heeft mishandeld, door dezen, met de bajonet, een middel, aan hem als tot de gewapende macht behoorend persoon geschonken, althans met een scherp voorwerp, opzettelijk een steek ter hoogte van het hart toe te brengen, welke steek den dood van voornoemden P. N. op dienzelfden avond, kort na het toebrengen der verwonding, tengevolge heeft gehad, en zulks na reeds op 4 October 1906 door de Arrondissements-Rechtbank te Breda wegens mishandeling te zijn veroordeeld tot eene gevangenisstraf van eene maand.

Overwegende dat de beklagde in hooger beroep bij het Hof evenals in eersten aanleg bij den Krijgsraad heeft ontkend zich te hebben schuldig gemaakt aan de mishandeling hem te last gelegd;

Overwegende dat door de bij den Krijgsraad onder eede afgelegde verklaringen van de getuigen A. VAN H. te Geertruidenberg, J. A. K., milicien-korporaal bij de Infanterie te Arnhem, J. C. L. O., majoor der Infanterie te Geertruidenberg, P. VAN E., milicien-soldaat bij de infanterie te Geertruidenberg, C. S., landbouwer te Drimmelen, W. J., schoenmaker te Zevenbergschen-hoek, P. A. v. D. H., visscher te Hooge-Zwaluwe, J. W. VAN B., arts te Geertruidenberg en CHR. F. A. B., arts, officier van gezondheid te Geertruidenberg, welke personen, behalve de eerstgenoemde ook bij het Hof in hooger beroep onder eede zijn gehoord, niet voldoende is geleverd het wettig en overtuigend bewijs van de schuld van den beklagde aan de hem te last gelegde mishandeling;

Overwegende dat wel is waar bij den Krijgsraad de bovengemelde 17 jarige A. VAN H. als getuige onder eede de voor den beklagde zeer bezwarende verklaring heeft afgelegd dat zij in den avond van 26 Juli 1908 omstreeks te 9. uur, nabij het Staatspoorwegstation te Geertruidenberg, den beklagde, die aldaar stond, heeft hooren uitroepen: „ik zal hem steken „dat de darmen uit zijn sodomietier rollen”, doch deze getuige in hooger beroep hare verklaring niet nader heeft toegelicht of bevestigd, daar zij, op twee verschillende dagen voor het Hof verschenen om gehoord te worden, niet in staat is geweest of zich niet in staat heeft getoond eenig woord te uiten of op andere wijze zich omtrent het door haar waargenomen te verklaren;

dat mitsdien hare verklaring in eersten aanleg afgelegd, als niet behelzend eenige nadere aanduiding omtrent het oogenblik waarop en de omstandigheden waaronder de door haar opgegeven woorden door beklagde zouden zijn geuit, niet oplevert een voldoende aanwijzing om daaruit, in verband met de verklaringen der andere getuigen, te besluiten dat beklagde zich heeft schuldig gemaakt aan het hem te last gelegde;

Overwegende dat de beklagde behoort te worden vrijgesproken en niet slechts behoort te worden geabsolveerd van de instantie, daar het niet berekenbaar mogelijk is dat te eeniger tijd nog nadere bewijzen van de schuld van den beklagde aan de hem te laste gelegde mishandeling zouden kunnen worden ingewonnen.

Gezien artikel 181 van de Rechtspleging bij de Landmacht en artikel 117 der Militiewet 1901.

Rechtdoende in hooger beroep in naam der Koningin!

Vernietigt het vonnis door den Krijgsraad in het Tweede Militaire Arrondissement, standplaats 's Hertogenbosch, 23 October 1908 in de zaak tegen beklaagde gewezen, waarbij wettig en overtuigend bewezen is verklaard hetgeen aan den beklaagde primair is te laste gelegd en hij ter zake van: „mishandeling den dood tengevolge hebbende, gepleegd door een ambtenaar, „bij het begaan van welk strafbaar feit hij gebruik heeft gemaakt van „een middel hem door zijn ambt geschonken en zulks terwijl nog geen „vijf jaren zijn verlopen sedert hij eene tegen hem wegens mishandeling „uitgesproken gevangenisstraf geheel heeft ondergaan”, is veroordeeld tot eene gevangenisstraf van drie jaren met aftrek sedert 29 Augustus 1908 van den tijd, door den beklaagde voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, en met vervallenverklaring van den militairen stand.

Verklaart niet wettig en overtuigend bewezen de mishandeling, aan den beklaagde te laste gelegd.

Spreekt hem daarvan vrij.

Heft op het verband waaronder hij zich tengevolge van het ontslag bij handtasting bevindt.

Bepaalt dat de kosten in eersten aanleg en in hooger beroep zullen worden gedragen door den Staat;

Ontzegt allen anderen eisch.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Dispositie van 10 November 1908.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: L. A. WALAARDT SACRÉ, R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN,
C. J. G. DE BOOY, H. M. ENGELHARD en H. J. M. TIJSSENS.

Klacht voor den Krijgsraad te Haarlem over eene disciplinaire straf opgelegd aan een milicien-soldaat, die zich had ziek gemeld, doch niet ziek was bevonden.

Het Hof heeft, na nieuw geneeskundig onderzoek door deskundigen, de klacht gegrond bevonden; straf doorgehaald.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien de dispositie van den Krijgsraad in het Vierde Militaire Arrondissement, ter hoofdplaats Haarlem, den 1sten September 1908 genomen op de klacht van een milicien-soldaat hij het 10de Regiment Infanterie, in garnizoen te Haarlem, over de straf van acht dagen kwartierarrest hem den 7^{den} Augustus 1908 door zijn compagniescommandant opgelegd wegens de strafreden: „zich ziek gemeld en door den officier van gezondheid niet „ziek bevonden”, bij welke dispositie de klacht is verklaard ongegrond en wel zóódanig ongegrond en lichtvaardig, dat zij niet anders dan aan eene groote oneerbiedigheid kan worden toegeschreven en den klager, ter zake van het indienen zijner klacht, een provooststraf van vier dagen is opgelegd;

Gezien de stukken en verhooren in eersten aanleg;

Gelet op het verhoor van klager en getuigen in hooger beroep;

Gelet op het Advies van den Advocaat-Fiscaal voor Hare Majesteits Zee- en Landmacht strekkende tot wettigverklaring van des klagers klacht en bepaling dat de straf met strafreden, waarover beklag, in des klagers strafregister zal worden doorgehaald;

Overwegende dat de straf, waarover klager zich beklagt, is opgelegd op grond, dat klager op 7 Augustus 1908 zich heeft ziek gemeld en door den Officier van gezondheid niet ziek is bevonden;

Overwegende dat uit het onderzoek, zoowel in eersten aanleg als in hooger beroep, is gebleken:

1°. dat klager gedurende een viertal dagen in het begin van Augustus 1908 in de ziekenkamer is geweest, ten einde zou kunnen worden onderzocht de al of niet gegrondheid van zijn beweren, dat de toestand van zijn rechterarm hem niet toelaat dienst te doen;

2°. dat de officieren van gezondheid K., C. en T., bij dit verblijf in de ziekenkamer den klager hebben onderzocht en *niet* ziek bevonden;

3°. dat hij daarna uit de ziekenkamer is ontslagen;

4°. dat klager zich op 7 Augustus 1908 andermaal, na zich in de kazerne te hebben ziek gemeld, in de ziekenkamer is komen melden, zeggende pijn in den rechterarm te hebben;

5°. dat hij toen, op de vraag der officieren van gezondheid of er dan iets bijzonders gebeurd was, ontkennend heeft geantwoord en zich alleen beroepen heeft op pijn in den arm;

6°. dat door de voormelde officieren van gezondheid toen eenig overleg is gepleegd, als resultaat waarvan de officier van gezondheid K. in het ziekenrapport heeft geschreven: „ziek gemeld en niet ziek bevonden”, zulks op grond van het bij het vorig verblijf van klager in de ziekenkamer gedaan onderzoek;

Overwegende dat het Hof op 29 September 1908 een deskundig onderzoek heeft gelast over de vragen: of bij den klager verschijnselen zijn waar te nemen, die het aannemelijk maken, dat hij zijn rechterarm niet voor de gewone werkzaamheden en exercitiën van een infanterie-soldaat kan gebruiken, zonder pijn te ondervinden; zoo ja, of eenigszins is te beoordeelen of die pijn zóó hevig is of wordt, dat zij hem het verrichten van zijn dienst ernstig bemoeilijkt, en tot deskundigen heeft benoemd de heeren Dr. H. FOLMER, dirigerend officier van gezondheid 3de klasse en Dr. A. VAN DER MINNE, officier van gezondheid 1ste klasse, beiden te Utrecht;

Overwegende dat deze deskundigen, na op 2 October 1908 voor commissarissen te zijn beëdigd — op 12 October 1908 een schriftelijk rapport hebben uitgebracht, waarin zij — op de in het rapport vermelde gronden — als hun oordeel te kennen geven dat klager moet worden gerangschikt onder die categorie van lijdens, die moeten worden gerekend te behooren tot de functioneele zenuwzieken, in casu de hysterici, en verder als antwoord op de eerste vraag zeggen dat bij den klager verschijnselen zijn waar te nemen, die het aannemelijk maken dat hij zijn rechterarm niet voor de gewone werkzaamheden en exercitiën van een infanterie-soldaat kan gebruiken zonder pijn te ondervinden, en ten aanzien van de tweede vraag zeggen, dat zij daarop het antwoord moeten schuldig blijven, omdat hun geen enkel objectief hulpmiddel bekend is om den graad van pijn te meten, doch wel kan gezegd worden, dat dergelijke lijdens, door groot gebrek aan wilskracht en toegeven aan indrukken bij geringe subjectieve pijn-gewaarwording, reeds ernstig worden gehinderd in hun arbeid;

Overwegende dat, op grond van het rapport der deskundigen, moet worden aangenomen, dat de functioneele zenuwziekte, waaraan klager verklaard wordt te lijden, reeds bij hem op 7 Augustus 1908 bestond en dat het daarom waarschijnlijk te achten is, dat op dien datum klager, toen hij zich meldde werkelijk pijn gevoelde en, in verband met den aard zijner zenuwziekte, zich niet in staat gevoelde tot de diensten, die van hem gevorderd konden worden, en als werkelijk ziek moest worden aangemerkt;

Overwegende dat daarom de hem — als voorzegd — opgelegde straf niet gerechtvaardigd is en niet kan worden gehandhaafd, evenmin als de straf van vier dagen provoost hem nader door den Krijgsraad opgelegd.

Krachtens artikel 55 van 's Hofs Provisioneele Instructie beschikkende in hooger beroep.

Doet te niet de dispositie van den Krijgsraad in het Vierde Militaire Arrondissement, ter hoofdplaats Haarlem, den 1sten September 1908 genomen en

Opnieuw beschikkende :

Verklaart klagers klacht over de hem opgelegde krijgstuuchtelijke straf gegrond.

Gelast dat die met de daarvoorvoor aangegeven strafreden in klagers strafregister zal worden doorgehaald.

Gelast zijn ontslag uit het arrest hetwelk hij ter zake van het indienen zijner klacht ondergaat.

Bepaalt dat afschrift dezer beschikking zal worden uitgereikt aan straffer en aan den Advocaat-Fiscaal en een uittreksel aan klager.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Dispositie van 20 November 1908.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: L. A. WALAARDT SACRÉ, R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN,
C. J. G. DE BOOY, H. M. ENGELHARD en Mr. H. J. M. TIJSSENS.

Klacht over een der beide strafredenen van een opgelegde disciplinaire straf. Schildwacht dringt herhaaldelijk en op luiden toon op aflossing aan, daar de tijd van zijn op-post-staan is verstreken en hij sedert een half uur aan eene natuurlijke behoefte moest voldoen.

Klacht wettig verklaard, die strafreden te niet gedaan en de straf verminderd.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Gelezen de verklaring dd. 28 Augustus 1908 van den marinier 2de klasse L., stamboek n^o. . . . , dienende aan boord van Hare Majesteits pantserdekschip „Friesland”, houdende dat hij zich wenscht te beklagen bij het Hoog Militair Gerechtshof over de strafreden luidende: „als schildwacht, „niet juist op tijd afgelost wordende, zich daarover op hoogst ongepaste „wijze tegen den bootsman, onderofficier der wacht uitgelaten”, zijnde een der beide strafredenen, behoorende bij de straf van zeven dagen provoost-arrest met vermindering van kost om den anderen dag gewone voeding,

hem den 26sten Augustus 1908 opgelegd door zijnen commandant, den Kapitein ter zee W. J. C. S.;

Gelezen de bij deze klacht behoorende bescheiden;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiscaal voor Hare Majesteits Zee- en Landmacht, strekkende tot wettigverklaring der klacht, tenietdoening van de strafreden waarover beklag en verlichting der straf;

Overwegende dat door straffer in zijn bericht aan het Hof als aanleiding voor het opleggen der straf is opgegeven een rapport mondeling bij hem ingebracht door den eersten officier, Kapitein-Luitenant ter Zee v. S., luidende als volgt: „Op Maandag den 24sten Augustus, na afloop van het kolenladen, hoorde ik een oogenblik nadat 4 glazen waren geslagen, den vóór „het schip geplaatsten schildwacht „brullen” om den onderofficier der „wacht; denkende dat er iets gebeurd was, ging ik naar den valreep en „zag den schildwacht, marinier L., die naar binnenboord schreeuwde dat „hij afgelost wilde worden en dat het zes uur was. Daar hij dit deed op „een ongepasten en zeer verongelijkten toon, keek ik op mijn horloge en „zag dat het 2 minuten over zessen was. De onderofficier van de wacht, „bootzman G., kwam ook aanloopen bij den valreep en zeide bedaard met „een stoot op de fluit: „je moet je wat kalm houden”. De schildwacht „ging echter door met opspelen en daarom stuurde ik den bootzman naar „hem toe om hem te vragen waarom hij zoo'n kabaal maakte.

„Wat hij toen geantwoord heeft verstonk ik niet omdat ik binnenboord „bleef, maar wel zag en hoorde ik dat hij gesticuleerde en op brutale „wijze tegen den bootzman opspeelde en, daar het er zeer veel van had „alsof de bootzman een standje kreeg van dien marinier, beval ik eerst- „genoemde er rapport van te maken.

„De aflossing was toen ook bij den valreep en het was toen 3 minuten „over zessen.

„Door het kolenladen, afspoelen en baden had het tweewater-dinken „niet geregeld plaats en was dit de reden dat de aflossing een moment „te laat kwam.

„Ik was op den 24sten eerst 4 dagen aan boord en kende den schildwacht „hoegenaamd niet, doch ik zou iederen mindere voordragen voor straf „indien hij op zoo'n brutalen en ongepasten toon tegen zijn meerdere „durft spreken”.

Overwegende dat door straffer verder in genoemd bericht wordt verklaard dat, aangezien het rapport van den eersten officier, voor zoover betreft de hoogst ongepaste wijze waarop klager zich tegen den bootzman had uitgelaten, door de mededeelingen van dien onderofficier, naar zijne meening, voldoende werd bevestigd en, aangezien voorts hetgeen klager als verklaring voor zijn roepen aangaf, n.l.: dat hij aan eene dringende natuurlijke behoefte moest voldoen, naar straffers meening zijn wijze van optreden niet kan verontschuldigen, hij, straffer, heeft gemeend klager te moeten straffen met de straf en wegens de reden als volgt: zeven dagen provoost-arrest met vermindering van kost om den anderen dag gewone voeding wegens: 1°. als vermeld in de klacht; 2°. Bij het onderzoek van een over hem gemaakt rapport, door den officier der mariniers, zich zóó ongepast gedragen, dat hij in arrest moest worden gesteld;

Overwegende dat door klager als toelichting van zijne klacht is opgegeven dat hij op den bewusten middag van 4—6 uur schildwacht was bij den valreep; dat hij tegen half zes een dringende behoefte kreeg, doch, alhoewel het hem veel moeite kostte, omdat hij zwaar verkouden was en daarvoor ook eenige dagen behandeld werd, met aan die behoefte te voldoen wilde

wachten tot 6 uur; dat, toen het nauwelijks 6 uur geslagen was, hij den bootsman, die bij den valreep stond, op zeer kalmen toon praaide; dat deze niets hoorde; dat hij dit tot viermaal toe deed; dat de bootsman zich daarna omkeerde en vroeg wat hij moest; dat zijn praaien natuurlijk de 4de maal luider was dan de 1ste, zijnde dit de eenige wijze voor hem, schildwacht, om in verbinding te komen met den bootsman; dat hij niets anders praaide dan „onderofficier van de wacht”; dat het in geen geval „brullen” was; dat hij op beleefden toon vroeg of de bootsman den korporaal van de wacht wilde waarschuwen om hem af te lossen, daar hij dringende behoefte had; dat dit gesprek op luiden toon werd gevoerd, omdat de bootsman in den valreep bleef staan en hij aan den wal stond, bij het schilderhuis; dat de bootsman toen heen ging en zeide dat het nog geen 6 uur was; dat, toen hij den bootsman weder bij den valreep zag, hij voor de 5de maal praaide en tegelijkertijd den eersten officier aan dek zag komen, die dus de tergende handelwijze van den bootsman niet had gezien; dat daarop de bootsman halverwege den valreep kwam staan en zeide: „je moet je smoel dichtknippen”; dat hij toen weder hetzelfde vroeg er bij voegende dat het nu toch wel zes uur was, waarop de bootsman zeide dat hij den korporaal van de wacht gewaarschuwd had; dat ook dit gesprek luider dan gewoonlijk moest plaats hebben, daar hij en de bootsman nog den halven valreep van elkaar af waren en er binnen boord loud rumoer was; dat daarom waarschijnlijk de eerste officier het betitelt met „ongepasten” of „verongelijkten” toon of „opspeken”; dat de bootsman echter zelf den volgenden dag bij het onderzoek der zaak verklaarde dat zijn spreken wel beleefd was geweest, doch dat toen de eerste officier zeide anders gehoord te hebben, zijne (klagers) woorden niet in aanmerking genomen werden; dat de bootsman na de laatstgemelde woorden naar binnenboord ging en hij (klager) werd afgelost; dat hij den eersten officier weerspreekt als deze zegt dat hij op brutalen, ongepasten toon tegen zijn meerdere heeft durven spreken, daar hij zedelijk overtuigd is dat het rumoer binnen en buiten boord oorzaak is dat zijn wijze van spreken verkeerd is toegelicht en dat hij altijd de beleefdheidstermen, tegen wien ook, in acht neemt en ook in deze zaak gehandeld heeft zooals de dienst hem voorschrijft;

Overwegende dat, bij het later onderzoek der zaak door Officiëren-Commissarissen, door den Kapitein-Luitenant ter zee VAN S. onder eede, is verklaard dat hij geheel blijft volharden bij den inhoud van het rapport, door hem over de zaak aan straffer uitgebracht; dat hij daaraan alleen toevoegt dat de toon waarop de schildwacht tegen den bootsman sprak, ongepast en zeer brutaal was, doch niet de woorden;

Overwegende dat door bootsman G. bij het onderzoek door Officiëren-Commissarissen onder eede eene verklaring over het gebeurde is gegeven in hoofdzaak overeenkomende met die van klager, met dien verstande dat hij opgeeft dat, toen hij klager even over zes uur vrij hard hoorde roepen „onderofficier van de wacht”, hij den valreep is afgeloopen en aan klager vroeg wat hij wilde, waarop deze zeide dat hij gaarne afgelost wilde worden, waarop hij (bootsman) zeide: „houd je gemak maar, het is net zes uur”; dat klager ongeveer acht minuten over zessen wederom schreeuwde „onderofficier van de wacht”, op zoo'n harden toon, dat het brutaal was; dat klager daarop desgevraagd zeide dat hij afgelost wilde worden en dat hij ook naar de galerij moest; dat hij toen van den eersten officier order kreeg om naar klager te gaan en te vragen wat er was; dat hij daarop naar klager ging en hem hetzelfde vroeg en dezelfde antwoorden

kreeg op behoorlijken toon; dat hij zich niet kan herinneren of klager toen gebaren maakte;

Overwegende dat, bij het onderzoek door Officieren Commissarissen, door een viertal getuigen van het gebeurde beëdigde verklaringen zijn afgelegd, waarvan de inhoud over het algemeen overeenkomt met dien van de verklaringen van klager en van bootsman G., doch geen nieuw licht over de zaak verspreidt;

Overwegende dat klager op de verklaringen van alle beëdigde getuigen dergelijke opmerkingen heeft gemaakt, als hij reeds bij de eerste toelichting zijner klacht heeft te berde gebracht:

Overwegende dat uit het bovenstaande blijkt dat klager bij de bewuste gelegenheid toen hij niet op tijd als schildwacht werd afgelost, op zeer luiden brutaal schijnenden toon, den onderofficier van de wacht heeft aangepreaid en gevraagd om te worden afgelost, omdat hij aan een dringende behoefte moest voldoen;

Overwegende dat dit praaïen op den eersten officier den indruk heeft gemaakt van „brullen” en van „ongepast te zijn”; dat echter de eerste officier toen hij dit praaïen hoorde, niet wist wat de aanleiding er toe was;

Overwegende dat de bootsman tegen wien het praaïen gericht was, er dan ook een zachter oordeel over uitspreekt;

Overwegende dat is gebleken dat er werkelijk bij de bewuste gelegenheid te laat werd afgelost; dat de bootsman zelfs verklaart \pm acht minuten;

Overwegende dat door niets is weersproken klagers bewering, dat hij aan eene dringende behoefte moest voldoen;

Overwegende dat er door de omstandigheden, dat klager te laat werd afgelost en aan een dringende behoefte moest voldoen, geen grond is om het aanroepen van den bootsman, die op vrij grooten afstand van hem stond, op zeer luiden, brutaal schijnenden toon, ongepast te noemen;

Overwegende dat derhalve niet is gebleken dat, zooals in de strafreden wordt vermeld, klager zich op hoogst ongepaste wijze over het niet op tijd aflossen tegen den bootsman heeft uitgelaten en hij dus wegens die reden niet strafbaar is;

Gezien de artikelen 9—12 der Rechtspleging bij de Zeemacht en 50 van 's Hofs Provisioneele Instructie;

Beschikkende op voormelde klacht:

Verklaart die wettig;

Gelest dat de strafreden sub 1°. van de straf aan klager 26 Augustus 1908 opgelegd zal worden te niet gedaan, en dat die straf zal worden verminderd tot vier dagen provoost-arrest met vermindering van kost.

Bepaalt dat afschrift dezer beschikking zal worden uitgereikt aan straffer en aan den Advokaat-Fiskaal en een uittreksel aan klager.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Dispositie van 29 Januari 1909.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: L. A. WALAARDT SACRÉ, R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN,
C. J. G. DE BOOY, H. M. ENGELHARD en Mr. H. J. M. TIJSSENS.

Een divisie-commandant der maréchaussée straft eenen kapitein-districts-commandant wegens „nalatigheid in de uitvoering van gegeven bevelen of voorschriften, voortspuitende uit onachtzaamheid en eigendunkelijke opvattingen met 4 dagen kamerarrest met acces.

Klager beroept zich op den Generaal-majoor, Inspecteur der Cavallerie, belast met het toezicht op het wapen der Kon. Maréchaussée.

Tengevolge van een schrijven van dien opperofficier wordt de strafreden door straffer gewijzigd in „het niet inacht nemen van eene gewenschte nauwkeurigheid en voortvarendheid bij de behandeling van eenige dienstzaken.

Voor het Hof zegt straffer de wijziging uit deferentie en voor den meerdere te hebben aangebracht en verzoekt dat de oorspronkelijke straf en strafreden als onderwerp van 's Hove's behandeling zullen worden beschouwd, welk verzoek door het Hof wordt verworpen.

Het Hof wijzigt de gewijzigde strafreden en straft met 3 dagen kamerarrest z. a. omdat een der strafgronden is komen te vervallen.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien de klacht door een kapitein, districtscommandant der Koninklijke Maréchaussée den 27sten September 1908 schriftelijk bij het Hof ingediend over een straf van vier dagen kamerarrest met acces, hem op 13 Mei 1908 opgelegd door zijn divisiecommandant, wegens: „nalatigheid in de uitvoering van gegeven bevelen of voorschriften, voortspuitende uit onachtzaamheid en eigendunkelijke opvattingen”, welke straf, nadat klager zich beroepen had op den Generaal-Majoor, Inspecteur der Cavalerie, belast met het toezicht over het wapen der Koninklijke Maréchaussée, en deze daarentrent bij na te melden schrijven van 16 September 1908 aan straffer zijn gevoelen had bericht, op 24 September 1908, door den straffer is gehandhaafd, met wijziging der strafreden aldus: „het niet in acht nemen van een gewenschte nauwkeurigheid en voortvarendheid bij de behandeling van eenige dienstzaken”.

Gelet op het schriftelijk advies van den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht, strekkende tot wijziging der strafreden doch handhaving der opgelegde straf;

Gelet op de schriftelijke toelichting, dd. 27 September 1908, door den klager van de gronden zijner klacht en, dd. 26 October 1908, door den straffer van de redenen die hem tot het opleggen en handhaven der straf met wijziging der strafreden hebben bewogen en op hetgeen door elk van hen bij de behandeling der zaak in de zitting van het Hof op 17 November 1908 is verklaard.

Gezien een door klager overgelegd afschrift van een schrijven van 16 September 1908 van den Generaal-Majoor, Inspecteur der Cavalerie, belast met het toezicht over het Wapen der Koninklijke Maréchaussée, tot wien

klager zich te dezer zake had gewend en naar aanleiding waarvan de straffer de strafreden heeft gewijzigd als voormeld.

Overwegende dat straffer, dit in zijn voormelde toelichting vermeldende, zegt deze wijziging te hebben aangebracht uit deferentie voor de uitspraak en voor den meerdere, doch verzoekt, dat het Hof -- nu klager zich met hernieuwd beklag tot dit College wendt -- zijn, straffers, zienswijze en de daaruit voortvloeiende oorspronkelijke straf en strafreden als voorwerpen van 's Hof's behandeling zal willen beschouwen;

Overwegende dat dit niet mogelijk is omdat -- nu de straffer de strafreden eenmaal gewijzigd heeft -- de eerste strafreden vervallen is en aldus enkel de opgelegde straf met de gewijzigde strafreden aan het oordeel van het Hof is onderworpen;

Overwegende alsnu, dat na het gehouden onderzoek vaststaat dat de feiten waarop de straf berust, zijn de volgende, te weten;

A. niet verstrekken van marschorders aan manschappen, die zich voor het afleggen van een examen naar elders moesten begeven,

B. niet tijdig berichten, dat, en welke, reden er was, dat marsch-orders voor manschappen, die naar de grenzen waren gezonden om daar te waken tegen het binnenkomen van Zigeuners, niet tijdig werden afgezonden,

C. niet toezien, dat van ernstige branden in het district aan den divisiecommandant bericht werd gezonden,

D. niet zenden van de noodige opgaven, om te geraken tot een specialiteitsbehandeling van den maréchaussée P.

Ad A. Overwegende dat uit het onderzoek is gebleken: dat op 13 en 21 April 1908 eenige maréchaussées, behoorende tot het district N., onderscheidenlijk naar deze plaats en naar M. moesten gaan en gegaan zijn, om aan een examen deel te nemen en dat klager erkend heeft, dat hij vergeten heeft marsch-orders voor hen af te geven;

Overwegende dat klager hierdoor nalatig is geweest, daar immers, overeenkomstig artikel 19, g der Dienstvoorschriften Koninklijke Maréchaussée 1903 dergelijke manschappen daggeld genieten en daartoe, overeenkomstig artikel 462, 2° lid, dier voorschriften, door den districtscommandant marsch-orders moeten worden afgegeven;

Overwegende dat klager tot zijne verontschuldiging heeft aangevoerd, dat hij de eerste is geweest, die het verzuim heeft ontdekt en hij het heeft hersteld door de marsch-orders af te geven, toen hij hoorde, dat het te Maastricht gedaan was, doch dat dit niet wegneemt, dat hij door onachtzaamheid artikel 462, 2° lid, niet heeft nageleefd.

Ad B. Overwegende dat uit het onderzoek is gebleken dat op 19 April 1908 op bevel van klager als districtscommandant eenige manschappen naar de grenzen werden gezonden, om daar post te vatten tegen het binnenkomen van Zigeuners en dat aan deze manschappen geen marsch-orders werden meegegeven;

dat de divisiecommandant -- in afwijking van de geldende voorschriften -- bij schrijven van 20 Maart 1900 n°. 338, nad goedgekeurd, dat de hierbedoelde marsch-orders eerst na het inrukken der manschappen aan den districtscommandant behoeften te worden ingezonden, die ze dan, uit den aard der zaak, daarna collectief aan den divisiecommandant moet doen toekomen;

dat dus de marsch-orders niet vóór 22 April 1908 aan den straffer behoeften te zijn ingezonden, omdat, eerst toèn, de berichten der brigadecommandanten bij klager ingekomen konden zijn;

dat klager van 22 tot en met 24 April 1908 met verlof is geweest en dat hij den 25sten de marsch-orders heeft opgemaakt;

dat het tot den 30sten April 1908 geduurd heeft eer ze allen bij hem terug waren, omdat de brigade-commandant te Genep bij deze zaak opthoudt ondervond;

dat hij daarna de orders aan straffer heeft gezonden en deze die op 2 Mei 1908 ontving;

Overwegende dat met de berekening der soldijen en andere vergoedingen (waaronder begrepen zijn de daggelden, die deze manschappen op grond van artikel 19 van meergemelde dienstvoorschriften genieten en waarvan de marsch-orders den grondslag uitmaken) den 25sten van elke maand door het administratief personeel der divisie wordt aangevangen, om daarmede den voorlaatsten dag der maand gereed te zijn en het verschuldigde te kunnen verzenden;

Overwegende dat door de latere opzending door klager een en ander niet op tijd heeft kunnen plaats hebben;

Overwegende dat nu wel, terecht, door klager is aangevoerd, dat hij op 15 April de orders niet aan straffer kon zenden, doch dat dit hem te dezer zake niet verschoont, daar hij, bij behoorlijke nauwgezetheid, op 25 April den divisiecommandant van de verhinderings had moeten kennis geven, opdat daarvan in den staat van den kwartiermeester had kunnen melding gemaakt worden en de over April 1908 opgemaakte rekenplichtige bescheiden den waren toestand hadden kunnen weergeven;

Ad C. Overwegende dat na het gehouden onderzoek vaststaat, dat klager in 1907 niet heeft nageleefd artikel 248^e van de meergemelde dienstvoorschriften;

dat, immers, hij zich niet heeft vergewist of door de brigade-commandanten in zijn district van ernstige branden bericht was gezonden aan den divisie-commandant, hetgeen tengevolge heeft gehad, dat van verscheidene — ook naar klagers opvatting — ernstige branden geen bericht gegeven is.

Overwegende dat klager zich ook hierdoor aan losheid en onachtzaamheid heeft schuldig gemaakt;

Overwegende dat klager zich heeft beroepen op de order n°. 14, door straffer in November 1907 uitgevaardigd, bevattende een toelichting op de meergemelde dienstvoorschriften, en luidende, met betrekking op artikel 248: „2. indien van eenig buitengewoon voorval rapport wordt gemaakt „op het dagelijksch rapport, ontheft dit den brigade-commandant niet van „het zenden van een rapport aan den divisiecommandant over hetzelfde „onderwerp”, en zulks in verband met de vijfde en zesde alinea's van artikel 248, luidende: „Buitengewone voorvallen moeten door den brigade-commandant, behalve aan den districts-commandant, ook rechtstreeks aan den „divisie-commandant worden bericht; in het rapport aan eerstgenoemden „officier wordt alsdan medegedeeld dat het bericht ook aan den divisie-commandant is gezonden. Indien geen spoed vereischt wordt kan voor „de mededeeling aan den districts-commandant gebruik worden gemaakt „van het dagelijksch rapport” — en heeft bewerd, dat hij — nu de mededeeling der branden op het dagelijksch rapport geschiedde — niet verplicht zou zijn zich te vergewissen of den divisie-commandant bericht was gezonden.

Overwegende dat dit beroep is ongegrond;

Overwegende toch, dat deze toelichting — een mogelijken twijfel opheffende of, bij melding op het dagelijksch rapport, de brigade-commandant verplicht zou zijn aan den divisiecommandant een bericht over hetzelfde voorval te zenden — niet wegneemt het voorschrift van het vijfde lid

van artikel 248, dat kennelijk ten doel heeft den districts-commandant in de gelegenheid te stellen — maar hem dan ook de verplichting oplegt — zich te vergewissen of de brigadecommandant zich van zijn verplichting, om berichten te zenden aan divisie-commandant heeft gekwetend.

Ad D. Overwegende dat het onderzoek van dit onderdeel heeft aange- toond, dat klager en straffer van meening verschilden over de vraag of de kantteekening op het dienstrapport door straffer geplaatst, luidende „hem in eenig hospitaal doen opnemen”, inhield een bepaald *bevel* op hem, klager, om den maréchaussée P. in een hospitaal te doen opnemen, en dat het aannemelijk is, dat klager in de meening heeft verkeerd, dat hij nader bericht zou krijgen omtrent hetgeen met dezen maréchaussée voor wien hij bedoeld had een specialiteitsbehandeling aan te vragen, moest geschieden;

Overwegende dat derhalve te dezen opzichte aan klager geen gebrek aan voortvarendheid of onachtzaamheid kan worden telast gelegd, maar veeleer aan een misverstand moet worden gedacht;

Overwegende alsnu ten aanzien van de straf en de strafreden, dat klager te recht is gestraft wegens de onder A, B en C besproken tekortkomingen;

Overwegende dat de straf echter te hoog is, nu de onder D besproken grond voor straf vervalt.

Overwegende dat de strafreden moet worden gewijzigd in verband met het hierboven overwogene.

Krachtens artikel 51 van 's Hofs Provisioneele Instructie, in verband met de artikelen 15 en 17 der Rechtspleging bij de Landmacht, beschik- kende op de ingediende klacht.

Bepaalt, dat de strafreden zal worden gewijzigd en zal luiden: „het „niet in acht nemen van een gewenschte nauwkeurigheid bij de behandeling „van eenige dienstzaken”.

Bepaalt de straf op drie dagen kamerarrest met accès.

Bepaalt, dat afschriften dezer zullen worden gezonden aan klager, aan straffer en aan den Advocaat-Fiscaal.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Dispositie van 26 October 1909.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: L. A. WALAARDT SACRÉ, R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN,
C. J. G. DE BOOY, H. M. ENGELHARD en Mr. H. J. M. TIJSSENS.

In de klachtprocedure treedt de Auditeur-Militair niet als vervolgend ambtenaar op en wordt door hem niet overeenkomstig art. 185 der Rechtspl. bij de Landmacht eisch gedaan.

Gevolgelijk moet ook bij ongegrond- en lichtvaardig-verklaring der gedane klacht, klager niet in de proceskosten worden veroordeeld.

Beschikkingen op ingediende klachten worden evenmin „In naam der Koningin” gewezen, vermits de Auditeur-Militair de klachtprocedure niet ingevolge art. 318 der Rechtspleging bij de Landmacht aanvangt en vervolgt.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien de verklaring door een sergeant-fourier bij het Regiment Genie-

troepen, den 22sten September 1909 afgelegd, dat hij zich in hooger beroep voorziet van de beschikking door den Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, ter hoofdplaats Arnhem genomen op de klacht door hem den 20sten Augustus 1909 ingediend over eene krijgstuchtelijke straf van acht dagen politiekamer hem den 17^{den} Augustus 1909 opgelegd door zijn waarnemendeu compagnies-commandant, met de strafreden: „Geen maatregelen genomen dat het nachtleger van gedetacheerden op tijd werd ingenomen en twee uur tien minuten te laat te bed bevonden”;

Gezien de stukken en verhooren in eersten aanleg overgelegd en gehouden;

Gehoord den Appellant in de toelichting zijner bezwaren tegen de beschikking en den straffer in zijne nadere opgaven, bij verhoor van beiden voor het Hof.

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht strekkende tot te niet doen der aangevallen beschikking, tot verklaren dat de ingediende klacht zóódanig ongegrond en lichtvaardig is dat zij niet anders dan aan eene verregaande oneerbiedigheid kan worden toegeschreven en tot straffen van klager deswege met veertien dagen provoost.

Overwegende dat door den Krijgsraad bij de aangevallen beschikking op de gronden daarin breder ontwikkeld, terecht is aangenomen dat klager op den 16^{den} Augustus 1909 niet heeft gezorgd dat het nachtleger van gedetacheerden, die dien dag van de compagnie, waarbij hij als fourier dienst deed, waren vertrokken, is ingenomen en naar de rustkamer gebracht, en dat klager verplicht was daarvoor te zorgen hetgeen hij verzuimd heeft, welk verzuim klager bij zijn verhoor voor het Hof heeft erkend, daarbij opgevend dat het aanstaand vertrek dier gedetacheerden hem te voren tijdig bekend was geworden;

Overwegende dat evenzeer terecht door den Krijgsraad, op de gronden daarvoor in de beschikking breder ontwikkeld, is aangenomen dat klager op den 17^{den} Augustus 1909 te zeven uur tien minuten te bed is bevonden, zonder zich ziek te hebben gemeld, zulks terwijl te vijf uur de reveille was geweest en zonder dat is gebleken dat klager werkelijk ziek was;

Overwegende dat derhalve terecht door den Krijgsraad is aangenomen dat des klagers klacht was ongegrond en lichtvaardig en dat zij niet anders dan aan eene verregaande oneerbiedigheid kan worden toegeschreven, weshalve klager terecht is gestraft en de opgelegde straf van veertien dagen provoost in deze niet te zwaar is;

dat mitsdien de beschikking moet worden bevestigd, met uitzondering van de daarbij uitgesproken veroordeeling van den klager in de proceskosten, waartoe ten deze — en te recht — niet overeenkomstig artikel 185 der Rechtspleging bij de Landmacht was eisch gedaan door den Auditeur-Militair, daar deze in de klacht-procedure niet als vervolgend ambtenaar optreedt, terwijl om dezelfde reden geen grond aanwezig was om de beschikking te wijzen „in Naam der Koningin”, vermits de Auditeur-Militair ten deze niet overeenkomstig het bepaalde bij artikel 318 der Rechtspleging bij de Landmacht de procedure heeft aangevangen en vervolgd.

Beschikkende in hooger beroep krachtens artikel 55 van 's Hof's Provisioneele Instructie.

Doet de beschikking van den Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, hierboven te niet voor zoover daarbij de klager is veroordeeld in de proceskosten.

Verbeterd die beschikking door de daarin voorkomende woorden: „Recht-doende in Naam der Koningin”, te vervangen door: „Beschikkende krachtens de artikelen 15, 17 en 18 der Rechtspleging bij de Landmacht”;

Houdt overigens die beschikking in stand voor zooveel daarbij de klacht s verklaard ongegrond en zóódanig lichtvaardig dat dezelve niet anders dan aan verregaande oneerbiedigheid kan worden toegeschreven en hem leswege is opgelegd de straf van veertien dagen provoost.

Bepaalt dat afschrift dezer beschikking zal worden uitgereikt aan klager, aan straffer en aan den Advocaat-Fiskaal.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 27 Maart 1908.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: Mr. P. A. L. A. BAFON VAN ITTERSUM, L. A. WALAARDT SACRÉ,
R. P. VERSPLJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN, C. J. G. DE BOOY en
H. M. ENGELHARD.

Advocaat-Fiskaal: Jhr. Mr. C. A. J. VAN SASSE VAN YSSELT.

Verdediger: Mr. J. HAMBURGER A.DZN.

Beklaagde bij vonnis van den Krijgsraad te Arnhem schuldig verklaard aan: 1°. eerste desertie in tijd van vrede en 2°. diefstal door twee vereenigde personen.

In appel door het Hof vrijgesproken van het sub 2° vermelde misdrijf en schuldig verklaard aan: 1°. eerste desertie in tijd van vrede, 2°. diefstal en 3°. a. het opzettelijk voordeel trekken uit de opbrengst van door misdrijf verkregen voorwerpen; b. heling.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

een soldaat bij de Koloniale Reserve, oud 19 jaren, geboren te Sloten (Noord-Holland), thans gedetineerd te Utrecht, die bij vonnis van den krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, standplaats Arnhem, gewezen den 29^{en} Januari 1908, met aanhaling der artikelen 134, 159, 17 en 13 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 1, 10 en 19 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191), 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64), der Wet van 14 Februari 1887 (*Staatsblad* n°. 35) der artikelen 27, 91, 310, 311 aanhef en 4°. van het Wetboek van strafrecht en 181 en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht, met vrijpraak van hetgeen hem meer is te last gelegd dan als bewezen is aangenomen is schuldig verklaard aan 1°. eerste desertie in tijd van vrede gepleegd door een soldaat, door zonder verlof langer dan twee dagen van zijn korps afwezig te zijn zonder de reden van afwezigheid ten genoegen des rechters te bewijzen opgevolgd door vrijwillige aangifte na vier weken, misdrijf wat het misdadige betreft de meeste overeenkomst hebbende met eerste desertie in tijd van vrede, opgevolgd door arrestatie, 2°. diefstal door twee vereenigde personen, — en veroordeeld tot militaire detentie van drie maanden en tot eene gevangenisstraf van negen maanden, met bepaling

dat de tijd, door beklaagde voorloopig sedert 28 November 1907 in verzekerde bewaring doorgebracht bij de uitvoering der straffen, allereerst der militaire detentie, in mindering zal worden gebracht, alsmede verwezen in de proceskosten;

bij welk vonnis, op grond van de daarbij aangevoerde bewijsmiddelen, als wettig en overtuigend bewezen is aangenomen dat beklaagde 1°. op 13 Juli 1907 zonder verlof zijn korps, de Koloniale Reserve te Harderwijk heeft verlaten, voortdurend afwezig is gebleven en zich op 28 November 1907 te Amsterdam bij den Commandant der kazernewacht aan de Oranje-Nassau kazerne heeft aangemeld, 2°. in vereeniging met J. van Z. in den nacht van 13 op 14 Juli 1907 te Amsterdam uit de woning van A. X. V., aan de Rozengracht 223, heeft weggenomen met het oogmerk van wederrechtelijke toeëigening, de aan dezen, althans aan een ander dan aan hem, beklaagde, en aan J. van Z. toebehoorende goederen, te weten: een gekartelden gouden heerenring met rood steentje, ongeveer drie gulden aan specie, een schakelhorlogeketting van oxydé, een zilveren remontoirhorloge met nikkelen schakelketting, een paar geel lederen bottines en een wit katoenen ongemerkte kussensloop; van welk vonnis beklaagde zich beroepen heeft op het Hof, alzoo impetrant een mandament van appel en eischer ter eenre, voor wien bij schrifture ter rolle is te kennen gegeven:

dat beklaagde ontkent diefstal te hebben gepleegd en evenzeer zich aan diefstal in vereeniging met van Z. te hebben schuldig gemaakt;

dat beklaagde die in de kost bij V. was, toen hij met zijne militaire kleeding uit Harderwijk bij V. terugkwam, zijne burgerkleeding bij V. in bewaring had gegeven, zoodat beklaagde, dit pak aantrekkende, zijn eigen pak heeft aangetrokken;

dat van Z. aan V. die voorgaf dit pak voor f 2.— te hebben beleend, de f 2.— gegeven heeft om dit pak in te lossen;

dat hij toen bemerkte dat V. hem had misleid en dat van Z., zich voornam te trachten de f 2,— terug te krijgen;

dat zij met hun drieën jenever dronken en van Z. aan beklaagde nog 10 cents gaf om drank te halen;

dat, toen beklaagde daarmede bovenkwam, V. dronken was en van Z. hem, beklaagde een horloge met ketting liet zien dat — naar van Z. hem zeide — deze uit V.'s zak had gehaald;

dat beklaagde hem, van Z. vermaande dit ongedaan te maken;

dat zij daarop samen V. te bed legden;

dat, terwijl beklaagde zijne militaire kleeding in een kussensloop deed, van Z. rondsnuffelde en uit een lade geld en een ring haalde, en de bottines, welke hij vond, aantrok;

dat van Z. en beklaagde toen heengingen en zich naar hun logement begaven;

dat van Z. 's ochtends aan beklaagde vertelde dat hij geen geld had en den gouden ring wilde beleenen doch dat men hem te weinig wilde geven, zoodat hij beklaagde verzocht dit voor hem te doen;

dat beklaagde dit deed en den ring beleende voor f 2.— en bij het beleenbriefje aan van Z. gaf, dat deze voor zijn broeder bestemde opdat deze voor weinig geld een ring konde krijgen, terwijl van Z. aan beklaagde f 1.— gaf;

dat deze feiten, die beklaagde bereid is te bevestigen, aantonen dat hier van diefstal door beklaagde geen sprake kan zijn, en evenmin dat van Z. en beklaagde die feiten te zamen zouden hebben gepleegd met het gezamenlijk opzet, zoodat beklaagde van den hem te last gelegden diefstal zal behooren te worden vrijgesproken, en is geconcludeerd dat het den

Hove moge behagen het tegen beklaagde gewezen vonnis te bevestigen voor zooveel betreft de schuldigverklaring en veroordeeling wegens de gepleegde desertie, doch hem vrij te spreken van den hem te last gelegden diefstal door twee vereenigde personen,

en

den Advocaat-Fiscaal voor Hare Majesteits Zee- en Landmacht, ambtshalve en als bij 's Hofs Resolutie van den 7^{en} Februari 1908 geautoriseerd om dit appèl ambtshalve voor den Auditeur-Militair in het Derde Militaire Arrondissement, standplaats Arnhem te vervolgen, mitsdien gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde.

HET HOF.

Gelet op de verklaring door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi.

Gelet op hetgeen door den appellant, bij zijn verhoor voor het Hof, is in 't midden gebracht.

Gezien de processtukken:

Overwegende dat appellant voor den Krijgsraad heeft terechtstaan beschuldigd:

A. dat hij op 13 Juli 1907 zonder verlof zijn korps, de Koloniale Reserve te Harderwijk, heeft verlaten met het oogmerk 's lands dienst voor goed te verlaten, voortdurend afwezig is gebleven en zich op 28 November 1907 te Amsterdam bij den Commandant van de Kazernewacht aan de Oranje-Nassau-kazerne heeft aangemeld;

B. primair: dat hij in vereeniging met J. van Z. in den nacht van 13 op 14 Juli 1907 te Amsterdam uit de woning van A. X. V., aan de Rozengracht 223 heeft weggenomen met het oogmerk van wederrechtelijke toeigening, de aan dezen, althans aan een ander dan aan hem beklaagde en aan J. van Z. toebehoorende goederen, te weten: een gekartelden gouden heerenring met rood steentje, ongeveer f 3.— aan specie, een oxydè schakel-horlogeketting, een zilveren remontoir-horloge met nikkelen schakelketting, een paar geel lederen bottines en een wit katoenen ongemerkte kussensloop;

Subsidiair: dat hij op 14 Juli 1907 te Amsterdam opzettelijk I^o. na een gekartelden gouden ring met rood steentje, toebehoorende aan A. X. V. en in den nacht van 13 op 14 Juli 1907, door den soldaat J. van Z. aan dezen onvreemd, voor twee gulden te hebben verkocht aan I. M., bediende in het huis van koop met recht van wederinkoop van N. R., Bloemstraat 48 te Amsterdam, die opbrengst gedeeltelijk heeft genoten;

II. ongeveer drie gulden aan specie, toebehoorende aan A. X. V., en in den nacht van 13 op 14 Juli 1907 door den soldaat J. van Z. aan dezen onvreemd, gedeeltelijk heeft genoten;

III. gedeeltelijk heeft genoten de opbrengst van een zilveren remontoir-horloge, toebehoorende aan A. X. V., en in den nacht van 13 op 14 Juli 1907 door den soldaat J. van Z. aan dezen onvreemd, nadat dit horloge op 14 Juli 1907 door J. van Z. voor twee gulden aan N. R. te Amsterdam was verkocht met het recht van wederinkoop.

C. dat hij opzettelijk op 14 Juli 1907 te Amsterdam een grijs gestreept colbert-costuum, dat hij van A. X. V. geleend had en dat aan dezen, althans aan een ander dan aan hem, beklaagde, toebehoorde en dat hij anders dan door misdrijf onder zich had, zich wederrechtelijk heeft toegeëigend.

Overwegende dat de Krijgsraad terecht door de bekentenis van den beklagde bevestigd door de verklaringen der onder eede gehoorde getuigen J., de K. en R., van welke alle de zakelijke inhoud in het vonnis is opgenomen, wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard wat aan den beklagde onder A was te laste gelegd; dat dit feit bij het vonnis met juistheid is gequalificeerd en dat de deswege opgelegde strafstaat in goede verhouding tot de zwaarte daarvan;

Overwegende dat de Krijgsraad terecht door beklagdes bekentenis, bevestigd door de verklaring van den onder eede gehoorde getuige A. X. V., waarvan de hoofdinhoud in het vonnis is opgenomen, wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard dat beklagde in den nacht van 13 op 14 Juli 1907 te Amsterdam uit de woning van A. X. V., heeft weggenomen, met het oogmerk om zich die wederrechtelijk toe te eigenen, eene aan dien V. toebehoorende wit katoenen ongemerkte kussensloop.

Overwegende dat echter niet wettig en overtuigend is bewezen dat beklagde zulks heeft gedaan te zamen met en in vereeniging met J. van Z. en evenmin dat hij zich te zamen en in vereeniging met dezen heeft schuldig gemaakt aan diefstal van het verder onder B primair genoemde, weshalve hij daarvan moet worden vrijgesproken;

Overwegende dat beklagde heeft bekend:

dat hij in den nacht van 13 op 14 Juli 1907 met J. van Z. ten huize van A. X. V. te Amsterdam is geweest;

dat van Z. aldaar uit den zak van V., die dronken was geworden, diens horloge, en, uit een kastje, een ring in een doosje en eenig geld, ongeveer f 2.— wegnaam;

dat hij den volgenden dag den gestolen ring bij een opkoper voor f 2.— heeft verkocht, dat van Z. het horloge bij een anderen opkoper voor f 2.— heeft verpand en dat zij telkens de opbrengst samen hebben gedeeld;

dat deze bekentenis wordt bevestigd door de onder eede afgelegde verklaringen van:

1°. A. X. V.;

dat hij in den avond en den nacht van 13 op 14 Juli 1907 den beklagde met diens kameraad J. van Z. in zijne woning te Amsterdam aan de Rozengracht n°. 223 bij zich heeft gehad; dat zij bitter hebben gedronken en hij stomdronken is geworden en in slaap gevallen; dat hij den volgende morgen miste: het hem toebehoorende zilveren remontoir horloge, ten processe aanwezig, den gekartelden gouden heerenring met rood steentje, ten processe aanwezig, twee guldens en nog ongeveer een gulden aan specie, een oxydè en een nikkelen horlogeketting;

2°. J. van Z.:

dat hij in den avond van 13 Juli 1907 met beklagde is geweest in de woning van getuige V. met wien zij drank hebben gebruikt en die stomdronken werd; dat hij daar twee gulden, het ten processe aanwezige horloge met nikkelen schakelketting en den ten processe aanwezigen ring en nog een ketting heeft ontvreemd met beklagde; dat zij het gestolen geld te zamen hebben verdeeld en evenzoo de opbrengst van het horloge en van den ring, nadat die verkocht waren;

3°. I. M.:

dat hij op 14 Juli 1907 den ten processe aanwezigen gekartelden gouden heerenring heeft gekocht voor f 2.—;

4°. N. R.

dat hij op 14 Juli 1907 het ten processe aanwezige horloge heeft gekocht

op naam van „VAN Z.” voor twee gulden en het eenigen tijd daarna aan den getuige V. weder heeft verkocht;

Overwegende dat door de bekentenis van beklaagde, bevestigd door de verklaringen der vier genoemde getuigen, en door de aanwijzingen uit die verklaringen voortvloeiende, wettig en overtuigend is bewezen dat beklaagde, wetende dat de bedoelde ring, het horloge en het bedrag van f 2.— door zijn kameraad J. VAN Z. aan V. waren ontstolen, de opbrengst van den ring en het horloge met dezen VAN Z. heeft gedeeld en van de ontvreemde f 2.— de helft van hem ten geschenke heeft ontvangen, waardoor hij zich heeft schuldig gemaakt aan begunstiging en aan heling;

Overwegende dat de Krijgsraad te recht den beklaagde heeft vrijgesproken van het hem onder C. te last gelegde;

Gezien de bij het vonnis aangehaalde wetsbepalingen uitgezonderd artikel 311 pr^o. en 4° van het Wetboek van Strafrecht en gezien bovendien artikel 416 van dat Wetboek.

Rechtdoende in hooger beroep in naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis door den Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, ter hoofdplaats Arnhem, den 29sten Januari 1908 tegen beklaagde gewezen voor zooveel hij daarbij is schuldig verklaard aan diefstal door twee vereenigde personen en veroordeeld tot gevangenisstraf van negen maanden.

En in zooverre opnieuw rechtdoende:

Verklaart beklaagde schuldig aan:

II°. diefstal.

III°. het opzettelijk voordeel trekken uit de opbrengst van door misdrijf verkregen voorwerpen.

b. heling;

Veroordeelt hem te dier zake tot gevangenisstraf voor den tijd van zes maanden.

Spreekt hem vrij van het hem meer onder B te last gelegde.

Houdt het vonnis in stand voor zooveel appellant daarbij is schuldig verklaard aan misdrijf wat het misdadige betreft de meeste overeenkomst hebbende met eerste desertie in tijd van vrede opgevolgd door arrestatie, en deswege is veroordeeld tot de straf van militaire detentie van drie maanden;

alsmede voor zooveel hij daarbij is vrijgesproken van het onder C. hem te last gelegde, en hij in de proceskosten is verwezen;

Bepaalt dat de tijd, door den veroordeelde sedert acht en twintig November 1907 voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, in mindering zal komen eerst der hem opgelegde militaire detentie en daarna der gevangenisstraf;

Bepaalt dat de kosten in hooger beroep zullen komen ten laste van den Staat.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 23 April 1909.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: L. A. WALAARDT SACRÉ, R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN,
C. J. G. DE BOOY, H. M. ENGELIARD en Mr. H. J. M. TIJSSENS.

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Mr. C. A. J. VAN SASSE VAN YSSELT.

Verdediger: Mr. L. J. C. KASTELIJN.

De Krijgsraad te 's Hertogenbosch veroordeelt eenen miliciensoldaat wegens zaakbeschadiging (350 Sub.) en huisvredebreuk (138 Sub.) tot 3 weken gevangenisstraf.

Het H. M. Gerechtshof bevestigt in appèl het vonnis behoudens eene geringe verbetering op het punt der zaakbeschadiging.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof,

tusschen :

een miliciensoldaat bij het 2de Regiment Infanterie, oud 26 jaar, geboren te Roermond, gerequireerde in persoon, die bij vonnis van den Krijgsraad in het Tweede Militaire Arrondissement, standplaats 's Hertogenbosch, gewezen den 15^{den} December 1908, met aanhaling der artikelen 117 der Militiewet 1901, 13 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 10, 11, 57, 138 en 350 van het Wetboek van Strafrecht, 1 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191), 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64) en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht, is schuldig verklaard aan: 1°. het opzettelijk en wederrechtelijk vernielen van eenig goed dat geheel aan een ander toebehoort, 2°. het in de woning bij een ander in gebruik wederrechtelijk binnendringen, en veroordeeld tot eene gevangenisstraf van drie weken, alsmede verwezen in de kosten en misen van de Justitie en in die van den processe, desnoods ter taxatie en moderatie van den Krijgsraad;

van welk vonnis beklagde zich beroepen heeft op het Hof, alzoo impetrant van mandament van appel en eis cher, ter eenre, voor wien bij schrifture ter rolle is geconcludeerd, op de gronden en middelen nader bij pleidooi te ontwikkelen, dat het den Hove moge behagen hem vrij te spreken van het te last gelegde;

en

den Advocaat-Fiscaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, ambtshalve en als bij 's Hof's Resolutie van den 22sten December 1908 geautoriseerd om dit appel voor den Auditeur-Militair in het Tweede Militaire Arrondissement, standplaats 's Hertogenbosch, te vervolgen, mitsdien gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde.

HET HOF.

Gehoord de pleidooien;
Gezien de processtukken;

Overwegende dat appellant voor den Krijgsraad heeft terechtgestaan beschuldigd: dat hij

a. op den 4^{den} October 1908 des namiddags te ongeveer half twaalf uur te Roermond in de Mariagardestraat aldaar, de deur, welke toegang geeft tot de voorkamer van de in gemelde straat gelegen woning van P. C. H. M., weduwe van W. N., en welke deur toebehoorde aan J. VAN K., althans aan een ander dan aan hem, beklaagde, opzettelijk en wederrechtelijk heeft vernield door daaruit een paneel te slaan of te trappen;

b. op den 4^{den} October 1908 des namiddags te ongeveer half twaalf uur, te Roermond in de Mariagardestraat aldaar, de in voornoemde straat gelegen woning van P. C. H. M., weduwe van W. N., wederrechtelijk is binnengedrongen;

A. ten aanzien van hetgeen onder *a.* is te laste gelegd:

Overwegende dat de Krijgsraad terecht door de wettige bewijsmiddelen in het vonnis vermeld en waarvan de kracht niet ontzenuwd is door de verklaringen van de in hooger beroep ten verzoeken van beklaagde, deels opnieuw, deels voor de eerste maal gehoorde getuigen wettig en overtuigend bewezen heeft geoordeeld hetgeen beklaagde in de eerste plaats was te laste gelegd, met zijne schuld daaraan, doch dat, nu daarbij was vermeld, dat de deur toebehoorde aan J. VAN K., althans aan een ander dan aan hem, beklaagde, de Krijgsraad had behooren te beslissen aan welk van deze beide alternatief gestelde feiten beklaagde schuldig werd verklaard en het vonnis dus in dit opzicht behoort te worden verbeterd;

Overwegende te dezen aanzien, dat door beklaagde is opgegeven, dat de woning van getuige weduwe W. N. hem niet toebehoort en dat door deze getuige onder eede is verklaard dat de door haar bewoonde woning toebehoort aan J. v. K.

Overwegende dat hierdoor — in verband met het hierboven overwogene omtrent het bewijs in het algemeen — wettig en overtuigend bewezen is hetgeen aan beklaagde in de eerste plaats is te laste gelegd en zijne schuld daaraan, met dien verstande, dat de deur — zijnde dit een gedeelte der bedoelde woning — toebehoorde aan een ander dan aan beklaagde;

B. ten aanzien van hetgeen beklaagde onder *b.* is te laste gelegd.

Overwegende dat de Krijgsraad dit feit terecht door de bij het vonnis vermelde bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard met beklaagdes schuld daaraan, en het juist heeft gequalificeerd, terwijl ook hiervoor geldt hetgeen sub *a.* overwogen is omtrent de kracht der verklaringen van de in hooger beroep gehoorde getuigen;

Overwegende immers, dat door de onder eede afgelegde verklaringen van de getuigen J. H. N., H. H. N., en weduwe W. N. is bewezen, dat de beklaagde op 4 October 1908, des namiddags te ongeveer half twaalf uur in de Mariagardestraat te Roermond is aangetroffen in het huis bewoond door voormelde weduwe N., nadat hij zonder voorkennis van die weduwe en niet tengevolge van vergissing in die woning was binnengekomen, zijnde in de Mariagardestraat te Roermond het uur van half twaalf des namiddags een tijd voor de nachtrust bestemd;

Overwegende dat derhalve de beklaagde moet geacht worden wederrechtelijk in gemelde woning te zijn binnengedrongen;

C. Overwegende dat de aan beklaagde opgelegde straf in goede verhouding staat tot de gepleegde misdrijven;

Gezien de bij het vonnis aangehaalde wetsartikelen;

Rechtdoende in hooger beroep in naam der Koningin!

Verklaart den appellant door het vonnis den 15^{den} December 1908 te

zijn laste gewezen door den Krijgsraad in het Tweede Militaire Arrondissement, standplaats 's Hertogenbosch, niet te zijn bezwaard.

Verbeterd het vonnis in zooverre, dat de beklagde, voor wat betreft het sub a. te last gelegde, wordt schuldig verklaard, met dien verstande dat de deur toebehoorde aan een ander dan aan hem, beklagde.

Houdt overigens het vonnis in stand.

Verwijst appellant in de kosten van het hooger beroep.

Ontzegt allen anderen eisch.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 8 October 1909.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: L. A. WALAARDT SACRÉ, R. P. VERSPLJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN,
C. J. G. DE BOOY, H. M. ENGELHARD en Mr. H. J. M. TIJSSENS.

Waarnemend Advocaat-Fiscaal: Mr. J. HAMBURGER. A.DZN.

Verdediger: Mr. F. A. VAN ENGEN.

De Krijgsraad te Arnhem spreekt eenen landweerplichtige vrij, die wegens niet verschijning ter na-inspectie voor den landweer-districts-commandant aan het daarop gevolgde onder de wapenen roepen niet heeft voldaan (3 Juni '07), voortdurend is afwezig gebleven en zich (11 Juli '09) vrijwillig heeft aangemeld.

De Adv.-fiskaal eischt in appèl schuldig verklaring aan: misdrijf, ten aanzien van het misdadige de meeste overeenkomst hebbende met eerste desertie in tijd van vrede, gepleegd door een soldaat, opgevolgd van arrestatie, door, als verlofganger der landweer niet te voldoen aan eene oproeping voor den werkelijken dienst gevolgd door vrijwillige terugkomst en aangifte, doch niet binnen vier weken — en veroordeeling tot 6 weken militaire detentie.

Het Hof veroordeelt den beklagde tot 6 dagen militaire detentie wegens het feit, zooals het door den adv.-fisk. in zijn requisitoir is omschreven (met weglating van de woorden: „en aangifte”). Artt. 17 en 134 Cr. W. L.; 3 der Wet van 24 Juni 1901 (159) 21 en 36 der Landweerwet.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof,

tusschen :

den Advocaat-Fiscaal van Harer Majesteits Zee- en Landmacht, ambtshalve en als bij Resolutie van den 3^{den} September 1909 geautoriseerd aan den Hove te provoceeren van het vonnis door den Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, hoofdplaats Arnhem, den 5^{den} Augustus 1909 gewezen in de zaak tegen L., oud 31 jaren, geboren te Heumen, landweerplichtige bij het 17de bataillon Landweer-Infanterie, gerequireerde in persoon, die bij gemeld vonnis, met aanhaling der artikelen 21 der Landweerwet en 181 der Rechtspleging bij de Landmacht, is vrijgesproken van

de beschuldiging, als zoude hij te Nijmegen op 3 Juni 1907, behoorende tot de lichting der landweer van 1905 en wel tot de 2de compagnie, 17de bataillon, Landweer-Infanterie eu als verlofganger gevestigd in de gemeente Heumen, bij openbare kennisgeving van den burgemeester dier gemeente van 11 Mei 1907 aldaar opgeroepen om op 3 Juni 1907 bij het 11de Regiment Infanterie onder de wapenen te komen wegens niet-verschijning ter na-inspectie voor den Landweerdistrictscommandant te Nijmegen op 27 December 1906, niet aan die oproeping hebben voldaan, voortdurend afwezig zijn gebleven en zich te Nijmegen op 11 Juli 1909 hebben aangemeld bij den Commandant van de wacht aan de Infanteriekazerne n^o. I;

met opheffing van het verband, waaronder hij zich door het ontslag onder handtasting bevindt, met verwijzing van den Staat in de Proceskosten;

Welke Advocaat-Fiscaal, bij Resolutie van den 21sten September 1909 verkregen hebbende 's Hofs mandament van appel, ten dage in rechten betekend, ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot tenietdoening van het vonnis en dat de gedaagde alsnog, met aanhaling der artikelen 21 en 36 der Landweewet, 17 en 134 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 10 en 19 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191), 19 en 91 van het Wetboek van Strafrecht, 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64) en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht, zal worden schuldig verklaard aan: misdrijf, ten aanzien van het misdadige, de meeste overeenkomst hebbende met eerste desertie in tijd van vrede, gepleegd door een soldaat, opgevolgd van arrestatie, door, als verlofganger der landweer niet te voldoen aan eene oproeping voor den werkelijken dienst, gevolgd door vrijwillige terugkomst en aangifte, doch niet binnen vier weken en deswege veroordeeld tot zes weken militaire detentie en verder veroordeeling van den gedaagde in de kosten en misen der Justitie en die van den processe in eersten aanleg en in hooger beroep gevallen, desnoods ter taxatie en moderatie van den Hove, of tot zoodanige andere straf als het Hof in goede Justitie verstaan zal te behooren, alzoo impetrant van mandament van appel en eischer ambtshalve ter eenre;

en

genoemden L. gedaagde in voorschreven cas ter andere zijde.

HET HOF,

Gelet op de verklaring, vanwege den gedaagde ter rolle gedaan, dat hij zich refereert aan 's Hofs dispositie en afstand doet van pleidooi;

Gelet op de verklaring, door den impretant en eischer ambtshalve mede ter rolle gedaan, dat hij insgelijks afstand doet van pleidooi;

Gezien de processtukken;

Overwegende dat gedaagde voor den Krijgsraad heeft terecht gestaan beschuldigd;

dat hij te Nijmegen op 3 Juni 1907 behoorende tot de lichting der Landweer van Landweer van 1905 en wel tot de 2de compagnie, 17de bataillon Landweer-Infanterie en als verlofganger gevestigd in de gemeente Heumen, bij openbare kennisgeving van den Burgemeester dier gemeente van 11 Mei 1907 aldaar opgeroepen om op 3 Juni 1907 bij het 11de Regiment Infanterie onder de wapenen te komen wegens niet-verschijning ter na-inspectie voor den Landweerdistrictscommandant te Nijmegen op 27 De.

cember 1906, niet aan die oproeping heeft voldaan, voortdurend afwezig is gebleven en zich te Nijmegen op 11 Juli 1909 heeft aangemeld bij den Commandant van de wacht aan de Infanteriekazerne n^o. I;

Overwegende dat, blijkens ten processe overgelegd uittreksel uit het stamboek van het 17de landweerdistrict, beklaagde, na op 11 Maart 1898 te zijn ingedeeld als loteling van de lichting van 1898 uit de gemeente Heumen bij het 2de Regiment Infanterie, op 1 Juli 1905 is overgeplaatst bij het 11de Regiment Infanterie, op 1 Augustus 1906 overgegaan naar het 17de bataillon Landweer-Infanterie en op 1 Augustus 1906 gesteld in het genot van groot verlof;

Overwegende dat, blijkens het ten processe overgelegd uittreksel uit het landweer-verlofgangersregister van de gemeente Heumen, aan L., behorende tot de lichting der Landweer van 1906, op 1 Augustus 1906 de verlofpas is uitgereikt; dat deze verlofpas op 11 October 1906 is gezien door den burgemeester van Heumen voor aankomst van beklaagde in die gemeente en daarop geen visum voorkomt van dien ambtenaar voor vertrek naar een andere gemeente;

Overwegende dat, blijkens ten processe overgelegd afschrift van de openbare kennisgeving van Burgemeester en Wethouders der gemeente Heumen van 20 October 1906, met een daarop gestelde verklaring van den burgemeester, dat de kennisgeving is gedaan bij aanplakking ter plaatse als daartoe bij gemeentelijke verordening aangewezen is, de in die gemeente gevestigde verlofgangers van de Landweer zijn opgeroepen om op 7 November 1906 te Nijmegen ter inspectie te verschijnen;

Overwegende dat, blijkens ten processe overgelegd afschrift van de openbare kennisgeving van Burgemeester en Wethouders der gemeente Heumen van 16 December 1906, met een daarop gestelde verklaring van den burgemeester, dat die kennisgeving is gedaan bij aanplakking ter plaatse als daartoe bij gemeentelijke verordening aangewezen is, beklaagde is opgeroepen om op 27 December 1906 te Nijmegen ter na-inspectie voor den Landweer-districtscommandant te verschijnen;

Overwegende dat, blijkens ten processe overgelegde missive van den Minister van Oorlog van 17 April 1907, aan den Commandant, aangewezen voor het bevel over de groep van Landweerdistricten n°s. XVII en XXXXII, Zijne Excellentie de oproeping van beklaagde heeft bevolen om op 3 Juni 1907 voor dertien dagen bij een der onderdeelen van het 11de Regiment Infanterie te Nijmegen onder de wapenen te komen wegens niet-verschijning ter na-inspectie;

Overwegende dat, blijkens ten processe overgelegd afschrift van de openbare kennisgeving van den burgemeester van Heumen van 11 Mei 1907, met een daarop gestelde verklaring van dien ambtenaar, dat die kennisgeving is gedaan bij aanplakking ter plaatse als daartoe bij gemeentelijke verordening aangewezen is, beklaagde is opgeroepen om op 3 Juni 1907 bij het 11de Regiment Infanterie te Nijmegen onder de wapenen te komen;

Overwegende dat de Commandant in het 17de Landweerdistrict te Nijmegen, blijkens ten processe overgelegden brief van 28 Juli 1909, heeft bericht, dat de verlofpas door hem niet aan beklaagde in persoon is uitgereikt, doch dat, op grond van het gestelde in de 2de alinea van § 11 der Landweer-Instructie I, het zakboekje, waarin de verlofpas aan den Burgemeester van Heumen, ter uitreiking aan den belanghebbende is toegezonden;

Overwegende dat de burgemeester van Heumen, blijkens ten processe overgelegden brief van 4 Augustus 1909 heeft bericht, dat het zakboekje met verlofpas van beklaagde als dienstplichtige bij de Landweer hem

destijds is toegezonden door den Landweercommandant in het district XVII en vermoedelijk, na inschrijving in het Landweer-verlofgangers register, niet bezorgd is kunnen worden; dat door hem steeds bij ontvangst van een zakboekje, bij overgang naar de Landweer, dit wordt gevisiteerd om daarna aan den betrokken dienstplichtige uit te reiken; dat, daar de uitreiking wegens beklagdes afwezigheid niet kon plaats hebben, het zakboekje onder berusting van Zijn Edelachtbare is gebleven;

Overwegende dat hebben verklaard beklagde — en de 2—4 genoemden, allen in garnizoen te Nijmegen en dienende bij het 11de Regiment Infanterie, als getuigen onder eede:

1°. beklagde:

Ik beken mij aan het te last gelegde te hebben schuldig gemaakt, met dien verstande dat mij de overgang naar de Landweer onbekend was. Toen ik als milicien-verlofganger van het 2de Regiment Infanterie op 17 September 1904 ben gesteld in het genot van groot verlof, heb ik den verlofpas door den Burgemeester van Heumen doen afteekenen voor aankomst in die gemeente. Ik heb daarna niet wederom den verlofpas doen afteekenen vóór vertrek uit die gemeente. Ik ben vervolgens naar Duitschland gegaan, met achterlating van het zakboekje ten Gemeentehuize van Heumen; ik had geen toestemming van den Minister van Oorlog om mij langer dan gedurende drie achtereenvolgende maanden buiten 's lands op te houden. Ik ben daar gebleven tot dat ik mij op 11 Juli 1909 heb aangemeld te Nijmegen bij den commandant van de wacht aan de Infanterie-kazerne n^o. I. Ik weet niets af van het bestaan van een zakboekje te mijnen name, afgegeven door den commandant van de 2de compagnie, 17de Landweerbataillon, noch van de daarin voorkomenden verlofpas. Ik kan niet verklaren, op welke wijze de verlofpas op 11 October 1906 door den burgemeester van Heumen is afgeteekend voor aankomst van mij in die gemeente. Ik ben niet op 7 November 1906 te Nijmegen verschenen bij het onderzoek van de verlofgangers van de Landweer, noch op 27 December 1906 aldaar bij het nader onderzoek voor den Landweer-districtscommandant, noch op 3 Juni 1907 aldaar bij het 11de Regiment Infanterie onder de wapenen; ik heb van dit alles niets geweten. Eerst in Juli of Augustus 1907 hoorde ik in Duitschland van een neef, dat ik nog inspectie had moeten maken.

2°. J. G. P. M., sergeant-majoor-Administrateur bij de 1ste compagnie, 3de bataillon:

beklaagde is niet op of na 3 Juni 1907 onder de wapenen gekomen bij de 1ste compagnie waarbij ik sergeant-majoor-administrateur ben. Deze compagnie was aangewezen als subsistencompagnie, waarbij alle militairen, die tijdelijk in het garnizoen verblijf hielden, ter legering en verpleging moesten worden opgenomen.

3°. W. F. C. baron van H., sergeant:

Toen ik op 11 Juli 1909 wachtcommandant was in de Infanterie-kazerne I te Nijmegen, heeft beklagde zich als deserteur van het XVII bataillon Landweer-Infanterie bij mij gemeld, en

4°. J. F. v. d. C. sergeant 1ste klasse:

Ik herken den beklagde L.; hij heeft als milicien van de lichting 1898 met mij in dezelfde compagnie gediend. Nadat hij voor de laatste maal met groot verlof is vertrokken, heb ik hem niet weder in de kazerne gezien; voor het eerst weder op 12 Juli 1909.

Overwegende dat door het uittreksel uit het stamboek, het uittreksel uit het register van Landweer-verlofgangers, de openbare kennisgevingen van 20 October en 16 December 1906, den brief van den Minister van

Oorlog van 17 April 1907 en de openbare kennisgeving van 11 Mei 1907, de opgaven van den beklagde en de verklaringen der getuigen, alle hiervoren breeder aangeduid, wettig en overtuigend is bewezen:

dat beklagde als verlofganger der Nationale Militie van de lichte van 1898 uit de gemeente Heumen laatstelijk op 17 September 1904 is gesteld in het genot van groot verlof, daarna den verlofpas door den burgemeester der gemeente Heumen heeft doen afteekenen en dien sedert niet aan dien burgemeester heeft aangeboden om dien te doen afteekenen voor vertrek naar een andere gemeente;

dat derhalve beklagdes woonplaats, ook voor zooveel betreft zijne verplichtingen ter zake van de Nationale Militie, destijds was gevestigd te Heumen en daar gevestigd is gebleven zoo ten aanzien van die verplichtingen als in het algemeen, tenzij hij niet alleen in eene andere plaats is gaan wonen maar ook van voornemen om zijn hoofdverblijf elders te vestigen de vormelijke verklaring heeft gedaan voor het veranderen van zijne woonplaats ten aanzien zijner militieplichten, vereischt:

dat zoodanige verklaring door beklagde niet is gedaan en derhalve van verandering van zijne woonplaats niet is gebleken en hij zoowel in 't algemeen als ten aanzien van zijne militieplichten alsnog werd geacht zijne woonplaats te Heumen te hebben gevestigd toen hij op den 1sten Augustus 1906 bestemd is voor den dienst bij de Landweer en bij deze is overgegaan naar het 17de bataillon Landweer-infanterie, tengevolge waarvan hij, overeenkomstig artikel 26—1°. der Landweewet, is ingeschreven in het register der verlofgangers bij de Landweer van de gemeente Heumen nadat het voor hem bestemde zakboekje door den districtscommandant was gevonden aan den Burgemeester van Heumen ter uitreiking aan beklagde;

dat die Burgemeester den verlofpas in dat zakboekje voor „gezien” heeft geteekend maar het boekje niet aan beklagde heeft uitgereikt daar deze te voren, zonder het vereischte verlof, naar Duitschland was vertrokken en te Heumen geen adres had achtergelaten.

Overwegende dat beklagde derhalve, bij zijn overgang naar de Landweer op 1 Augustus 1906, zijne woonplaats alsnog had te Heumen en oproepingen om aan zijne verplichtingen, als behoorende tot de Landweer te voldoen, zouden zij voor hem verbindend zijn, niet op eenige andere plaats konden geschieden dan in zijne woonplaats;

dat mitsdien de Krijgsraad ten onrechte heeft aangenomen dat de oproeping van beklagde ter inspectie, ter na-inspectie en tot het opkomen in werkelijken dienst te Heumen gedaan voor hem niet verbindend waren omdat hij, bij het ontvangen van zijn verlofpas, niet heeft verklaard zich te willen begeven naar Heumen en hij zich niet bij den burgemeester dier gemeente heeft aangemeld om zijn verlofpas te doen afteekenen, te minder nu de verlofpas en het zakboekje hem niet konden worden uitgereikt, daar hij zich zonder het vereischte verlof, buiten 's lands ophield;

dat wel de verlofganger van de Landweer bevoegd is, na in het genot te zijn gesteld van groot verlof, zich binnen 's lands te vestigen waar hem goed dunkt, maar dat hij, van de vrijheid om zich te vestigen op een andere plaats dan waar hij tot dusver woonplaats had, geen gebruik makende, zijne woonplaats behoudt, waar hij die tot dusverre heeft gehad zoolang hij die niet voor een andere verwisselt op de boven aangegeven wijze;

dat beklagde zich niet kan beroepen op de omstandigheid, dat zijn overgang naar de Landweer hem niet bekend was, vermits hij geacht wordt de Wet, waarbij die overgang was bepaald, te hebben gekend.

Overwegende dat de Krijgsraad derhalve ten onrechte het den beklagde te last gelegde niet wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard en hij ten onrechte daarvan is vrijgesproken.

Gezien de artikelen 3 der Wet van 24 Juni 1901 (*Staatsblad* n°. 159), 21 en 36 der Landweewet, 17 en 134 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 10 en 19 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191), 19, 27 en 91 van het Wetboek van Strafrecht, 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64) en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht.

Rechtdoende in hooger beroep in naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis den 5^{den} Augustus 1909 door den krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, ter hoofdplaats Arnhem, tegen beklagde gewezen.

En opnieuw recht doende.

Verklaart wettig en overtuigend bewezen wat aan den beklagde was te last gelegd alsmede zijne schuld daaraan.

Verklaart L. schuldig aan:

misdrif ten aanzien van het misdadige de meeste overeenkomst hebbende met eerste desertie in tijd van vrede gepleegd door een soldaat, gevolgd door arrestatie, door, als verlofganger der Landweer niet te voldoen aan eene oproeping voor den werkelijken dienst gevolgd door vrijwillige terugkomst doch niet binnen vier weken.

Veroordeelt hem te dier zake tot een militaire detentie voor den tijd van zes dagen.

Bepaalt dat de tijd, van dertig Juli tot vijf Augustus 1909 door hem voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering der hem opgelegde straf van militaire detentie in mindering zal worden gebracht.

Verwijst hem in de kosten zoo in eersten aanleg als in hooger beroep gevallen.

Ontzegt allen anderen eisch.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 22 October 1909.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: L. A. WALAARDT SACRÉ, R. P. VERSPLJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN,
C. J. G. DE BOOY, H. M. ENGELHARD en Mr. H. J. M. TIJSSENS.

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Mr. C. A. J. VAN SASSE VAN YSSELT.

Verdediger: Mr. H. LAMAN TRIP te 's Gravenhage.

Veroordeeling door den Krijgsraad te 's Gravenhage van een 42-jarigen dienstplichtige bij de landweer-genietroepen, wegens eerste desertie in tijd van vrede, door als dienstplichtige bij de landweer niet te voldoen aan eene oproeping tot werkelijken dienst, tot eene maand militaire detentie.

Bekl. meende niet meer dienstplichtig te zijn daar hij milicien was van 1887, de diensttijd toen 7 jaren bedroeg en er geen landweer bestond. Hij

is in 1900 genaturaliseerd als Amerikaansch burger in den staat Illinois.

In appèl neemt het Hof aan dat het voortbestaan van verplichtingen welke voor den onderdaan van een land bestonden toen hij in een ander land genaturaliseerd werd, bij gemis van regeling der materie bij tractaat, moet worden beschouwd naar de wetten van het eerstgenoemde land.

Het Hof bepaalt de straf op één dag mil. detentie (goede trouw aannemende bij beklagde) en houdt overigens het vonnis in stand.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof,

tusschen :

A. oud 42 jaar, geboren te Middelburg, dienstplichtig soldaat bij de 4e compagnie Landweer-genietroepen, gerequireerde in persoon, die bij vonnis door den Krijgsraad in het Eerste Militaire Arrondissement te 's Gravenhage geweest den 15^{en} Mei 1909, met aanhaling der artikelen 134 van het Crimineel Wetboek voor het krijgsvolk te Lande, 4, 10 en 19 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191), 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64), 1, 7, 11, 21 en 36 der Landweernet, 3 der Wet van 24 Juni 1901 (*Staatsblad* n°. 159) en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht, is schuldig verklaard aan eerste desertie in tijd van vrede, gepleegd door een soldaat, door als dienstplichtige bij de landweer niet te voldoen aan de te zijnen aanzien gedane oproeping voor den werkelijken dienst, opgevolgd door arrestatie en deswege veroordeeld tot eene militaire detentie van een maand, alsmede verwezen in de kosten en misen van de Justitie en in die van den processe, desnoods ter taxatie en moderatie van den Krijgsraad; van welk vonnis beklagde zich heeft beroepen op het Hof, alzoo impetrant van mandament van appel en eischer, ter eenre, voor wien bij schrifture ter rolle is geconcludeerd, op de gronden en middelen nader bij pleidooi aan te voeren, dat het den Hove moge behagen hem van het hem te last gelegde vrij te spreken, met veroordeeling van den Staat in de kosten;

en

den Advocaat-Fiscaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, ambts-halve en als bij 's Hofs Resolutie van den 25^{en} Mei 1909 geautoriseerd om dit appel voor den Auditeur-Militair in het Eerste Militaire Arrondissement, hoofdplaats 's-Gravenhage, te vervolgen, mitsdien gedaagde in voorschreven cas ter andere zijde.

HET HOF.

Gehoord de pleidooien.

Gelet op hetgeen de appellant bij zijn verhoor voor het Hof heeft in 't midden gebracht.

Gezien de processtukken.

Overwegende dat appellant voor den Krijgsraad heeft terechtgestaan, beschuldigd:

dat hij ter Legerplaats bij Zeist op den 22 Juni 1908 als landweerplichtige niet heeft voldaan aan eene te zijnen aanzien gedane oproeping in werkelijken dienst tot het houden der in artikel 11 der Landweernet bedoelde oefeningen, zijnde hij op 3 October 1908 te Middelburg gearresteerd;

Overwegende dat de Krijgsraad terecht door de wettige bewijsmiddelen, waarvan de inhoud in het vonnis is opgenomen, wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard wat aan den beklaagde was te last gelegd.

Overwegende dat beklaagde zoo in eersten aanleg als in hooger beroep heeft opgegeven:

dat hij meent niet meer dienstplichtig te zijn en dus niet gemankeerd heeft te voldoen aan de oproeping tot den werkelijken dienst op 22 Juni 1908; dat hij als milicien van 1887, toen de diensttijd zeven jaar was, dien diensttijd heeft volbracht; dat er toen van landweer geen sprake was, dat hij in 1900 reeds Amerikaansch burger was, na in 1892 naar Amerika te zijn vertrokken en daar in den Staat Illinois genaturaliseerd;

Overwegende dat beklaagde, blijkens het uittreksel uit het stamboek hem betreffende, den 10^{en} Mei 1887 is ingedeeld bij het Korps Genietroepen als loteling van de lichte van 1887 en dat hij daarbij zijn dienst geregeld heeft volbracht totdat hij den 14^{en} Januari 1892 als deserteur is afgevoerd wegens het niet voldoen aan eene te zijnen aanzien gedane oproeping in werkelijken dienst; dat hij, ter zake daarvan, bij vonnis van den Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement van den 26^{en} Augustus 1903 is schuldig verklaard aan eerste desertie in tijd van vrede en veroordeeld tot de straf van veertien dagen militaire detentie, waarna hij den 21^{en} September 1903 weder in de sterkte is gebracht en den 1^{en} Augustus 1907 is bestemd voor den dienst bij de Landweer en overgegaan naar de 4de compagnie van de Landweer Genietroepen in het 38^e Landweerdistrict;

Overwegende dat, naar aanleiding van beklagdes opgaven zoo in eersten aanleg als in hooger beroep gedaan, in verband met een door hem overgelegd certificaat van naturalisatie, geteekend door PH. KNOPF, als klerk van het County Court of Cook County, gedagteekend 8 October 1900, wel kan worden aangenomen, dat beklaagde op dien dag op zijn verzoek is toegelaten als genaturaliseerd burger der Vereenigde Staten van Amerika, zulks nadat hij voor die rechtbank de verklaring had afegelegd en met eede bevestigd dat hij afstand deed van alle betrekking tot eenigen anderen Staat en in 't bijzonder van die tot Nederland, zoodat beklaagde op dien 8^{en} October 1900 het Nederlandschap heeft verloren voor zoover zulks niet reeds vóór dien tijd had plaats gehad.

Overwegende, ten aanzien der vraag of beklaagde in weerwil daarvan alsnog verplicht is tot den Nederlandschen Krijgsdienst en in 't bijzonder tot dien bij de Landweer:

dat, bij gebreke van stellige volkenrechtelijke bepalingen of algemeen aangenomen volkenrechtelijke beginselen welke boven de wetgevingen der verschillende staten een regel vaststellen omtrent het voortbestaan van verplichtingen, welke voor den onderdaan van een land bestonden toen hij in een ander land genaturaliseerd werd, de vraag naar dat voortbestaan moet worden beantwoord naar de wetten van het eerstgenoemde land, tenzij bij tractaat tusschen de beide landen de zaak geregeld is, hetgeen met de Vereenigde Staten van Amerika niet het geval is;

dat de wet op de Nationale Militie van 19 Augustus 1861 (*Staatsblad* n°. 72), zooals die bij verschillende latere wetten is gewijzigd, niet bevat eenige bepaling waaruit kan worden afgeleid dat het verlies der Nederlandsche nationaliteit of het verkrijgen van naturalisatie in een ander land tengevolge heeft, dat de tot den krijgsveld dienstplichtige Nederlander van zijne verplichting te dien aanzien wordt ontheven, hetzij door zich elders te vestigen hetzij door het aannemen der naturalisatie in een ander land;

dat integendeel bij artikel 136 der Wet van 1861 den verlofganger bij

de militie te land is verboden zich zonder toestemming van den Minister van Oorlog langer dan vier weken buitenslands op te houden en hij (krachtens het in dat artikel bij de wet van 2 Juli 1898 — *Staatsblad* n°. 170 — aangebrachte tweede en derde lid, later gewijzigd opgenomen als artikel 123 der Militiewet 1901) bij die toestemming wel kan worden vrijgesteld van de daarin aangegeven verplichtingen maar hij daardoor niet ophoudt te behooren tot de verlofgangers der Militie en daartoe blijft behooren totdat zijn diensttijd is verstreken en hij uit den dienst wordt ontslagen;

dat beklaagde zoodanige toestemming niet heeft verkregen en hij dus, door zich in 1891 zonder de vereischte toestemming langer dan vier weken buitenslands op te houden, wel handelde in strijd met zijne verplichtingen als verlofganger maar het onverzwakt bestaan van die verplichtingen daardoor niet werd aangetast en zulks evenmin het gevolg kon zijn van de door hem op zijn wensch in 1900 verkregen naturalisatie in de Vereenigde Staten van Amerika, welke eigenmachtige handeling zijnerzijds hem niet kon bevrijden van de verplichtingen die op hem, als verlofganger der Nationale Militie lichting 1887, in Nederland rustten, waarvan hij de geregelde vervulling sedert 1891 had onderbroken en waarvan de duur dientengevolge werd opgeschort totdat hij weder aanving die te vervullen;

dat beklaagdes diensttijd bij de Militie, die bij zijne inlijving op vijf jaar was bepaald, tengevolge van de Wetten van 4 April 1892 (*Staatsblad* n°. 56), 20 April 1895 (*Staatsblad* n°. 68) en 31 December 1897 (*Staatsblad* n°. 288) is verlengd tot zeven jaar en eindelijk bij de wet van 24 Juni 1901 (*Staatsblad* n°. 159) is bepaald op acht jaren, waarna, bij artikel 3 van laatstgenoemde wet (en niet krachtens artikel 137 der in het vonnis aangehaalde Militiewet 1901) voor hen, die vóór het in werking treden van die wet — hetgeen bij Koninklijk Besluit van 6 November 1901 (*Staatsblad* n°. 222) is bepaald op 1 Januari 1902 — bij de militie te land zijn ingelijfd, de diensttijd vermeld in artikel 6 der Militiewet werd verlengd met zeven jaar, welke verlengde diensttijd door hen wordt volbracht bij de Landweer overeenkomstig de regelen voor den dienst bij de Landweer gesteld;

dat deze bepaling is geheel algemeen en geene andere uitzonderingen toelaat dan die bij hetzelfde artikel 3, onder 1°, 2° en 3° zijn aangegeven, van welke uitzonderingen geene op den beklaagde toepasselijk is, weshalve beklaagde, nadat hij den bij de Wet bepaalden diensttijd bij de Militie had volbracht, overging naar de Landweer en den daarbij bij de Wet bepaalden dienst moest volbrengen;

dat wel die verplichting tot den dienst bij de landweer voor beklaagde nooit zou zijn ontstaan indien hij zijn dienst bij de militie zonder onderbreking had volbracht, maar dat zijn willekeurig en ongeoorloofd onderbreken van dien dienst niet tengevolge kon hebben dat hij op 1 Januari 1902 niet behoorde tot hen die vóór dien dag bij de militie waren ingelijfd en nog niet uit den dienst waren ontslagen;

Overwegende dat deze gevolgen van het bij het aangehaald artikel 3 bepaalde niet werden weggenomen door het feit dat beklaagde tijdens het vaststellen dier bepaling was burger van een vreemde Staat, waar de Nederlanders niet zijn onderworpen aan den verplichten krijgsdienst;

dat toch wel bij artikel 15 der Militiewet hij, die behoort tot zoodanigen Staat, is vrijgesteld van de verplichting om zich voor de militie te doen inschrijven, maar dat die vrijstelling, geground op vrij algemeen aangenomen beginselen van internationaal recht, bij de Militiewet niet is uitgebreid

tot hem die tot zoodanigen Staat eerst begint te behooren nadat zijne verplichtingen ten aanzien van den krijgsdienst in Nederland reeds zijn aangevangen, daarna zijn bevestigd door de inlijving en sedert nog niet ten volle zijn vervuld, zoodat eene analogische toepassing dier uitzonderingsbepaling op hen, die tot den dienst bij de Landweer geroepen worden, niet geoorloofd is, te minder nu de Wetgever, blijkens den inhoud van het aangehaalde artikel 3, de verschillende gevallen, waarin op den in den aanhef gestelden regel uitzondering moest worden gemaakt, met zorg heeft onderscheiden en vastgesteld;

Overwegende dat beklagde derhalve bij het vonnis terecht is schuldig verklaard aan eerste desertie in tijd van vrede gepleegd door een soldaat door als dienstplichtige bij de Landweer niet te voldoen aan de te zijnen aanzien gedane oproeping in werkelijken dienst gevolgd door arrestatie;

dat echter kan worden aangenomen dat beklagde te goeder trouw in de meening heeft verkeerd tot den dienst bij de Landweer niet meer te zijn verplicht, weshalve er grond bestaat om hem een zeer lichte straf op te leggen.

Rechtdoende in hooger beroep in naam der Koningin!

Verbetert het vonnis den 15^{den} Mei 1909 door den Krijgsraad in het Eerste Militaire Arrondissement ter hoofdplaats 's Gravenhage tegen Appellant gewezen alleen voor zooveel betreft den duur der hem daarbij opgelegde straf van militaire detentie.

Bepaalt dien duur op één dag.

Houdt overigens het vonnis in stand.

Verwijst den Appellant in de kosten van het hooger beroep.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 29 December 1908.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: L. A. WALAARDT SACRÉ, R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN,
C. J. G. DE BOOY, H. M. ENGELHARD en Mr. H. J. M. TIJSSENS.

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Mr. C. A. J. VAN SASSE VAN YSSELT,

Verdediger: Mr. J. HAMBURGER A.DZN.

Diefstal van een paar draaibare caoutchouchakken in het slaapkwartier. Veroordeeling van eenen milicien-kanonnier door den Krijgsraad te Haarlem met toepassing van art. 191 Cr. W. L. tot 3 maanden mil. gevangenisstraf en 5 jaar ontzegging.

Advocaat-fiscaal eischt in appel verbetering van het vonnis ten aanzien van de kwalificatie, nl. „het door een militair bestelen van zijnen kameraad in de chambrée” en ten aanzien van de ontzegging, omdat beklagde bij het gerechtelijk onderzoek berouw heeft getoond over zijn misstap en voor den militairen stand nog niet ten eenenmale ongeschikt is te achten.

Het Hof handhaaft de opgelegde mil. gevangenisstraf en de door den Krijgsraad gegeven kwalificatie, omdat de soldatenkamer in de kazerne te

Muiden is een „slaapkwartier” bedoeld in art. 191 C. W. L. en verwerpt de ontzegging.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof
tusschen

den Advocaat-Fiscaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, ambtshalve en als bij Resolutie van den 27sten November 1908 geautoriseerd aan den Hove te provoceeren van het vonnis door den Krijgsraad in het Vierde Militaire Arrondissement, standplaats Haarlem, den 13^{den} November 1908 gewezen in de zaak tegen een milicien-kanonnier bij het Korps Pantserfort-Artillerie, oud 20 jaar, geboren te Haarlemmermeer, gedetineerd te Haarlem, die bij gemeld vonnis, met aanhaling der artikelen 117 der Militiewet 1901, 191 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 7 en 19 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191), 27 en 91 van het Wetboek van Strafrecht, 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64) en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht, is schuldig verklaard aan het bestelen van een kameraad in het slaapkwartier, en veroordeeld tot eene militaire gevangenisstraf van drie maanden, met ontzegging van het recht om bij de gewapende macht of als militair geemployeerde te dienen voor den tijd van vijf jaren, en met bepaling dat de tijd, door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van dit vonnis, voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering van de opgelegde militaire gevangenisstraf van 7 November 1908 in mindering zal worden gebracht, hebbende op genoemden datum plaats gehad zijn eerste verhoor als beklaagde voor Officieren-Commissarissen uit den Krijgsraad, alsmede verwezen in de kosten en misen van de Justitie en in die van den processe, desnoods ter taxatie en moderatie van den Krijgsraad;

Welke Advocaat-Fiscaal met betoog:

dat voorschreven vonnis berust op de volgende daarbij aangenomen feiten en omstandigheden:

dat beklaagde te Muiden op 22 October 1908 op een soldatenkamer in de kazerne heeft weggenomen een paar draaibare caoutchouchakken, toebehoorende aan den die kamer mede bewonenden milicien-kanonnier B., met het oogmerk zich die hakken wederrechtelijk toe te eigenen;

dat, naar Vertooners meening, beklaagde, die bij het gerechtelijk onderzoek berouw heeft getoond over zijn misstap, voor den militairen stand nog niet ten eenenmale ongeschikt is te achten;

dat derhalve tegen hem nog geen ontzegging behoefde te worden uitgesproken;

dat de Krijgsraad bij het qualificeeren der bewezen strafbare feiten gebonden was aan de bewoordingen van de wet, en dat gevolglijk de qualificatie had moeten luiden: „het door een militair bestelen van zijnen kameraad in de chambree”;

dat overigens de duur der opgelegde militaire gevangenisstraf in goede verhouding staat tot de zwaarte van dat misdrijf;

verzocht en bij Resolutie van den 4^{den} December 1908 verkregen hebbende 's Hofs mandament van appel, ten dage in rechten beteekend, ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot verbetering van het vonnis ten aanzien van de ontzegging en van de qualificatie, en dat alsnog de tegen den gedaagde uitgesproken ontzegging van het recht om bij de gewapende macht of als militair geemployeerde te dienen voor den tijd van vijf jaren zal worden te niet gedaan en gedaagde zal worden schuldig

verklaard aan: „het door een militair bestelen van zijnen kameraad in de chambree”, met instandhouding overigens van het beroepen vonnis, de kosten van het hooger beroep te dragen door den Staat, alzoo impetrant van mandament van appel, en eischer ambtshalve, ter eenre

en

genoemden milicien-kanonnier, gedaagde in voorschreven cas ter andere zijde.

HET HOF,

Gelet op hetgeen de gedaagde, bij zijn verhoor voor het Hof, heeft in het midden gebracht;

Gelet op de verklaring van wege den gedaagde ter rolle gedaan dat hij zich refereert aan 's Hof's dispositie en afstand doet van pleidooi;

Gelet op de verklaring, door den impetrant en eischer ambtshalve mede ter rolle gedaan, dat hij insgelijks afstand doet van pleidooi;

Gezien de processtukken;

Overwegende dat de beklagde voor den Krijgsraad heeft terechtstaan ter zake dat hij te Muiden op 22 October 1908 op een soldatenkamer in de kazerne heeft weggenomen een paar draaibare caoutchouchakken, toebehoorende aan den die kamer mede bewonenden milicien-kanonnier B. met het oogmerk zich die hakken wederrechtelijk toe te eigenen;

Overwegende dat de beklagde zoowel bij den Krijgsraad als in hooger beroep bij het Hof heeft bekend zich te hebben schuldig gemaakt aan hetgeen aan hem is telast gelegd;

Overwegende dat de beklagde in hooger beroep bij het Hof heeft verklaard, groot berouw te hebben over het door hem gepleegde strafbare feit en gaarne in militairen dienst te willen blijven;

Overwegende dat de Krijgsraad terecht hetgeen aan den beklagde is te last gelegd wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard door de bewijsmiddelen, waarvan de inhoud in het vonnis is opgenomen;

Overwegende dat de Krijgsraad terecht den beklagde ter zake daarvan heeft schuldig verklaard aan het misdrijf van „bestelen van zijn kameraad in het slaapkwartier”, zijnde de soldatenkamer in de kazerne te Muiden, waar de beklagde den diefstal heeft gepleegd, een „slaapkwartier” bedoeld in artikel 191 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande;

Overwegende dat in juiste verhouding tot het feit, waaraan de beklagde opgelegde militaire gevangenisstraf voor den tijd van drie maanden, met aftrek sedert 7 November 1908 van den tijd, door den beklagde voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht;

Overwegende echter dat de Krijgsraad ten onrechte aan den beklagde voor den tijd van vijf jaren het recht heeft ontzegd om bij de gewapende macht of als militair geemployeerde te dienen, daar zulks, met het oog op de geringe waarde van de gestolen voorwerpen en het door beklagde betoond berouw over het door hem gepleegde feit, niet wenschelijk voorkomt;

Gezien de bij het vonnis aangehaalde wetsartikelen;

Rechtdoende in hooger beroep in naam der Koningin!

Verbetert het vonnis door den Krijgsraad in het Vierde Militaire Arrondissement, standplaats Haarlem, 13 November 1908 in de zaak tegen beklagde gewezen, alleen wat betreft de door den Krijgsraad daarbij uitgesproken ontzegging aan den beklagde voor den tijd van vijf jaren

van het recht om bij de gewapende macht of als militair geemployeerde te dienen;

Doet te niet de door den Krijgsraad uitgesproken ontzegging aan den beklaagde voor den tijd van vijf jaren van het recht om bij de gewapende macht of als militair geemployeerde te dienen;

Houdt overigens het vonnis in stand, onder andere wat betreft de veroordeeling van den beklaagde tot eene militaire gevangenisstraf voor den tijd van drie maanden met bepaling dat de tijd, door den beklaagde sedert 7 November 1908 voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering van de opgelegde militaire gevangenisstraf in mindering zal worden gebracht;

Bepaalt dat de kosten van het hooger beroep zullen worden gedragen door den Staat;

Ontzegt allen anderen eisch.

Zeekrijgsraad aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Soerabaia.

Vonnis van 5 April 1909.

Fiat-executie verleend den 14^{den} April 1909 te Batavia door den Vice-Admiraal, Commandant der Zeemacht en Chef van het Departement der Marine in Nederlandsch-Indië, J. G. SNETHLAGE.

President: P. H. VAN VOORTHUIJSEN, Kapt.-Luit. ter Zee.

Leden: de Luitenants ter Zee 2ste klasse H. J. PEK, H. P. PRILLEVITZ, A. VOS en P. F. POSTEMA; de 1ste Luitenant der Mariniers P. J. J. MICHELSEN en de Luitenant ter Zee 2e klasse P. POST UITERWEER.

Fungeerend Fiskaal: J. H. M. NITTEL, Off. v. Adm. 1ste klasse, m. u. r. (1)

Fung. Secret.: P. A. SNELLEN v. VOLLENHOVEN, Off. v. Adm. 2de klasse, m. u. r.

Art. 302 Sub.

Veroordeeling tot 4 jaren gevangenisstraf en vervallenverklaring van den militair stand van eenen inlandschen stoker 1ste klasse, die onder den invloed van sterken drank, eenen Arabier te Sabang opzettelijk zoodanig zwaar lichamelijk letsel toebrenge dat de dood door verbloeding onmiddellijk gevolgd is.

DE ZEEKRIJGSRAAD AAN BOORD VAN HR. MS. WACHTSCHIP TE SOERABAIA,

heeft gewezen het navolgende vonnis in de zaak van den fungeerenden fiskaal, eischer ambtshalve op en jegens SANIDIN alias PA TIANIE, oud naar zijn opgave onbekend, geboren te Soerabaia, dienende als inlandsch stoker 1ste klasse (tijd. 2de kl.) gedetineerd aan boord van gemelden bodem.

Gezien den eisch en de conclusie van den eischer ambtshalve mitsgaders

(1) M. u. r. = diploma meer uitgebreide rechtskennis.

de verdere processale stukken door denzelfden onder behoorlijken inventaris overgelegd.

Overwegende dat uit de ten processe overgelegde stukken is gebleken dat de gedetineerde laatstelijk gediend hebbende aan boord van Hr. Ms. flottieljevaartuig „Edi”, zich den 13^{den} Augustus 1896 vrijwillig voor den tijd van zes jaren in den zeedienst heeft verbonden welke diensttijd door reëngagement en achterblijven is verlengd tot 18 Augustus 1914 en dat hem de krijgsartikelen zijn voorgelezen;

Overwegende dat de gedetineerde voor den Zeekrijgsraad terechtstaat, beschuldigd van het feit dat hij omstreeks zeven uur in den avond van 9 November 1908 op den openbaren weg in de nabijheid van het koffiehuis van den Chinees TON SIONG te Sabang, den Arabier HOESSEIN DOMAN met het oogmerk hem zwaar lichamelijk letsel toe te brengen, opzettelijk met een scherp snijdend voorwerp een steek in den linkerschouder heeft toegebracht, doordringend tot in de borstholte en eindigende in den boog van de groote slagader, tengevolge van welke verwonding HOESSEIN DOMAN door verbloeding onmiddellijk is overleden; althans dat hij omstreeks zeven uur in den avond van 9 November 1908 op den openbaren weg in de nabijheid van het koffiehuis van den Chinees TON SIONG te Sabang, den Arabier HOESSEIN DOMAN heeft mishandeld door hem opzettelijk met een scherp snijdend voorwerp een steek in den linkerschouder toe te brengen, doordringende tot in de borstholte en eindigende in den boog van de groote slagader, tengevolge van welke verwonding HOESSEIN DOMAN door verbloeding onmiddellijk is overleden;

dat de na te noemen getuigen onder eede hebben verklaard:

1°. PHOEN NAM, Chineesche koelie te Sabang:

dat hij zich in den avond van den 9^{den} November 1908 achter zijn warong op den chineeschen passar bevond, toen hij omstreeks zeven uur plotseling veel lawaai hoorde en opkijkende vier inlanders uit het huis van den koffiechinees zag komen, waarvan drie gekleed in uniform van matroos der marine en één in burgerkleeding;

dat hij op datzelfde oogenblik, in de richting van den koffiechinees, vier Arabieren, *twee aan twee* vlak achter elkaar zag loopen;

dat hij op ongeveer vijf pas van hem af, een der in uniform gekleede personen aan een der Arabieren een slag met een parapluie zag geven en ook heeft gezien dat onmiddellijk daarna, de als burger gekleede inlander op dienzelfden Arabier aandrong en dezen van achteren een steek met een mes, dat hij van onder zijn baadje te voorschijn haalde, in den linkerschouder toebracht;

dat hij verder den Arabier heeft zien neervallen, even voorbij de plaats, waar deze gestoken werd, op ongeveer twee passen afstand van zijn warong;

dat hij het gezicht van den man, die gestoken heeft, duidelijk heeft gezien, doordat de lamp, welke op zijn warong stond de plek verlichtte, waar de Arabier die gestoken werd, stond; dat hij den hem vertoonden SANIDIN alias PA TIANIE aan zijn gezicht en aan zijn gestalte herkent als de persoon, die op den bewusten avond meergenoemden Arabier heeft gestoken en dat hij ook het hem vertoonde, gebloemde baadje, herkent als het baadje, dat de dader dien avond droeg;

dat hij ten slotte de plaats heeft aangewezen, waar de Arabier werd gestoken, alsmede de plaats waar hij zich op dat oogenblik bevond;

2°. WONG SAM, chineesche koelie te Sabang:

dat hij in den avond van 9 November 1908, omstreeks zeven uur, uit een speelhuis komende, op eenige passen van hem vandaan, vier Arabieren,

die *naast elkander* liepen, uit de richting van het meer zag wandelen; dat hij ook nog vier andere personen zag, waarvan drie in uniform en één in burgerkleeding, die van achteren op die Arabieren aandrongen en dezen toeriepen uit den weg te gaan; dat hij toen zag, dat een der in uniform gekleede personen, een der Arabieren een duw in den rug gaf, waarop deze laatste zich omkeerde en den aanvaller een slag met een rotan stok toebrecht; dat hij vervolgens den man in burgerkleeding, die naar hij vermeent driftig is geworden omdat een zijner kameraden door den Arabier werd geslagen, een mes van onder zijn baadje zag trekken en daarmee dien Arabier een steek in den linkerschouder zag geven, tengevolge waarvan de getroffene dadelijk op straat neerviel; dat hij toen bang is geworden, dadelijk is weggelopen en naar zijn huis is gegaan; dat hij het gezicht van den man, die den steek toebrecht, duidelijk heeft gezien, de gezichten van de andere menschen niet; dat hij zich op een vrij donkere plaats bevond, doch dat de plaats waar het gebeurde voorviel, voldoende verlicht was door de lampen van eenige warongs in de nabijheid; dat hij den hem in uniform vertoonden SANIDIN alias PA TIANIE aan zijn gezicht en zijn lange gestalte herkent als den persoon die op den bewusten avond den Arabier een steek heeft gegeven, evenals hij onder de hem vertoonde burgerkleeding het baadje en de hoofddoek herkent, welke dien avond gedragen werden door genoemden SANIDIN; dat hij de plaats heeft aange- wezen, waar meergenoemde Arabier door den man in burgerkleeding werd gestoken, alsmede de plaats, waar hij zelf zich op dat oogenblik bevond; dat dezelfde getuige in zijn verhoor voor den Magistraat te Sabang, daags na het gebeurde, onder eede heeft verklaard den beklaaide SANIDIN alias PA TIANIE, die hem werd vertoond, aan diens eigenaardig gebloemd baadje zeer duidelijk te herkennen als den man, die den Arabier overhoop heeft gestoken;

3o. TJHIN SOE, Chineesch werkmán bij de Sabangmaatschappij te Sabang: dat hij op den avond van den 9^{den} November 1908 uit de richting van het meer komende, tusschen half zeven en zeven uur, nadat hij het huis van den koffiechinees gepasseerd was, een ooploop zag en lawaai achter zich hoorde; dat hij ook zag vier Arabieren, die naast elkaar liepen en vier andere personen waarvan drie in uniform van matroos der Marine en een in burgerkleeding, die veel lawaai makende voor het huis van den koffiechinees stonden; dat hij een der matrozen, toen de Arabieren voorbij kwamen en naar hen keken, tegen deze hoorde roepen: „gaat op zij” en zag dat die matroos een der Arabieren een stomp tegen het achterhoofd gaf, waarop die Arabier zich omdraaide en den aanvaller met zijn rotan terugsliep; dat hij verder heeft gezien, dat de persoon in burgerkleeding iets van onder zijn baadje uitrok en daarmee dien Arabier een steek ter hoogte van den schouder toebrecht, hij weet niet meer den rechter of den linker, tengevolge waarvan die Arabier dadelijk neerviel;

dat hij ook heeft gezien, dat de persoon in burgerkleeding na den steek te hebben toegebracht, door twee van de matrozen, die bij hem waren, werd meegetrokken in de richting van het politiepsthuis, zonder dat hij heeft kunnen zien waarheen zij gingen; dat het wel is waar half duister was op de plek waar de Arabier gestoken werd, doch dat er voldoende licht was om den persoon die gestoken heeft en dien hij vervolgens door twee matrozen zag wegtrekken, te onderscheiden;

dat hij den hem in uniform vertoonden SANIDIN alias PA TIANIE aan zijn gezicht en zijn gestalte duidelijk herkent als den persoon, die op den bewusten avond, in een gebloemd baadje gekleed, dien Arabier een steek

heeft gegeven; dat hij 't hem vertoonde gebloemd baadje ook herkent als dat, hetwelk dien avond door den persoon, die gestoken heeft, werd gedragen; dat hij ook de plaats heeft aangewezen, waar die Arabier werd gestoken, alsmede de plaats, waar hij zich op dat oogenblik bevond; dat deze getuige onder eede, op 10 November 1908, aan den magistraat te Sabang heeft verklaard, dat de man in burgerkleeding, die den Arabier overhoop stak, tot dezen nog heeft gezegd: „Soeda mati, apa belon” (1) en voorts ook nog heeft verklaard, den hem vertoonden beklagde SANIDIN alias PA TIANIE aan diens eigenaardig gebloemd baadje, zeer duidelijk te herkennen als den persoon, die den Arabier overhoop gestoken heeft;

4°. **TON SIONG**, koffiehuisshouder te Sabang:

dat hij zich herinnert dat in den avond van 9 November 1908 zijn koffiehuis o. a. ook bezocht werd door een matroos als burger gekleed, die vorige avonden in uniform zijn toko meermalen had bezocht en die den bewusten avond twee fleschjes port heeft gedronken in gezelschap van eenige andere matrozen der marine; dat die als burger gekleede matroos ongeveer half zeven in zijn toko is gekomen, aldaar een kwartier of half uur heeft doorgebracht en dat hij hem vervolgens de straat heeft zien oploopen; dat het op hem den indruk heeft gemaakt, dat genoemde matroos in burgerkleeding dien avond een beetje opgewonden was; dat hij wel geschreeuw heeft gehoord doch van eene vechtpartij niets heeft gezien; dat hij den hem vertoonden SANIDIN alias PA TIANIE herkent als den persoon, die op den avond van den 9^{den} November 1908 zijn toko heeft bezocht;

5°. **ALI ACHMED**, kolentremmer te Sabang:

dat hij op den avond van 9 November 1908, naar hij denkt ongeveer 7 uur of half acht met drie Arabieren, w. o. de verslagene, van de missigit is gekomen en naar huis wilde gaan, toen zij, voorbij het huis van den koffiehinees gaande, daaruit verscheidene inlandsche matrozen zagen komen; dat hij even voorbij dat huis eensklaps veel lawaai achter zich hoorde en „adoe” (2) hoorde roepen, waarop hij omkeek en **HOESSEIN DOMAN**, die een paar passen achter gebleven was, bloedende op den grond zag liggen; dat hij niet heeft gezien wie **HOESSEIN DOMAN** heeft gedood, doch dat hij, toen hij omkeek, wel vier of vijf menschen, allen matrozen van de marine, bij het lijk heeft zien staan, van wie hij er één, die hem den volgende morgen werd vertoond, heeft herkend en die toen in burgerkleeding was; dat hij zich op ongeveer drie pas afstand bevond van de plek waar **HOESSEIN DOMAN** werd gedood; dat het dien avond aldaar een beetje duister was, daar die plek verlicht werd door het schijnsel der lampen in naburige toko's; dat hij niet weet mee te deelen, wat aanleiding kan gegeven hebben tot het dooden van **HOESSEIN DOMAN**; dat hij onder de hem vertoonde en in uniform gekleede inlandsche schepelingen in den persoon van **SANIDIN** alias **PA TIANIE** veel gelijkenis vindt met den persoon die hij den morgen na het gebeurde heeft herkend als onder meer anderen te hebben gestaan bij het lijk van **HOESSEIN DOMAN**, toen hij omkijkende, dezen zag liggen, doch dat hij niet met zekerheid kan zeggen of hij wel dezelfde persoon is;

dat dezelfde getuige op den 10^{den} November 1908, daags na het gebeurde onder eede aan den magistraat te Sabang heeft verklaard dat hij met den verslagene en nog twee andere Arabieren den avond te voren omstreeks half zeven van de missigit komende en voorbij het koffieverkoophuis gaande,

(1) „Zijt grij al dood of nog niet.” (Red.)

(2) „Ik heb pijn” of „het doet pijn.” (Red.)

door een aantal inlandsche matrozen van de Marine werd aangevallen; dat hij niet heeft kunnen onderscheiden, wie of het bepaald op hen gemunt hadden; dat hij eerst bemerkte dat er gestoken was toen HOESSEIN DOMAN bloedende op den grond lag, en dat hij ook niet met zekerheid durft zeggen, hoe die aanvallers gekleed waren; dat hij den hem vertoonden persoon herkent als een der menschen die zich onder de matrozen heeft bevonden, doch dat hij niet weet of deze gestoken heeft;

6°. NAGIE MOEFTA, kolentremmer te Sabang:

dat hij op den avond van 9 November 1908 met ALI ACHMAD, ACHMAD HADJI en HOESSEIN DOMAN, hij weet niet precies hoe laat het toen was, doch denkt ongeveer half acht, van de missigit komende naar huis willende gaan, uit het huis van den koffiechinees verscheidene inlandsche matrozen der marine zag komen; dat hij even voorbij dat huis eensklaps „adoe” hoorde roepen en omkijkende HOESSEIN DOMAN, die een paar pas achtergebleven was, bloedende op den grond zag liggen zonder dat hij heeft gezien wie dezen gestoken had; dat hij wel vier of vijf menschen allen gekleed in uniform van matroos der marine bij het lijk heeft zien staan, waarvan hij er een den volgenden ochtend heeft herkend, doch dat hij niet weet, hoe de hem toen vertoonde man dien avond was gekleed; dat het vrij duister was op die plek; dat hij zich dien bewusten avond op ongeveer drie pas bevonden heeft van de plek waar HOESSEIN DOMAN gedood was; dat getuige onder de hem in uniform vertoonde schepelingen w.o. ook beklagde niet meer weet aan te wijzen den persoon, dien hij op den bewusten avond bij het lijk heeft zien staan; dat getuige voor den magistraat te Sabang onder eede eene gelijkkluidende verklaring als de vorige getuige aflegde;

7°. ACHMAD HADJI, kolentremmer te Sabang, eensluitend met de verklaring van getuige NAGIE MOEFTA behoudens dat hij niets verklaart omtrent het al of niet duister zijn van de plek waar HOESSEIN DOMAN viel;

8°. J. RUSSEK, politie-opziener te Sabang:

dat hij den 9^{den} November 1908 des avonds omstreeks 7 uur, rapport kreeg, dat er waarschiijnlijk een vechtpartij op den passer was; dat hij er onmiddellijk heengaande, even voorbij het gebouw van de Sabangmaatschappij in de richting van het meer, iemand in burgerkleding ontmoette, in wien hij dadelijk een matroos meende te herkennen;

dat die persoon zeer vreemd deed, er zeer verwilderd uitzag en licht beschonken was, waarom hij hem in verband met de vechtpartij, heeft aangehouden en gearresteerd; dat hij vervolgens is gegaan naar de plek waar gevochten was en toen vlak bij een warong van een chinees, 1 à 2 pas er vandaan een Arabier bloedend op de straat zag liggen, die na gehouden onderzoek door den dadelijk ontboden dokter al dood bleek te zijn; dat hij dienzelfden avond en volgende dagen pogingen in 't werk heeft gesteld om het voorwerp, waarmede gestoken was, te zoeken, doch dat hij niets heeft kunnen vinden; dat hij door een groote lamp, die op genoemde warong stond en die licht verspreidde naar den kant waar het lichaam van den Arabier lag, zonder moeite het gelaat van het slachtoffer heeft herkend, als te zijn een van de kolentremmers van de Sabangmaatschappij; dat hij echter niet weet of de lantaarn, staande aan den overkant van den weg, tegenover de plaats waar de Arabier lag, dien avond aan was;

9°. H. YAN STIPRIAAN LUCIUS, Civiel gezaghebber te Sabang:

dat hij den 9^{den} November 1908, des avonds ongeveer half zeven telefonisch bericht kreeg dat er in de Chineesche kamp een moord had plaats gehad en zich derwaarts begevende den verslagene aan den weg vond liggen, die

volgens verklaring van den mede aanwezigen dokter reeds overleden was; dat hij vervolgens naar het bureau van politie is gegaan en den gearresteerden persoon, den vermoedelijken dader, die de inlandsche stoker SANDIN alias PA TIANIE bleek te zijn, aan den lijve heeft onderzocht zonder echter eenig spoor of aanwijzing te vinden met betrekking tot het gepleegde misdrijf; dat hij toen getracht heeft genoemden gearresteerde, die inlandsche kleederdracht droeg in verhoor te nemen, hetgeen echter tevergeefs was, aangezien deze zich dronken hield en wartaal sprak; dat het op getuige den indruk maakte, dat bedoelde stoker alhoewel hij drank had gebruikt, agraveerde; dat hij de verlichting van de plaats des misdraads en van den omtrek voldoende achtte om op tien passen afstands iemands gezicht te onderscheiden;

dat getuige verder nog opgeeft, dat de door hem gehoorde Chineezzen zonder eenigen twijfel aan den dag te leggen PA TIANIE als den dader hebben herkend, terwijl de door hem gehoorde Arabieren hebben verklaard, den beklagde op de plaats van het misdrijf te hebben gezien;

10°. dat verder door den deskundige B. C. M. MANTZ officier van gezondheid der 1ste klasse bij het Ned. Indische leger belast met den civiel-geneeskundigen dienst te Sabang als getuige onder eede is verklaard;

dat hij op den 9^{den} November 1908, des avonds tusschen 7 en 8 uur op den Chineeschen passar geneeskundige hulp heeft verleend aan een Arabier die gestoken was; dat hij dien persoon heeft onderzocht en heeft geconstateerd dat de dood reeds was ingetreden; dat de getuige, tevens beëdigd als deskundige voor de toen geconstateerde verwonding verwijst naar zijn visum repertum; dat volgens dit stuk door hem op den 10^{den} November 1908 is verricht de lijkschouwing van den Arabier HOESSEIN DOMAN den vorigen avond tengevolge van eene verwonding overleden; dat door den getuige-deskundige is geconstateerd: de kleeren zijn doortrokken met bloed; het lichaam is in een toestand van lijkverstijving; de huidkleur is wasbleek, als na verbloeding; boven op den linkerschouder, juist achter het midden van het sleutelbeen is een twee en een halve centimeter lange, gapende wond met scherpe randen, die tot in de borstholte doordringt en waaruit nog steeds bloed vloeit; bij opening van de borstholte is de linker helft gevuld met eene gedeeltelijk gestolde en gedeeltelijk vloeibare bloedmassa; in den linkerlongtop is een twee centimeter lange gladde wond, die in schuine richting verloopend, in den boog van de groote slagader eindigt met eene opening van een centimeter groot en dat de deskundige concludeert dat de verwonding met *vrij* groote kracht en door een scherp snijdend puntig voorwerp is toegebracht en door verbloeding onmiddellijk den dood tengevolge heeft gehad; dat hij later hieraan mondeling nog heeft toegevoegd de mededeeling dat de kracht, waarmede het scherpe voorwerp in het lichaam is gestooten, niet *zeer* groot behoefde te zijn, daar de verwonding alleen door de zachte deelen is gegaan; dat door deze verwonding de dood moest intreden en zulks ook is geschied;

dat ten slotte ten processe aanwezig is eene schets van het terrein op den Chineeschen Passar te Sabang, alwaar het misdrijf werd gepleegd, opgemaakt door Officieren-Commissarissen, fungerend Fiscaal, tevens fungerend Secretaris en tolken, bij persoonlijk onderzoek ter plaatse op den 1sten December 1908;

dat uit die schets, waarop onder meer ook eenige toko's en het huis van den koffichinees, genaamd TON SIONG aangegeven met cijfer 2 voorkomen, blijkt dat getuige PHOEN NAM, houder van de warong, slechts 3 à 4½ pas verwijderd zat van de plaatsen, waar de verslagene eerst gestoken

werd en daarna is gevallen; dat getuige WONG SAM, komende uit het speelhuis, negen passen verwijderd was van de plaats waar de Arabier gestoken werd en dat de getuige TJHIN SOE zich bevonden heeft op 24 pas afstand van meergenoemde plaats;

dat tegenover de plek waar de Arabier is gevonden een lantaarn is geplaatst, met zeer flauw lichtschijnsel naar die plek; dat de koeliehuizen aangegeven onder 8 en 9 in den regel zeer zwak zijn verlicht, terwijl voor de toko's de weg vrij helder verlicht is;

dat de gedetineerde ontkent zich aan het hem ten laste gelegde te hebben schuldig gemaakt en opgeeft:

dat hij den 9^{den} November 1908 des namiddags om drie uur is gaan passagieren en zich in het huis van den stoker-olieman ALI in burgerkleeren heeft gestoken; dat hij vervolgens het huis van den koffiehinees heeft bezocht, aldaar een poosje heeft gezeten en daarna met een zekeren MAN, die zijn uniform uit het huis van ALI had medegenomen, naar diens huis is gegaan, om kort daarop, ongeveer half zeven naar het genoemde koffiehuis terug te keeren; dat hij in dat koffiehuis een fleschje port heeft gedronken; voorts in de voorgalerij van dat huis een kopje koffie heeft gebruikt en toen met matroos KASMAN heeft staan praten; dat onderwijl matroos MANGALISOE op hem toetrad, tot hem zeggende: „wat doen al die „mensen daar buiten”, daarmee doelende op een troep menschen, die een eind van het koffiehuis verwijderd stonden, „ik heb zin er een overhoop „te steken”; dat hij MANGALISOE heeft aangeraden dat niet te doen, doch even later heeft gezien, dat MANGALISOE die van hem weg liep, de hand opheffende, een Arabier een steek in den linkerschouder gaf en daarna wegliep; dat hij op dat oogenblik voor het koffiehuis stond met KASMAN, die ook moet gezien hebben dat MANGALISOE den steek heeft toegebracht; dat hij er plotseling aan dacht nog in burgerkleeren te zijn en daarom naar het huis van MAN willende terugkeeren om zich in uniform te steken, op ongeveer zes pas van dat koffiehuis, door den schout bij de polsen werd gegrepen; dat hij op zijn vraag aan den schout, wat hij gedaan had, ten antwoord kreeg: „dat doet er niet toe, je bent in burgerkleeding”; dat de plaats waar MANGALISOE den steek toebracht naar schatting zeven of acht meter verwijderd was van het koffiehuis, dat het wel zeer donker was op die plaats, doch dat hij MANGALISOE herkend heeft aan een handdoekje, dat deze om den hals droeg; dat hij dien avond niet dronken was, toen de schout hem vastgreep en dat wanneer de schout hem als reden van arrestatie had opgegeven, je hebt een man doodgemaakt, hij wel dadelijk zou gezegd hebben, dat MANGALISOE de dader was; dat hij geen Arabier heeft gestoken, ook niet bij de personen is geweest die op den Arabier aanvielen en dat hij dien avond ook niet bij het lijk van den Arabier heeft gestaan;

dat in het den gedetineerde op 10 November 1908 door den magistraat te Sabang afgenomen verhoor, hij heeft verklaard den Arabier HOESSEIN DOMAN niet te hebben overhoop gestoken, doch wel bij de vechtpartij tusschen matrozen en Arabieren tegenwoordig te zijn geweest.

Overwegende dat de getuige KASMAN op wien gedetineerde zich beroept om te verklaren dat niet hij doch MANGALISOE den Arabier HOESSEIN DOMAN zou hebben gestoken, onder eede heeft verklaard dat hij den 9^{den} November 1908 is gegaan naar het koffiehuis van den Chinees te Sabang met vijf anderen: KANDAR, ALI, KEMAN, SATIMIN en SARIMAN, waar zij gingen zitten; dat hij daar PA TIANIE zag in uniform, deze was half dronken en werd even daarna door SARIMAN ondersteund naar buiten gebracht; dat om half

zeven ('s avonds) PA TIANIE, nu in burgerkleding, weer in hetzelfde koffiehuis terugkwam en getuige hem zag drinken; dat getuige toen met KANDAR en KEMAN naar de Daendels is gegaan waar zij ongeveer 7 uur aankwamen en gebleven zijn tot half acht; dat getuige en KANDAR toen naar den passar zijn teruggekeerd en zij even voorbij de Sabangmaatschappij in de richting van het meer gaande, werden aangehouden door den schout die hen onderzocht en KANDAR beval zijn mes af te geven en hem te volgen naar het politiebureau; dat getuige, geen mes hebbende, kon gaan en naar de Edi terugkeerde, waar hij ongeveer vijf minuten over acht aankwam; dat toen de schout hen riep er vele menschen in de nabijheid stonden; dat hij geen Arabier heeft zien liggen, doch wel een plas bloed dicht bij de goot, die voor de huizen loopt; dat hij niet weet wie of den Arabier HOESSEIN DOMAN met een mes heeft gestoken, want dat hij tijdens het gebeurde op de Daendels was; dat het niet waar is, dat hij zou gezien hebben dat MANGALISOE den steek heeft toegebracht; dat getuige niet heeft gezien of PA TIANIE dien avond een mes bij zich had;

dat de Krijgsraad wel is waar weinig waarde hecht aan de verklaring van dezen getuige, evenmin als aan die van MANGALISOE en SARIMAN, doch de gedetineerde dan ook niet er in slaagt tegenover de positieve, overeenstemmende verklaringen van de getuigen PHOEN NAM, WONG SAM en TJHIN SOE, zijne verdediging gebouwd op die van een onbetrouwbaren getuige aannemelijk te maken; dat die chineesche getuigen tegen wier geloofwaardigheid ook de gedetineerde niets weet in te brengen, geheel buiten de zaak staan en er geen belang bij kunnen hebben den hen onbekenden beklaagde tegen beter weten in, te bezwaren;

dat de getuigen PHOEN NAM en WONG SAM, die zich op slechts drie en negen pas van de plaats bevonden waar de steek toegebracht werd, bij het licht van de warong en de lantaarn zeer goed konden zien wat er gebeurde, in ieder geval dat de dader drager was van het zeer kenbare baadje, ter processe aanwezig, dat dan ook de oorzaak is geweest dat de getuige TJHIN SOE zelfs nog op 24 pas afstand heeft kunnen waarnemen dat de persoon in burgerkleding den Arabier een steek gaf;

dat de gedetineerde, die volgens den politieopziener Russler zeer vreemd deed en er zeer verwilderd uitzag, daarvoor dan ook geen reden zou hebben gehad, indien hij zich niets anders had te verwijten, dan het loopen in burgerkleding;

dat mitsdien door de beëdigde verklaringen van de getuigen PHOEN NAM, WONG SAM en TJHIN SOE, de aanwijzingen voortvloeiende uit:

1°. de erkenning van gedetineerde ter plaatse te zijn geweest op het tijdstip dat de steek werd toegebracht, en wel gekleed in het gebloemde baadje;

2°. de beëdigde verklaringen van de getuigen vermeld sub 4°, 5°, 6°, 7°, 8°, 9° en 10°; alles in onderling verband en samenhang beschouwd, wettig en overtuigend is bewezen:

dat de gedetineerde omstreeks zeven uur in den avond van 9 November 1908, op den openbaren weg in de nabijheid van het koffiehuis van den Chinees TON SIONG te Sabang, den Arabier HOESSEIN DOMAN met een scherp snijdend voorwerp, een steek in den linkerschouder heeft toegebracht;

dat volgens de beëdigde verklaring van den getuige-deskundige B. C. M. MANTZ, wiens conclusies en de gronden waarop zij berusten de Krijgsraad overneemt en tot de zijne maakt, die steek doordrong tot in de borstholte en eindigde in den boog van de groote slagader tengevolge van welke verwonding HOESSEIN DOMAN door verbloeding onmiddellijk is overleden;

dat uit de wijze waarop de steek is toegebracht van achteren en bijna verticaal, hoewel daarbij niet *zeer* groote kracht noodig is geweest, omdat slechts weeke deelen getroffen zijn, toch blijkt gedetineerdes opzet om zwaar lichamelijk letsel toe te brengen daar die steek om den boog van de groote slagader te treffen, ruim 1 dM. moest doordringen en uit de richting waarin de steek werd toegebracht blijkt dat hij de bedoeling had edele deelen te raken, zoodat het volvoeren van dat opzet dan ook onmiddellijk den dood tengevolge heeft gehad;

dat gedetineerde kort voor het gebeurde inferieuren sterken drank gebruikt had, doch niet zoo dronken was dat hij niet wist wat hij deed, blijkende uit zijn eigen verklaring o. a. dat hij zich na het gebeurde in uniform wilde kleeden en hij op zes pas afstand van het huis van den koffiehinees, door den schout bij de polsen werd gepakt, welke laatste verklaring ook door den politieopziener RUSSEK wordt bevestigd;

dat ook de magistraat van Sabang van STIPRIAAN LUCIUS verklaarde, dat gedetineerde zijn dronkenschap agraveerde ten einde een verhoor te ontgaan;

dat aldus wettig en overtuigend is bewezen hetgeen den gedetineerde primair ten laste is gelegd alsmede zijn schuld daaraan en hij van het hem subsidiair ten laste gelegde behoort te worden vrijgesproken;

dat de als bewezen aangenomen daadzaken moeten worden gequalificeerd als: zware mishandeling, die den dood tengevolge heeft gehad;

dat er aanleiding bestaat, waar tengevolge van de leugenachtige verklaringen van verscheidene inlandsche getuigen, het onderzoek der zaak zeer is bemoeijkt, den tijd door den gedetineerde sedert 26 November 1908 voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht in mindering te brengen op zijne op te leggen straf;

Gezien de artikelen 1, 2, 9, 12 van het Crimineel Wetboek voor het krijgsvolk te water; 1, 2, 1^e lid, 11 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 193); 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64); 302 en 27 van het Wetboek van Strafrecht; 12 van het Reglement voor het korps inlandsche schepelingen bij de Zeemacht (Ordonn. 25 Aug. 1904 *Ind. Stbl.* n°. 340) en 167 van de Rechtspleging bij de Zeemacht.

De Zeekrijgsraad aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Soerabaia.

Rechtdoende in naam der Koningin.

Verklaart den gedetineerde SANIDIN alias PA TIANIE schuldig aan: Zware mishandeling, die den dood tengevolge heeft gehad;

Veroordeelt hem tot eene gevangenisstraf voor den tijd van vier jaren, met bepaling dat de tijd door den veroordeelde sedert 26 November 1908 voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering van de hem op te leggen gevangenisstraf in mindering zal worden gebracht, en vervallenverklaring van den militairen stand.

Veroordeelt hem eindelijk in de kosten en misen van de Justitie en die van den processe desnoods ter taxatie en moderatie van dezen krijgsraad.

Spreekt hem vrij van het hem subsidiair te last gelegde.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Dispositie van 23 April 1909.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: L. A. WALAARDT SACRÉ, R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN,
C. J. G. DE BOOY, H. M. ENGELHARD en Mr. H. J. M. TIJSSENS.*Te laat van verlof terugkeeren. Geknoei met een verlofpas.*

Klacht van eenen matroos 3de klasse te Willemsoord over het ongegrond verklaren door den D. en Ct. der Marine aldaar van een door hem ingediende klacht over de REDEN der straf van acht dagen provoost-arrest, met vermindering van kost, hem 28 Januari 1909 opgelegd door zijn commandant, den Kapitein ter Zee G. W. E., wegens: „1°. 24 uur te laat van „verlof teruggekomen; 2°. van verlof teruggekomen met een verlofpas, waarop „de getallen aangevende den duur van het verlof en den datum van terugkomst, valschelijk waren veranderd.”

De Adv.-fiskaal adviseert tot wijziging der strafreden en tot het opleggen van straf aan klager omdat de klacht is ongegrond en zoodanig lichtvaardig. enz.

Het Hof wijzigt de strafreden en verandert de opgelegde straf in 3 dagen provoost-arrest.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Gezien de verklaring van den matroos 3de klasse K., dienende aan boord van Harer Majesteits Wachtschip te Willemsoord, houdende dat hij zich wenscht te beklagen bij het Hoog Militair Gerechtshof over de zaak waarover is beslist door den Directeur en Commandant der Marine te Willemsoord in diens beschikking dd. 25 Februari 1909 n°. 21/625, waarbij ongegrond werd verklaard zijne klacht van 29 Januari 1909, over de *reden* der straf van acht dagen provoost-arrest, met vermindering van kost, hem 28 Januari 1909 opgelegd door zijn commandant, den Kapitein ter Zee G. W. E., wegens: „1°. 24 uur te laat van verlof teruggekomen; 2°. van „verlof teruggekomen met een verlofpas, waarop de getallen aangevende „den duur van het verlof en den datum van terugkomst, valschelijk waren veranderd.” (1)

Gelezen de bij deze klacht behoorende bescheiden.

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht, strekkende tot wijziging der strafreden en verklaring der klacht te zijn ongegrond en zóódanig lichtvaardig, dat die niet anders dan aan verregaande oneerbiedigheid kan worden toegeschreven en om klager deswege te straffen;

Overwegende dat de bedoelde straf aan klager is opgelegd omdat hij, verlof bekomen hebbende tot den 23 Januari laatsten trein, eerst 24 uur later is teruggekeerd en omdat bij zijn terugkomst op zijn verlofpas „elf” dagen in „twaalf” dagen en „23” Januari in „24” Januari was veranderd.

Overwegende dat bij het onderzoek der zaak door den Kapitein-Luitenant ter Zee C. H. L. DE LA S., Eerste Officier, is verklaard dat hij aan een der officieren order heeft gegeven om — daar alle matrozen van de opleiding,

(1) Art. 231 Swb. (Redactie).

die overgekomen waren van Harer Majesteits „Piet Hein”, verlof hadden kunnen krijgen van 9 tot 23 Januari laatsten trein, en klager daarvan geen gebruik had willen maken — toen hij later hierop terugkwam, aan hem geen langer verlof te verleenen dan tot 23 Januari laatsten trein, zijnde dit het tijdstip waarop allen moesten terugkomen; dat dus zijn aandacht was gevallen op het eindigen van klagers verloftijd en dat het niet mogelijk is dat hem niet zoude zijn opgevallen, dat die einddatum zoude zijn veranderd, toen hij den pas teekende; dat hij in spoedeischede gevallen wijzigingen in verlofpassen parafeert, doch die passen anders laat overschrijven.

Overwegende dat bij het onderzoek der zaak door den Luitenant ter Zee 2de klasse L. J. VAN R. is verklaard dat hij op last van den Eersten Officier aan klager heeft medegedeeld dat hij verlof kon krijgen tot denzelfden dag, waarop de andere schepelingen moesten terugkomen, dus tot 23 Januari 1909;

Overwegende dat door sergeant-bottelier G. A. V. bij het onderzoek der zaak is verklaard dat hij aan klager heeft gezegd dat hij even lang kon wegblijven als de anderen;

Overwegende dat door matroos 3de klasse J. J. S. bij het onderzoek der zaak is verklaard dat hij klagers verlofpass heeft geschreven en daarop heeft ingevuld *elf* dagen en 23 Januari;

Overwegende dat door den Luitenant ter Zee 2de klasse R. J. B. bij het onderzoek der zaak is verklaard dat hij zich niet kan herinneren dat hij aan klager, toen hij, als officier der Wacht, hem diens verlofpass gaf, tegelijk heeft gezegd op welken datum hij moest terugkomen; dat, indien dit zoo was, het hem beslist had moeten opvallen als veranderingen waren aangebracht en dat hij zich daarvan niets herinnert;

Overwegende dat door den sergeant-timmerman C. A. G. bij het onderzoek der zaak is verklaard dat hij op 24 Januari 1909 de eerste wacht had en zich herinnert dat omstreeks 11 uur klager van verlof terugkwam; dat hij diens verlofpass nazag en zeker weet dat daarop als datum van terugkomst 24 Januari stond.

Overwegende dat bij het onderzoek der zaak is gebleken dat in het verlofboek en in klagers conduiteboekje voor het bewuste verlof was opgeteekend 12—23 Januari 1909;

Overwegende dat door klager bij het onderzoek der zaak is verklaard dat 12 Januari 1909 de officier van de wacht hem van zijn verlofpass heeft voorgelezen dat hij 12 dagen verlof had en den 24sten Januari moest terugkomen; dat, toen hij van verlof terugkwam, op den pas *gewoon* was geschreven „twaalf” dagen en „24” Januari, en dat de veranderingen, zooals hij er die tijdens dit onderzoek op ziet, na zijn terugkomst moeten zijn aangebracht; dat hij zich niet herinnert dat de Luitenant ter Zee VAN R. en de sergeant-bottelier V. iets over den duur van zijn verlof hebben gezegd;

Overwegende dat door klagers stiefvader G. C. J. H. bij het onderzoek der zaak is verklaard dat op klagers verlofpass, toen die hem te Rotterdam werd vertoond de duur van het verlof was ingevuld met „twaalf” dagen en de datum van het eindigen met „24” Januari, en dat het getal „twaalf” en cijfer „24” *gewoon* waren geschreven.

Overwegende dat, niettegenstaande klagers beweren van het tegendeel, uit de verklaringen van Luitenant ter Zee VAN R. en van sergeant-bottelier V. blijkt dat klager geweten moet hebben, dat zijn verlof op 23 Januari en niet op 24 Januari eindigde en hij dus bekend is geweest met de

onjuistheid van zijn verlofpas, toen hij dien bij terugkomst inleverde aan sergeant-timmerman G., met den datum 24 Januari als datum van terugkomst;

Overwegende dat bij bezichtiging van den verlofpas blijkt dat de getallen „twaalf” en „24” niet *gewoon* zijn geschreven;

Overwegende dat klager het heeft willen doen voorkomen, gesteund door de verklaringen van zijn stiefvader, dat, toen hij den pas kreeg, de getallen „twaalf” en „24” daarop *gewoon* waren geschreven, doch dat, na het inleveren, daaraan veranderingen hadden plaats gehad, doch dat klager op geenerlei wijze deze bewering aannemelijk heeft gemaakt;

Overwegende dat bij het onderzoek der zaak niet is gebleken dat klager de bedoelde getallen in zijn verlofpas valschelijk heeft veranderd, of die heeft laten veranderen, en dat dus de strafreden niet juist het feit weergeeft waaraan klager zich heeft schuldig gemaakt;

Overwegende dat bij dat onderzoek wel is gebleken dat klager 24 uren later is teruggekeerd dan zijn verlofpas aangaf, toen deze door den Eersten-officier werd geteekend en ook dat op dezen pas bij klagers terugkomst de bedoelde veranderingen hadden plaats gehad;

Overwegende dat klager dus schuldig is aan het feit van 24 uur te laat van verlof terugkomen, met een verlofpas, waarvan hij kon en moest weten dat die den datum van terugkomst onjuist aangaf, en dat de opgelegde straf van acht dagen provoostarrest, met vermindering van kost, te zwaar is voor dit feit;

Gezien de artikelen 9—12 der Rechtspleging bij de Zeemacht, 50 der Provisioneele-Instructie voor het Hoog Militair Gerechtshof en 22 en 28 van het Reglement van Krijgstucht voor het Krijgsvolk te Water.

Beschikkende op voormelde klacht.

Bepaalt dat de reden voor de aan klager op 28 Januari 1909 opgelegde straf zal worden gewijzigd in:

„24 uur te laat van verlof teruggekeerd, met een verlofpas, waarvan „hij kon en moest weten, dat die den datum van terugkomst onjuist „aangaf”, en verandert de opgelegde straf in drie dagen provoostarrest.

Bepaalt dat afschrift dezer beschikking zal worden uitgereikt aan straffer en aan den Advocaat-Fiscaal en een uittreksel aan klager.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Dispositie van 7 Mei 1909.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: L. A. WALAARDT SACRÉ, R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN,
C. J. G. DE BOOY, H. M. ENGELHARD en Mr. H. J. M. TUSSENS.

Rustverstoring op eene bijeenkomst van het Leger des Heils.

Klacht van eenen soldaat bij het Instructie-Bataillon te Kampen, die door zijnen Bataillons-commandant wordt gestraft met: tien dagen kwartier-arrest, met de strafreden: „aandeel gehad in een rustverstoring tijdens de „Godsdienstoefening van het Leger des Heils door, onmiddellijk nadat een „twintigtal kameraden op luidruchtige wijze en met politiehulp het lokaal

„hadden verlaten, zich eveneens te verwijderen, terwijl bij het onderzoek in deze zaak is gebleken, dat dit verlaten verband hield met het weggaan van vorenbedoelde militairen.”

De Adv.-fiskaal adviseert tot gegrond-verklaring der klacht.

Het Hof verklaart de klacht wettig en bepaalt dat strafreden en straf in klager's straflijst zullen worden doorgehaald.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Gelezen de klacht van H., soldaat bij het Instructie bataillon te Kampen, over de hem den 22sten Maart 1909 door zijnen bataillonscommandant opgelegde straf van tien dagen kwartierarrest, met de strafreden: „aandeel gehad in een rustverstoring tijdens de Godsdienst-oefening van het Leger des Heils door, onmiddellijk nadat een twintigtal kameraden op luidruchtige wijze en met politiehulp het lokaal hadden verlaten, zich eveneens te verwijderen, terwijl bij het onderzoek in deze zaak is gebleken, dat dit verlaten verband hield met het weggaan van vorenbedoelde militairen”;

Gezien de toelichting van klager, het betreffend bericht van den straffer, het proces-verbaal van verhoor van eene getuige en de verschillende bescheiden terzake dienende;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiskaal met het voorstel om de klacht wettig te verklaren;

Overwegende dat door klager wordt erkend dat hij op den 21sten Maart 1909 tegenwoordig is geweest bij de rustverstoring in de strafreden bedoeld doch daaraan niet heeft deelgenomen en slechts, gedreven door nieuwsgierigheid, in het lokaal is gekomen waarin de Godsdienst-oefening, waarvan sprake is, werd gehouden; dat hij in dat lokaal rustig op de achterste bank is gaan zitten terwijl het vóór hem rumoerig toeging; dat daarom door een der dames van het Leger des Heils de politie werd gewaarschuwd en deze den korporaal en den soldaat die o. a. het rumoer veroorzaakten heeft verwijderd; dat daarop bijna alle militairen opstonden, met veel lawaai weggingen en daardoor de rustverstoring plaats vond; dat hij echter nog 2 à 3 minuten bleef zitten en toen, eerst groetend, is weggegaan omdat hij geen zin meer had om te blijven en, daartoe opstaande, door een juffrouw met vriendelijke woorden werd aangespoord om te blijven zitten; dat mejuffrouw B., van het Leger des Heils, die al den tijd van zijn verblijf in de zaal achter hem heeft gestaan, als getuige te zijnen gunste kan optreden.

Overwegende dat door straffer in zijn bericht is verklaard:

dat hem bij zijn herhaald onderzoek is gebleken dat des avonds van den 21sten Maart j.l. in het lokaal van het Leger des Heils ongeregelheden waren gepleegd door een zevental militairen (volontairs) van het garnizoen die daartoe den dag te voren reeds afspraak hadden gemaakt, terwijl een twaalfstal anderen, waaronder klager, met clubjes van twee of drie het lokaal zijn binnengegaan toen zij, daarlangs wandelende, bemerkten dat er, volgens de mededeeling buiten aangekondigd, binnen iets bijzonders gebeurde; dat de bedoelde ongeregelheden bestonden in het bespottend begeleiden en veranderen van de gezongen liederen en het maken van ongepaste opmerkingen; dat de politie daarom een tweetal belhamers heeft verwijderd waarop een achttiental der aanwezige militairen van hunne zitbanken opstonden en onder luid gejoel en kreten het lokaal verlieten; dat klager en nog een volontair toen eveneens opstonden hoewel zij door een van de dames-officieren met vriendelijke woorden werden aangemaand

om te blijven zitten; dat beiden nochtans weggingen doch zóóveel later dat de deur reeds was toegevallen toen zij daar vóór kwamen; dat later weggeganen niet zijn gestraft maar klager en de laatsbedoelde volontair wel omdat zij door hem, straffer, werden beschouwd als hebbende deelgenomen aan de voortgezette strafbare handeling van de rust te hebben verstoord; dat hij het onverklaarbaar vindt dat de door klager te zijnen gunste aangevoerde getuige thans zoo positief optreedt terwijl bij het voortgezet onderzoek, toen straffer meermalen het woord tot haar richtte om te vernemen wat zij had mede te deelen, hij tot antwoord kreeg: „ik weet er zoo weinig van want ik stond steeds in of bij het tochtportaal „tot het heffen der entrées”, welk antwoord werd bevestigd door eene andere jonge dame; dat, nadat hij de antwoorden der getuige B. heeft gelezen, het hem niet noodig voorkomt de politie alsnog te hooren omdat deze in de zaak waar het om gaat niets zou kunnen verklaren;

Overwegende dat door de getuige B. aan eene garnizoens-commissie van twee officieren en den secretaris, te Kampen bijeengeroepen in opdracht van dit Hof, is verklaard:

dat aanvankelijk op den bedoelden avond ongeveer twintig vroolijke jeugdige militairen het lokaal van het Leger des Heils zijn binnengekomen en gaan zitten; dat vijf minuten daarna nog enkelen volgden waaronder klager dien zij herkent; dat zij vermeent dat hij niet tot de geheele bende behoorde maar zij hem wel een oogenblik op de achterste bank heeft zien zitten zonder verder te weten waar hij gebleven is omdat zij niet meer op hem gelet heeft totdat zij hem iets later dan de anderen rustig heeft zien weggaan; dat zij achter in het lokaal stond op het oogenblik dat de schreeuwende en joelende militairen het lokaal verlieten nadat de hulp der politie was ingeroepen; dat het best mogelijk is dat zij aan twee militairen die ook wilden vertrekken heeft gezegd: „blijf toch zitten vrienden”, toen deze gingen staan;

dat zij zich meent te herinneren dat klager dien avond tot de rustige militairen heeft behoord; dat zijn heengaan geen verband heeft gehouden met het vertrek der andere militairen; dat hij tot de laatstvertrekkenden behoorde, en heel kalm wegging toen de rust bijna geheel weder hersteld was; dat zij klager zoo speciaal herkent omdat hij fatsoenlijk is binnengekomen, evenzoo is weggegaan en daarbij netjes salueerde.

Overwegende dat uit het bovenstaande, in verband met de stellige betuiging van onschuld van den klager, niet is gebleken van eenig aandeel van klager in de rustverstoring die op den bedoelden avond in het lokaal van het Leger des Heils is veroorzaakt, terwijl daarentegen uit de verklaring van de eenige getuige, die alstoen bijzonder op den klager heeft gelet, blijkt dat diens heengaan uit dat lokaal geen verband heeft gehouden met dat der militairen welke wel aan de rustverstoring hadden deelgenomen;

Overwegende dat derhalve de beide gedeelten waaruit de strafreden kan geacht worden te bestaan, hunnen grond missen;

Overwegende dat, waar de bestraffer geen voldoende gronden aanvoert welke klagers bestraffing rechtvaardigen terwijl door klager bij zijne ontkenning van schuld aannemelijke bewijzen zijner onschuld zijn aangebracht, de gegrondheid der ingebrachte klacht moet worden erkend.

Gezien de artikelen 15, 16 en 17 der Rechtspleging bij de Landmacht en 51 van 's Hof's Provisioneele Instructie;

Beschikkende op bovengenoemde klacht;

Verklaart die wettig.

Bepaalt dat de straf en strafreden waarover is geklaagd, in klagers straffijst zullen worden doorgehaald.

Bepaalt dat afschrift dezer beschikking zal worden uitgereikt aan den Advocaat-Fisikaal en aan den bestraffer en een uittreksel aan den klager.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Dispositie van 28 Mei 1909.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: L. A. WALAARDT SACRÉ, R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN, C. J. G. DE BOUY, H. M. ENGELHARD en Mr. H. J. M. TIJSSENS.

Klacht van eenen adjunct-machinist aan boord van Hr. Ms. „Tromp” die door den C. O. met 14 dagen hut-arrest z. w. v. d. was gestraft wegens:
 1°. eene zeer ongegronde, onmilitaire klacht ingediend tegen een superieur;
 2°. te laat op de wacht gekomen.

De Adv.-fisikaal adviseert tot ongegrond-verklaring der klacht wat het 1° gedeelte betreft, maar gegrond wat aangaat het 2° gedeelte en vermindering der straf tot 8 dagen hut-arrest z. w. v. d.

Het Hof verklaart de klacht ongegrond en handhaaft strafreden en straf.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Gelezen de klacht dd. 20 Maart 1909 van den adjudant-machinist J., dienende aan boord van het pantserschip H. M. „Tromp”, over eene hem den 19^{den} Maart j. l. door den commandant van dien bodem, den kapitein-Luitenant ter zee van R. opgelegde straf van 14 dagen hutarrest zonder waarneming van dienst, wegens 1° „Eene zeer ongegronde onmilitaire klacht ingediend tegen een superieur”, 2° „Te laat op de wacht gekomen”.

Gelezen de processen-verbaal van het onderzoek, ingesteld door de Commissie benoemd den 22^e Maart 1909 door den commandant van het Nederlandsch eskader in Oost-Indië;

Gelezen de nadere verklaring van klager en de toelichting van straffer;

Gezien de consideratiën en het advies van den Advocaat-Fisikaal voor de Zee- en Landmacht, strekkende tot ongegrondverklaring der klacht voor wat het eerste gedeelte betreft, maar gegrond wat aangaat het tweede gedeelte en om diensgevolge dan ook de straf te verminderen tot acht dagen hutarrest zonder waarneming van dienst;

Overwegende dat klager in de eerste plaats gestraft is wegens het indienen van eene klacht bij den Commandant over ondervonden onheusche bejegening door den Chef der wacht i. c. den officier-machinist IJ.;

Overwegende dat de Commandant eene commissie benoemd heeft om de gegrondheid van die klacht te onderzoeken, en dat uit dat onderzoek gebleken is:

1°. dat klager vergunning had gekregen van den Chef van de machinekamer, Officier-machinest B., om bij den petroleum-motor dienst te doen, echter met de bepaling, dat, als er geen werk bij den motor was, hij zich moest melden op de stookplaats, waar hij, volgens de verdeeling der werkzaamheden was ingedeeld;

dat hij op Zaterdag 13 Maart, als gewoonlijk bij den motor werkte, waar hij reeds de geheele week bij werkzaam geweest was, toen de officier-machinist IJ. langs kwam en, hem niet ziende werken, vroeg wat er te doen was;

dat hij hem antwoordde: „inlaatkleppen aanbrengen en dan aanzetten;”

dat hij na dat antwoord naar den hoofdmachinist R. werd gezonden om te vragen of er bij hem werk was, dat deze zeide, dat hij hem kon gebruiken;

dat hij toen order kreeg om zich bij den hoofdmachinist O. te melden;

dat de officier-machinist B. die hem bij den motor geplaatst had, van dit ingrijpen niets afwist, en dat hij het een onheusche bejegening vond van machinist IJ. om hem, juist den eenigen dag (Zaterdag) dat de motor aangezet wordt, naar de vuurplaats te zenden;

Overwegende dat Officier-machinist IJ. naar aanleiding van bovenstaande opgeeft, dat hij Zaterdag 13 Maart bij de machine-werkplaats aan dek kwam, waar hij klager aantrof die niets uitvoerde en, op zijn vraag wat hij daar deed, antwoordde bij den motor te zijn; dat de werkzaamheden aan den motor op dat oogenblik van geen beteekenis waren en er veel belangrijker werk beneden voor hem was; dat hij hem daarom, in overleg met hoofdmachinist R., bij hoofdmachinist O. op de voorvuurplaat geplaatst heeft, dat hij wel den indruk heeft gekregen dat klager het werk aan den motor prettiger vindt dan op de stookplaats en daarom allerlei argumenten aangrijpt om van de stookplaats weg te blijven;

2°. dat klager van machinist O. order kreeg om in ketel 2, twee luchtkasten los te gaan nemen, dat hij niet gevraagd heeft of hij dit zelf moest doen of daarbij toezicht moest houden, dat hij dit laatste vermoedde en daarom stokers aan het werk zette, maar dat hem later werd beduid, dat hij het zelf moest doen;

dat hij het een onheusche bejegening vindt dat hem werkzaamheden worden opgedragen van zóó eenvoudigen aard, dat een inlandsch stoker het doen kon.

Overwegende dat, volgens verklaring van den hoofdmachinist O. deze den klager, dien hij op order van den Officier-machinist IJ. aan het werk moest zetten, naar beneden heeft gezonden, met order om in een der ketels 1 of 2 een luchtbak, waarin een gat gebrand was, uit te nemen; dat hij wel niet precies gezegd heeft, dat hij het zelf moest doen, maar dat dit toch wel in de bedoeling lag, daar de order van het Hoofd der machinekamer bepaalt dat de adjunct-machinist zelf moet werken en ook stoken; dat hij, beneden komende, bemerkte, dat klager het liet doen, hij hem daarover een aanmerking maakte en gelastte het zelf te doen, daarbij voegende, zelf wel toezicht te zullen houden; dat eenigen tijd daarna klager kwam melden dat de luchtbakken waren uitgenomen, maar dat toen bleek dat het verkeerde waren, die niet waren doorgebrand en hij ze dus weer moest inzetten en een andere in een anderen ketel moest verwisselen; dat het opgedragen werk, werk is dat met nauwgezetheid moet verricht worden en dat hij een paar weken te voren daarbij zelf nog geholpen had;

3°. dat klager 6 Maart 1909 in de V. M. de wacht hebbende tweemaal aan dek is gekomen, de eerste maal omdat hij bemerkte dat de motor met de invloei-circulatie dicht aangezet was, de tweede maal omdat hij over de verschansing wilde kijken of er geen kabel hing voor de uitlaatschpomp wat ook 't geval bleek te zijn; dat hij beide keeren, dat hij bovenkwam, gezien werd door den heer IJ. die hem zulks zeer kwalijk

nam, en hem toevoegde: „als ik je nog een keer zie, zal ik zorgen dat je „permissie ingetrokken wordt”; dat de heer IJ. hem gezegd had, dat hij wel boven kon komen, om naar de W. C. te gaan of om een glas water te drinken, maar dat hij gemeend had, dit in bovengenoemde gevallen ook wel te kunnen doen;

dat hij de volgende week weer tweemaal buiten de machinekamer was gezien, toen hij de wacht had en wel door den hoofdmachinist O. die dit aan den heer IJ. rapporteerde; deze bracht hem daarvoor op het rapport; hij werd toen slechts met een berisping gestraft; dat hij den volgenden Maandag de V. M. kreeg die hij als chef van de plaat gedaan heeft; dat de machinisten op verzoek zeewacht deden en hij in de veronderstelling was, dat ook de adjuncten zeewacht hadden, en hij in dat geval de E. W. zou gekregen hebben; dat hij echter bijtijds hoorde dat dit niet het geval was en hij op P. V. moest zijn; dat hij, daar komende, den heer IJ. vroeg, waar hij moest aflossen en deze hem antwoordde: „het kan mij niet schelen, „waar jij aflost, het is mij al lang onverschillig”; dat hij toen naar de plaat gegaan is en onder machinist M. heeft gewerkt; dat, toen het voorvallene den volgenden dag besproken werd met den heer B. in tegenwoordigheid van den heer IJ. deze zeide dat het volkomen waar was, dat hij gezegd had, dat het hem onverschillig was waar hij afloste, dat hij klager geen verantwoordelijke wacht meer liet doen omdat deze Vrijdagavond, nadat hij zich uit de machinekamer verwijderd had, gebleken was te zijn onbetrouwbaar; dat hij het eene onheusche bejegening vindt, dat de heer IJ. hem bij den chef van de machinekamer als onbetrouwbaar voorstelt, en dat nog wel, nadat hij Maandag morgen nog dienst op de stookplaats onder stoom had gedaan en er, zoolang hij, klager, aan boord is, nooit iets op zijn wacht is gebeurd;

Overwegende dat de Officier-machinist IJ., naar aanleiding van het bovenstaande heeft verklaard, dat hij op 6 Maart den klager, die toen de wacht had, een paar malen aan dek had aangetroffen en hem daarover had onderhouden; dat klager tegenover hem niet de aanleiding voor het aan dek komen heeft opgegeven, als voor de commissie, wel begrijpende, dat die voor hem geen verontschuldiging zou zijn; dat hem Vrijdagavond, toen hij van tafel kwam door den hoofdmachinist O. werd gerapporteerd dat gedurende den tafeltijd klager tweemaal boven was aangetroffen; dat hij klager dan ook geen wacht meer toevertrouwt;

dat klager wel Maandagmorgen nog dienst op de stookplaats heeft gedaan maar dat dit kwam, omdat hij reeds afgelost had voor hij gewaarschuwd was, en hij hem toen maar had laten staan, wetende dat sergeant-stoker A., een zeer betrouwbaar persoon, hem was toegevoegd;

Overwegende dat, na kennisneming van dit onderzoek, de commandant klager heeft gestraft wegens het indienen van een zeer ongegronde onmilitaire klacht tegen een superieur;

Overwegende dat klager geen genoegen neemt met die straf en verzoekt, dat de zaak zal onderzocht worden door het Hoog Militair Gerechtshof; dat dientengevolge de kapitein ter zee commandant van het Nederlandsch eskader in Oost-Indië een commissie heeft benoemd tot onderzoek der zaak;

Overwegende dat het rapport van dat nieuwe onderzoek, waarbij de getuigen nu onder eede zijn gehoord, geen nieuwe gezichtspunten oplevert;

dat toch, uit de verklaringen van den officier-machinist 1ste klasse B., den officier machinist 2de klasse IJ. en de hoofdmachinisten R. en O. blijkt, dat de zoogenaamde onheusche bejegeningen het gevolg zijn geweest van diensttoestanden of geheel te wijten zijn geweest aan klagers eigen schuld;

dat het klagen over zulke toestanden ongegrond is, uit een militair oogpunt ook onmilitair en dus strafbaar;

Overwegende dat, wat aangaat het tweede gedeelte der strafreden „te laat op wacht gekomen”, het volgende blijkt:

dat klager den morgen van 16 Maart j.l. te laat op de wacht is gekomen; dat hij niet gepord is geworden door de afgaande wacht, zooals dat gebruikelijk is, hetgeen blijkt uit de verklaringen van de machinisten F. en v. d. S.; dat die twee verklaringen wel wat vreemd klinken, daar vermoedelijk slechts een van beide machinisten verantwoordelijk zal zijn, maar dat zij toch als waar kunnen worden aangenomen;

dat klager echter, nadat hij met overal of kort daarna wakker werd, niets van eenige bevreemding deed blijken, hoewel hij wist dat hij op wacht moest zijn, en zich in het minst niet haastte, om zoo spoedig mogelijk het buiten zijn schuld gepleegd verzuim goed te maken, zooals blijkt uit zijn op wacht komen te ongeveer 5 u. 40 m., terwijl hij den vorigen dag aan machinist M. had gezegd den volgenden morgen eerst te vijf uur beneden te zullen komen;

dat klager wel beweert, dit laatste pas gezegd te hebben na afloop van de wacht, maar dit niet aannemelijk is tegenover de besliste verklaring van het tegendeel door den machinist M.;

dat dan ook het niet porren om kwart voor vier, niet meer als excuus voor het te laat komen kan dienen en klager dus ook om die reden terecht gestraft is.

Gezien de artikelen 9--12 der Rechtspleging bij de Zeemacht en 50 van 's Hofs Provisioneele Instructie.

Beschikkende op voormelde klacht.

Verklaart die ongegrond.

Handhaaft straf en strafreden.

Bepaalt dat afschrift dezer beschikking zal worden uitgereikt aan klager, aan straffer en aan den Advocaat Fiscaal.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Dispositie van 29 Juni 1909.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: L. A. WALAARDT SACRÉ, R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN,
C. J. G. DE BOOY, H. M. ENGELHARD en Mr. H. J. M. TIJSSENS.

Vreemde gang van eene klok in een wachtlokaal te A'dam.

Een sergeant der mariniers beklagt zich over de hem door den Afd.-Ct. opgelegde straf van acht dagen scheepsarrest wegens: „als Commandant der „Lijnbaanwacht eene voorgeschreven ronde een half uur te laat gemaakt en „bij het onderzoek eene onjuiste opgaaf verstrekt”.

Het Hof oordeelt de klacht ongegrond en zóódanig lichtvaardig, dat de indiening alleen kan worden toegeschreven aan verregaande oneerbiedigheid en legt den klager deswege op eene disciplinaire straf van 8 dagen scheepsarrest.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Gezien eene klacht dd. 22 Mei 1909 van den sergeant der Mariniers S., over eene hem door zijn afdeulings-commandant, den luitenant-kolonel v. T.

opgelegde straf van acht dagen scheepsarrest, wegens: „als commandant „der Lijnbaanwacht een voorgeschreven ronde een half uur te laat gemaakt „en bij het onderzoek een onjuiste opgave verstrekt”;

Gelezen de betrekkelijk deze klacht aan het Hof overgelegde stukken.

Gehoord klager en de onderstaande getuigen in hunne beëdigde verklaringen.

Gelezen de consideratiën en het advies van den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht, te dezer zake door het Hof ingewonnen.

Overwegende dat uit het ronde-briefje blijkt, dat de rondes van 8 u. 30 m. en 12 u. 30 m. in den nacht van 17 op 18 Mei op tijd zijn gemaakt en de volgende ronde, die te half vier gemaakt had moeten worden, te vier uur wordt aangewezen;

Overwegende dat volgens klager dit niet zijn schuld is geweest, want dat hij zijne rondes volgens de aanwijzing van de klok in de wacht steeds op tijd gemaakt had en dus een foutieve aanwijzing van de klok oorzaak moest zijn van de onregelmatigheid;

dat hem 's morgens even na 6 uur, toen de portier de klok als naar gewoonte kwam opwinden, dan ook bleek, dat de portier de klok een half uur vooruit moest zetten, dat hem ook reeds was opgevallen, dat de voorman, die na het aanluiden van de werf de sleutels van de projectielen-loods kwam halen, dien morgen zoo vroeg kwam, zoodat hij hem vroeg of de werf vroeger dan gewoonlijk werd aangeluid, omdat het op de klok in de wacht nog veel te vroeg was; dat de voorman toen, na vergelijking van de klok met zijn horloge, zeide: „die klok is gek, want dan is hij voor „en dan is hij na”; dat de schildwacht B. die van 3—5 uur op post gestaan heeft, beweerde een half uur te laat te zijn afgelost, want dat hij een der stadsklokken reeds half zes had hooren slaan toen hij werd afgelost; dat de marinier, die om 5 uur moest aflossen, van de brits opstond, op zijn horloge keek en tot den korporaal van de wacht zeide: „korporaal, het is „al over den tijd van aflossing, het is al 5 u. 10 m.”, waarop de korporaal had gezegd: „maak je niet druk, het is pas over half vijf”; dat, volgens hem, klager, het te laat maken der ronde dus niet te wijten is aan zijne nalatigheid en hij derhalve onrechtvaardig gestraft is;

Overwegende dat de door klager aangevoerde verklaringen werkelijk door de betrokken personen voor het Hof onder eede voor waar erkend zijn, in zooverre dat de voorman zich wel herinnert, dat sergeant S. hem de opmerking maakte, dat hij te vroeg kwam, waarop hij antwoordde: „neen, „het is bij zessen”; dat hij zich ook herinnert gezegd te hebben: „die klok „is gek”, maar dat hij zich niet kan herinneren of hij op de klok gekeken heeft;

Overwegende dat J. P., portier bij de werf, onder eede heeft verklaard, dat hij in de week, waarin het voormelde voorviel, belast was met het opwinden der klokken en dat hij Dinsdag 18 Mei te 6 uur de klok in het wachtlokaal bij sergeant S. heeft opgewonden en de klok dien morgen een minuut of vijf was achtergeloopen; dat hij die klok toen vijf minuten vooruit heeft gezet; dat die klok de geheele week geregeld heeft geloopt; dat hij bij het heengaan nog aan den sergeant gevraagd heeft of er niets bijzonders was, waarop hem „neen” werd geantwoord;

Overwegende dat de korporaal J. C. V. en marinier 3de klasse J. J. B. onder eede verklaren gezien te hebben, eerstgenoemde, dat de portier de klok dien morgen een half uur vooruit zette,

laatstgenoemde, dat de klok veel meer dan vijf minuten, wel een halve wijzerplaat vooruit werd gezet,

verklarende eerstgenoemde verder, dat hij de aflossing geregeld heeft gedaan volgens de klok in het wachtlokaal en dat hij geen aanmerkingen heeft vernomen over te laat aflossen vóór vijf uur toen hij den marinier B. afloste.

Overwegende dat deze verklaringen en die van den portier P. lijnrecht tegen elkander staan en dus behoort te worden onderzocht welke van beide geloofwaardig zijn.

Overwegende dat de onregelmatigheid der klok haar oorzaak zou kunnen hebben 1° in achterloopen, 2° in tijdelijk stilstaan;

dat, wat het eerste punt betreft, valt op te merken dat de klok te 12^u. 30^m. nog juist wees, daar de ronde op dat uur op tijd gemaakt is;

dat de schildwacht van 1^u.—3^u. op tijd schijnt afgelost, daar van hem geen klachten over te laat aflossen zijn gehoord,

dat de klok dus tusschen 3^u. en 3^u. 30^m. een half uur zou moeten zijn achtergelopen en daarna weer geregeld zijn gaan loopen, daar zij te 6 uur ook nog maar een half uur achter was;

dat deze oplossing onaannemelijk is; dat, wat betreft het tweede punt, de storing door stilstaan, om dezelfde reden als boven uiteengezet, dit tusschen 3 uur en 3^u. 30^m. had moeten plaats hebben en dat het al even onaannemelijk is, dat dit niet bemerkt zou zijn, nòch door den korporaal van aflossing, die, terugkomende, de klok nog op 3 uur kon zien staan, nòch door den sergeant van de wacht, die kalm naast een stilstaande klok het naderende uur voor zijne ronde zat af te wachten;

Overwegende dat het onaannemelijk is, dat de sergeant, klager, die, na alles wat dien nacht en morgen over de klok gesproken is, moest weten dat zijn ronde te laat gemaakt was, den portier niet attent zoude gemaakt hebben op het half uur achter zijn, ten einde dezen later te zijner verontschuldiging te kunnen laten getuigen;

Overwegende dat uit bovenstaande blijkt dat de verklaring van den portier P. hier alleen als betrouwbaar moet worden aangenomen;

dat daaruit volgt dat de klok in de wacht dien nacht voldoende juist heeft aangewezen, en het te laat maken der ronde alleen aan nalatigheid van den wachtcommandant moet worden toegeschreven en dat dus ook het tweede deel der strafreden juist is.

Overwegende dat het indienen van zulk een ongegronde klacht, en nog wel door een onderofficier, getuigt van oneerbiedigheid tegen zijne meerderen.

Gezien de artikelen 9—12 der Rechtspleging bij de Zeemacht en 50 van 's Hofs Provisioneele Instructie.

Beschikkende op voormelde klacht.

Verklaart die ongegrond en zóó lichtvaardig, dat de indiening alleen kan worden toegeschreven aan verregeande oneerbiedigheid.

Legt klager deswege een disciplinaire straf op van acht dagen scheepsarrest.

Bepaalt dat afschrift dezer beschikking zal worden uitgereikt aan klager, aan straffer en aan den Advocaat-Fiscaal.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 19 Februari 1909.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: L. A. WALAARDT SACRÉ, R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN,
C. J. G. DE BOOY, H. M. ENGELHARD en Mr. H. J. M. TIJSENS.

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Mr. C. A. J. VAN SASSE VAN YSSELT.

RECHTSHOUDEN *op de Catharijne-brug te Utrecht waar 11 menschen het verkeer vormden.*

Krijgsraad te Arnhem veroordeelt eenen kapitein der artillerie wegens het zich niet onderwerpen aan de bevelen van een ambtenaar der politie om rechts te houden tot 50 cent geldboete, subs. 1 dag hechtenis.

De Advocaat-fiscaal acht in appèl de straftoemeting te gering — o. a. omdat beklagde, die geroepen kan worden om het openbaar gezag hulp en steun te verleenen, het heeft bemoeielijkt.

Het Hof overweegt dat bij art. 11 der Verordening op de straatpolitie te Utrecht enkel is opgelegd de verplichting om zich te onderwerpen aan de bevelen van den ter plaatse aanwezigen ambtenaar van politie wanneer in het belang der orde of veiligheid het verkeer, hetzij geheel belet, hetzij beperkt, hetzij in eene bepaalde richting geleid moet worden.

Zulke omstandigheden waren niet aanwezig.

Het Hof spreekt den beklagde vrij.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

den Advocaat-Fiscaal voor Hr. Zee- en Landmacht, ambtshalve en als bij Resolutie van den 22sten Januari 1909 geautoriseerd aan den Hove te provoceeren van het vonnis door den Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, standplaats Arnhem, den 8sten Januari 1909 gewezen in de zaak tegen H., oud 41 jaar, geboren te Herwen en Aerd, kapitein bij een der Regimenten Vesting-Artillerie, gerequireerde in persoon, die bij gemeld vonnis, met aanhaling der artikelen 11 en 52 van de Verordening der gemeente Utrecht, houdende voorschriften betreffende de straatpolitie, vastgesteld den 27sten Februari 1908, afgekondigd den 14^{den} Maart d. a. v., 13 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 1 en 3 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191), 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64), 23 en 91 van het Wetboek van Strafrecht en 181 en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht, is schuldig verklaard aan het zich te Utrecht, terwijl, in het belang der orde voor het verkeer eene bepaalde richting moest worden aangewezen, zich dienaangaande niet onderwerpen aan de bevelen van den ter plaatse aanwezigen ambtenaar der politie en te dier zake veroordeeld tot eene geldboete van vijftig cents met bepaling dat de boete, bij wanbetaling binnen twee maanden na de uitvoerbaarheid van het vonnis zal worden vervangen door hechtenis van een dag, met vrijspraak van het wijders te last gelegde, alsmede verwezen in de proceskosten.

Welke Advocaat-Fiscaal met betoog :

dat voorschreven vonnis berust op de volgende daarbij aangenomen feiten en omstandigheden :

dat beklagde op 24 November 1908, des avonds omstreeks 7 uur, te Utrecht, de Catharijnebrug passeerende, de linkerzijde dier brug heeft gehouden en niet de rechterzijde, niettegenstaande, in het belang der openbare orde, ter weerszijde van die brug in duidelijk geschilderde letters, de woorden „rechts houden” waren aangebracht en J. W. VAN Z., politie-agent, die daar surveilleerende was, hem gewaarschwd had rechts te houden ;

dat, al moge nu door het nader, in hooger beroep gehouden gerechtelijk onderzoek, gebleken zijn, dat op het oogenblik dat aan den beklagde gelast werd om rechts te houden, het verkeer op de Catharijnebrug niet bijzonder druk was, het toch, óók toen nog, in het belang der veiligheid noodig was, dat eene bepaalde richting voor het verkeer werd aangewezen ;

dat immers de Catharijnebrug in den druksten verkeersweg van de gemeente Utrecht is gelegen ;

dat over die brug telkens de electriche tram moet ; dat gedurig automobielen, rijwielen, rijtuigen en vrachtwagens, zoo snel als maar mag, er zich overheen bewegen ;

dat daarom de voetgangers, zoo zij niet de aangewezen richting volgen, door al die voertuigen, welke op het onverwachts opdagen, danig in het nauw zouden kunnen geraken ;

dat het niet noodig was om aan den beklagde met name te bevelen om rechts te houden ;

dat dan ook de politiedienaar, die het bevel gaf, beklagdes naam niet kende ;

dat beklagde in verband met de ligging zijner woning, de onderwerpelijke brug veelvuldig over moet gaan en het uit dezen hoofde nog meer in hem dan in een ander, die elders woont en niet zoo dikwijls van de brug gebruik maakt, te laken is, dat hij tegen de bevelen van het openbaar gezag is ingegaan ;

dat ook niet moet worden vergeten, dat de beklagde den rang van kapitein bekleedt en het even opmerkelijk als berispelijk in hem is, dat hij, die in gezegde hoedanigheid, geroepen zou kunnen worden om dat gezag hulp en steun te verleenen, het heeft bemoeilijkt ;

dat daarom ten deze nòch wegens den persoon, die de overtreding beging, nòch wegens de omstandigheden, waaronder zij werd begaan, het opleggen van het minimum der boete is verzoekt ;

verzocht en bij Resolutie van den 9^{en} Februari 1909 verkregen hebbende 's Hofs mandament van appèl, ten dage in rechten beteekend, ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot verbetering van het vonnis, voor wat de hoegrootheid der opgelegde boete betreft, en dat de gedaagde alsnog zal worden veroordeeld tot eene geldboete van drie gulden, met bepaling dat bij gebreke van betaling dier boete binnen twee maanden na den dag waarop 's Hofs Sententie kan worden ten uitvoer gelegd, zij zal worden vervangen door vijf dagen hechtenis, met instandhouding overigens van het beroepen vonnis, en verdere veroordeeling van den gedaagde in de kosten en misen der Justitie en die van den processe in appèl gevallen desnoods ter taxatie en moderatie van den Hove, of tot zoodanige andere straf als het Hof in goede Justitie verstaan zal te behooren, alzoo impetrant van mandament van appèl en eischer ambtshalve, ter eenre

en

genoemden kapitein, gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde.

HET HOF.

Gelet op hetgeen beklaagde bij zijn verhoor voor het Hof heeft in het midden gebracht.

Gelet op de verklaring vanwege den gedaagde ter rolle gedaan dat hij zich refereert aan 's Hof's dispositie en afstand doet van pleidooi.

Gelet op de verklaring, door den impetrant en eischer ambtshalve mede ter rolle gedaan, dat hij insgelijks afstand doet van pleidooi.

Gezien de processtukken.

Overwegende dat beklaagde voor den Krijgsraad heeft terechtgestaan, beschuldigd:

dat hij op 24 November 1908 des avonds omstreeks 7 uur te Utrecht, de Catharijnebrug passeerende, de linkerzijde dier brug heeft gehouden en niet de rechterzijde niettegenstaande in het belang der openbare orde ter weerszijde van die brug in duidelijk geschilderde letters de woorden „rechts houden” waren aangebracht en J. W. van Z. politieagent, die daar surveilleerende was, hem tot drie maal toe had gewaarschuwd rechts te houden.

Overwegende dat beklaagde zulks heeft bekend daarbij opgevend dat hij niet heeft geloopt op het verhoogde voetpad aan de linkerzijde en meent dat het gebod van rechtshouden enkel toepasselijk is op de verhoogde voetpaden;

Overwegende dat de agent van politie te Utrecht J. W. v. Z. in overeenstemming met het door hem op zijn ambtseed opgemaakt proces-verbaal van 24 November 1908, in eersten aanleg als getuige gehoord, heeft verklaard;

dat hij op dien dag des avonds omstreeks 7 uur op post stond bij de Catharijnebrug te Utrecht, toen een persoon als burger gekleed, die later bleek de beklaagde te zijn, die brug passeerde, daarbij links in plaats van rechts aanhield, niettegenstaande in het belang der openbare orde ter weerszijden van de brug in duidelijk geschilderde letters de woorden: „rechts houden”, waren aangebracht; dat hij den beklaagde in het belang der openbare orde en veiligheid, tot driemaal toe waarschuwde rechts te houden maar dat deze opzettelijk aan die waarschuwing niet voldeed, maar tegen het rechtshoudend publiek, dat van de tegenovergestelde richting kwam, bleef inloopen;

dat deze getuige, in hooger beroep gehoord, nader heeft verklaard:

dat hij, volgens de door hem van het hoofdbureau van politie ontvangen order, iedereen moest bevelen rechts te houden en dat zulks ook noodig is voor de veiligheid van het verkeer; dat de post daar wordt gezet van 7 uur voormiddags tot 10 uur des namiddags ten einde, in dien tusschentijd, geregeld te zorgen dat daar rechts wordt gehouden; dat het, op het oogenblik dat hij den beklaagde beval rechts te houden, niet bijzonder druk was op de brug, dat er geen rijtuigen noch tramwagen op waren en, naar zijne schatting, een twaalfstal menschen; dat op het bedoelde oogenblik door bijzondere drukte niet geëischt werd het verkeer te beletten of te beperken of daarvoor een bepaalde richting aan te wijzen.

Overwegende dat bij artikel 11 der Verordening houdende voorschriften betreffende straat-politie vastgesteld door den raad der Gemeente Utrecht den 27 Februari 1908 en afgekondigd den 14^{den} Maart 1908, is bepaald:

„Wanneer in het belang der orde of veiligheid, het verkeer moet worden belet of beperkt, of voor het verkeer eene bepaalde richting aangewezen, moet ieder zich dienaangaande onderwerpen aan de bevelen van den ter plaatse aanwezigen ambtenaar der politie” ;

dat daarbij niet is gegeven een op alle of op bepaald aangewezen tijden geldend voorschrift tot regeling van het verkeer in het algemeen of op bepaald aangeduide plaatsen in de gemeente, maar enkel is opgelegd de verplichting om zich te onderwerpen aan de bevelen van den ter plaatse ambtenaar van politie, wanneer in het belang der orde of veiligheid het verkeer, hetzij geheel belet, hetzij beperkt, hetzij in eene bepaalde richting geleid moet worden ;

dat, waar de plaatselijke wetgever het niet noodig heeft geacht voor de Catharijnebrug, hetzij in het algemeen, hetzij gedurende bepaalde tijden, het verkeer voor voetgangers in eene bepaalde richting te leiden, eene algemeene order van die strekking door de politie aan hare dienaren niet kon worden gegeven en de bevoegdheid van den ter plaatse aanwezigen ambtenaar van politie om aan de voetgangers te gelasten rechts te houden derhalve afhankelijk was van het al of niet aanwezig zijn der omstandigheid: dat het belang der orde of veiligheid vorderde het verkeer in een bepaalde richting te leiden ;

dat, nu uit de verklaring van den getuige Z. blijkt dat, op het oogenblik toen beklaagde de brug betrad, zulke omstandigheden niet aanwezig waren, beklaagde niet verplicht was aan het bevel van dien ambtenaar te voldaan en hij, door zulks na te laten de verordening niet heeft overtreden noch eenig ander strafbaar feit gepleegd, weshalve hij van het hem te last gelegde moet worden vrijgesproken.

Gezien artikel 181 der Rechtspleging bij de Landmacht.

Rechtdoende in hooger beroep in naam der Koningin !

Doet te niet het vonnis den 8sten Januari 1909 door den Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, ter hoofdplaats Arnhem tegen beklaagde gewezen.

Spreekt den beklaagde vrij van het hem te last gelegde.

Bepaalt dat de kosten zoo in eersten aanleg als in hooger beroep zullen komen ten laste van den Staat.

Ontzegt allen anderen eisch.

Noot van de Redactie.

Afkeerig van een op Pruisische wijze doorgevoerd polizeiliches Maszregeln, als zij is, meent de redactie dat van het beter deel der natie ook op dit gebied veel goeds kan uitgaan, door het in vele opzichten minder ontwikkelde en beschaafde, de vrijheid vaak als losbandigheid huldigende en ten eigen bate slechts benuttende deel der Nederlandsche natie ten voorbeeld te strekken op het punt van orde en inschikkelijkheid. Men toont zich een ordelievend man — niet een politie- of ander soort slaaf — en doet aan zijne waardigheid in geen deele te kort (integendeel) door rechts of links te houden indien dat door middel van een door de bevoegde macht geplaatst bord en daarna door eenen politieagent verzocht (bevolen) wordt, *zelfs* al overschrijdt zulk verzoek of bevel de formeele wettelijke bevoegdheid.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 4 Juni 1909.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: L. A. WALAARET SACRÉ, R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN,
C. J. G. DE BOOY, H. M. ENGELHARD en Mr. H. J. M. TIJSSENS.

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Mr. C. A. J. VAN SASSE VAN YSSELT.

Verdediger: Mr. F. A. VAN ENGEN.

De Krijgsraad te Arnhem veroordeelt eenen sergeant-fourier bij het 1ste Regiment Vesting-artillerie wegens het met woorden beledigen van zijn meerdere in rang (art. 99 Cr. W. L.) tot 14 dagen militaire detentie.

Beklaagde heeft op eene vergadering van leden der vereeniging „Onderlinge Voorzorg” in de cantine te Amersfoort aan den eene lezing houdenden adjudant-onderofficier X. toegevoegd: „U zijt een karakterloos mensch, U hebt al den geheelen avond staan liegen,” of woorden van die strekking.

De raadsman (eervol ontslagen officier van het leger) in hooger beroep van beklagde voert aan dat het bezigen van de becvuste woorden onder de omstandigheden waaronder dit geschiedde, niet is een militair delict.

Het Hof verwerpt die exceptie, acht den appellant door het vonnis van den Krijgsraad niet bezwaard en bevestigt hetzelfde.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof,

tusschen :

B., oud 29 jaar, geboren te Zutphen, sergeant-fourier bij het 1ste Regiment Vesting-Artillerie, gerequireerde in persoon, die bij vonnis van den Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, standplaats Arnhem, gewezen den 2^{den} April 1909, met aanhaling der artikelen 99 van het Crimineel Wetboek voor het krijgsvolk te Lande, 10 en 19 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191), 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64) en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht, is schuldig verklaard aan het met woorden beledigen van zijn meerdere in rang en veroordeeld tot eene militaire detentie van veertien dagen, alsmede verwezen in de proceskosten; van welk vonnis beklagde zich beroepen heeft op het Hof, alzoo impetrant van mandament van appel en eischer, ter eenre, voor wien bij schrifture ter rolle op de gronden en middelen nader bij pleidooi te ontwikkelen, is geconcludeerd dat het den Hove moge behagen den impetrant vrij te spreken van het hem te laste gelegde,

en

den Advocaat-Fiscaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, ambtshalve en als bij 's Hof's Resolutie van den 23sten April 1909 geautoriseerd om dit appel voor den Auditeur-Militair in het Derde Militaire Arrondissement, standplaats Arnhem te vervolgen, mitsdien gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde.

HET HOF,

Gehoord de pleidooien.

Gezien de processtukken.

Overwegende dat appellant voor den Krijgsraad heeft terechtstaan beschuldigd :

dat hij te Amersfoort in de cantine in de Infanterie-kazerne op 20 Januari 1909 bij eene voordracht voor de leden van na te noemen maatschappij, van den adjudant-onderofficier A. W. B. van het 4de Regiment Infanterie, bestuurslid van de Militaire Wederkeerige Waarborgmaatschappij „Onderlinge Voorzorg”, dezen opzettelijk beleedigend heeft toegevoegd : „U zijt „een karakterloos mensch, U hebt al den geheelen avond staan liegen”, althans woorden van deze strekking ;

Overwegende dat de Krijgsraad bij voormeld vonnis, door de in het vonnis opgenomen bewijsmiddelen, wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard, dat beklagde, op tijd en plaats in de klacht vermeld, den adjudant-onderofficier A. W. B. opzettelijk beleedigend de woorden heeft toegevoegd : „U zijt een karakterloos mensch, U heeft al den geheelen avond „staan liegen”, alsmede beklagdes schuld daaraan.

Overwegende dat de Krijgsraad dit feit heeft gequalificeerd als „het „met woorden beleedigen van zijn meerdere in rang” en beklagde heeft veroordeeld tot een militaire detentie van veertien dagen en in de proceskosten.

Overwegende dat door beklagdes raadsman in hooger beroep in de eerste plaats — voor het geval het feit door het Hof als bewezen zou worden aangenomen — is aangevoerd, dat het bezigen der bewuste woorden door een sergeant-fourier tegen een adjudant-onderofficier, onder de omstandigheden waaronder dit geschiedde niet is een militair delict.

Overwegende, dat deze stelling is onjuist.

Overwegende toch, dat onbetwist is, dat beklagde, op de vergadering, waar enkel onderofficieren, korporaa's en minderen aanwezig waren, den adjudant-onderofficier B. als zoodanig en dus als zijn meerdere in rang heeft gekend.

Overwegende dat nu wel is waar B. in die vergadering de voordracht niet hield in hoedanigheid van adjudant-onderofficier, en beklagde de aangehaalde woorden niet tot hem in die hoedanigheid, noch in dienst of in betrekking tot dienstzaken richtte, doch dat dit, bij de beoordeeling van de vraag of artikel 99 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande toepasselijk is, niet afdoet, daar immers de wet geen onderscheiding maakt en de militairen hun meerdere in rang altijd behooren te eerbiedigen, wanneer de meerdere zich dit althans door zijn gedrag niet onwaardig maakt.

Overwegende dat dit laatste niet is gebleken zelfs niet beweerd.

Overwegende dat derhalve, nu de Krijgsraad, en zulks terecht, aannam, dat de toegevoegde woorden beleedigend zijn en het opzet om te beleedigen uit de gebezigde woorden voortvloeit, de qualificatie door den Krijgsraad gegeven aan het eveneens te recht, door de in het vonnis opgenomen bewijsmiddelen, wettig en overtuigend bewezen verklaarde feit, is overeenkomstig de wet ;

Overwegende dat de straf, waartoe beklagde werd veroordeeld, niet te zwaar is ;

Overwegende dat bij deze beslissing de verdere door beklagdes raadsman besproken vragen, betreffende mogelijke toepassing van het burgerlijk strafwetboek en de aan het feit volgens dat wetboek te geven qualificatie, buiten behandeling kunnen blijven.

Rechtdoende in hooger beroep in naam der Koningin!

Verklaart den appellant B. door het op 2 April 1909 door den Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, standplaats Arnhem, tegen hem gewezen vonnis, niet te zijn bezwaard.

Bevestigt dat vonnis.

Verwijst den appellant in de kosten van het hooger beroep.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 21 Mei 1909.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: L. A. WALAARDT SACRÉ, R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN,
C. J. G. DE BOOY, H. M. ENGELHARD en Mr. H. J. M. TIJSSENS.

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Mr. C. A. J. VAN SASSE VAN YSSELT.

Verdediger: Mr. R. VAN WOELDEREN.

De Krijgsraad te 's Hertogenbosch spreekt eenen milicien-soldaat van het 2de Regiment Infanterie vrij van de beschuldiging dat hij als verlofganger niet heeft voldaan aan eene oproeping in werkelijken dienst omdat die oproeping niet voldeed aan de gestelde eischen en daarin niet is opgenomen de LAST tot opkomst i, v. d., hoewel in het OPSCHRIFT der gedane kennisgeving voorkomt: „Oproeping in werkelijken dienst”.

De Adv.-fiscaal eischt in appèl schuldigverklaring aan 1e desertie in tijd van vrede enz. en veroordeeling tot 2 maanden mil. detentie.

Het Hof acht het aan den beklagde ten laste gelegde wettig en overtuigend bewezen en veroordeelt hem tot 4 dagen mil. detentie.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof,

tusschen :

den Advocaat-Fiscaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, ambtshalve en als bij Resolutie van den 4^{den} Mei 1909 geautoriseerd aan den Hove te provoceeren van het vonnis door den Krijgsraad in het tweede Militaire Arrondissement, standplaats 's Hertogenbosch den 23 April 1909 gewezen in de zaak tegen S., oud 31 jaren, geboren te Bochtoltz, milicien-soldaat bij het 2de Regiment Infanterie, gerequireerde in persoon, die bij gemeld vonnis, met aanhaling der artikelen 117 der Militiewet 1901 en 181 der Rechtspleging bij de Landmacht, is vrijgesproken van de beschuldiging als zoude hij als verlofganger der Nationale Militie lichting 1898 niet hebben voldaan aan eene te zijnen aanzien gedane oproeping in werkelijken dienst, gegrond op de bepaling van artikel 111 der Militiewet 1901, bij welke oproeping was bepaald dat hij op den 23sten Augustus 1904 in den namiddag vóór vier uur bij zijn korps — zijnde dit voor den beklagde het 2de Regiment Infanterie te 's Hertogenbosch — zich moest aanmelden; — de kosten te dragen door den Staat.

Welke Advocaat-Fiscaal, bij Resolutie van den 14 Mei 1909 verkregen hebbende 's Hofs mandament van appel, ten dage in rechten beteekend, ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot tenietdoening van het vonnis en dat de gedaagde alsnog, met aanhaling der artikelen 17 en 134 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 10 en 19 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191), 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64), der Wet van 14 Februari 1887 (*Staatsblad* n°. 35), der artikelen 117 en 133 der Militiewet 1901, aangevuld en gewijzigd bij de wetten van 20 Juni 1902 (*Staatsblad* n°. 119), 5 December 1903 (*Staatsblad* n°. 293) en 5 December 1908 (*Staatsblad*

n° 347) en van de artikelen 19 en 91 van het Wetboek van Strafrecht en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht, zal worden schuldig verklaard aan: „eerste desertie in tijd van vrede gepleegd door een soldaat, door, als verlofganger der militie, niet te voldoen aan de te zijnen aanzien gedane oproeping voor den werkelijken dienst, opgevolgd door vrijwillige aanmelding doch niet binnen vier weken, misdrijf, ten aanzien van het misdadige de meeste overeenkomst hebbende met eerste desertie gevolgd door arrestatie”, en te dier zake veroordeeld tot twee maanden militaire detentie, en verder veroordeeling van den gedaagde in de kosten en misen der Justitie en die van den processe in eersten aanleg en in hooger beroep gevallen, desnoods ter taxatie en moderatie van den Hove, of tot zoodanige andere straf als het Hof in goede Justitie verstaan zal te behooren — alzo impetrant van mandament van appel en eischer ambtshalve, ter eenre

en

genoemden S. gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde, voor wien voor antwoord in appel, bij schrifture ter rolle is geconcludeerd dat het den Hove moge behagen het vonnis, waarvan beroep, te bevestigen met veroordeeling van den Staat in de kosten.

HET HOF,

Gelet op de verklaring, door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi.

Gezien de processtukken.

Overwegende dat gedaagde voor den Krijgsraad heeft terechtstaan, beschuldigd:

dat hij als verlofganger der militie, lichting 1898, niet heeft voldaan aan eene te zijnen aanzien gedane oproeping in werkelijken dienst gegrond op de bepaling van artikel 111 der Militiewet 1901, bij welke oproeping was bepaald, dat hij op den 23sten Augustus 1904 in den namiddag vóór vier uur bij zijn korps — zijnde dit voor den beklaagde het 2de Regiment Infanterie te 's Hertogenbosch — zich moest aanmelden.

Overwegende dat beklaagde heeft bekend zich aan het hem te last gelegde te hebben schuldig gemaakt, daarbij opgevende: dat hij van de oproeping niets wist; dat hij bovendien in 1901 en 1903 al voor herhalings-oefeningen onder de wapenen was geweest; dat hij na 1903 in het buitenland is geweest om te werken; dat hij in 1908 in Aken zijnde, vernam dat hij deserteur was en dat hij, toen hij zekerheid had dat dat zoo was, hij zich naar Maastricht heeft begeven en zich daarop den 5^{den} April 1909 vrijwillig heeft gemeld;

Overwegende dat in de volgende ten processe overgelegde en aan beklaagde voorgehouden stukken staat vermeld:

1°. in het extract-stamboek:

dat de beklaagde den 23sten April 1898 is ingedeeld als loteling van de lichting van 1898 uit de gemeente Bocholtz (Limburg) onder n°. 10; dat hij den 26sten September 1903 met groot verlof is gegaan; dat hij den 22sten October 1904 als deserteur is afgevoerd wegens het niet voldoen aan eene te zijnen aanzien gedane oproeping in werkelijken dienst;

2°. in het zakboekje:

dat aan den beklaagde op den 26sten September 1903 de verlofpas is uitgereikt en dat op den 30sten September 1903 de Burgemeester van Bocholtz dien verlofpas voor „gezien” heeft geteekend;

3°. in het afschrift van de openbare kennisgeving van den Burgemeester van Bocholtz dd. 6 Augustus 1904, welke kennisgeving, blijkens de op het afschrift gestelde verklaring van dien Burgemeester, is gedaan bij aanplakking ter plaatse als daartoe bij gemeentelijke verordening is aangegeven en algemeen gebruikelijk is;

dat o. a. de milicien-verlofganger van de lichte 1898 der gemeente Bocholtz, S., wordt opgeroepen om zich, voorzien van al de militaire kleedingstukken met groot verlof medegenomen, en van zijn zakboekje, op den 23sten Augustus 1904 in den namiddag vóór 4 uur, bij zijn korps te 's Hertogenbosch aan te melden:

4°. in het uittreksel van de missive van den Minister van Staat, Minister van Oorlog dat 13 October 1904 VII^{de} Afdeling n°. 87, gericht aan den heer Commandeerenden Officier van het 2de Regiment Infanterie:

dat voornoemden Commandeerenden Officier wordt gemachtigd o. a. den milicien-verlofganger S. wegens het niet voldoen aan de te zijnen aanzien gedane oproeping in werkelijken dienst, als deserteur af te voeren, althans indien hij bij ontvangst dier missive nog niet bij het korps mocht zijn aangekomen.

Overwegende dat, blijkens beschikking van den Minister van Staat, Minister van Oorlog, dd. 5 Maart 1904, VII Afdeling n°. 75, voorkomende in het Recueil-Militair van 1904 pag. 249 en volgende o. a. de milicien-verlofgangers van de lichte 1898 behoorende tot het 2de Regiment Infanterie, ingevolge Koninklijk Besluit van 22 Januari 1904, krachtens artikel 111 der Militiewet 1901, moeten worden opgeroepen om tegen 23 Augustus 1904 onder de wapenen te komen.

Overwegende dat de volgende getuigen onder eede hebben verklaard:

1°. de sergeant P. J. L. P., in garnizoen te Maastricht: dat de beklagde zich op den 5^{den} April 1909 om 5.30 n.m. bij hem, getuige, terwijl hij, getuige, Commandant der wacht was aan de kazerne „Voormalig Groot-Artillerie-Tuighuis” te Maastricht, vrijwillig als deserteur heeft aangemeld; dat de beklagde geheel in burgerkleeding gekleed was;

2°. de sergeant-majoor-schrijver L. C. S. in garnizoen te 's Hertogenbosch: dat hij in den hem ten processe vertoonden beklagde herkent den milicien-soldaat S. die, in 1898 als loteling te 's Hertogenbosch ingedeeld zijnde, kwam bij de 1ste compagnie van het 4de bataillon, waarbij hij, getuige, toen sergeant was en die, zoo nu en dan, onder hem, getuige, heeft geëxerceerd.

Gezien de beschikking van den Minister van Oorlog van 5 Maart 1904 houdende dat, ter uitvoering van het Koninklijk Besluit van 22 Januari 1904, n°. 13, in den loop van dat jaar voor herhalingsoefeningen onder de wapenen zullen worden geroepen (onder meer) de verlofgangers van de lichte van het jaar 1898 behoorende tot het 2de Regiment Infanterie voor den tijd van den 23sten Augustus tot den 17^{den} September (opgenomen in het Recueil-Militair van 1904 blz. 249).

Overwegende dat door beklagdes bekentenis, bevestigd door den inhoud der gemelde stukken en de verklaringen der getuigen, wettig en overtuigend bewezen is wat den beklagde was te last gelegd, alsmede dat hij zich op den 5^{den} April 1909 te Maastricht vrijwillig heeft aangemeld.

Overwegende dat de Krijgsraad ten onrechte den beklagde heeft vrijgesproken van het hem te last gelegde op grond dat de oproeping van beklagde tot den werkelijken dienst niet aan de gestelde eischen voldoet, omdat daarin wel wordt te kennen gegeven dat de daarin genoemde verlofgangers zich op 23 Augustus 1904 bij hun Korps te 's Hertogenbosch

moeten melden, maar in den inhoud dier oproeping niet is opgenomen de last tot opkomst in werkelijken dienst, hoewel in het opschrift dier kennisgeving voorkomt „Oproeping in werkelijken dienst”.

Overwegende dat in de Militie-Instructie 1902, vastgesteld door den Minister van Oorlog bij beschikking van den 1sten Februari 1902 is bepaald onder art. 41, 3°. dat de openbare kennisgeving moet inhouden den woordelijken last tot opkomst in werkelijken dienst en dat, wanneer die kennisgeving nominatief geschiedt, zij, behalve de namen en voornamen van de opgeroepen verlofgangers, ook vermelden moet de lichte en het Korps waartoe zij behooren;

Overwegende dat, blijkens het ten processe voorhanden afschrift der openbare kennisgeving den 6^{den} Augustus 1904 gedaan door den Burgemeester der gemeente Bocholtz, de beklagde met drie andere in die gemeente gevestigde verlofgangers van de lichte 1898 met name aangeduid als behorende tot het 2de Regiment Infanterie worden opgeroepen om zich op 23 Augustus 1904 in den namiddag vóór 4 uur bij hun korps te 's-Hertogenbosch aan te melden voorzien van al de militaire kleedingstukken met groot verlof medegenomen en van hun zakboekje, terwijl boven aan die kennisgeving voorkomen de woorden: „Oproeping in werke-„lijken dienst van miliciens behorende tot de lichte van 1898”;

dat die kennisgeving derhalve alles bevat wat zij, krachtens het bij voormelde instructie bepaalde, behoort te bevatten en het daarbij niet van belang kan worden geacht dat de woorden „Oproeping in werkelijken dienst” voorkomen aan het hoofd der kennisgeving en van het volgende door een streep zijn gescheiden, vermits de belanghebbende uit het geheel der openbare kennisgeving duidelijk kon zien dat hij tot den werkelijken dienst werd opgeroepen en wat van hem tot vervulling dier verplichting werd vereischt;

Overwegende dat derhalve het aan beklagde te last gelegde en zijne schuld daaraan wettig en overtuigend zijn bewezen.

Gezien de artikelen 17 en 134 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 10 en 19 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191), 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64), de Wet van 14 Februari 1887 (*Staatsblad* n°. 35), de artikelen 117 en 133 der Militiewet 1901, gewijzigd bij de Wetten van 20 Juni 1902 (*Staatsblad* n°. 119), 5 December 1903 (*Staatsblad* n°. 293) en 5 December 1908 (*Staatsblad* n°. 347); 19 en 91 van het Wetboek van Strafrecht en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht.

Rechtdoende in hooger beroep, in naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis den 23sten April 1909 door den Krijgsraad in het Tweede Militaire Arrondissement, ter hoofdplaats 's-Hertogenbosch tegen beklagde gegeven.

En opnieuw rechtdoende.

Verklaart S. schuldig aan eerste desertie in tijd van vrede gepleegd door een soldaat door, als verlofganger der nationale militie, niet te voldoen aan de te zijnen aanzien gedane oproeping voor den werkelijken dienst opgevolgd door vrijwillige aanmelding doch niet binnen vier weken, misdrijf ten aanzien van het misdadige de meeste overeenkomst hebbende met eerste desertie opgevolgd door arrestatie.

Veroordeelt hem te dier zake tot de straf van militaire detentie voor den tijd van vier dagen.

Verwijst hem in de kosten zoo in eersten aanleg als in hooger beroep gevallen.

Ontzegt allen anderen eisch.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 16 November 1909.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: L. A. WALAARDT SACRÉ, R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN,
C. J. G. DE BOOY, H. M. ENGELHARD en Mr. H. J. M. TIJSSENS.

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Mr. C. A. J. VAN SASSE VAN YSSELT.

Verdediger: Mr. H. C. VAN HANSWIJK PENNINK te Zutphen.

Art. 427 (6) Swb.

Belemmeren van het verkeer op een openbaren weg.

De Krijgsraad te Arnhem veroordeelt eenen luitenant der Cavallerie wegens: het in de provincie Gelderland op een openbaar voetpad, dat tusschen onderscheidene gemeenten middel van gemeenschap is, doen plaatsen van twee houten (palen) anders dan met toestemming van den burgemeester, tot eene geldboete van f 2.—, subs. 1 dag hechtenis.

Het Hof veroordeelt den beklaagde in appèl wegens: het zonder verlof van het daartoe bevoegde gezag belemmeren van het verkeer op een openbaren landweg, tot f 5.— boete, subs. 1 dag hechtenis.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof,

tusschen:

C., oud 36 jaar, geboren te 's Gravenhage, eertijds eerste-luitenant bij het escadron Ordonnancen, thans ritmeester bij het 4^e Regiment Huzaren, gerequireerde in persoon, die bij vonnis door den Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, hoofdplaats Arnhem, gewezen den 15^{den} Mei 1909, met aanhaling der artikelen 44 aanhef, 17^e en 46 van het Reglement op de Wegen, Voetpaden, Straten en Stegen, vastgesteld door de Staten der provincie Gelderland in hun vergaderingen van 13, 14, 15 en 16 Juli en 6 November 1857 en goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 8 December 1857 n°. 60 (Provinciaal blad n°. 103 van 1857), zooals het gewijzigd is bij besluit der Staten van 8 Juli 1870 n°. 7, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 24 Augustus 1870 n°. 3 (Provinciaal blad n°. 86 van 1870), 13 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 23 en 91 van het Wetboek van Strafrecht, 1 en 3 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191), der Wet van 25 Mei 1880 (*Staatsblad* n°. 86), der artikelen 9, 23, 27 en 28 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64) en 181 en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht, met vrijspraak van hetgeen hem meer is te last gelegd, dan als bewezen is aangenomen, is schuldig verklaard aan: het in de provincie Gelderland op een openbaar voetpad, dat tusschen onderscheidene gemeenten middel van gemeenschap is, doen plaatsen van twee houten (palen) anders dan met toestemming van den burgemeester, en veroordeeld tot eene geldboete van twee gulden met bepaling dat de boete bij wanbetaling binnen twee maanden na de uitvoerbaarheid van het vonnis, zal worden vervangen door een hechtenis van één dag, alsmede verwezen in de proceskosten;

van welk vonnis beklaagde zich beroepen heeft op het Hof, alzoo

impetrant van mandament van appel en eischer, ter eenre, voor wien bij schrifture ter rolle is geconcludeerd op de gronden nog nader bij pleidooi te ontwikkelen, dat het den Hove moge behagen het vonnis van den Krijgsraad te vernietigen en beklaagde vrij te spreken van het hem te last gelegde, met veroordeeling van den Staat in de kosten:

en

den Advocaat-Fiscaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, ambts-halve en als bij 's Hofs resolutie van den 11^{den} Juni 1909 geautoriseerd om dit appel voor den Auditeur-Militair in het Derde Militaire Arrondissement, hoofdplaats Arnhem, te vervolgen, mitsdien gedaagde in voorschreven cas ter andere zijde.

HET HOF,

Gehoord de pleidooien.

Gezien de processtukken.

Overwegende dat appellant voor den Krijgsraad heeft terechtgestaan, beschuldigd:

dat hij te Warnsveld, in de buurtschap Leesten, op 4 Januari 1909 zonder verlof van het bevoegd gezag, Burgemeester en Wethouders van Warnsveld, het verkeer over het openbare voetpad van Warnsveld naar Vorden heeft doen belemmeren, door ter plaatse waar het voetpad loopt over perceel Sectie A n°. 239, op zijn last en volgens zijne aanwijzing, door A. B. en G. J. H., in het lichaam van dat voetpad te laten roeren en er twee palen te doen plaatsen met een tusschenruimte van acht en vijftig centimeter, terwijl de breedte van het voetpad twee meter bedraagt;

Overwegende dat beklaagde heeft ontkend dat het bedoelde voetpad is een openbaar voetpad en evenzeer heeft ontkend door de plaatsing der palen het verkeer over dat voetpad te hebben belemmerd, weshalve hij vermeent niets strafbaars te hebben gedaan, terwijl hij verder heeft opgegeven:

mijne echtgenoot is eigenares van perceel Sectie A n°. 239 gelegen in de buurtschap Leesten, gemeente Warnsveld; ik ben niet in gemeenschap van goederen gehuwd; mijne vrouw heeft zich niet eigen beheer bedongen over haar goederen; over dit perceel loopt een voetpad, bekend onder de benaming van „Voetpad van Warnsveld naar Vorden”, terwijl ter plaatse waar het voetpad op gemeld perceel een waterleiding, genaamd „de Laak”, overschrijdt, de verbinding wordt onderhouden door een vonder; ten vorigen jare heb ik bemerkt, dat deze vonder aanzienlijk verbreed was; de oude voetplank was ongeveer 35 centimeter breed en de breedte is nu zeker het dubbele; daardoor is de passage van paarden, vee en kleine vierwielige voertuigen mogelijk geworden, terwijl door het toegenomen verkeer op het pad de onderhoudskosten vergroot zijn; deze verbredening is geschied op last van Burgemeester en Wethouders van Warnsveld;

daar ik betwist dat het voetpad is een openbaar voetpad, heb ik, op advies van mijn advocaat, op 4 Januari 1909 door A. B. en G. J. H. twee palen doen plaatsen op gezegd pad vóór den vonder met een tusschenruimte van 58 centimeter, zijnde de breedte die de vonder had; ik deed het met de bedoeling den aard van het verkeer te brengen in den toestand zooals het was vóór het verbreden van den vonder; ik ontken derhalve dat door die plaatsing het verkeer zou belemmerd zijn, zoomede dat het

pad is openbaar in den zin der Wet; wel hebben mijne echtgenooten en hare rechtsvoorgangers gedoogd, dat het publiek over dat pad liep; mij was onbekend, dat het voetpad op den ligger voorkomt; het is mogelijk, dat de vonder door de gemeente Warnsveld onderhouden is; ik heb nooit iets vernomen van schouw over het voetpad; ik heb de palen doen plaatsen zonder verlof van eenig gezag; ik meende daartoe krachtens eigendomsrecht gerechtigd te zijn;

Overwegende dat onder eede is verklaard door de volgende getuigen:

1°. H. E. gemeenteveldwachter van en wonende te Warnsveld, tevens onbezoldigd rijksveldwachter, in overeenstemming met het door hem den 4^{den} Januari 1909 opgemaakt ten processe voorhanden proces-verbaal:

op 4 Januari 1909 heb ik gezien dat A. B., timmerman en G. J. H. veldarbeider, beiden wonende te Warnsveld twee palen plaatsten op het aldaar gelegen openbare voetpad, hetwelk voorkomt onder n°. 21 op ligger B van de wegen en voetpaden der gemeente Warnsveld onder de benaming „Voetpad van Warnsveld naar Vorden”; bedoelde palen werden zoodanig geplaatst, dat zij een meter boven den grond stonden met een tusschenruimte van 58 centimeter; het voetpad heeft aldaar volgens den ligger een breedte van twee meter; het voetpad loopt aldaar over perceel A. n°. 239; door het plaatsen dier palen wordt het verkeer daarover belemmerd en bij donker weer in gevaar gebracht; op last van Burgemeester en Wethouders van Warnsveld heb ik die palen des anderen daags van het voetpad verwijderd; op gelijke wijze had ik reeds bedoelde palen op 28 November 1908 en 21 December 1908 verwijderd, welke aldaar op 16 November 1908 en 18 December 1908 waren geplaatst; de palen werden 's avonds of 's nachts niet verlicht; in 1908 is de vonder verbreed; de oude was 65 centimeter breed, de nieuwe ongeveer een meter;

2°. A. B., timmerman, wonende te Warnsveld:

op 4 Januari 1909 heb ik met den volgenden getuige op last van beklaagde, twee palen geplaatst, met een tusschenruimte van 58 centimeter, op het voetpad van Vorden naar Warnsveld, ook wel genaamd „het Kerkpad”; het pad is openbaar, ieder maakt er geregeld ongestoord gebruik van, ik zelf doe dat al sedert 20 jaar, gedurende welke ik in Warnsveld woon; op het voetpad bleef aan de buitenzijde van de palen ongeveer 58 centimeter over voor doorgang; het verkeer over het voetpad was door het plaatsen dier palen belemmerd; een kruiwagen kon er niet gemakkelijk door en alleen als het geen breede was; in 1908 is de vonder over „de Laak” in genoemd voetpad verbreed;

3°. G. J. H., arbeider, wonende te Warnsveld:

op 4 Januari 1909 heb ik met den vorigen getuige, op last van beklaagde, twee palen geplaatst, met een tusschenruimte van ongeveer 58 centimeter, op het voetpad, mij bekend als „Kerkpad”, van Vorden naar Warnsveld; ieder pleegt vrij gebruik te maken van dat pad; tusschen elk der palen en den kant van het pad kon gemakkelijk een persoon passeeren;

4°. S. A. K. baron N., burgemeester van Warnsveld:

Sedert 1899 heb ik als burgemeester schouw gehouden over het voetpad, loopende door de buurtschap Leesten onder Warnsveld en bekend onder de benaming „Voetpad van Warnsveld naar Vorden”; in de laatste jaren is het enkele malen voorgekomen, dat in dat voetpad, voor zoover het loopt over grond van JAN VAN DIJK, gaten waren en dat dan genoemde VAN DIJK die gaten ten verzoeken van het gemeentebestuur herstelde; het voetpad is particulier eigendom; in dit voetpad ligt op perceel sectie A. n°. 239 een vonder, die te allen tijde door de gemeente Warnsveld is

onderhouden; deze vonder is in 1908 verbreed, op last van Burgemeester en Wethouders van Warnsveld; door het plaatsen van de twee palen op 4 Januari 1909 op het openbaar voetpad vóór den vonder is het verkeer daarop belemmerd; vóór het plaatsen kon men met een kruiwagen over het pad, daarna niet meer; de weg is nooit afgesloten geweest;

5°. H. E. R., zonder beroep te Warnsveld:

ik ben 73 jaar; ik heb van kind af te Warnsveld gewoond en heb duizende malen over het voetpad van Warnsveld naar Vorden onbelemmerd geloopt, ook nog in den laatsten tijd, en heb ook anderen herhaaldelijk het pad onbelemmerd zien gebruiken; er ligt in dat voetpad een vonder over „de Laak”; de vonder is nu breeder dan vroeger; door het plaatsen van twee palen op dat voetpad, met een tusschenruimte van 58 centimeter, is het passeeren van het pad 's avonds in het donker voor een voetganger bezwaarlijk, omdat deze dan de kans heeft tegen zoo'n paal op te loopen; en

6°. W. S., zonder beroep te Warnsveld:

ik ben 78 jaar; ik herinner mij van sedert ongeveer 70 jaar geleden, dat het Voetpad van Warnsveld naar Vorden loopende door de buurtschap Leesten en bekend onder de benaming „Voetpad van Warnsveld naar Vorden” steeds voor het openbaar verkeer als voetpad heeft opengestaan; ik heb er geregeld gebruik van gemaakt en zoo ook anderen zien doen; zolang mij heugt heeft in dat pad over „de Laak” een vonder gelegen;

Overwegende dat door de gedeeltelijke bekentenis van beklagde, bevestigd door de verklaringen der getuigen en het aangehaald proces-verbaal, wettig en overtuigend is bewezen;

dat beklagde te Leesten, gemeente Warnsveld, op 4 Januari 1909, zonder toestemming van Burgemeester en Wethouders van Warnsveld, in het voetpad van Warnsveld naar Vorden, ter plaatse waar dat pad loopt over het kadastrale perceel sectie A. n°. 239, heeft doen plaatsen twee palen, met eene tusschenruimte van ongeveer 58 centimeter zonder daartoe van eenig bestuur verlof te hebben verkregen;

Overwegende ten aanzien der vraag:

of het bedoelde voetpad al dan niet is een openbare weg in den zin der Wet;

dat door de verklaringen der getuigen E., B., H., R., S. en van N., hierboven weergegeven, en de daaruit voortvloeiende aanwijzingen in onderling verband en samenhang, wettig en overtuigend is bewezen:

dat het voetpad, gelegen op perceel kadastraal bekend in Sectie A der gemeente Warnsveld n°. 239, is een gedeelte van een voetpad, bekend als Kerkpad, loopende tusschen Warnsveld en Vorden door de buurtschap Leesten, welk pad zich uitstrekt over verschillende percelen;

dat dat voetpad sedert onheugelijke jaren, althans sedert zestig of zeventig jaren, door een ieder onbelemmerd als zoodanig wordt gebruikt; dat het op het genoemde perceel 239, met den straatweg van Zutphen naar Winterswijk is verbonden door een vonder over de watergang die het voormelde perceel van den straatweg scheidt, welke vonder te allen tijde door het bestuur der gemeente Warnsveld is en wordt onderhouden;

dat door het gemeentebestuur van Warnsveld althans sedert 1899, over dat voetpad schouw werd gevoerd en daarin nu en dan bevonden gaten door den eigenaar op verzoek van dat bestuur, werden hersteld;

dat ten processe is overgelegd:

a. de „Legger A van de wegen en voetpaden, die middelen van gemeenschap tusschen onderscheidene gemeenten zijn, of die gemeenschap daargestellen met de groote rijkswegen en den provincialen weg van Arnhem

„naar Apeldoorn, met de spoorwegen, de veren en openbare aanlegplaatsen „aan de zee of bevaarbare stroomen”, ter voldoening aan artikel 5 van het Reglement op de Wegen, Voetpaden, Straten en Stegen in de Provincie Gelderland (vastgesteld door de Staten dier provincie den 13^{den}, 14^{den}, 15^{den} en 16^{den} Juli 1857, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 8 December 1857 n°. 60 en afgekondigd in het Provinciaal Blad van Gelderland van 1857 n°. 103, uitgegeven den 24sten December 1857) opgemaakt door Burgemeester en Wethouders van Warnsveld den 25sten September 1860, vastgesteld bij besluit van Gedeputeerde Staten van Gelderland bij besluit van 16 Januari 1861 n° 30 en gewijzigd bij besluiten van hetzelfde College van 25 September 1883 n°. 53 en van 21 October 1884 n°. 45;

dat op dien legger als n°. 1 der voetpaden voorkomt „het Voetpad van „Warnsveld naar Vorden, loopende langs het huis van REESSINK uit de „weg n°. 1 van dezen legger langs Schuurkamp tot aan den straatweg „bij Graffel, vervolgens den straatweg houdende naar Vorden”; van welk voetpad is genoemd als laatste der perceelen waarover het zich uitstrekt het perceel Sectie A n°. 239; van welk gedeelte de breedte wordt aangegeven als drie ellen, terwijl er bij wordt vermeld dat het voetpad „tot „dusverre steeds is onderhouden door de aangelande eigenaren”;

b. een door den Secretaris der gemeente Warnsveld voor uittreksel uitgegeven afschrift van een gedeelte van den Ligger B der wegen en voetpaden, bedoeld in artikel 1 van het Reglement op de wegen, voetpaden en tramwegen in Gelderland afgekondigd in het Provinciaal Blad van Gelderland n°. 59 van 1889, waarop onder volgnummer 21 voorkomt „Voetpad van Warnsveld naar Vorden”, loopende „van den zijtak van den „weg van Warnsveld naar Hengelo genoemd onder n°. 11a ligger B” over verschillende daarin opgenoemde perceelen, laatstelijk over het perceel Sectie A n°. 239, en waarop verder vermeld staat: als breedte van het einde van het voetpad en van het daaraan voorafgaande gedeelte twee Meter;

als onderhoudplichtigen van dat gedeelte voetpad „de eigenaren van de „perceelen waarover het loopt, elk wat betreft het gedeelte van het voetpad „op zijn perceel gelegen”;

als werk bij het voetpad behorende o.m. een „vonder met houten „leuning bij het begin van perceel A 239, ter breedte van 0.32 Meter”, en als onderhoudplichtige van dien vonder „de gemeente Warnsveld”;

welke Ligger B na te zijn ontworpen door Burgemeester en Wethouders der gemeente Warnsveld den 7^{den} October 1892, en na eene maand ter visie te hebben gelegen, is vastgesteld door Gedeputeerde Staten van Gelderland bij besluit van den 6^{den} November 1893, n°. 60;

Overwegende dat uit voormelde als bewezen aangenomen feiten in verband met de plaatsing op de liggers voormeld, wettig en overtuigend is bewezen dat het gedeelte van het aan beklagdes echtgenoot in eigendom behoorend perceel, kadastraal gemeente Warnsveld sectie A n°. 239, hetwelk is ingericht tot voetpad, door de opvolgende eigenaren is bestemd tot algemeen gebruik als openbaar voetpad;

dat het als zoodanig door het openbaar gezag is beschouwd en behandeld, zonder dat is gebleken of zelfs door beklagde beweerd dat een der eigenaars zich ooit daartegen heeft verzet of pogingen heeft aangewend om het langs wettigen weg aan die bestemming te onttrekken, weshalve dat voetpad in zijn geheel, en ook het daarin vermelde aan beklagdes echtgenoot toebehoorend gedeelte is een openbare weg, in den zin van artikel 427—6. van het Wetboek van Srafrecht.

Overwegende ten aanzien der vraag: of beklagde, door het doen plaatsen

in dat voetpad van twee palen, het verkeer over dien openbaren landweg heeft belemmerd ;

dat beklagde heeft bekend de palen te hebben doen plaatsens als in de telastlegging is omschreven, zonder daartoe van eenig gezag verlof te hebben verkregen, maar met de bedoeling den aard van het verkeer over dat voetpad te brengen in den toestand zooals het was vóór het verbreedens van den vonder ;

dat toch in het jaar 1908 de oude voetplank, die tot dusverre het verkeer van het pad naar den straatweg had geleid over den waterloop genaamd „de Laak” en die eene breedte had van ongeveer vijf en dertig centimeter, op last van Burgemeester en Wethouders van Warnsveld aanzienlijk is verbreed zoodat die vonder sedert wel het dubbele van de vroegere breedte heeft verkregen ;

dat de opgave van beklagde, omtrent de verbreding van den bedoelden vonder in het jaar 1908 door het gemeentebestuur van Warnsveld, bevestigd is door de verklaringen der getuigen van N., E., B. en R., zij het ook dat niet nauwkeurig is gebleken hoeveel breeder de vonder daardoor is geworden.

Overwegende dat, blijkens den ligger B hiervoren aangehaald, de breedte van het voetpad op perceel A n°. 239 bedraagt twee Meter en de breedte van den vonder aan het Oostelijk uiteinde van dat perceel twee en dertig centimeter ;

dat beklagde door in het voetpad twee palen te doen plaatsens, de, volgens den ligger in overeenstemming met de werkelijkheid, voor het verkeer over dat voetpad bestemde vrije ruimte ter breedte van twee Meter heeft belemmerd door die ruimte te verdeelen in drie gedeelten elk van minder dan twee Meter, weshalve wettig en overtuigend bewezen is wat aan den beklagde is te last gelegd : het belemmeren van het verkeer over het openbaar voetpad voormeld ;

dat het beweren van beklagde omtrent de bedoeling waarmede hij zulks heeft gedaan niet wegneemt zijne schuld aan voormelde handeling, vermits zijne (of zijne echtgenoot's) verplichting om het openbaar voetpad ter breedte van twee Meter op zijn eigendom te dulden, wel feitelijk eenige beperking vond in de omstandigheid dat het gemeentebestuur van Warnsveld verplicht is den vonder ter breedte van slechts twee en dertig centimeter in stand te houden maar daarmede niet is beslist dat de eigenares van perceel A 239, slechts verplicht is een zoodanig verkeer over het op dat perceel gelegen voetpad toe te laten als door een vonder van die breedte wordt mogelijk gemaakt ;

dat, indien die eigenares, tengevolge van de verbreding van den vonder werkelijk in hare rechten op den grond van dat pad is verkort doordat de daarop rustende last van openbaar voetpad is verzwaaard, zij daartegen langs den wettigen weg hare bezwaren kon doen geldens en, zoo noodig, de tusschenkomst des rechters inroepen om de oorzaak dier verzwaring te doen wegnemen, maar zij, nòch de beklagde, bevoegd was eigenmachtig zich zelve in haar vermeend recht te handhaven door het verkeer op het pad te belemmeren, zooals door het plaatsens der palen is geschied ;

Overwegende dat, krachtens artikel 27 van het aangehaalde Provinciaal Reglement van 1889, aan Burgemeester en Wethouders der gemeente Warnsveld is opgedragen het aanhoudend en dagelijksch toezicht op het regelmatig onderhoud der wegen en voetpaden, en dat dat onderhoud krachtens artikel 25 e van dat Reglement, omvat de zorg dat de wegen en voetpaden worden gehouden op de bij den ligger aangewezen afme-

tingen, weshalve beklaagde, indien hem verlof kon worden verleend tot het verminderen dier breedte op de wijze als door hem bewerkstelligd, het verlof behoefde van Burgemeester en Wethouders der gemeente Warnsveld.

Overwegende dat derhalve wettig en overtuigend is bewezen wat aan den beklaagde is tenlaste gelegd met uitzondering van het daarbij vermelde roeren in het voetpad, hetwelk, als ten deze van geen belang, verder buiten beschouwing kan blijven, zoodat hij ten onrechte bij het vonnis van den Krijgsraad is vrijgesproken van het doen belemmeren van het verkeer over het voetpad van Warnsveld naar Vorden;

dat het daardoor niet noodig is te beslissen of de Krijgsraad terecht op het bij het vonnis als bewezen aangenomene heeft toegepast de strafbepalingen van het Provinciaal Reglement van 1857 in het vonnis aangehaald;

Gezien de artikelen 13 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 23, 47, 91 en 427. 6. van het Wetboek van Strafrecht, 1 en 3 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191), 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64) en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht.

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis den 15^{den} Mei 1909 door den Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, hoofdplaats Arnhem, tegen beklaagde gewezen.

Verklaart C. schuldig aan:

het zonder verlof van het daartoe bevoegd gezag belemmeren van het verkeer op een openbaren landweg.

Veroordeelt hem te dier zake tot betaling eener geldboete van vijf gulden.

Bepaalt dat die boete, bij gebreke van betaling binnen twee maanden nadat deze uitspraak kan worden ten uitvoer gelegd, zal worden vervangen door hechtenis voor den tijd van één dag.

Verwijst den veroordeelde in de kosten zoo in eersten aanleg als in hooger beroep gevallen.

Ontzegt allen anderen eisch.

Zeekrijgsraad aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Soerabaia.

Vonnis van 13 April 1909.

Fiat-executie verleend te Batavia den 17^{den} April 1909, door den Commandant der Zeemacht en Chef van het Departement der Marine in Nederlandsch-Indië, J. G. SNETHLAGE.

President: P. H. VAN VOORTHUIJSEN, Kapt.-Luitenant ter Zee.

Leden: de Luitenant ter zee 1ste klasse A. v. D. SLUIS; de Luitenants ter zee 2e klasse A. F. L. TROLL, J. J. HEILBRON, B. BRUTEL DE LA RIVIÈRE; de 1ste Luitenant der Mariniers P. J. J. MICHELSEN en de Luitenant ter zee 2e klasse P. POST UITERWEER.

Fungeerend Fiskaal: J. H. M. NITTEL, Offic. v. Adm. 1e klasse, m. u. r.

Fung. Secretaris: P. A. SNELLEN v. VOLLENHOVEN, Off. v. Adm. 2de kl., m. u. r.

*Uitdrukkelijk weigeren, orders door een superieur gegeven, na te komen.
Art. 97 j^o. 98 Cr. W. W.*

Beklaagde (marinier) heeft zich eigendunkelijk van zijn post (11-1 uur 's nachts) als schildwacht bij de arrestanten op de kobrug verwijderd en herhaaldelijk met nadruk geweigerd (1) de order, hem door den sergeant der mariniers DE L. gegeven om zijn post te betrekken, na te komen.

Bij de instructie is twijfel gerezen of beklaagde's geestvermogens in den bewusten nacht (niet) normaal waren. Deskundige acht hem volkomen toerekenbaar.

Veroordeeling tot 6 maanden mil. gevangenisstraf.

(Was Sept. '07 wegens desertie tot 4 maanden mil. gevangenisstraf en Mei '08 wegens wederspanningheid tot 4 maanden gevangenisstraf veroordeeld).

DE ZEEKRIJGSRAAD AAN BOORD VAN HR. MS. WACHTSCHIP TE SOERABAIA :

heeft gewezen het navolgende vonnis in de zaak van den fungeerenden fiskaal eischer ambtshalve op en jegens G. oud naar zijne opgave 23 jaren, geboren te Bergen op Zoom, dienende als marinier 2de klasse, gedetineerd aan boord van gemelden bodem;

Gezien den eisch en de conclusie van den eischer ambtshalve mitsgaders de verdere processtukken door denzelfden onder behoorlijken inventaris overgelegd;

Overwegende dat uit de ten processe overgelegde stukken is gebleken dat de gedetineerde, oud naar zijn opgave 23 jaren, geboren te Bergen op Zoom, laatstelijk dienende als marinier 2de klasse aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Soerabaia, thans gedetineerd aan boord van dezen bodem, zich den 11^{den} September 1902 vrijwillig voor den tijd van tien jaren in den zeedienst heeft verbonden en dat hem de krijgsparkikelen zijn voorgelezen;

Overwegende dat de gedetineerde voor den Zeekrijgsraad terechtstaat, beschuldigd van het feit: dat hij omstreeks kwart over twaalfen in den nacht van 7 op 8 Maart 1909 aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Soerabaia na zich eigendunkelijk van zijn post als schildwacht op de kobrug, welke post hij ten 11 ure 's avonds had betrokken en tot 1 uur had moeten blijven bezetten te hebben verwijderd, herhaaldelijk en met nadruk heeft geweigerd de order hem door den sergeant der Mariniers A. A. DE L. gegeven, om zijn post te betrekken, na te komen;

Overwegende dat gedetineerde bekent zich aan het hem ten laste gelegde te hebben schuldig gemaakt en opgeeft:

dat hij in den nacht van 7 op 8 Maart j.l. ruim 12 uur op post stond op de kobrug van het Wachtschip, belast met de bewaking der arrestanten, toen hij het idee kreeg dat hij te lui en te loom was om langer op post te blijven;

dat hij toen naar het tusschendeks is gegaan en op een bakskist op een kleedje is gaan liggen en daar ingeslapen; dat hij door iemand gepord werd en toen den sergeant van de Mariniers zag, die hem zeide op zijn post te gaan, doch dat hij niet aan de order voldeed; dat de sergeant hem nog herhaalde malen die order gaf, zonder dat hij er aan voldeed, ook in bijzijn van den inmiddels gekomen officier van de wacht, die hem heeft gewezen op de ernstige gevolgen die het niet op post gaan zou hebben; dat hij de order toch niet heeft opgevolgd en daarop in arrest

(1) Noot van de Redactie. En opzettelijk nagelatee, ernstig gevolg op de weigering. Weigeren en daarna nakomen had de zaak lichter gesteld.

is gesteld; dat hij weigerde zijn dienst te doen omdat hem dien nacht alles zoo raar voor den geest stond en dat hij toen hij den volgenden morgen wakker werd eigenlijk pas beseftte wat voor een streek hij begaan had, en spijt had over hetgeen des nachts was voorgevallen.

Overwegende dat de navolgende getuigen onder eede hebben verklaard:

1°. A. A. DE L., oud 38 jaren, sergeant der Mariniers aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Soerabaia:

dat hij in den nacht van 7 op 8 Maart j.l. gezien heeft dat de post bij de arrestanten aan boord Hr. Ms. Wachtschip te Soerabaia op de voorkoebrug ten kwart over 12 verlaten was;

dat Marinier G. die post moest bezetten van elf tot een uur; dat getuige marinier G. in het tusschendeks op een bakskist zag liggen, hem aanstiet en zeide op te staan en naar de Koebrug te gaan om z'n post te betrekken; dat G. zei: „neen ik doe het niet, ik schei er uit”; dat getuige hem nogmaals aanmaande de post te betrekken, waarop G. antwoordde: „ik verrot het”; dat getuige den officier der wacht is gaan waarschuwen; dat getuige en de officier der wacht (luitenant ter zee 2de kl. P.) na eenige oogeblikken weer in het tusschendeks kwamen en G. nog op de kist vonden liggen; dat getuige G. weer heeft aangestooten en gezegd: „G. sta op, „want de officier van de wacht wenscht je te spreken”; aan welke order G. langzaam voldeed; dat de officier van de wacht hem eenige vragen stelde o. a. of hij wist dat hij op post moest staan en hoelang, of hij wist dat hij zich aan een ernstig feit schuldig maakte en naar de gevangenis kon gaan waarop G. antwoordde: „jawel”, maar hij bleef staan zeggende: „dat doe ik niet”; dat hij getuige toen zeide op last van den heer P.: „G. doe je bajonet om en betrek opnieuw je post op de koebrug”; dat G. antwoordde: „neen sergeant ik doe het niet” en weer ging liggen terwijl de officier van de wacht wegging;

dat die officier na ongeveer 10 minuten terugkwam en weer met getuige naar G. ging aan wien hij vroeg of hij zich bedacht had, doch ten antwoord kreeg: „ik doe het niet”; dat G. toen in arrest is gesteld;

2°. P. F. P., oud 30 jaren luitenant ter zee der 2de klasse aan boord voornoemd, in hoofdzaak bevestigende hetgeen door den vorigen getuige is verklaard, en voorts:

dat G. op getuige's vraag waarom hij niet op post wilde gaan, antwoordde: „neen ik doe het niet meer, ik voel me beroerd en wil naar het hospitaal”; dat G. van elf tot een uur op post moest staan; dat getuige omstreeks half een op de Hondenwacht van 7 op 8 Maart j.l. door den onderofficier van politie sergeant DE L. is gepord; dat getuige tot G. heeft gezegd eerst op post te moeten gaan en zich dan ziek te kunnen melden; dat toen getuige met G. sprak, deze goed wakker was en heldere antwoorden gaf;

Overwegende dat mitsdien door de bekentenis van den gedetineerde, bevestigd door de beëdigde verklaringen der getuigen DE L. en P. wettig en overtuigend is bewezen het feit den gedetineerde ten laste gelegd;

Overwegende dat de order om zijn post te betrekken, gedetineerde herhaaldelijk door den sergeant der Mariniers gegeven, betrof een dienstverrichting hem terecht opgedragen, zijnde hij bestemd van elf tot een uur op post te staan als schildwacht bij de arrestanten op de Koebrug;

Overwegende dat de sergeant der Mariniers, gedetineerdes meerdere in rang, tevens onderofficier van politie in functie, volkomen bevoegd was tot het geven van de order;

Overwegende dat het opzet van gedetineerde voortvloeit uit zijn handelingen en gezegden:

Overwegende ten aanzien van beklagdes schuld, dat wel is waar in den loop van het onderzoek twijfel is gerezen of wellicht in den nacht van 7 op 8 Maart j.l. gedetineerdes geestvermogens niet normaal waren, doch dat door den deskundige P. J. VASTENOU, na den voorgeschreven eed te hebben afgelegd en na ingesteld onderzoek is verklaard:

„dat de man volkomen toerekenbaar moet geacht worden voor de door hem in den nacht van 7 op 8 Maart 1909 gepleegde daad en wel op de „gronden uiteengezet in het deskundig verslag, d.d. 29 Maart j.l.”;

dat de krijgsraad deze conclusie en de gronden waarop zij berust overneemt en tot de zijne maakt en dat derhalve ook gedetineerdes schuld wettig en overtuigend bewezen is;

Overwegende ten aanzien der op te leggen straf:

dat door getuige A. P., oud 22 jaren, marinier 2de klasse aan boord voornoemd o.m. onder eede is verklaard:

„dat hij op een Zondagnacht in 't begin dezer maand (verhoor van Maart 1909) aan boord van dit schip ongeveer kwart over twaalf op de koebrug „is geweest; dat marinier G. bij de arrestanten op post stond; dat getuige „zag dat de sleutel op het hek zat, dat getuige even binnen het hek in „een bergplaats is geweest en terugkomende zag dat G. weg was”;

dat gedetineerde derhalve de sleutel heeft achtergelaten en het hek geopend;

dat gedetineerde een ernstig militair feit heeft gepleegd en hiervoor — waar reeds het wegloopen van zijn post, nog wel met achterlating van den sleutel op het arrestantenlokaal een schromelijke verwaarloozing van zijn plicht daarstelde — een strenge straf verdient;

Overwegende dat het gepleegde feit moet worden gequalificeerd als het misdrijf van: „het uitdrukkelijk weigeren de orders hem door zijn superieur „gegeven na te komen in tijd van vrede”;

Overwegende dat gedetineerde reeds ter zake van desertie in tijd van vrede en wederspanningheid werd gestraft met respectievelijk vier maanden militaire gevangenisstraf en vier maanden gevangenisstraf door den Zee-krijgsraad aan boord van Hr. Ms. Koningin Wilhelmina der Nederlanden en deze straffen zijn ondergaan van 30 September 1907 tot 27 Mei 1908.

Overwegende dat er aanleiding bestaat den tijd door den gedetineerde sedert 18 Maart 1909 voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht in mindering te brengen van de hem op te leggen straf.

Gezien de artikelen 1, 2, 9, 97 j^o. 98 van het Crimineel Wetboek voor het krijgsvolk te water, 7 en 20 der wet van 14 November 1879 (*Stbl.* n°. 193), 9 der wet van 15 April 1886 (*Stbl.* n°. 64), 27 en 91 van het Wetboek van Strafrecht en 167 der Rechtspleging bij de Zeemacht.

De Zeekrijgsraad aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Soerabaia.

Rechtdoende in naam der Koningin!

Verklaart den gedetineerde G. schuldig aan het uitdrukkelijk weigeren de orders hem door zijn superieur gegeven na te komen in tijd van vrede.

Veroordeelt hem tot eene militaire gevangenisstraf voor den tijd van zes maanden, met bepaling dat de tijd voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht van en met 18 Maart 1909 in mindering zal worden gebracht op deze straf.

Veroordeelt hem eindelijk in de kosten en misen van de Justitie en die van den processe desnoods ter taxatie en moderatie van dezen krijgsraad.

DESKUNDIG VERSLAG

betreffende den marinier 2de klasse G., uitgebracht door P. J. VASTENOU, Officier van Gezondheid 1ste klasse bij de Zeemacht.

Ik heb den marinier G. bij mij laten komen en heb in opdracht van Officiëren Commissarissen een onderzoek ingesteld om gegevens te verkrijgen omtrent het mogelijk bestaan van psychische afwijkingen bij dezen marinier; de indruk dien ik bij dit onderzoek kreeg was dat de man volkomen toerekenbaar moet geacht worden voor de door hem gepleegde daad op 7/8 Maart j.l. en wel op de volgende gronden:

Toen ik hem vroeg waarom hij zich aan z'n wacht onttrokken had antwoordde hij mij dat hij zich te loom en te moe gevoelde om verder op post te blijven staan; er op attent gemaakt dat zoo iets toch niet gebeuren mocht was hij dit volkomen met mij eens en verklaarde hij er ergens spijt over te hebben evenals den volgenden morgen na 't gebeurde. Hem onder het oog brengende dat hij bij het voorloopig onderzoek verklaard had eenigen tijd absent geweest te zijn gaf hij dit ook nu weer op maar zeide erbij dat hij suf was en eigenlijk niet in staat om z'n daad te beoordeelen. Bij voortgezet gesprek met hem bleek mij dat zijn geheugen bijzonder goed was zoowel omtrent het laatst gebeurde als omtrent vroeger door hem gepleegde delicten. Hij was zeer logisch in zijne antwoorden.

De man stamt volgens zijne opgave van gezonde ouders die beiden nog in leven zijn, heeft een zusje jong verloren niet wetende waaraan en 't vorige jaar een broer ongeveer van zijn leeftijd waarschijnlijk aan longontsteking; verder zijn z'n overige broers en zusters volkomen gezond en vertoonen deze geen hem bekende psychische afwijkingen. Hij zelf is als kind gezond geweest, heeft niet aan stuipen of toevallen geleden en was volgens zijn eigen bewering op school een der beste leerlingen; hij ging elk jaar over en verliet op z'n 12 à 13de jaar de school, koos toen een ambacht en kwam op z'n 16de jaar in dienst.

Van 9 November 1908 tot 25 Februari 1909 is hij onder behandeling geweest aan boord, in het hospitaal te Soerabaia en dat te Malang, met de diagnose Febris Typhoidea. Uit ingewonnen berichten in het hospitaal te Soerabaia blijkt dat gedurende de typhoeische koorts aldaar een psychose opgetreden is die nog eenigen tijd nageduurd heeft. De behandelende geneesheer, toevallig psychiater en neuroloog (specialist) verzekerde mij dat de man het hospitaal te Soerabaia volkomen normaal verlaten heeft. Juist met het oog op die tijdelijke psychose heeft hij hem een tijdlang daarna nog in het hospitaal gehouden en durft hij mij verklaren dat de man op 4 Februari 1909 zonder eenige psychische afwijking, volkomen toerekenbaar voor zijne daden, naar Malang geëvacueerd is. Bovendien durft genoemde medicus als zijne meening te verklaren dat het niet voor de hand ligt dat naar aanleiding van den ziekte-toestand in het hospitaal later nog eens een kort durende droomtoestand zou optreden van den aard als waarvan de man in den nacht van 7/8 Maart beweert te zijn overvallen.

Verder is door mij nog nagegaan of de man nog vatbaar is voor speciale prikkels en is mij, behalve dat hij niet driftig van aard is, o.a. gebleken dat de gevoeligheid voor alcohol niet bijster groot schijnt te zijn want, zoals hij opgaf, begon hij pas na het 6de of 7de borreltje vroolijk te worden. Hij heeft een grooten hartstocht voor passagieren en maakt bij dergelijke gelegenheden dan nogal eens misbruik van sterken drank; daar zou hij dan ook aan te danken hebben dat hij niet op tijd aan boord was om met een transport naar Batavia te worden vervoerd voor de „Wilhelmina”.

Hij heeft zich dan ook niet opzettelijk daaraan onttrokken; toen hij van boord wegging wist hij nog niet dat hij voor 't transport bestemd was, aan den wal werd het hem verteld en 's nachts om drie uur is hij nog gepord geworden door zijne kameraden om op tijd nog aan boord te kunnen zijn; hij was toen echter nog te zeer beneveld om aan dien goeden raad gehoor te geven.

Ik heb het niet noodig gevonden nog nadere informaties in Malang in te winnen omdat de man mij zelf verklaarde dat hij daar volkomen gezond en normaal geweest is en er niets bijzonders met hem gebeurd is.

De deskundige
(get.) P. J. VASTENOU.

Zeekrijgsraad aan boord van Hr. Ms. Pantserdekschip „Noord-Brabant” te Soerabaia.

Vonnis dd. 31 Juli 1909.

Fiat-executie verleend te Soerabaia den 3^{den} Augustus 1909 door den Kapitein ter Zee, Commandant van het Nederlandsch Eskader in Oost-Indië, G. F. TIJDEMAN.

President: J. W. TERMIJTELEN, Kapt. ter Zee.

Leden: C. D. DE HAES, Luitenant ter Zee 1ste klasse; M. VAN WILLIGEN, Officier v. Gezondheid der 1ste klasse; L. F. VAN BEEK, Officier-Machinist der 1ste klasse en de Luitenants ter Zee der 2de klasse J. J. JENTINK, Jhr. M. L. VAN GEEN en R. KWAST.

Fung.-Fisikaal: J. M. LANGLOIS VAN DEN BERGH, Off. v. Adm. 1ste klasse.

Fung.-Secret.: C. L. HEIJL, adjunct-administrateur.

Raadsman: W. F. VAN GRASSTEK, Off. v. Adm. 1ste klasse.

Bonnenvervalsching door eenen matroos-bottelier in het Marine-kampement te Malang.

De fisikaal eischt veroordeeling wegens: 1°. valscheid in geschrifte; 2°. het opzettelijk gebruik maken van een vervalscht geschrift als ware het echt en onvervalscht, terwijl uit dat gebruik nadeel kan ontstaan; zijnde deze feiten begaan door een ambtenaar die gebruik maakt van gelegenheid of middel hem door zijn ambt geschonken, tot 4 maanden gevangenisstraf en 5 jaar ontzegging van het recht enz.

De verdediger vraagt vrijspraak (c. q. disciplinaire bestraffing door C. O.) omdat de geïncrimineerde feiten niet vallen onder art. 225 Swb.

De Zeekrijgsraad aan boord Hr. Ms. Pantserdekschip „Noord-Brabant” veroordeelt conform aan het requisitoir.

Eisch en conclusie den Zeekrijgsraad bij het Nederlandsch Eskader in Oost-Indië aan boord van Hr. Ms. „Noord-Brabant”, overgeven door den Fungeerend Fisikaal, eischer ambtshalve ter eenre, op en jegens H., ge-daagde en gedetineerde in voorschreven cas, ter andere zijde.

De Eischer ambtshalve draagt voor:

dat zoo uit de bekentenis van den gedetineerde als uit de verdere ten processe overgelegde stukken is bewezen :

dat de gedetineerde, oud naar zijne opgave 34 jaar, geboren te Zutphen, laatstelijk gediend hebbende als matroos-bottelier aan boord van Hr. Ms. „Koningin Regentes”, thans gedetineerd aan boord van Hr. Ms. „Noord-Brabant”, zich den 22sten Augustus 1891 te Amsterdam als jongen vrijwillig in den zeedienst heeft verbonden voor den tijd van 12 jaar en dien diensttijd sedert door reëngagement en veroordeeling verlengd heeft tot 23 Juni 1910 en dat hem de krijgsartikelen zijn voorgelezen ;

dat de gedetineerde voor den Zeekrijgsraad terecht staat, beschuldigd van : „dat hij, dienende aan boord van Hr. Ms. pantserschip „Koningin Regentes”, liggende te Soerabaia en van welk schip hij gedetacheerd was „naar het Marine-kampement te Malang als hoofd der bottelarij, in den „loop van de maand April 1909 aldaar opzettelijk heeft vervalscht een „bon, dd. 15 April 1909, geteekend door den Officier van Administratie „H. HILKEMA en dienende als bewijs dat ontvangen zijn 100 K.G. rijst, „door het cijfer 1 van het getal 100 te veranderen in 2 en achter het „woord rijst tusschen twee haakjes de woorden „twee honderd” te plaatsen „en deze verandering valschelijk te parafeeren met de letters H. H. zonder „tot het veranderen en parafeeren van die bon door den Officier van „Administratie te zijn gemachtigd, en zulks om die bon als echt en onvervalscht te gebruiken, uit welk gebruik nadeel kon ontstaan en hij daarna „opzettelijk van die bon gebruik heeft gemaakt door dezelve aan den „Chineeschen aannemer LIEM Hoo Kong te geven, die hem de waarde van „de 100 valschelijk opgegeven K.G. rijst in geld uitbetaalde en dat geld „ten eigen bate gebruikt te hebben ; althans dat hij bovenomschreven „feiten begaan heeft en daarbij gebruik gemaakt heeft van gelegenheid of „middel hem door zijn ambt geschonken” ;

dat beklaagde bekent zich aan het hem ten laste gelegde te hebben schuldig gemaakt en dienaangaande opgeeft :

dat hij den 11^{den} Februari 1909 van de „Koningin Regentes” naar het Marine-kampement te Malang gedetacheerd is om aldaar op te treden als hoofd der bottelarij en in die qualiteit belast was met het beheer, de bewaring en administratie der levensmiddelen aldaar ;

dat hij dienzelfden avond bij den Marine-leverancier, den Chinees LIEM Hoo Kong moest zijn en daargekomen, deze hem, daar hij in gezelschap van 2 onderofficieren en den kok was, te verstaan gaf dat hij hem eens alleen wilde spreken, den volgenden morgen naar hem toe is gegaan en, alleen met hem zijnde, deze hem zeide : „hetgeen je niet noodig hebt behoef „je niet te ontvangen, dat zal ik wel hier houden en het je dan uitbetalen” of iets dergelijks, in elk geval met de bedoeling om gezamentlijk te knoeien ten koste van het Gouvernement ;

dat hij hem zeide daar niet over te prakiseeren, dat hij daarvoor niet te vinden was en niet op die aanbiedingen is ingegaan, doch weggegaan ;

dat de leverancier hem niettemin nog een enkele maal in dien geest heeft toegesproken en aan diens voorstellen herinnerd ;

dat hij er eerst over gedacht heeft dit den detachements commandant te melden maar, bedenkende dat hij er dan misschien zelf last van zou kunnen krijgen en er dan weer een andere Chinees de leverantie zou krijgen die wel net zoo zou handelen, daar maar van heeft afgezien ;

dat hij toen besloot schijnbaar op zijn aanbiedingen in te gaan en hem later het geld terug te geven om op die manier hem een lesje te geven zoodat hij dan aan volgende botteliers niet dergelijke aanbiedingen zou doen ;

dat hij, hoewel het geld niet direct noodig hebbende, toen toch op zijn aanbiedingen is ingegaan en in April eenige artikelen die niet geleverd waren maar wel op de bon voorkwamen, van hem uitbetaald heeft gekregen, niet precies zich meer weet te herinneren welke artikelen het waren, doch het eenige dat hij zich positief herinnert 100 K.G. rijst is;

dat hij nl. op de bon van 15 April, geteekend door den adjunct-administrateur H. HIJLKEMA en waarop onder meer voorkomen 100 K.G. rijst, het cijfer 100 opzettelijk in 200 heeft veranderd met het doel 100 K.G. rijst uitbetaald te krijgen;

dat hij achler het woord „rijst” geplaatst heeft de woorden: „(twee honderd)” en deze verandering heeft geparafeerd met de letters H. H.;

dat hij niet de bedoeling had de paraaf van den heer HIJLKEMA na te maken doch om zelf te parafeeren opdat zou blijken dat de verandering niet gemaakt was op order van den heer H. doch, doordat hij praatte terwijl hij schreef, onwillekeurig 2 H.'s gezet heeft; dat de heer HIJLKEMA hem niet had gemachtigd om in die bon wijzigingen aan te brengen doch hij het geheel uit zijn eigen heeft gedaan en de heer HIJLKEMA er dan ook niets van af wist;

dat hij erkent dat hij, heetende E. J. H. en parafeerende H. H., onder deze omstandigheden een valsch paraaf zette;

dat de op de bon méér opgebrachte 100 K.G. rijst niet door den leverancier zijn geleverd doch deze hem de gedeeltelijke waarde daarvan heeft uitbetaald, zijnde ongeveer negen gulden;

dat het zijn bedoeling was dit geld later terug te geven op welke verklaring hij den 21sten Juli terugkomt;

dat hij het in zijn bezit heeft gehouden en in zijn portemonnaie gedaan, het niet als zijn eigendom heeft beschouwd daar hij het voornemen had om het terug te geven en meestal meer dan f 9.— in zijn bezit heeft daar hij aan fotografie doet en steeds van de equipage geld ontvangt voor geleverde fotografien, doch ten slotte erkent het ten eigen bate te hebben gebruikt;

dat hij niet gehandeld heeft om fraude te plegen maar alleen om den Chinees een lesje te geven doch toegeeft dat, door zijn verandering in de bon aangebracht, nadeel kon ontstaan voor wie dan ook;

dat het hier ten processe aanwezige bonnenboekje hetzelfde is dat hij heeft bijgehouden;

dat de ten processe aanwezige bon is de door hem veranderde en valschelijk geparafeerde en daarna gebruikte;

dat het ten processe aanwezige kasboekje meermalen door hem is gezien bij den aannemer te Malang;

dat deze bekentenis wordt bevestigd door de navolgende onder eede afgelegde verklaring der navolgende getuigen, als:

1°. H. HIJLKEMA, die verklaart:

dat hij van 4 tot 16 April jl. gedetacheerd is geweest in het Marinekampement te Malang, komende van Hr. Ms. „Koningin Regentes” en er 3 April reeds heenging;

dat als dienstdoend hoofd der bottelarij in het kampement gedetacheerd was van de „Koningin Regentes”, de matroos-bottelier H., die daar zelfstandig botteliersdienst verrichtte en derhalve de verversching bestelde en in ontvangst nam en voor de aanvulling van de benodigde levensmiddelen zorgde;

dat beklagde hem 's morgens kwam waarschuwen als de ververschingen in het kampement gebracht waren, getuige dan qualiteit en quantiteit

controleerde, van beklaagde de klaargemaakte bon kreeg die hij teekende en de daarop voorkomende hoeveelheden vergeleek met het aan hem, getuige, vertoonde bonnenboekje dat eveneens door den bottelier werd ingevuld en bijgehouden ;

dat aldus dagelijks geschiedde en hij zoo op den 15^{den} April 1909 een bon teekende waarop o. a. voorkwamen 100 K.G. rijst, welke hoeveelheid geleverd werd in 2 zakken elk van 50 K.G. en welke hoeveelheid hij controleerde met het bonnenboekje waarin eveneens 100 K.G. stond opgeschreven ;

dat hij gedurende zijne detachering te Malang nimmer meer dan 100 K.G. rijst tegelijk heeft laten bestellen en in ontvangst genomen daar de ruimte in de daarvoor bestemde vaten, welke in de bottelarij staan, geen grootere hoeveelheid toelaat ;

dat hem, toen hij ongeveer een week te Malang was, de bottelier H. kwam verklaren dat het volle rantsoen rijst feitelijk niet voldoende was voor den eetlust der bemanning en hem voorstelde boven het volle rantsoen uit te geven in welk voorstel hij niet getreden is daar zijns inziens het rantsoen meer dan voldoende was ;

dat, toen hij den 15^{den} April 1909 de hem hier vertoonde bon geteekend heeft, welke handteekening door hem zelve gesteld is, daarop o. a. voorkwam 100 K.G. rijst en er toen geen wijziging in die bon was aangebracht ;

dat het cijfer 100 later en buiten zijn weten en zonder hij daartoe order heeft gegeven in 200 moet veranderd zijn door van de „1” in „100” een „2” te maken ;

dat hij niet geschreven heeft de woorden „twee honderd” achter het woord „rijst” tusschen twee haakjes geplaatst, doch een andere hand, buiten zijn weten en zonder dat hij daartoe machtiging heeft verleend, die woorden en haakjes heeft neergesteld ;

dat de rechts onder het woord „honderd” gestelde paraaf, bestaande uit 2 H's (H.H.) niet door hem gesteld is, en ook niet gesteld kan zijn daar er niets te parafeeren viel ;

dat hij den bottelier H. nooit vertrouwd heeft daar deze verschillende knoeierijen aan de hand heeft gehad, van korporaal gedegradeerd is tot matroos-bottelier en zooals hem verteld is aan boord van de „Koningin Regentes” niet alleen in de bottelarij mocht komen ;

dat de detachements-commandant te Malang op het eind van de maand het origineel van de opgemaakte rekening voor ontvangst teekent ;

dat het hem reeds in Februari bevreemde dat door bottelier H. van sommige artikelen 10 X te veel was gebracht op den verzamelstaat van dagelijkse uitgifte en hij dit gerapporteerd heeft, waarop de detachements-commandant te Malang aan den Commandant van de „Koningin Regentes” heeft voorgesteld beklaagde te vervangen en deze laatstgenoemde toen een order heeft uitgevaardigd, waarin den detachementscommandanten gelast werd op beklaagde een strenge controle uit te oefenen ;

2°. LIEM KHO LIANG, die verklaart :

dat hij 20 April des morgens aan den bottelier H. op diens verzoek de bonnen van 1 t/m 20 April heeft afgegeven, zijnde dit er 20 of 21 en de bottelier hem beloofde ze hem 's middags te zullen terugzenden ;

dat, toen hij om 12 uur in het kampement kwam om ze te halen de bottelier hem zeide dat hij ze nog niet krijgen kon daar de commandant ze nog moest vergelijken, maar dat hij ze 's avonds zou krijgen hetgeen niet gebeurde ;

dat hij den volgenden morgen een gesloten enveloppe kreeg van een

koelie, dit opengemaakt heeft en bevond dat er 14 of 15 bonnen in aanwezig waren, terwijl er 20 of 21 moesten zijn;

dat hij dit rapporteerde aan LIEM HOO KONG die toen eveneens de bons natelde en bevond dat er 6 ontbraken;

dat hij toen naar het Kampement is gegaan om de ontbrekende bons te zoeken doch onverrichterzake terugkwam;

dat bottelier H. toen niet meer in het kampement was en getuige een anderen bottelier heeft gesproken;

dat er op het kantoor van de firma te Malang 3 menschen zijn LIEM HOO KONG, die het hoofd is, getuige en LIEM THAY JANG;

dat het hem vertoonde kasboekje door hen drieën wordt bijgehouden doch niemand er speciaal mee belast is;

3°. LIEM HOO KONG, leverancier te Malang, die verklaart:

dat LIEM KHO LIANG hem den 21sten April heeft verteld dat er bij terugontvangst 6 bons mankeerden van de door hem aan H. afgegeven bonnen; dat LIEM KHO LIANG de kleine kas houdt, boekhouder is en de posten dd. 15 April '09, 19 April '09 en 8 April '09 in het hem vertoonde kasboekje zijn geschreven door LIEM KHO LIANG;

4°. LIEM THAY JANG, die verklaart:

dat op een morgen LIEM KHO LIANG tegen hem en LIEM HO KONG zeide dat er 5 of 6 bonnen mankeerden:

dat hij den bottelier H. wel eens geld ter leen gegeven heeft, dat dit geschied is zonder schuldbekentenis en zonder bepaalde voorwaarden, dat het ongeveer f 40.— is geweest en H. zeide dit noodig te hebben voor de fotografie en dat het geld niet aan getuige is teruggegeven;

dat het hem vertoonde kasboekje is van LIEM KHO LIANG en door dezen wordt bijgehouden, doch getuige ook wel eens er in schrijft als LIEM KHO LIANG er niet is; dat de firma bestaat uit LIEM HOO KONG, LIEM KHO LIANG en getuige;

dat de sub 2, 3 en 4 genoemde getuigen later nog verklaren:

dat de onder 8, 14, 15 en 19 April in het kasboekje als uitgaven voorkomende posten zijn betaald aan bottelier H.;

dat eischer door persoonlijk onderzoek en bezichtiging bekend is:

1°. dat in het meermalen genoemde, behoorlijk gewaarmerkte ten processe aanwezige kasboekje voorkomen de posten:

April 8	LIEM HOO KONG ambil (1) voor bottelier	f 45.99
" 14	Baiar (2) Bottelier	" 15.58
" 15	Baiar Bottelier	" 13.50
" 19	Baiar Bottelier	" 7.50

2°. dat in het meermalen genoemde, behoorlijk gewaarmerkte ten processe aanwezige bonnenboekje is geboekt op 15 April 100 K.G. rijst, welke boeking, volgens verklaring van getuige HIJLKEMA, de juiste is;

dat mitsdien door de bekentenis van beklagde voor den rechter afgelegd dat hij het hem ten laste gelegde feit heeft gepleegd, vergezeld van zijne bepaalde en nauwkeurige opgaven van omstandigheden die ook bekend zijn uit en overeenstemmen met:

1°. de beëdigde verklaring van getuige HIJLKEMA.

2°. de aanwijzingen voortvloeiende uit de beëdigde verklaringen van de getuigen sub 2, 3 en 4 genoemd en uit de persoonlijke bezichtigingen

(1) Ambil = ontvangen, genomen.

(2) Baiar = betaald (aan).

van den eischer (1), wettig en overtuigend zijn bewezen de feiten waarvoor beklagde terechtstaat zoomede zijn schuld daaraan;

dat immers beklagde bekend de bon van 15 April 1909 vervalscht te hebben, omstandig bekend hoe hij dit gedaan heeft en bij vertooning die bon herkent als te zijn degene die hij vervalscht heeft terwijl getuige H. die bon evenzeer herkent als de de door hem persoonlijk geteekende en toen nog onveranderde bon;

dat beklagde opgeeft die vervalschingen opzettelijk te hebben aangebracht, niet met het doel om daaruit zelf voordeel te putten doch om den Chineeschen aannemer LIEM HOO KONG een lesje te geven en hem duidelijk te maken dat hij, beklagde, niet voor knoeierijen te vinden is;

dat deze reden, waarom hij in de bon de genoemde wijzigingen aanbracht voor eischer absoluut onaanneembaar is en het bij dezen vaststaat dat beklagde louter en alleen geknoeid heeft om zodoende aan geld te komen noodig gedurende zijn verblijf te Malang;

dat immers beklagde zelf erkent het geld gebruikt te hebben ten eigen bate en ten slotte bekent geen plan te hebben gehad het later terug te geven;

dat de bekentenis van beklagde dat hij geld ontvangen heeft van den aannemer bevestigd wordt door de beëdigde verklaringen van de 3 firmanten dat de in het kasboekje als uitgegeven geboekte gelden ook uitgegeven zijn;

dat uit de verklaring van LIEM KHO LIANG volgt dat beklagde hem de bon van 15 April heeft afgedragen alzo beklagde er van gebruik gemaakt heeft;

dat dit opzettelijk geschied is blijkens beklagdes bewering dat hij den Chinees een lesje wilde geven;

dat dit geschied is als ware de bon echt en onvervalscht aangezien de aannemer op de bon een gedeelte der waarde van 100 K.G. rijst uitbetaalde;

dat beklagde bekent dat de door hem gestelde paraaf valsch is daar hij niet gerechtigd was tot parafeeren en het ook niet zijn eigen paraaf is;

dat beklagde bekent geen plan gehad te hebben om het Gouvernement te benadeelen en daarom in het bonnenboekje de juiste opgave onveranderd heeft gelaten maar dit niets ter zake doet daar er, door zijn vervalschingen in de bon aangebracht, in ieder geval nadeel kon ontstaan, voor wien dan ook, en beklagde dit erkent, want b.v. als beklagde plotseling was overleden had de aannemer nimmer zijn geld ontvangen;

dat de als bewezen aangenomen feiten moeten worden gequalificeerd als:

1°. valschheid in geschrifte,

2°. het opzettelijk gebruik maken van een vervalscht geschrift als ware het echt en onvervalscht, terwijl uit dat gebruik nadeel kon ontstaan;

zijnde deze feiten begaan door een ambtenaar die gebruik maakt van gelegenheid of middel hem door zijn ambt geschonken;

dat bij de beoordeeling van het gepleegde feit in verband met de strafmeting door eischer wordt in aanmerking genomen:

dat beklagde volgens zijn aanwezig extract-conduite boekje zeer slecht is beoordeeld door zijn superieuren, zware disciplinaire straffen heeft ondergaan, zelfs die van degradatie, welke een uitvloeiselsel waren van zijne onbetrouwbaarheid als bottelier;

dat indien het beklagde ernst ware geweest met zijne bewering niet te willen knoeien met den leverancier, hij dan den detachements-commandant in kennis had moeten stellen met des aannemers voorstellen doch dit

(1) Aan die persoonlijke bezichtiging van den eischer is in rechten al zéér weinig waarde toe te kennen. (Red.)

volgens zijn zeggen alleen en enkel naliet omdat hij er dan misschien zelf last van zou kunnen krijgen hetgeen eischer volstrekt raadselachtig toeschijnt;

dat zijne bewering het geld niet direct noodig te hebben evenzeer eischer weinig geloofwaardig toeschijnt daar beklagde in het Proces-verbaal van voorloopig onderzoek verklaart door het dure leven te Malang er toe gekomen te zijn om op de aanbiedingen van den Chinees in te gaan en hij ook geen geld meer in zijn bezit heeft daar hij aan eischer in zijn qualiteit van Officier van administratie eenig geld gevraagd heeft om in zijn dagelijksche uitgaven te voorzien en dus naar eischers meening alleen en enkel heeft geknoeid om aan geld te kunnen komen;

dat als beklagde inderdaad het plan had gekoesterd de knoerijen van anderen aan de kaak te stellen hij dit dan op een hoogst zonderlinge wijze gedaan heeft daar hij alleen er voordeel van genoten heeft;

dat, indien beklagde wezenlijk de man ware geweest waarvoor hij zich tracht uit te geven, zijn verblijf te Malang als hoofd der bottelarij een schoone gelegenheid voor hem geweest zou zijn om zijn slechte conduite van voorheen te verbeteren;

dat eischer echter tevens wil opmerken dat het niet menschkundig is geweest een man van zulke slechte antecedenten en zulk eene appreciatie in de oogen van zijn chef als beklagde, zelfstandig botteliersdienst te laten doen onder zulke eigenaardige omstandigheden en onder zulk eene hoogst geringe controle waardoor voor iemand als beklagde de verleiding wel groot en de gelegenheid om te knoeien wel aanlokkelijk en gemakkelijk werd gemaakt;

dat beklagde ter zake van het gepleegde feit naar eischers meening ongeschikt is in den militairen stand te blijven door dienen;

dat er aanleiding bestaat om het voorarrest in mindering te brengen van de op te leggen straf van af den 27sten Mei 1909.

En vermits uit al het bovenstaande blijkt dat beklagde zich heeft schuldig gemaakt aan de hiervoren omschreven en gequalificeerde feiten waartegen is voorzien bij de artikelen 1, 2, 9, 12 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Water, art. 5 sub 2, 27, 44, 56, 84 en 225 van het Wetboek van Strafrecht, art. 1, 2 en 12 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 193) en art. 167 der Rechtspleging bij de Zeemacht, zoo concludeert de eischer ambtshalve, daar ook straf is bedreigd tegen genoemde feiten in Nederlandsch Indië, het land waar zij begaan zijn, dat de gedaagde en gedetineerde zal worden veroordeeld tot eene gevangenisstraf voor den tijd van vier maanden, met bepaling dat de tijd door den beklagde vóór de tenuitvoerlegging der rechterlijke uitspraak in verzekerde bewaring doorgebracht bij de tenuitvoerlegging van de hem opgelegde gevangenisstraf van af den 27sten Mei 1909 zal worden in mindering gebracht en ontzegging van het recht om bij de gewapende macht of als militair geëmployeerde te dienen voor den tijd van 5 jaar, mitsgaders in de kosten en misen van de Justitie en die van den processe desnoods ter taxatie en moderatie van den krijgsraad, of te worden veroordeeld tot zoodanige andere straf als de krijgsraad in goede Justitie zal verstaan te behooren.

In den krijgsraad overgegeven den 20sten Juli 1909.

De Fungeerend-Fisikaal

(get.) LANGLOIS v. D. BERGH.

MEMORIE VAN VERDEDIGING

ingediend aan den Zeekrijgsraad bij het Nederlandsch Eskader in Oost-Indië aan boord van Hr. Ms. „Noord-Brabant”, ten einde te dienen in de zaak van H., matroos-bottelier.

Door den beklaagde H. aangezocht om hem als raadsman in zijne zaak ter zijde te staan en als zoodanig ingevolge de beschikking van den commandant van het Nederlandsch Eskader in Oost-Indië d.d. 9 Juli 1909 K. n°. 217 optredende, heb ik de eer na bekomen inzage van de processtukken en van den eisch en conclusie door den eischer ambtshalve aan Uwen raad ingediend en na overleg met den beklaagde, namens dezen en in zijn belang, het navolgende aan de aandacht van Uwen raad te onderwerpen:

Alvorens tot de beschouwingen over te gaan omtrent de feiten, waarvoor de beklaagde terecht staat en waarin Uw raad geroepen is om uitspraak te doen, roep ik Uwe aandacht in voor den persoon van den beklaagde.

Uit zijn conduiteboekje blijkt nl. dat hij als jongen en als matroos 3de klasse zeer goede beoordeelingen van zijne verschillende commandanten heeft mogen verwerven. Zijne eerste beoordeeling op 21 Maart 1892 luidt: „goed gedrag, geschikte, fatsoenlijke jongen” enz. Op 22 Augustus 1892: „zeer goed gedrag, geschikte en gewillige jongen”. Op 26 October 1896 staat vermeld: „wenschig opgeleid te worden voor bottelier”.

Reeds den 1sten Januari '99 doet zich eene ongunstige beoordeeling als bottelier voor, nl.: „moet als dd. bottelier veel gecontroleerd worden voor zooverre betreft nauwkeurigheid in administratie, moet kort gehouden worden”;

den 16^{den} Maart '06, als korporaal-bottelier, acht zijn commandant hem niet geheel betrouwbaar en gaf zijn manier van doen aanleiding om hem bijzonder na te gaan; den 8sten Mei '07 doet zijn optreden in 't algemeen en het niet in orde zijn van de restanten levensmiddelen bij de opname, hem niet volkomen betrouwbaar schijnen; den 22sten Januari '08 werd beklaagde gedegradeerd tot matroos-bottelier en luidt de beoordeeling: „weinig betrouwbaar als chef eener bottelarij”; den 5^{den} Maart '08 werd hij verminderd tot matroos 3de klasse voor den tijd van drie maanden en luidt de beoordeeling o. a.: „onbetrouwbaar persoon”.

Door deze feiten en beoordeelingen is de gevolgtrekking gewettigd dat deze beklaagde niet de geschiktheid had voor de betrekking van bottelier.

De hoedanigheden toch, waaraan een bottelier moet voldoen zijn omschreven in art. 11 Reglement Victualiedienst 1889, welk artikel luidt: *Eerlijkheid, goede trouw, spaarzaamheid en zindelijkheid* zijn hoedanigheden die in den bottelier *voornamelijk* worden *geëischt*.

Niettegenstaande dit voorschrift en zijne beoordeelingen werd beklaagde toch gehandhaafd in de kwaliteit van bottelier en werd hem zelfs de meest vertrouwde betrekking in het Marine-kampement te Malang toevertrouwd als chef der bottelarij.

Is het dan te verwonderen dat iemand met dergelijke antecedenten en geplaatst in die betrekking te Malang, waar niet de minste contrôle op hem werd uitgeoefend tot knoeien met den leverancier van levensmiddelen overging, welk knoeien door dezen leverancier uitgelokt en aangemoedigd werd, omdat deze daar zelf ook voordeel bij had.

Dat er geen contrôle werd uitgeoefend is uit de processtukken duidelijk gebleken. De bottelier hield het bonnenboek, waarin de dagelijksche bestellingen geboekt werden en waarmede de te ontvangen hoeveelheden gecontroleerd moesten worden, zelf bij en zelf in bewaring, tevens vulde

hij den staat van dagelijksche uitgaven in en maakte de maandelijksche rekening op, alle welke werkzaamheden bij het niet aanwezig zijn van een Officier van Administratie door den detachements-commandant verricht behoorden te worden.

Het eenige wat nog van dien aard werd verricht was het parafeeren in het bonnenboekje als bewijs dat de afgegeven bon eensluidend was met het daarin aangeteekende.

De Luitenant ter Zee W. vond dit parafeeren zelfs nog te veel moeite heeft dit drie dagen volgehouden en heeft vervolgens na eenige dagen overgeslagen te hebben voor drie dagen tegelijk geparafeerd. Van en met 6 t/m 14 April was de Adjunct-Administrateur H. gedetacheerd in het kampement en keek deze dagelijks de verversching na, echter op onvoldoende wijze en liet hij den bottelier op dezelfde wijze voortgaan met zelf het bonnenboek te bewaren en den staat van dagelijksche uitgaven bij te houden; met verbazing heb ik dan ook deze wijze van controleeren vernomen en dit te meer daar deze administrateur in art. 7 van zijn verhoor verklaart: „Ik heb hem (beklaagde) nooit vertrouwd. Hij heeft in zijn „diensttijd reeds verschillende knoeierijen aan de hand gehad en is dan „ook niet zoo heel lang geleden van korporaal-bottelier gedegradeerd tot „matroos-bottelier; aan boord van Hr. Ms. „Regentes” mocht hij nooit „alleen in de bottelarij komen, zooals de sergeant-bottelier mij vertelde”. In art. 9 verklaart deze getuige: „Reeds in Februari jl. wekte het mijn „bevreemding op dat hij voor sommige artikelen te veel had opgebracht „op den verzamelstaat van dagelijksche uitgifte. Ik heb dit aan mijn chef „gerapporteerd, naar aanleiding hiervan heeft de detachements-commandant „te Malang aan den commandant van Hr. Ms. „Regentes” voorgesteld hem „(beklaagde) te doen vervangen, waarop genoemde commandant een *order* „heeft uitgevaardigd, waarin den detachements-commandant gelast werd „op den bottelier H. *een strenge contrôle* uit te oefenen”.

Op welke wijze deze order uitgevoerd werd moge U blijken uit de verklaringen van de Luitenants ter Zee W. en V., voorkomende in het proces-verbaal van voorloopig onderzoek!

Voor dezen beklagde, die reeds zoovele malen blijken heeft gegeven niet berekend en te zwak te zijn voor de verantwoordelijke betrekking van bottelier, was de gelegenheid hem te Malang aangeboden om te knoeien al te verleidelijk en werd dit door degenen die aangewezen waren om zulks te voorkomen en hem te controleeren wel erg gemakkelijk gemaakt.

Thans wil ik overgaan tot het ten laste gelegde feit.

De Fiskaal komt tot de conclusie dat het ten laste gelegde feit wettig en overtuigend bewezen is; eischer betoogt nl. dat de bekentenis van beklagde, dat hij geld ontvangen heeft van den aannemer, bevestigd wordt door de beëdigde verklaringen van de 3 firmanten, dat de in het kasboekje als uitgegeven geboekte gelden, ook uitgegeven zijn, doch deze in het kasboekje vermelde bedragen waren niet betaald voor den door beklagde gewijzigde bon; dat is juist wat door de drie getuigen onder eede wordt tegengesproken.

De bekentenis van den beklagde dat hij voor de gewijzigde bon, gedateerd 15 April 1909, de som van negen gulden van den leverancier ontvangen heeft, wordt noch teruggevonden in het kasboekje van den leverancier, noch in de verklaring der 3 Chineesche getuigen, integendeel deze getuigen verklaren pertinent dat zij nooit geld in de plaats van levensmiddelen aan den beklagde hebben gegeven.

De Fiskaal concludeert tevens dat het tenlaste gelegde feit gequalificeerd moet worden als :

1°. valsheid in geschrifte; 2°. het opzettelijk gebruik maken van een vervalscht geschrift, als ware het echt en onvervalscht, terwijl uit dat gebruik nadeel kon ontstaan.

Strafbaar is de dader van eene valsheid echter eerst, wanneer hij het oogmerk heeft om het vervalschte stuk als echt en onvervalscht te gebruiken of door een ander te doen gebruiken. Beklaagde heeft de door hem gewijzigde bon niet met dit vereischte oogmerk vervalscht, want juist omdat hetgeen de bon na de wijziging aangaf onjuist was en dit ook aan den leverancier volgens beklagdes bekentenis bekend was, gaf de leverancier hem een gedeelte van de waarde van 100 K.G. rijst, nl. negen gulden, terwijl de waarde volgens de overeengekomen leverantieprijs dertien gulden bedroeg.

De bons die voor geleverde levensmiddelen aan den leverancier werden ter hand gesteld waren nooit bestemd om daarop geld te ontvangen in stede van levensmiddelen.

De *leverancier* had wellicht het verwijderde oogmerk dat hij met deze bon de waarde van deze te veel opgeschreven rijst bij het opmaken der rekening terug zou krijgen; dit zou evenwel niet plaats hebben, daar de rekening uit het bonnenboek wordt opgemaakt, waarin de juist geleverde hoeveelheid van 100 K.G. geboekt stond.

Wanneer de beklagde het oogmerk had gehad op de door hem gewijzigde bon 100 K.G. rijst meer te ontvangen met het doel deze rijst elders te verkoopen, zoodat de leverancier in den waan zou gebracht zijn dat de bon echt was en niet vervalscht, dan zou de vervalsching van deze bon voldoen aan het element van art. 225 W. v. Str.; nu echter wist de leverancier dat de bon valsch was en deze ook als zoodanig werd gebruikt, en was hij, volgens beklagde, zelf bij de wijziging der bon tegenwoordig.

Als tweede vereischte voor de strafbaarheid eener valsheid moet uit het door den dader beoogde gebruik nadeel kunnen ontstaan en wel een dadelijk aanwijsbaar nadeel, eene geheel onbepaalde verwijderde en speculatieve mogelijkheid van nadeel is onvoldoende (Hof Arnhem, 3 Februari 1888, P. v. J. 1888 n°. 33). De Fiskaal betoogt dat beklagde bekend geen plan te hebben gehad om het Gouvernement te benadeelen en daarom in het bonnenboekje de juiste opgave onveranderd heeft gelaten maar dat dit niets ter zake doet daar er, door zijne vervalschingen in de bon aangebracht in ieder geval nadeel kon ontstaan voor wien ook.

De aanduiding van de mogelijkheid van nadeel is te onbepaald en onvoldoende en moet voor de strafbaarheid van eene vervalsching aangegeven worden op welke wijze uit het gebruik van het valsche stuk nadeel kan ontstaan (H. R. 20 Octb. 1890, P. v. J. 1891 n°. 1).

Wel haalt de fiscaal als voorbeeld aan „als beklagde plotseling was „overleden, had de aannemer nimmer zijn geld ontvangen”, maar de aannemer had immers geen recht op dit geld, daar hij geen 100 K.G. rijst meer had geleverd, doch den beklagde *vrijwillig een gift* had gedaan van negen gulden tot de ontvangst waarvan beklagde onbevoegd was, terwijl de leverancier dit wist, en tevens dat de bon valsch was. Wanneer toch twee personen samen knoeien om een derde op te lichten, de een geeft aan den ander vooraf een voorschot en de oplichting wordt niet doorgezegt, dan kan men toch niet aannemen dat degeen die het voorschot gegeven heeft nu een nadeel lijdt wat door de wet in bescherming zou genomen worden. Uit een en ander volgt dat beklagde geen strafbare

valscheid gepleegd heeft en evenmin opzettelijk gebruik gemaakt heeft van het valsche stuk als ware het echt en onvervalscht, daar toch de leverancier wist dat het stuk valsch was en om deze reden juist den beklagde de negen gulden ter hand stelde (aangenomen dat de krijgsraad dit bewezen acht, wat naar mijne meening om hiervoren omschreven redenen niet het geval is). Mogelijkheid van nadeel was voor het Gouvernement eveneens uitgesloten daar de rekening opgemaakt werd uit het boekje, dat niet vervalscht was; de bons worden daartoe nooit bebezigd.

Naar mijne overtuiging is de leverancier te Malang de falsaris die den beklagde als manus ministra gebruikte. Door het geven van geld aan den beklagde op de valsche bon, welke valscheid den leverancier bekend was, is de bedrieger bedrogen geworden en zal het door den beklagde bedrevene in stede van nadeel, voordeel voor het Gouvernement tengevolge hebben daar deze leverancier vermoedelijk wel genezen zal zijn van zijne zucht om te knoeien.

De door den fiscaal bewezen verklaarde feiten bevatten derhalve niet de bestanddeelen tot de misdrijven in het eerste en in het tweede lid van art. 225 van het Wetboek van Strafrecht omschreven en is naar mijne meening het wettig en overtuigend bewijs geenszins geleverd, om welke reden ik Uwen raad in overweging geef den beklagde vrij te spreken van het hem ten laste gelegde.

Met leedwezen is door mij kennis genomen van den eisch van den fiscaal om dezen beklagde te veroordeelen tot 4 maanden gevangenisstraf met ontzegging van het recht om bij de gewapende macht of als militair geëmployeerde te dienen voor den tijd van 5 jaren; dezen beklagde, wien eene verantwoordelijkheid op de schouders gelegd was, waarvoor hij reeds geruimen tijd te voren blijken heeft gegeven geen eigenschappen te bezitten.

Het is mijne overtuiging dat deze man nimmer de functie van Bottelier — een betrekking van vertrouwen — had mogen bekleden, doch in andere richting had moeten worden opgeleid; ten einde dit te staven wijs ik op de eereteekenen die beklagde gerechtigd is te dragen;

Behalve de Lombokmedaille en het eereteeken voor belangrijke krijgsverrichtingen met 3 gespen is beklagde nog *eervol vermeld* ter zake van zijn heldhaftig gedrag bij de krijgsverrichtingen te Samalangan waar hij onder de eersten was, — volgens zijne verklaring de eerste —, die de wanhopig verdedigde versterking te Batoe-Ilik binnendrong.

Zijn verrichtingen bij dit wapenfeit waren van dien aard dat hij en velen met hem verwacht hadden dat hem de Militaire Willemsorde zou worden toegekend.

Naar aanleiding hiervan in verband met de gunstige beoordeelingen in zijn conduiteboekje alvorens hij de betrekking van Bottelier aanvaardde, heb ik de overtuiging, wanneer zooals ik verwacht de krijgsraad hem vrijspreekt, dat deze man mits in een anderen werkkring geplaatst, zonder geldelijk of geldswaardig beheer aan hem toe te vertrouwen, waardoor hij van zelf buiten de verleiding blijft door anderen tot fraude te worden overgehaald, wel nuttig werkzaam zal kunnen zijn.

Uit naam van den beklagde en in zijn belang doe ik een beroep op Uwen raad, om de vorenstaande beschouwingen uit het oogpunt der verdediging tegenover de vordering van den openbaren aanklager aan den Raad voorgedragen wel in ernstige overweging te willen nemen, alvorens tot de beslissing in deze zaak over te gaan.

Soerabaia, den 29sten Juli 1909.

De Officier van Administratie der 1ste klasse
(get.) W. F. VAN GRASSTEK.

VERVOLG MEMORIE VAN VERDEDIGING

ingediend aan den Zeekrijgsraad bij het Ned. Esk. in O.-I. aan boord van Hr. Ms. „Noord Brabant” ten einde alsnog te dienen in de zaak van den matroos-bottelier H.

Gebruik makende van de bevoegdheid verleend bij art. 169 R. Z., heb ik de eer namens den beklagde en in zijn belang alsnog het volgende aan de aandacht van Uwen Raad te onderwerpen.

In mijne reeds ingediende Memorie van Verdediging heb ik aangetoond, dat de beklagde tegenover den leverancier *niet het oogmerk* had om de gewijzigde bon *als echt en onvervalscht* te gebruiken, want als de leverancier in de meening verkeerd had, dat de bon echt en onvervalscht was dan had hij 100 K.G. rijst en geen geld aan den beklagde afgegeven. De wet toch verstaat onder gebruik elke behandeling, waarbij men zich van het valsche of vervalschte stuk bedient, door het voor echt en onvervalscht te doen doorgaan, als middel van misleiding (H. R. 15 Maart 1897. W. 6941).

Mocht Uwe raad nog twijfelen of uit het gebruik van de gewijzigde bon nadeel voor den lande mogelijk was, doordat b.v. de leverancier met deze bon betaling voor 200 K.G. rijst kon eischen, zoo merk ik op dat bij eene richtig gevoerde administratie zulks onmogelijk is, omdat het bonnenboek de juist ontvangen hoeveelheden aanwijst; doch aangenomen dat door de verwisseling van detachements-commandant de nieuw opgetredene, de onvoldoende controle in aanmerking genomen, geloof zou slaan aan de door den leverancier te vertoonen bon en de rekening 100 K.G. rijst hooger zou maken, dan zou dit aan den lande veroorzaakte nadeel *niet het gevolg* zijn van het gebruik der vervalschte bon door den beklagde, doch van het gebruik door den leverancier.

De leverancier zou zich dan van de vervalschte bon als middel van misleiding bedienen door deze als echt en onvervalscht te doen doorgaan tegenover den detachements-commandant en dit gebruik was niet het oogmerk van den beklagde n.l. om de bon door een ander als echt en onvervalscht te doen gebruiken; bovendien is dit ook niet ten laste gelegd.

De ten laste gelegde daadzaken heeft de beklagde niet gepleegd, immers hij heeft de bon vervalscht met het oogmerk om deze als valsch en onecht te gebruiken tegenover den leverancier, wien zulks bekend was; deze werd dus *niet* misleid en ook als valsch en onecht is door den beklagde van deze bon gebruik gemaakt, welke laakbare handelingen wellicht zijnen Commandant aanleiding kunnen geven hem krijgstuchtelijk te straffen; zij vallen echter niet onder bereik van art. 225 van het Wetboek van Strafrecht.

Soerabaia, 31 Juli 1909.

De Officier van Administratie der 1ste klasse
(get.) W. F. VAN GRASSTEK.

DE ZEEKRIJGSRAAD AAN BOORD VAN HR. MS. PANTSER-
DEKSCHIP „NOORD BRABANT”

heeft gewezen het navolgende vonnis in de zaak van den fungeerenden fiskaal, eischer ambtshalve op en jegens H., oud naar zijne opgave 34 jaar, geboren te Zutphen, dienende als matroos-bottelier, gedetineerd aan boord van gemelden bodem.

Gezien de memorie van verdediging.

Gezien den eisch en de conclusie van den eischer ambtshalve mitsgaders de verdere processtukken door denzelfven onder behoorlijken inventaris overgelegd.

Overwegende dat de gedetineerde voor den Zeekrijgsraad terechtstaat, beschuldigd van: dat hij dienende aan boord enz. (zie eisch).

Overwegende dat beklagde bekend zich aan het hem ten laste gelegde te hebben schuldig gemaakt en dienaangaande opgeeft enz. (zie eisch).

Overwegende dat deze bekentenis wordt bevestigd door de navolgende, onder eede afgelegde verklaringen.

1°. H. HIJKEMA, die verklaart enz. (zie eisch);

2°. LIEM KHO LIANG, die verklaart enz. (zie eisch);

3°. LIEM HOO KONG die verklaart enz. (zie eisch);

4°. LIEM THAY JANG, die verklaart enz. (zie eisch);

Overwegende dat de sub 2, 3 en 4 genoemde getuigen later nog verklaren enz. (zie eisch).

Overwegende dat aan den krijgsraad door onderzoek en bezichtiging bekend is:

1°. dat in het meermalen genoemde, behoorlijk gewaarmerkte, ten processe aanwezige kasboekje voorkomen de posten:

April 8	LIEM HOO KONG	ambil voor bottelier	f 45.99
"	14	Baiar Bottelier	f 15.58
"	15	Baiar Bottelier	f 13.50
"	19	Baiar Bottelier	f 7.50

2°. dat in het meermalen genoemde, behoorlijk gewaarmerkte ten processe aanwezige bonnenboekje is geboekt op 15 April 100 K.G. rijst, welke boeking volgens verklaring van getuige H. de juiste is;

Overwegende dat door de bekentenis van beklagde voor den rechter afgelegd, dat hij het hem ten laste gelegde feit heeft gepleegd, vergezeld van zijne bepaalde en nauwkeurige opgave van omstandigheden, die ook bekend zijn en overeenstemmen met:

1°. de beëdigde getuige-verklaring van getuige H.;

2°. de aanwijzingen voortvloeiende uit de beëdigde verklaringen der getuigen sub 2°, 3° en 4° genoemd en uit de bezichtiging door den krijgsraad, wettig en overtuigend zijn bewezen de feiten waarvoor beklagde terechtstaat, zoomede zijn schuld daaraan.

Overwegende dat immers beklagde bekend de bon van 15 April 1909 vervalscht te hebben, omstandig bekend hoe hij dit gedaan heeft en bij vertooning die bon herkent als te zijn degene die hij vervalscht heeft, terwijl getuige H. die bon evenzeer herkent als de door hem persoonlijk geteekende en toen nog onveranderde bon.

Overwegende dat beklagde opgeeft die vervalschingen opzettelijk te hebben aangebracht, niet met het doel om daaruit zelf voordeel te putten, doch om den Chineeschen aannemer LIEM HOO KONG een lesje te geven en hem duidelijk te maken dat hij, beklagde niet voor knoeien te vinden is;

Overwegende dat deze reden, waarom hij in de bon de genoemde wijzigingen aanbracht voor den krijgsraad absoluut onaannemelijk is en het voor den krijgsraad vaststaat dat beklagde louter en alleen geknoeid heeft om zodoende aan geld te komen noodig gedurende zijn verblijf te Malang;

Overwegende dat beklagde zelf erkent het geld gebruikt te hebben ten eigen bate en ten slotte bekend geen plan te hebben gehad het later terug te geven.

Overwegende dat de bekentenis van beklagde dat hij geld ontvangen heeft van den aannemer bevestigd wordt door de beëdigde verklaringen

van de drie firmanten dat de in het kasboekje als uitgegeven geboekte gelden ook uitgegeven zijn;

Overwegende dat uit de verklaring van LIEM KHO LIANG volgt dat de beklaagde hem de bon van 15 April heeft afgedragen, alzoo beklaagde er van gebruik heeft gemaakt;

Overwegende dat dit opzettelijk geschied is blijkens beklaagdes bewering dat hij den Chinees een lesje wilde geven en dat dit geschied is als ware de bon echt en onvervalscht, aangezien de aannemer op de bon een gedeelte der waarde van de 100 K.G. rijst uitbetaalde;

Overwegende dat beklaagde bekent dat de door hem gestelde paraaf valsch is daar hij niet gerechtigd is tot parafeeren en het ook niet zijn eigen paraaf is;

Overwegende dat beklaagde bekent geen plan gehad te hebben om het Gouvernement te benadeelen en daarom in het bonnenboekje de juiste opgave onveranderd heeft gelaten maar dit niets ter zake doet daar er, door zijne vervalschingen in de bon aangebracht, in ieder geval nadeel kon ontstaan voor wie dan ook, hetgeen beklaagde erkent;

Overwegende dat de als bewezen aangenomen feiten moeten worden gequalificeerd als:

1°. valschheid in geschrifte;

2°. het opzettelijk gebruik maken van een vervalscht geschrift als ware het echt en onvervalscht, terwijl uit dat gebruik nadeel kon ontstaan;

zijnde deze feiten begaan door een ambtenaar die gebruik maakt van gelegenheid of middel hem door zijn ambt geschonken;

Overwegende dat bij de beoordeeling van het gepleegde feit in verband met de straftoemeting door den Krijgsraad is in aanmerking genomen:

dat beklaagde volgens zijn aanwezig extract-conduiteboekje zeer slecht is beoordeeld door zijn superieuren, zware disciplinaire straffen heeft ondergaan, zelfs die van degradatie, welke een uitvloeiSEL waren van zijne onbetrouwbaarheid als bottelier:

Overwegende dat indien het beklaagde ernst ware geweest met zijne bewering, niet te willen knoeien met den leverancier, hij dan den detachements-commandant in kennis had moeten stellen met des aannemers voorstellen, doch dit volgens zijn zeggen alleen en enkel naliet omdat hij er dan misschien zelf last van zou kunnen krijgen, hetgeen den Krijgsraad volstrekt raadselachtig toeschijnt;

Overwegende dat de bewering van den beklaagde het van den leverancier ontvangen geld niet direct noodig te hebben, evenzeer den Krijgsraad weinig geloofwaardig toeschijnt, daar beklaagde in het proces-verbaal van voorloopig onderzoek verklaart door het dure leven te Malang er toe gekomen te zijn op de aanbiedingen van den Chinees in te gaan en hij ook geen geld meer in zijn bezit heeft daar hij aan den fiscaal in diens qualiteit als officier van administratie eenig geld gevraagd heeft om in zijne dagelijkse uitgaven te voorzien en dus naar de meening van den Krijgsraad alleen en enkel heeft geknoeid om aan geld te kunnen komen;

Overwegende dat als beklaagde indertijd het plan had gekoesterd de knoerijen van anderen aan de kaak te stellen, hij dit dan op eene hoogst zonderlinge wijze gedaan heeft daar hij alleen er voordeel van genoten heeft;

Overwegende dat indien beklaagde wezenlijk de man ware geweest waarvoor hij zich tracht uit te geven, zijn verblijf te Malang als hoofd der bottelarij een schoone gelegenheid voor hem geweest zou zijn om zijn slechte conduite van voorheen te verbeteren;

Overwegende dat tegen genoemde feiten ook straf is bedreigd in het land waar zij begaan zijn, in casu Nederlandsch-Indië.

Overwegende dat beklaagde ter zake van het gepleegde feit naar de meening van den Krijgsraad ongeschikt is in den militairen stand te blijven dienen.

Overwegende dat er aanleiding bestaat het voorarrest in mindering te brengen van de opgelegde straf van af den 27sten Mei 1909;

Gezien de artikelen 1, 2, 9 en 12 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Water, art. 5 sub 2, 27, 44, 56, 84 en 225 van het Wetboek van Strafrecht, art. 1, 2 en 12 van de Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 193) en art. 167 der Rechtspleging bij de Zeemacht.

De Zeekrijgsraad aan boord van Hr. Ms. Pantserdekschip „Noord-Brabant”:
Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart den gedetineerde H. schuldig aan:

1°. valscheid in geschrifte;

2°. het opzettelijk gebruik maken van een vervalscht geschrift als ware het echt en onvervalscht, terwijl uit dat gebruik nadeel kon ontstaan;

zijnde deze feiten begaan door een ambtenaar die gebruik maakt van gelegenheid of middel hem door zijn ambt geschonken;

Veroordeelt hem tot eene gevangenisstraf voor den tijd van vier maanden, met bepaling dat de tijd, door den beklaagde vóór de tenuitvoerlegging der hem opgelegde gevangenisstraf in verzekerde bewaring doorgebracht, zal worden in mindering gebracht van af den 27sten Mei 1909, en ontzegging van het recht om bij de gewapende macht of als militair geëmployeerde te dienen voor den tijd van vijf jaar;

Veroordeelt hem eindelijk in de kosten en misen van de Justitie en die van den processe desnoods ter taxatie en moderatie van den Krijgsraad.

Zeekrijgsraad aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Amsterdam.

Vonnis dd. 12 October 1909.

Geëprobeerd door het Hoog Militair Gerechtshof den 22sten October 1909.

President: K. J. KARSEBOOM, Kapt.-Luit. ter Zee.

Leden: A. L. KOOPS, Kapitein-Kwartiermeester; C. MATHOL, Officier van Administratie 1ste klasse; H. P. WINKELMAN, Officier van Administratie 2de klasse en de Luitenants ter Zee der 2de klasse M. H. VAN DULM, J. J. KONIJNENBURG en W. K. MAURITS.

Fung. Fiskaal: E. G. DE WIJS, Off. van Adm. 1ste klasse, m. u. r.

Fung. Secretaris: N. F. DIJKEMA, Off. van Adm. 2de klasse.

Raadsman: Mr. H. WESTERMAN Jr. te Amsterdam.

Artikel 310 Swb.

Wegnemen van aan het Rijk toebehoorende goederen met het oogmerk van wederrechtelijke toeëigening door eenen onderofficier.

De fiscaal bij den Zeekrijgsraad te Amsterdam eischt schuldigverklaring aan diefstal en veroordeeling tot 6 maanden gevangenisstraf en 5 jaar ontzegging.

De verdediger betwist hoofdzakelijk het bewezen zijn van het hoofdelement „wegnemen”.

De Zeekrijgsraad spreekt den beklaagde vrij.

Eisch en conclusie den Zeekrijgsraad aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Amsterdam overgegeven door den Fiscaal, Eischer ambtshalve, ten eenre, op en jegens A. gedaagde en gedetineerde, ter andere zijde.

De eischer ambtshalve draagt voor:

dat de beklaagde, volgens zijne opgave, is oud 35 jaren, geboren te Veere, zich den 9^{den} October 1888 vrijwillig als jongen voor den tijd van twaalf jaren in 's Rijks Zeedienst heeft verbonden, zijn tegenwoordige diensttijd is onbepaald en hem de krijgsartikelen zijn voorgelezen;

dat hij laatstelijk heeft gediend als bootsman aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Amsterdam en thans blijkt de benoeming van den Zeekrijgsraad terechtstaat ter zake:

„dat hij, dienende aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Amsterdam, op verschillende dagen tusschen 1 December 1907 en 1 Augustus 1909 op of bij genoemden bodem heeft weggenomen, met het oogmerk van wederrechtelijke toeigening, de navolgende goederen, alle toebehoorende aan het Rijk der Nederlanden, althans aan een ander dan aan hem, beklaagde, als:

- 1°. een blauw geëmailleerd schaftblik,
- 2°. een geëmailleerden drinkbeker met n°. 4571,
- 3°. drie witte theeschoteltjes,
- 4°. een stukje rood geleiddraad,
- 5°. een zakje capucijners,
- 6°. twee potdoeken,
- 7°. vier vierkante stukjes poetskatoen,
- 8°. twee stukken poetskatoen,
- 9°. een stuk wit linnen,
- 10°. twee metalen lepels,
- 11°. twee metalen vorken,
- 12°. twee stukken oud zeildoek,
- 13°. een eind vlaggelijn,
- 14°. een eind loodlijn,
- 15°. een hoeveelheid verf (tweemaal),
- 16°. tweemaal een kommiesbroodje, en
- 17°. een stuk gerookt spek van ongeveer $\frac{1}{2}$ K.G.

Overwegende dat blijktens proces-verbaal in dato 7 September 1909, opgemaakt door den in deze zaak benoemden fiscaal op genoemden datum van den Vice-Admiraal, Directeur en Commandant der Marine te Amsterdam door hem zijn ontvangen o. a. de navolgende voorwerpen — alle ten processe aanwezig — als:

- 1°. een blauw geëmailleerd schaftblik,
- 2°. een geëmailleerden drinkbeker met n°. 4571,
- 3°. drie witte theeschoteltjes (Petrus Regout & Co., Maastricht),
- 4°. een stukje rood geleiddraad,
- 5°. een zakje capucijners,
- 6°. twee potdoeken,
- 7°. vier vierkante stukjes poetskatoen,
- 8°. twee stukken poetskatoen,

- 9°. een stuk wit linnen,
- 10°. twee metalen lepels.
- 11°. twee metalen vorken,
- 12°. twee stukken oud zeildoek,
- 13°. een eind vlaggelijn,
- 14°. een eind loodlijn ;

welke goederen, blijkens verklaring van dien Vice-Admiraal, door hem op 24 Augustus 1909 zijn ontvangen uit Leiden als bestelgoed per Nederlandsche spoor, nadat denzelfden dag was ingekomen een brief, mede ten processe aanwezig, houdende kennisgeving van de verzending dier goederen, ook afkomstig uit Leiden en ondertekend: „A. A., vrouw van bootsman A”;

Overwegende dat door de navolgende getuigen onder eede is verklaard:

1°. door C. L. VAN DE V. (gehoord op verzoek van den beklaagde):

dat hij de hem ten processe vertoonde brieven, gedateerd 15 Augustus 1909 (met rood gemerkt n°. 23) en 23 Augustus 1909 (met rood gemerkt n°. 25), in welken laatsten de beklaagde bedreigd wordt met opzending van door hem „gestolen voorwerpen van de Marine”, herkent als van hem, getuige, afkomstig;

dat hij, ofschoon wetende dat hij zich met het schrijven van dien dreigbrief, wanneer het daarin vermelde onwaar was, strafbaar maakte, dit gedaan heeft opdat de beklaagde daardoor beter voor zijne vrouw, getuige's zuster, zou zorgen, meer geld voor het onderhoud van haar en hare kinderen zou verzenden;

dat getuige met die gestolen voorwerpen o. a. het oog had op een blauw schaalpje, een kroes met nummer, wit goed (linnen), waarvan hij door de soort van goed wel begreep dat ze gestolen waren ;

dat hij, in December 1907 met den beklaagde aan boord zijnde van het schip van zijn neef GARRETSSEN, de opmerking maakte dat de koekoek boven de roef zoo mooi wit geschilderd was met Japanlak, waarop A. zeide: „die verf heeft neef van mij gekregen” en op getuige's vraag hoe hij aan die verf kwam ten antwoord gaf dat hij wel eens een beetje van de Marine in een busje kreeg en getuige ook wel eens een beetje verf van hem kon krijgen, maar dit in werkelijkheid toch niet is gebeurd ;

dat getuige ten huize van den beklaagde te Amsterdam wel eens eenige — minstens vijf — blikken met verf heeft zien staan.

2°. J. M. VAN R., sergeant-bottelier:

dat de hem vertoonde capucijners, in een zakje ten processe aanwezig, vrij veel overeenkomst hebben met de soort zooals die op het wachtschip alhier na 1 April j.l. zijn verstrekt.

3°. D. M. J. R., opperkonstabel:

dat het hem vertoonde, ten processe aanwezige stuk linnen, veel overeenkomst heeft, ook wat de breedte betreft, met het zoogenaamde matraslinnen dat aan boord van het Wachtschip wordt verstrekt voor het maken van schijven ;

dat de mede ten processe aanwezige, aan getuige vertoonde vier vierkante stukjes poetskatoen geheel overeenkomen, ook wat de grootte betreft, met de stukken zooals die aan boord voor de artillerie worden verstrekt, maar drie ervan gewasschen moeten zijn.

4°. T. A., opperschipper:

dat van de ten processe aanwezige en hem vertoonde goederen o. a. de navolgende artikelen overeenkomen met de soortgelijke op het Wachtschip alhier in gebruik, als: het blauw geëmailleerd schafblik, de drie witte

theeschotel-tjes, de twee potdoeken, de vier vierkante stukjes poetskatoen, de twee stukken poetskatoen, de twee metalen lepels, de twee metalen vorken, de twee stukken oud zeildoek, het eind vlaggelijn en het eind loodlijn.

5°. G. J. T., zeemilicien met groot verlof, stamboeknummer 4571:

dat hij den hem vertoonden, ten processe aanwezigen geëmailleerden drinkbeker met plaatje, gemerkt 4571, herkent als denzelfden dien hij in Maart 1907 aan boord van Hr. Ms. „Neptunus” heeft ontvangen en vandaar bij zijne overplaatsing op 16 April daaraanvolgende naar het Wachtschip te Amsterdam heeft medegenomen, maar hij dien beker, toen hij in October van dat jaar met groot verlof ging, vergeten en op genoemd Wachtschip heeft achtergelaten;

dat hij den beker na dien tijd niet meer heeft teruggezien, de beker aan hem toebehoorde en hij aan niemand vergunning had gegeven hem weg te nemen.

6°. C. B. B., marinier 3de klasse:

dat hij sinds Mei j.l. oppasser is geweest van den bootsman A.;

dat hij in de hut van den bootsman wel eens heeft gezien een geëmailleerd schaftblik en een lepel soortgelijk als die hem voor Officieren-commissarissen vertoonde artikelen;

dat de hem vertoonde, ten processe aanwezige lepels en vorken overeenkomen met die, welke aan de bakken op het Wachtschip alhier worden verstrekt en het hem opviel dat hij een dergelijken lepel, verschillend van het commaliebant der onderofficieren, in de hut van den bootsman aantrof.

7°. D. VAN H., winkelier in grutterswaren:

dat de beklaagde hem een week of zeven voor 8 September j.l. toen het gesprek over verf liep, aanbod: „van mij kan je nog wel een beetje verf „krijgen” en ongeveer eene week later werkelijk een busje met natte gele verf — door getuige geschat op ongeveer een half pond — is komen brengen;

dat getuige die verf heeft cadeau gekregen en daarmee een vlondertje — hetzelfde als het hem voor Officieren-commissarissen vertoonde — heeft geschilderd;

dat de beklaagde bij hem wel eens vogelzaad heeft gekocht en het mogelijk is dat hij daarbij wel eens een stokje (met vogelzaad) op den koop heeft toegekregen.

8°. H. G., schipper:

dat hij in December 1907 of in Januari 1908 van den beklaagde heeft gekregen een bierfleschje met witte verf en een paar busjes bruine en zwarte verf, te zamen ongeveer drie of vier kilo;

dat de bootsman hem toen tevens vroeg of hij later nog wel eens verf wou hebben, waarop getuige antwoordde met de vraag: „Kan je daar geen „kwaad mee?” en de bootsman toen weer zeide: „neen, als ik een beetje verf vraag dan kan ik die altijd wel krijgen”;

dat hij een dag of veertien later ten huize van den bootsman weder eenige busjes o. a. met zwarte, bruine en groene verf zag staan en hij ook die weder heeft gekregen, eene hoeveelheid van ongeveer een paar kilo; dat hij daarbij echter tegen den beklaagde gezegd heeft nu in het vervolg geen verf meer te willen hebben omdat hij wel begreep dat de bootsman die verf van boord meenam; dat hij die verf grootendeels heeft gebruikt om zijn schip op te knappen; dat hij aan den bootsman eens twee nieuwe palingfukjes bij wijze van tegengeschenk voor een eikenhouten ton en ook eens een oud palingfukje heeft gegeven;

9°. G. VAN S., kantoor knecht:

dat hij verleden jaar (1908) van den beklaagde twee- of driemaal een kommiesbroodje heeft gekregen, welke broodjes hem door beklaagde thuis werden gebracht, naar aanleiding van een gezegde van getuige dat hij kommiesbrood nog al lekker vond en waarop beklaagde antwoordde: „als ik je daarmee een plezier kan doen dan wil ik wel eens zien of ik er een voor je kan krijgen”; dat getuige wel begreep dat beklaagde die broodjes van boord had.

10°. A. M. U., huisvrouw van G. VAN S. (getuige sub 9°):

dat haar man, die vroeger bij de landmacht in dienst is geweest, eens tegen beklaagde heeft gezegd dat hij veel van kommiesbrood hield en de bootsman daarop antwoordde dat hij dan wel eens een broodje kon meebrengen; dat de bootsman haar verleden jaar, 1908, toen ook werkelijk twee- of driemaal een geheel kommiesbroodje ten geschenke heeft gebracht, van welk brood door haar man is gegeten; dat zij wel begreep dat de bootsman die broodjes van boord meebracht;

11°. H. P. S., incasseerder:

dat hij drie of vier maanden geleden van beklaagde eens een stuk gerookt spek, ter grootte van ongeveer een half kilo, verpakt in eene courant, ten geschenke heeft gekregen; dat de bootsman zelf op een avond dat spek aan getuige's huis kwam brengen, zeggende: „mijnheer S., ik heb hier een stukje spek dat ik over heb, het is jammer als het zou bederven, u hebt een groot gezin, als ik u niet affronteer, wilt u het dan hebben?” waarop getuige dat spek heeft aangenomen en denzelfden avond met zijn gezin heeft opgegeten; dat hij wel begreep dat de bootsman dat spek van boord had medegenomen; dat hij den bootsman, die tegenover hem woonde, 's middags omstreeks vijf uur wel eens heeft zien thuiskomen met een zwart handkoffertje en dat dit dan des Woensdags was.

12°. M. C. B., huisvrouw van H. P. S. (getuige sub 11°):

dat ongeveer vier maanden geleden 's avonds omstreeks half zes te haren huize werd gebeld en zij toen hoorde dat iemand aan haar dochttertje, dat opendeed, vroeg: „Is je pa thuis?” dat het kind, boven gekomen, zeide: „daar is meneer van de overkant om pa te spreken”; dat haar man daarop naar beneden is gegaan en kort daarna weder boven kwam met een stuk gekookt spek in zijne hand, verpakt in eene courant en ongeveer vier of vijf ons in gewicht, welk spek dienzelfden avond in haar gezin is opgegeten.

13°. R. H. W., luitenant ter zee 2de klasse:

dat de beklaagde aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Amsterdam onder zijn bevel was geplaatst bij de kustwacht en belast met het beheer van het detail der goederen daarbij in gebruik; dat beklaagde hem, getuige, eens heeft gevraagd om in den manoeuvretijd om financiële redenen op de kustwachtposten te worden gedetacheerd en op getuige's antwoord, dat dit eene betrekking voor een kwartiermeester was, zeide dat wel te weten maar hem dat niet kon schelen als hij op die wijze maar wat meer verdiensten kon krijgen;

Overwegende dat de beklaagde alle hem ten laste gelegde wegnemingen blijft ontkennen en verder opgeeft:

dat hij bij zijn weten geene der hem ten processe vertoonde goederen, op 24 Augustus jl. door zijne vrouw opgezonden aan den Directeur en Commandant der Marine te Amsterdam, ooit gezien heeft;

dat hij nogthans niet kan verklaren hoe deze voorwerpen in het bezit zijner vrouw zijn gekomen, maar hij de mogelijkheid niet uitgesloten acht dat zij door een ander persoon van de Marine aan zijne vrouw zijn gegeven

en wel met name door den ziekenverpleger majoor VAN B., dienende bij de Kweekschool voor Zeevaart te Leiden, welken onderofficier hij tevens verdenkt van in ongeoorloofde betrekking tot zijne vrouw te staan; dat van de hem ten processe vertoonde goederen o. a. het geëmailleerd schaffblik, de geëmailleerde drinkbeker, het eind vlaggelijn en het eind loodlijn overeenkomst hebben met de gelijksoortige goederen bij de Marine in gebruik; dat hij naar aanleiding van de ontvangst der brieven van zijne vrouw en van zijn zwager, waarbij hem met opzending van gestolen goederen bedreigd werd, nooit eenige opheldering heeft gevraagd en evenmin zijn Commandant met die bedreigingen heeft in kennis gesteld;

dat hij bij het voorloopig onderzoek zijner zaak niet wist waar te Amsterdam eene zekere hem bekende juffrouw S. woonde, maar later moest erkennen het adres van die juffrouw den vorigen dag aan den cipier van het provoosthuis op schrift te hebben gegeven;

dat van de hem ten processe vertoonde goederen, welke bij zijne in-arreststelling in zijne hut zijn gevonden, het eind nieuw vlaggelijn, door hem eigenlijk had moeten zijn opgeborgen op zolder van de loods op de werf alhier; dat de op zijn detail te boek loopende poetslappen grooter zijn dan de ten processe aanwezige hem vertoonde stukjes poetskatoen;

dat hij van het Wachtschip ging passagieren, soms met de jol en dan ook wel eens een zwart handkoffertje bij zich had, doch dit laatste alleen des Zaterdags; dat er te zijnen huize wel eens ledige verfblikken hebben gestaan; dat hij wel kent een zekeren G., schipper aan de gist- en spiritus-fabriek te Delft, zijnde een neef zijner vrouw, terwijl hij, beklaagde, als G. met zijn schip te Amsterdam lag, ook wel daar aan boord kwam; dat hij ook wel kent eene zekere juffrouw VAN S., wonende te Amsterdam, alwaar hij wel eens aan huis kwam; dat hij eindelijk ook kent een zekeren S., een overbuurman van hem te Amsterdam;

dat hij niet verzocht heeft ter weerlegging van de beweringen zijner vrouw, om zijn broeder als getuige te hooren omdat hij zijne familie niet in deze zaak wil halen.

Overwegende dat den Zeekrijgsraad uit eigen waarneming kan blijken dat van de ten processe aanwezige vier stukjes poetskatoen, het ongewasschen stukje in grootte precies overeenkomt met het stukje poetskatoen bij zijn verhoor overgelegd door den getuige D. M. J. R.. als aan boord in gebruik en dat dit stukje eveneens geheel overeenkomt met de onder beheer van den beklaagde geweest zijnde poetslappen van de kustwacht;

Overwegende allereerst wat betreft de beschuldiging van wegneming van een stukje rood geleidraad (punt 4), dit deel der aanklacht niet is bewezen, nu dat draad, hoewel door beklaagde's vrouw opgezonden, door geen enkelen der gehoorde getuigen is herkend als van de soort bij de Marine in gebruik, integendeel door getuige W. juist wordt verklaard dat dit soort geleidraad bij de kustwacht niet wordt gebruikt;

dat naar eischers meening evenmin wettig is bewezen een deel der aanklacht van punt 15, namelijk betreffende de hoeveelheid verf, welke beklaagde dan zou hebben gegeven aan VAN H.;

dat toch vooreerst de verklaring van VAN H. dat hij van beklaagde eens eene hoeveelheid verf heeft gekregen, op zich zelve staat, maar verder de telastlegging dat die verf aan het Rijk zou hebben behoord, niet wordt gesteund maar veeleer zelfs weersproken door het rapport van den door Officieren-Commissarissen als deskundige benoemden adjunct-scheikundige der Marine Dr. F. H. VAN LEENT, aan wien was opgedragen chemisch te onderzoeken of en in hoeverre eene door den getuige, opperschipper F. A.

aan Officieren-Commissarissen in zijn verhoor overgegeven hoeveelheid verf deel uitmakende van den voorraad aan boord van Hr. Ms. Wachtschip alhier aanwezig, van dezelfde samenstelling was als de verf waarmede was geschilderd een houten vlondertje, in beslag genomen ten huize van v. H. en welk vlondertje, naar de verklaring van dezen getuige, geveerd zou zijn met de hem door beklaagde geschonken verf;

dat immers de deskundige — na beëdiging — in zijn te dier zake opgemaakt rapport op de daarin vermelde wetenschappelijke gronden en bevindingen meent te mogen besluiten „dat de verf op de plankjes (lees: het vlondertje) niet dezelfde is als die uit den voorraad”;

dat de beklaagde mitsdien van deze punten der beschuldiging zal behooren te worden vrijgesproken; dat echter alle andere punten der aanklacht met beklagdes schuld daaraan wettig en overtuigend zijn bewezen door de aanwijzingen voortvloeiende uit het proces-verbaal van door den Directeur en Commandant der Marine te Amsterdam ontvangen goederen in verband met het schrijven van beklagde's echtgenoot, houdende kennisgeving van de verzending dier goederen, uit de verklaringen van de sub 1°—13° vermelde getuigen; uit de eigen erkenenis van sommige feiten door den beklagde (waarbij zijne hierboven weergegeven verklaring dat hij bij zijn weten geene der door zijne vrouw aan den Vlootvloed te Amsterdam opgezonden goederen ooit heeft gezien en zijne algemeene ontkenenis hier in aanmerking zijn genomen), alsmede uit de persoonlijk door den rechter gedane bezichtiging; alles in onderling verband en samenhang beschouwd en met dien verstande dat al de weggenomen goederen toebehoorden aan het Rijk der Nederlanden, behalve de geëmailleerde drinkbeker met n°. 4571, die toebehoorde aan den zee-milicien G. J. T.;

dat daarbij door eischer meer in het bijzonder wordt gewezen op de navolgende omstandigheden als de meest voorname aanwijzingen:

Wat punt 1—3 en 5—14 betreft:

het feit dat beklagdes vrouw de daarbij genoemde goederen in haar bezit had;

dat die goederen door verschillende getuigen, sommige ook door beklagde zelve worden herkend als overeenkomende met de soortgelijke artikelen bij de Marine in gebruik, enkele op treffend preciese wijze, terwijl de drinkbeker zelfs door den eigenaar, getuige T., uitdrukkelijk als zijn eigendom wordt herkend;

dat beklagde ernstige dreigbrieven ontvangende, geene opheldering daaromtrent vroeg of er zijn commandant mede in kennis stelde;

zijne onware opgave aangaande de grootte van de onder zijn beheer zijnde lapjes poetskatoen;

zijne onware opgave niet te weten het adres van juffrouw S.;

het vinden in zijne hut van nog ander aan het Rijk toebehoorend nieuw vlaggelijn;

het daar aanwezig gezien zijn van een lepel behoorende tot het commandant der bakken en overeenkomende met de ten processe aanwezige lepels;

zijne groote behoefte aan geld, ter bevrediging waarvan hij zelfs om een plaatsing beneden zijn rang heeft gevraagd;

het niet verzoeken van een verhoor van zijn broeder die toch, waren beklagdes beweringen juist, de onjuistheid der opgaven van zijne vrouw zou kunnen verklaren;

eindelijk de volkomen onaannemelijkheid van beklagdes verdediging betreffende de wijze waarop de door zijne vrouw opgezonden goederen in

haar bezit zouden kunnen zijn gekomen, namelijk met medewerking van den ziekenverpleger-majoor VAN B.;

Overwegende omtrent dit laatste punt:

dat beklagdes ongemotiveerde bewering als zou die onderofficier de meergenoemde goederen aan zijne (beklaagde's) vrouw kunnen hebben gegeven door geen enkele omstandigheid ook maar in het minst wordt gestaafd;

dat de hiermede in verband gebrachte beschuldiging, als zoude VAN B. in ongeoorloofde betrekking tot beklagdes echtgenoot hebben gestaan, al evenmin zelfs maar aannemelijk is gemaakt, integendeel en door dien ziekenverpleger en door juffrouw A. (beklaagdes vrouw) zoo pertinent mogelijk wordt ontkend, welke ontkening door alle op dit punt gehoorde getuigen wordt bevestigd, onder welke er geen enkele is, die, wat hij of zij ook op de vrouw hebben aan te merken, aangaande haar zedelijk gedrag iets ongunstigs weet te zeggen of zelfs maar kan verklaren dat VAN B. wel eens bij juffrouw A. kwam wanneer die alleen thuis was;

dat trouwens de beklagde zelf moet erkennen dat de brief van zijne vrouw aan VAN B., in dato 2 Augustus 1909, al zeer weinig wijst op een intieme verstandhouding en met die bewering eveneens strijdt het feit dat de beklagde met Nieuwjaar aan VAN B. een kaartje zond, van welk feit hij eerst zeide niets te weten, maar toen hem het adres werd vertoond moest toegeven dat hij, beklagde, dat zelf had geschreven;

dat eindelijk ook beklagdes bewering als zoude er een complot bestaan om hem naar de gevangenis te helpen eenig geloof niet verdient, nu toch zijne vrouw blijkens hare laatste brieven, hem gebid en gesmeekt heeft en op allerlei wijze, juiste en afkeurenswaardige, heeft trachten over te halen om weer tot haar terug te keeren, terwijl haar broeder, die volgens beklagde mede in dat complot zou zijn betrokken en op beklagdes verzoek als getuige is gehoord, juist verklaart dat de bootsman bij de familie „nogal „in de pas” stond;

dat eischer aangaande de telastlegging van wegneming der in punt 15, 16 en 17 genoemde artikelen speciaal op de volgende feiten als zoovele voorname aanwijzingen de aandacht vestigt;

Wat de hoeveelheid verf (een deel van punt 15) betreft:

het feit dat getuige G. in December 1907 of Januari 1908 herhaaldelijk verf van den bootsman heeft gekregen;

dat de beklagde in December 1907 aan getuige v. D. V. heeft gezegd dat G. van hem, beklagde, verf had gekregen;

Wat betreft de kommiesbroodjes (punt 16):

dat getuigen G. v. S. en A. M. van S. U. beiden eensluidend verklaren dat eerstgenoemde in den loop van 1908 twee of drie malen telkens een kommiesbroodje van den beklagde ten geschenke heeft ontvangen, van welk brood getuigen wel begrepen dat het van boord afkomstig moest zijn;

Wat betreft het stuk gerookt spek (punt 17):

dat beklagde drie of vier maanden geleden — verklaringen van getuigen S. en S. B. — aan eerstgenoemde een stuk gerookt spek van ongeveer $\frac{1}{2}$ kilogram ten geschenke heeft gegeven, waarvan hij wel begreep dat de bootsman het van boord had medegenomen;

Overwegende eindelijk dat wel niet tot constructie van het *wettig* bewijs kan medewerken het niet beëdigd getuigenis van beklagdes echtgenoot, maar die verklaring toch, zoo noodig, mag dienen tot volkomen vestiging, tot versterking der rechterlijke *overtuiging*, alsmede tot juist begrip van het verband der feiten door de verschillende wettige bewijsmiddelen bewezen;

dat deze verklaring nu onder meer inhoudt :

dat getuige — tot wier beëdiging beklaagde zijne toestemming weigerde — de haar ten processe vertoonde goederen (namelijk die ontvangen door den Directeur en Commandant der Marine te Amsterdam) herkent als dezelfde die zij 23 Augustus jongstleden heeft opgezonden naar den Admiraal te Amsterdam en zij tegelijkertijd aan dien Vlagofficier een brief heeft geschreven — dezelfde als de haar voor Officieren-Commissarissen vertoonde — waarin zij van de opzending dier artikelen heeft kennis gegeven ;

dat al die voorwerpen -- met uitzondering alleen van het kompas — op verschillende dagen tusschen 1 April en 25 Juni 1909 door haar man zijn medegebracht in haar huis te Amsterdam en zij ze vandaar heeft medegenomen naar Leiden ;

dat haar man die goederen heeft medegebracht in een zwarten handkoffer, zeide dat hij ze had medegenomen van het Wachtschip alhier en dat ze van de Marine waren en verder dat hij vele dier goederen thuis voor verschillende doeleinden — door getuige in bijzonderheden opgegeven — in gebruik had ;

dat getuige het stuk linnen op beklaagdes last dadelijk tweemaal en drie kleine stukjes poetskatoen éénmaal heeft moeten uitwasschen ;

dat haar man omstreeks Pinksteren jongstleden is thuisgekomen met een stuk spek, verpakt in een courant en hij dat denzelfden avond heeft gebracht bij S., te Amsterdam ;

dat haar neef G. aan beklaagde eens drie palingfuijkjes heeft gegeven en op getuiges vraag hoe hij daar zoo toe kwam, daar die fuijkjes nog 35 stuiver per stuk kosten, antwoordde : „dat is, omdat neef (beklaagde) „mij ook wel eens plezier heeft gedaan” ;

Overwegende dat de alsnu op bovenomschreven wijze als wettig en overtuigend bewezen aangenomen feiten opleveren het misdrijf van „diefstal” ;

Overwegend, ten slotte betreffende de op te leggen straf :

dat beklaagdes gedrag zeer goed is en ook zijne beoordeelingen in alle opzichten gunstig luiden ,

dat echter feiten waaraan deze gedetineerde zich reeds geruimen tijd heeft schuldig gemaakt van bijzonder ernstigen aard zijn, te meer nu het geldt een onderofficier met sergeantsrang ;

dat die reeks van feiten den beklaagde in elk geval niet alleen ongeschikt maakt om den graad van onderofficier te behouden maar naar eischers meening ook in het algemeen om in den militairen stand te blijven.

En vermits uit al het vorenstaande blijkt dat de gedetineerde zich heeft schuldig gemaakt aan het misdrijf van „diefstal”, zoo concludeert de eischer ambtshalve dat de beklaagde, onder vrijspraak van een deel der beschuldiging, zooals hierboven werd overwogen (namelijk wat betreft het stukje rood geleidraad — punt 4 — en eene hoeveelheid verf, éénmaal, — een deel van punt 15 —), daaraan zal worden schuldig verklaard en met toepassing van art. 12 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Water, artt. 310 en 27 van het Wetboek van Strafrecht, 2 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 193), 163 en 167 van de Rechtspleging bij de Zeemacht worden veroordeeld tot eene gevangenisstraf voor den tijd van zes maanden, gepaard met ontzegging van het recht om bij de gewapende macht of als militair geëmployeerde te dienen voor den tijd van vijf jaar en met in mindering bringing op den duur der hoofdstraf van den tijd door den gedetineerde voor de tenuitvoerlegging van het vonnis voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, van af den datum der rechtsingang, zijnde 6 September 1909, mitsgaders zal worden gecondem-

neerd in de kosten en misen van de justitie, alsmede in de kosten van den processe, desnoods ter taxatie en moderatie van den Krijgsraad of zal worden veroordeeld tot zulke andere straffe als de Krijgsraad, in goede Justitie, zal verstaan te behooren.

In den Krijgsraad overgegeven te Amsterdam,
den 12^{den} October 1909.

De Fiskaal:
(get.) DE WIJS.

MEMORIE VAN VERDEDIGING

den Zeekrijgsraad aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Amsterdam aangeboden in de zaak van A., bootsman, door den verdediger van beklaagde Mr. H. WESTERMAN jr., adv. en proc.

Edeleachtbare Heeren!

Voordat ik Uwen Raad de bedenkingen voordraag die tegen den eisch en conclusie van den eischer te maken zijn, meen ik dat ook van deze zijde een woord van hulde gepast is aan den eischer ambtshalve voor de wijze waarop hij in deze ingewikkelde en veelomvattende zaak het bewijsmateriaal heeft trachten bijeen te brengen.

Want inderdaad is dit geen gemakkelijke taak geweest en al wat strekken kon om de overtuiging bij Uwen Raad te vestigen van de schuld van den beklaagde geloof ik dat met groote nauwgezetheid en scherpzinnigheid bijeengebracht is.

Toch -- en hiermede kom ik vanzelf tot de opmerkingen die er in het belang van beklaagde te maken zijn -- meen ik mij juist te hebben uitgedrukt, wanneer ik zeide dat in deze slechts *getracht* is voldoende bewijsmateriaal bijeen te brengen.

Immers al mag er veel zijn in deze zaak dat den rechter eene overtuiging van schuld zou kunnen geven, wettelijk vermeen ik dat het bewijs zwak -- te zwak is.

Gaan wij daartoe in 't kort de 15 ten laste gelegde feiten na en toetsen die aan het 20-tal getuigenverklaringen, dan moet naar mijne meening en de zaak juridisch beschouwend en telkens bij elk voorwerp zich de vraag stellend: is nu *bewezen* het hoofdelement van diefstal: het *wegnemen*? deze vraag ontkennend beantwoord worden.

Beschouwen wij allereerst de verklaring van den 1° getuige: beklaagdes echtgenoot. Over de laagheid en vergaande haat, die deze vrouw bezield, waar zij haar man in het ongeluk stort door zijn misdaad -- aangenomen dat hij die pleegde en aangenomen dat hij te kort schoot in zijn onderhoudsplichten -- aan het licht te brengen, acht ik hier niet de plaats nader uit te weiden; hoewel 't interessant zou zijn psychologisch zulk een karakter te ontleden. Zeker is 't dat de getuigeverklaring van deze vrouw, die in staat bleek haar man aan de justitie te verraden, aan de justitie zelve onaangenaam zal zijn en dat daaraan geen groote waarde mag worden toegekend.

Getuige VAN S. verklaart van beklaagde spek te hebben ontvangen.

Getuige B. verklaart dit eveneens.

Getuigen VAN S., man en vrouw, verklaren kommiesbrood van beklaagde te hebben ontvangen.

Getuigen G. en H. verklaren verf van beklaagde te hebben ontvangen.

Dit zijn voor hem inderdaad bezwarende omstandigheden, temeer omdat hij ontkent deze goederen aan die personen gegeven te hebben. Dit is dom van hem, want naar mijne meening is 't wel degelijk waar. Maar ieder, die in strafzaken ondervinding heeft, weet dat 't meermalen voorkomt dat beklaagden uit domme angst en werkelijk aan het feit zelf onschuldig zijnde, niet beter meenen te doen dan alles maar te ontkennen. Dit maakt het ambt van vervolger en rechter zeker niet gemakkelijker omdat de bezwarende omstandigheden nog dienen beschouwd te worden in verband met deze eigenaardige overdrijving van den kant van beklaagden.

Intusschen — men lette wel op, dat al wordt aangenomen dat beklaagde de genoemde getuigen inderdaad met spek en verf etc. heeft begiftigd — er nog geenszins daarmede *bewezen* is dat beklaagde deze voorwerpen heeft weggenomen (diefstal) of wellicht zich wederrechtelijk heeft toegeëigend (verduistering) terwijl hij ze anders dan door misdrijf onder zich had.

„In onderling verband en samenhang beschouwd” zegt de eischer ambts-halve. Zeker men kan veel in onderling verband en samenhang beschouwen, een rekbaar begrip — maar men vergete nooit dat toch de handeling van het misdrijf van diefstal — het wegnemen — *bewezen* moet worden en dit kan, dunkt mij, met den besten wil toch nooit geschieden door 't feit alleen dat anderen verklaren iets van beklaagde ontvangen te hebben.

De overige getuige-verklaringen zijn voor beklaagde niet bezwarend.

De scheikundige verklaart dat 't *niet* dezelfde verf is.

Luitenant W. verklaart dat het geleiddraad *niet* is als dat van de Marine.

Getuige T. zegt dat 't bekertje zijn eigendom is.

Getuigen A. en van R. herkennen de goederen niet als van de Marine.

Alleen de getuigen V., B. en R. verklaren dat 't blik, de lepels en de poetslappen wel gelijken op zulke goederen van de Marine.

De vraag is gewettigd: mag hierdoor *bewezen* geacht worden dat beklaagde de goederen heeft *weggenomen*?

Ik geloof dat men op gevaarlijk terrein is, als men uit dit alles „in „onderling verband en samenhang beschouwd”, tot bewijs van beklaagdes schuld concludeert.

Gevaarlijk, omdat de mogelijkheid toch niet uitgesloten is dat beklaagde onschuldig is, al pleit veel tegen hem en 't is beter dat vele wellicht schuldigen vrij uit gaan dan dat één wellicht onschuldige veroordeeld wordt.

Dit bedenke men ook in deze zaak. De beklaagde spreekt over een complot dat tegen hem gesmeed zou zijn. Waar hij het twijfelachtige voorrecht heeft gehuwd te zijn met zulk een vrouw, zou m. i. de mogelijkheid niet uitgesloten zijn dat zij zich inderdaad Marine-goederen deels heeft weten te verschaffen, deels heeft opgediept in haar huis en deze met het bekende doel en gevolg aan de Justitie heeft ter hand gesteld.

Mocht 't zijn dat deze zaak tot nadere instantie mocht gevoerd worden, dan zal niet nagelaten worden in die richting een nader onderzoek aan te vragen of in te stellen. Voor het tegenwoordige acht ik mijn taak volbracht door met ernst getracht te hebben Uw Raad aan 't twijfelen te brengen, een twijfel die, naar 't mij voorkomt, gewettigd is waar het bewijs van diefstal zoo vaag en zwak is als hier.

Amsterdam, 5 October 1909.

De Raadsman van beklaagde:

(get.) H. WESTERMAN JR.

DE ZEEKRIJGSRAAD AAN BOORD VAN HR. MS. WACHTSCHIP
TE AMSTERDAM.

heeft gewezen het navolgende vonnis in de zaak van den fungeerenden fiscaal eischer ambtshalve op en jegens A., oud naar zijne opgave 35 jaren, geboren te Veere, dienende als bootsman aan boord van Hr. Ms. Wachtschip voornoemd, thans gedetineerd aan boord van dezen bodem.

Gezien den eisch en conclusie van den eischer ambtshalve mitsgaders de verdere processale stukken door dezen onder behoorlijken inventaris overgelegd.

Overwegende dat de gedetineerde voor den zee krijgsraad terechtstaat, beschuldigd van het feit dat hij . . . enz. (zie eisch).

Overwegende dat door de navolgende getuigen o.a. onder eede is verklaard :

1 ^o . door C. L. v. D. V.	enz. (zie eisch);
2 ^o . door J. M. VAN R.	enz. (zie eisch);
3 ^o . door D. M. J. R.	enz. (zie eisch);
4 ^o . F. A.	enz. (zie eisch);
5 ^o . G. J. T.	enz. (zie eisch);
6 ^o . C. B. B.	enz. (zie eisch);
7 ^o . D. VAN H.	enz. (zie eisch);
8 ^o . H. G.	enz. (zie eisch);
9 ^o . G. VAN S.	enz. (zie eisch);
10 ^o . A. M. U. huisvrouw van G. v. S.	enz. (zie eisch);
11 ^o . H. P. S.	enz. (zie eisch);
12 ^o . M. C. B. huisvrouw van H. P. S.	enz. (zie eisch);

Overwegende dat de beklagde alle hem ten laste gelegde wegnemingen blijft ontkennen en verder opgeeft:

dat hij bij zijn weten geene der hem ten processe vertoonde goederen op 24 Augustus jongstleden door zijne vrouw opgezonden aan den Directeur en Commandant der Marine te Amsterdam ooit gezien heeft;

dat hij niet kan verklaren hoe deze voorwerpen in het bezit zijner vrouw zijn gekomen, maar hij de mogelijkheid niet uitgesloten acht, dat zij door een ander persoon van de Marine aan zijne vrouw zijn gegeven; dat van de hem ten processe vertoonde goederen o.a. het geëmailleerd schafftblik, de geëmailleerde drinkbeker, het eind vlaggelijn en het eind loodlijn overeenkomst hebben met de gelijksoortige goederen bij de Marine in gebruik; dat hij naar aanleiding van de bedreigingen vervat in de brieven van zijn vrouw en zijn zwager nooit eenige opheldering heeft gevraagd en niet zijn Commandant daarmee in kennis heeft gesteld, omdat hij daartoe niet de man was;

dat te zijnen huize wel eens ledige verblikken hebben gestaan; dat hij niet verzocht heeft ter weerlegging van de beweringen zijner vrouw, om zijn broeder als getuige te hooren, omdat hij zijne familie niet in deze zaak wil halen;

Overwegende dat al direct als niet bewezen moet aangemerkt worden dat gedeelte der beschuldiging wat betreft de wegneming van een stukje rood geleiddraad (punt 4) nu dat draad, hoewel door beklagdes vrouw opgezonden, door geen enkelen der gehoorde getuigen is herkend als van de soort bij de Marine in gebruik, integendeel door den getuige onder eede, luitenant ter zee 2de klasse K. H. W. juist wordt verklaard, dat dit soort geleiddraad bij de kustwacht niet wordt gebruikt;

dat evenmin is bewezen een deel der aanklacht van punt 15, namelijk betreffende de hoeveelheid verf, welke beklagde dan zou hebben gegeven aan van H.;

dat toch de verklaring van VAN H., dat hij van beklaagde eens eene hoeveelheid verf heeft gekregen, op zich zelve staat, maar bovendien de telastlegging, dat die verf zou hebben behoord aan het Rijk der Nederlanden, wordt weersproken door het rapport van den door Officieren-Commissarissen als deskundige benoemden adjunct-scheikundige der Marine Dr. F. H. VAN LEENT, aan wien was opgedragen chemisch te onderzoeken of en in hoever eene door den getuige opperschipper F. A. aan Officieren-Commissarissen in zijn verhoor overgegeven hoeveelheid verf, deel uitmakende van den voorraad aan boord van Hr. Ms. Wachtschip alhier aanwezig, van dezelfde samenstelling was als de verf, waarmede was geschilderd een houten vlondertje, in beslag genomen ten huize van VAN H. en welk vlondertje, naar de verklaring van dezen getuige, geveerd zou zijn met de hem door beklaagde geschonken verf;

dat immers de deskundige — na beëediging — in zijn te dier zake opgemaakte rapport op de daarin vermelde wetenschappelijke gronden en bevindingen meent te mogen besluiten „dat de verf op de plankjes niet „dezelfde is als die uit den voorraad”.

Overwegende dat wat aangaat de verdere punten der telastlegging de krijgsraad evenmin uit wettige bewijsmiddelen de overtuiging kan putten dat beklaagde hieraan schuldig is;

dat toch, hoewel die goederen door verschillende getuigen, sommigen ook door beklaagde zelve worden herkend als overeenkomende met de soortgelijke artikelen bij de Marine in gebruik, nog geenszins is bewezen de schuld van beklaagde aan het wegnemen daarvan.

Overwegende, hoezeer bovendien nog als bewezen aangenomen mag worden, dat beklaagde bv. wel kammiesbrood heeft weggeschonken, hieruit nog geenszins de handeling van „wegnemen” als bewezen mag worden afgeleid;

dat alzoo beklaagde ook van dit deel der aanklacht behoort te worden vrijgesproken;

Gezien de memorie van verdediging namens beklaagde ingediend;

Gezien artikel 163 der Rechtspleging bij de Zeemacht.

De Zeekrijgsraad aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Amsterdam.

Rechtdoende in naam en van wege Hare Majesteit de Koningin der Nederlanden, Prinses van Oranje Nassau enz. enz. enz.

Spreekt den beklaagde A. vrij van het hem ten laste gelegde.

Gelast zijn ontslag uit het arrest, waarin hij zich bevindt.

Bepaalt dat de kosten van het rechtsgeding zullen worden gedragen door den Staat.

Ontzegt den eischer ambtshalve allen verderen of anderen eisch en deze gedaan en genomen.

PENSIOENZAKEN.

Toepassing van Art. 13 g Pensioenwetten Zee- en Landmacht.

V. d. M., marinier, mankeerde 21 Mei 1888 in het kwartier en werd den 25 Mei d.a.v. door de politie gearresteerd, 20 Juni werd hij veroordeeld tot militaire detentie van twee maanden wegens desertie, waarbij de voorloopige hechtenis niet van de straf werd afgetrokken.

Als voor pensioen geldigen diensttijd werd niet medegeteld het tijdvak 21—25 Mei, doch wel dat van 25 Mei tot 30 Juni, het tijdstip waarop de straf inging; zulks op de volgende gronden:

Hoewel deze militair, volgens art. 145 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te water, gewijzigd bij de wet van 14 Februari 1887, *Stb.* n°. 35, eerst den derden dag, nadat hij uit zijn kwartier was vermist, als deserteur werd *afgevoerd*, moest hij geacht worden deze hoedanigheid te bezitten op het oogenblik, dat hij zich schuldig maakte (zie art. 133 a C.W.) aan „ongeoorloofde verwijdering, met het oogmerk 's lands dienst voor goed te verlaten”. De feitelijke toestand, die de strafbaarheid medebracht, ontstond op dat oogenblik, niet op het latere, twee dagen daaraanvolgende waarop het reeds gepleegde misdrijf als zoodanig bleek te bestaan. De verwijdering, niet de afvoering, was dan ook de grond voor het veroordeelende vonnis.

Voorts werd, hoewel uit de Memorie van Toelichting op de wet van 24 Juli 1908, *Stb.* n°. 257 *) zou kunnen worden afgeleid, dat de wetgever bedoeld had dat de tijd tusschen het plegen van het misdrijf en het uitspreken van het vonnis niet mede zou tellen, toch het tijdvak van 25 Mei tot 30 Juni mede in aanmerking genomen, zoowel omdat anders in strijd zou zijn gehandeld met Art. 13 f, als omdat de feitelijke toestand der ongeoorloofde verwijdering een einde nam op het oogenblik, dat de beklagde door zijne inhechtenisneming ter beschikking van de militaire autoriteiten kwam te staan, welke, zoo gewenscht, diensten van hem konden vorderen, die iemand, zoolang hij deserteur was, uitteraard niet kan vervullen.

*) Noot van de redactie.

Art. 1 § b van gemelde wet luidt:

In artikel 13 van beide (pens.) wetten wordt het voorkomende onder 1o. letter g. vervangen door twee bepalingen onder de letters g. en h. luidende:

g. de tijd, gedurende welken de militair *deserteur* is geweest, wanneer hij wegens desertie is veroordeeld bij een in kracht van gewijsde gegaan vonnis, of wel wanneer het recht tot strafvordering te dier zake is verjaard;

h. de militaire diensttijd, voorafgegaan aan de hiervoren onder letter g. bedoelde *desertie*, tenzij er in de omstandigheden, waaronder de desertie plaats had, of in het gedrag van den betrokkene gedurende zijn lateren diensttijd door Ons termen zijn gevonden om het hier bepaalde niet te doen toepassen.

Het vorig art. 13 f. en g. Pens.wet Zeemacht 1902 luidde:

(Voor vaststelling van den bij de Zeemacht voor pensioen geldigen diensttijd wordt het navolgende in acht genomen:

1o. *Niet* in aanmerking komt:

a. . . .) f. de tijd, gedurende welken de militair, die tot gevangenisstraf, hechtenis of detentie werd veroordeeld, in verzekerde bewaring is geweest, uitgezonderd de duur van het voorloopig arrest, indien dit bij de veroordeeling niet in mindering is gebracht van de opgelegde straf;

g. de militaire diensttijd, voorafgegaan aan een rechterlijk gewijsde ter zake van *desertie*, tenzij er, na nauwkeurig onderzoek omtrent de omstandigheden, waaronder de desertie plaats had, door Ons termen zijn gevonden om het hier bepaalde niet te doen toepassen.

ERRATA.

- Blz. 276 Onder (1) lees „Groeneijk” in plaats van „Groeijk”.
- „ 283 Regel 20 van boven staat „zijde”, lees „zijden”.
- „ 285 *Noot*. Op 5 na laatste regel, lees „84 Swb. (al. 3)”.
- „ „ Haakje voor de noot vervallen.
- „ 286 Regel 2. In plaats van „Verslag”, lees „vervolg”.
- „ 290 „ 4 van onderen „e” omgekeerd gedrukt.
- „ 291 „ 4 v. b. idem.
- „ 293 „ 2 v. o. staat „ein wandfreien”, lees „einwandfreien”.
- „ 294 „ 1 v. b. staat „fördern”, lees „fördern”.
- „ 302 „ 11. Achter Snellen van Vollenhoven plaatsen „m. u. r. (1)” en achter Nittel (regel 14) plaatsen „m. u. r.”.
- „ „ Onder aan deze pagina plaatsen: „(1) m. u. r. = diploma meer uitgebreide rechtskennis. (Red.)”.
- „ 304 Regel 17 v. o. staat „schreeuwe”, lees „schreeuwde”.
- „ 307 „ 16 v. o. staat „f.”, lees „f.”.
- „ 312 „ 4 v. b. punt-komma in plaats van punt plaatsen.
- „ „ 14 v. b. staat „dai”, lees „dat”.
- „ „ 23 v. b. punt-komma in plaats van punt plaatsen.
- „ 317 „ 16 v. o. staat „vernoman”, lees „vernomen”.
- „ 320 „ 21 v. o. staat „iu”. lees „in”.
- „ 321 „ 18 v. b. en 22 v. o. lees „bataljon”.
- „ 323 „ 22 v. o. staat „sergennt”, lees „sergeant”.
- „ 326 „ 5 v. b. staat „bealaagde”, lees „beklaagde”
- „ „ 14 v. o. staat eene komma in plaats van een punt.
- „ 327 „ 3 v. b. achter „Arnhem” een punt plaatsen.
- „ 330 „ 9 v. b. staat „werkking”, lees „werkkring”.
- „ „ 7 v. o. staat „aan”, lees „van”.
- „ 333 „ 14 v. o. achter „klager” een komma plaatsen.
- „ „ 3 v. o. staat „eerklaart” en „hei”, lees „verklaart” en „het”.
- „ 334 „ 4 v. b. staat „von”, lees „van”.
- „ 339 „ 15 v. b. staat „geval”, lees „gevallen”.
- „ 342 „ 1 v. b. staat „getnigen”, lees „getuigen”.
- „ 345 „ 23 v. b. staat „berusste”, lees „berustte”.
- „ 346 „ 2 v. b. staat „gcdaagde”, lees „gedaagde”.
- „ 349 „ 9 v. b. „bevinden” eenmaal doorhalen.
- „ 360 „ 2 v. b. „te” achter „denken” doorhalen.
- „ „ 22 v. o. staat „disemet” lees „dissement”.
- „ 364 „ 19 v. b. staat „daarvoorvoor”, lees „daarvoor”.
- „ „ 11 v. o. staat „redcn” lees „reden”.
- „ 367 „ 10 v. b. en 7 v. o. „puntkomma” in plaats van : plaatsen.
- „ 368 „ 7 v. b. staat „wegens”, lees „wegens”.
- „ „ 10 v. o. staat „dêr”, lees „der”.

Blz.	370	Regel 9 v. o. staat „beward”, lees „beweerd”.
”	371	” 4 v. b. na „aan” plaatsen „den”.
”	377	” 14 v. b. staat „pr ^o .”, lees „aanhef”.
”	”	” 19 v. o. achter III ^o . plaatsen „a”.
”	381	” 6 v. o. „van Landweer” doorhalen.
”	382	” 20 v. o. staat „nos.”, lees „n ^{ri} .”
”	384	” 16 v. b. komma achter „militieplichten” doorhalen en puntkomma plaatsen achter „vereischt”.
”	”	” 25 v. b. staat „gevonden”, lees „gezonden”.
”	392	Noot (1) vervalt.
”	”	Achter Nittel (1) laten vervallen.
”	395	Regel 20 v. o. staat „Hoesseim”, lees „Hoessein”.
”	404	” 18 v. b. staat „terzake”, lees „ter zake”.
”	406	” 25 v. o. staat „H. M.”, lees M. H.”.
”	”	” 4 v. o. staat „machinest”, lees „machinist”
”	407	” 7 v. b. in plaats van de eerste „komma” lezen „en”.
”	414	” 7 v. o. staat „tramwagen”, lees „tramwagens”.
”	417	” 13 v. o. achter „gebleken” eene komma plaatsen.
”	421	” 14 v. b. staat „voornoemden”, lees „voornoemde”.
”	429	” 19 v. o. staat „vaa”, lees „van”.
”	436	” 10 v. b. staat „achler”, lees „achter”.
”	”	” 20 v. o. staat „wie”, lees „wien”.
”	440	” 29 v. o. staat „controle”, lees „contrôle”.
”	”	” 25 v. o. staat „door dienen”, lees „doordienen”.
”	”	” 15 v. o. staat „Nederlandsch Indië”, lees „Nederlandsch- Indië”.
”	445	” 22 v. b. staat „controle”, lees „contrôle”.
”	447	” 17 v. b. staat „wie”, lees „wien”.
”	452	” 3 v. o. staat „nogthans”, lees „nochtans”.
”	453	” 1 v. b. staat „ziekenverpleger majoor”, lees „zieken- verpleger-majoor”.
”	456	” 2 v. o. staat „der”, lees „van”.

INHOUD.

	Blz.
Absolveeren van de instantie geëischt door Adv.-Fiscaal, verworpen door H. M. G. hof.	358
Achterblijven van verlof. Kazerne versus bodem	86
— Afwezigheid van den bodem	90
Adjunct-machinist. Klacht van eenen — ongegrond verklaard. . . .	406
Akkerman, T. Officier van Administratie der 1 ^{ste} klasse —. Memorie van verdediging in desertie-zaak gekazerneerden marinier	95
Ambtenaar. Beschouwingen over het begrip —, in verband met Titel 8 Swb.	168
— Verduistering 2 × gepleegd door eenen —,	318
— Betekenis van het woord — in art. 180 Swb.	256
Analphabeten in de Duitsche en Fransche legers	300
Appel van een der veroordeelden. Vrijspraak van dien appellant door H. M. G. hof. Mededader blijft veroordeeld door approbatie vonnis Krijgsraad	48
— in verband met confessie. Krijgsraad Paramaribo versus Mil. Ger. hof Suriname	99
Archiv für Militärrecht. Aankondiging en beoordeeling van dit Duitsche militaire tijdschrift door den Officier van Administratie der 1 ^{ste} klasse E. G. DE WIJS.	286
Bedreigen met gebaren. Beklaagde niet toerekenbaar. Deskundig rapport.	64
Bekentenis. Historische ontwikkeling van het strafrechtelijk begrip —. 37. 99	
Beleedigen met woorden. Beklaagde niet toerekenbaar. Deskundig rapport.	64
— met woorden van eenen meerdere in rang in eene vergadering van „Onderlinge Voorzorg” in de cantine te Amersfoort. Art. 99 Cr. W. L. Raadsman pleit voor toepassing Swb.	416
— van meerderen. Zie Archiv , enz.	292
Beroepsbezigheden. Verhinderung in de uitoefening van —	352
Bestelen van eenen kameraad in het slaapkwartier. Krijgsraad en H. M. G. hof spreken vrij. Anders Adv.-fisk.	341
Bevel tot aankopen van goederen, waarvan de koopprijs niet in uitgaaf kon worden gebracht, terwijl toch moest betaald worden. Eigenaardig —.	334
Bewijsleer. Toepassing van art. 398 Sv. in militair strafproces. (Redactioneel).	105
Bodem. Het begrip — volgens art. 145 Cr. W. W. Plaats waar de militair (der Zeemacht) zich ter vervulling van zijne dienstverplichtingen behoort te bevinden en niet <i>schip</i> in den gewonen zin van het woord.	90

Bonnevay. Rede van den heer — in de Chambre des Députés over de militaire rechtspraak in Frankrijk	130
Bijslagfonds bij de landmacht. Beheer daarvan niet het werk van den luitenant-kwartiermeester.	72
Cantine-kas , een openbare van overheidswege in het publiek belang ingestelde en gereguleerde kas	318
Chambrée. Bestelen van eenen kameraad in de —	389
Clémenceau. Over militaire rechtspraak.	127
Confessie in verband met appel te Paramaribo; zie Appel	99
Crimineele statistiek in Nederland. (Redactioneel).	20
— in Duitschland. Zie Archiv , enz.	295
Cr. W. L. Toepassing van artt. 99 of 102 j ^o . 17. (cf. 55 Swb.)	348
Daey-Ouwens, G. A. , Officier van Administratie der 1 ^{ste} klasse. Eisch in zake wederspanningheid tegen koloniale ambtenaren.	256
— Memorie van antwoord en naschrift op verdediging.	267, 271
Deelnemen. Opzettelijk — aan vechterij door onderscheiden personen. Art. 306 j ^o . 5 Swb. Meerdere in rang zwaarste straf opgelegd	193
Desertie van miliciens. Last tot afvoering als deserteur door Min. v. Oorlog. Art. 133 Militiewet 1901	32, 82
— Afspraak tot —	38
— Aanvang termijn van 4 weken van art. 135 Cr. W. L.	82
— van gekazerneerde mariniers	16, 86, 90
— Toepassing art. 145 Cr. W. W. in verband met K. B. 17 November 1908 no. 38. Raadsman O. v. A. AKKERMAN	90
— Derde —. Art. 140 Cr. W. L. Beklaagde ongeschikt om in den militairen stand te blijven	183
— Poging tot —. Voornemen om 's lands dienst voor goed te verlaten of langer dan 2 dagen van zijn garnizoen afwezig te blijven niet gebleken	203
— Niet aanmelden na ondergane hechtenis door Krijgsraad ten onrechte beschouwd als achterblijven van verlof.	229
— Vonnis Krijgsraad Soerabaia	302
— Eerste — in tijd van vrede	373—380
— Tweede — niet aangenomen omdat veroordeelde voor eerste desertie wel krijgstuchtelijk was gestraft doch afvoering ingevolgt art. 133 Militiewet niet was toegepast.	326
Diefstal onder verzwarende omstandigheden en in vereeniging, 4 × gepleegd	38
— in vereeniging	48
— Bestelen van eenen kameraad in het slaapkwartier of —?	207
— Doen wegnemen en wegnemen als voortgezette handeling beschouwd.	210
— door twee vereenigde personen	373
— van een paar caoutchouchakken in het slaapkwartier	389
— van Rijksgoederen. Eisch van den O. v. A. DE WIJS tot schuldigverklaring aan —. Raadsman Mr. WESTERMAN betwist het bewezen zijn van het hoofdelement „wegnemen”. Zeekrijgsraad spreekt den beklaagde vrij	448
Dienstweigering door een inlandsch schepeling.	57
— Vragenbus	181
— Een onderofficier, dd. facteur, weigert pakketten af te halen en te stellen. Straf bij sententie: militaire gevangenisstraf en degradatie.	190

	Blz.
Dienstweigering. Aard van het bevel bij —. Beweerd onbevoegd gegeven bevel	220
— Deskundig rapport. Ziekelijke storing der verstandelijke vermogens. Beklaagde imbecil	251
— Art. 97 j ^o . 98 Cr. W. W. Twijfel aan het normaal zijn van beklaagdes geestvermogens. Deskundig rapport (Off. v. Gez. VASTENOT) verklaart bekl. volkomen toerekenbaar. Veroordeeling door Zee-krijgsraad Soerabaia	429
Dobberke, J. L. Deskundig rapport van —	67, 253
Dronkenschap en militair strafrecht. Bespreking van eene verhandeling over — van STABARZT Dr. E. STIER, door den Officier van Administratie der 2e klasse H. D. RUBENKONING	148
— Graad van —	348
Eedsaflegging. Wijze van — door Japanners	119
Eerbaarheid. Openbare schennis van de —	186
Everts, Mr. B. F. Verdediger in eene zaak betreffende ontrouw in het beheer van penningen	81
Facteur. Bezorgen en afhalen van pakketten door eenen —	190
Fisikaal. Titulatuur van den — bij den Zeekrijgsraad	180
Ferrer. Proces — (Barcelona) besproken in <i>Archiv</i> , enz. Kritiek op het oordeel der pers in die zaak, o.a. van het Weekblad van het recht	298
Getuige. Niet onpartijdig zijn van —. Verklaring van — berust niet op eigen waarneming	333
— 17 jarige —, die voor den krijgsraad voor den verdachte zéér bezwarende verklaringen had afgelegd, is voor H. M. G. hof niet in staat een woord te uiten.	358
Getuigenissen. Over de waarde van sommige —	107
— de auditu. Art. 398 Sv.	115
Grasstek, W. F. van, officier van administratie der 1 ^{ste} klasse. Verdediger van eenen van valscheid, enz. beklaagden schepeling. Memorie van verdediging met supplement.	441, 445
— Idem in zake wederspanningheid	247
Hamburger, Mr. J. Advies van — aan H. M. G. hof als waarn. Adv. fisk. (zaak verduistering 2 × gepleegd door eenen ambtenaar)	323
Heling.	373
Herziening van het formeel militair strafrecht	276
Hoofdstraf. Zwaardere — toegepast. Artt. 200 Cr. W. W. versus 359 Swb.	318
Huisvredebreuk. 138 Swb.	378
Inlandsche schepelingen en kindervetten	11
Jachtongeval door hagelschot.	352
Japanners. Wijze van eedsaflegging door —	119
Jeugdige militairen en kindervetten	1
Jurisprudentie. Surinaamsche —.	120
Kempen, P. A. Offic. v. Adm. der 2 ^{de} kl. Memorie van verdediging in zake wederspanningheid tegen koniale ambtenaren in West-Indië.	264

	Blz.
Kinderwetten en jeugdige militairen. (Redactioneel)	1
— en inlandsche schepelingen.	11
Klachtprocedure. In de — bij den krijgsraad treedt de auditeur-militair niet op als vervolgend ambtenaar en doet hij niet eisch volgens art. 185 R. L. (cf. 318 R. L.)	371
Klachtzaken. Zaakbeschadiging. Onwaarheid spreken bij onderzoek strafbaar. Nieuwe straf opgelegd wegens verregaande oneerbiedigheid. Geen berechting „In Naam der Koningin”.	41
— Zorg voor paarden door een escadrons-commandant. Strafreden gewijzigd, straf gehandhaafd	45
— Stellige verklaring van straffer als in alle opzichten betrouwbaar aangenomen, waar o.a. klagers onbetrouwbaarheid uit verschillende opgaven blijkt	55
— Zorgeloosheid bij opbergen van geldswaarden. Niet aangenomen door H. M. G.hof. Straf geroyeerd	232
— Idem. Straf gehandhaafd	235
— Jaarlijksche inspectie landweerplichtigen; appel strafoplegger.	239
— Door Krijgsraad straf gehandhaafd en strafreden gewijzigd doch klacht ongegrond en lichtvaardig bevonden, H. M. G.hof verklaart klacht wettig.	314
— Bij behandeling voor het H. M. G.hof wijzigt de meerdere, nu hij onder eede wordt gehoord, zijne oorspronkelijke verklaring. Klacht van den mindere grond verklaard	315
— Klacht van eenen compagnies-commandant over straf wegens uitvaardigen van onoordeelkundige orders en misbruik maken van gezag. Gegrond verklaard door H. M. G.hof.	329
— Een zich ziek gemeld hebbende niet ziek geoordeeld en gestraft. Nieuw geneeskundig onderzoek gelast door H. M. G.hof. Gevolg doorhaling straf.	362
— Klacht over ééne der beide strafredenen van ééne straf. Schildwacht dringt herhaaldelijk en op luiden toon op aflossing aan, nadat de tijd voor zijn op post blijven was verstreken en omdat hij aan eene natuurlijke behoefte moest voldoen. Klacht wettig verklaard. Betwiste strafreden te niet gedaan.	364
— Klacht over straf wegens nalatigheid in de uitvoering van gegeven bevelen, voortspruitende uit onachtzaamheid en eigendunkelijke opvattingen. Beroep op Inspecteur der Cavallerie op grond van wiens schrijven straffer de strafreden (uit deferentie) wijzigde. Verzoek van straffer aan H. M. G.hof, om oorspronkelijke straf en strafreden tot onderwerp van behandeling te nemen, geweigerd. Gewijzigde strafreden en straf bij dispositie gewijzigd.	368
— Bij beschikking op — geen veroordeeling in proceskosten.	371
— Klacht van eenen schepeling te Willemsoord, ter zake van ongegrond verklaren van eene door hem ingediende klacht over disc. bestr. door zijn C. O., bij D. en C ^{at} . aldaar. Strafreden gewijzigd, straf verminderd door H. M. G.hof	401
— Rustverstoring op bijeenkomst Leger des Heils. Klacht wettig verklaard door H. M. G.hof. Strafreden en straf doorgehaald	403
— Klacht van eenen adjunct-machinist over straf wegens: 1 ^o . eene zéér ongegronde, onmilitaire klacht ingediend tegen een superieur; 2 ^o . te laat op wacht gekomen; door H. M. G.hof ongegrond verklaard	406

	Blz.
Klachtzaken. Klacht over straf wegens te laat maken eener ronde en het verstrekken van onjuiste opgaaf. Klacht ongegrond en zóódanig lichtvaardig, enz. H. M. G. hof legt deswege straf op. Vreemde gang van een uurwerk in een wachtlokaal te A'dam	409
Kledingstukken. Het merken van -- eene dienstverrichting	57
Klok. Vreemde gang van eene --	409
Krol van der Hoek, D. G. Hoofdinspecteur van administratie, Militair-strafrecht in Frankrijk. Behandeling wetsontwerpen in de Chambre des Députés	123
Krijgsraad te Paramaribo contra Militair Gerechtshof in Suriname. 37, 99	
Krijgstucht. Duitse opvattingen over --. Waarde van het militair recht tot handhaving daarvan	300
Landweerplichtige. Niet verschijnen van -- ter na-inspectie voor landweer-districts-commandant en niet voldoen aan daarop gevolgd onder de wapenen roepen, gevolgd door vrijwillige aanmelding. Vrijspraak door Krijgsraad. Veroordeeling in appel door H. M. G. hof. 380	380
— 42-jarige -- meent Juni '08 niet meer dienstplichtig te zijn, daar hij milicien was van de lichte '87, de diensttijd toen 7 jaar bedroeg en er geen landweer bestond. Was in 1900 Amerikaansch burger geworden	385
— Voortbestaan van verplichtingen, welke voor den onderdaan van een land bestonden toen de -- in een ander land genaturaliseerd werd, bij gemis aan regeling bij tractaat te beoordeelen naar de wetten van eerstgenoemd land. Sententie in appel	386
Langlois. Sénateur, Général --. Wetsontwerp tot reorganisatie der Krijgsraden in Frankrijk.	139
Lichamelijk letsel. Veroorzaken van -- door schuld.	352
— Zwaar -- opzettelijk toegebracht met den dood als onmiddellijk gevolg. Invloed van sterken drank	400
Leger des Heils. Rustverstoring op eene bijeenkomst van het --.	403
Macht en gelegenheid. Gebruik maken van -- door het ambt geschonken	334
Mariniers. Rechtspositie van gekazerneerde --. Zijn, ook in de kazerne, soldaten den lande ter zee dienende. 16, 86,	90
Mededaderschap. Appel van één der veroordeelden. Vrijspraak van dien appellant. Voor anderen beklagde veroordeeling gehandhaafd door approbatie vonnis	48
Meineed. Bewijskracht proces-verbaal art. 174 Sv.	212
Militaire kledingstukken. Verkoop van --	38
Militär-Justizbeamten. Zie Archiv , enz.	298
Militaire strafrechtspiegeling in de Tweede Kamer der Staten-Generaal:	
bij de begrooting van <i>Justitie</i> 1910. Voorloopig Verslag	277
Memorie van Antwoord	278
Openbare beraadslaging	278
— bij de begrooting van <i>Marine</i> 1910. Voorloopig Verslag	280
Memorie van Antwoord	280
Openbare beraadslaging	281
— Hervorming der --. Artikel in het Weekblad van het Recht n ^o . 9006	282
— Herziening der -- in Frankrijk. Behandeling Wetsontwerpen in de Chambre des Députés	123, 286

	Blz.
Militaire strafrechtspleging Idem in Nederland	276
Misdrijven. Bestrijding van — bij de Weermacht. Zie Archiv , enz.	294
Militair Strafgesetzbuch. Gebreken in het Duitse —. Zie Archiv , enz.	289
— Hervorming van het Oostenrijksche —	297
Mishandeling , zwaar lichamelijk letsel ten gevolge hebbende; onderscheiden personen gewikkeld in een aanval	193
—, die den dood ten gevolge heeft. Wettige zelfverdediging	302
— Idem, gepleegd door een ambtenaar met gebruikmaking van een middel hem door zijn ambt geschonken. Herhaling.	358
Monsservin. Rede van den heer — in de Chambre des Députés over de militaire strafrechtspleging.	131
Motor- en rijwielwet. Bepaling van eene Gemeente-verordening in strijd met die wet, niet verbindend verklaard; cf. art. 8 dier wet.	51
— K. B. van 6 November 1905 (<i>Stbl.</i> 294), art. 9. Veiligheid van verkeer belemmerd en in gevaar gebracht.	68
Nittel, J. H. M. Officier van Administratie der 1 ^e klasse. Eisch in zake mishandeling, die den dood ten gevolge heeft. Zie Wettige zelfverdediging	302
Noodweerrecht. Zie Archiv , enz.	
— Beperving van — in Deutschland noodzakelijk.	289
Officier. Een — moet de behandeling van het geweer en de uitwerking van een schot kennen. Eisch Adv.-fisk. in appel	352
Ontrouw in het bewind van penningen	72
Oogenblikkelijke wederrechtelijke aanranding.	302
Openbaren weg. Belemmeren van het verkeer op eenen — zonder verlof van het daartoe bevoegd gezag	423
Oproeping in werkelijken dienst. Waarde van het <i>opschrift</i> van de ter zake gedane kennisgeving	419
— i. w. d. met 1 October, <i>zonder jaartal</i> , geen behoorlijke aanduiding. Vrijspraak in appel	201
Pensioenzaken. Toepassing van art. 11, slot, Pensioenwetten 1902.	274
— Toepassing van art. 13 <i>g</i> , idem	461
Poging tot desertie. Voornemen om 's lands dienst voor goed te verlaten niet gebleken.	203
Proceskosten. Klager niet te veroordeelen in de — bij klachtprocedure voor den Krijgsraad (en ongegrondverklaring der klacht).	371
Proces-verbaal. Bewijskracht — art. 174 Sv.	212
— Afschrift — van veldwachters	212
Rechtsgeleerde studie bij de Zeemacht	12, 277
Rechtshouden. Verordening op de straatpolitie te Utrecht. Toepassing daarvan.	412
Rechtspositie. Gekazerneerde mariniers; desertie van gedebarkeerden.	16, 86, 90
Rechtstaal. Zie Archiv , enz.	291
Redactie van het Militair Rechtelijk Tijdschrift. Aftreden als redacteur van Mr. B. M. TAVERNE	105
— Overgang der — M. R. T.	275
Rollin Couquerque, Mr. Gouvernements-secretaris van Suriname, redacteur der Surinaamsche jurisprudentie.	121

	Blz.
Romeijn, Dr. J. A. , arts, officier van gezondheid der 1 ^{ste} klasse. Deskundig Verslag van	67
Rubenkoning, Mr. H. D. Officier van administratie der 2 ^{de} klasse. Dronkenschap en militair strafrecht	148
— Promotie van —	277
— Beschouwingen over het begrip „ambtenaar”	168
Rustverstoring op eene bijeenkomst van het Leger des Heils. Klacht wegens straf ter zake door H. M. G.hof gegrond verklaard	403
Schip. Begrip van het woord — versus bodem. Art. 145 Cr. W. W.	90
Sergeant-hofmeester. Eerlijkheid en betrouwbaarheid hoofdvereischen in een —	55
Sergeant-planton van eene onderofficiers-cantine heeft in die bediening geld onder zich als ambtenaar, enz. Niet toepassen van art. 200 Cr. W. L.	318
Slaan en kwetsen van een meerdere in rang door een inlandsch schepeling. Voortgezette handeling	61
Slaapkwartier. Soldatenkamer in de kazerne te Muiden is een — in den zin van art. 191 Cr. W. L.	389
Stempel, H. S. van der , arts, officier van gezondheid. Deskundig verslag van —	253
Straat-politie. Het criterium van art. 11 der verordening op de — te Utrecht is de <i>noodzakelijkheid</i> om in het belang van de orde of de veiligheid het verkeer te beletten, te beperken of te geleiden	412
Strafprocezordnung. Herziening der Deutsche —	296
Strafvordering. Bewijsleer. Art. 398 Sv., 210 Cr. W. L., 159 Cr. W. W. (Redactioneel).	105
Suriname. Jurisprudentie	120
Taverne, Mr. B. M. Aftreden als redacteur M. R. T.	105, 275
Telastlegging. Alternatief gestelde —; kan niet als bewezen worden aangenomen	348
Ter beschikking stellen van de Regeering. Zie Kinderwetten	7
Teruggave aan ouders en voogden. Zie: Kinderwetten	7
Toepasselijkheid der Nederlandsche strafwet door krijgsraad ten onrechte niet onderzocht.	226
Toerekenbaarheid. Deskundig rapport.	67
Tuchtschoolstraf voor jeugdige militairen. Zie Kinderwetten	9
Valschheid in geschrifte. Vervalschen van eene bon door eenen matroos-bottelier. Veroordeeling door krijgsraad a/b Noord-Brabant. Raadsman O. v. A. VAN GRASSTEK pleit vrijspraak, subs. disc. bestrafing.	434
Vastenou, P. J. Officier van gezondheid der 1 ^{ste} klasse. Deskundig verslag	433
Veiligheid van verkeer belemmeren en in gevaar brengen	68
Verdediging bij de Zeekrijgsraden. Zie: Rechtsgelerde studie	12
Verduistering gepleegd door eenen ambtenaar met schending van zijn bijzonderen dienstplicht. Vrijspraak in appel	333
— 2 maal gepleegd door eenen ambtenaar. Art. 359 Swb. (niet 321 j ^o . 44)	318
Verlofpas. Knoeien met een —. Te laat terugkeeren van verlof; Krijgstuchtelijk gestraft	401
Verstandelijke vermogens. Gebrekkige ontwikkeling der —. Vrijspraak. Deskundig rapport	64

	Blz.
Voordeel trekken. Opzettelijk — van door misdrijf verkregen voorwerpen	373
Voortgezette handeling.	38, 61, 210
Vragenbus Dienstweigering	181
Wederspannigheid. Art. 180 of 184 Swb.?	216
— Rechtmatige uitoefening der bediening (Raadsman VAN GRASSTEK).	243
— tegen W. I. koloniale ambtenaren (Raadsman KEMPEN). (Memorie en naschrift fiscaal)	256
Wegnemen. Hoofdelement bij diefstal. Memorie van verdediging WESTERMAN	457
Werkelijken dienst. Oproeping in — zonder jaartal geen behoorlijke aanduiding. Vrijspraak in appel	201
Westerman Jr., Mr. H. Raadsman van eenen van diefstal beschuldigten onderofficier	457
Wettige Zelfverdediging bij oogenblikkelijke wederrechtelijke aanranding.	302
Wettum, B. A. J. van. Nota betreffende de wijze van aflegging van den gerechtelijken getuige-eed volgens Art. 122 Japansche Wetb. v. Sv.	119
Wijs, E. G. de, Officier van Administratie der 1 ^{ste} klasse. Archiv für Militärrecht ingeleid en besproken door —	286
Zaakbeschadiging. Art. 350 Swb.	378
Zelfverdediging. Wettige — bij oogenblikkelijke wederrechtelijke aanranding.	302